دافغانستان تاریخي پېښلیک

لومړی ټوک

له تاریخ د مخه بیا د ۱۳۴۱ ش ترپایه

د کلو نو په ترتیب

مؤلف

پوهاند عبدالحي حبیبي

خپرونکی

د بیهقي کتاب خپرولو مؤسسه

کابل - دافغانستان جمهوریت

۱۳۵۳ ش

Ketabton.com

© Kitabton.com: The Digital Library

پیل

دلوی خښتن‌په نا مه

د افغانستان د اوسنی جمهوریت تأسیس اود افغان اولس د مترقی ژوندانه پیلامه خود۱۳۵۲لمرنی کال دچنګاښ په‌شپږویشتمه دسه‌شنبی په ورځ (۱۷ جولای ۱۹۷۳م) ټینګه سوه چی راتلونکی وختونه به یی دافغانستان په نیکمرغی او لوړتیا ډیر روښانه اوډ ویاړ وړوی .

مګر دالوی ملت اودا هیواد خویو رون تاریخ هم لری، چی په دی‌کتاب کی‌یی ما دسیاسی او اجتماعی‌تاریخ پیښملیك یانیته لیك ، لـه تاریخه دمخه بیاد ۱۳٤۱ ش کال ترپایـه پوری دکلونو په ترتیب سره راټول اولنډ کړی‌دی .

دا یوازی سیاسی اود جګړو پیښښ لیك ندی، بلکه دلـوی افغان اولس د اجتماعی ژوندانه : یاندی پـوهنی ، ژواك (کلتور) اود هـنر (آرټ) پیښښی هم‌لری، اود خلکو د ژوندا نـه اړخونه ګـرده ښیی، او ترمیلاد دمخه له پنځوس زرم کاله موږ غسی کال په کال، تر اوسنی زمانی را رسوی اودهرکال داورید لو وړ پیښښی، په‌لنډه‌توګه ښرګندوی .

ددی کتاب دوهم‌ټوك به‌هم‌پر خپل‌وخت ترتیب او خپور سی .

امید لرم چی‌دا افغـا نستان آینـده تاریخ به دجمهوریت په سیوری کی ترپخوا لا رون اوداجتماعی سرلوړی او هوسایی سره وی .

کابل، جمال‌مینه، دوری‌دریمه ۱۳۵۳

عبدالحی حبیبی

دافغانستان تاریخی پیښلیك

CHRONOLOGY

(۱)

ترتاریخ دمخه

پنځوس زره کاله ترمیلاد دمخه (قبل المیلاد = ق،م)تر۴۰زروپوری

ـ پـه دره دادل ـهره چخـماخ ـ هزار سم‌ـدره‌کور کی‌دبکری‌لرغونی دوره (ماو ستیرین) .

دلس زره پنځه سوه اتیایم ق،م شاوخوا :

ـ په قره‌کمر (خلم) کی دډبری دمنځنی دورې آثار .

داته زره شپږ سـوم ق،م کـال شاوخوا :

ـ په آق کپروك کی دابږدهزاراوآس دآثارو سره دډبری نوې دوره چی خاورین لوښی لانسته .

داوه زره دوه سوم ق، م کال‌شا و خوا :

ـ په آق کپروك کی دډبری نوې دوره دخاورینو لوښو سره .

داوه زرم ق ، م کال شا وخوا :

ـ په آق کپروك ـ دیمراسی ـ منډی ګك ـ سیستان کی دصیقلی ډیری او خاورینو لوښو او فلزدوره (کلکو لیتك)

پنځه‌زره‌تردری‌زره کاله ق ـ م :

(دمفرغ‌دوره په‌آق کپروك ـدیمراسی منـډی ګـك ـ سیستا ن کی دا ځور سوو کودرو دوره په‌منډی‌ګك او ناد علی کی. دبلوچستان په‌سیدکلا او قلعه ګل محمد او دقندهار دمنډی ګك په لاندی بر خه کی دلر غونیو کرونکو ځای .

د دری نیم زره کاله ق ـ م شا و خوا :

ـ په دره کور کی د ډبری نوی دوره او دوزې پرستنی دوره .

دوه‌نیم زره کاله ق ـ م :

ـ آریایی خلك په آریانا ویجه کی ـ دآر یك ژبی دوره .

ددوو زرو کالو ق ـمشاو خوا :

ـ دآریائی لېږد (هجرت) لومړی ځپه ـدآس دسپر لو دوره ـ

تاریخی‌دوره

دیونیم زرو کالو ق ـم شاوخوا:

دویدی مدنیت دوره ـ په‌ریګو یدکی دپکهت (پښتون) او نو رو افغا نـی قبیلو ذکر ـ دافغانستان دځینو غرو او رودو نو مو نه په ریګو ید کی :

دیوزردوه‌سوم کال ق‌ـم‌شاوخوا:

داوستایی مدنیت دوره ـ دبخـدی زراعتی اوښاری ژوند ـ دپیشدادی شاهی رژیـم بنیاد ـ دفـر دوره ـ دبخدی واره اویما اولوړ بیرغو نه‌ـ دبیو راسپ سهاك یرغل.

دزرم کال ق‌ـم شاوخوا :

په‌آق کپروك‌ـدیمراسی‌ـمنډی ګك ـنادعلی اونور سیستان کی دمفرغ او داوسپنی‌داستعمال لر غو نـی دوره ـ دآریایی لېږددو همه ځپه له شمالی افغا نستان د آمو له سیمو تر هند و کشه او جنوبی ځنډوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۶۰۰ ق ـ م شاوخوا :

دزر دشت پاڅېدنه ـ د ښې مننی اوښی کړنی او ښی وه ینی **دوره** ـ شپاړس آریایی سیمی ـ په بخدی او آریا ناکی دکاوی (کیان) شاهی کهول ـ او ستائی پهلوا نان ـ د اوستا لر غونی کتاب گیتو نــه ـ داهوره مزده مننه ـ داهریمن غندنه.

۶۵۰ ق ـ م شاوخوا :

له ۶۵۵ تر ۶۳۳ ق،م پوری فره اوتس ددیوکس زوی دوهــم مــادی پادشاه تر باختر اوآمو پوری سیمی ونیولی .

۵۶۶ ـ ۴۸۶ ق، م :

دگوتمه بوده ژوندون .

۵۵۹ ـ ۳۳۰ ق،م

دهخامنشی امپراتوری اقتدار .

۵۳۹ ـ ۵۳۰ ق ـ م :

کو روش (سیر وس) دکمبوجیه زوی دهخا منشی کهول اوم پا چیا (۵۵۰ـ۵۲۹ ق،م) ټول افغانستان ونیویء .

۵۲۲ـ۴۲۱ ق،م :

په اراکوزی (ارغنداو) او مرگیان (مرو) کی پرهخا منشیانو بانــدی ښورښت. دلومړی‌داریوش هخامنشی شهنشا هی (۲۲ـ۴۸۶ ق،م)

۵۲۰ـ۵۱۸ ق،م

د لومړی داریوش ډبرلیك پـــه بیستون‌کی چی‌په هغه‌کی دافغانستان دسیمو نومونه یاد سوی دی .

۵۱۷ـ۵۱۲ ق،م :

دسند ترغاړ وپوری دهخامنشیانو رسیدنگ .

۴۶۵ـ۴۲۴ ق،م :

دلومړی اردشیر دخشیارشا دزوی شاهنشهی .

۴۸۶ـ۴۰۴ ق،م :

خشیارشا اودوهم‌داریوش هخامنشی پاچهانو مستقیما پرگندهارا حکومت لاره چــی شــرقــی پــایتخت ئــی کسپا تورس(پېښور)اوپ و کیلاوتس (چارسده) وه .

۳۳۴ ق،م :

د مقدونی اسکندر دیرغلونو پیل

پرآریانا باندی .

۳۳۰ ق،م :

اسکندر په آریاناکی آریه (هرات) دزنگیانــه (سیستان) اراکــوز یــه (ارغنداو) ونیول (اکتوبر) .

۳۲۹ ق،م :

د اراکوزیه اسکندریــه (قندهار) ودا نول (جولائی)ممنن د ارغنداود سیمی والی سو.

اسکندر کابل هم‌نیوی (نومبر ـ ۳۲۹ ق،م) اود پسرلی په‌ یای کی‌ئی په هوپیان کــی (دقفقاز اسکندریه) ښار ودان کیء .

ساتی بارزانس دهرات ملی‌سردار اسکندر ته‌پورته‌سو ،مگرژرمړ کړسو اواسکندر دقفقاز له‌اسکندر یی څخه رهی سو تر هندو کش و او ښــت باختر ئی ونیویء اوترآموهم واوښت سغدیانه‌ئی ونیوله (۳۲۸ ق،م) .

۳۲۷ ق،م :

دباختریانو مقاومت دااسکندر پـــه مقابل کی‌ختم سواواسکندر روښانه دهو خیار لور باختری ملکه واده‌کړه (د ۳۲۷ ق،م مارچ)

اسکندر تر هندو کش او کابل تېر سو، دکنړ اوبا جوړ له‌لاری داباسین

سیمو ته ورسېد د۳۲۶ ق ،م کال په فروری تراټك واوښت .

۳۲۶ ق،م :

اسکندر د تکسیلا ښارونیو اود جیلم څنډو ته ورسېدی (مــئی) د جولائی په میاشت **پورو س(فور)** دهند پاچا ورته ایل سو اسکندر د اباسین پرشرقی سیمو باند ی سی سی کوتوس والی کیء اوشر قـــی سیمی ئی‌نیکا تور ته ورکړ ی.

۳۲۵ ق،م :

پــه جولائی کــی اسکندر د یبل (اوسنی کراچی ته‌نژدی) ورسید اود گدروزیا (اوسنی بلوچستان) له‌خوا پارس ته ولاړ .

۳۲۴ ق،م :

تــر نیکا تور وروسته فیلپس د اباسین دغربی‌سیموحکمران سوی ؤ خو پــه دغــه کال یونانی سپایانــو وواژه .

۳۱۷ ق،م :

ایودا موس یونانی حکمران دهند پاچا پوروس وواژه. د اباسین پــر څنډو یونانی حکمر انی ختمه سو ه.

۳۱۱ ق،م :

سیلیو کوس نیکاتور (د اسکندر یونانــی جنرال) اود بابــل حکمران (۳۶۴ـ۳۲۱ ق،م) آریانا ونیوله .

۳۰۵ ق،م :

سیلیو کوس دکابل له خوا **دابا سین** سیمی ته ولاړ، اودهندی پاچاچندره گوپته سره ئی‌صلح وکړه .

گندهاره ـ اراکو زیه ـ گدرو زیه ـ پاروپا میزاد ئی چندره گوپته تــه پریښوول ، اودیــو دوتس‌ئی پــر باختر حکمران کی اودهندیانو نفوذ تر منځنی افغانستا نه راورسید.

۳۰۰ ق،م :

دچندره گوپته مرگ اودده دزوی بیندوساره دوستانه‌روابط دگندهاره اوپاروپامیزاد له‌خوا له‌سیلیو کوس ســره .

۲۹۲ ق،م :

انتوهید دلومړی سیلیوك زوی د مشرق حکمران سو .

۲۷۳ ق،م :

بیند وساره مــړ سو اودده زو ی اشوکا پاچا سو .

۲۶۰ ق،م :

اشوکا دبودا دین‌ومانه اوخپرولو ته‌ئی ملاوتړله، اوپه افغانستان کی ترقندهار خپور کیء .

۲۵۶ ق،م شاوخوا :

دیو دوتوس‌په‌باختر کی دیونانیانو مستقل سلطنت جوړ کیء ،دگریکو باختری مدنیت خپر یدنه .

۲۵۰ ق،م :

په قندهار کی داشوکا ډبرلیك په یونانی اوآرامی ژبو. داشوکادکهول (موریا) سیاسی نفوذ پری سو،خود بودا دین په افغا نستان کی ترلسو پیړیو پوری‌پاته‌سو، دیونانی مدنیت اوخط نفوذ په‌اراکوزیه کی .

۲۵۰ـ ۲۳۰ ق،م :

په باختر کی ددوهم دیودوتوس د لومړی دیود وتوس دزو ی پاچهی.

د ۲۲۰ ق،م شاوخوا :

ایوتید یموس دسغد حــکمران د باختر مستقل پاچا سوتر ۱۹۰ق، م پــوری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۸ ق،م شاوخوا :
دریم انتیو کوس پرپارت حمله وکړه‌اوپه‌هریرودکی‌ئی‌دایو تیدیموس سره هم‌جنګ وکی‌ءاودی‌ئی ماتکیء درنګیانه اواراکوزیه‌ئی ونیول .

۲۰۷ـ۲۰٦ ق،م :
انتی اوهید باختر کلا بند کیء.

۱۹۰ ق،م :
دیمتر یوس دایوتید یموس زو ی دباختر پاچاسو،دده‌سپه سالارمناندر تکسیلا اوهند دګجرات ترڅنډوپوری ونیول، اوتر ۱۰۰ ق،م پوری دده کهول په‌هندکی حکمرانان وو ، دیمتریوس تراراکوزیا پوری‌ونیول.

۱۸۱ ق،م :
ایوکراتید یس د (باز یلو ز میکا لیوس)په لقب دباختر پاچا سواود باختر دیونانی پاچهانو دریم کهو ل ئی جوړکیء تر۱۵۵ ق،م پور ی.

د ۱۷۵ ق،م شاوخوا :
دیمتر یوس له‌هند وستانه باخترته راستون سواو دده زوی دو هم‌دیمتر یوس دباختر پاچاومګر ددوی کهول ایو کراتیدیسس ورك کی ء.

د ۱۳۵ ق،م شاوخوا :
لومړی مهرداد پارتی پاچا دباختر سلطنت وڅابه، اومرکزئی له‌باختره کاپیسا د کابل شمال ته رانقل سو .

۱۳۰ ق، م:
یویه‌ـ چی قبیلی دآمو په شمال کی‌وی ، چانګ‌ـچی‌ـین دچین له‌خوا دهون دامپراتور دربارته استا ځی راغی ء.

۱۲٤ ق،م :
پراشکانی دوهم ارتبان باندی د تخار یانو بری‌ـ سکاقبیلو پرهند یرغل وکیءاو دانډوسیتهین حکومت ئی‌هلته جوړکیء .دو هم مهر داد دارتبان‌زوی‌اشکانی‌لوی‌په‌چایرسکایانو باندی بری وموند، باختر اوسیستان اوشمالی هندئی ونیول .

د ۱۲۰ ق،م شاوخوا :
په سیستان او اراکوزیه کی د پهلواله قبیلی څخه د ونونیس سلطنت :

۷۸ ـ۷۵ ق،م
مایوس‌سکایی داراکوزیه(ارغنداو) اوسند سیمی ونیولی ، او سکه‌ئی ووهله ، اوتر تکسیلا پوری لاس وغځا وه .

د ۷۰ ق،م شاوخوا :
یویه‌ـ چی‌یعنی کوشانیان ترآمورا واوښتل اود تخاریانو په کومك‌ئی باختر ونیو .

د ۵۰ ق،م شاوخوا :
دباختری‌یونانیانو مستقل‌سلطنت تردوی نیمی پیړی وروسته دسکا ـ سیتی‌ـ تخاری قبیلو په یرغلونو ختم سو. دسکایی پاچهانواز یسـ ازیایسس دوره ـ

۳۰ـ۲۰ ق،م :
دسکا اوتخاریانو جګړی دپارفیان له اشکا نیانو سره .

۲۹ ـ۲۸ ق،م :
د پارفیان پاچا دوهم فرهاد دسکایانو په‌جنګ کی وواژه سو او دوی درنګیانه ونیوله، چی‌هم ددوی په‌نامه سکستان سو .

(۳)
ترمیلا دوروسته

(م)

۴۰ـ۷۸م
لوی کوشا نشاه کوجو له کره‌کد فیزیس دکوشانیانو شهنشاهی په آریانا کی جوړه‌کړه .

۱۹ـ۴۸ م :
دپهلوا قبیلی ګند وفاریس له سیستانه ترسند او پنجابه ونیول ، اودده دربارته دحضرت مسیح‌شاګرد سنت توماس راغیء اوده مسیحی دین ومانه‌اوپه افغانستان‌کی لومړی پلاد مسیحی دین‌اغیزه ښکار ه سوه.

۵۰ م:
دګندو فاریس لوی سلطنت دده د زامنو ترمنځ وویشل سو .

۷۸ـ۱۱۰ م:
ویمه کد فیزیس‌دلومړی‌کد فیزیس زوی دکوشانی کهول دوهم لوی پادشاه خپل سلطنت دګنګا ترڅنډو پوری ورساوه .

۱۲۵ یا ۱٤٤ م:
کنیشکه لوی کوشا نشاه ددنیا څلورمه لویه امپراتوری جوړه‌کړه، د دوبی مرکزئی دکاپیسا بګرام‌اودژمی دایپښبوروؤ. دګریکو بودیك ګډ هنر خپریدنه .

۱۵۰م شا خوا:
دبودایی دین اوم وا سو میشره ګندهاری په مشری د بودایی ۵۰۰ پوهانو لو جرګه دکنیشکه په‌فر مان په‌کشمیرکی جوړه سوه، **دهینه یانه** کوچنی مذهب پرځای مهایا نه لوی مذهب‌غوره‌سو. اود کنیشکه په روزنه بودایی دین دارغنداو ترڅنډو او شمالا ترسیر دریا پوری خپور سو. د بغلان مهاد ژاومندر د کنیشکه‌په فرمان جوړ سو، دپیښبور دبودا د کچکول مندر په شا جی ډیری کی جوړسو. دبګرام دشترك پرغو نډی دشاـ لوـکیا معبد جوړ سو .

د ۱۵۱ م شاوخوا :
د دنیا لویه څلورمه کوشانی امپراتوری دګنګا له‌څنډو د خراسان ترپایه اوله بحیره عرب څخه تر سیر دریا اوختنه‌دکنیشکه ترفرمان لاندی جوړه سوه اوپه همدغه وخت کی کنشکه مړ سو .

۱۵٤ـ۱٦۰ م:
دواسیشکه دکنیشکه‌زوی اودوهم کنیشکه دوره ـدبغلان‌دمهادژد مندر په‌یونانی خطدتخاری ژبی‌ډبرلیك.

د۱٦۹م شاو خوا :
مهاراجه دیوه پتره هو ویشکه د کنیشکه زوی .

۱۸۰ م :
دخوات په خروشتهی لرغون لیك کی دهوویشکه لوی پاچا یادونه. د افغانی کوشانی مد نیت او کلتور جوړ یدنه.

۱۸۲ـ ۲۲٦م
دهوو یشکه مړینه اودواسو شکه (واسو د یوه) پاچهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢٢٦ ـ٢٥١ م
دساسا نیانو شهنشهی
٢٤١م
دلومړی شاپور ساسا نی پا چا
یرغلونه تراباسینه،له٢٤١م تر٣٦٥م
پوری دساسانی اقتدار اوږ دیدنه
ـ په بامیان کی‌په ساسانی ډو ل
دیوالی انځور .دهډی دستو پو هنر
دمانی دین جوړ ښت .
٢٦٠ـ٢٧٣ م
دلومړی ساسانی شاپور د نقش
رستم په ډبرلیک کی دابګان (افغان)
او پسکی باوره (پیښور) یا دونه.
دکوشا نیانو دا مپرا توری سقوط.
د٣٥٠م شاو خوا :
کیداره (قیدار)کوشانی شهزادګان
له‌کابله ترکشمیره ـ دهفتلیانو ظهور
او راوتل.
٣٨٥م:
شاپور ساسانی د ګرو مباتس
هفتلی پاچا سره روغه وکړه.هفتلیان
دجنوب خواته راو خو ځید ل.
٣٦٧ م
کیداره په‌ګندهاره کی‌سکه وو هله.
د٣٧٥ مشاوخوا :
پیرو شاه د کیداره زوی .
٣٨٠م شاو خوا :
ورهران کیداری پاچا.
٤٢٥م
پرباختر دهفتلیانو بری .شیر مه
په‌با میان کی .
٤٥٩ـ ٤٨٤م
بیرو ز د بهرام ساسانی زو ی‌د
کیدار یانو سره په شخړو بوخت ؤ
او کنګخاس کیداری ته‌یی خپله خور
ور لوله خو هغه ونه منله.دکیداریانو
پایتخت کاپیسا اوبیا پیښور و .
٤٦٠ م
د هفتلیا نو بشپړ ا قتدار پر
ټول افغانستان اوشمالی هند.
٤٨٤م
دافغانستان د هفتلی دو لت‌مقابله
له ساسانی شا هانو سره ـ خشو
نور هفتالی لوی پاچا ساسانی‌پیروز
مات کی‌ء اوپه جنګ کی‌وواژه سو .د
پیروز لورخشو نور وکړه شیر ی
با میکان په بامیان او خودویه که
کابلشاه په کابل کی .
٤٨٨م:
ساسانی کواذ دا یرا ن پر تخت
کښینو ست اوهفتلیانو ته‌یی ججه
ور کو له .
٤٩٩م
کواذ چی‌هفتلیانو ته‌یی پناه‌راوړی
وه ددوی په مرسته بیا دپارس‌تخت
ونیو ی‌ء.
٥٠٠م
توره من‌هفتالی زاو لی‌پاچا ټول
افغانستان او شمالی هند ونیول
هندی پایتخت یی سکله (د پنجاب
اوسنی سیا لکو ټ)و. سپاله پتی
کابلشاه .
٥٤٠م:
مهیره‌کوله د توره من زو ی پر
ټول ا فغانستان اوشمالی‌هند پاچهی
کوله په هندکی دده سخت جنګو نه
او په ٥٤٢م کی دده مړینه .
٥٥٠م شاوخوا :
په هندی کتاب بهر یته سمم یته
(١١ر٦١) او (١٦ر٣٨) دوه ره هه
میهیره تالیف کی او ګه په(افغان)
یا دسوی دی . پد مه‌کابلشاه.

٥٦٨م
د هفتلیانو دلوی دو لت سقو ط.
.دنیز کانو اوپیغوانو اور تبیلانو او
کابلشاهانو اقتدار . و که د یوه
کابلشاه .
٥٨٨ـ ٥٨٩ م:
د بهرام چوبین جنګ له‌ترکانو
سره .
٦٠٠م
په افغانستان کی ملوك طوایف:د
روزګان ،جغتو ،ګومل، کوشانی او
هفتلی شاهزادګان. دغزنی لویکان ـ
کابلشاهان ـدزابل‌رتبهیلان ـنیزکان ـ
پیغوان ـ سوریان ـدبامیان شیران ـ
دغرستان شاران ـتګینان ـپه‌شمالی
افغانستان کی دری ژبه ـپه غربی
افغانستان کی‌پهلوی ژبه ـ په‌شرقی
افغانستان کی دد ری شر قی‌لهجه
(تخاری) ـ د پهلوی ـیونانی ـسره
داناګری لیك دودو نو روا ج ـ د
بو دایی‌او زر د شتی عقاید و ګډون.
په‌غور اوکسی غره‌کی دپښتوخرك .
٦٣٠م:
هیون ـتسنګ چینی ګر زندوی
له سمر قنده په (٢٠) مارچ‌خلم او
په (٢٠) اپریل بلخ او په(٣٠)اپریل
با میان ته راغی او تر د سمبرپوری
له اباسین شخه‌تیرسو . دی د هندله
خوا بیرته پر ا فغانستان راغی ا وپه
٢٠جون ٦٤٤ مداو ـپو ـکین (افغان)
سیمه د بنو او غزنی ترمنځ یادوی
او دا د نقش رستم تر ډبرلیك ا و
بهریته‌سمهیته وروسته د (ا فغان)
دریم ذکر دی .

هیون ـ تسنګ په هم د غه کال
(٨ستمبر٦٤٤م)بد خشان‌ته ورسید
اوپه ١٢ ستمبر ترپا میر تیـر او
یارکند او ختن ته ولاړ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامی دوره

خلافت

٦٣٩ ــ ٦٤٢ م ١٨ ــ ٢٢ ق

احنف د قیس زوی پهخته تمیمی دیز گرد په تعاقب دطبسین له لاری خراسان ته راغی او هرات ئی ونیو. د رتبیلانو کهول په زابلستان کی تر ٢٥٨ ق پوری . دلو یکانو کهول په غزنی او گردیز کی تر ٤٠٠ ق .

٦٤٢ م ٢٢ ق :

عبد الله بن عامر دکرمان له خوا د حضرت عمر فاروق په امر پــــر سیستان راغیء او دده اسلامی لښکر تر قندهار او سنده ورسیده.

٦٤٤ م ٢٤ ق :

د اسلامی لښکرو او رتبیلا نــو مقابله په سیستان او هلمند اوزابل کی .

٦٤٥م ٢٥ق شاو خوا :

د عبد الله بن عامر عربی لښکرو کابل کلا بند کیء دلته کابلشا هانو اقتدار لاره .

٦٤٨ م ٢٨ ق :

عمیر بــن عثمــان د خرا سان حکمران .

٦٤٩ م ٢٩ ق :

عربی سپه سالار مجاشع بن مسعود جنوبی افغا نستان اوگرمسیر ونیوی او ربیع بن زیاد سیستان لاس ته راوړ .

٦٥٠م ٣٠ق:

عبد الله بن قیس دخــرا ســان حکمران سو ،عبدالرحمن بن‌سمر ه دهلمند سیمی ونیوی اوپه زمینداور کی د زون (زور) معبد ونړا وه .

٦٥١ م ٣١ ق :

یزد گرد په مرو کی ما هوی سوری ته پناه راوړه او دیوه ژرنده گری په لاس مړ سو .له دهسره دساسانی کهول پا چهی سوه .او اسلا مــی حکمران احنف بن قیس پرمرو باندی بری وموند .

٦٥٢ م ٣٢ ق

باذان دهــرات او فــو شنج او بادغیس پاچا دعربی حکمران عبدالله بن عامر سره دروغی معاهده وکړه او یو ملیون درهمه ئی ورکړه .

احنف بن‌قیس بلخ او طخارستان او سمنگان او گوز گانان او تالقان ونیول ــ دغسی هم خالد بن عبدالله هرات او باد غیس اوغور او سرخس او ټول خراسان ونیو ، که څه هم هراتی قارن ولاړ سو خوعبدالله بن خازم دی وځابه .

٦٥٣ م ٣٣ ق :

اپرو یز دسیستان د زرنج پــاچا عربوته تسلیم سو اودوی دا سلا م خپر ولو ته دلته ملاوتړ له .

عبد الرحمن بن سمره د حضرت عثمان په فرمان دسیستان والی سو، او داســلام دتبلیغ له پاره ئی حسن بصری آو نور فقیهان له ځانه سره راوستل ، د زرنج دمسجد آد ینــه محراب ده جوړ کیء .

د ٦٥٥م٣٥ق شا وخوا

په غور او مرو کی دماهوی‌سوری پاچهی .

٦٥٦م٣٦ق :

ثاغر بن دعور عربی سالار تــــر قیقان (دبلو څو قلات) پوری و لاړ. او عبدالرحمن بن سمره کابل ونیو، او کابلشاه ایل سو .

په غور کی دشنسپ ابــن خرنك امارت .

خلید بن کاس دحضرت علی لــــه خوا دخراسان حکمران سو .

د ٦٦٠م٤٠ق شا وخوا :

سرود کر کوی د دری ژبی‌پخوانی شعر .

٦٦١ــ٧٤٩ م ٤١ــ ١٣٢ق :

دعربی اموی خلافت دوره ــ قیس بن هیشم سلمی دبادغیس له لاری بلخ ته ورسید او دنوبهار معبد ئی وران کی ء . عطاء خشك دبلخ‌پررود دری پلان جوړ کړه .

٦٦٤م ٤٤ق :

عبدالرحمن بن سمره بیا کا بل ونیو ابو رفاعه تمیــم بــن اسیـــد (صحا بــی) په کابل کــی شهــید سو (؟)

مهلب بن ابی صفره د کا بل او پیښور له خــوا تر بنــه او لا هور (دابا سین تر غاړی) پوری ولاړ، او دملتان له خوائی دبلو څو قندا بیل او قیقان (قلات) ونیول .

له ٦٦٧ څخه تر ٧٢٧ م ٤٧ تــر ١٥٦ق پوری :

په سیستان اوزابلستان‌اوجنوبی افغانستان کی دعر بو اور تبیلا نــو آخری جنگونه او دټول افغانستان پرسمو سیمو تر ابا سین پو ری د اسلام خپریدنگ .

٦٦٧ م ٤٧ ق:

خلید بن قره یر بو عی د حضرت علی له خوا او بیا خلید بن عبدالله حنفی دخراسان حکمران سو .

٦٧١ م ٥١ق :

ربیع بن زیاد حارثی دخراسا ن حکمران سو .

٦٧٣ م ٥٣ ق:

دعبید الله بن زیاد او دعباد بــن زیاد یر غلونه پر هلمند او قند هارـ دقندهار دجگو تیش خو لیو تقلیــد او هغه (عبادیه) بلل .

٦٧٤ م ٥٥ ق:

عرب لومړی پلاتر در یای آ موتیر سول .

٦٧٦ م ٥٦ ق:

سعید بن عثمان‌بن عفان دخراسان حکمران .

٦٧٧ م ٥٨ ق:

عبدالرحمن بن زیاد بن ابی سفیان دخراسان حکمران .

٦٨٠م٦٨ق:

سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او دکابل خلکو ســر واخیست او یزید بن زیاد ئی مړ کیء نو طلحــة الطلحات ورته را و لیږل سو .

٦٨١ــ ٦٨٣ م ٦٢ ــ ٦٤ ق:

سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او عر بو پرما وراء النهر لومړی‌حمله وکړه .

٦٨٣ــ ٦٨٨م٦٤ــ شصت‌نو ق:

عبدالله بن خازم پر خرا سان او عبدالعزیز بن عبدالله پر سیستــان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگمارل سوه ـ رستم بن مهرهر مزد مجوسی متکلم په سیستان کی و .

۶۹۰ـ۶۹۱م ۷۱ـ۷۲ ق :

بگیر بن وشاح پر خرا سا ن حکمران سو .

۶۸۹ـ۷۰۴ م ۷۰ـ۸۵ ق :

موسی بن عبدالله بن خازم په ترمذکی حکمران و .

عبید الله بن ابی بکره د سیستان والی سو او هلته در تبیل او سیستانیانو سره دده لښکرتباه‌سول چه (جیش الفنا) ئی وبلل .

۶۹۱م ۷۲ ق :

وکیع بن عمیره دعبدالملك اموی خلیفه له خوا پر خراسان و گمارل سو ، دذ عبدالله بن خازم پخوانی حکمران ووواژه ، او داموی‌یانو اقتدار په خراسان کی ټینگ سو .

۶۹۷ م۷۸ ق:

مهلب بن ابی صفره د حجا ج‌له خوا بلخ ته راغیء .

۶۹۹م ۸۰ق :

جیش الطوا ویس (آراسته‌لښکر) دعبدالرحمن بن محمد سره پر سیستان راغلل او ټول زابل او‌کابل ئی ونیول ـ شادیبغو په تخار کی. دامام ابو حنیفه نعمان بن ثابت تولد

۷۰۱ م۸۳ ق :

دمهلب بن ابی صفره وفات دمرو په زاغول کی .

۷۰۳م۸۵ ق:

مفضل بن‌ابی صفره دخراسا ن امیر باد غیس ونیویء . رتبیل‌دزابل پاچا عبدالرحمن عربی یاغی حکمران ونیو او حجاج ته ئی وسپاره .

۷۵۰م۸۶ق تر۷۱۵م ۹۶ ق :

قتیبه بن مسلم دخراسان وا لی سو او ټول خراسا ن او ماوراء النهر ئی فتح کړه . په ۸۶ ق کا ل کی صالح بن عبدالرحمن سیستانی‌کاتب دیوان او دفتر له پهلوی څخه عر بی ته را واړاوه .

۷۰۸م ۹۰ ق:

قتیبه عربی حکمران داشکمشت‌په در شیا ن کلی کی لومړی مسجد جوړ کیء .

۷۰۹م ۹۱ ق :

قتیبه پر تخارستان حمله وکړه او دنیزك لښکر ئی په تالقان کی مات کړه .

۷۱۱م ۹۳ق :

محمد بن قاسم سند فتح کیء .

۷۱۲م ۹۴ ق :

عربو خوارزم او چغانیان و نیول او شرقی تر کانو‌سمر قندواخیست.

۷۱۳م ۹۵ق :

دقتیبه لښکر بیو نگ شاش او فرغاای ته . په بخا را کی لومړ ی مسجد جوړ سو . محمد بن قاسم ملتان ونیو .

۷۱۵م ۹۶ق :

په خراسان او ماوراء النهر کی دقتیبه بن مسلم با هلی تر قیادت لاندی ۵٤زره‌تنه عر بی لښکر وو چی د (۷) زرو عجمی موا لیو قو ما ندا ن ئی حیا ن خراسانی ؤ‌او ده خلك پر عربو پارول .

قتیبه له اموی خلافته یا غی سو او په فرغانه کی دوکیع په وسیله ووواژه سو .

۷۱۷ـ۷۲۰م۹۹ـ۱۰۲ق :

په خراسان کی د آل علی (رض) دشیعیانو غور ځنگونه او دحضر ت یحیی بن زید راتگ . جراح بن عبدالله حکمی دخراسان حکمران سو .

۷۱۸م ۱۰۰ ق :

ابو مسلم عبدالرحمن دمرودماخان دبنداد هر مز زوی و زیږید ی‌دعلی بن مجاهد کابلی لوی محدث او فقیه ژوند ـ و جویرلویك په غزنه کی ـ هو په بامیان کی .

دآل عباس لومړنی دعوت خراسان ته را ورسیدیء .

۷۲۰ـ۷۲۱م ۱۰۲ـ ۱۰۳ ق:

پر خراسان دسعید بن عبدالله حکمرانی او ددهقا نا نو غورځنگ.

۷۳٤م ۱۰۶ق :

دبلخ په برو قان کی داعرا بو خانه جنگی ـ دخالد بن عبدالله قسری حکمرانی له ۱۰۵ تر ۱۲۰ ق پوری . دضحاك بن مزاحم‌بلخی‌مفسر او محدث وفات . دشیخ سعیدمقبری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۲۵م ۱۰۷ ق :

اسد بن‌عبدالله د خراسان‌حکمران په غور او غر جستان کی دهغه ځای پاچا نمرون مسلمان کیء .له‌بروقانه بیرته مرکز بلخ‌ته رانقل سو، ا و دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف پر سیستان حکمران او معمربن عبدالله دسیستان قا ضی سو .

۷۲۶م۱۰۸ق :

دبلخ دعر بی حکمران اسد بن عبدالله په غندنه لی دبلخیا نو یو دری شعر .

۷۲۷ـ ۷۲۹م ۱۰۹ـ ۱۱۱ ق :

اشرس‌بن‌عبدالله سلمی دخراسان حکمران ؤ، اوراباطو نه جو ړ سول ـ بو حریر بن عبدالله لوی محدث او عابد دزرنج قاضی سو .

۷۲۹م ۱۱۱ق :

عبدالله بن ابی برده د زرنج لویه مصلا په در پارس کی جوړه کړه .

۷۳۳م ۱۱۵ق :

په خراسان کی کاختی .

۷۳۵ـ۷۳۸م ۱۱۷ـ۱۲۱ق :

پر خراسان داسد بن عبدالله حکمرانی ، دی په بلخ کی مړ سو.

۷۳۵م ۱۱۷ق :

دابو عبدالله نافع کابلی محدث او فقیه وفات .

۷۳۶ـ۷۹۷م ۱۱۸ـ ۱۸۱ ق :

دلوی محدث او عالم عبدالله بن مبارك مروی دژوند دوره .

۷۳۶م ۱۱۸ ق :

دمر جئه فرقی دمشر حارث بن سریج قیام .

په بلخ کی داسد آباد جوړ و نه دمکحول بن سهراب کابلی فقیه او محدث وفات .

۷۳۸ـ ۸٤۸م ۱۲۱ـ ۱۳۱ق:

پر خراسان دنصر بن سیار حکمرانی .

۷٤۱ م ۱۲٤ ق :

ابو مسلم کوفی ته ولاړ او په مکه کی دامام ابراهیم عباسی مرید سو، او دال عباس دعوت شروع سو .

۷٤۳ م ۱۲۵ ق :

په بلخ کی دلوی مسجد جوړول

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام یحیی دزید زوی دجو ز جا ن د ار غوی په کلی کی دشعبان پــــه میاشت په جنگ کی دنصر بن سیار النبکر وواژه .

۷۴۵ ـ ۷۴۶ م ۱۲۸ ـ ۱۲۹ ق :

په مرو کی د حارث بــن سر یج بل بغاوت او دده مرگ . جهم بــن صفوان خراسانی دجهمیه مذهبـــی ډلی مشر چی په دغه غور ځنگ کی شریك ؤ وواژه سو .

۷۴۶ م ۱۲۹ ق :

عبدالله بن معاویه دابو طالب له کهوله چی په مد این او اصفهـا ن کی را ولا ړ سوی ؤ ، تــرما تـــی وروسته خراسا ن ته راغی ، او پــه هرات کی ووژل سو همدلی ښخ دی.

۷۴۷ ـ ۷۵۵ م ۱۳۰ ـ ۱۳۷ ق ؛

پر خراسان دابو مسلم داقتــدار دوره .

دبلخ دهند وان کلا جوړ و ل د ابو مسلم له خوا .

دمرو په ما جان کی دارا لا مــاره جوړول.

دنشا پور دلوی مسجد بنا ـ

په غورکی دامیر پو لاد بن‌شنسب امارت .

۷۴۸ م ۱۳۷ ق :

ابو اسحاق ابراهیم بن میــمو ن مروزی خراسانی محدث وواژه سو.

۷۴۹ م ۰۶۸ م م ۱۳۲ ـ ۲۰۵ ق :

دعبا سیانو دخــلا فــت دوره او پر افغانستان باندی ددوی نیغ حکم ـ ابو مسلم په کوفه کی دعباسی‌کهول خلافت اعلان کیء ۱۳۲ق .

دابو مسلم سره دغور دامیرپولاد ملگری ۱۳۰ق .

۷۵۰ م ۱۳۳ ق :

~~عبدالرحمن بن مسلم) په نا مه سکه~~ ابو مسلم په مروکی د (ابو مسلــم ~~وو~~. عبدالرحمن بن مسلم په نامه سکه وو[illegible]

دعطا بن ابی‌مسلم خراسانی‌محدث او مفسر وفات په بیت المقدس کی (ولادت ۵۰ ق) .

۷۵۱م ۱۳۴ق :

مسلمانانو چینی اسیران راوستل او له دوی څخه ئی د کا غــذ جوړول زد ه کـړ ه . تگین شاه خــراسا ن شاه .

۷۵۲م ۱۳۵ق :

مقاتل بن حیان بلخی محــدث او مفسر په گردیز کی وفات او ښــخ سو .

دعطا بن میسره بلــخی محــد ث وفات په بیت المقدس کی .

۷۵۲م ۱۳۶ ق :

ابو مسلم دحج په سفر ولاړ .

۷۵۵ م ۱۳۷ق :

خلیفه منصور دوانیقی ابومسلم وواژه او په خــراسان کی فــیرو ز سنباد زرد شتی دده په کسات کــی دهرات له اهروانه کلی څخه راولاړ سو ، خو جهور بن مرارعجلی‌دبغداد دخلافت له خوا دده شپیته زره اتباع او دی ووژل .

۷۵۶ـ۷۷۰ م۱۳۹تر ۱۵۴ ق:

جهان پهلوا ن امیر کروړ دامیر پولاد غوری زو ی دشنسب ســوری له کهوله خپله پښتو حماسه (قدیم ترین شعر) ووایه .

۷۵۷م ۱۴۰ق :

په مرو کی دسپین کا لیو خلکــو

بلوا دسعید جولاه په مشری او دابو دا ؤد خالد مړینه .

۷۵۸م۱۴۱ق :

په خراسان کی دراوِند یـــا نو بلوا دابو مسلم دوژلنگ په کسا ت کی .

۷۵۸ـ۷۵۹م ۱۴۱ـ ۱۴۲ ق:

براز بنده دسپین بیرغ ســره د عباسی کهول څخه سر واخیست ، خو دجنگ پرڅگرپه ٦ ربیع الاول ـ ۱۴۱ق وواژه سو .

په سیستان کی دحضین بــــن رقاد ولاړیدنگ .

دبلخ دقاضی متوکل بن حمــران شهادت په بلخ کی .

۷۶۰ـ۱۴۳ق :

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قا ضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

۷۶۱م ۱۴۴ق :

له متصور خلیفه څخه دبست او قندهار خلك یاغی سول اِو دزهیــر بن محمد ازدی سره ئی‌سخت‌جنگونه وکړه .

ابو عثمان عمر و بن عبید کا بلی محدث او مفتی او شیخ معتزلــه او مفسر وفات سو .

۷۶۷م ۱۵۰ذ:

مقاتل بن سلیمان مروزی چــه د قرآن تفسیر ئی په بلخ کی لیکلی ؤ تر دنیای تیر سو ـ

ابو حاتم بلخی او کنکه له هندی څخه کتاب السموم په پهلــو ی را واړاوه .

استاد سیس هروی له باد غیسه

دحریش سیستانی په ملگری راولاړ سو ، عربی لښکرو او یازده تنه د سیس ملگری ووژل ، دی په بغداد کی ووژل سو ، مرجیله ښکلی لور ئی هارون خلیفه و کړه چه دمأمون موروه .

۶۹۹ـ ۷۶۷م

۸۰ـ۱۵۰ ق:

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قاضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

~~۶۹۹ـ۷۶۷م۸۰ـ۱۵۰ ق:~~

عباسی والیانو په نشا پور کـــی په‌خپل نامه سکه ووهله .

روسی سودا گرانو دبیز نتین او بغداد او پارس او کرمان او جنوبی افغانستان له لاری دسند او هنداو چین تجارت کاوه .

۷۶۷م ۱۵۰ ق :

ابوالجارو دزیاد بن منذرخراسانی شیعی فقیه او دحضرت امام محمــد باقر دتفسیر راوی وفات سو .

په سیستان کی دمحمد بن شداد لغیری او آذرویه بن مرزبان‌زردشتی ولاړیدنگ ـ

دمعن بن زایده راتگ او تر رخج (ارغنداو) پوری پر مختگ

سیستانیانو په ۱۵۱ق دده نس ور خیری کیء .

۷۶۹م ۱۵۲ق :

په ویهند کی دبدھ دمعبــد پــر ځای مسجد جوړ سو .

۷۷۴م ۱۵۸ق :

دمقاتل بن سلیمان بلخی محدث وفات په آبادان کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۷۵م ۱۵۹ق :

په سیستان کی دخارجی نــو ح ولاړیدنه او دحمزه بن مالك په لاس محو کیدل .

امام حسین بن واقد دمرو قا ضی او ابو غانم یونس مروزی قا ضــی مړه سول .

۷۷۶م۱۶۰ق:

یوسف البرم خارجی په میمنــه مرغاب او پو شنج‌کی راولاړ ســـو عربی حکمران یزید بن مزیــد د ی ونیوی ، او په بغــداد کــی ووا ژه سو .

خاقان لویك په گردیز کی –

امیر ناصر بن امیر کرور سوری په غور کی .

۷۷۷م ۱۶۱ ق :

دهاشم بن حکیم (مقنع) ولاړیدنه (دمرود کازه له کلی ځخه) په هرات او بادغیس او مرو کی دده د سپین کالیو انقلا بیانو بنوربنتونه ، چــی دیرش زره تنه ئی په ماوراء النهر کی ووژل سوه (۱۶۳ق ۷۷۹م) .

۷۷۸م ۱۶۲ق :

ابراهیم بن ادهم بلخی مشهــور صوفی او زاهد دروم په سوفنن کی مړ سو .

۷۷۹م ۱۶۳ ق :

دامام ابراهیم بن تهمان با شانی لوی هروی محدث په مکه کی وفات.

دابو معاذ بکیر نشاپوری قا ضی او مفسر وفات .

دشیخ ابوبکر یعقوب قاری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۸۰م ۱۶۴ق :

دغزنی په درب با میان‌کی‌دلویکانو دبت خانی پر ځای مســجد افلـــح جوړ سو .

۷۸۰–۷۸۳م۱۶۴–۱۶۷ق :

دمسیب بن زهیر حکمــرانی او د مسیبی سکی رواج –

بشار بن برد تخاری‌مشهورشعری شاعر (تولد ئی ۹۵ق) دالمهدی خلیفه په حکم تروهلو لاندی مړسو ۱۶۷ق .

دآمو په بیابان کی دفضل آبــاد جوړول ۱۶۷ق .

المهدی خلیفه خپل استا ځی‌کابل شاه خنجــل (خنگل) ته واستــاوه (۱۶۴ق) .

۷۸۲م ۱۶۶ق :

دفضل بن سلیمان په حکم دهرات مځکی مساحت سوی .

دهرات دحله فروشانو بازار یزید بن جریر بجلی جوړ کیء .

۷۸۳م ۱۶۷ ق :

دمحمد بن میمون مروزی محد ث او عالم وفات .

۷۸۵م ۱۶۹ق :

تمیم بن سعید دسیستان حکمران بر بست او رخج تر ار غنداوه حمله وکړه اودرتبیل ورور ئی ونیو .

دنصر صیقل بن عبدالکریم بلخی لوی فقیه وفات .

۷۸۶م۱۷۰ق شا وخوا :

امیــر بنجــی نهــا ران قسیــم امیر المؤ منین په غور کــی امیــر او شیش بن بهرام د غورسپه سالار سو .

۷۸۷م ۱۷۱ق :

جعفر بن محمــد پــر خــرا سان حکمران سو او دده زوی عباس‌کابل ونیو او دشاه بهار معبد ئی ورا ن کیء .

دبلخ دقاضی عمر بن میمون رماح وفات په بلخ کی .

۷۸۹م۱۷۳ق :

عباس بن جعفر دخراسان حکمران سو ، او دسیستان او هلمند خلك‌د حضین په مشری و ښوریدل .

دابو عصمه نوح بن یزید مرو ی قاضی دحنفی فقه دجامع وفات .

۷۹۰م۱۷۴ق :

خالد غطریف دخراسان حکمران د (غطریفی) در هم سکه ووهله .

دشقیق بن ابراهیم بلخی زا هد شهادت په واشگر دکی .

۷۹۲م ۱۷۶ق :

داؤد بن بشر سیستانی‌دسیستان والی سو . ده دحضین سیستانــی ښوربنت پــــه سیستان کــی آرام کیء –

حسن شیر بامیان –

۷۹۳–۷۹۵م۱۷۷–۱۷۹ ق :

برمکی فضل دبلخی یحیی زوی د خراسان حکمران سو او نیم ملیو ن د (خراسان لښکر) ئی ودراوه .

دبخارانوی مسجد ئی جوړ کیء بامیان ئی ونیوی او دسرخ بت او شابهار معبدونه ئی وران کړل .

حسن ئی دخپلو نیکو نو په لقب (شیر بامیان) هلته مقرر کیء .

۷۹۴م ۱۷۸ ق :

یوه څنډه ونړوله او پرځای ئی‌دبلخ مسجد جوړ کیء .

۷۹۶م ۱۸۰ق :

علی بن عیسی ماهان د خراسان والی ؤ –

دابو عا صم محمد بن فضل فقیه او محدث وفات .

۷۹۷م ۱۸۱ق :

دعبدالله بن مبارك مروزی امــام او محدث وفات .

۷۹۸–۸۲۸م ۱۸۲–۲۱۳ ق :

امیر حمزه بن عبدالله سیستانی په خراسان کی د خار جیا نو پــــه مرسته پور ته سو . هارون الرشید دده مقابلی ته خراسان ته راغـــی حمزه له نشاپوره تر سند پــو ری سیمی ونیولــی او په ۲۱۳ق ووژل سو .

۷۹۸م۱۸۲ ق :

دو سیم بن جمیل بلخی شیخ او محدث وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۸۰۲م۱۸۷ق :

دفضیل بن عیاض‌مروی دخراسان دلوی صوفی په کوفه کی وفات .

دجعفر بن یحیی بر مکی لوی‌وزیر وژل په بغداد کی (تولدئی ۱۵۰ق).

۸۵۰م ۱۹۰ق :

عایذ بن حبیب هروی محدث او د امام احمد شیخ وفات سو .

دیحیی بن خالد بر مکی بلخی د بغداد دوزیر و فات (ولادت ۱۲۰ق)

۸۰۶م۱۹۱ق :

هر ثمه بن اعین دخراسان والی سو . فضل بن موسی مروی محدث

فضل دیحیی برمکی زوی‌دنوبهار وفات سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۱۸م۱۹۳ق :
عباس بن جعفر دخراسان وا لـی سو ، هارون الرشید در بیـع الاول په میاشت په طوس کی مړ او ښخ سو .

په همدغه کال دمامون په ستا ینه کی‌عباس‌مروزی دری قصیده‌وویله(؟) او ابوسهل نصیر مروزی عالم وفات سو .
علی بن عیسی بن ما ها ن د بلخ علیا باد جوړکیٔ .
فضل بن یحیی بر مکی په حبس کی مړ سو .

۸۰۹ـ۸۱۸م ۱۹٤ـ۲۰۳ ق :
مامون خلیفه په خراسان کی و ـ دابو حفص عمر بن هارو ن بلخـی عا لم او شقیق بن ابراهیم بلخـــی زاهد او فقیه دوفات کال۱۹٤ق .

۸۱۱م۱۹٦ق :
دما مون او امیـن په جنگ کی د طاهر پو شنگی لښکـر کشی او د بغداد نیول .

دامام بخاری محمد بن اسما عیـل زیږیدنه .
دعمر بن هارون بلخی محدث او مفتی وفات او ښخیدل په بلخ‌کی .

۸۱۲م۱۹۷ق :
سامان خداة بلخی چه زر دشتی و ، دمامون الرشید پر لا س مسلمان سو . اسد دده زوی دمامون په دربار کی و .

۸۱٤م۱۹۹ق:
په بست کی دخاش حر ب بـن عبیده ولاړ سو .
دخراسان دلوی قاضی ابو مطیـع حکم بن عبدالله بلخی دفقه الاکبر دراوی او دحفص بن عبدالرحمن‌بلخی دنشاپور دقاضی وفات .
کابلشاه دخپل دربار یو عا لم او منجم ذوبان حکیم دمامون الر شیـد دربار خراسان ته واستاوه .
دابو معاذ خالد بن سلیمان امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

(٥)

خپلواك خراسان

۲۰۰ ق

له ۷۱۸ ـ۸۱٥ م۱۰۰ تر ۲۰۰ ق پورې :
په خرا سان کی د عربی اشرافیت پر خلاف د شعو بیه وو پیدا کېدل .
دعربی ژبی رواج .
په سیستان اوخراسان کی داموی او عباسی خلافت پر خلاف دخوارجو خپریدنه ـ
په دری ژبه د عربی لغاتو ننوتل . دخراسان په ښارو کی دمعـتز لـه وو خپر یدنه .
دلته ابو مسلمیه فرقه پیدا سوه، چی ابو مسلم ئی دالو هیت درجې ته رساوه .

۸۱٥ ـ ۹۰۰ م ۲۰۰ ـ ۲۸۷ ق :
دحدیث دصحاحو تألیف‌دخراسان دپو هانو له خوا او ددی علم تشکیل او په خراسان کی دعلم حدیث او حنفی فقه رواج .

۸۱٥ م ۲۰۰ ق حدود .
چغان خدات د آمو پر شمالی غاړو حکمران و .
دموسی بن سلیمان جوز جانـی حنفی فقیه دالسیرالصغیر دمؤ لـف وفات .
محمد بن خاقان دگر دیز کوشانی شهزاده .
لکتور مان کابلشاه .
امیر بنجی نهاران په غور کی .
حمزه شـاری امیـر المومنین د سیستان خارجی قائد دگردیز کـلا جوړه کړه ـ
دکرا میانو دمذهبی فرقې پیـدا کېدنه ـ
دخرا سانی اوعربی فرهنگ سره گډ یدنه‌اودیوه (خراسانی اسلا می) کلتور پیدا کیدنه ـ
دحنظله باد غیسی ددری شاعری دوره ـ دابوسلیمان موسی جوزجانی عالم وفات .

۸۱٦ م ۲ ـ ۲۰۱ ق :
په خراسان کی‌وچ کالی او کاختی .
دقاسم بن زریق بلخی فقیه وفا ت اوښخیدل په‌بلخ کی.
په ټول افغا نستان کی دبریـد (پست)لاری او پړاوونه جوړید ل
په خرا سان کی دعیا رانو دډلو جوړښت چی جوانمردان اوفتیان‌ئی هم بلل .

۸۱۷ م ۲۰۲ ق :
فضل بن سهل خرا سانی وزیر دمرو په یوه حمام کـــی وواژه سو (ولادت ئې په سر خس کی ۱٥٤ق).
خواجه قطب الدین محمد رخبند د هرات په ښار کی وفات او ښخ‌سو.

۸۱۸ م ۲۰۳ ق :
د نضر بن شمیل مروی دنحود امام او محدث وفات .
دامام علی رضا (رض) وفات ا و ښخیدنه په‌طوس کـی (دوشنبـه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوال ۷)ولادت ئی په مد ینـــه کی

۱۵۳ ق :

امام علي رضا په هرات کی سکه ووهله (دمشهد موزیم) .

۸۱۹ ـ ۸۲۱ م ۲۰٤ ـ ۲۰٦ ق :

دغسان بن عباس حکمرانی دآمو پر سیمو او دنوح بن اسد سا مانی روزنه په سمر قند کی اوپه خراسان کی دایله جاری لنبکرو بلوا پـــه ۲۰٦ ق .

۸۲۰ م ۲۰۵ ق :

دخلف بن ایوب عـامری بلخـی محدث اوفقیــه وفـات اوښخید نـه په بلخ کی .

۸۲۱ م ۲۰٦ ق :

داؤد بن بانیجور تخاری **دبصری** عامل و .

۸۲۱ ـ ۸۲۲ م ۲۰۵ ـ ۲۰۷ ق :

طاهر د حسین پو شنگی زوی په خراسان کی مستقل دولت جوړ کیء او په جمعـه ۲٤ دجـما دی الا خری ۲۰۷ ق ئی خپل استقلال اعلان کیء او مړ سو .

۸۲۱ م ۲۰٦ ق :

داسحاق بن بشر بن محمد بلخی بخاری مورخ دکتاب الفتوح **دمؤ لف** وفات په بخارا کی . ولادت ئې په بلخ کی .

۸۲۲ ـ ۸۲۸ م ۲۰۷ ـ ۲۱۳ ق :

طلحه د طاهر زوی په خرا سان کی پاچا و .

۸۲٦ م ۲۱۱ ق :

دابو بکـر ابرا هیم بـن رستـم مروزی حنفی فقیه وفات .

دابو معاذ فضل بن خالد مروزی نحوی وفات .

۸۲۷ م ۲۱۲ ق

د محمد بن یوسف فریابی محدث او عالم وفات .

(تولد ئی ۷۲۷ م ۱۲۰ ق) :

۸۲۸ ـ ۸٤٤ م ۲۱۳ ـ ۲۳۰ ق :

له طا هریانو څخه د دریم پاچا عبد الله بن طاهر پاچهی .

ده په ۲۱۳ **قزرد شتی کتا بـــو نه** وسو ځل .

۸۲۹ م ۲۱٤ ق :

دشداد بن حکیم بلخی تاضی او حنفی فقیه وفات اوښخېدل په بلخ کی .

۸۳۰ م ۲۱۵ ق

د مکی بن ابراهیم بلخی محدث او عصام بن یوسف بلخی فقیه ا و محدث ، او یحیی بن نصر مروی محدث وفات .

۸۳۵ م ۲۲۱ ق حدود :

داحمد بن عبد الله حبش مروزی لوی منجم د ژوندانه عصر او پر زیج شهر یار باندی دده څیړنی .

د محمود وراق د دری قدیم شاعر او سعید اخفش اوسطبلخی دسیبویه د شا گرد وفات .

۸۳۷ م ۲۲۲ ق :

د ابو عبد الله حسین بن محمد بن خسرو بلخی فقیه د مسند ابو حنیفه دراوی وفات .

۸۳۷ م ۲۲۳ ق :

دابو عبید قاسم بن سلام هروی لوی محدث او فقیه او **مؤلف وفات** په مکه کی (ولادت ئې په هرات کی ۱۵۷ ق) .

۸۳۹ م ۲۲۵ ق :

دفر غاني سخته ریږ دله (زلزله) .

۸٤۰ م ۲۲٦ ق حدود :

عمران بن موسی بن یحیی بر مکـی دسند امیر ؤ، دده پلار **موسی هـم** دسند امیرؤ چیپـه ۲۲۱ ق مړ سو او دی ئې پر ځای کښینو ست .

دلیث بن مساور د بلخ دقاضی او فقیه وفات او په بلخ کی ښخیدنګ

۸٤۱ م ۲۲۷ ق :

د سعید بنمنصور جوزجانی بلخی محدث او مفسر وفات په مکه کی (رمضان)

د بشر حافی بن حارث مـروی صوفی او محدث وفات په بغداد کی.

افشین د شمالی شرقی خراسان یو مشر ، دعباسی د ربـار سپـه سالار ووژل سو .

۸٤٤ م ۲۳۰ ق :

دابو الینبغی عباس بن طر خان دری بیتونه دسمر قند په مرثیه کی.

دزکریا بن یحیی بلخی دالا یمان دمؤ لفاو محدث وفات .

۸٤٤ـ۸٦۲م ۲۳۰ـ ٤۸ق ق :

دو هـم طاهر د عبـد الله زوی طاهری خلرم پاچا و.

۸٤٦ م ۲۳۲ ق :

داؤد بن الیاس دبا نیجور کهول د شمالی هندو کشپاچا سکهووهله.

ابوالو لید احمد بن ابی رجا عبدالله هروی لوی محدث په هرات کی وفات او ښخ سو .

۸٤۷ م ۲۳۳ ق :

دیحیی بن معین سرخسی مشهور محدث او رجالی پوهاند وفات (دده تولد ۷۷٤ م ۱۵۸ ق) .

دابو علیحسین بنولید نشاپوری (کمیل) لوی محدث وفات ۲۳۳ ق .

۸٤۷ ـ ۸۷۲ م ۲۳۳ ـ ۲۵۹ ق :

داؤدبن الیاسـ دآل بـا نیـــجو ر څخه د بلخ او تخار او هندو کش د سیمو پاچا .

۸٤۹ م ۲۳۵ ق :

دسریج بن یونس مروزی محدث او مفسر او فقیه وفات .

۸۵۱ م ۲۳۷ ق :

دحاتم اصم بن عنوان بلخی مشهور صوفی وفات په واشگرد کی .

۸۵۲ م ۲۳۸ ق :

داسحاقبن ابراهیم (ابن راهویه) لوی مروی محدث او فقیه وفات .

۸۵۵ م ۲٤۰ ق :

د محمد بن عمر وراق تر مذ ی بلخی صوفی د ژوند وخت .

د امام قتیبه بن سعید بغلانی لوی محدث وفات او ښخېدل په بغلا ن کی (ولادت ۱٤۸ ق په بلخ کی) .

د ابو حامد احمد بن خضرو یـه بلخی صوفی وفات په بلخ کی .

۸۵۵ م ۲٤۱ ق :

دلوی مروی عالم او **دمـذ هـــب** خاوند امام احمد بن حنبل وفات .

(تولد ۷۸۰ م۱٦٤ ق)

د ابو قدامه عبید الله بن سعید سر خسی محدث وفات .

۸۵٦ م ۲٤۲ ق :

الیاس د سامانی اسد زوی پـه هرات کی مړ سو .

دمحمد بن اسلم طوسی مفسر او محدث **دالا یمان والا عمال دمؤلـف** وفات .

۸۵۷ م ۲٤۳ ق :

د هاشم بـن بـانیجور تخاری د وخش د حکمران وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۷۷ ـ ۸۵۹ م ۱۶۰ ـ ۲۴۴ ق :

داحمد بن منیع بن عبد الر حمن بغوی مرو رو دی محدث د ژ وند دوره .

د محمد بن ابان بلخی محدث وفات په بلخ کی ۲۴۴ ق .

د قاضی ابو مطیع بلخی وفات په بلخ کی .

د محمد بن مالك بلخی فقیه وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۶۱ ـ ۸۷۸ م ۲۴۷ ـ ۲۶۵ ق:

د یعقوب لیث صفاری پاچهی پر افغا نستان او ایران باندی .

د احمد بن یعقوب بلخی عالم وفات او ښخېدل په بلخ کی ۲۴۷ ق .

۸۶۱ م ۲۴۷ ق :

په ۲۵ محرم یعقوب لیث صفاری په زرنج کی پاچا سو .

۸۶۲ ـ ۸۷۲ م ۲۴۸ ـ ۲۵۹ ق :

محمد ددوهم طاهر زوی دخراسان پادشاهۇ ـ

هوی ـ چا وکور یائی راهب بامیان ته راغیء ۸۷۲ م .

۸۶۴ ـ ۹۹۰ م ۲۵۰ ـ ۳۸۰ ق:

په چغا نیان او تخار او د آمو په سیمو کی دآل محتاج د اقتداردوره.

۸۶۴ ـ ۱۰۱۹ م۲۵۰ ـ ۴۱۰ق:

په جوز جان کی دفریغون کهول پاچهی ،د دوی اقتدار تر غور او هلمنده پوری و .

۸۶۴ م ۲۵۰ ق حدود :

دبسام کورد خارجی او د محمد بن مخلد قدیم دری شعرو نه په سیستان کی .

احمد دچغان خدات له کهو له په چغا نیان کی حکمران و .

دبیټ نیکه (شیخ بیټنی) دپښتو مناجات دوره (یو قدیم شعر) .

دکلر کا بلشاه ژوند .

له خرا سانه تر اباسین پوری له آمو څخه بیا تر بحیرۀ عرب پوری دبغداد د خلافت ټول مالی عایدات ۴۵ ملیو نه درهمه‌وو ، چی‌ټول‌نږدې و ۲۲۵ ملیونو افغا نیو ته کیږی .

دابو حاتم سهل بن‌محمد سیستانی دعربی ژبی دعالم وفات (۲۴۸ ق؟)

دآل شاکر خرا سانی منجمانو او مهند سانو د ژوند دوره .

د آل اما جور مشهور وهراتی منجمانو او دزیج د مصنفانو د ژوند دوره .

دخالد مروزی دکهول دمهند سانو او منجمانو اورصدیانو دژوند دوره.

۸۶۵م ۲۵۱ ق:

یعقوب لیث صفاری په سیستان کی عمار خارجی وځا به .

ایوب بن حسن نشاپوری فقیه وفات سو .

د محمد بن از هر خراسانی فقیه د الا ختیارات دمولف وفات .

محمد بن طاهر پوشنگی د کابل پیلان او خوشبو یه شیان دمستعین خلیفه دربار بغداد ته واستول .

۸۶۴ ـ ۹۱۲ م ۲۵۰ ـ ۳۰۰ ق : حدود

په کوه سلیمان (کسې غره) کی د کیس عبدالرشیددرېزامن (غرغښت ـ بیټنی ـ سړه بن)

۸۶۵ م ۲۵۱ حدود

کوشان گومل بغپور شاه بوسر

(دخاقان له کهوله) په پختیا کی .

۸۶۶ م ۲۵۲ ق :

یعقوب لیث صفاری پاچا ته صا **لح** بن‌حجر درتبیل تربور دار غندا و په کوهژ (کوهك)کی یاغی سو ، یعقوب دی په ۲۵۳ ق وواژه. .

د زیاد بن ایوب طوسی محدث او گرزند وی وفات (ولادت ۱۶۶ ق)

۹۶۷ م ۲۵۳ ق حدود :

امیر سوری په غور کی .

یعقوب لیث صفا ری رخج ـ والشتان ـ بست ـ هرات ونیول .

۸۶۹ م ۲۵۵ ق :

د شمر بن حمدو یه هروی دعربی ژبی عالم او د کتاب الجیم دخاوند وفات .

د محمد بن کرام سیستانی د کرامیانو دمذهب مؤسس په بیت المقدس کی او دمحمد بن **علی** حکیم تر مذی په ترمذ کی وفات .

دابو حاتم سهل بن محمد سجستانی عالم وفات (ولادت ئی ۱۷۲ ق)

۳۱ آگست ـ ۸۷۰ م ۳۰ رمضان ـ ۲۵۶ ق :

امام محمد بن اسما عیل بخاری دصحیح بخاری خاوند دسمر قند په خرتنگ کی وفات او هم ئی هورې ښخ کیء .

۸۶۹ م ۲۵۶ ق :

یعقوب لیث پر فیروز بن کنك کابلشاه باندی بری وموند .

۸۷۰ م ۲۵۷ ق :

یعقوب لیث صفاری کابل ونیو او دکابل بتان ئی دبغداد د المعتمد خلیفه در بار ته واستول .

د ابو داؤد سلیمان بن **اسحاق** سجستانی صاحب السنن وفات په بصره کی .

۸۷۱ م۲۵۸ ق :

ابو منصور افلح دمحمد بن خاقان لویکی زوی په‌گردیز کی‌یعقوب لیث ته غاړه کښېښوه،لس زره درهمه ججه ئی دکاله ومنله .

یعقوب لیث له داؤد بن الیا س بانیجوری څخه بلخ ونیو .

۸۷۲ ـ ۸۹۵ م ۲۵۹ ـ ۲۸۲ ق :

دریم‌طاهر دمحمدزوی دطاهریانو آخرنی پاچا په نشا پور کی .

۸۷۳ م ۲۵۹ ق :

یعقوب لیث صفاری پر محمد بن طاهر پوشنگی بری وموند او هغه‌ئی زندانی کیء .

د ابراهیم بن یعقوب جوز جانی لوی محدث وفات .

۸۷۳ ـ ۸۷۸ م ۲۶۰ ـ ۲۶۵ ق :

ابو داؤد محمد بن‌ا حمد **بن بانیجور** د بلخ او تخار او جوز جان او ترمذ پاچا و ، په ۲۶۰ ق ئی سکه وهلی ده .

۸۷۳ م ۲۶۰ ق شا وخوا :

یعقوب لیث صفاری په پنجهیر کی سکه ووهله .

۸۷۳ م ۲۶۰ ق شاوخوا :

محمد بن وصیف سگزی د یعقوب لیث د دربار سر منشی په دری ژبه یوه قصیده د پاچا په ستاینه کی وویله .

۸۷۳ م۲۶۰ ق:

دابو محمد فضل بن شا ذان نشا پوری شیعی عالم کلام او دامام رضا دشاگرد اولوی مؤلف وفا ت .

۷۸٤ ـ۸۹۲م ۲٦۱ ـ ۲۷۹ ق:

نصر داحمد سامانی بلـخی زوی د شمالی افغا نستان او ماوراء النهر سامانی اول پاچا و .

۸۷٥ م ۲٦۱ ق :

دامام مسلم بـن حجاج قشیری نشاپوری دصحیح مسلم خاوند وفات دنشا پور په‌نـصر آبـاد کـی (۲٥ رجب)

دبایزید طیفور بن عیسی بسطامی مشهور خرا سانی صوفی وفات پـه بسطام کی .

په نشا پـور کی د احمد بـن عبدالله خجستانی رنولاړیدل.

د محمد بن فضیل بلخی عابـد وفات او تدفین په بلخ کی (ولادت ۱۷۱ ق)

۸۷۸ ـ۹۰۰ م ۲٦٥ ـ۲۸۷ ق :

د عمر ولیث صفاری دپاچهی دوره

۸۷۸ م ۲٦٥ ق :

یعقوب لیث صفاری په دو شنبه ۱٤ شوال په جند یسا بور کی په قولنج مړ سو .

خواجه علی بن موفق لوی شیخ او صوفی په هرات کی وفات او ښخ سو .

۸۷۹ م ۲٦٦ ق :

احمد بن عبد الله خجستانی په خرا سان کی ښورښت وکیء خـو عمرو لیث دی په ۲٦۷ ق مات کیء.

احمد بن عبد الله خجستانی د خرا سان امیر ، دبیهق دسبزوار مسجد او منبر جوړ کی .

۸۸۰ م ۲٦۷ ق :

د ابو بکر نصر بن یحیی شاذان بلخی محدث او فقیه وفات .

۸۸۱ م ۲٦۸ ق :

د امام ابو الحسن احمد بن سیار مروزی محدث او شافعی فقیه وفات.

د احمد بن عبد الله خجستا نی وژل .

دنصیر بن یحیی بلخی فقیه او عالم زاهد وفات او ښخیدل د بلـخ په نو بهار کی .

۸۸۲ م ۲٦۹ ق:

په نشاپور کی د رافع دهر ثمه دزوی اقتدار .

۸۸۳ ـ ۲۷۰ ق حدود :

محتاج د احمد زوی دچغان لـه پښته په چغا نیان کی دآل محتاج موسسں سو .

د محمد بن فروخ بلخی زا هـد وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۸۸٤ م ۲۷۱ ق :

د حمدون قصار نشا پوری دملا متیانو دشیخ وفات په نشاپور کی .

۸۸٥ ـ ۹۰٥ م ۲۷۲ ـ ۲۹۳ ق :

بیگ بن عباس بن بانیجور تخاری دختل حکمران ؤ .

حارث بانیجوری‌تخاری په‌ختل‌کی سکه ووهله .

۸۸٦ م ۲۷۲ ق :

دابو معشر جعفر بن محمد بلخی منجم وفات په‌واسط کی.

د بغداد د خلیفه فرمان دعمرولیث پر خلاف .

۲۲ فروری ۸۸۹ م ۱٦ شوال ۲۷٥ ق :

دامام ابو داؤد سلیمان بن جارود سجستانی د صحیح سنن دخاوند وفات په بصره کی .

۸۹۰ م ۲۷۸ ق :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید ابو عبد الله محمد مختار بن احمد هروی وفات او ښخیدل په هرات کی .

۸۹۲ ـ ۹٤۸ م ۲۷۹ ـ ۳۳۷ ق :

د امیر احمد بن فریغون امارت په جوز جان او بلخ کی .

۸۹۲ ـ ۹۰۷ م ۲۷۹ ـ ۲۹٥ ق :

اسمعیل بن احمد سامانی دوهم پادشاه .

۸۹۲ م ۲۷۹ ق :

دعمرو لیث سلطنت پر خرا سان ومنل سو .

د محمد بن سلمه بلخی عابدوفات

۸۹۲ ـ ۹۰۰ م ۲۷۹ ـ ۲۸۸ ق :

دابو جعفر احمد بن محمد بن‌احمد بن بانیجور دحکمرانی دوره ، ده په ۲۸۸ ق په اندراب کی سکه ووهله .

۸۹۳م ۲۷۹ـ ۲۸۰ ق :

د ابوبکر احمد نسایی خراسانی محدث دالتا ریخ‌الکبیر خاوند وفات.

داحمد بـن طاهـر ابن طیفـور خراسانی مرو رودی مورخ دتاریـخ بغداد دمؤلف وفات .(تولد ئـی ـ ۲۰٤ ق)

۱ نومبر ۸۹۲مدوشنبه ۱۲درجب ۲۷۹ ق

د امام ابو عیسی محمد بن عیسی تر مذی دجامع صحیح خاوند وفات په ترمذ کی .

۸۹۳ م ۲۸۰ ق :

دافلح بن محمد دگریز دلو یـك او سامند کابلشاه د ژوند وخت .

دعلی بن عبد الله‌بن هیصم هروی عالم او ادیب وفات .

دعثمان بن سعید د ارمی سیستانی او هروی لوی محدث وفات په هرات کـی (ولادت ئی ۲۰۰ ق)

دمحمد بن اسماعیل سلمی ترمذی محدث وفات.

د محمد بن عمر بلخی شافعی د العالم والمتعلم دمؤلف وفات(مشهور په وراق) .

اسماعیل سامانی د خلافت لـه در باره دما وراء النهر او بلخ په امارت ومنل سو .

۸۹٥ م ۲۸۲ ق :

دطاهر یانو سلطنت چی‌له ۲۰٥ق څخه شروع سوی و ، پر دریم طاهر باندی په نشا پور کی ختم سو .

۸۹٦ م ۲۸۳ ق :

عمرو لیث دبست ـ داورد سیمی یوبت دبغداد خلیفه المعتضد تـه وا ستاوه .

۸۹۸ م ۲۸٥ ق :

د محمد بن اسحاق بـن سعیـد سعدی هروی شافعی محدث او فقیه دکتاب الضیاع دمؤلف وفات .

۸۹۹ م ۲۸٦ ق :

ابو العباس‌احمد بن‌محمد سرخسی لوی خراسانی فیلسوف او ریاضی پوهاند دیعقوب کندی شاگرد وواژه سو .

(په ابن الطیب مشهور و)

دعلی بن عبد العزیز بن مرزبان بغوی محدث دالمسند الکبیر دمولف وفات .

۹۰۰ م ۲۸۷ ق :

عمر ولیث صفاری د۷۰ زروسپرو سره په‌بلخ‌کی داسماعیل سامانی‌سره وجنگیدیء خو ونیول سو او بغداد ته واستول سو ، چی هلته ئی مړ کیء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابو سعید یحیی بن منصور زاهد
دهرات دجامع امام وفات (شعبان) .
ابو عمران سیمجور دواتي (دسا
مانیانو سر منشي) دخرا سا نـي
سیمجور یانو دکهول موسس او د
ری حکمران و په ۳۱٤ ق .
ابو الفضل بلعمی دامیر اسما عیل
ساماني وزیر سو .

۹۰۱ م ۲۸۹ ق :

عمرو لیث صفاري پاچا په بغداد
کي وواژه سو .
اسماعیل ساماني پاچا دخراسان
په امارت هم ومانه سو .
دحسین بن‌محمدبن زیاد نشاپوری
محدث وفات .

۹۰۱ ـ ۹۰۸ م ۲۸۹ ـ ۲۹۶ ق :

طاهر بـن محمد بن عمر ولیث د
سیستان پاچا و .

۹۰۱ ـ ۱۱۱۱ م ۲۸۹ ـ ۵۵۰ ق:

دغرستان (غرجستان) دشا رانو
کهول د حکمرانی دوره .

۹۰۲ م ۲۹۰ ق :

د هرات دامام زاهـد او محـدث
ابو سعید مهین وفات او بنخبدل په
هرات کي .
مسعودی مروزی د دری لرغوني
شاعر د شاهنامې نظـم کوونکی د
ژوند وخت .
دمنصور بن اسحاق سجستانـي
فقیه او اصو لی وفات .

۹۰۳ م ۲۹۱ ق :

کملو کابلشاه و .
د محمد بن ابراهیم پوشنگی فقیه
او محدث وفات پـه نشا پـور کي
(ولادت ۲۰٤ ق):

۹۰۵ م ۲۹۲ق

داحمدبن علي بن‌سعید مروزي
ددمشق دقاضي وفا ت (ولادت
۲۰۲ق) دمحمد بن احمد هروی فقیه
اومحدث وفات .

۹۰۶م ـ ۲۹٤ ق

دمحمدبن نصر مروزی فقـیه ا و
محدث‌وفات په‌سمر قندکي .
(ولادت‌ئی ۲۰۲ ق)
دعبدالله بن‌محمد بن علي ... بـن
زبیر بلخي محدث اومؤرخ و ژ ل په
بغداد کي.

۹۰۶م ۲۹۳ ق

دعبدالله بن‌محمد عیسی مروزی
محدث اودشافعي مذهب خپروونکی
اولوی مفتي وفات په‌مـروکـي ـ
(ولادت ئی ۲۲۰ ق).

۹۰۷ـ ۹۱۳ م ۲۹۵ـ ۳۰۱ ق :

د احمد د اسمعیل زوی سا ماني
دریم پاچا سلطنت ـ
دامام ابو بکر محمد بن اسماعیل
مهران نشا پوری لوی محدث وفات.

۹۰۸ ـ۹۱۰ م۲۹۶ـ ۲۹۸ ق :

لیث بن علي‌بن عمر ولیث (شیر
لباده) دسیستان پاد شاه و .

۹۰۹ م ۲۹۷ ق :

ابو محمد هاشم سرواني د پښتو
قدیم شاعر په بست کي مـر سو
(ولادت ئي په سروان کي ۲۲۳ ق) .
لیث بن علي د سیستان امیر د
ساماني قائد حسین بن‌علي‌مر وروذي
په امر ووژل سو او پر ځای‌ئی معدل
بن علي کښېنوست خو دی هم په
۲۹۸ ق هرات ته نفی سو .

فضل دسهل‌زوی (ذوالر یاستین)
دکابل شاه ، تخت او تاج په مروکي
مأمون خلیفه ته را وړل او هغه تاج
په کعبه کي وځړول سو .
مهراب د دومی کوشاني کهو له
کابلشاه و .

۹۱۰ ـ ۹۹۸ م ۲۹۸ ـ ۳۸۸ ق :

پـه خـرا سـان کي د دواتـي
سیمجوری کهول اقتدار .
د احمد بن مسروق طوسی صوفي
وفات په بغداد کي (ولادت ۲۱٤ ق)
د زکریا بن یحیی نشا پـــو ری
(بزاز) فقیه او محدث وفات .
دمحمد بن علي بـن طرخان بـلخـي
محدث وفات (ولادت ۲۲۱ ق) .

۹۱۱ م ۲۹۹ ق :

ابو علي معدل بن علي بن لیث د
سیستان صفاري پنځم پاچا په‌هرات
کي نفي البلد و .

۹۱۲ م ۳۰۰ ق :

د ابو علي حسین بن احمد سلامي
بیهقي دکتاب ولاة خراسان اونورو
کتابو دمؤلف وفات .
د ابو العباس حنوذ مروزی ددری
قدیم شاعر د ژوند عصر .
ابو سعد مظفر د محتاج زوی او
ابوبکر محمد بن مظفر په ساما نـي
در بار کي چغاني امیران وو .
ابو حفص حکیم بن احوص سغدي
ددری قدیم شاعر شهرود دموسیقي
آله اختراع کړه .
ابوحفص عمر وبن یعقوب بن‌محمد
بن عمرولیث د سیستان صفـاری
شپږم پاچا په سیستان کي .

۹۱۳ ـ ۹٤۲ م ۳۰۱ ـ ۳۳۱ ق :

دوهم نصر د احمد زوی سا ماني
څلرم پاچا په‌خراسان او ماوراءالنهر
کي .
دجعفر بن محمد فریابی مشهور
قاضي او محدث وفات (ولادت ئي
۲۰۷ ق) .

اگست ۹۱۵ م ۱۳ صفر ۳۰۳ ق:

د احمد بن علي نسایي د سـنن
نسایي خاوند وفات په رمله کي .

۹۱۷ م ۳۰۵ ق :

دمحمد بن محمد بن سلام حنفي‌بلخي
فقیه وفات .

۹۱۹ م ۳۰۷ ق

په خرا سان کي د احمد بن سهل
دبغاوت کښېنول .
دعبد الرحمن بن حسن نشا پوری
محدث او دمسند دخاوند وفات .

۹۲۲ م ۳۱۰ ق :

جعفر بن احمد بن محمد بانیجوری
په ۳۱۰ ق په ختل کي حکمران و ده
په۳۱۰ ـ۳۱۲ ـ ۳۱۳ ق سکه وهلې
ده .
ابو عبد الله محمد بن احمد بن
نصر جیهاني ساماني وزیـر خپـل
جغرافي کتاب (المسالك والممالك)
تألیف کړ‌ء چي اوس نسته .
دلوی خرا ساني محدث عبد الله
بن محمد بغوی د معجم الصحا به د
خاوند وفات ـ (دده تولد ۲۱۰ ق
۸۲۵ م)

۹۲۳ ـ ۹٦۳ م ۳۱۱ ـ ۳۵۲ ق :

دعبدالله بن عروه هر و ی محد ث
وفات او بنخیدل په هرات کي .
د امیر ابو جعفر احمد بن محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن خلف بن لیث صفاری اوم پاچا په ۳۲۹ ق وفات سو .
سلطنت .

۹۲٤ م ۳۱۲ ق :

دابراهیم بن سری هر وی محد ث
د جزاء الا عمال د مؤلف وفات .
دحسن بن‌علی طوسی محدث وفات
په طوس کی (ولادت ۲۲۲ ق)

۹۲۵ م ۳۱۳ ق :

د محمد بن اسحاق خرا سا نـــی
نشا پوری محدث او مؤرخ وفـــات
(ولادت ۲۱٦ ق) .

۹۲۸ م ۳۱٦ ق :

د محمد بن عقیل بن از هر بلخی
دتاریخ بلخ د مؤلف وفات .
دامام عبد الله بن داؤد سجستانی
حنبلی پوهاند وفات .
د عبد الله بن سلیمان سجستانی
محدث اومفسر وفات په بغداد کی
(ولادت ۲۳۰ ق)

۹۳۰ م ۳۱۸ ق :

د نصر سامانی دوروڼو یاغی‌توب.

۹۳۱ م ۳۱۹ ق :

د ابو القاسم عبد الله بن احمـــد
کعبی بلخی لوی معتزلی عالم او د
کعبیه ډلی پیشوا وفات .
دمحمد بن‌فضل بلخی لوی صوفی
وفات په سمر قند کی .

۹۳۲ م ۳۲۰ ق حدود :

بهیم دیو کابلشاه په **کندهار اکـــی**
د ابراهیم بن‌محمدبیهقی دالمحاسن
والمساوی دمؤلف د ژوند وخت .

۹۳۳ م ۳۲۱ ق :

ابوبکر محمد بن مظفر بن محتاج
چغانی د ټول خراسان سپه سالار او
حکمران د سامانی دربار له خوا چی

۹۳٤ م ۳۲۲ ق :

د ابو زید احمد بن سهل لـــوی
متکلم او فیلسوف او دصور الاقالیم
د مؤلف وفات (ولادت ئې ۲۳۵ ق)

۹۳۵ م ۳۲۳ ق :

د موسی بن عبـا س بن محمـــد
جوینی نشا پوری لوی محدث وفات
په جوین کی .

۹۳٦ م ۳۲۵ ق :

د ابـــو الحسن شهید بـــن حسین
جهودانکی‌بلخی شاعر اومتکلم‌وفات.

۹۳۷ م ۳۲٦ ق :

د احمد بن عصمة صفار بلخـــی
فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۳۸ ـ ۹۵۵ م ۳۲۷ ـ ۳٤٤ ق :

د ابو علی احمد بن محمد بـــن
مظفر بن محتاج چغانی د اقتدار وخت
(متوفی ۳٤٤ ق)

۹۳۸ م ۳۲۷ ق :

د ابو علی جیهانی وزارت پـــه
سامانی در بار کی .

۹۳۹ م ۳۲۸ ق :

د ابو بکر محمد بن سعید بلخی
فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹٤۰ م ۳۲۹ ق :

د ابو عبد الله جعفر بن محمـــد
رودکی د دری د مشهور شاعر وفات
(مولد ئـــی دسمرقند پـــه بنج کی
په ۲۵۰) دمحمد بن احمد مـــروزی
(ابن الوراق) فقیه دبیان السنه د
مؤلف وفات .

۹٤۰ م ۳۳۰ ق :

د ابو الفضل محمد بن عبد الله
بلعمی مروی د سامانیا نو دوزیـــر

وفات (د دری تاریخ طبری مترجم)

۹٤۱ م ۳۳۰ ق حدود .

د ابوشعیب صالح بن‌محمد هروی
دری لرغونی شاعر وفات .
د ابو علی جیهانی وزیر مړینه .

۹٤۲ م ۳۳۱ ق :

په ماوراء النهر کی دشیعه ووبلوا
او دنصر سامانی عزل .
ابو یعقوب **اسحق بن‌احمد سګزی**
اسما عیلی‌داعی دکشف **المحجـو ب**
لیکوال په بخا راکی **ووژل سو** .

۹٤۲ ـ ۹۵٤ م ۳۳۱ ـ ۳٤۳ ق :

دلومړی نوح دنصر زوی سامانی
پنځم پاچا دامارت دوره .

۹٤٤ ـ ۹٤٦ م ۳۳۳ ـ ۳۳۵ ق :

ابو علی ابرا هیم بن سیمجور د
هرات او نشاپور والی و (متوفی ـ
۳۳٦ ق.)

۹٤٤ ـ ۹٤۷ م ۳۳۳ ـ ۳۳٦ ق :

ابو العباس فضل بن محمد بـــن
مظفر چغانی د سامانی لښکر سپه
سالارو چی په ۳۳٦ ق په بخا را کی
بندی سو .

۹٤٤ م ۳۳۳ ق :

د بو شکور بلخی لوی دری شاعر د
ژوند وخت . دعبد الله بن محمـــد
ترخان بلخی محدث او رجالی عا لم
وفات . د محمد بن احمد اسکاف
بلخی عالم وفات او ښخیدنګ پـــه
بلخ کی .

۹٤۵ م ۳۳٤ ق :

د ابو علی چغانی یاغی توب ، دی
په ۹٤۷ م مات کړ سو . د ابواسحاق
احمد بن محمدبن یاسین حداد هروی
محدث او مورخ او **(دتاریخ هرا ت)**
دمؤلف وفات .
د وزیر الحاکم الشهید ابوالفضل
محمد بن حکم سر خسی بلخی وژنه.
دی دمختصر کافی مؤلف دی .

۹٤۸ ـ ۹۹۸ م ۳۳۷ ـ ۳۸۹ ق :

د ابو حارث محمد بن احمد امارت
په جوز جان کی . دی دفریغو نیانو
دو هم پا چا دی چـــه دحدود العا لم
کتاب دده په نامه لیکل سوی دی .

۹٤۸ م ۳۳۸ ق :

ابراهیم بن سیمجور مړ سو او پر
ځای ئی منصور دقراتګین زوی د
خرا سان سپه سالار سو (د سامانی
پاچا له خوا) .

۹۵۱ م ۳٤۰ ق :

دخرا سان حکمران منصور بـــن
قراتګین مړسو، اوپرځای‌ئی ابوعلی
چغانی له سامانی درباره مقرر سو.
ابو المظفر عبد الله بن احمد بن
محمد بن مظفر چغانی امیر له آسه
ولوید او مړ سو .
ابو منصور بن احمد بن محمد بن
مظفر د چغانیان امیر و .

۹۵۱م ۳٤۰ق حدود :

د ابو عبد الله محمد بـــن حسن
معروفی بلخی شاعر د ژوند حدود .

۹۵۲ م ۳٤۱ ق :

د ابو الحسن حکیم کسایی مروزی
ددری قدیم شاعر دژوند وخت .
د شرح المزنی د مؤ لف شافعی
فقیه ابراهیم بن احمد مروزی وفات.

۹۵۳ م ۳٤۲ ق :

دابوبکر محمد بـــن داؤد نشاپوری
صوفی داخبار الصوفیه دمؤلف‌وفات.

دمحمد بن داؤد صوفی نشاپوری دکتاب الشیوخ د مولف وفات .

۹۵٤ ـ ۹٦۱ م ۳٤۳ ـ ۳۵۰ ق :

دلومړی عبد الملك دنوح زوی ، سامانی شپږم پاچا دامارت دوره .

۹۵٤ م ۳٤۳ ق :

له سامانی درباره څخه بکر بن مالك فر غانی دخرا سان حکمران او ابو منصور محمد بن عزیر وزیر و .

۹۵۵ م ۳٤٤ ق :

ابو احمد خلف بن احمد (ابن بانو) دسیستان صفاری اتم پاچا سلطنت (وفات ئی ۳۹۹ ق)

دابو علی چغانی او ستوق بغرا خان مړینه .

د محمد بن محمد بن یوسف طوسی شافعی فقیه او محدث او دخراسان دمفتی و فات (ولادت ۲۵۰ق)

۹۵٦ م ۳٤۵ ق :

دخرا سان حکمران بکر بن مالك فرغانی وواژه سو .

۹۵۷ م ۳٤٦ ق :

ابو الحسن سیمجوری په خراسان کی دنوح سامانی په فرمان سپه سالار او حکمران سو .

د ابو العباس احمد بن محمد سرخسی لوی منجم او طبیب ا و د کتاب المدخل د مؤلف دوفات کال.

د ابو منصور محمد بن عبد الرزاق خرا سانی سپه سالار په نامه د منثوری ابو منصوری شاهنامی تالیف ، چی د محمد بن عبد الله معمری په ښوونه ولیکله سوه .

۹۵۹ م ۳٤۸ ق :

د ابو منصور یوسف بن اسحاق وزارت په سامانی در بار کی .

۹٦۰ م ۳٤۹ ق :

دشیخ محمد بن عبد الله الحاکم نشا پوری لوی محدث وفات په نشاپور کی . (تولد ئې ۲۷۷ ق) .

ابو منصور بختگین دخرا سا ن قائد وفات سو .

ابو منصور محمد بن عبد الرزاق دخرا سان سپه سالار او حکمران و. چه وروسته امیر حاجب الپ تگین د اول عبد الملك سامانی پاچا له خوا دخرا سان سپه سالار او حکمران سو .

۹٦۱ م ۳۵۰ ق :

الپ تگین ،منصور بن نوح سامانی پاچا ته یاغی سو ، او غزنی ته راغی، او هغه ئی له لویك څخه ونیو ۳۵۱ ق.

۹٦۱ ـ ۹۷٦ م ۳۵۰ ـ ۳٦٦ ق :

دلومړی منصوردنوح زوی سامانی اوم پاچا دامارت دوره چی وزیر ئی ابو علی محمد بلعمی سو .

۹٦۱ م ۳۵۰ ق حدود .

دابو المؤید بلخی شهنامه او دده عجایب البلدان په دری نثر تا لیف سول .

رابعه دکعب قز داری یا بلخی لور د دری قدیمه شاعره په دغو وختو کی وه .

دسیستان دپاچا خلف بن احمد صفاری په امر یو د قرآن لوی تفسیر سل ټوکه په ۲۰ زره دیناره مصرف تالیف سو .

دابو عبدالله محمد بن صالح ولوالجی (تخار ستانی) د دری قدیم شاعر د ژوند وخت .

د ابو سلیمان محمد بن معشر بستی

ژوند چی داخوان الصفا له مؤلفینو څخه دی .

منصور بن افلح لویکی په غزنه او گردیز کی **حکمران و .**

جیه پاله کابلشاه په گندهارا کی.

۹٦۲ م ۳۵۱ ق :

الپ تگین غزنی ونیو .

ابو منصور عبد الرزاق په خراسان کی **یاغی سو .**

ابو الحسن سیمجور ی دخراسان حکمران **سو .**

دعلج بن احمد سجزی محدث او فقیه دمسند الکبیر مؤلف وفات سو (ولادت ۲٦۰ ق .

۹٦۳ ـ ۹٦۹ م ۳۵۲ ـ ۳۵۹ ق :

امیر طاهر بن محمد بن طا هر (دمور له خوا صفاری) د سیستان امیرو .

۹٦۳ م ۳۵۲ ق :

دالپ تگین دغزنی دحکمران وفات چی اسحاق زوی ئی پر ځا ی کښېنوست .

۹٦٤ م ۳۵۳ ق :

اسحاق دالپ تگین زوی له غز نی څخه بخارا ته وتښتید او لویك دده مات کیء .

۹٦٤ـ ۳۵۳ق

خلف بن احمد دسیستان پادشاه حج ته ولاړ .

۹٦۵ م ۲۲ شوال ۳۵٤ ق :

د ابو حاتم محمد بن حبان بستی دسمر قند د قاضی او لوی عالم او مؤلف وفات په بست کی (ولادت په بست کی ۲۷۰ ق) قبر ئې هم په بست کی و .

۹٦۵ م ۳۵۵ ق :

اسحاق دالپ تگین زوی د غز نی حکمران مړ سو ، او بلکاتگین ئی پر ځای کښېنوست او په ۳۵۸ ق ئی په غزنی کی سکه ووهله او په ۳٦۵ ق مړ سو .

دخواجه ابو احمد ابدال چشتی وفات (دده تولد ۲٦۰ ق ۸۷۳ م دی) او په چشت کی ښخ دی.

۹٦۵ م ۳۵۵ ق حدود:

دابو جعفر خازن خرا سانی لوی منجم او ریاضی پوهاند د ژوندوخت

۹٦٦ م ۳۵٦ ق :

د امام فقیه ابو علی حامد بن محمد رقاع هروی وفات او ښخید **ل** په هرات کی .

۹٦۸ م ۳۵۸ ق :

دشیخ ابو حامد بن احمد شار کی هروی محدث او مفسر وفات او ښخیدل په **هرات کی .**

۹٦۹ م ۳۵۹ ق :

مکتوم بن حرب په اندراب کی سکه **ووهله .**

۹٦۹ ـ ۹۸۳ م ۳۵۹ ـ ۳۷۳ ق :

امیر حسین دطاهرزوی دسیستان امیر و .

۹۷۰ م ۳٦۰ ق حدود :

ابو علی محمد بن عبد الله بلعمی وزیر (متوفی ۳٦۳ ق) تاریخ طبری په دری ژبه ترجمه او لنډ کیء .

دهمدغه کال په شا وخوا کی د منصور بن نوح سامانی په امر یوې ډلی پوهانو تفسیر طبری په دری ترجمه کیء .

۹۷۱ م ۱۰ محرم ۳٦۱ ق :

دسلطان محمود زیږید نه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۷۲ م ۳۶۲ ق :

دشیخ خراسان اسماعیل بن عبدالله بن محمد بن میکال‌سرمنشی او دنشاپور دمیکالي خاندان دمشر وفات په نشاپور کی (تولد ئی ۲۷۰ق).

داحمد بن عامر بن بشر مروردوی شافعی فقیه او دبصری دقاضی وفات .

دابو جعفر محمد بن عبدالله هند واني بلخي فقیه وفات او په‌بلخ کی ښخیدنګ .

۹۷۴م ۳۶۴ق:

دابوعلی بلعمی وزیر او دیوسف بن اسحاق وزیر مړینه .

دبلکاتګین اقتدار په غزنی کی .

۹۷۵م ۳۶۵ق:

پیری تګین په غزنی کی .

۹۷۵ـ۹۸۴م ۳۶۵ـ۳۷٤ ق :

په اندراب کی دسهلان بن مکتوم دامارت دوره چی سکه ئی هم وهلی ده .

ابو منصور محمد بن احمد دقیقی بلخی لوی شاعر مقتول سو ۳۶۵ق (؟) .

ابوعلی یا ابوبکر لویك په غزنه‌او ګردیز کی .

۹۷۳ ـ ۹۷۶ م ۳۶۵ ـ ۳۶۶ ق :

دامیر پیری تګین حکمرانی پر غزنی باندی .د(غزنویانوځلرم پاچا).

۹۷۶ـ ۹۹۷م ۳۶۶ـ ۳۸۷ق :

په غزنی کی دامیر سبکتګین ناصر الدوله حکمرانی (دغزنو یانو پنځم پاچا) .

۹۷۶ ـ ۹۹۷ م ۳۶۶ ـ ۳۸۷ ق :

دو هم نوح دمنصور زوی سا مانی اتم پادشاه .

۹۷۶م ۳۶۶ق حدود:

دلوګر په چرخ کی دغزنی دآخری لویك او کابلشاه په ګډه دسبکتګین سره جنګ او ددوی ماته .

۹۷۶م ۲۷ شعبان ۳۶۶ق:

دناصر الدین امیر سبکتګین بن جوق قرا بجکم بن قرا ارسلان‌جلوس په غزنی کی او دآل ناصر دسلطنت پیل .

۹۷۷ م ۳۶۷ق :

دابوا لجیش مظفر بن محمد خرا ساني بلخي متکلم مو لف‌وفات.

۹۸۰ م ۳۶۹ ق:

دمحمدبن سلیمان بن محمدصعلو کی‌نشا پوری شا فعی فقیه او مفسر او ادیب و فا ت په نشا پور کی . (ولا دت‌ئي ۲۹۶ق).

۹۸۰ م ۳۷۰ ق :

قراتګین په غزنی کی .

دعبیدالله ابو بکر بن ابوسعید بلخي عالم وفات .

دابو منصور محمد بن احمدازهری هروی دکتاب التهذیب خاوند اولوی لغوی وفات .

۹۸۰م ۳۷۰ق حدود :

شیخ حمید لودی پښتون پاچا په ملتان کی او دده روغه له سبکتګین سره (۳۸۲ق) .

اسحاق بن محمد بن اسماعیل مشهور په حکیم سمرقندی عر بی السواد الاعظم په ۲۹۰ق ولیکیء او د ۳۷۰ق په شا وخواکی په دری‌ژبه ترجمه سو . (دتهران طبع ۱۳٤۸ دعبدالحی حبیبی په اهتمام).

۹۸۱م ۳۷۱ق:

فردوسی دشاهنامی نظم شرو ع کیء .

شیخ ابوزید محمدبن احمدمرغزی په هرات کی وفات اوښخ سو (۱۳ رجب) .

۹۸۲ م ۳۷۲ ق :

دابو الحسن سیمجوری پر ځای تاش دخراسان سپه سالار سو .

عبدالله بن‌احمد عتبی دنو ح بن منصور سامانی وزیر قتل سو .

احمد بن جعفر بن احمد د آل بانیجور حکمران اوابو علی احمد بن محتاج مرستیال ئی په چغانیان‌کی .

یوه جوزجانی عالم دحدود العالم جغرافی کتاب په دری دجوز جان دامیر محمد بن احمد فریغونی په‌نامه وکیښ او لومړی پلائی په اسلامی دوره کی‌د(افغان)ذ کر وکیء .

۹۸۳م۳۷۳ق :

دفقیه ابو اللیث نصر بن محمد سمرقندی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۸٤م ۳۷٤ ق :

دابو عمر و احمد بن محمدزوزنی (دهرات او نشاپور ترمنځ) دعر بی ژبی لوی عالم وفات .**دعبدالله بن** موسی سلامی مورخ او ادیب وفات په مرو کی .

۹۸۵م ۳۷۵ق:

دسلجوقیانو ظهور د بخارا په شا و خواکی .

۹۸۶م ۳۷۶ق:

دعبدالله بن محمد بن‌عزیر وزارت په سامانی دربار کی .

دمعجم الشیوخ دمؤلف ابراهیم بن احمد مستملی بلخی وفات .

۹۸۷ م ۳۷۷ ق :

په خراسان کی ابو الحسن سیمجوری اوفایق پرتاش باندی‌بری وموند .

ابو الظفر طاهر بن فضل بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر دمنجیك شاعر ممدوح مړ سو .

۹۸۸ م۳۷۸ق:

دناصر الدوله ابو الحسن محمد بن ابراهیم بن سیمجور دواتی‌مړینه. دده په نامه سکه هم وهلی سوی‌ده.

دابونصر سراج طوسی عبدالله بن علی دکتاب اللمع دخاوند اولوی صوفی وفات په طوس کی (رجب).

دمحمد بن‌محمد کرابیسی‌نشاپوری محدث او قاضی‌وفات‌په‌بصره کی(ولادت ئی ۲۸۵ق) دخلیل بن احمدسجزی دسمر قند دقاضی وفات .

دخواجه قر بنج وفات په هرات کی او په ګازرګاه کی ښخیدنه .

۹۸۹م ۳۷۹ق:

دابو الحسن سیمجوری مړینه .

۹۹۰م ۳۸۰ق:

ابو بکر بن محمد بن ابراهیم بخاری کلا باذی دخراسان صوفی او دالتعرف المذهب التصوف دمؤلف وفات ، او ابوعلی‌سیمجوری‌دخراسان حکمران سو .

ابو بکر ربیع بن احمد بخاری په طب کی دهدایة المتعلمین کتاب په دری تالیف کیء .

۹۹۰م ۳۸۰ق حدود:

دفخر الدوله ابو المظفر احمدبن **محمد** دچغانیان امیر دفرخی دممدوح دژوند دوره .

شیخ‌رضی لودی دشیخ حمید وراره
دپښتو قدیم شاعر په کسی غره کی
داسلام تبلیغ کاوه :

دمحمد بن علی خسروی سرخسی
او ابومحمد بدیع بن محمد بلخی او
دابوالحسن علی بن محمد منجیك
ترمذی ددری قدیمو شاعرانو دژوند
دوره .

دابو سلیمان محمد بن طاهر
منطقی سیستانی و فات .

دابوالفضل احمد هروی ریا ضی
دان او منجم وفات .

۹۹۱م ۳۸۱ ق:

په لغمان کی دکابل رود پرغاړه
دجیپاله کابلشاه ماته د سبکتگین
له خوا . په دی سیمه کی داسلام
خپرونه ــ افغانان‌اوخلجیان(غلجیان)
دسبکتگین په لښکروکی داخل سوه

داحمد بن حسین بن مهران
نشاپوری محدث وفات . دمحمد بن
عبدالله هروی فقیه او مفسروفات.

دطاهر بن فضل بن محمد بن
محتاج چغانی امیر او ددری ژبی
شاعر دژوند وخت .

دابو الحسن محمد بن یوسف
عامری نشاپوری (ابن ابی ذر)دکتاب
السعادة والاسعاد دمؤ لفو فا ت .

۹۹۲م۳۸۲ق:

دمحمد بن،احمدبن‌سلیمان نوقانی
سیستانی ادیب او مؤلف وفات .

۹۹٤ م ۳۸٤ ق :

دهرات په جنگ کی دسبکتگین
او محمود بری پرپاغی ابوعلی
سیمجوری باندی چی دوهم نوح
سامانی امیر، پلارته «ناصر الدین»
او محمود ته دسیف الدوله لقب
ورکی .

اوسبکتگین دخراسان په‌حکمداری
ترکابله مقرر سو .

۹۹٤ م ۱۵ رمضا ن ۳۸٤ ق :

سبکتگین او امیر محمود په طوس
کی ابو علی محمد مظفر دواتی ما ت
کیء هغه په۳۸٦ق په خوارزم کی
ونیول سو ، په گردیز کی بندی او
په ۳۸۸ق مړ سو .

دمحمد بن‌عمران مرزبانی‌خراسانی
ادیب وفات په بغداد کی (ولا دت
۲۹٦ق) .

۹۹۵ م ۳۸۵ ق :

ابو الحسن بن ابو علی دواتی
سیمجوری دسلطان محمود په لا س
کښیووت اوپه گردیز کی‌بندی ا و
مړ سو .

دابو القاسم اسماعیل بن عباد
طالقانی وزیر او لیکوال مړینه .

۹۹٦ م ۳۸٦ ق :

دقره خانانو او سبکتگین په
ما وراء النهر کی مقابله .

دوزیر عبدالله بن عزیر معزولی
او دوزیر ابو نصر احمد بن محمد
مقرری .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

امیر سبکتگین ٥٦کلن پس له
۲۱کاله سلطنته دبلخ او بامیان‌ترمنځ
دمدر موی په کلی کی وفات سو او
په غزنی کی خاورو ته وسپا ر ل
سو .

دمحمد بن احمد بلخی خوارزمی
مورخ دمفاتیح العلوم دمؤلف وفات.

امیر اسماعیل دسبکتگین زو ی په
غزنی کی سکه ووهله (دغز نو یانو
شپږم پاچا) خو په دغه کال دغزنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جنگ کی سلطان محمود پرغالب
سو .

دسهل بن محمدصعلوکی‌نشاپوری
مفتی نشاپور وفات .

۹۹۷ ــ ۱۰۳۰ م ۳۸۷ ــ ٤۲۱ق :

دغزنو یانو داوم پاچا یمین‌الدوله
سلطان محمود بن سبکتگین دپاچهی
دوره .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دوزیر ابو نصر مړینه .

دوزیر ابو المظفر محمد بن‌ابراهیم
بر غشی مقرری .

دخوارزمشاه مامون مړینه او دعلی
بن مامون جلوس .

۹۹۷ ــ ۹۹۸ م ۳۸۷ ــ ۳۸۹ ق .

ددوهم منصور ددوهم نوح زوی
دسامانی نهم پادشاه امارت .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دابو الوفا محمد بن یحیی‌بوزجانی
نشاپوری لوی خراسانی ریا ضی
پوهاند وفات (تولد ئی ۳۲۸ق) .

۹۹۸ م ۳۸۸ ق :

دابو سلیمان احمد بن‌محمدخطابی
بستی دمعالم السنن دمؤلف وفات
په بست کی (ولادت ۳۱۹ق) .

دعماد الدوله ابوعلی محمد مظفر
بن محمد بن‌ابراهیم‌دواتی دخراسان‌د
لوی حکمران مړینه .دی سکه هم
لری .

دابو الوفاء محمد بن‌محمدبوزجانی
مشهور ریاضی پوهاند وفات په
بغداد کی . (ولادت ئی ۳۲۸ق) .

سلطان محمود تول شمالی
افغانستان ونیو او سامانی دربار هم
دده پاچهی ومنله.

۹۹۸م ذیقعده ۳۸۹ق:

دالقادر بالله خلیفه له خوا دبغداد
داستا ځو را تگ بلخ ته او سلطان
محمو دته د«یمین‌الدوله‌اوامین الملة
ولی امیر المؤمنین» لقبو نه‌ورکول .

۹۹۸م ۳۸۹ق:

پر ابو القاسم سیمجوری باندی
په خراسان کی دبگتو زون بری ــ د
برغشی وزیر تیښته .

دارسلان خان علی مړینه .

سلطان محمود دسامانی منصور او
عبدالملك پر سالا رانو بگتو زون او
فائق خاصه باندی بری وموند .

دو هم عبدالملك ددوهم نوح‌زوی
سامانی لسم پاچاپرتخت‌کښینوست.

شار رشید دغرستان پاچا سلطان
محمود ته‌غاړه کښیښووه او خطبه‌یی
دده په نامه وویله .

۹۹۸ م ۳۸۹ ق حدود :

امام ابو الحسن محمد بن شعیب
بیهقی شافعی فقیه دنشاپور دسیار
په‌کوڅه کی «مدرسهٔ بیهقیه» جوړه
کړه .

مدرسهٔ صاعدیه په نشاپور کی
(یا سعدیه) دشهزاده نصر بن
سبکتگین په همت جوړه سوه .

۹۹۹ ــ ۱۰۰۱ م ۳۹۰ ــ ۳۹۲ق :

په‌لغمان او پیښور او ویهند کی
دسلطان‌محمود بری‌پر جیپاله‌کابلشاه
باندی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق :

په خشباجی (اوسنی دمقر
زرکشان) کی د طلا کان ښکاره سو.

۹۹۹ ــ ۱۰۱۹ م ۳۹۰ ــ ٤۱۰ق :

او گره بوت منجم دکابلشاه انند

پاله په دربار کی د «شکهت پرت» کتاب تالیف کیء .

ابو نصر احمد بن محمددفریغونی کهول پنځم پاچا په جوزجان کی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق حدود :

ابو یعقوب اسحاق بن احمد سگزی خپل کتاب کشف المحجوب په دری ژبه داسماعیلی فرقی پر عقایدو وکیښ .

۱۰۰۰م ۳۹۱ق :

ابو القاسم علی بن محمد بن ابراهیم سیمجوری دو اتی دهرات والی دنصر بن سبکتگین سره په سرخس کیو جنگید او ونیول سو .

دطا هر بن خلف‌صفاری‌دسیستان دامیر وفات .

دابو سلیمان محمد بن طاهر سجستانی منطقی لوی فیلسوف وفات .

۱۰۰۱ م ۳۹۲ ق :

سلطان محمود خپل سفیر داوزگند ایلك خان ته واستاوه.

۱۰۰۲م ۳۹۳ق:

سلطان محمود په حصار طاق کی دسیستان پاچا خلف ابن بانو کلا بند کیء او هغه یی جوزجان ته واستاوه . په سیستان کی قبجی حاجب حکمران کیء .

ابو القاسم منصور بن محمد هروِی دسلطان محمود وزیریو قرآن‌په‌کوفی نسخی خط دمشهد رضوی کتابخانی ته وقف کیء چی تر اوسه هلته ستته .

۱۰۰۳م ۳۹۴ق :

دفریغو نیانو دکهول خلرم پا چا فریغون دمحمد زوی په جوز جان کی .

۱۰۰٤ـ ۱۰۱۰ م ۳۹۵ـ٤۰۱ق

په ملتان کی دابو الفتوح داؤ د بن نصر لودی خلرم پاچا سلطنت .

۱۰۰٤ م ۳۹۵ ق حدود :

دابو منصور عماره بن‌محمدمروزی دری قدیم شاعر دژوند وخت .

۹۹۹ ـ ۱۰۰٤ م ۳۹۰ ـ ۳۹۵ق :

ابو ابراهیم منتصرد دو هم نوح زوی سامانی آخر نی پاد شاه وچی په ۳۹۵ق سامانی پاچهی ختمه‌سوه.

۱۰۰۵ م ۳۹٦ ق :

سلطان محمود په ملتان کی پر ابو الفتوح داؤد بن نصر بن حمید لودی دو هم پاچا باندی حمله وکړه هغه جچه ومنله .

دمحمد بن احمدبن محمدنشاپوری محدث وفات (ولادت ۳۳۳ق) .

دابو العباس احمد بن محمد زاهد نسوی او خراسانی صوفی د طبقات الصوفیه د مؤلف وفات .

۱۰۰٦ م ۳۹۷ ق :

دترکستان ایلك خان چی بلخ او هرات نیولی ؤ، سلطان محمود بیرته ځنی ونیول ، او په شرخیان کی ماته وکړه .

۱۰۰۷ م ۳۹۸ ق :

داسماعیل بن حماد جوهری‌فارابی دالصحاح فی اللغه دخاوند وفات .

۱۰۰۸ م ۳۹۹ ق :

سلطان محمود کابلشاه اننده پاله په ویهند کی داباسین پر غاړه مات کیء .

خلف بن احمد دسیستان صفاری پادشاه په‌جلاوطنی که‌وفات‌سو (رجب)

۱۰۰۹م ٤۰۰ق :

دابو الفتح علی بن محمد بستی لوی منشی او شاعر وفات په‌اوزگند کی .

۱۰۰۹م ٤۰۰ ق حدود :

عنصری دسلطان محمود دملتان دفتو حا تو په شرح کی «تاج‌الفتوح» نظم کیء .

فرخی دسلطان‌محمود ددربارشاعر «دولت نامه » دسلطان دفتو حا توپه بیان کی زر بیته نظم کړه .

په‌دری ادب‌کی ددِاستان سرا یی رواج او دقصیده ویلو عروج .

شار ابو محمد بن محمد دغرستان شاه دسلطان محمودسره وجنگید او مړ سو .

دمرسل بن منصور لویکی د ژوند وخت .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراینی دسلطان محمود وزیر په بلخ کی یوه مدرسه جوړه کړه .

دحسین ابن سینا او دابو عبید عبدالواحد بن محمد جوزجانی دابن سینا دشاگرد د ژوند وِخت .

ابو الحسن محمد بن سلیمان بیهقی مزید التاریخ دغز نو یانو پر احوال تا لیف‌کیء .

دسلجوق ددرو زا منو میکا ئیل‌ـ اسرائیل ـموسی یرغلونه‌او اقتدار دآمو پرسیمو او دخراسان پر شمال باندی .

دمحمد بن‌حسین خراسانی‌مشهور په ابو جعفر خازن دریاضی اوفلکیاتو پوهاند د ژوند وخت .

دمحمد بن احمد بن محمد نوقانی سجستانی دالعلم والعلماء دمؤلف او محدث وفات .

۱۰۱۰ م ٤۰۱ ق:

سلطان محمود ملتان ونیو او ابو الفتوح داؤد پښتون‌لودی پاچائی په غورك کی بندی کیء .

شمس الکفاة احمد بن حسن میمندی دغزنو ی سلطنت په وزارت وټاکل سو .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراینی دسلطان محمود له وِزارته معزول سو .

دامام ابو عبید احمد بن‌محمدهروی دغریب القر آن دمؤلف وفات .

ابو العباس احمد اسفرا ینی د سلطان محمود وزیر په شکنجه کی. په خراسا ن کی و چ کا لی او کاختی .

۱۰۱۰ ـ۱۰۲۵م ٤۰۱ـ٤۱٦ ق:

شمس الکفاة احمد بن حسن میوندی دسلطان محمود وزیر و چی په ٤۱٦ق معزول او په هند کی بندی سو . (متوفا ٤۲٤ق) .

۲ د ۱۰۱۱ م ٤۰۲ ق :

دایلك خان نصر او تغان خان استاځی سلطان محمو دته راغی.

تا هر تی دمصر ایلچی دالحاکم با مرالله اسماعیلی له خوا غزنی ته را ولیږل سو ، خو په لار کی مړ کړ سو .

دجوزجان دپاچاابو نصرابوالحارث فریغونی وفات .

دیحیی بن عمار سیستانی لوی عالم او دخواجه عبدالله انصاری د مرشد وِ فات او دهرات په خیابان‌کی دده ښخونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

فردو سی د شاهنامی نظم تمـام کیء .

دحنفی لوی فقیه او زاهداسماعیل بن حسین بیهقی وفات .

۱۰۱۱-۱۰۱۲ م۴۰۲-۴۰۳ق

سلطان محمود پنجاب او کشمیر ونیول .

۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

سلطان محمود غرجستان ونیوىء او دشا رانو مستقله شاهی ئی ختمه کړه .

۱۳ ر ۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

دایلك خان نصر مړینه او دایلك احمد بن علی جلوس په ما وراء النهر کی .

۱۴ر۱۰۱۳م ۴۰۴ق:

دوزیر ابو العباس **فضل اسفراینی** مړینه .

په یار کند کی د قدر خان یوسف دغزنی سره دو ستانه روابط .

دامام سهل محمد صعلو کی لوی مفتی او عالم وفات په نشاپور کی .

۱۰۱۴ م ۴۰۵ ق :

وزیر احمد میوندی خوارزم شاه ته وویل چی خطبه دسلطان محمو د په نامه ووایی .

سلطان محمود دبست له لاری پر غور یر غل وکیء او دهغه ځای امیر محمد سوری ئی د آهنگران په کلاکی محصور او بندی کیء امیر محمـد سوری په زهرو ځان وواژه .

امیر بو علی دمحمد سوری زوی دغور په مندیش کی دسلطان محمود تابع‌امیرسو. او مسجدونه، مدرسی اومانۍ جوړی کړی .

دابو عبدالله محمد بـن عبداللـه حاکم نشاپوری محدث او د« تاریـخ نشاپور » دموظف وفات (ولادت ئی ۳۲۱ق) .

۱۶ ر ۱۰۱۵ م ۴۰۶ ق :

خوارزم شاه مأ مـون د سلـطان محمود خور واده کړه .

دابو علی حسن بن علی د قـاق نشاپوری عالم او صوفی او وا عظ وفات .

شارابو نصر محمد بن اسددغرستان پا چا پـه ۴۰۵ ق د سلـطـا ن محمود په لاس بندی سو او په۴۰۶ق په هرات کی مړ سو .

۱۰۱۶م ۴۰۷ ق:

دعبدالله بن محمد بن ابراهیـم نشاپوری واعظ او مفسر وفات .

دسلطان محمود یـر غلـونه پـر پنجاب او کشمیر باندی .

۱۰۱۷م ۴۰۷ ق شوال :

دخوارزم خلکو مامون خوارزم‌شاه دسلطان محمود اخښی مړ کیءسلطان محمود خوارزم ونیو .

دعبدالملك بن محمد خر گو شی نشاپوری شافعی فقیه او واعظ وفات په نشاپور کی.ده په خرگو شـی کوخه کی یوه مدرسه اوکتابخانه او روغتون جوړ کړی وو .

۱۰۱۷م ۴۰۸ ق

سلطان محمود ابو الحارث محمد بن علی بـن ما مـون خـوارزمشاه هیسته کیء او پر ځای یی لوی‌حاجب التونتا ش هلته **دخوارزمشاه په‌ځول** وگماره .

دجوزجان مقامی امیران‌فریغونیان ختم سول او ددوی سیمی دغز نوی سلطنت ضمیمه **سو ی** .

دایلك خان لور دغزنی ولیعهـد مسعود ته واده سوه .

شهزاده مسعود رسما دسلطـان محمود ولیعهد سو .

نظام الملك حسن بن علی طوسی **وزیر وز یږ ید.**

دابو الخیر خمار حسین بن سوار مشهور خراسانی فیلسوف او عالم وفات . (تولد ئی ۳۳۱ق) .

۱۰۱۸م ۴۰۹ق

سلطان محمود په غزنی کی یـو مسجد جا مع او په هغه پوری نښتی یوه لویه مدرسه جوړه کړه .

دامام ابو منصور از هری هروی لغوی عالم و فات .

امام هیصم بن محمد بن‌عبدالعزیز ناوی هروی دقصص نابی مؤلـف وفات سو .

۱۰۱۸-۱۹م ۴۰۹-۱۰ق

سلطان محمود دهند قنو ج تـر گنگا پوری و نیول ، او دری ملیو نه در همه غنیمت یی واخیست .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

له هندوستانه دراستون کیدو پر وخت سلطان محمود له افغانانو سره ونښت .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

حسن دابو نصـر احـمد زوی د فریغو نی کورنی آخر شهزاده .

۱۰۱۹م۴۱۰ق حدود

دترو جنپاله‌کابلشاه د ژوندوخت. داغرستان دپاچا شاراْرد شیـر ژوند .

دامام ابو الطیب سهل بن‌سلیمان صعلو کی مشهور محدث او فقیه او دسلطان محمود د دربار ملا دژوند وخت .

امام قفال صغیر عبدالله بن احمد مروی شافعی (متوفا ۴۱۷ق) د«مآثر محمودی» کتاب وکیښی .

حاکم امام ابو سلیمان فندق بن ایوب بن حسن له والشتانه دسلطان محمود په حکم دنشاپور قاضی‌سو.

ابو بکر عبدالـله بـن یـوسف سیستانی حصیری دسلطان محمود ندیم ؤ .

دابو القاسم منـصور بـن حسن فردوسی‌طوسی وفات. دی‌دشاهنامی شاعراودنیا له‌لویو شا عرانو څخه دی . (تولد ئی ۳۳۰ق)

ابو سهل احمد بن حسن حمدوی دسلطان محمود او مسعود وزیر او دری حکمران و تر ۴۳۰ق پوری .

۱۰۲۰م ۴۱۱ق

دخر ښبون بن سړه‌بن بن‌کیس‌وفات دکسی غره په جنوبی‌لمن‌کی.داسړی دپښتنو مشرو او پښتو شعر یـی ستته .

سلطان محمود غور فتح کیء .

دشیخ الاسلام یو نس بن طاهر نصیری **بلخی عالم دکتاب بهـجه د** مؤلف وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۱۰۲۱م۴۱۲ق

دابو عبدالرحمن محمد بن حسین سلمی نشاپوری مشهور صوفی او دطبقات الصوفیه دمؤلف وفات پـه نشاپور کی .(ولادت **یی ۳۲۵ق**) .

دحافظ احمد بن محمد مالینـی

(هروی) محدث وفات په مصریا په هرات کی .

دامیر نصر بن امیر سبکتگیـن د سلطان محمود کشر ورور وفات .

سلطان محمود دکشمیر لوهرکوټ کلا بند او فتح کیء .

۱۰۲۲م۴۱۳ق

سلطان محمود دهند گوالیـار او کالنجر ونیول .

دقاضی محمد بن فضل رواسـس (میرك بلخی) مفسر او عالم وفات او ښخیدل په بلخ کی .

دمحمد بن احمد جارو دی هروی لوی محدث وفات .

۱۰۲۳م ۴۱۳ق

دامام ابو محـمد اسـماعیل بـن ابراهیم سرخسی لوی عالم وفـات او دهرات دعیدگاه غر بی خواته‌یی ښخیدل . دی د مناقب الشافعـی مؤلف دی. (ولادت یـی تر ۳۳۰ ق وروسته) .

دابو سعید احمد بن محمدسجزی لوی منجم او ریاضی پو هاند وفات.

محمد بن عثمان وراق او غزنوی مذهب یو خو شخطه قر آن وکیښ چی په ۴۱۴ق ئی وقف کیء . (دمشهد رضو ی کتابـخا نـه)

دمحمد بن‌آدم هروی متکلم‌اولغوی ددیوان متنبی دشارح وفات .

سلطان محمود تر کسی غـره (کوه سلیمان) پوری دافغانانوسیمی ټولی ونیولی .

۱۰۲۴ـ۲۵م ۴۱۵ـ۴۱۶ق

سلطان محمود ماوراء النهر ونیو او دکاشغر دقـدر خان سره یـی معاهده وکړه .

۱۰۲۴م ۴۱۵ق

اسماعیل دبیټنی زوی په کـوه سلیمان ـ وازه خواکی دپښتنومشر ودده پښتو شعر ستنه .

سلطان محمود خپل وزیر احمـد بن حسن میوندی عزل‌او مصادره او په هند کی بندی کیء .

ملا محمدغزنوی‌چی دسلطان‌محمود سره هندته تللی ویو تار یخ یـی وکیښ چی تر ۱۰۳۲ق پوری لا په هند کی ؤ.

دعلی بن محمد هروی ادیب‌او نحوی دوفات وخت .

امام ابو اسحق ابراهیم بن محمد اسفراینی په نشاپور کی یوه‌مدرسه جوړه کړه .

۱۰۲۵م۴۱۶ق

سلطان محمود څلور زره‌کهولـه سلجوقیان خراسان ته راوستل .

په دغه کال ده دجنو بی هند پر کاتیا وار حمله وکړه اودسو منـات مندریی وران کیء گجرات‌یی هـم ونیو .

سلطان محمود په ماوراء النهرکی دقدر خان سره ولیدل .

دخواجه ابو عبدالله محمد طاقی سجزی وفات او ښخیدل په هرات کی .

دلوی محدث امام ابـو عبداللـه محمد بن یمان وفات او ښخیدل په هرات کی .

دفردوسی طوسی وفات په طو س کی .

سلطان محمود دسلجو قاسرائیل

چی دسلجوقیانو مشرؤ دهندو ستان په کالنجر کی بندی کیء .

۱۰۲۶م۴۱۷ق

دعبدالله بن احمد قفال صغیـر مروزی مشهور شافعی فقیه دمآثـر محمودی دمولف وفات په سیستان کی (تولد یی ۳۲۷ق) .

دخلیفه القادر بالله سفیـر لـه بغداده سلطان محمود ته راغی .

بهیم پاله آخرنی‌کابلشاه دگندهارا په شرق کی .

۱۰۲۷م۴۱۸ق

دوه تنه سفیران قلتنکا او قاشی دقتاخان او یغر خان له خوا له خطا او ختن څخه دسلطان محموددربارته راغله .

دامام ابو اسحق ابراهیم بن‌محمد بن ابراهیم اسفراینی مشهور عالم وفات په نشاپور کی .

دسلطان محمود آخره حمله‌پرهند اود ملتان دجتا نو ایلو ل .

عیسی بن عبدالله بلخی کاتـب یوه نسخه خوشخطه قرآن وکیښـی (دمیلان کتابخانه) .

۱۰۲۸م۴۱۹ق

ابوعلی حسن بن محمد نشاپوری (حسنك) دسلطان محمود وزیر سو.

۱۰۲۹م ۴۲۰ق

سلطان محمود ټول ایران و نیو او شهزاده مسعود یی په اصفهـان کی خپل نائب وټاکه .

بوریحان بیرونـی خـپل کـتاب التفهیم لاوایل صناعة‌التنجم دریحانه بنت الحسن په نامه تالیف‌کیء .

دابو العباس فـضل بـن عبـاس صاغانی محدث دژوند وخت‌په بغداد کی .

دمحمدبن عبدالله مسعودی‌مروزی شافعی فقیه دشرح مختصرالمزنی دمؤلف وفات په مرو کی.

۱۰۲۹ـ۱۱۰۶م۴۲۰ـ ۵۰۰ق .

دصاعد دکهول دمشهورو پوهانو او قاضیانو دژوند وخت په‌نشاپـور او هرات کی .

۱۰۳۰م پنجشنبه ۲۳ ربیع‌الاخر ۴۲۱ق

دسلطان محمود وفات او دغز نی په باغ فیروزی کی ښـخول . دده عمر (۶۱) او پاچهی ۳۳ کاله وه.

مملکت یی دهند له گنگا څخه تر دجلی پوری او دشمالی خواله سیر دریا څخه جنوبا دعربو تربحیـری پوری پروت ؤ .

امیر محمد دسلطان محمود زوی په غزنی کی سکه ووهله (دغزنو یانو اتم پاچا) .

۱۰۳۰ـ۱۰۴۰م۴۲۱ـ۴۳۲ق

دناصر الدین الله سلطان مسعود بن محمود دسلطنـت دور ه پـه غزنی کی .

(دغزنویانو نهم پاچا)

۱۰۳۰م رمضان ۴۲۱ق

القادر بالله خلیفه له بغداده‌خپل عهد اولوا دمرسل بن‌منصورگردیزی په لاس سلطان مسعود بن محمودته په نشاپور کی راولیږل او ده ته‌یی ناصر الدین الله لقب ورکی ء.

۱۰۳۰م۴۲۱ق شوال .

امیر محمد دسلطان محمود زوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تگين آباد کی ونيول سو اووړوند کړ سو .

سلطان مسعود خواجه احمد بن حسن ميوندی دهند لــه زنــدانه راوغوښت او وزير يی کی .

حسن ميکالــی (اميــر حسنك) دسلطان محمود وزير په بلخ کــی دسلطان مسعود په حکم په دارسو.

دابو بکر محمد بن اسحاق بــن ممشاد واعظ دکــراميانــو در ئيس وفات په نشاپور کی .

دعلی بن احمد نسوی خراسانی رياضی پوهاند او مهندس او منطقی دژوند وخت .

١٠٣١م٤٢٢ق

سلطان مسعود کرمان او مکران ونيول . او استائی يی کاشغر تــه واستول .

امام يحيی بن عمار سجستانـــی هروی وفات او دهرات په خيابان کی ښخ سو .

١٠٣١م٤٢٣ق

سلطان مسعود هرات ته ولاړ او سپه سالار عبدوس يی دسلجوقيانو ترکمانانو مقابلی ته وتاکه.

اميرابويعقوب يوسف بن سبکتگين دسلطان مسعود په حکم دسگاونــد دکلا په حبس کی مړ سو .

١٠٣٢م٤٢٤ق

دقدر خان مړينه ـ دارسلان خان سليمان مړينه .

التو نتاش خوارزم شاه بخاراته لښکر بوت او مړ سو .

١٠٣٢ـ١٠٣٥م٤٢٤ـ٤٢٧ق

هارون دالتو نتاشــ زوی پــــه خوارزم کی دغزنی ترحمايت لاندی پرتخت کښينوست .

١٠٣٣م ٤٢٤ ق

دخواجه احمد بن حسن ميو ندی دغزنی دلوی وزير په هرات کی وفات (٢٠محرم) احمد بن علی بن عبدالصمد وزير سو.

١٠٣٣م٤٢٥ق

دمسعود لښکر کشی پر آمل ــ ساری ــ طبرستان .

عباس بن شيش دبو علی وراره دغور امير دمنديش دو لايت په سنگه کلاکی يور صد گاه جوړ کی ء .

دشيخ ابو الحسن علی بن جعفر خرقانی لوی صوفی وفات (سه شنبه ١٠ محرم په عمر ٧٣ کاله) .

شيخ اسعد بــن محمــد سوری د پښتو شاعر دزميندا ورپه بغنی کی مړ سو .

ابو القاسم علی بن حاتم بيهقــی چی دسلطان محمود پــه وخــت کی مشرف و ، دسلطان مسعود په فرمان «صاحب بريد» سو .

١٠٣٤م٤٢٦ق

احمد ينالتگين په هندوستان کــی ياغی سو ، سلطان مسعود دده مقابلی ته هندو سپه سالار تلك بن جهلــن واستاوه .

هارون سلطان مسعود ته ياغـــی سو ــ دسلطان مسعود استائی لــه کاشغره راغلل ــ دبغرا خان استائی سلطان مسعود ته را ورسيدل .

دشافعی فقه دامام ابوعلی حسين بن شعيب مروزی سنجی وفات .

١٠٣٥م٤٢٧ق

احمد ينالتگين مات او په در يــای سند کی ډوب سو .

سلجوقيان په خراسان کی ــ

دعلی تگين زامنو استائی مسعود ته راغی .

دابو نصر محمد بن عبدالجبــار عتبی دتاريخ يمينی دليکوال وفات .

١٠٣٥ر٣٦م١٠٢٨ر٤٢٧ق

سلطــان مسعود پــه هند کـــی پرهانسی حمله وکړه او خپــل زوی امير مجدود يی د لاهــور حکمــران وټاکه .

١٠٣٥ـ١٠٤١م٤٢٧ـ٤٣٣ ق

اسماعيل خندان دالتو نتا شـــــس زوی په خوارزم کی اقتدار و مو ند.

دمحمد بن علی هروی لغوی او د مصر د مؤذن وفــات (ولاد تــيـــی ٣٧٢ق).

١٠٣٧م٤٢٨ق

دشيخ الرئيس بوعلی حسين بن عبدالله ابن سينا بلخی لوی فيلسوف طبيب او ددری او عربی مؤلف وفات په همدان کی . (تولد يی صفر٣٧٠ق په بخاراکی .)

دامام اسحاق بن ابراهيم بن محمد هروی عالم وفات او دهرات پــــه نماز گاه کی ښخيدل .

دسلطان مسعود استائی ترکستان ته ولاړل او دهغه ځای استائـــی مسعود ته راغلل .

سلطان مسعود په جوزجان کـــی علی قندوزی مات کی .

١٠٣٧ر٣٩م١٠٣١ر٤٢٩ق

سلطان مسعود دسلجوقيانو سره په شمالی ولاياتو کی پــه شخــړو بوخت و ،دوی ته يی اورشوگا نـــی ور کړی او دغور له خوا غزنی تــه راغی .

سلطان طغرل سلجو قی په نشاپور کی پاچا سو او خپل ورور بيغو يی دسيستان او پوشــنگ او هــرات حکمران کی .

دابو منصور عبدالملك بن محمد ثعالبی نشاپوری ديتيــمة الدهـــر دليکوال وفات .(تولد يی ٣٥٠ق).

دابو الحسن بن جولوغ فر خـــی سيستانی ددری لوی ستايوال بولله ويونکی شاعر وفات .

داسحاق بن ابراهيم بــن محمــد قراب سرخسی هروی مورخ اومحدث وفات (ولادت ٣٥٢ ق).

١٠٣٨ر٣٩م٤٣٠ق

پر صغانيان دمسعود ژمنی لښکر کشی .

ابويعلی بيهقی حنيفـــی دديــوان انشا مــشر خپل کــتاب السيرة المسعوديه دسلطان مسعود غزنو ی لپاره تاليف کی .

دابوعلی حسين بن شعيب سنجی مروزی شافعی فقيه او دفرو عـــو دمؤلف وفات .

دمقامات بونصر مشکان تاليف .

١٠٣٩م٤٣١ق

دابو نصر مشکان دسلطان محمود او مسعود ددربار لوی منشی وفات.

ابو سهل زوزنـــی صا حبديــوان ــ رسالت سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٠م ٤٣٢ق

دابو القاسم حسن بن احمد عنصري بلخي دسلطان محمود ددربار لوی شاعر وفات .

١٠٤٠م ٤٣٢ق

سلجوقیانو شمالي ولایات او خراسان ونیول او په دندانقان کې سلطان مسعود مات کې .

١٠٤٠ـ١١٧٥م ٤٣٢ـ٥٥٢ق

دسلجوقیانو دسلطنت دوره پر افغانستان باندي .

دحسن بن محمد بن شعیب مروزي شافعي فقیه وفات په ربیع الاول ٤٣٢ .

١٠٤٠ م ربیع الاخر ٤٣٢ق

سلطان مسعود خپل زوی مو دود په غزني کې پرینښو ، پخپله دخزانو سره هندوستان ته رهي سو .

١٠٤٠م ١١ جمادی الاولی ٤٣٢ق

لښکرو په ماریګله کې سلطان مسعود ونیو او دده پر ځای یې دده ړوند ورور محمد بیا پاچا کې .

وروسته سلطان مسعود دخپل وزاره طاهر بن محمد په لاس مړ کړ سو .

١٠٤٠م جمادی الاخری ٤٣٢ ق

سلطان مو دود له غزني څخه راووت او دخپل پلانده اکا محمد سره یې په دنپورکی جنګ وکی . محمداوده زوی طاهر یې ووژل اوددی بری په نسبت یې فتح آباد هلته جوړ کې .

١٠٤٠م ٤٣٢

امیر محمد دسلطان محمود زوی دو همه پلا پاچا سو .

١٠٤٠ـ١٠٤٩م ٤٣٢ـ٤٤١ ق

دغزنو یانو دیو ولسم سلطان مودود بن مسعود سلطنت په غزني کې .

١٠٤٠ـ١٠٦٣م ٤٣٢ـ٤٥٥ ق

دطغرل بیګ بن میکائیل دسلجوقي کهول لومړی پاچا سلطنت .

١٠٤٠م ٤٣٢ق

دقاضي صاعد بن محمد ابو العلا نشاپوری حنفي فقیه او دحنفیانو درئیس وفات .

دابو نظر عبدالعزیز بن منصور عسجدي دسلطان محمود ددربار شاعر وفات .

په دغه کال دابو النجم احمد بن قوص منو چهري دسلطان محمود ددربار دشاعر وفات .

١٠٤١م ٤٣٣ق

دسالم بن عبدالله هروي فقیه او متکلم داللمعد مؤلف وفات .

دابو سهل محمد بن علي هروي لغوي وفات ٣ محرم په مصر کې (ولادت رمضان ٣٧٢ق).

طغرل سلجوقي په نشاپور کې سکه ووهله .

سند پاله دجیه پاله لمسی آخرین کابلشاه دګندهارا په پای کې .

١٠٤٢م ٤٣٤ق

ابو ابراهیم اسماعیل بن محمد مستملي په دري ژبه دتعرف شرح ولیکله .

دابوذر عبد الله بن احمد انصاري هروي مالکي فقیه او محدث وفات په مکه کې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٣ م ٤٣٥ ق حدود

عبدالرزاق د احمد بن حسن میوندي زوی د سلطان مودودوزیرو.

د احمد بن حسین باخرزي د دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٤٤ م ٤٣٦ ق

په ماورا النهر کې شیعی غور ځنګونه، دابوالفضل عبیدالله بن احمد میکالي خراساني منشي اومولف امیروفات (نوم یې عبدالرحمن هم راغلي دی)دغزني دوزیر احمد بن علي بن عبدالصمد وفات . او د طاهر مستوفي وزیر کول .

١٠٤٥ م ٤٣٧ ق

امام عبدالکریم بن هوازن قشیري الرسالة القشیریه په تصوف کې په عربي وکښله . چې ابوالفتوح عبدالرحمن بن محمد نشاپوري په کرمان کې په ٥٥٠ ق په دري ترجمه کړه .

امام ابوالقاسم قشیري په نیشاپور کې یوه مدرسه جوړه کړه ه

ناصر خسرو بلخي خپل سفرله جوزجانه دحجاز خواته شروع کې (٦جمادی الاخری)دی په جمادی الاخری کې د ٤٤٤ ق بیرته بلخ ته راغی .

١٠٤٦م ٤٣٨ ق

دامام ابو محمد عبدالله بن یوسف جویني شافعي فقیه او مفسر اوادیب وفات په نشاپور کې .

دعبیدالله بن عبدالله هروي محدث او مورخ دژوند وخت .

١٠٤٨ م ٤٣٩ ق

د عبدالرحمن بن محمد سرخسي حنفي فقیه د بصری د قاضي وفات د تکملة التجرید خاوند .

دملک ابدال (اودل) بن ترین د ابدالي افغانانو دیوه نیکه دژوند وخت په کسي غره کې .

١٠٤٨م ـ ٤٤٠ ق

دابو ریحان محمد بن احمد بیروني لوی عالم او منجم د کتاب الهند او نورو ډیرو تالیفاتو د مولف وفات، او په غزني کې ښخیدل . دده تر ٤٧٢ق پوری ٦٥ کتابونه تا لیف کړي وو. تولد یې ٣٦٢ ق .

د ابو سعید فضل الله بن ابی الخیر میهني خراساني مشهور صوفي وفات .

د مشهور ادیب علي بن حسن عمید قهستاني وفات .

١٠٤٨ ـ١٠٥٢ م ٤٤٠ ـ ٤٤٤ ق

پر غزني باندی د طغریل تغلب او د سلطان عبدالرشید وژنه .

١٠٤٨ م ٤٤٠ ق حدود

ابو منصور موفق بن علي الهروي په درمل پیژند نه کې کتاب الابنیه عن حقایق الادویه په دري ژبه تالیف کې چې یوه خطي نسخه یې په ٤٤٧ق کال اسدي طوسي وکښله (دویانا کتابخانه)د منصور بن محمد هروي فقیه او شاعر او دهرات د قاضي او د منیة الراضي د مولف وفات .

١٠٤٩ م ٤٤١ ق

د غزنو یانو د وولسم پاچادوهم مسعود د مودود زوی په غزني کې سکه ووهله .

علي بن مسعود بن محمود په همدغه کال پاچا شو .

۱۰۴۹ ـ۱۰۵۲ م۴۴۱ـ۴۴۴ ق

د غزنويانو د څورلسم پاچـــا عبدالرشيد دسلطان محمود د زو ی سلطنت پهغزني کي.

۱۰۴۹ م ۴۴۱ ق

د شيخ عمو مشهور صوفي احمد بن محمد بن حمزه وفات په هرات کي او په گازر گاه کي ښخيدل .

ابو معين ناصر بن خسروقباديانی بلخي (حجت خراسان) لهخپله سفره راستون سواود اسما عيلي مذ هب تبليغ يي په بلخ او بدخشان کـــي شروع کي د ده ډله(ناصريه) بللـــه کيده .

۱۰۵۰ م۴۴۲ ق

د سلجوقيانو او طغريل دغزنوی لښکر د مشر جنگونه او په دره خمار اوبست کي د سلجو قيانو ماتي .

د عبدالسلام بن محمد بن هيصم کرا می وفات پههرات کي .

د حسن بن مظفر نشاپوری اديب اوشاعر وفات.

۱۰۵۰م۴۴۲ ـ۴۴۳ ق

ابو سعيد عبدالحی بن ضحاكبن محمود گرديزی زين الاخبار پهدری ژبه پهغزني کيد سلطان عبدالرشيد په نامه وکيښی (د عبدالحی حبيبـــی طبع ، تهران ۱۳۴۷)

۱۰۵۲ م ۴۴۴ق

عبدالر زاق بن احمد بـــن حسن ميوندی د سلطان فرخزاد لهوزارته معزول او پر ځای يي خواجه حسن مهران وزير سو .

د خرخيز حاجبد غزني سپهسالار په خراسان کي د سلجو قيانو سره جنگونه .

دعبيد الله بن سعيد بن حاتـــم سجزی محدث وفاتپه مکه کي .

طغريل د سلطان محمود مريی د غزني ترنيولو وروسته ډير غزنـــوی شهزاد گان مړه کړل اوخلکـــو دی وواژه .

۱۰۵۲ ـ ۱۰۶۰ م۴۴۴ ـ۴۵۱ ق

د غزنويانو شپاړسم پاچا فرخزاد د لومړی مسعود د زوی سلطنت .

۱۰۵۳ م ۴۴۵ حدود

يوه نامعلوممولف تاريخ سيستان وليکلی .

۱۰۵۴ م ۴۴۶ ق

دابوبکر احمد بن اسحاق صبغی نشاپوری شافعی عالم او فقيهوفات.

۱۰۵۵ م ۴۴۷ق

حکيم علی بناحمد اسدی طوسی دگرشاسپ نامی شاعر د کتابالابنيه عن حقايق الادويه خطی نسخهوکښله (دويانا کتابخانه) مولف يي موفـــق الدين ابومنصور علی الهروی پهدغه کال ژوندی و .

۱۰۵۶ م۴۴۸ ق

د حجةالا سلام ابو حامد محمدبن محمد غزالی طوسی زيږيدنه .

۱۰۵۷ م ربيع الاول ۴۴۹ق

د ابو النجم اياز اويماق وفات او ښخيدل په لاهور کي (؟)

داسماعيل بن عبدالرحمنبن احمد صابونی نشاپوری فقيه ا ومفسر او واعظ وفات پهنشاپور کي(ولادتيي ۳۷۳ ق)

۱۰۵۸ م ۴۵۰ ق :

په خراسان کي د عربی نسخياو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوفي خطپه هنری ډول سره گڼږی زوامق عذرای عنصری دپروفـيسور محمد شفيع کتابخانه ـلاهور)

محمود وراق يو تاريخ د ۴۰۹ ق تر واقعو پوری په غزني کي وکيښ.

امير محمد دعباس زوی په غورکي حکمران وو .

د شار ابراهيم بـــن ارد شير د ژوند وخت .

د سهل بن مرسل لويکی د ژوند عصر .

۱۰۵۸م ۴۵۰ق حدو د

اسحاق بن ابراهيم بن منصورـ نيشاپوری خپل قصصالانبياء پهدری ژبه وکيښی .

محمد بن عمر رادويانی ترجمان البلاغه وکيښی .

د ابوحنيفه اسکافی مروزی دری شاعر د ژوند وخت .

د شيخ امام ابوبکر محمد بنامام احمد بن محمد حدادی شالنگـــی غزنوی وفات ۴۵۰ ق .

(قبراو شنختته يیپه غزني کیسته)

د محمود بن عمر جوهریصايغ هروی دری شاعر د ژوند وخت .

۱۰۵۹ م ۴۵۱ ق

د غزنويانو او سلجو قيانوترمنځ معاهده .

سلطان ابر اهيم د مسعود زوی غزنوی پاچا د سلجوقـــی داود او الپ ارسلان سره روغه وکـــړه او فقط شرقي افغا نستان تر لاهوره غزنوی سلطنت ته پاته شو .

لومړی پلاد سلطانلقب دسلطان ابراهيم غزنوی پرسکه ضرب سو .

۱۰۵۹ار ۱۰۹۸م ۴۵۱ ر۴۹۲ ق

د غزنويانو د اولسم سلطـــان ابراهيم د لومـــړی مسعود د زوری سلطنت .

۱۰۶۰ م ۴۵۲ ق

د علی بن حسين مروزی حنفـــی فقيه وفات .

۱۰۶۲ م۴۵۴ ق

د زهير بنحسن بنعلی سرخسی فقيه اومورخ او مفتی خرسا نوفات.

د عبد الرحيم بنعبدا لله صيرفی بلخی قاضی القضاة او شيخالاسلام وفات اوښخيدل پهبلخ کي .

۱۰۶۳ار ۱۰۷۲ م۴۵۵ر۴۶۵ ق

الپ ارسلان د چغری بيگ داود زوی دميکائيل لمسی سلجوقیدوهم پاچا .

۱۰۶۴ م ۴۵۷ق

پرختل دالپ ارسلان ير غل.

۱۰۶۵ م ۴۵۸ ق

د ابوبکر احمد بن حسينبيهقی شافعی فقيه او محـــدث او مولـــف وفات .

د قاضی ابو عاصم مـــحمد بـــن احمد عبادی هروی عالم د طبقات الفقها او مبسوط مولف وفات .

حکيم ابونصر علی بن احمداسدی طوسی گرشا سپ نامه نظم کړه .

۱۰۶۶ م۴۵۹ق

شرف الملك ابو سعد مستوفی په بغداد کي دامام ابو حنيفه پرمزار گنبده جوړه کړه .

د ابراهيم بن محمد تونی هروی محدث وفات په هرات کي .

د شيخ يوسف بن محمد سمعان

وفات او ښخیدل په چشت کی .

١٠٦٧ م ٤٦٠ ق

دشیخ الطایفه ابو جعفر محمدبن حسن طوسی د شیعه مشهور عالم او مولف وفات په بغداد کی . (تولدئی په طوس کی ٣٨٥ ق)

١٠٦٧ م٤٦٠ق حدود

منصور بن‌سعیدبن حسن میوندی دسلطان ابراهیم دسپاه عارض سو.

د ابوبکر عتیق بن محمد هروی سور آبادی د دری تفسیر لیکوال د ژوند وخت .

قطب الدین حسن بن محمد د غور امیرو .

نظام الملك حسن بن علی‌طوسی د سلجوقیانو لوی وزیر په نشاپور بلخ،هرات ،مروکی (نظامیه مدرسی) جوړی کړی .

د قاروت بن جغری بیگ داود سلجوقی د ژوند وخت چی د کرمان سلجوقیان د ده له پښته دی .

١٠٦٩ م٤٦١ ق

د ابوالقاسم بن ابراهیم مروزی فورانی فقیه وفات .

١٠٦٩م ٤٦٢ ق

دشافعی فقیه حسین بن محمد مرورودی وفات په مرورود کی (٢٣ محرم)

ناصر خسرو بلخی خپل کتاب جامع الحکمتین د بد خشان د امیر علی بن اسد بن حارث په خواهش تالیف کی .

١٠٧٠ م٤٦٣ ق

د ابو علی حسان بن سعیدمنیعی نشاپوری فقیه او بنای د مسجدواو رباطو جوړوونکی وفات په مرورود کی .

١٠٧٢ م٤٦٥ ق

د الپ ارسلان پرماورا النهر باندی یرغلونه اودده مړینه ،شمس الملك بلخ او ترمذ ونیول .

د شیخ ابو القاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری دخراسان د مشهور صوفی وفات په نشاپور کی .

د ابوبکر زین الدین اسماعیل وراق ازرقی هروی د دری مشهور شاعر وفات .

طاهر بن نصر بن احمد د سیستان پادشاه سو .

١٠٧٢ر ١٠٩٢م ٤٦٥ر ٤٨٥ ق

دملکشاه د الپ ارسلان زوی سلجوقی دریم پاچا سلطنت .

١٠٧٣ م٤٦٦ ق

د عثمان بن حسین وراق غزنوی په خط یو ډیر ښکلی منقش قرآن وکیښ سوچی د مشهد رضوی په کتابخانه کی‌سته.

موید الملك د نظام الملك زوی‌د هرات والی سو .

١٠٧٤ م٤٦٧ ق

د عبدالر حمن بن محمد داودی پوشنگی فقیه‌اومحدث وفات‌په‌پوشنگ کی .(ولادت یی ربیع الاول ٣٧٤ق)

ملکشاه ترمذ ونیو او دشمس الملك سره ئی روغه وکړه .

د ابوالقاسم علی‌بن حس‌باخرزی عربی شاعر او دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٧٥ م٤٦٨ق

دابوبکر محمد بن القاسم‌جوینی (صفارنشاپوری) شافعی فقیه‌وفات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٧٦ م ٤٦٩ ق

سیف الدو له د سلطان ابراهیم غزنوی له‌خوا د هندو ستان‌حکمران او له بغداده د صنیع امیر المومنین لقب ورکړ سو .

ابو بکر محمد بن‌احمد بن هیثم رود باری بلخی دقرائت عالم خپل کتاب (جامع القرآت) په٤٦٩ ق د سلطان ابراهیم بن مسعود په نامه په‌غزنی کی‌تالیف کی.(١٧ محر م)

د عبدالله بن سعید بن حاتم سجزی محدث او دالا بانه د مولف وفات.

١٠٧٧ م ٤٧٠ ق

د ابوا لفضل محمد بن حسین بیهقی‌دغزنی ددربار منشی‌اودتا ریخ بیهقی‌دمو لف‌وفات‌په‌غزنی کی.(تولد یی دبیهق په حارث آباد کی٣٨٥ق»

انوشتگین چی د بلکا تگین مریی وپه خوارزم کی د غر شاه په لقب د خوارز مشاهی دوهم کهول جوړ کی چی تر ٦١٧ ق‌پوری دغه‌کورنی حکمرانه وه .

د احمد بن عبدالملك نشاپوری دخراسان دمحدث وفات .

د الشیخ العمید الجلیل سید ابوالفضل محمد بن‌علی طوسی‌وفات پنجشنبه ٩ رمضان ٤٧٠ ق(قبر او شنخته یی په غزنی کی سته»

١٠٧٧ م٤٧٠ ق حدود

د هیصم بن محمد ناوی (هروی) د دری قصص الانبیأ د مولف دژوند وخت .

١٠٧٨ م٤٧١ ق

د حسن بن علی بن محمد بلخی وخشی محدث اوقاضی‌وفات (ولادت یی ٣٨٥ ق)

١٠٨٠ م ٤٧٣ ق

د ابو علی فضل بن محمد فارمدی طوسی مشهور عارف وفات .

١٠٨٢ م ٤٧٤ ق

دقاضی القضات ابوبکر محمد بن عبدالملك اسکا فی بلخی وفات ا و ښخیده نگک په بلخ کی .

١٠٨٤ م٤٧٧ ق

ابو علی فضل بن محمد فارمدی د خراسان مرشد وفات سو .

تکش په‌بلخ کی ولاړ سو ملکشاه دی په ترمذ کی ونیوی اوړوند یی کی .

د احمد بن محمد بن عبدالجلیل سجزی ریاضی پوهاند او منجم وفات .

بیبی د عبدالصمد هروی لور محد ثه وفات سوه (ولادت یی ٣٨٧ ق) عبدا لاول هروی له دی څخه روایت کوی .

١٠٨٥ م٤٧٨ ق

د امام الحرمین ابوالمعا لی عبدالملك بن عبدا لله جوینی وفات چی د نشاپور نظامیه مدرسی مشر استادو.

ولادت یی په جوین کی ٤١٩ ق

١٠٨٧ م ٤٨٠ ق حدود :

دسلطان ابراهیم‌غزنوی‌دسلطنت اوږده دآرامی دوره اودخیر آباد، ایمن آباد دکلا وجوړول ،مسجدونه اومدرسی او قصرونه آباد ول.

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری مهندس اومنجم‌وفات.

فاطمه دابوعلی دقاق لور د خراسان زاهده وفات سوه .

قتلمش دارسلان پیغوز وی د اسرائیل لمسی چی داناطول سلجوقیان دده له پښته دی .

تتش دالپ ارسلان زوی چی دشام سلجوقیان ځنی پیدا سول.

دعبدالله بن سعید خوافی‌شاعر اومنشی او حاسب دخلق‌الانسان دمولف وفات په‌بغداد کی .

١٠٨٨ م ٤٨١ ق

دناصر خسرو بلخی شاعر او اسماعیلی مولف وفات دبدخشان په‌یمگان کی (تولد ٣٩٤ ق‌قبادیان) دقاضی القضات خلیل بن احمد شجری بلخی وفات.

داحمدبن عبدالصمد هروی‌محدث وفات.

دشیخ الاسلام ابو اسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی وفات او ښخیدل دهرات په گازرگاه کی.

(تولد ٢ شعبان ٣٩٦ق) د طبقات الصوفیه او منازل السایرین ارنورو ډیرو عربی اودری تالیفاتو خاوند .

په‌سیستان کی کاختی .

١٠٨٩ م٤٨٢ق

فقیه ابو جعفر محمد بن عبدالجبار بن محمد جوزجانی په ویهندکی یوځا جوړه کی (دېر لیك ئی دپیښور په‌موزیم کی)

دفخر الاسلام علی بن محمد بزدوی حنفی مشهور فقیه دااصول الفقه دمؤلف وفات.

١٠٩٠ م ٤٨٣ ق

محمد بن ابو جعفر محدث او صوفی دبستان العارفین مؤلف وفات سو.

دشمس الائمه محمد بن احمد سرخسی مشهور فقیه او دمبسوط دمؤلف وفات.

تاج الدین ابو الفتح صفاری دسیستان پاچاسو.

١٠٩٢ م ٤٨٥

نظام الملك طوسی وزیر خپل کتاب سیاست نامه یاسیرالملوك په فصیحه دری ٥٠ فصله تالیف کی .

١٠٩٢ ـ ١٠٩٤م ٤٨٥ـ٤٨٧ ق

دسلطان محمود دملکشاه زوی سلجوقی‌څلرم پاچاسلطنت .

١٠٩٢ م ٤٨٥ ق

نظام الملك ابو علی حسن ابن ابو الحسن علی بن اسحاق طوسی‌د سلجوقیانو مشهور وزیر اولیکوال (تولد ٤٨٠ یا٤١٠ په طوس کښی وزارت‌له ٤٥١ق تر ٤٨٥ق پوری» په ١٠رمضان ٤٨٥ ق دبغدادپرلار دبوطاهر ارانی په‌لاس ووژل سو .

١٠٩٣ م ٤٨٦ق

دابو عبدالله حسین بن احمد زوزنی خراسانی قاضی او لغوی دکتاب المصادر د مؤلف‌وفات.

١٠٩٤ـ١١٠٤م ٤٨٧ـ ٤٩٨

برکیارق دملکشاه‌زوی‌دسلجوقی پنځم پاچا سلطنت .

١٠٩٦ م ٤٩٠ ق‌حدود

دابو الحسن علی بن عثمان هجویری غزنوی لوی صوفی د کشف المحجوب دمولف وفات پەلاهور کی .

محمد بن منصور مستوفی (متوفا ٤٩٤ ق) په‌مرو کی‌یوه‌مدرسه جوړه کړه .

دعبدالرحمن بن علی بن ابی الصادق نشاپوری طبیب (بقراط ثانی) وفات .

دعبیدالله بن عبدالله حداد نشاپوری حنفی فقیه او محدث او قاضی وفات تر ٤٩٠ ق‌وروسته.

دمحمد بن احمد بن ابی سهل سرخسی حنفی‌فقیه‌او‌متکلم‌اودالمبسوط دمولف وفات (٤٨١ ق ؟)

١٠٩٧ـ١١٢٧ م ٤٩١ـ٥٢١ق

دقطب الدین محمد خوارزمشاه سلطنت .

١٠٩٧ م ٤٩١ ق

دعلی بن سهل‌بن عباس‌نشاپوری مفسروفات .

دعطاء بن یعقوب دغزنوی‌دربار کاتب او دعربی اودری د شاعر وفات .

دابو الفتح عبدالرزاق منیعی بن حسان دخراسان دمحدث او فقیه وفات.

سلطان سنجر سلجوقی‌دملکشاه زوی هرات ته‌راغی.

١٠٩٨ـ١١١٥ م ٤٩٢ـ٥٠٩ ق

دغزنو یانو داتسلم‌پاچاعلاء الدین دریم مسعود سلطنت .

١٠٩٩ م ٤٩٣ ق‌حدود

قطب الدین حسن بن محمد دغور دشاهنشاهانو‌نیکه‌دوجیرستان په‌جنگ کی ووژه سو.

شیخ عبدالهادی دخواجه عبدالله انصاری زوی په‌هرات کی مقتول او په گازرگاه کی ښخ‌سو .

١١٠٠م ٤٩٤ ق

دامام ابولفرج عبدالرحمن احمد سرخسی شافعی فقیه وفات (زیږیدنه ٤٣٢ ق)

١١٠١م ٤٩٥ حدود .

امام غزالی په‌دری کیمیای‌سعادت وکیښل .

سرهنگ عمید محمد خطیبی هروی دغزنی سپه سالار اووروسته دقزدار حکمران و .

١١٠٢م ٤٩٦ ق

دابوالفضل محمد بن محمد سهلکی بسطامی فخر الاسلام وفات .

١١٠٤ م ٤٩٨ ق

درهم ملکشاه دبرکیارق زوی دسلجوقی شپږم پاچاسلطنت .

١١٠٦م ٥٠٠ ق

دابونصر محمدبن احمدبن ابو جعفر هروی پیر ایروه وفات او دهرات په خمچه آباد کی ښخیدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په‌غزنی کی دسلطان علاء الدين مسعود دمايني مهد عراق دسلطان سنجر دخور په توجه آرامـی او د سلجوقيانو سره دوستی.

دطغاتکين غز نوی سالارفتوحات دهند ترګنګاپوری .

دابو حاتم مـظفر بن اسما عيـل اسفزاری اسمان اوزياضی پوها ند (کائنات الجو) کتاب‌وکيښی .

دشيخ علی قسوره بن محـمـد کرديزی دژوند وخت .

امام ابوعلی حسن بن علی‌قطـان مروزی مشهور طبيب او عا لمخپل کتاب (کيهان شناخت)وکيښی.

(تولد ئی مرو ۴۶۵ق)

دملك کرت دژوند وخت په‌غور اوهرات کی ، دکرت دپاچهانو لوی نيکه.

محمد بن حسين بن عمر هروی تاريخ برامکه په‌دری ترجمه‌کی.

۱۱۰۶ م ۵۰۰ق حدود

عمدة الملك رشيد بن محتا ج دسلطان ابراهيم غزنوی سپهبد او دمسعود سعدممدوح و.

خواجه محمد بن بهروز احمـد وزيرو .

خواجه طاهر بن علی ثقت الملك دبو نصر مشکان وزاره دغز نـی وزيرخاص و.

قوام الملك نظام الدين ابو نصر فارسی دشهزاده شيرزاد سره دهند سپهسالارسو .

عميد الملك عمادالدوله‌ابوالقاسم خاص دسلطان ابراهيم غز نوی د دربار مشرو.

منصور بن سعيد بن احمد بـن حسن ميوندی دسلطان ابرا هيـم غزنوی صاحب ديوان عـر ض و عبدالحميد بن‌احمدبن عبد الصمد د سلطان ابراهيم غزنوی وزيرسو.

دقاضی امين المله عبدالودود د عبدالصمد غزنوی زوی د ژ و نـد وخت .

ابونصر محمد بن عبدالحميـد مستوفی دبهرا مشاه غـز نـو ی وزيرو.

ابومحمد بن حسن قـايـنی د بهرامشاه غزنوی وزيرو .

خواجه اسماعيل شنيزی د حکيم سنايی مرشد او استاد دژو نـد وخت .(قبرئی تراوسه په شنيـز لی‌سته)

علاء الدين ابو يعقوب يـوسف اونجم الدين ابو المعا لی‌احمـد دقاضی القضات يوسف‌بن احمـد حداد شالنګی غزنوی زا من پـه غزنی کی‌علماوه.

دشيخ الاسلام جمال الدين ابو نصر احمد بن محمد بن سليمـان صغانی دژوند وخت. (قبرئی پـه غزنی کی‌سته)

دابو سعد احمد بن ابويوسف هروی‌دکتاب (الاشراف‌علی‌غوا مض الحکومات) دمؤلف ژوند.

دملك الجبال عزالدين حسين بن قطب الدين حسن‌غوری‌پاچاسلطنت په‌غور کی .

دعبدالرب بن منصور غـز نو ی فقيه اودملتمس الاخوان دمؤ لف د ژوند و خت .

دابو العباس فضل محمدلو کری مروورودی مشهور فيلسوف د ژوند وخت. .دډيرو ترکی لغاتو ګټيدنه‌په دری اوپښتو ژبو کی.

۱۱۰۸ م ۵۰۲ ق حدود

ثقة الملك طاهربن علی دسلطان مسعود بن‌ابراهيم وزير و .

۱۱۰۹ م ۵۰۳ ق حدود

جمال المعاشرين دغزنی دقـوال ژوند .

دزاهدبن محمد بن احمد سرخسی شافعی محدث وفات .

۱۱۱۰ م ۵۰۴ ق حدود

دابوالفرج بن مسعودرونی ددری مشهور شاعـر اود غـزنويانـو د ستايونکی وفات، (تولدئی‌د ۴۳۵ ق حدود)

۱۱۱۱ م ۵۰۵ ق حدود

دحجة الاسلام ابوحامد محمد بن محمد غزالی طوسی و فات (تولدئی ۴۱۵ق) دی د«حياء علوم الدين» او نورو ډيرو تاليفاتو خاوندی .

عثمان مختاری غزنوی شاعرخپله «شهر يار نامه» په دری ژبـه نظم کـړه .

دجمال الحکماء ابوالحسن علی‌بن محمد دغزنی دطبيب دژوند وخت .

۱۱۱۲ م ۵۰۶ ق

دامام زاهدسليمان‌بن احمدصغانی قاضی وفات (قبرئی په غزنی کـی سته)

نظامی عروضی سمرقندی دبلخ د برده فروشانو پـه کوڅه دامیرابو سعيد جره په‌کور کی‌دعمر خيام‌سره ليدنه وکړه .

قاضی حسن محمودی او قاضی حسين محمودی د احمد زامن دبلخ قاضيان مـړه اوپـه‌بلخ کـی ښـخ سول .

۱۰۹۸-۱۱۱۴ م ۴۹۲-۵۰۸ ق

دغزنی ديوه منار بناد (السلطان الاعظم‌ملك الاسلام‌علاء الدولة‌والدين ابوسعد مسعودبن ظهيرالدوله امير المؤ منين ابراهيم خلد الله ملکه) په نـامـه

۱۱۱۵-۱۱۱۷ م ۵۰۹-۵۱۱ ق

دغزنويانو دشلم پاچا ارسلان‌شاه ددريم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق

دعبدالرحمن بن‌احمد خزاعی‌شيعی نشاپوری عالم وفات .

دمحمد بن‌منصور سمعانی مروزی محدث او فقيه وفات پـه مروکی (ولادت ۴۶۶ق)

۱۱۱۷-۱۱۵۷ م ۵۱۱-۵۵۲ ق

د غزنويانو د يوويشتم پاچا بهرا مشاه ددريم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ يا ۵۱۷ ق

د حکيم ابوالفتح عمربن ابراهيم خيام نشاپوری لوی منجم اورياضی پوهاند اوشاعر وفات پـه نشاپور کـی .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ ق

دغزنو يانو دنونسم پاچا شيرز اد ددريم مسعود زوی جلوس پـه‌غزنی کـی .

د اسماعيل بـن عبدالسلام بـن

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی فقیه ژوند په بغداد کی .

علاءالدین مسعودغزنوی‌خیل‌ورور شیرزاد مړ کیء، اوبل ورور بهرامشاه ئی سلطان سنجر ته پناه وروړه .

۱,۱۶ م ۵۱۰ ق

سلطان ارسلانشاه غزنوی یوه مانی په‌غزنی کی جوړه کړه .

ملك الجبال عزالدین حسین دقطب الدین حسن زوی دغور امیرؤ چی‌دده اوه زامن پر غوری دولت قابض سوه .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق حدود

دابوعبدالله احمدبن عمر خراسانی د لایضاح فی‌القراآت العشر دمؤلف دژوند و خت .

خواجه صدر شمس الوزراء قطب الدین یوسف بن یعقوب دغزنی‌سپه سالار او وزیر و.

قاضی القضات یوسف بن احمد حدادی شالنگی غزنوی د سلطان مسعود دعهد دغزنی قاضی القضات ار وزیر و.

موفق الدوله ابو طاهر خاتونی‌د سلجو قیانووزیرخپل «مناقب‌الشعراء» وکیښ .

د نصرین ابراهیم هروی حنفی محدث دالمسند دمؤلف وفات .

دعثمان‌بن عمرمختاری‌غزنوی ددری دمشهور شاعر دژوند وخت .

۱,۱۷-۱۱۵۷ م ۵۱۱-۵۵۲ ق

سلطان سنجرد ملکشاه زوی د سلجوقی اتم لوی پاچا سلطنت .

بهرامشاه غزنوی پرخپله سکه باندی دسلطان سنجر سلجوقی نوم هم‌وکیښ .

۱۱۱۷-۱۱۵۷ م ۵۱۱-۵۵۲ ق

دغزنی دیوه منار بناد(السلطان الاعظم ملك الاسلام یمین الدولت وامین المله ابو المظفر بهرامشاه خلدالله تعالی ملکه) په نامه .

۱۱۰۴-۱۱۱۷ م ۴۹۸-۵,۱ ق

دسلطان محمد دملکشاه زوی سلجوقی ارم پاچا سلطنت چی د عراق‌سلجوقیان دده له‌پښته‌دی .

دمحمد بن عمر ضریر بلخی‌مفسر اوواعظ ، ددعوةالهند دمؤلف وفات اوښخیدل په‌بلخ‌کی ۵۱۱ ق .

دقاضی‌القضات شیخ الاسلام بلخ محمد ابو القصیر بلخی و فـــا ت

۱۱۱۸ م ۵۱۲ ق

دبهرامشاه غزنوی‌لښکرو په‌ملتان کی محمد باهلیم دده دزامنو سره مات‌کی اوپه سوالك‌کی دناکور کلا جوړه کړه .

دسلمان بن‌ناصرنشاپوری شافعی متکلم ، صوفی فقیه وفات .

دشمس الائمه ابوالقاسم‌اسماعیل بن‌حسن‌بیهقی دمرود مدرسی‌داستاد وفات .

۱۰۴۲-۱۱۱۹ م ۴۳۳-۵۱۳ ق

د شیخ الافاضل علی‌بن احمد بنجکردی نشاپوری‌ادیب دژونددوره (وفات یه‌نشاپور کی رمضان)

۱۱۲۰ م ۵۱۴ ق حدود

طبیب شرف الزمان طاهر مروزی (طبایع الحیوان) تالیف کی .

دعبدالرحیم‌بن عبدالکریم‌بن‌هوازن قشیری نشاپوری صوفی اوواعظ وفات په نشاپور کی.

دناصربن محمد عیاضی سرخسی فقیه اومحدث وفات په سر خس کی (ولادت ۴۳۹ ق)

۱۱۲۱م ۵۱۵ ق

د غزنوی دوری دمشهور شاعر مسعود سعد سلمان وفات په غزنی کی (تولدئی لاهورد ۴۴۰ ق حدود)

۱۱۲۱ م ۵۱۵ ق حدود

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری ریاضی‌پوهانه اوهیئت‌دان وفات .

دابو المفاخر محمد بن منصور قاضی سرخس په نامه حکیم سنایی (سیرالعباد الی المعاد) نظم‌کی .

۱۱۲۲ م ۵,۱۶ ق

دعلی بن احمد غزال نشاپوری نحوی اوقاری وفات.

دابو محمد حسین بن مسعودفراء بغوی شافعی‌فقیه‌اود (مصابیح‌السنه) دمولف وفات په‌مرورود کی(شوال)

برهان‌الدین ابوالحسن علی‌بن ناصر بریانگر غزنوی واعظ بغداد ته ولاړ .

۱۱۲۳ م ۵۱۷ ق

دحکیم عمر خیام نشاپوری وفات په‌نشاپور کی .

دشیخ الاسلام محمدبن محمدژالی

بلخی وفات اوښخیدنگ په بلخ‌کی

۱۱۲۴ م ۵۱۸ ق

داحمد بن محمد میدانی نشاپوری ادیب اولغوی دکتاب (السامی‌فی‌الا-سامی) دمؤلف وفات .

حکیم سنایی له سفره غزنی ته راستون سو .

محمد بن‌نصر هروی بشکانی د بغداد قاضی اوفقیه په همدان کی وراژه سو (ولادت‌یی ۴۵۸ ق) .

شرف الدوله رضی الملك احمد دغزنی سپه سالار و .

۱,۲۶ م ۵۲۰ ق

ابو الفتح اسعد بن محمدمیهنی دبغداد د نظامیه مدرسی داستاد وفات .

دمجدالدین احمد بن محمد غزالی طوسی وفات.دی دامام غزالی‌ورور دی .

رشیدالدین ابو الفضل احمد بن محمدمیبذی دخواجه عبدالله‌انصاری تفسیر کشف الاسرار ولیکلی .

۱۱۲۶ م ۵۲۰ ق حدود .

ابونصرمحمدبن عبدالحمیدمستوفی دبهرامشاه غزنوی وزیرو .

دامیر الشعراء محمدبن عبدالملك معزی نشاپوری دسلجوقیانو ددربار دری شاعر وفات .

۱۱۲۷-۱۱۵۶ م ۵۲۱-۵۵۱ ق .

داتسز بن محمد خوارزمشاه سلطنت .

دعلاء الدین حسین غوری اوبهرامشاه غزنوی جنگ پرتگین آبادباندی چی غوری پاچا هغه ونیو ی.

۱۱۲۸ م ۵۲۲ ق

دحسن بن محمدبن خسرو بلخی حنفی عالم وفات

۱۱۲۹ــ۳۰ م ۵۲۴ــ۵۲۵ ق

حکیم‌سنایی‌غزنوی (حدیقه‌الحقیقه) په‌دری ژبه نظم کړه اومحمد بن‌علی الرفاسره راټوله کړه لس زره بیته دبهرامشاه غزنوی په‌نامه

۱۱۳۰یا ۱۱۴۰ م ۵۲۵یا۵۳۵ ق

دحکیم ابوالمجد مجدود بـن آدم سنایی دغزنی دمشهور عارف‌اودری شاعر وفات . (یکشنبه ۱۱ شعبان ۵۲۵ ق) .

۱٫۳۰ م ۵۲۵ ق حدود

امام برهان‌الدین ابوالحسن علی بن‌ناصر بریانګر غزنوی عالم‌په‌بغداد ـــی .

خواجه عمید احمد بن مسعودتیشه ګــن دسلطان بهرامشاه غزنـوی د دربار مشرو .

۱۱۳۱ م ۵۲۶ ق

دخراسان دقاضی‌القضات احمدبن بن محمدبن صاعد وفات .

۱۰۶۹ــ۱٫۳۳ م ۴۶۱ــ۵۲۷ ق

د مجدالدین اسعدبن ابـی نصر میهنی طوسی شافعی فقیـه دژوند دوره .

د خواجه قطب الدین مودودبـن یوسف چشتی زاهد اوصوفی وفات په‌چشت کی .

۱۱۳۳ م ۵۲۸ ق

حکیم سنایی‌غزنوی (طریق‌التحقیق) تالیف کی (؟) .

۱۱۳۵ م ۵۲۹ ق

دعبدالغافربن اسماعیل‌نشا پوری شافعی محدث اوفقیه دالسیاق‌فی‌ذیل تاریخ‌نیسابوردمؤلف‌وفات‌په‌نشاپورکی (ولادت ئی ۸ربیع الاخر ۴۵۱هـ‌دلی)

۱٫۳۵ م ۵۳۰ق ۲۴ جمادی‌الاولی

محمد بن اسماعیل غوری عالم‌په هرات‌کی وفات‌اوښخ‌سو (شنبه‌ئی ستنه) .

۱۱۳۵ م ۵۳۰ ق

ابو محمد بن‌قاینی دبهر امشـا • وزیر وپه‌غزنی کی

دمحمد بن‌حمویه جوینی مفسر او صوفی اوفقیه‌دلطایف الاذهان‌دمؤلف وفات (ولادت ۴۴۹ ق) .

۱۱۳۷ م ۵۳۲ ق

دابو العلا صاعد بــن حسین بن اسماعیل بن‌صاعد دخراسان‌دقاضی وفات په نشاپور کی .

دشرف الدین ابو محمد بن علی بـن ابوطالب حسینی بلخی وفات اوښخیدل په بلخ‌کی .

۱۱۳۸ م ۵۳۳ ق

دابوبکر محمد بن احمد خرقـی مروزی لوی‌منجم‌اوجغرافیا اوریاضی پوهاند مؤلف وفات .

دزاهر بن‌طاهر نشاپوری محـد ث وفات .

۱٫۴۰ م ۵۳۵ ق

دشیخ الاسلام محمد بن حسین فلانسی دبلخ دجامع دامام وفات‌اوپه بلخ‌کی ښخیدنه .

۱۱۴۱ مشنبه ۷ شعبان ۵۳۶ ق

د ابـو یوسف اسما عیل بـــن عبدالرحمن بن عبدالسلام بن حسن

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن عبدالرحمن بن ابراهیم‌بن بشیر بن منکولغمانی حنفی‌فقیه اوپه بغداد کی دامام ابوحنیفه دمدرسی داستاد وفات اوهلته‌ئی ښخیده .

۱۱۴۱ م ۵۳۶ ق

ابو المعالی نصرالله بن محمد د بهرامشاه غزنـوی منشی او وزیـر (کلیله اود منه) کتاب په‌دری‌وکیښی دادم‌بن اسعد هروی دبلخ د نظامیه مدرسی داستاد وفات .

دعثمان بن عمرغزنوی مقری عالم وفات اوپه بلخ کښی ښخیدنګ .

دشیخ ابونصر احمد بن‌ابوالحسن نامقی جامی مشهور پـه ژنده پیل وفات (ولادت‌ئی ۴۴۱ ق) .

دابو سعد آدم بـن احمد هروی نحوی عالم وفات .

دابو الفتح مختار بن عبدالحمید وشنجی مؤرخ وفات .

دامام ابـو سعد اسماعیل بـن عبدالواحد فوشنجی هروی وفات .

قاضی بهاء الدین عمر بن احمد محمودی دبلخ قاضی وو .

۱۱۴۲ م ۵۳۷ ق

اتسز خواز زمشاه نشاپور ونیو دسلطان‌سنجرسلطنت‌بیا پرخراسان دائدی .

دشیخ ابو حامد فریدالدین محمد بن‌ابراهیم عطارنشاپوری‌اوی صوفی تولد .

دنجم الدین ابوحفص عمربن‌محمد نسفی حنفی عالم وفات په‌سمر قند کی (تولدیی ۴۶۱ ق)ده‌داعتقا داهل سنت رساله په ۵۳۵ ق وکښه .

د عبدالمجید بن اسماعیل قیسی هروی حنفی‌فقیه‌اودروم قاضی‌وفات په‌قیسار یه‌کی .

درئیس بلخ سیدمحمدبن حسین حسینی وفات په بلخ‌کی .

۱٫۴۳ م ۵۳۸ ق

خواجه فرید الدین محمد بـــن ابراهیم عطار خپل منطق الطیرنظم کی .

۱۱۴۵ م ۵۴۰ ق حدود

دابو الفضل محمد بن سلیمان‌بن احمد صغانی دغزنی د قاضی وفات (قبرئی په غزنی کی‌ستته) .

دعبدالرشید بن‌ابی‌حنیفه‌ولوالجی بدخشی دفتاوی ولوالجیه د مؤلف وفات .په ولوا لج‌کی (ولاد ت یی ۴۶۷ ق) .

ملك فخرالدین بن‌عزالدین غوری نونسم پاچا سکه ووهله اوشغنان، تخار، درواز ،وخش ،بدخشان‌ئی هم ونیول .

د عمید محمد بـن عثمان یمینی غزنوی کاتب دبهرامشاه غزنوی د دربار شاعر دژوند وخت .

شرف الدین محمد بن ناصرعلوی غزنوی د بهرامشاه غزنوی ددربـار شاعرو .

عبدالله محمد بن طیفورسجاوندی غزنوی تفسیر سجاوندی‌مؤلف‌وفات سو .

د ادیب صابر اسماعیل ترمذی دری شاعر وفات .

حوز ملك دشارشاه بن ابراهیم غرستانی لور سلطان‌حسین‌جهانسوز. غوری وکړه .

۱۱۴۶ م ۵۴۱ ق

قطب الدین محمدبن عز الد ین دغور امیرپه غزنی کی بهرامشاه‌وواژه، اود غوریانو او غزنویانو دعداوت سبب سو .

۱۱۴۷ م ۵۴۳ ق

ظهیر الدیـن محمد بـن مسعود غزنوی ریاضی‌پوهاند «کفایةالتعلیم» په دری ژبه تالیف کی .

۱۱۴۸ـ ۱۱۴۹ م ۵۴۳ـ۵۴۴ ق

دسلطان سیف الدین بن عزالدین غوری اتلسم پاچا داقتدار وخت .

داسعد بن محمدبن موسی‌فوشنجی محدث وفـات پـــه فـوشنج کـی ذیقعده ۵۴۳ ق)

۱۱۴۹ م ۵۴۴ ق

بهاء الدین سام بن‌محمد چـــی د مندیش په‌سنگه کی امیرو، دفیروز کوه پرتخت کښینو ست .

۱۱۴۹ـ۱۱۵۹ م ۵۴۴ـ۵۵۴ ق

دغوری خوارلسم پاچا بهاء الدین سام بن عزالدین حسین سلطنت .

۱۱۴۹ـ۱۱۵۶ م ۵۴۴ـ۵۵۱ ق

دسلطان علاءالدین حسین جهانسوز بن عزالدین دغوریانو داولسم پاچا سلطنت .

۱۱۴۹ م ۵۴۴ ق

سلطان سیف الدین‌سوری غوری په‌غزنی کی دخپل‌وزیر سیدمجدالدین دوسوی سره دبهرامشاه په‌حکم د بل طا ق‌پرسر وځړول سو.

د احمد بن علی بوجعفرك مقری بیهقی لغوی عـالم و فـات (تولـد ۴۷۰ ق)

۱۱۵۰ م ۵۴۴ ق حدود

دحکیم ابوعمر عثمان بـــن عمـر مختاری غزنوی ددری لـوی شاعـر وفات.

دمحمد بن محمد رضی الد یـن سرخسی حنفی فقیه او مؤلف وفات په‌دمشق کی .

دامام فخرالدین رازی محمد بن عمر مشهور امام اومفسرزیږیدنه .

۱۰۸۵ـ۱۱۵۱ م ۴۷۷ـ۵۴۵ ق

دعتیتو بن‌علی‌بن منصورمروی‌فقیه او دیب اوحاسب دژوند دوره‌په مرو کی پ ۱۵ ذیقعده زیږیدلی او پـه ۲۷ شوال وفات سوی دی .

۱۱۵۰ م ۵۴۵ ق

غوری سلطان علاء الدین حسین غزنی وسواځه ولــــه دی جهته په (جهانسوز) مشهور سو .

۱۱۵۱ م ۵۴۶ ق

غوری‌سلطان علاء الدین‌جهانسوز دبست ښاروننړاوه .

دبلخ دقاضی ابوسعد عـمر بـن علی بـن حسین محمودی وفات او ښخیدل په‌بلخ کی (ولادت ۴۵۷ ق)

دابو الفتح محمد بـن ابوالقاسم عبد الکریـم شـار ستانی متکلم د «دالملل والنـحل» دمؤلف و فـات (شار ستان په‌خراسان کی نسا ته نږدی‌ؤ) .

۱۱۵۳ م ۵۴۸ ق

دعین‌الزمان حسن قطان مروزی‌بن علی طبیب‌اوریاضی‌پوهاند دلوکر ی دشاگر وفات په مروکی (تولدئی په مروکی ۴۶۵ ق) .

دعبدالرحمن بن محمد خرکردی

پوشنگی محدث وفات .

۱۱۵۵ م ۵۵۰ ق حدود .

د سلطان سنجـر سلجوقـی او سلطان علاء الدین حسین جهانسوز جنگ دوبی په‌سه گوشه ناب کی، چی جهانسوز ونیول سو اومعاف سو .

دغوری ملك شهاب الدین محمد حرنك بن عزالدین حسین داقتدار وخت .

ملك شجاع‌الدین علی‌بن عزالدین هم پادغه وخت‌کی دغور په جرماس کی حکمرانو .

امیر فخرالدین خالد بن ربیع‌مکی دعلاء الدین جهانسوز غوری ددربا ر شاعر اوعالم دژوند وخت .

شیخ تیمن په‌غورکی د پښتـــو شاعرو .

دمحمود بن‌ابی الحسن بن حسین نشاپوری غزنـوی مفسر او لغـوی وفات .

دعبدالرحمن خازن‌مروزی‌حکیم او مهندس دزیج‌سنجری‌اومیزان‌الحکمه دمؤلف وفات .

۱۱۵۶م ۵۵۱ ق :

دره خطائیان او غزان‌را غلل‌اودولت سنجری ئی ونړاوه سلطان سنجرئی ونیوی .

داتسز لښکر کښی پر خراسان اود سلطان سنجرایله کیدل .

د برهان الدین علی بـن نـاصر بریانگرغزنوی عالم‌وفات‌په‌بغدادکی.

۱۱۵۶ـ۱۱۷۲ م۵۵۱ ـ۵۶۸ ق:

دایل ارسلان‌بن‌اتسز خوارزمشاه سلطنت .

ملك سیف الدین بن علاء الد یـن جهانسوز غوری شلم پاچا سکـــه وو هله .

نظام الدین احمد بن عمربن علی مشهور په‌نظامی عروضی‌سمر قندی دغور یانو د دربار لیکوال چهـــار مقاله یا مجمع النوادر تالیف کړه .

۱۱۵۷ م ۵۵۲ ق

دابو تمام محمد بن عبدالملك بن عبدالسلام بن حسین لغمانی‌فقیـه وفات (۱۱ رمضان) او د بغداد په باب الطاق کی ښخیدل.

دناصر بن‌سلمان‌انصاری نشاپوری شافعی فقیه‌او محدث‌وفات په‌مروکی.

د سلطان سنجر سلجوقی وفات.

د قاضی بر هان الدین منصوربن ابو سعد محمد بن ابو نصر صاعدی د نشاپور دقاضی او حنفی‌امام‌وفات.

۱۱۵۷ ـ۱۱۶۱ م ۵۵۲ ـ ۵۵۷ق

په غزنی کی دمحمودی کهـول دوه ویشتم پاچا خسرو شاه بـــن بهرامشاه سلطنت .

۱۱۵۸ م۵۵۳ ق

د عبدالاول بن عیسی بن شعیب صوفی سجزی هروی محدث وفات.

داحمد بن‌علی ظهیر بلخی حنفی فقیه او اصولی وفات .

د عبدالجبار بن عبدالجبار خرقی شافعی فقیه او محدث او مـورخ وفات په‌مروکی (ولادت یی دمـر و په‌خرق‌کی ۴۷۷ق)

۱۱۵۹م ۹ شعبان ۵۵۴ق

د ابو عبدالله الضریر محمد بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقیه وفات او ښخیدل دبغداد دا بی حنیفه په محله کی .

١١٦٠ م ٥٥٥ ق

د عبدالو اسع بن عبد لجا مـع غرستانی جبلی شاعر وفات .

١١٦١ م ٥٥٦ ق

داشرف الدین ابو محمد حسن بن محمد حسینی غزنوی(اشرف) دغزنی دمشهور شاعر وفات .

د امام سیدناصر الدین سمرقندی دتاریخ بلخ دمؤلف وفات او ښخیدل په سمرقند کی .

١١٦١ ـ١١٨٧ م٥٥٧ـ٥٨٣ ق

دغزیانو دکهو ل داخرنی پـا چـا خسرو ملك بن خسرو شاه پا چهی .

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

محمدبن سام غور ی دسلـطا ن غیاث الدین ورور د غور داستیه او کجوران حکمران سو .

١١٦٢ـ ١١٧٤م ٥٥٨ـ ٥٧٠ ق

مزید الدین آی ابه په خراسا ن کی.

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

د سلطان شمس الدین محمد بـن فخرالدین مسعودغوری د اقتدار رخت.

١١٦٢ ـ ١٢٠٢ م ٥٥٨ـ ٥٩٩ق

د غور د یوویشتم لوی سلطـان غیاث الدین محمدبن بهاءالدین سام د سلطنت دوره .

١١٦٣ م ٥٥٩ ق

د مولاناشهاب الدین عبدالله فامی هروی د تاریخ هراة د لیکوال دژوند وخت .

د قاضی حمید الدین محمود بـن عمربن احمد بلخی دمقامات حمید ی د مولف وفات .

محمد دعبدالواحد زوی په هرات کی یو ښکلی برنجی لوښی جوړ کی (دارمتیاژ موزیم)

١١٦٤ م ٥٦٠ ق

د ابو الفضل محمد بن طیفـور سجاوندی غزنوی (د کتاب وقوف) مولف وفات .

د احمد بن محمد سجاوندی مورخ د ذخایر نثارفی اخبار السید المختار دمولف وفات .

١١٦٤ ـ ١٢٠٢ م ٥٦٠ تر٥٩٩ ق

ملك سیف الدین مسعود تمران د غوری د ربار لوی امیر و .

١١٦٤م ٥٦٠ ق حدود

فخر الملك شرف الدین فرداری د غور د سلطان غیاث الدین محمد سام وزیر و .

ملك الکلام فخر الدین مبارکشاه د غوری دربار شاعر د غوریانو منظومه نسب نامه وکښله .

١١٦٥ م٥٦٢ ق

قره ختائیانو بلخ او اند خـود ونیول .

د ضیاء الدین عمر بن محمـد بسطامی بلخی محدث او مـفسر او صوفی وفات (ولادت ٤٧٥ق) .

د ابو سعید عبدالکریم بن محمد منصور مروزی سمعانی محدث او د (کتاب الانساب) دمؤلف وفا ت پـه مرو کی (ولادت ٥٠٦ق)

١١٦٥م ٥٦٢ ق شاو خوا :

تاج الدین حرب بن محمد دسیستان پادشاه و (متوفا ٦١٢ ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

١١٦٨ م٥٦٢ ق:

امام یوسف بن عبیدا لله اندخودی دتفسیر ینابیع العلوم به فارسی شرو کی (د کابل خطی نسخه)

١١٦٩ م ٥٦٥ ق

د ابو الحسن علی بن زید بیهقی (ابن فندق) مورخ او حکیم اوریاضی پوهاند وفات چی د (تاریخ بیهق) مولف دی .

١١٦٩ م ٥٦٥ ق حدود

مجد الملك دیو شـاری د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

١١٧١ م ٥٦٦ ق

ابو بکر بن احمد بن عبید الله غزنوی خطاط په ښکلی خط یو قرآن وکیښی (دمصر موزیم)

دمحمد بن محمد بن محمد هروی مفسر او متکلم او واعظ وفات .

١٠٩٤ ـ١١٧٢ م٤٨٧ـ٥٦٨ ق

د ابو الفضل عبدالله بن احمـد طوسی شافعی عالم (خطیب موصل) دژوند دوره .

١١٧٣ ـ ١٢٠٧ م ٥٦٩ ـ٦٠٢ق

دغور د دوه ویشتم لوی سلطـان معز الدین (شهاب الدین) محمد بن بهاوالدین سام د هند فاتح دسلطنت دوره .

١١٧٣ م٥٦٩ ق

ملك معز الدین محمد غوری دخپل ورور سلطان غیاث الدین په حکم تول سیستان او زاول اوکابل ونیول او غزان یی له غزنی څخه وایستل .

٤ر ١١٧٣ م ٥٧٠ ق

غوریانو غـزنی ونیوی . عبدالله بن محمد بلخی مورخ په اندلس کی و.

دعمر بن محـمد ابـو شجـا ع بسطامی بلخی محدث او شاعر وفات .

سلطان معز الدین محمد غـوری گردیز او ملتان فتح کړل .

قاضی القضاة معز الدین هروی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری د عصر لوی قاضی و .

عین الملك سوریانی د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

شمس الملك عبدالجبار گیلانی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و .

١١٧٤ ـ١٢٠٣ م ٥٧٠ ـ٦٠٠ ق

قاضی صدر شهید نظام الدیـن ابو بکر یه غزنی کی دسلطان معزالدین له خوا قاضی ممالك و.

او تر ده وروسته د ده زوی : سید شرف الدین ابو بکر .

سلطان ناصرالدین قباچه په ملتان اچه کی دسلطان معز الدین محـمد غوری له خوا حکمران و .

١١٧٥م ٥٧١ ق

ملك معز الدین محمد غوری له بهاء الدین طغرل څخه هرات ونیواو د غور په سلطنت پوری ونښلاوه.

او پو شنگ یی په ٥٧٣ق ونیو.

ملك یار غرشین د هند په فتوحاتو کی خپل حماسی پښتو شعر ووایه. دی په ډهلی کی وفا ت او ښخ دی .

د محمد بن محمد سرخسی حنفی فقیه او دالمحیط الکبیر د مولف وفات.

١١٧٦ م٥٧٢ ق

د محمد بن معتصم مرجانی بلخی زاهد وفات په بلخ کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمس الدين بلخی د سلطـــان
معز الدين قاضی لشکر او ملکشاه
وخشی دغوری دربار لوی امیرو .

۱۱۷۷ م ۵۷۳ ق

د رشيد الدين محمد بن محمدبن
عبدالجليل (رشيد وطواط) بلخـــی
مشهور منشی او شاعر او مولف د
«حدايق السحر» د ليکوال وفات .

۱۱۷۸ م ۵۷٤ق

امام فخرالدين محمد بن‌عمر رازی
(متوفا ٦٠٦ ق) خپل دری کتـاب
(جامع العلوم) دعلاءالـدين تکش
خوار زمشاه په‌نامه تاليف کی .
سلطان معز الدين محمد غوری‌په
نهرو اله کی د بهيم د يوله جنگـه
راستون سو .

۱۱۷۹ م ۵۷۵ ق

سلطان معز الدين غوری پيښور
ونیو .
قاضی شهاب الدين خرما بادی‌د
سلطان غیاث الدين محمد سام غوری
دعصر لوی قاضی و .

۱۱۸۰ م ۵۷٦ ق

دمحمد بن حسين‌بن‌حسن‌بيهقی‌عالم‌د
انوارالعقول د مولف د ژوند وخت.
د شيخ سيف الدين سعيد بـــن
مطهر باخر زی مشهور صوفی‌وفات.
ښکار ندوی بن احمد چی پلارئی
دفيروز کوه کو تهوال و خپله پښتو
قصيده يی د سلطان معزالدين محمد
غوری د هند د فتوحاتو په ستاينه
کی وويله (د ٥٧٦ ق حدود)

۱۱۸۱ م ۵۷۷ ق

سلطان معزالدين‌محمدغوری لاهور
ونیو او ملك قطب الدين ايبك ته يی
وسپاره .
د سلطان غیاث الدين محمد سام
غوری استا ځی خوارزم ته ولاړل .
دخواجهٔ احمد بن مو دود چشتی
زاهد وفات اوښخيدل په چشت‌کی.
د امام شمس الدين محمود بـــن
مسعود اندخو دی عالم او شاعـر
وفات .

۱۱۸۲ م ۵۷۸ ق

تکش په خراسان کی سر خس
کلا بندکی.

۱۱۸۳ م ۵۷۹ ق

د خوار زم‌سلطان شاه پرسلطان
غیاث الدين غوری بری وموند .
تایمنی دغور پښتو شاعرد سلطان
غیاث الدين د باغ ارم په ستا ینه
کی پښتو شعر وواپه .

۱۱۸٤ م ۵۸۰ ق‌حدود

فريد الدين عمر بن غيلان بلخی‌د
ابو العباس‌لوکری شاگرداو دفلسفی
دکتابو د مولف د ژوند وخت .

۱۱۸۵ – ۱۱۸۷ م ۵۸۰ – ۵۸۳ق

د خوارزم سنجر شاه په نیشاپور
کی‌پاچا و.

۱۱۸۵ م ۵۸۰ق حدود

ملك قطب الدين يوسف تمرانی
دغوری دربار لوی امیر و.
سلطان غیاث الدين عوض خلجی
د هند په لکهنو تـی کی دسلطان
معزالدين له‌خوا حکمرا ن و.
ظهير الملك عبدالله سجـزی د
سلطان غیاث الدين محمد سام غوری
وزير و.

۱۱۸٦ م ۵۸۲ ق

سلطان تکش نشاپور ونیو اوخپل

زری ملکشاه ته يی وسپاره .
سلطان خسرو ملك آخرنی غزنوی
پاچا غزانو مات‌کی اودوی غز نــی
ونیو .
مولانا سراج‌الدين منهاج دسلطان
معز الدين محمد غوری په فرمان د
هندو ستان قاضی لشکر سو .
سپه سالار حسام‌الدين علی‌کرماج
د سلطان معزالدين محمد غوری له
خوا د ملتان والی دلاهور حکمران‌سو
دعالی بن ابراهيم بن اسما عيل
غزنوی حنفـی فقـيه او مـفسر د
مشارع الشرايع د مولف وفات .

۱۱۸۷ م ۵۸۳ ق حدود

دا وحد الدين محمد بن محمـــد
انوری ايبور دی خراسانی مشهور
دری‌شاعر وفات .

۱۱۸۸ م ۵۸٤ ق

د شيخ فريد الدين گنج شکر بن
جمال الدين تولد (د کابل دپنجشير
د فرخ شاه له پښته ، دده وفات په
اجودهن کی د ٦٨٧ ق حدود)
د شيخ الاسلام‌خطيب‌امام الحرمين
محمد بن احمد بلخی زاهد او امام
وفات او ښخيدل په بلخ کی .
محمد بن عيسی بن‌علی نشا پوری
يو قرآن په ښکلی نسخی خط د
سلطان غیاث الدين محمد بن سام
غوری ليارلی وکیښی (دایران باستان
موزيم)
شريف محمد بن منصورمبارکشاه
فخر مدبرغزنوی خپل رحيق‌التحقيق
نظم کی (محرم) محمد د عبدالرحمن
زوی خراسانی صوفی دمقاماتوشارح
وفات سو .

۱۱۸۹ م ۵۸۵ ق حدود

جلال الدين د يو شاری دسلطان
غیاث الدين محمد سام‌غوری وزيرو.
د قاضی وحيد الدين مرو رودی‌د
شافعی مذهب مقتدا او د سلطـان
غیاث الدين محمدسام غوری داستاد
د ژوند وخت .
دکاکړ نیکه شهادت او ښخيدل پـه
هرات کی .

۱۱۹۰ م ۵۸٦ق حدود

امام‌صدرالدين‌علی هيصم‌نشاپوری
کرامی دغرستان دافشين دښار د
مدرسی لوی مدرس و.

۱۱۹۱ – ۱۲۰۵ م۵۸۷ – ٦٠٢ ق

د غور نه ويشتم پـاچـا سلطان
بهاء الدين سام‌بن شمس الد يـــن
محمد په باميان کی .

۱۱۹۱ م ۵۸۷ ق

سلطان خسروملك د غزنی آخرنی
پاچا په ٥٨٣ ق د سلطان معزالدين
محمد سام غوری په لاس د بلروان
په‌کلاکی بندی سوی ويـه ٥٨٧ ق
ووژل‌سواو د غزنی د سبکتگين‌کهول
ورسره ختم سو،دده زوی بهرامشاه
هم وواژه سو .

۱۱۹۲ م ۵۸۸ ق

د مرغاب په جنگ کی د غوريانو
بری پر جلال الدين محمود بـــن
ايل ارسلان خوارزم‌شاه باندی .اود
غوريانو له خوا مرو اونشاپور او
سرخس نیول .
سلطان معز الدين محمد غوری په
هند کی رای پتهورامات کی اواجمیر
او تهول سوالکی‌يی ونیول، قطب‌الدين
ايبك يی د کهرام حکمران کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹۳ م ۵۸۹ ق

منکشاه مړینه . قطب الدین محمد په نشاپور کی مړ سو .

سلطا ن معزالدین محمد غـور ی دهلی اوکول ونیو ل.

۱۱۹۳ م۵۹۰ق حدود

دبهاء الدین سام غوری دباميا ن په دربار کی امام فخر الدین راز ی او شیخ الاسلام جلال الدین ورسل اومولانا سراج الدین جوز جا نـــی غوندی پوهان سره راټول و.

دابو شجاع محمدبن مسعـــــود کرمانی محدث وفات او ښخيـــد ل په هرات کی .

سلطان معز الدین محمد غـور ی لهغزنی څخه هند ته ولاړ ،بنارس، قنوج یی ونیول ، رای چی چند یی پهچندوال کیمات کی.

ملك ناصر الدین سوری مادینی دغوری دربار لوی امیرو .

شيـــخ الا ســلام ملـك العلمـــا جلال الدین ورســل دبلـــخ شيـــخ الاسلام و، دسلطان بهاء الد يـــن سام غوری له خوا .

ملك الكلام تاج الدين زوز نــــی قاضی د سلطان بهاء الدین ســـام غوری پاچا پهدربار کی .

۱۱۹۴م۵۹۱ق .

دسلطان طغرل سلجــوقی مړينـــه.

ملك تاج الدین مکران د غــور ی دربار لوی امیرو .

۱۱۹۵م۵۹۲ق .

منصور شیخ الاسلام مشهور پـــــ قاضی خان دفتاوی دخاوند وفات

۱۱۹۷م۵۹۳ق .

داحمد بن محمدبن سعيد غزنو ی فقيه وفات پهحلب کـی داختـلا ف العلماء او روضة المتكلمين مولف .

دعبدالله بن حمو يه سر خســـی گرزندوی د ژوند وخت ، دی سفر نامه هم لری په دمشق کی مړیدی.

۱۱۹۷ م۵۹٤ ق .

ملكشاه دتکش زوی مړ سو .

۱۱۹۷م۱۵رمضان ۵۹٤ ق .

سلطان معزالدنيا والدين محمـــد بن سام غوری پهغزنی کی یومسجد جوړ کی چیډیر لیك ئی تراوســـــه ستته .

۱۱۹۸م ۵۹۵ق.

ملك تاج الدین یلدوزپه غز نـی اوکړه مان اوکورم کی دسلطــــا ن معزالدين غوری له خوا حكمران و .

محمدبن منور دابو الخير ميهنی له پښته خپل کتاب (اسرارالتو حيدفی مقامات الشيخ ابی سعيد) په دري ژبه دسلطان غیا ثالدين بن محمد سام غوری پهنامه تالیف کی .

اقضی القضاه ابوالفقير محمد بن ابوا لمعالی بن محمد الحسن دبست قاضی وفات اوپهنسبت کیښخ سو (جمعه اربيع الاول)

۱۱۹۹ م۵۹٦ق .

دبغداد خليفه الناصر الدين الله خپل سفیران ابن ربيع اوقا ضـــــی

فخرالدين حسين بن بدر الد ين مجد الدين قدوه دسلطان غیاثالدين

محمدسام غور ی سلطان دربار تــه راواستول ، او د غور له خـــــوا سراج الدین محمد جوز جانی پـــه سفارت بغداد تهولاړ .

احمد بن محمد مستوفی هــرو ی دفتوح اعثم کوفی کتاب لهعربیڅخه پهدري را واړاوه .

۱۲۰۰ م رمضان ۵۹۷ ق

عماد الدین محمود بن ا حـــمد فاریابی عالم (متوفا ٦۰۷ ق)خالصة الحايق تاليف کی .

سلطان غياث الدين محمد بـــن سام غوری د هرات جامع مسجـــد جوړ کی (کتیبه ئی تر اوسه ستته) درکن الدين محمود شاه سنجـــان وفات او ښخيدل په چشت کی .

دشيخ محمد سررزی وفـات او ښخيدل ئی په غزنی کی .

۱۲۰۱ م۵۹۸ ق

مولانا سراج منهاج جوزجانی د باميان قاضی الممالكاود دوومدرسو دشمرو.

د حكيم شهاب الدين شاه علی ابورجا غزنوی شاعر وفات .

دابو الفضل طاهر بن محمـــــــد (ظهير فاريابی) مشهور دری شاعر وفات په تبريز کی .

د محمد بن عمر بن عبداللهسنجی نشاپوری فقيه د فتاوی رشيد يهد مولف وفات .

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق

سلطان غياث الدين بن محمـــد سام د غور لوی شهنشاه ٦۳ کلن په هرات کی وفات او ښخ سو

لههندوستان ترعرا ق اود جیحو ن څخه تربحیره عرب پوری خپور و.

۱۲۰۲ - ۱۲۱۰ م ۵۹۹ -٦۰۷ق

د غور د درو يشتـم سلطـــــان غياث الدين محمود بن غياث الدين محمد سلطنت په غور کی .

۱۲۰۲ -۱۲۱۵ م۵۹۹- ٦۱۲ ق

دغوری پاچا علاء الدين درغو رد اقتدار وخت په خر اسان کی .

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق حدود

مولانا افصحالعجم اعجو بةالزمان سراج الدين منهاج جوزجانـــــی د سلطان بهاء الدين سام غور ی به دربار پهباميان کی و.

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق

د وحيد الدين محمد بنمحمــــود مرو رودی شافعی فقيه په هـــرات کی وفات .

د ظهير الدين محمد بن محمـود مرو رودی نشاپوری شافعی فقيه او مفسر د تفسير البصائر د مولـــف وفات .

شمس الدين ابوالفتح احمدبننصربن طاهر دسيستان صفار ی شهـــز ا ده اقتدارو موند .

٦۰۰ ق

۱۲۰۳ م ٦۰۰ ق

د با ميان سلطنت د سلطـــــــان بهاء الدين سام غوری تر پا چهــی لاندی له كشمير او كاشغره تـــر ترمذ او غرجستانه ورسيدی .

د هرات دقاضی عمدة الديـــن فضل بنمحمودبنصاعد سياریوفات (رمضان) چی زوی یی صاعدپرځای

(۲۷ جمادی الاولی) د دمملکت کښېنو ست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقاضی حمید بن‌قاضی ابو سعد عمرمحمودی دبلخ دقاضی وفات او بنخیدل په بلخ کی.

ملك تاج الدین عثمان مرغنی او عزالدین عـمر مـرغنـی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری تــر برونه د غوری دربار امیران او د امیر محمد غرستانی له کهو لـــه څخه وو .

مغولی امپراتوری د تموچن بــن یسو کای بهادر په مشری د منگولیا په قرا قروم کی جوړه سوه. تموچن دقیات له قبیلی څخه په چنگیز خان مشهور دی‌ولادت یی٥٤٩ ق١١٥٤م کال دی .

١٢٠٣ م ٦٠٠ ق حدود

سید ظهیر الدین تاج الکتــاب سر خسی دسلطان معزالدین غوری‌د در بار منشی و .

دمحمد بن‌محمد بن عبدا لر شید سجاوندی حنفی فقیه او مفسر او حاسب وفات .

د ده مولفات : سراجیه ، رساله فی الجبر والمقابله ، عین المعانی.

امام فخر الدین رازی (رسالـــه بهائیه دسلطان بهاء الدین سـا م غوری په نامه تالیف کړه .

د عبدالرافع بن ابو الفتح هروی شاعر د ژوند وخت .

١٢٠٤ م٦٠١ ق

غوریانو خوارزمونیو شهاب‌الدین محمد غوری داند خود سره ماتـــه وکړه .

د هرات دخانقاه سلطان د شیـخ صدر الدین سجزی وفات .

ملك شجاع الدین علی بن حسین غوری گناباد لهملا حـد ووخـــه ونیو .

١٢٠٥ م ٦٠٢ ق

سلطان معزالدین غوری دجیلم د دهمیك په کلی کی یوه کهکر فدایی وواژه او جنازه یی د غزنی په دهك کی ښخه سوه .

بلخ ، غور ، هرات د خوارزمشاه په لاس ورغلل .

د فخر الدین مبارکشاه حسین مرو رودی دغور د سلاطینو دنسب نامی د ناظم وفات .

دعلی بن ابوبکر هروی وفات چی د التذ کرةالهرویه فی حیل‌الحربیـــه مولف دی .

١٢٠٥ ـ ١٢١٥ م ٦٠٢ ـ٦١٢ ق

دغورد دیر شم یا چـا سلـطان جلال الدین ابوعلی‌بن بهاءالدین‌سام سلطنت .

علاء الدین مسعود بن بهاء الدین سام دده ورور هم اقتداردرلود .

١٢٠٥ ـ ١٢١٠ م ٦٠٢ ـ٦٠٧ق

د قطب الدین ایبك سلطنت پــه دهلی‌کی .دی دسلطان معز ا لدیـن غوری سپه سالاروو .

حسن نظامی نشاپوری خپل کتا ب (تاج الماثر) د سلطان قطب الدین ایبك په‌نامه شروع کی ، او تـــر ٦١٢ ق پوری پیښی یی ولیکلی .

شریف محمد بن منصور بـــن ابو الفرج سعید غزنوی (مبارکشاه فخر مدبر)خپل کتاب بحرالانساب سلطان قطب الدین ایبك ته وړاندی کی .

د ده نور تالیفات : آداب الحرب والشجاعه .

١٢٠٦ م ٦٠٣ ق

د چنگیز خان ترحکم لاندی د مغولو اتحاد .

د امام عصام الدین ابی‌حفـص عمر بن‌احمد صفار نشاپوری‌شافعی فقیه وفات .

١٢٠٧ م ٦٠٤ ق

مولانا جلال الدین بلخی (رومی) دشرق‌مشهور شاعر او صوفی او مفـکر په‌بلـخ کی وز و کیـــــد (٨ربیع الاول)

١٢٠٨ م ٦٠٥ ق

په‌خراسان بیاد خوارزم شاهیانو حکومت .

په نشاپور کی سخته زلزلـه او د سلطان محمد خوارزم شاه پـــه امریی بیا ودانوله .

د سلطان غیاث الدین محمـود غوری پاچا له حضوره دهندوستان دسلطنت فرمان د قطب الدین‌ایبك په نامه صادر سو .

١٢٠٨ م ١ رجب ٦٠٥ ق

د ابومحمد عبدالسلام‌بن اسماعیل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بـــن حسن لغمانی فقیه‌او دبغداد دقاضی وفات . دی د بغداد دسوق العمیدد مدرسی مدرس هم وو (تولدیی‌بغداد ٥٢٠ق) په خیز رانیه کی د امـــام ابوحنیفه سره ښخ دی .

١٢٠٨ م ٦٠٥ ق حدود

قاضی امام حمید الدین علی بن عمر محمود ی (بلخی) د سلطان‌قطب الدین ایبك دهندی دربار شا عـــر او منشی و .

١٢٠٩ م ١٠ محرم ٦٠٦ ق

د شیخ کمال الدین محمود بـن محمد سرخسی(خواجه سرمه)وفات او د هرات د هندوان په کلی کی ښخیدل .

د شرف الدین مظفر بن محمدبن مظفر طوسی ریاضی پوهاند دالجبر والمقابله ، لهندسه دمو لف دژوند وخت .

١٢١٠ م ٦٠٦ ق

دامام فخر الدین محمد بن عمربن حسن رازی شافعی مشهور عالم او مفسر وفات اوپه هرات‌کی ښخیدنه (اشوال دوشنبه)دده ولادت په ری کی٢٥ رمضان ٥٤٤ ق و.

شیخ کمال الدین محمود بن‌محمد سرمقی زاهد او جوانمرد د هرات په خوا جه سرمه کی وفات او ښخ سو .

١٢١٠ م جمعه١٩جمادی الاولی٦٠٦ق

د ابو یعقوب یوسف بن اسماعیل بن عبدالسلام لغمانی حنفی فقیــه وفات او د بغداد په خیز رانیه کی ښخیدل . (تولدیی ٥١٨ق)

١٢١٠ م ٦٠٧ ق

دغور سلطان بهاء الدین سام بن محمود سکه‌ووهله .

دمحمود بن احمد بن ابی الحسن فاریابی صوفی‌اوواعظد سلك‌الجواهر مصباح الجنان،خالصة الحقایق‌دمولف وفات .

١٢١٠ ـ ١٢٢٨ م ٦٠٧ـ ٦٢٥ق

د سلطان ناصر الدین قباچـــه

معز ی‌د سلطان معز الدین غوری د مملوك سلطنت پر شرقی افغانستان او سند باندی .

عین الملك ملك الوزرا فخرالدین حسین بن شرف الملك رضی الدین ابو بكراشعری‌دسلطان ناصر الدین قباچه ددربار لوی وزیر و .

١٢١٠- ١٢١٤ م ٦٠٧- ٦١١ ق

دغور دپنځه ویشتم‌پاچا علاء الدین اتسز بن‌علاءالدین جهانسوزسلطنت

١٢١٢ م ٦٠٩ ق

دشرف الدین مظفربن‌محمدالمظفر طوسی منجم او ریاضی‌پوهاندد کتاب المسطح دمو لف وفات

١٢١٣ م ٦١٠ ق

سلطان العلماء بهاء الدین محمد بن حسین خطیبی بلخی (سلطان‌ولد) دمولانا جلال الدین بلخی پلار له‌بلخه هجرت وکړی او په قو نیه کی ساکن سو .

شیخ الاسلا م صفی الدین‌ابو بكر عبدالله بن‌عمر واعظ بلخی خپل‌کتاب « فضایل بلخ » په عر بی و کیښی (غړه ر مضان)

١٢١٣ م ٦١١ ق

علاء الدین مسعود بن‌شمس‌الدین محمد په غور کی .

دفرید الدین محمد بن ابو بکر ابراهیم عطار نشا پوری‌دتذکرةالاولیا دتالیف و خت

١٢١٤ م ٦١١ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه‌غور او فیروز کوه او هرات تر غـز نی پوری و نیول .

تاج الدین یلدوز دسلطان ایلتتمش په لاس گرفتار او په بداون کی‌وواژه سو .

اما م عزالدین ابی شعبه مسعود بن امیر جلال الدین اسماعیل بن‌محمد په بست کی مړاوښخ‌سو (٢٧شعبان)

١٢١٤-١٢٩٨ م ٦١١-٦٩٨ ق .

عبدالله بن محمدسلیمان بن حسن بن حسین بلخی قدسی حنفی مفسرژوند و وفات په قدس کی .

١٢١٥ م ٦١٢ ق

دابو الحسن علی بن ابی بکر بن علی هروی گرزندوی وفات په حلب کی. دالاشارات الی معرفة الزیارات اوخطب الهرویه‌والتذكرة الهرویه‌فی الحیل الحربیه مولف .

١٢١٥ م ٦١٢ ق .

دغور یـانو سلطنت خـتم سواو خوارزمشا هیان بر یمن سول .

ددوی له خوا ملك کر بر په‌غزنی کی او امین ملك په هرات کـی او اختیار الدین محمد خر پوست پـه پیښور کی حکمرا نان وو .

علاء الدین محمد بن تکش خوارزم شاه با میان او غـزنی ونیـو ل او جلال الدین مینکبرتی یی دافغانستان حکمران وگوماره .

حسام‌الدین علی عمر مرغنـی د غرستان اوتاج‌الدین عثمان مر غنی دخیسار حکمرانان وو دوی د ملك ابوبکر کرت لمسیا نوو .

تاج الدین‌حرب‌بن‌محمد دسیستان صفاری پاچا مړ شو .

شمس الدین یمین‌الدو له بهرام شاه بن‌عثمان دسیستان پادشاسو .

سلیمان‌ماکود بارك خان سابز ی دقندهار دارغسان او سید و نـکی خپل کتاب پښتو تذکرة اولیا وکیښی تراوسه دپښتو منثور مکشوف قد یم کتاب دغه دی .

١٢١٥ر١٦ م ٦١٣ ق

دخوارزم شاه سلطان محمد استاخی چنگیز خان‌ته ولاړ ل

١٢١٧ م ٦١٤ ق

داسما عیل بن حسین بن محمد حسینی‌مرور دی جـامـع عالم او د حظیرة لقدس دمولف وفات (و لادت ٥٧٢ ق)

١٢١٨ م ٦١٤ ق

دچنگیز خان استاخـی دخوارزم دربار ته راغله او شرقی ترکستان چنگیز ونیو .

١٢١٩ م ٦١٦ ق

علاء الدین محمد خـوارزم شا ه دتاتار تجارتی قافله تاراج کړه اود چنگیزخان استاخی‌یی‌وواژه

دچنگیز خان تاتار ی لښکر پـر ماوراءالنهر راتوی سول .

دعبدالمطلب بن فضل بلخی‌حنفی دجامع الکبیر دشارح و فات‌په‌حلب کی جمادی‌الاخری (ولادت٥٣٩ق)

١٢١٩-١٢٢١ م ٦١٦-٦١٨ ق

چنگیز خان په افغانستان کـــی (مغولی لو مړی پاچا)

١٢٢٠ م شوال ٦١٧ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه له مغولو ځخه وتښتید او دآبسکو ن‌په جزیره کی‌لځ لغړ مړ سو.

سلطان جلال الدین مینکبر تـی دخپل پلار پرځای پاچا سو اوشهاب الدین سرخسی یی‌وزیرو.

چنگیز ماوراء النهر ونیو او پـر خراسان یی‌یرغلونه‌شرو سول.

١٢٢٠ ربیع الاول ٦١٧ ق

جبه، سبتای ،تغاجار دچنگیزخان دلښکر ومشران ترآمو راتیر سول بلخ، هرات، طوس یی‌ونیول اووران یی‌کړل.

دچنگیز خان، دلښکرو مقا بـــل مشران په‌تر مذکی امیر زنگـــی ابو حفص دسیستان لښکر مشر ، دتخارستان دولخ په‌کلاکی ا میـــر سرهنگ سام، په‌بامیان کی ا میـر عمر کر باوردی ،په‌غزنی کی ملـك اختیار الدین خرپوست ،دغور پـه سنگه کی ملك حسام الدین سرزراد اوپه غور کی‌ملك قطب الدین حسن او دهرات په‌کالیون کی اختیارالملك دولتیار ،اوپه هرات کی‌شمس‌الدین جوزجانی ،دتالقان په‌نصرت کوه‌کی ملك شمس الدین اتسز په گرزیوان کی الغ خان ،په غرستان کی پهلوان شروان، په فیروزکوه‌کی مبارزالدین سبزواری ،او په‌تولك‌کی‌ا میرحبشی نیزه وروو.

دشیخ الشیوخ محمدبن عمر بن علی جوینی شافعی فقیه او د مصر مفتی دسلوت الطالبین دمو لـــف وفات.

١٢٢٠ م ٦١٧ ق

دعبد الرحیم بن عبد الکریـــم سمعانی مروزی شافعی فقـــیه ا و محدث وفات په‌مرو کی ،دی دمعجم الشیوخ مولف دی. (ولادت ٥٣٧ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو نصر فراهی جامع الصغیـــر منظوم کی.

۱۲۲۰ ـ ۱۲۲۷ م ۶۱۷ـ۶۲۵ ق

نورالدین محمد بن‌محمد عو فـی بخاری جوامع الحکایات و لوا مـع الروایات تالیف کی.

۱۲۲۱ م صفر ۶۱۸ ق

چنگیز خان اور گنج، تر مذ، بلخ پوپنا کړل اوزوی یی تولی خان مرو نساء ،هرات ،فیروز کوه استیه ، تولك وران کړل ،په مرو کی دو ه ملیونه تنه ووژل.

په‌هرات کی څو لکه تنه مـړه او یولك نجونی اسیری سوی . په بامیان کی‌چی دچنگیز لمسی موتوجن دچغتای زوی ووژل سو، هغه بنا ر چنگیز له‌بیخه وکیندی.

۱۲۲۱ م شوال ۶۱۸ ق

سلطان جلال الدین مینکبر تـی آخرین خوارزم شاه په پروان کی د افغانی ملکانو امین‌ملك ،سیف‌الدین اغرق ، اعظم ملك ، مظفر ملك بـه ملگری د چنگیز لښکر دقوتو قوپه قیادت مات کی ، خوچنگیز د بامیان له لاری غزنی ته راغی ، او پـــه مینکبرتی پسی گردیز اوداباسیـــن غاړو ته ولاړ ، کله چـه مینکبر تی ترا باسین و اوښت نو چنگیز تر چتراله چور کړه او د کـابـل او بامیان له لاری د آموغاړو ته ولاړ.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق

او گدای د چنگیز زوی پـــه افغانستان کی. (مغولی دوهم‌پاچا

۱۲۲۱ ـ ۱۲۴۱ م ۶۱۸ ـ ۶۳۹ق

دریم مغولی پاچا چغتای دچنگیز زوی په افغانستان کی .

۱۲۲۱ م۶۱۸ حدود

ملك ناصر الدین‌بن شهاب الدین خرنك دغوری‌په گزیو کی. (په ۶۲۰ق په هند کی مړ سو.)

ملك تاج الدین نصربن بهرامشاه په سیستان کی پاچا سو په دغه کال رکن الدین ابو منصور بـــن بهرامشاه هم سکه ووهله .

نور الدین محمد عوفی خپلــه تذکره شعرا لباب الالباب دوه‌ټوکه تالیف کړه .

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق

احمد بن عمر بن محمد خیو قی (شیخ نجم لدین کبری) لوی‌صوفی‌او محدث او مفسر په ربیع الاول کی مغولو شهید کی .

(ولادت یی ۵۴۰ق)

ملك شمس الدین بهرا مشاه د سیستان پاچا ملحدانو مړ کی .

۱۲۲۲ م جمادی الاولی ۶۱۹ ق

ایکچیلدای نویان دچنگیزی لښکر مشر هرات وران او قتل عام کی .

او گدای غزنی وران او قتل‌عام کی . فیروز کوه هم گـرده وران کړسو .

شهاب الدین محمود په سیستان کی‌امیرو .

۱۲۲۳ م ۶۲۰ ق حدود

تولی خان د چنگیز زوی مغولی ځلرم پاچا په افغانستان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج الفضلا محمد کاتب بلخی د سلطان ناصر الدین قبا چه د دربار شاعر .

ضیا الدین فخر الشعرا سجزی‌د قباچه ددربار شاعر‌په‌شرقی افغانستان او سند کی .

۱۲۲۳ ـ۱۲۵۲ م۶۲۰ ـ۶۵۰ ق

د افغانستان په اسلامی ثقافت کی علاوه پر افغانی ،عربی عناصرو یو بل عنصر مغولی هم ګډ سو .

او مغولی اصطلاحات په‌دری او پښتو گډ سول .

۱۲۲۴ م۶۲۱ق

چنگیزله‌افغانستانه ماوراء النهرته اوله هغه‌ځایه خپل اصلی اردو ګا ه دتنگت صحرا ته ولاړ .

جلال الدین مینگبر تی له هند ه کرمان ته ولاړ .

۱۲۲۵ ـ۱۲۳۵ م۶۲۲ ـ۶۳۳ ق

پرغزنی ،بامیان ،غور بانـــد ی د سیف‌الدین حسن قرلغ حکمرانی د چنگیز خان له خوا .

په ۶۲۲ ق د الظاهر خیفه په نامه سکه وهلی ده .

۱۲۲۵ م ۶۲۲ ق حدود

شمس الدین محمد بلخی دسلطان ناصر الدین قباچه د دربار شاعر او خطاط په‌شرقی افغانستان اوسندکی.

ملك علی بن عثمان په سیستان کی .

۱۲۲۶ م۶۲۴ ق

چنگیز خان دتنگت په صحرا کی (۷۲)کلن مړ سو .«رمضان »

جوجی دچنگیز زوی هم دقبچاق په دښت کی مړ سو .

۱۲۲۷ م۶۲۵ ق

سدید الدین محمد عوفی خپل کتاب جوامع‌الحکایات‌ولوامع‌الروایات (څلور مجلده هر مجلد ۲۵ بابـه) تمام کی .

۱۲۲۸ م ۶۲۶ ق .

قرلچه او یغان سنقور د مغولو په مقابل کی بیا ولاړ سول ، د اوگتای له‌خوا طایر بهادر د دوی سرکوبلوته راغی او د غور او خراسان ښارونه یی تالا وی یی ورانی کړی.

ملك شمس الدین علی‌بن مسعود بن خلف بن مهربان بن طـاهـر د سیستان صفاری پاچا و .

۱۲۲۹ م۱۰ جمادی الاخری۶۲۷ق

دفرید الدین ابوحامد محمد بـن ابوبکر بن ابراهیم عطار نشاپوری مشهور شاعراوصوفی‌د تذکرة‌الاولیا د مولف وفات په نشاپور کی .

۱۲۳۰ م ۶۲۸ ق

جلال الدین مینکبرتی په ایران کی گرجستان ،ارمینستان ترتفلیس پوری ونیول ، او په میا فارقین کی کردانو مړ کی او د خوارزمشا هیانو کهول ختم سو .

۱۲۳۰ م ربیع الاخر ۶۲۸ ق

دسلطان العلما بهاء الدین محمـــد بن حسین خطیبی بلخی (بهاء ولد) د مولانا جلال الدین بلخی د پـلار وفات په قونیه کی . دی د‌المعارف مولف دی .

۱۲۳۰ م ۶۲۸ ق حدود

فخر مدبر مبار کشاه شریــف محمد بن منصور غزنوی خپل کتاب آداب الحرب والشجاعه په هند کی سلطان شمس الدین ایلتتمش تــه اهدا کی .

۱۲۳۲ م ۶۳۰ ق

د مغولو د پاچا له خوا جنتمورد خراسان په حکمداری وکومارل سو اوده دخراسان امیری ملك بهاء الدین ته ور کړه .

۱۲۳٤ م ۶۳۲ ق

خوجه معین الدین حسن بــن غیاث الدین حسینی سجزی چی په سیستان کی زیږیدلی او په اجمیر کی د چشتی طریقی مرشد و وفات سو اوپه اجمیر کی ښخ دی(دوشنبه ۶رجب) د نور الدین شیخ الاسلام دهی سید مبارك غزنوی وفات او ښخیدل په دهلی کی .

۱۲۳۵ م ۶۳۳ ق

ملك شمس الدین علی بن مسعود د سیستان پاچا سو (رمضان)

۱۲۳۷ م ۶۳۵ ق

نوسال نوین مغولی حکمران پــه خراسان کی.

۱۲۳۹ م ۶۳۷ ق

د عتیق بن علی بن محمد هروی محدث وفات .

دهرات بیا ودانی او دانجیــل او النجان ولی بیا جوړ ول .

۱۲٤۰ م ۶۳۸ ق

گرگوز مغولی حکمران پهخر اسا ن کی .

یوسف بن احمد سجستانی حنفی فقیه دمنیة المفتی او غنیة الفقهــاء مولف په سیواس کی مړ سو .

دسید بر هان الدین محقق ترمذی وفات . دی دمو لانا جلال الدین بلخی مرشد و .

۱۲٤۱-۱۲۵۱ م ۶۳۹-۶٤۹ق

مغولی پنځم پاچا قرا هولا گوبن تولی بن چنگیز په افغا نستان کی.

۱۲٤۲ م جمعه ۱۳ رجب ۶٤۰ ق

دعبدالرحمن بن عبد السلام بــن اسماعیل لغمانی اقضی القضات اود بغداد د مستنصریه مدرسی دمدرس وفات او دابو حنیفه په هدیره کــی ښخیدل . (تولد یې ۵۶٤ق)

۱۲٤۲ م ۶٤۰ ق

دابو نصر مسعود بن ابی بکربن حسین بن جعفر فراهی حنفی فقیه دنصاب الصبیان او اللمعه فی نظــم مسایل الجامع الصغیر اوذات العقدین دمو لف وفات .

امیر مجدالدین کالیو نی فــرا ه ونیوی اود اسپهبدکلایی ورانه کړه، اوپه سیستان کی سیل راغی .

۱۲٤۳ ـ ۱۲۵۶ م ۶٤۱ـ ۶۵٤ق

امیر ار غون بن ابا قابن هولاگو بن تو لی بن چنگیزمغولی شپږم پاچا پهافغا نستان کی .

۱۲٤٤ م ۶٤۲ ق

محمد بن اسما عیل خطیب شفور قانی (شبرغانی) حنفی فقیه پهدهلی کی صنوان القضافی الفتاوی تالیف کیء .

۱۲٤۵ـ ۱۲۷۷ م ۶٤۳ـ ۶۷۶ ق

ملك شمس الدین محمد مهیــن دابوبکر کرت زوی دمور له خوادتاج الدین

(c) ketabton.com: The Digital Library

عثمان مرغنی لمسی دهرات پا چا.

۱۲٤۵ م ۶٤۳ ق

ملك رکن الدین دعا یشی ز وی دعزا لدین عمر مر غنی لمسی دکرت دکهول حکمران په خیسار کی .

۱۲٤۵ م ۶٤۳ ق

هولا گو دچنگیز لمسی خرا سان ته راغی اؤ ملك شمس الدین کر ت دهرات پاچا دامیر ار غون سرهدده هر کلی وکی .

۱۲٤۶ م ۶٤٤ ق

شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی د هرات پاچا دسا لیــن نوین مغول سره ملتان او لا هــور ونیول او دی دلا هور حکمران سو مگر په ۶٤۵ ق دمنکو خان در بارته وغو ښت سو .

۱۲٤۷ م ۶٤۵ ق

منکو خان دهرات شمس الدیــن محمد مهین کرت ترابا سین پوری دټول افغانستان مستقل پاچاومانه.

۱۲٤۸ م ۶٤۶ حدود

شیخ عماد الدین شفور قانی دهند قاضی القضات معزول اوپه بدایون کی عماد الدین ریحان دی مړکی.

۱۲٤۹ م ۶٤۷ ق

شمس الدین محمد مهین کــرت دهرات لو ی پاچا،ټول افغا نستان دخرا سان له آخره ترابا سین پوری دهرات په مر کزی حکو مت پــوری ونښلول .

۱۲۵۰ م ذیحجه ۶٤۸ ق

دعبدا لملك بن عبدا لسلام بــن حسین لغما نی حنفی فقیه دبغــداد دمشهد ابی حنیفه مدر س و فات او دامام ابو حنیفه پههدیره کی ښخیدل.

۱۲۵۰ م ۶٤۸ حدود

فخر الدو لة والدین ملك شاهنشاه افغان حکمران چی مستنگ یــــی پایتخت و .

دده زوم میرا نشاه اوزوی ملــك بهرا مشاه هم ددی وخت افغا نـــی امیران وو .

۱۲۵۱ م ۶٤۹ ق حدود

ملك تاج الدین هر موز په تیر ی کی دقند هار شمالی خواته افغانـــی حکمران و .

۱۲۵۲ رمضان ۶۵۰ ق

دامام رضی الدین حسن بن محمد بن حسن صغانی غز نوی مشهور لغوی اوعالم و فات په بغداد کی.

(ولادت : لاهور ۵۷۷ ق پرورښت غزنی) دمشارق الا نوار او العباب لیکوال .

۱۲۵۲ م ۶۵۰ ق

محمد بن علی بستی (تاریخ سوری) وکیښ چی ځنی قدیم پښتو اشعاری پکښی و لیکل .

۱۲۵۳ م ۶۵۱ ق

ملك شمس الدین مهین کرت پاچا مستنگ او خاسك ونیول او ملــك شهنشاه او بهرامشاه افغانی امیران ئی روزل اومیرانشاه سیستان تهولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامیر خسرو بن امیر سیف ا لدین بلخی دهلوی مشهور شاعر دژو ند دوره .

۱۲۵۳ م ٦٥٢ ق

دنجم الدین حسن بن علاء سجزی دهلوی دری شاعر اوصوفی ولادت ده خپل فوائد الفواد په ۷۲۰ ق تالیف کړی دی .

۱۲۵٤ م ٦٥٢ ق حدود

ملك حسام الدین جاړل په زابل کی افغانی حکمران و .

ملك نصرالدین ابوالفتح بن مسعود صفاری په نیمروز کی سکه وو هله.

۱۲۵۵ م صفر ٦٥٣ ق

الماړ افغان دقندهار دشمالی خوا تیری حکمران دملك شمس الد ین مهین کرت سره په جنګ کی وواژه سو او تیری ئی ملك حسام الدین حاول ته وسپاره .

۱۲۵۵ م شعبان ٦٥٣ ق

په تګین آبادکی دشعیب سورانی افغان سره دملك شمس الد ین مهین کرت جنګ او دشعیب وژل دکهیرا په کلاکی .

۱۲۵٦ م رجب ٦٥٤ ق

ددوکی په کلاکی د ملك سنـدان افغان سو رانی (دشعیب تربور) اودملك شمس الدین مهین کرت جنګ او دسندان وژل .

۱۲۵۷ م ٦٥٥ ق

دملك شمس الدین مهین کـرت لښکر ترکوه سلیمان پوری پر مـخ ولاړل او دافغانی امیـرانو بله کـلا (ساجی)ئی هم ونیوله.

۱۲۵۷ م ٦٥٥ ق حدود

دقندهار په جنـوب اودپښین او کاکړستان په سیموکی ملك پهلوان جلم ـ احمـدتوری ـ مهتر کیـوراـ مهتر سیورـ راناکنجر ـ جمال الدین مهروز کهیرایی افغانی امیران وو.

۱۲۵۸م ٦٥٦ ق

دملك شمس الدین مهین کر ت غلبه پر سیستان باندی . دملك علی بن مسعود وژل او دملك نصیرالدین اوعلاؤالدین شړل مستنګ تـه .

دشیخ ابو المعالی سیف الدیـن سعید بن مظفر با خرزی صوفـی وفات په بخارا کی .

۱۲۵۹م٦٥٧ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر دره بولان ور تیر سو او په سند کی بهکر کلابند کیٔ .

۱۲۵۹م ٦٥٨ق

قاضی القضات صدر جهان ابـو عمر منهاج الدین عثمان بن سراجـ الدین محمد بن منهاج الدین عثمان جوز جانی خپل کتاب طبقات ناصری دسلطان ناصر الدین محمود بـن ایلتتمش په نامه وکیښ .(دده ولادت ٥٨٩ ق دغور په فیروز کوه کی) .

ملك میر انشاه افغانی امیر دشمس الدین مهین کرت لښکرو په جنګ کی وواژه

په دهلی کی دشیخ بدر الدیـن غزنوی وفات او هلته یی ښخیدل .

علاء ا لد ین عطا ملك جـو ینـی (جهانکشای جوینی دمغولو پراحوال باندی وکیښ د لیدن طبع ۱۹۰٦)

۱۲٦۰م٦٥٩ق

دملك تاج الدین کرد اوامیرهوبو ـ امیر هرموز افغانی امیرانو جنګ په مستنګ کی د کرت پاچا دجنګی امیرانو سره .

۱۲٦۲ـ ۱۳۳۹م ٦٦١ ـ ۷٤۰ق

باباهوتك دتولرزوی دزابل دترنك پښتو شاعر او دهو تکو دلوی پلار دژوند دوره دمغولو په جنګ کی دده پښتو حماسی شعر ستته .

۱۲٦٤م٦٦٣ق

دسیستان په بر زر کی ولی کښل او کښت ډیرول .

۱۲٦۷م٦٦٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر تیراه پوری ټولی افغانی سیمـی ونیولی .

مولانا جلال الدین غزنوی مفتـی چی دیوه چا ما ینه یی بل ته ورکړی وه په هرات کی وواژه سو.

په سختی زلزلی سره دنشا پو ر بیا ورانی چی په ٦٦٩ق داباقا پـه امر بیا ودان سو .

۱۲٦۹م ٦٦۷ق

دمحمد بن ابوبکر عثمان امامـی هروی شاعر وفات .

ملك نصیرالدین محمد دسیستان پایتخت ودان کی .

۱۲٦۹م٦٦۸ق حدود

په هرات کی دمغولی شهزادګانو براق او ابا قا جنګونه او دملـك شمس الدین مهین کرت تګ خیسار ته .

خسرو نیمروز نصیر الدین محمد بن مبارز الدین دنیمروز ارګ بیـا جوړ کی .

۱۲۷۰م ٦٦۹ق

دشیخ ابو نصریحیی بن تاج الدین محمود بوزجانی جامی وفات(٤صفر).

۱۲۰۷ـ۱۲۷۳م ٦۰٤ـ٦۷۲ق

دمحمد بن محمد بن حسین بن احمد(مولانا جلال الدین) بلخی رومی دمشهور مثنوی دشاعر او لوی صوفی دژوند دوره .

ولادت یی په بلخ او مرګ یی په قونیه (ترکیه) کی و ، دمولو یـه صوفیانو ډله ده ته منسوبه ده .

۱۲۰۱ـ۱۲۷٤ م۵۹۷ ـ٦۷۲ ق

دخواجه نصیر الدین محمد بـن محمد بن حسـن طوسـی مـعروف فیلسوف او ریاضی پو هاند دمراغی درصد خانی بنا کوونکی د ژوند دوره (وفات یی په بغداد کی ذیحجه ،ولادت یی په طوس کی ۱۱ جمادی الاولی).

۱۲۷۵م٦۷٤ق

له خیساره دملك شمس الدیـن مهین بیرته راتګ هرات ته .

۱۲۷٦م٦۷٥ق

دسیستان په لاش کی دسفیـد دزکلاجوړول اوله هلمنده خشکرود ته او به رسول .

۱۲۷۸م٦۷٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت د مغولو دربار اصفهان ته و غو ښت اوپه تبریز کی یی په زهرومړ کیٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸۷_۱۳۰۵م۶۷۷_۷۰۵ق

دمحمد شمس الدین کهین دشمس الدین مهین زوی په هرات کی‌دکرت کهول دپاچا سلطنت .

۱۲۸۱م۶۸۰ق

دقند هار ښار ملك رکن الدین کرت (شمس الدین کهین) ونیوی.

۱۲۸۲م۶۸۱ق

دعلاء الدین عطا ملك جوینی‌وزیر او لوی مؤرخ دتاریخ‌جهانکشادمؤلف وفات (ولادت یی ۶۲۳ق)

۱۲۸۳ م ۶۸۲ ق

ابو جعفر محمد مرو رودی‌محدث خپل کتاب مختصر جامع الاصول وکیښس .

۱۲۸۴ م ۶۸۳ ق

دسلطان احمد نکو دربن هلاکوله خوا پر سیستان او فـراه ، بست ، تگین آباد باندی د نیمروز د ملك نصیر الدین د پاچهی منته .

۱۲۸۵ م ۶۸۴ ق

په زرنج کی د حصار طاق ودانول.

۱۲۸۷م۶۸۶ق

احمد بن سعید لودی خپل کتاب اعلام اللو ذعی فی اخبار اللودی د دلود یانو پرتاریخ باندی وکیښی .

په بلخ کی دحضرت علی بن‌ابی طالب پر مزار باندی دخواجه‌خیران په کلی کـی ودانـی جوړه سوه .

درضی الدین عبدالله بن محمد امامی هروی شاعر و فات په اصفهان‌کی (۱۷ محرم)

۱۲۸۹ م ۶۸۷ ق

دمحمد بن محمد ابو الفضل بر هان الدین نسفی حنفی مفسر او اصولی او کلامی مؤلف وفات په بغداد کی (ولادت‌ئی ۶۰۰ ق) دی دابن سینا د اشارا تـو شارح اود مطلع السعاده مؤلف دی .

د مولانا برهان الدین محمود بن ابوالخیر سعد بلخی مشهور عالم‌په دهلی کی وفات .

۱۲۲۶_ ۱۲۸۹ م ۶۲۳_ ۶۸۸ ق

دشیخ متی دعباس زوی په‌قوم خلیل غوریاخیل دژوند وخت. ده په پښتو خپل‌اشعار په‌یوه‌کتاب (دخدای مینه) کی‌سره راټول‌کړه اود (ښکلاشاعر) بلل کیږی .

۱۲۹۰ م ۶۸۹ ق

سلطان فیروز شاه جلال الدین خلجی (افغان) د هند پـاچا سـو، (۳ جمادی الاخری) قتل ۶۹۴ ق .

۱۲۹۳ م ۶۹۳ ق

دملك شمس الدین کرت استاخی مولانا شمس الدین دغور قاضی او مولانا زین الدین داسفزار قاضی د نیمروز دملك نصیر الدین دربار ته راغلل اوروغه‌ئی وکړه .

۱۲۹۴ م ۶۹۴ ق

شاه شمس الدین علی دقهستان اوقاین حکمرا ن دنیمر و ز د ملك نصیر الدین اطاعت و مانه او ملك ینا لتگین په فراه کی اود کـرمان حکمرانانو هم دنیمروز پاچا ته غاړه کښیښوه، سلطان رکن الدین‌ابراهیم شاه خلجی په هند کی سکه ووهله

(رمضان) .

۱۲۹۶ م ۶۹۵ ق

دمحمد بن ابراهیم بن محمدبستی مالکی فقیه دشرح الایضاح دمؤلف وفات. پـه سیستان کی‌د (دیورك) سیمه بیاودانه کړه سوه .

علاء الدین محمدشاه خلجی پـه هندکی پاچا سو (وفات ۶ شوال ۷۱۵ ق) .

۱۲۹۷ م ۶۹۷ ق

ملك فخرالدین کرت دشمس‌الدین کهین زوی پـه هرات کی پرتخت کښېنوست اوغازان‌خان‌دده حکمرانی له‌هراته ترددریای سند او آموپوری ومنله .

۱۳۰۰ م ۶۹۹ ق

د محمد بن محمود زوزنی حنفی فقیه دنصاب الذرایع او ملتقی‌البحار دمولف وفات . دپـور بهاء جامـی خراسانی شاعر دوفات حدود .

۷۰۰ق

۱۳۰۰ م ۷۰۰ ق حدود

ربیعی فوشنجی شاعر خپله کرت نامه دملك فخرالدین کرت په نامه‌په هرات‌کی نظم کړه .

په خراسان کی دنستعلیق هنری خط آغاز .

۱۳۰۱ م ۷۰۱ ق

د ظهیر الدین اسحاق بن ابـی بکر ولوا لجی حنـفی فقیه او مفتی وفات .

۱۳۰۲ م ۷۰۲ ق

د قاضی محمد بن حمید الدیـن محمود بن عمر محمودی دبلخ‌دقاضی اود الملل والنحل دمؤلف وفات ښخیدل په بلخ کی .

صدرالدین ربیعی‌فوشنجی خطیب اودملك فخر الدین کرت ندیم‌دکرت نامی ناظم په‌هرات کی ووژل سو.

۱۳۰۳ م ۷۰۳ ق

شاه علی د سیستان شهزاده په قائن‌کی وواژه سو .

۱۳۰۵ م ۷۰۵ ق

د مولانا حکیم الدین غوری عـالم وفات .

۱۳۰۵ _ ۱۳۰۶ م ۷۰۵_ ۷۰۶ ق

ملك فخرالدین دشمس الدین‌کهین زوی په هرات کـی دکـرت کهول پاچاو.

۱۳۰۶ م ۷۰۶ ق

دعبدالعزیز بن محمد علی طوسی شافعی فقیه او عالم وفات په دمشق کی ۹ جمادی الاولی .

دشیخ صلاح الدین طوسی وفات چی د شیخ ابـو نصر سرا ج لـه پښته‌ؤ (رجب) .

۱۳۰۷ م ۷۰۶ ق

ملك فخر الدین امانکوه ته ولاړ امیریساول اوبو جای دمغولی لښکر مشران‌و په‌هرات کی‌جمال الد ین‌سام محاصره او مړ کی ء .

۱۳۰۷_ ۱۳۲۸ م ۷۰۶_ ۷۲۹ ق

ملك غیاث‌الدین‌محمددشمس‌الدین کهین کرت زوی دهرات پاچاو .

۱۳۰۹ م ۷۰۹ ق

دسید نظام الدین مرتضی‌عربشاه بن سید محمودشاه سبز واری‌عالم وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ م ۱۰ محرم ۷۱۰ ق

دمولانا اقضی القضاء علاء الدیـــن ابی بکر ابیوردی وفات په ابیورد کی .

۱۳۱۱ م ۷۱۱ ق

میرحسینی غوری نز هة الا روا ح تالیف‌کیء .

۱۳۱۳م ۷۱۳ ق

ملك علاء الدین دشمس الدین کهین زوی دهرات امیرسو.

۱۳۱۳– ۱۳۱٦ م ۷۱۳– ۷۱٦ ق

د ابوسعید بن اولجایتو حکمرانی په خراسان کی .

۱۳۱۵ م ۷۱۵ ق

دحسن بن نصیر الدین محمدبن محمدبن حسن طوسی عالم وفات په بغداد کی .

۱۳۱٦ – ۱۳۳۵ م ۷۱٦ ۷۳٦ ق

دسلطان ابو سعید بهادر خان‌بن اولجایتو دسلطنت دوره پر خراسان او ایران‌باندی.

۱۳۱٦ م ۷۱٦ ق

دشیخ عبدالرحمن‌خراسانی زاهد وفات په بغدادکی .

سلطان مبارك شاه قطب الدیـن خلجی په هندکی پاچاسو (تر ۷۲۰ق پوری) .

ملك غیاث الدین کرت پـر اکثر افغانستان قبضه وکړه .

۱۳۱۸ م ۱٦ شوال ۷۱۸ ق

د امیر حسینی حسین بن عالـم غوری هـروی دروز گان دگـزیو د اوسیدو نکی دری شاعر او عارف وفات اوبنخیدل دهرات‌په مصرخ‌کی دنزهةالا ر وا ح او کنز الر مو ز مؤلف .

۱۳۱۸– ۱۳٤۱ م ۷۱۸ – ۷٤۲ ق

شمس الدین احمد افلا کی خپل مناقب العارفین دمولانا جلال الدین بلخی دکورنی او دوستانو پراحوال وکیښل .

۱۳۱۹ م ۷۲۰ ق

عبدالله صیرفی هروی خطا ط یو قرآن په ثلث خط و کیښل (گنجینه مشهد رضوی) .

ملك غیاث‌الدین محمدکرت‌اسفزار له ملك قطب الدین اسفزاری څخه ونیو .دغسی هم ده باخر ز،خوا ف، نیاز آباد ونیول .

د هرات لـوی مسجد د ملـك غیاث الدین محمد کرت په امرترمیم سو.ددغه ملك‌په‌حکم دشیخ الاسلا م احمدجام ژنده پیل دهدیری بناجوړه سوه.

سلطان خسرو شاه ناصرالدین خلجی دهند پاچا سو .

۱۳۲۰ م ۷۲۰ ق حدود

دمولانا عماد الدین غوری وژل‌په هند کی .

۱۳۲۱ م ۷۲۱ ق

غیاث الدین محمد کرت حج ته‌په سفر ولاړ اوخپل زوی شمس الدین محمدیی په‌هرات‌کی جانشین‌پریښود. دهرات ددر بار منشی خواجه شهاب عزیز او مولانا نظام الـدین قاضی القضات او مو لانا بدرالدین ازابی‌د هرات قاضی و .

۱۳۲۲م ۷۲۲ق

دمولاناضیاالدین محمدبن‌سراج‌الدین هاشم ابیوردی وفات اوپه میمنه کی ښخیده .

دابراهیم بن محمد بن ابی‌بکربن محمد حمویه جوینی شافعی فقیه او محدث وفات (ولادت‌ئی ٦٤٤ ق) .

۱۳۲٤ م ۷۲۵ ق

دامیر خسرو بلخی‌دهلوی مشهور شاعر وفات او ښخیدنگ په دهلی کی .

۱۳۲٦ م ۷۲۷ ق

غیاث‌الدین محمدکرت امیرچوپان وواژه اوپخپله د سلطان ابو سعید دربار ته ولاړ (۷۲۸ ق) .

دامیر نجم‌الدین‌حسن‌بن علاسجزی دهلوی شاعر او صوفی وفـات او ښخیدنگ په دهلی‌کی .

۱۳۲۷ م ۷۲۸ ق

امیر چوپان نویان په هرات کی دسلطان ابو سعید بهادرایلخان په امر ووژل سو.

ملك نصیر الدین په سیستان‌کی مړ سو .

شاه نصرت بن نصیر الدین بن مسعود دسیستان صفاری پاچا په نیمروز کی کښېنوست .

اخی محمود خیاط (عیار) په نشا پور کی مړ سو .

۱۳۲۸ م ۷۲۹ ق

ناری طغای دخراسان حکمران د سلطان ابو سعید څخه یاغی سومگر په همدغه کال ووژل سواوپه ۷۳۰ ق امیر شیخ علی دخراسان حکمران سو .

۱۳۲۸– ۱۳۲۹ م ۷۲۹– ۷۳۰ ق

ملك شمس‌الدین دملك‌غیاث‌الدین محمد کرت زوی دهرات پاچاؤ .

ضیامحمد مسعود غز نوی طبیب په هند کی مجمو عـه ضیایی دطب تالیف کړه .

۱۳۲۹– ۱۳۳۱ م ۷۳۰– ۷۳۲ ق

ملك حافـظ د ملك غیاث الدین محمدکرت زوی دهرات پاچاؤ .

۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق

ملك قطب‌الدین‌محمدبن رکن‌الدین محمودبن‌بهرامشاه دسیستان‌صفاری پاچا په نیمروزکی‌سکه‌ووهله، اوشاه نصرت الدین مړ سو .

د جلال الـدین شاه بـن قاضی فخر الدین د هرات دقاضی وفـات (۱۷ رمضان) .

۱۳۳۱– ۱۳٦۹ م ۷۳۲– ۷۷۱ ق

ملـك مـعز الدین دغیاث الدین کرت زوی د هرات لوی پاچاؤ .

۱۳۳۲ م ۷۳۳ ق

ملك عزالدین‌بن رکن‌الدین محمود په نیمروزکی سکه ووهله .

دمولانا ظهیرالدین محمد بن‌احمد غوری شیخ الاسلام وفات اوښخیدل په هرات کی .

مجد الدین محمد خوافی (مجـد خوافی) خپل کتاب (روضه خلد) د سعد ی‌د گلستان په تقلید وکیښل (شوال) .

۱۳۳۳م محرم ۷۳٤ ق

ابو عبدالله محمد بن موسی بن محمد طنجی (ا ین بطـو طـه) دالمغرب مشهور گرزندوی دنشاپور څخه هرات، سر خس، ترمذ، بلخ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغی اود هندوکش له لاری کابل، غزنی‌ته‌ولاړ، دکرماش (کورم)پرخوا دریای سند او هندوستان ته تیــر سو .

۱۳۳٤ م ۷۳۵ ق

شیخ معین الدین آوه یی جوینی خپل نگارستان دسعدی دگلستان‌په تقلید وکیښ .

شمس‌الدین طاهرشاه میرسواتی په کشمیرکی سکه ووهله .

۱۳۳۵ م ۷۳٦ ق

په‌هرات کی دسید عبدا لله بن معاویه علوی دمزار عمارت اوگنبده په مصرخ کی داؤد تاج الدین احمد جوړه کړه .

۱۱ اپریل ۱۳۳٦ م ۲۷ شعبان ۷۳٦ ق

تیمور بن تراغای برلاس دماوراء النهر دکش په ښارکی وزیږیده .

۱۳۳۷م۷۳۷ق

مولانا نظام الدین عبدالرحیم بن فصیح الدین محمدمایز نابادی‌خوافی په هرات‌کی شهید اوپه خیابان کی ښخ سو (ذیقعده).

مولا نا جمال الدین محمدبن‌حسام دهرات عالم او شاعر وفات سو .

په خراسان‌کی دخواجه‌عبدالرزاق بن خواجه شهاب الدین با شیقینی‌د سر بداری پاچهانو د نیکه خــروج (قتل ئی په ۷۳۹ ق) پایتخت ئــی سبز وارو

۱۳۳۸ م ۷۳۸ ق

دجمشید بن طاهرشامیر سواتی حکومت پر کشمیر .

۱۳۳۹ م ۷٤۰ ق

دبابا هوتك دتولر زوی دپښتنوقائد اوشاعر وفات .

د ابو الفضل خواجه قطب الدین یحیی جامی صوفی او عالم وفات‌په هرات‌کی اود فیروز آباد په دروازه کی ښخیده (یکشنبه ۲۱ جمــادی الاخری) .

دعلاء الدین علی شیر بن طاهر سواتی پاچهی پرکشمیر تر ۷۵۳ ق پوری .

۱۳٤۰ م ۷٤۱ ق

دشیخ الاسلام ابو نصریحیی بن ابو الفضل محمود بوزجانی جامــی وفات په هرات‌کی اوپه دروازه‌فیروز آبادکی‌ښخیدنه (پنجشنبه ۲۱جمادی الاخره) ملك مــعز الدین کرت دده پرهدیره یوه‌ودانی جوړه کړه .

۱۳٤۱ م ۷٤۲ ق حدود

دعلی بن محمد بن ایدمرجلد کی کیمیاوئی عالم مؤلف دژوند وخت . جلدك دخراسان یوکلی‌ودوه فرسخه له‌مشهده لیری)

۱۳٤۱ م ۱۳ صفر ۷٤۳ ق

سلطان معزالدین حسین کرت په زاوه کی امیر مسعود سربداری‌مات کی .

۱۳٤۱ م ۷٤۳ ق

دشیخ قوام الدین محمد بسطامی وفات اود هرات په خیابان‌کی دامام فخر رازی په هد یره کی ښخ سو (رجب) .

دمحمد بن عثمان خراسانی مفسر اومحدث د لطایف التفسیر دمؤلف

وفات .

۱۳٤۳ م ۷٤٤ ق

دخراسان دعیار خواجه قوام‌الدین حسن وفات (جمعه ۷جمادی‌الثانیه).

۱۳٤٦ م ۷٤۷ ق

ملك تاج الدین بن محمد بن‌رکن الدین محمود دسیستان مقامی پاچا په نیمروز کی کښیښوست او ملك قطب الدین مړسو .

۱۳٤۷ م ۷٤۸ ق

مولانا سعدالدین تفتا زانی‌هروی خپل کتاب (مطول) دسلطان معزالدین حسین کرت په نامه پــه هرات کی وکیښ .

۱۳٤۸ م ۷٤۹ ق حدود

شیخ ملکیار د بــابا هوتك زوی پښتو شاعــر خپله د تــرنك عشقی سندره وویله (ولادت‌ئی ۷۱۵ ق) .

۱۳٤۹ م ۷۵۰ ق حدود

شیخ گته بن شیخ یوسف بــن شیخ‌متی‌خپل کتاب (لرغونی‌پښتانه) وکیښ، چی ځینی پښتو قدیم اشعار ئی پکښی ولیکل .

ملك سلیمان ځیرك بــن عیسی ابدالی قبایل دکسی غــره څخه د قندهار سیموته راوستل.

درکن الدین صاین هروی شاعر دژوند وخت .

فخر الا سلام قطب الدین نسابه زغندی خراسانی مختصر شا فی په طب کی تالیف کی ء .

مولا نا عصامی د هند د افغانــی شاهانو تاریخ فتوح الــسلا طیــن نظم کیء (طبع بنگلور۱۹٤۸م)

۱۳۵۰ م ۷۵۱ ق

په هرات کی دملك معزالدین‌کرت له‌خوا دبرامان دمدرسه سبز جوړول تمام سوه .

سلطان محمود بــن شاه علی د سیستان دصفاری کهول څخه پــه نیمروز کی اقتدار وموند .

۱۳۵۲ م ۷۵۳ ق

ملك باقر دغیاث الدین محمدکرت زوی دهرات حکمدارو .

دشهاب الدین‌بن علی شیرسواتی پاچهی پر کشمیر .

امیر قزاغن له هراته ماورا النهر ته ولاړ .

په سیستان‌کی ملك شهاب الدین پرتخت کښینو ست .

۱۳۵۸ م ۷٦۰ ق

دمولانا امام فصیح الدین محمدبن محمدبن علاء مروی حنفی زیږ یدنه په مروکی (یکشنبه ۱۷ محرم) .

شیخ ابو سعید بن محمد طوسی دامام محمد غزالی له‌پښته دهرات‌په مصرخ‌کی دامیر حسینی له‌قبره‌سره ښخ سو .

ملك بارك دځیرك زوی دقندهار دابدالی قبیلو مشرو .

۱۳۵۹ م ۷٦۱ ق

امیر تیمور په ماوراء النهر کی حکمران وپیژاند سو .

۱۳٦۳ م ۷٦۵ ق

امیر حسین گور کان دهندوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکلاشمالی خوا جوړه کړه .

په هرات کـی زلزله وسوه اود مسجد جامع پیش طاق ونړیدی .

۱۳۶۵م ۷۶۷ق

دکروخ دغـار دمسجد ودانـی د ابو الحسین **محمد بن محمد بن محمد** بن محمد ابی بکر کرت له خوا.

۱۳۶۸م ۷۶۹ق

دامیر محمود بن امیر یمین‌الدین طغرائی (ابن یمین)دخراسان‌داخلاقی شا عر وفات . (۸ جمادی الاخـری ۳۰ جنوری) .

۱۳۶۹ م ۷۷۱ ق

امیر تیمور لنگ په‌ماوراء النهر کی امیر حسین مات کیء اوپه (صا حبقران) مشهور سـو ، دده سلطنت تر ۸۰۷ ق پوری‌و .

امیر تیمور بلخ‌ونیوی اوددغه‌ځای امیر حسین گور گان ئی وواژه اود بلخ زړه کلائی ونړوله. اوخلك ئی قلعه هندوان ته راوستل .

ملك بهرام په سیستان کی مـړ سو .

۱۳۶۹ ــ ۱۳۸۱ م ۷۷۱ــ ۷۸۳ ق

دملك غیاث الدین پیر علی کرت دمعزالدین دزوی سلطنت په هرات کی .

۱۳۸۲ م ۷۷۲ ق

د قطب الدین بن طاهر شاه میر سواتی سلطنت پرکشمیر تر ۷۸۸ق پوری .

۱۳۱۴ــ ۱۳۷۲ م ۷۱۴ــ ۷۷۳ ق

دعمر بن اسحاق بن احمد غزنوی فقیه او حکیم او مؤلف اود مصر د قاضی دژوند دوره .

۱۳۱۶ ــ۱۳۷۴م ۷۰۶ ــ۷۷۶ ق

دعبدالله بن محمدبن احمد حسینی نشا پـور ی حنفی فقیه او اصولی (جمال الدین نقره کار) دشرح‌المنار دمؤلف دژوند دوره .

۱۳۷۵ م ۷۷۷ ق

سلطان شاه خطاط په‌رقاع تعلیق خط دسلطان غیاث الدین محمدکرت په امر دهرات دمسجد جامع پرهفت جوش لوښی باندی تاریخ ولیکه .

فصیح احمد بن جلال الدین محمد خوافی‌هروی‌د (مجمل فصیحی)لیکوال په هرات کی وزیږید .

۱۳۷۶ م ۷۷۸ ق

دمولانا جلال‌الدین‌محمود مرغابی‌زاهد وفات اود هرات دمرغاب په کلی‌کی ښخیدل .

۱۳۷۷ م ۷۷۹ ق

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی وزیږید (پنجشنبه ۱٤ ربیع‌الثانی) .

په‌هرات کی دخواجه نظام الدین داؤد تاج الدین احمدپه سعی‌دخواجه ابوالولید احمد مزار جوړ کړسو .

۱۳۷۸ م ۷۸۰ ق

ملك غیاث الدین پیر علی کرت د هرات کلابیا جوړه کړه .

۱۳۸۰ م ۷۸۲ ق

امیر تیمور لنگ دماوراء النهرتر نیولو وروسته تر دریای آمو راتیر سو، اندخود، سرخس، فوشنج ئی ونیول .

امیر تیمور خپل زوی میرا نشاه

دخراسان په حکمرانی او فتح کولو وگوماره

په اندخود کی‌دباباسنکو درویش دژوند و خت چی قبرئی هم هوری دی .

دملك القضاه قاضی جلال الدین محمود امامی دهرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل .

۱۳۸۱ م ۷۸۳ ق

امیر تیمور هرات ونیوی او دهغه ښار کلاوی‌ئی‌ونړولی، دکرت‌دکهول پاچهی پرپیر علی ختمه سوه .

ملك پرپل دځیرك زوی دقندهار دابدالیانو مشرو .

۱۳۸۲ م ۷۸٤ ق

دمحمدبن‌محمدبن‌علی نشاپوری‌خطیب اود مصر دمفتی وفات په مصر کی. دی د شرح التعجیز فی‌الفقه مؤلف دی .

ملك قطب الدین بن عزالدین بن رکن الدین محمود دنیمروز امیرو .

امیر تیمور نشاپور ونیوی.

۱۳۸۳ م ۷۸۵ ق

امیرتیمور اسفزار،فراه، سیستان ونیول، بست اوقندهارئی وران‌کړل اود شمالی او غربی افغانستان پاچا سو .

امیرتیمور دقندهار حکمرانی امیر سیفل برلاس ته وسپارله .

دشیخ سیف الدین خلوتی هروی زاهد وفات اود گازرگاه دپله سره ئی په هرات کی ښخیدل .

۱۳۸٤ م ۷۸٦ ق

ملك غیاث الدین پیرعلی اخرنی کرت پاچـا اودده ورور ملك محمد سرخس او امیر غوری بن ملك پیر علی په سمرقند کی دامیر تیمور په حکم ووژل سوه. (دپنجشنبی مانبام ۱۰ ربیع الثانی)

۱۳۸۵ م ۷۸۷ ق

بابا سنگوی ولی په اندخوی کی وفات او ښخ سو .

۱۳۸٦ م ۷۸۸ ق

شاه شاهان تاج الدین بن قطب الدین دسیستان پادشاهو .

سکندر شاه بن هندال بن طاهر سواتی دکشمیر پاچاو تر ۸۱۳ ق پوری .

۱۳۸۸م ۷۹۰ق

امیر تیمور د فارس له فتو حاتو څخه راستون سو .

احمد هـروی خـطاط د عجایب المخلو قات یـوه خطی نسخه پـه نستعلیق خط دربیع الاول په لومړی ورځ ولیکله. (دپاریس ملی‌کتابخانه)

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

ملك پیرمحمدبن ملك غیاث‌الدین پیر علی دمیرزا میرانشاه بـن امیر تیمو ر په حکم په هرات کی وواژه سو .

۱۳۲۷ــ ۱۳۸۸م ۷۲۸ــ ۷۹۱ ق

دبهاء الدین محمدبن احمدنقشبند فاروقی لوی صوفی اود نقشبند ی طریقی دمؤسس دژوند دوره .

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

دشیخ زین الدین ابوبکر تایبادی وفات چی په تا یبا د کی ښخ دی (پنجشنبه ۳۰ محرم).

(c) Ketabton.com: The Digital Library

دمولانا علی بدر دهرات د شاعر دژوند وخت .

۱۳۸۹ م ۷۹۲ ق

دمحمد بن عثمان بن محمدزوزنی دشرح تلخیص المتاح دمؤلف‌وفات

۱۳۹۰ م ۷۹۳ ق

د سعد الدین مسعود بـن عـمر تفتازانی هروی لوی عالم او مولف وفات په سمر قند کی اوپه‌سرخس کی ښخیدنه. (ولادت ۷۱۲ ق) .

۱۳۹۳ م ۷۹٦ ق

د مولانا جـلال الدین محمد بـن نصیر الدین‌یحیی وفات اوښخیدنگ دهرات په خمچه آبادکی (پنجشنبه ۲۵ ذیحجه) دی دفصیحی خوافی‌پلار دی .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی وزیږیدی دی لوی خطاط هـم دی .

۱۳۹٦ م ۷۹۹ ق

شاهزاده با یسنقر دشاهرخ زوی وزیږیدی (جمعه ۱۱ ذیحجه) دی یو هنر مـند خطاط او عـلم پالونکی شهزاده و .

د امیر تیمور په فرمان دخراسان حکمرانی دده زو ی میرزا شا هرخ بهادرخان ته وسپارله سوه

۸۰۰ق

اپریل ۱۳۹۸ م رجب ۸۰۰ ق

امیر تیمورد‌ترمذ، خلم، سمنگان، بغلان‌له‌خوا اندراب ته راغی‌اوله دغه ځایه ئی پرکتور (کافرانو) باندی د خاواك له‌خوا حملی وکړی (رمضان)

۱۳۹۸ م ۸۰۰ ق

امیر تیمور دخاواك او پنجشیرله خوا کابل ته راورسیدی . په‌سیاه پو شو کا فرو کی‌یی یوه ک جوړه کړه اولښکرئی پکښی‌کښینو (ذی قعده) .

امیر تیمور دپنجشیرله‌خوا پروا ته‌راغی اویوه لویه‌واله (جوی ماه گیر) پنځه فر سخه یی دغور بن له‌روده وکښله (ذی‌قعده)

ملك محمد دلشکر شاه او غان ورور امیر تیمور ته پناه ور وړه او ایریوب دکلا ودانـول شرو سوه (ذی قعده) .

چهار شنبه دذیحجی لومړی ور امیرتیمور له کابله دکورم دایر یاب (ایریوب) خواته رهی سو. په ۸ ذیحجه دشنبی پـه ورځ د شنوزان دری ته ورسیدی او په ۲۱ ذیحج سه شنبه‌دنغر کلا ته و رسیـدی او هغه‌ئی ودانه کړه .

امیر تیمور خراسان تـر غـور پوری خپل زوی شاهرح ته وسپاره.

امیر تیمور خپل لمسی پیر محمد دکابل او غزنی اوقندهارحکمران کی ع اوهغه تراباسین پوری‌دکوه سلیمان افغانان سره وکوتل، اواچه اوملتان ئی‌دلوړ سند په وادی کی ونیول .

په کورم کی دلشکر شاه اوغانی‌او موسی او غانی‌دبنگښو دمشرترمنځ دایر یوب پرکلا باندی جنگ اود لشکرشاه او غانی وژل او دایریوب کلا ورانول. دقندهار په سیمو کی دملك حبیب بن پوپل مشری په ابدالی قبیلو باندی. د شیخ‌الاسلام ظهیرالدین خلوتی هروی وفات اوپه هرات کی‌ښخیدل ،خواجه‌تاج‌سلمانی

هروی دتعلیق خط په خر ا سان کی رواج کیء .

۱۳۹۷، ۱٤۹٤ م ۸۰۰، ۹۰۰ق

په خراسا ن کی شپږ دوله خط (اقلام سته) رواجیدل. نسخ، ثلث مناشیر، محقق ، رقاع، ریحان. علاوه پردی دنسخ او تعلیق اوځخه نستعلیق‌هم وزیږید. دکنردسلطانانو داقتداروخت له ننگرهاره‌تر کشمیره پوری چی مرکز یی‌دکنړ دپیچ‌دره‌وه. ۸۰۰ ق ، په حدودکی له دوی‌ځخه سلطان پکهل بن کهجامن ین‌هندو حکمران و.

۱۳۹۸ م ۸۰۱ ق

امیر تیمور داورکزو– ترکانو او برمل او غانانو ترایلولو وروسته په جمعه لومړی محرم ۸۰۱ ق کال‌دنغر له‌کلا ځخه دبنوخواته رهی سو،اوپه ۱۲ محرم سه شنبی تر دریای سند واوښت .

(۲٤ سپتمبر ۱۳۹۸م)

امیر تیمور دهند په‌فتح‌کی ۱۲ازره سپاره افغانان‌دملك بهاءالدین‌جلوانی اوملك یوسف سروانی اوملك‌حبیب نیازی په مشری بیولی وو .

۱۳۹۹ م ۸۰۱ ق

امیر تیموردهندتر‌نیولو وروسته په ۲ رجب سه شنبی دریای سندته راورسیدی‌اودکښیتیو پرپله راووښت په چهار شنبی ۳ رجب بنو ته‌راغی اوپـه سه شنبی ۹ رجب د کـرماچ (کورم) له خوا پروان ته ولاړ،اوپه شنبی ۱۳ رجب تر کوتل شیبر تیر سو، په ۱۹ رجب سمنگان ته ولاړ، اوپه یکشنبی ۲۱ رجب ترمذ تـــه واوښت .

دامیر تیمور په حکم دشاهر خ لپاره په هرات کی دباغ شهر قصر جوړ سو .

دقاسم بن حسین غزنوی فقیه د فتاوی النتـف الـحسان د مـؤلف وفات .

دابو القاسم محمدبن محمدزوزنی فقیه دالنصاب فی‌الفقه د مو لـــف وفات .

۱٤۰۰ م ۸۰۲ ق

خواجه‌علاءالدین محمد عطارنقشبندی په دره چغیان کی درستاق شرق‌ته وفات اوښخ سـو (چهار شنبه ۲۰ رجب) .

دامیر تیمورپه حکم مولانا محمد کاخکی او قطب الدین نایی اوحبیب عودی اوعبدالمومن گوینده دموسیقی استادان په‌دار کړل سوه .

۱٤۰۱– ۱٤۰۵ م ۸۰٤– ۸۰۸ ق

ددلاور خان حسین‌غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱٤۰۲ م ۸۰۵ ق

ملك قطب الدین بن تاج الدین‌بن قطب الدین پـه نیمروز کـی سـکه ووهله .

۱٤۰٤م ۸۰۷ق

امیر تیمور خواجه فخرالدین احمد طوسی او احمد بـن شیخ حسن د هرات دمالیاتو پردیوان مقرر کړل، اوعلی شاه گربه پخوانی دیوان‌بیگی ئی په دارکیء او دوولس تنه‌مشران ئی له‌هراته وایستل .

مولانا سید حسام الدین هروی‌په (جمعه غره ر جب) او مولانا محمود

حلاج هروی وا عظ په (۱۷ذیقعده) پههرات کیٔ فات سو ل .

امیر تیمورلنگ دلوئی امپراتوری زجوړولو وروسته ۷۱ کلن په اترار ی مړسو (۱۷ شعبان) اوپهسمرقند کی ښخ سو .

ده گرده افغانستان نیولیٔ اوددی خوا حکمران پیرمحمدبن جهانگیربن تیمورو .

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی په هرات کی پرتخت کښینوست ، دی دشرق لوی هنر پالونکی پاچا دی .

پهدغهکال دسلطان علی سبزواری ښورښت هم آرام کړ سو .

۱٤۰٤ــ۱٤٤٦ م ۸۰۷ــ۸۵۰ ق

دسلطان شاهرخ بهادر بن امیر تیمور دسلطنت دوره (پایتخت ئــی هرات) .

۱٤۰٤ م ۸۰۷ ق

دشاهرخ په حکم امیر جلالالدین فیروز شاه دهرات کلا او امیر سید خواجه دطوس کلا بیا جوړه کړه .

په سبزوار کی دسلطان عــلی بــن مسعود سبزواری او پیرك بغاوتاود طوس دحاکم امیر سید خواجهلهخوا ددوی ماتول

دمحمد بن احمد بن محمدبسطامی شافعی صوفی دتذکرةالمرید دمؤلف وفات .

۱٤۰۵ م ۸۰۸ ق

شاهرخ خپل مخالفان لــه بیخه وکښل اودده زوی میرزا الــغ بیگ اندخود اوشبرغانونیول اودخراسان حکمران سو .

امیر سلیمان شاه چی پهسرخس کی دشاهرخ پــه فرمان حکمران په خراسان کی یاغی سو، شاهر ددهمقابلی ته ولاړ، خوهغه سمرق ته وتښید او شاهرخ په کلات کــ دده کلاورانه کړه، بیرته هرات راغی (۷ جمادی الاولی) .

میرزا سلطان حسین چی د مو لهخوا دامیر تیمور کړوسیٔ پــ خراسان کی یاغی اونیول سوی پههرات کی ووژل سو .

نشاپور په زلزله وران سو .

امیر سید خواجه بنشیخ علی بهاد دطو س حکمرا ن سو .دخوا ج شهاب الدین بنناصر الدین لطف الله هروی وفات .

سید خواجه په طوس کییاغی س اوشاهرخ ورغی اوهغه ئی وتښتاو (۸۰۹ق) او استرا بادئی ونیوی .

۱٤۰۵ــ۱٤۳٤ م ۸۰۸ــ۸۳۸ ق

دهوشنگ الپ خان بن دلاورخا غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱٤۰٦م ۸۰۹ق

ملك صالح دملك اسماعیل زوی په غور کی وښوریدی خود شاهر امیرانو لقمان برلاس او امیر حسی جاندار هغه وځابه .

دمحرم په لومړی ورځ شاهــر لههراته دطوس خواته رهی سو، ا ټول خراسان ئی میرزا الغ بیك ت وسپاره، مولانا جلال الدین صدرئ ساری تهپهسفارت واستاوه اوبیرت هرات تهرا غی (٤ جمادیالاو لی).

په بلخ کی پیرعلی تــاز دمیرزا پیر محمد بن جهانگیر بنامیرتیمور پیشکار راولاړ سو اومیرزا پیرمحمد ئی مړکی ء.

شیخ محمد طغرایی هروی خطاط په اعلی ثلث خط یوقرآن وکیښ .

دجام (بردویهکلی) په جنگ کــی شاهرخ پرمیرزا عــمر بهــادر بــن میرانشاه کــور گــان بــریمن سو (دوشنبه ۹ ذیقعده ۸۰۹ ق)

میرزا عمر چی په بادغیس کــی نیول سویٔ مړسو، اوپه هرات کی دامام فخر رازی په هدیره کی ښخ سو لا(۲۵ ذیقعده) .

د هــــر ا ت عید گا ه د خواجه غیاث الدین سالار په اهتمام جوړه سوه. دفتح آباد والهدادوان او تیزان پر بلوك په هرات کی جاری سوه. په هرات کی کاختې اوگرانی وه .

۱٤۰۷م ۸۱۰ ق

پیرعلی تا زپه بلخکییاغیسوخوچی شا هرخ ورغی نو پیر علیپههندو کش ننوت او شاهرخ ټول شمالی افغانستان تر تخار ستانه و نیو او میرزا قیدو دپیر محمد زوییی هلته حکمران کیء . یوسف امیری دهرات خطاط او شاعر او مذهبپه هراتکی د۱۹ مینا تورو سره یوه کلیله دمنه وکښله (استا نبول) دشا هرخپه فر مانحصار هندوان بیا جوړهشوه ند خو داو شبرغان امیرزاده سیدی احمد بن عمر شیخ ته وسپارل سوه.

شاهرخ لههراته دماز ندارن په دوهم سفررهی سو او دهغهځای تر سمو لو وروسته په ۹ذیقعده هرات ته راستون سو.

پههمدغه وخت پیر علی تاز چی دبد خشانه یی پر بلخ حمله کړیوه ووژل سو او سریی هرات ته راوا ستول سو .

دمرو ښار بیا ودا نو ل.

دسلطان بهرام بن کهجامن کنړی حکمرانی پر ننگرهار تر کشمیره.

۱٤۰۸ م ۸۱۱ ق

خواجه شمسالدین محمد سمنانی له دیوان اعلی څخه معزول اوپرځای ئی خواجه محمد طاهر مقررسو.

سید فخر الدین محمد او امرعلی شغانی پــه گــډه پــه وزارت مقرر ســول .

خواجه غیاثالدین سالار سمنانی دسید فخر الدین په لمسون وواژه سو .

دهرات پهباغشهرکی دشهزادگانو دختنه کولو لــوی جشن وســو . (دربیع الثانی اواخر)

شاهرخ پــه جمادی الاولی کــی پر سیستان حمله وکړه اود هلمند دری بندونه یی وران کړه اودزره ولایت وچاووران سو، شاهرخشاه اسکندر د شاه علی زوی په فراه او پهلو ا ن جما ل پــــه او ك کی مقرر کړل او پخپله هرات تــه ولاړ (دشعبان سلخ) .

شاهرح په فراه کی ینــا لتگین

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطیع کی اوداوك اوجوین کلاوی یی تر سیستانه ونیولی .

دخطای دپاچا ایلچیان هرات ته راغله اود شاهرخ دربار ته ئی دامیر تیمور دمرگ تعزیت او تحفی وړاندی کړی (رمضان) .

شاهرخ دشوال په میاشت د بادغیس لەلاری ماوراء النهر ته ولاړ، اود حصار تر سیمی پوری یی ټوله‌غه مملکت ونیوپه (۲۷) ذیحجه سمرقند تەولاړ .

حسن‌بن محمد نشاپوری (نظام اعرج) دریاضیاتو او هیئت پوهاند شرح التذکره للطوسی په علم هیئت کی تالیف کړ .

۱۴۰۹ م ۸۱۲ ق

شاهرخ ټول ماوراء النهر تر مغلستان پوری خپل زوی الغ بیگ ته وسپاره، او پخپله هرات ته ولاړ. پەهمدغه کال مقرر سول :

حصار شادمان ته میرزا محمد جهانگیر بن میرزا محمد سلطان .
کابل او قندهار ته تر دریای سند پوری: میرزا قیدو د شاهرخ زوی.
بلخ او تخارستان تر بدخشانه : میرزا ابراهیم د شاهرخ زوی .
سیستان ته: شیخ زین الدین خوافی .

د شاهرخ په حکم دمرو ښاربیا ودان سو، اود اوبو بندئی لەمرغابه وتاړەسو، او شاهرخ پخپله مروته ولاړ، او ترلوی اختر وروستەهرات ته راستون سو .

امیر نیك پی‌شاه بدخشانی هرات ته پناه راوړه او شیخ زین الدین خوافی سیستان ته دروغی اوسمون لپاره ولیږل سو، اوشاه نصرت سیستانی چی په طوس کی بندی ؤ بیرته خپل پلار شاه محمود ته سیستان ته واستول سو .

د مولانا شهاب الدین عبدالحق طوسی وفات (شوال) .

۱۴۱۰ م ۸۱۳ ق

په قندهار کی دامیر ترمان پیر محمد بن‌امیرکتلو(پیرك) او مو دود گرمسیری ترمنځ ونښت او دواړه هرات تەراوغوښتل سوه، اودقندهار مشری دشاهرخ لەخوا پیر لك ته وسپارله سوه مودود په دربار کی مقرر سو .

شاهرخ خپل‌زوی میرزا بایسنقر په هرات کی قایم مقام پریښو اوپه ۱۴ محرم ماوراء النهر ته رهی‌سو، او امیر شیخ نورالدین ئی دسمرقند په سیمه کی مات‌کی اوپه ۱۱ ربیع الاول ئی سمرقند ونیو ، اود ربیع الاخر په اولو‌کی هرات ته راغی .

په هرات کی دشاهرخ په حکم د یوی مدرسی او خانقاه ودانی پای ته ورسیده . اود ښار سرپوښ بازارونه اوچارسو جوړ سول. د مدرسی مدرسان مقرر سول :

مولانا جلال الدین یوسف حلاج،
مولانا نظام‌الدین عبدالرحیم‌باراحمد
مولانا خواجه ناصر لطف الله.
شیخ‌الاسلام خواجه‌علاالدین‌علی‌چشتی دشاهرخ په فرمان دهرات دخانقاه

شاهرخیه مشر سو .

په هرات کی دشرقی شمال‌خواته دباغ سفید سره دشاهرخ په فرمان یونوی کوشك او باغ جوړ سو .
(جمعه ۲۴ ذیقعده) .

مولانا شهاب الدین فضل‌الله د هرات د دار القضا کاتب وفات سو .

۱۴۱۰– ۱۴۱۷– م ۸۱۳ ۸۲۰ ق

علی شاه امیرخان دسکندر زوی‌د هندال لمسی دشاه میر سواتی کړوسی دکشمیر پاچاو .

دمولانا حافظ جلال الدین محمدبن ناصر الدین لطف الله وفا ت او د هرات په خیابان‌کی دامام رازی په هدیره‌کی ښخیدل (٤محرم)

۱۴۱۱ م ۸۱٤ ق

دهند دپاچا خضر خان له خوا د ملتان قاضی دشاهرخ دربار ته د سفیر پەتوگه راغی او په بادغیس‌کی شاهرخ ولیدی .

امیر شیخ نورالدین دوهمه پلا په ماوراء النهر‌کی وښورید او شاهرخ په ۲۱ جمادی الاولی ترآمو واوښت اوسمرقندتەورسید، خوامیرشاهملك دهرقداق په و سیله امیر نورالدین مړکی، اوشاهرخ بیرته هرات ته راغی اوبیا مشهد ته ولاړ .
(۹ ذیقعده)

دمولانا شمس الد ین محمد ظهیر وفات اود هرات په خیابان کی ښخیدل

دمولانا شیخ اسماعیل خوارزمی وفات په هرات‌کی (رمضان) .

۱۴۱۲ م ۸۱۵ ق

شاه بهاء الدین دبدخشان حکمرا ن یاغی سو، خود شاهرخ لښکرو دی دپامیر خواته وتښتاوه اودده ورور شاه‌محمود ئی پرځای کینیناوه .

وروسته میر زا سیو غتمش د بدخشان حکمران وټاکل سو .

شاهرخ په ذیقعده کی مشهد تەولاړ اومودودگر مسیری چی له هراته تښتیدلی ؤبلوخانوو‌واژه.دخطا دپاچا دای منك‌خان ایلچیان او مکتوب د شاهرخ دربار ته راغله اوله هراته شیخ محمد بخشی دسفیر په ډول د شاهرخ له فرمانه سره خطا ته واستول سو .

دروم ایلچی‌محمدقرامان دسوغاتو سره هرات ته راغی، دغسی همله بدخشانه دشاه‌بهاء الدین بدخشانی ایلچی راغی .

خوارزم هم‌دشاهرخ په سلطنت کی شامل سو. پیرك قندهاری مشر دشاهرخ حضورته راغی .

د مولانا عبدالله بن قاضی جلال الدین محمود د هرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل (محرم)

شیخ صدرحیدری دهرات‌دخانقاء ملك مشر وفات اود فیروز آباد په دروازه کی‌ښخ سو .

ملك قطب‌الدین علی‌بن ملك‌محمود لەسیستانه هرات ته راغی اوشاهرخ تەایل‌سو .

دسلطان تومنا کنړی اقتدار له ننگرهار ه ترکشمیره .

۱۴۱۳ م ۸۱٦ ق

دهرات حصار اختیارالدین چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملك فخرالدين كرت جوړ كړىؤ اود بايسنقر ته وركړل سوه .
تيموړ په حملو كى وران سوىؤ د شاهرخ په حكم بيرته ودان‌سو .
شاهرخ دمازندران په‌سفر ولاړ .
خواجه عبدالقادر گو ينده دهرات لوى موسيقى نواز خپل كتاب‌مقاصد الالحان دشا هرخ په نامه وكيښ.
عبدالرزاق بن‌اسحق‌سمرقندى عا لم او مورخ دمطلع سعدين مؤلف پــه هرات كى وزيږيدى. (۱۲ شعبا ن).

۱٤۱٤ م ۸۱۷ ق

شاهرخ تو لـا يرا نتر شيراز ه او اصفها نه او تبر يزپورى ونيوى او داصفهان په‌حكمرانى ميرزا ر ستم بن عمر شيخ، دهمدان اولرستان‌په حكمرانى ميرزا بايقرا، دشيراز پــه امارت ميرزا ابراهيم سلطان مقــرر سول .

ملك قطب الدين دشاه على زوى له‌سيستانه هرات ته ولاړ (رجب) .
خواجه قوام الدين شيخ محمد بن مجدالدين خوافى دسيد فخر الدين وزير په لمسون ووژل سو .
شاهرخ دعراق له‌سفره هرات ته راغى (۱۲رجب) هشهد اود خراسان ښاروونه تراستر آباده بــا يسنقــر ميرزا ته وسپارل سوه .

مولانا عبدالرحمن جامى دجام په خرجرد كى دشعبان په ۲۳ شپــه وزيږيدى .

۱٤۱۵ م ۸۱۸ ق

دشاهرخ په فرمان ابيوردسملقان ترمازند ران اوجرجان پورى ميرزا

دهرات داختيارالدين كلادشاهرخ پــه فرمــان بيــا جــوړه ســوه .
(ربيع الثانى)
شاهرخ دكرمان په سفر ولاړاود محرم ۸۱۹ ق پــه منځ كــى بيرته هرات ته راغى .
خواجه نظام‌الدين احمد بن داؤد دهرات‌په ديوان‌كى دسيد فخرالدين محمد وزير سره مقرر سو .

۱٤۱٦ م ۸۱۹ ق

ميرزا بايسنقر ته دشاهرخ‌فرمان صادر سو چى دهرات دديوان اعلى پرمسند كښينى اود خلكو شكايات واورى .

ځكه چى پــه قندهار كــى ميرزا قيدوته دده نوكران ياغيان‌سوه، نو امير نوشيروان دلسو زرو لښكرو سره له‌هراته دده كومك ته‌و لاړ.
شاه نيك پى له‌بدخشانه هرات‌ته راغى اودهغه ځاى په حكمرانى‌ميرزا سيور غتمش د شاهرخ زوى مقرر سو. (جمادى الاخرى) .
خواجه علاء الدين شغانى په‌وزا رت مقرر سو (۱۸ رجب)
ددايمنگ خان دخطا دپاچا ايلچيان بياهرات ته راغلل اوډيرى تحفى‌ئى شاهرخ ته راوړى. (ربيع‌الاول) .
شاهرخ قندهار ته دسيفل‌قندرهارى دزوى اوملك محمد دشخړى لــپاره ولاړ (۲۲ شعبان) اود برمل پښتنانه او خربنوانى افغانان ده تــه راغلل (۳رمضان) .
شاهرخ دقندهار دلنگر په كلى كى بابا حسن ابدال (باباولى) وليد

اودغه كلى ئى ده‌ته‌وقف كړى.

۱٤۱۷م ۸۲۰ق

په قندهار كى دسيفل دزوى او ملك محمد تر منځ شخړه‌پيښه سوه او تو لو افغانانوله قندهاره‌تر درياى سنده ښو رښت‌وكى شاهرخ دصدر عالى ابراهيم په‌مشرى دبدخشان او سيستان او هرات دلښكرو سره‌پر قندهار ورغــى او خلــك ئــى مطيع كــړه .

امير قوام‌الدين‌محمدبن عمادالدين سنجانى په‌خواف‌كى مړسو.(۱محرم)
شاهرخ قندهار ته‌ولاړ اوبايسنقر ميرزائى دهزاره‌وو ايلولوته‌واستاوه او ددوى مشران محمدفيروز ،خواجه آرام، قدم دشاهرخ دربارته راغلل .
امير حسام دقندهار كوتوال او امير عبدالصمد د گــرمسير حكمــرا ن سو .

ميرزا الغ بيگ له ماو راء النهره هرات‌ته‌راغى (۱۹ربيع الاول) .
سيد مرتضى امير على مروى دهرات په ديوانى مقرر سو.سيد فخرالدين محمد دمخنى وزير په هرات كى مړ سو. (۲۵ جمادى الاولى) .
امير كبير علاء الدين على تر خان او امير غياث‌الدين ترخان په هرات كى‌مړه سول (۲۲ــ رجب).
خواجه غياث الدين پيراحمد بن جلال الدين اسحاق دهرات ديوان‌ته مقرر سو .
د برهان الدين حيدر بــن محمد خوافى هروى مفسر او متــكلم او اديب دوفات حدود .

دشيخ ابو سعيد خلوتى هــروى زاهد وفات اوپه هرات كى ښخيدل (اذى حجه).

۱٤۱۷ـ ۱٤٦۷ م ۸۲۰ـ ۸۷۲ ق

شاه خان زين العابدين بن‌سكندر بن هندال بــن شاه مير سواتى د كشمير پا چا و .

۱٤۱۸ م ۸۲۱ ق

ميرزاقيدو بغاوت‌وكىء اوداوبى‌په ناب‌كى ونيول سوء نو شاهرخ كابل اوغزنى او قندهار تر سند پورى خپل زوى ميرزا سيور غتمش تــه وركړه .

شاهرخ له‌گرمسيره هرات ته‌ولاړ او ميرزا قيدو چــى ياغى سوىو د پلار له حضوره معاف سو .
امير شيخ لقمان او نور اميران بدخشان ته دميرزا الغ بيگ سره واستول سوه ، خــود شيخ الاسلام علاء الدين‌عطار په‌شفاعت دبدخشا ن خلك معاف اومطيع سوه .
گوهر شاد ملكى دامام على‌بن موسى رضا په مشهد كى‌يولوى‌مسجد جوړ كىء چى كتيبه ئى‌دميرزابايسنقرپه خط ده (اوائل رجب) معمارئى استاد قوام الدين شيرازىؤ، اودا تمام په مراسمو كى پخپله شاهرخ شركت وكىء، اوپه شعبان ۸۲۱ق له‌هراته مشهد ته ولاړ. ددى مسجد ودانى په (۱۲) كاله ختمه سوه چى‌ددنياله ۱۲بهترينو ودانيوڅخه‌شميرل‌كيږى.
شاهرخ دامام على رضا دمر قد په گنبده كى ددروزرو مثقالو طلايــى

(c) ketabton.com: The Digital Library

قندیل وځړاوه .

په مشهد کی یوباغ دشاهرخ په امرجوړسو. شمس‌الدین محمدطاهر اعلی دیوان ته مقرر او بیائی پرځای خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی وګومارل سو .

دبد خشان دشاه بهاءالدین زامن ونبوریدل اوبیادشیخ الاسلام خواجه تاج‌الدین حسن عطار په شفاعت وبخښل سوه او بد خشان دوی ته و سپارل سو .

۱۴۱۸– ۱۴۸۹– م ۸۲۱– ۸۹۴ق

دمحمد بن محمد بن عبدالله بن خیضر دمشقی خیضری محدث‌اوفقیه و مؤرخ دژوند و خت. دی دمو لانا جامی استادواوپه ۸۷۷ ق چی‌مولانا جامی دحج په سفر تللی‌و په دمشق کی داحادیثو اجازت نامه له ده‌څخه واخیسته (عین اجازت‌نامه دخیضری په‌خط دمرحوم ګویا په کتاب‌خانه کی‌وه) .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ ق

دخطاد دا یمنك خان پاچا ا یلچیا ن دریمه پلا دهرات دربار ته راغله اود خپل پاچا مکتوبونه‌ئی په فارسی او اویغوری خط دتحفو سره شاهرخ ته راوړل .

شهزاده محمد جوکی د شاهرخ زوی‌دمهر نګار آغا سره واده وکیء چی‌دمغولستان دپاچا محمدخان‌لوروه په‌دی ښنادی کی دهرات په باغ‌زاغان کی‌لوی جشن وسو (شوال) .

شاه شاهان‌شمس‌الدین بن‌قطب‌الدین بن‌تاج الدین په‌نیمروز کی سکه ووهله .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ق

د ملك قطب ا لـد یـــن علی و فات په نیمروز کی(۱۵محرم).

۱۴۲۰ م ۸۲۳ ق

یوه ډله ایلچیان له هرا ته خطا (غربی چین) ته واستول سو ه:

دشاهرخ له خوا شادی خواجه .

دمیرزا با یسنقر له‌خوا سلطان احمد او غیا ث الدین نقا ش

دمیر زا ابراهیم له خوا امیر حسن او پهلوان جمال .

د میرزا سیور غتمش له خوا ارقداق .

دامیر شاه ملك له خوا اردوان.

دشاه بدخشان له خوا خواجه تاج‌الدین .

له‌دوی سره ډیر سوداګران هم ولاړل .

ملکه ګوهر شاده له هراته دخپل زوی الغ بیګ دلیدنی لپاره‌سمرقند ته و لاړه (ربیع الاول).

مو لا نا جلا ل ا لد یـن ا فتخا ر چی خپله کتا بخا نه ئی خلکو ته وقف کړی وه و فات اود هر ات‌په خیابان کی‌ښخ سو .

امیر سید احمدترخان دخراسان‌په حکومت مقرر سو او پخپله شاهرخ په ۱۵ شعبان دایران په سفر رهی سو اوتر تبریز اودعراق عرب تر سرحداتوپوری‌یی تولی‌سیمی ونیولی اوپه۱۹شوال هرات ته راغی.دمطلع سعدین په قول دشاهرخ سلطنت له خطا (چین) څخه‌تر روم (عثمانی‌ترك) اودترکستان له آخره تر هندوستان پوری‌و .

میرزا الغ بیګ په سمرقند کی

یوه مدرسه اوخانقاه دارګ سره او یوه رصدخانه دښارپه‌شمالی خواکی جوړه کړه اود یوی ډلی پوهانو (غیاث الدین جمشید، معین الدین، صلاح الدین موسی قاضی‌زاده رومی علاء لدین قوشجی) په مرسته ئی «زیج الغ بیګی» هم‌ترتیب اوتالیف کیء. چه ز یج کوړ ګانی هم بلل کیدیء.

مولانا جمال الدین غوری اومولانا ناصرالدین لطف الله (۲٦ شعبان) اومولانا شمس الدین محمد پارسا بخاری په مدینه او مولانا یو سف حلاج بن قاسم (۲۲ جمادی الاولی) اومولانا صفی الله بن شهاب الدین خیابانی (۱۹ ربیع الثانی) و فا ت سول .

خواجه جلال‌الدین یوسف‌سمعانی وفات اود هرات په‌ګازرګاه‌کی‌ښخ‌سو

۱۴۲۱م ۸۲٤ ق

امیر ابدال مجذوب (سید غیاث دیوانه)په‌باد غیس کی وفات سو . (دمحرم آخر) .

دهرات ایلچی مولانا امیر خواجه چی‌دهند دخضرخان دربار ته‌تللی‌و، بیرته هرات ته راغی او یوکرګدن‌ئی هم‌راوړیء. محمد طیب چی مصر تـه ایلچی تللی‌ودشوال په‌آخر کی‌هرات‌ته راغیء،دغسی هم‌سلطان قوشچی‌چی دقبچاق دپاچامحمدخان دربار ته‌تللی و بیرته‌هرات‌ته‌راورسیدیء(ذیقعده).

۱٤۲۱ م ۸۲٥ ق

هغه ایلچیان چی له‌هراته خطا (چین) ته‌په (۸۲۲ق) تللی وو بیرته راغلل (۱۱ رمضان) اوخواجه‌غیاث‌الدین نقاش ددی سفر روز نا مچه وکښله چی عبد الرزاق پخپل مطلع سعدین‌کی رانقل کړیده .

میرزا ابراهیم سلطان د فارس حمکران خو ز ستان هم ونیوی ء .

شاه‌سلطان محموداوشاه‌ارغون‌شاه دبدخشان پا چهان هرات‌ته دشاهرخ دربار ته‌راغلل(۳صفر). حافظ مولانا شمس الدین محمد رازی په هرات کی وفات او په یزدکی ښخ سو (۱۲ جمادی الثانیه) .

میرزا ابوالقا سم بابـر دمیرزا بایسنقر زوی په هرات‌کی وزیږیدی (۱۷ رجب) .

دسید محمد ګیسو دراز بـن یوسف حسینی هروی عارف‌وفات د جنو بی هند په ګلبرګه کی (۱٦ ذی‌قعده) .

۱٤۲٤ م ۸۲۷ ق

دیحیی بن علی داؤد سجستانی‌د منازل السا ئرین دشارح دژوند وخت .

دمولانا شهاب الدین عبدالله بن معین الدین باخرزی وفات په مالین کی (سه شنبه ۱٤ ذی‌حجه) .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په هرات کی یوقرآن په ښکلی جلی ریحان او رقاع خط وکیښی. (ګنجینه قرآن ،مشهد رضوی) .

دسلطان ابو سعید مصورالبم چی اوس په‌استانبول‌کی‌دی‌نمبر۲۱۵۲ په هرات کی تر تیب سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۲٤ م ۸۲۸ ق

شیخ قوام الدین تبریزی هر وی په هرات‌کی وفات اود انجیل دولی پر غاړه ښخ سو (صفر) .

دمولانا نظام‌الدین عبدالرحیم بن یار احمد وفات په هرات کی . (۳۰ صفر) .

مولانا ناصرالدین کوسویی وفات اوپه خیابان کی ښخ شو .

مولانا صدر الدین داردو قاضی اود حضور املم په هرات‌کی وفات سو .

مولانا شرف‌الدین علی یزدی چی دظفر نامی تالیف‌ئی په ۸۲۴ ق کی شروع کړی و اوس ئی تمام کیء. (دوه ټوکه) .

میرزا الغ بیک له سمر قنده مغولستان ته ولاړ، اوتر هغه ځایه تولی سیمی ئی تصفیه کړی .او په ۱۵ذیحجه هرات ته راور سیدیء .

خواجه غیاث‌الدین پیراحمدخوافی دهرات له دیوان اعلی څخه معزول سو .

شیخ جمال الدین ابو اسحاق محدث کازرو نی په هرات کی‌وفات اوپه گازر گاه‌کی ښخ‌سو (چهارشنبه ۱۳ ذیعقعده).

۱٤۲۵ م ۸۲۹ ق

دشاهرخ په حکم په گازرگاه کی دخواجه عبدالله انصاری د مزار عمارتونه جوړ او ډیری مخکی او اسباب دهغه ځای نیاره و قف سوه .

امیر شاه ملك غیاث الدین دخوارزم حکمران اود شاهرخ ددربار لوی‌امیر وفات اوپه مشهد کی ښخ سو . (دوشنبه ۱۱ ربیع‌الاول) .

یوی ډلی عالما نو د شهزاده بایسنقر په‌امرد فردوسی دشاهنا می یوه‌جامعه نسخه ترتیب کړه اویوه مقدمه یی پر وکښله چی بایسنقری مقدمه‌ئی بولی.

حافظ قاری عثمان غزنوی دهرات په زیارتگاه کی وفات سو ، (۱۹ شوال) .

سید نظام الدین عبدالحی‌دمشهد دساداتو نقیب وفات سو .

۱۳٦۵- ۱٤۲٦ م ۷٦۷- ۸۲۹ ق

دمحمدبن عطاءالله بن‌محمدهروی‌د مصردقاضی او شافعی‌فقیه او مؤلف‌د ژوند دوره چی په قدس کی وفات سو. دی دمشارق الانوار شارح دی .

۱٤۲٦ م ۸۳۰ ق

میرزا سیورغتمش دشاهرخ زوی دافغانستان حکمران په کابل کی مړسو (محرم) اودهغه ځای حکمرانی دده زوی میرزا سلطان مسعود ته ورکړه سوه .

دشیخ الا سلام محی الدین محمد غزالی طوسی عالم او زاهد وفات (۱۵ رمضان) .

احمد لرچی دفضل الله‌استرابادی دحروفی ډلی مریدو دهرات په‌جامع کی شاهرخ په نس کی په چاړه وواهه (جمعه ۲۳ ربیع‌الثانی) خوتپ ئی کاری نه وجوړ سو .

احمدلر اومولانا معروف بغداد ی هروی خطاط ووژل سوه‌اوسید قاسم انوار له‌هراته تبعید سو .

شاهرخ د شعبان په اوله، له هراته سمر قند ته رهی سو او په (۲۱)

رمضان دهرات باغ زاغان ته راغیء.

دهرات د مشهورو طبیبانو مولانا شمس‌الدین آدم اومولانا نظام‌الدین دژوند وخت .

دهرات دگازرگاه بیاودانی .

دحافظ ابرو هروی مؤرخ د زبدةالتواریخ تالیف تمام سو . (٤ ټوکه) .

محمود بن حسین خوا فی (متوفا ۸۷۵ق) خپل کتاب خاوران نامه (خاور نامه) وکیښ .

دمحمدبن عثمان‌بن‌عمر بلخی حنفی عالم دعین العلم دمؤلف وفا ت .

۱٤۲۷ م ۸۳۱ ق

دمولانا قطب الدین داردو دقاضی وفات په تون کی (چهار شنبه ۳ ربیع‌الثانی) .

شاهرخ له سمرقنده هرات ته راغیء (۱۱محرم) .

۱٤۲۸ م ۸۳۲ ق

ځکه چی امیر سکندر دقرایوسف زوی په آذر بایجان کی یاغی سو ، نوشاهرخ دخپلو لښکرو سره له هراته ور رهی سو(یکشنبه ۵رجب) اود سلماس تربری وروسته هرات ته راورسیدیء. (۸ ذیحجه ۸۳۳ق)

دمولانا سیف‌الدین هندوی هروی واعظ وفات‌په‌هرات‌کی (۱۷ شوال).

شاهرخ دهرات پاچا په گازرگاه کی‌دخواجه عبدالله انصاری پر مزار لوئی ودانی جوړی کړی.

په بلخ کی دملکت آغا دمدرسی ودانی تمامه سوه .

۱٤۲۹ م ۸۳۳ ق

ددنیا بهترین او گرانبها ترین کتاب شهنا مهٔ با یسنقری په‌هرات کی د جعفر خطاط په‌خط او د[...] بایسنقر میرزا په امر مصوره او طلاکاری و کښله‌سوه. (موزهٔ‌گلستان دتهران).

دشیخ عبدالله خلو تی و فا ت په هرات کی .

مولانا شهاب‌الدین‌عبدالله خوافی هروی (حافظ ابرو) دجامع التواریخ سلطانی (زبدةالتواریخ)مؤلف وفات اوپه زنجان‌کی ښخ سو، (یکشنبه ۳ شوال) .

دشیخ الاسلام خواجه خلیل الله بن خواجه محمود وفات (داحمد جام زنده پیل له‌اولادی څخه) .

شمس بایسنقر ی هروی خطاط کلیله دمنه وکښله چی ۲٦مینا توره لری (استانبول نمبر ۱۰۲۷).

دمولانا جلال الدین یوسف بن ناصرالدین او بهی هر و ی و فا ت (شنبه ۵ شعبان) په هرات کی .

دملك محمدبن خواجه جلال الدین یوسف سمعانی وفات (چهارشنبه ۳۰ربیع الثانی)په هرات کی .

دشیخ‌الاسلام معز الدین خلیل الله جامی بن جلال الدین محمود جا می وفات (شوال) .

دشیخ الاسلام محمد جزری‌محدث وفات په‌هرات کی (۵ربیع الاول).

۱٤۳۰ م ۸۳٤ ق حدود

شهزاده بایسنقر بن شاهرخ په هرات کی په ښکلی او پاخه ثلث‌خط یو قر آن وکیښ (چی څو پاڼی ئی د ایران په ملی کتاب خانه کی سته) .

دمرقعات با یسنقری مصور البم‌په هرات کی وکښل سو، چی ٦۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصويرونه اود شهزاده بايسنقر او ابراهيم امضاوی لری (د استانبول كتابخانه) .

جعفر بايسنقری په هرات كی د بايسنقر لپاره كليله دمنه وكښلــه چی ۱۹ تصويره لری (استا نبــول ۳۶۲) .

۱۴۳۰ م ۸۳۴ ق

دمولانا ركن الدين محمد خوافیوفات اودهرات په گازر گاه كی ښخيدل. (يكشنبه ۲۷ شوال) .

۱۴۳۱ م ۸۳۵ ق

دخواجه صاين الدين علی تركه اصفهانی هروی وفات او ښخيدل په هرات كی(۱۴ذيحجه)چی دفصوص الحكم شارح اود كــتاب مفــاحص مؤلف دی .

د مولانا جمال الدين عبدالغفاربن مولانا جلالالدين اسحق قاضیوفات په هرات كی (۱۹ ذيحجه) .

دعروضی چهار مقاله په هــرات كیدبايسنقر دكتابخانی لپاره مزينه وكښله سوه (داستا نبول هنــر ی موزيم ۱۹۵۴) .

دامير اعظم ناصر الدين محراب ترخان وفات (۱۳ محرم) په هرات كی .

۱۴۳۲ م ۸۳۶ ق

دانجيل دپله پر سر په هرات كی دمهد عليا گوهر شاد آغامدرسه ا و لوړ عمارت جوړ سو . ددغه خــای خطيب مولانا اعظمشمس الدينمحمد بناوحد مقرر سو .

دخواجه نظام الدين عبدالقا در د شاهرخ ددرباریاو اميرمحمددرويش داروغه وفات په هرات كی.

د مولانا قاری هبة الله وفــات په هراتكی (پنجشنبه ۳ ربيعالثانی).

دمولانا نظامالدين يحيیبن خواجه كمال الدين خوافی وفات په هرات كی .

په هرات كی استاد فرج ريختهگر «كمان رعد» جوړهكړه چی ۴۰۰ منــه دبرهئی غور ځوله داآله دكوه باو لی په شمال كیدشاهرخ په مخــــكی تجربه سوه .

۱۴۳۳ م ۸۳۷ ق

مولانا شمسالدين هروی دمولانا معروف بغدادی خطاط شاگــرد پــه هرات كی ميرزا بايسنقر و روزلی دغسی هم مولانا جعفر تبريزی او مولانا ظهير الدين اظهر او مولا نا شهاب الديــن عــبدا لله او مــولانا جلالالدين شيخ محمود دمولاناجعفر شاگردان تول په هرات كی هنرمند خطاطان وو .

شهزاده ميــرزا بايسنقر بهادر د شاهرخ زوی چی تــكړه خطاط اود هنرمندانو پالونكی هم دهرات په باغ سفيدكیوفاتاودگوهرشاد آغاپه مدرسه كی ښخ سو (شنبه ۷جمادی الاولی) .

دمولانای اعظم فصيح الدين محمد علاغوری مشهور فقيه او عالم وفات اوپهگازرگاهكی ښخيدل (۱۵ جمادی الاخری) .

قاسم انوار د خراسان صوفــی شاعر دجامپه خرگرد كــی وفــات سو .

۱۴۳۴ م ۸۳۸ ق

شيخ الاسلام محمد بن احمد د هرات په گازر گاهكی ښخ سو چی شنختهئی په اعلی ثلث خط كښلی سویده .

د هــرات دلوی سلطنت وزارت خواجه غياثالدين سيدی احمد بن خواجه نظامالدين احمد اندخودیته دشا هر خ په فر مان وسپا ر لسو. شاهرخ دريمهپلالههراته دآذربايجان په سفررهیسو (۲ ربيع الاول) او په هرات كی امير نظام الدين پــه حكومت پريښو .

خواجه عبدالقادر گوينده دهرات لوی موسيقی نواز او حافظ اوخطاط اوشاعر په هرات كی وفات اوښــخ سو.دمقاصدالالحان اوجامع الا لحان ۸۱۶ق او فوائد عشره اوكنزالالحان اوزبدة الا دوار مؤلف .

ميرزا سلطان ابراهيم د شاهرخ زوی دفارس فرمانفرما په شيرازكی وفات سو (۴ شوال) .

د بدخشان لــه شاهــانــو شخه ارغونشاه مړسو .

په هرات كی وبا اوطاعون پيدا سو (جمادیالاخریترذيقعدی پوری)

پههرات كی و فيات :

شيخزينالدين خوافیپه (۲شوال) اقضی القضات قاضی صدرالد يــن محمد امامی په (۶ شوال) مولانای اعظم ضياء الدين نورالله خوارزمید هرات دجامع امام په (شوال) مولانا شمس الدين محمد بن سعد الدين تفتا زانی (په۸ ذيقعده) مو لا نانظام الدين احمدبن برهانالدين خوارزمی په (۵ ذيقعده) مولانا اصيلالدين تاج الائمه (په ذيقعده) شيخ ابو سعيد محمد كازرونی هــروی او مولانــا جلالالدين قاينی محتسب او مولانا شمس الدين او حدد مد رسۀ مبز مدرس او قاضی زاده شيخابوسعيد امامیاوخواجهمجدالدیناوشيخالاسلام ركن الدين محمد خيابانی او مولانا كمال الدين حسين بن اسد اوخواجه عبدالقادر گوينده او مولانا نور الدين محمد خطيب غــزنــوی او مولانــا شمس الدين شيخ محمد گرنگی او حافظ علاءالدين محمد هروی اوصدر حفاظ عبدالرحيم فوشنجی ..

۱۴۳۵ م ۸۳۸ ق

دكاتبیتر شيزیشاعر وفات، دی دبهرام وگلندام،حسنوعشقد مثنوی ناظم دی .

ابراهيم سلطان دشاهرخ زوی په بلخ كی حكمران و. دمحمد غزنيــن خان بن هوشنگ غوری سلطنت د هندپه مالوه كی. يحيی بن احمد بن عبدالله سهرندی خپل تــا ريــخ مباركشاهی دهند دافغانی شاهانوپر احوال وكيښ .

۱۴۳۵ م ۸۳۹ ق

مولانا محمد دشتی دشاهرخ لــه خوا گرجستان تهپهسفارت ولاړ اود گرجستان حكمران اطاعت وكی ججه ئی ومنله .

خواجه غياث الدين سيدی ا حمد اندخودی لوی وزير وفات اود هرات دخواجه احمدابو الو ليدپه مزار كی ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۳۶ م ۸۴۰ ق

شاهرخ دآذربایجان له دریم سفر څخه هرات‌ته راغیء (۲ربیع‌الثانی).

شاه‌سیف‌الدین‌دعمان دکځ‌دهرموز حکمران هرات ته‌راغیء (۲۶شوال).

سلطان محمود شاه خلجی پښتون دهند په مالوه‌کی سکه ووهله .

د مولانا معروف خطاط دشاهرخ دکتابخانی د خوش نویس دڅونــد وخت په هرات کی .

۱۴۳۷ م ۸۴۱ ق

د هرات پــه مصلاکی گوهر شاد ملکی ودانی وکړه، چی تاریخ ئی پر دبره په جلی ثلث خــط جلال جعفر خطاط کښلی دی (دهرات مو زیم) .

عبدالرزاق سمرقندی‌دهرات مؤرخ رسالهٔ عضدیه د شاهرخ په نا مــه تالیف او هغه ته‌ئی وړاندی کړه او لکه خپل پلار پــه دربار کــی مقرر سو .

د شاهرخ له درباره دهر مــوزد والی شاه سیف الدین او توران‌شاه ترمنځ روغه وسوه اود طرزك کلاشاه سیف‌الدین ته ورکړه سوه .

دشیخ الاسلام ابوبکر بن شیخ محمد خوافی وفات (۹ صفر) .

د مولانا اخی تونی (شیخ محمد) وفات (۱۶ صفر) .

شهزاده سلطان مسعود د کابل والی دغه ښار ته ولاړ .

دمولانا سراج الدین‌ملتانی هروی عالم او زاهد وفات په هرات کــی (صفر).

ددیوان پــه امــارت مــقرر ســو . (۱۸ صفر) .

امیر الامرا شیخ لقمان برلاس وفات اودده ځای‌ئی زوی امیر پیرلقمان ته ورکړسو (۲۲ ربیع الاول) .

امیر ملك حسین با شلیغ‌یساولان مړسو اوپرځای یی زوی امیر فرخ حسین مقرر سو .

امیر بابا مسعود دهرات داختیار الدین دکلا کوتوال مړ سو (جمادی الاولی) .

۱۴۳۸ م ۸۴۲ ق

عارفی هروی خپل مثنوی گوی وچوگان نظم کیء. دی‌په ۸۵۳ق‌مــړ دی .

سلطان حسین بایقرا دهرات دپل تولگی سره وزیږ یدیء (محرم‌ــجون ۱۴۳۸).

دصدر مولانا جلال‌الدین لطف‌الله اومولانا شمس الدین محمد بن‌مولانا شیخ علی و فات په هرات‌کی.(جمعه ۲۱ ربیع الاول).

داستاد قوام‌الدین‌معماروفات (غره شعبان) ده په هرات کی دگوهرشاد اغامدرسه او په مشهد کی دگوهر شاد مسجد جوړ کړیۆ .

ملك نظام الدین یحیی بن شمس الدین بن قطب الدین په نیمروز کی پاچا سو .

۱۴۳۹ م ۸۴۳ ق

میرزا مسعود دمیر زا سیو ر غتمش زوی دشاهرخ لمسی چــی د شرقی افغانستان تر سنده پــوری حکمرانو هرات ته راوغوښت سو .

امیر مبارزالدین شیخ حاجی دهرات (۳شعبان) او قراجار په کابل کــــی

حکمرانۆ .

مولانا قطب الدین عبدالله امامی دهرات قاضی وفات سو. (دوشنبه ۱ ذی قعده) .

مولانا مفتی عمادالدین عبدالعزیز ابهری په هرات کــی وفات ســو . (۱۸ رجب) .

امیر کبیر فرمان شیخ دهرات د خیابان د مدرسی مؤسس په هرات کی وفات سو. (۸ صفر) .

سید شهاب‌الدین امیراسمعیل په بلوك گذاره کی‌وفات‌سو. (غره‌ذیحجة).

دمصر دملك الظاهر چقماق بیگ ایلچی جیجکبو قاد شاهرخ در بار هرات ته‌راغی (۷ جمادی الا خر ی) اود شاه ملك په باغ کی کښېنــتــه سو .

ملك الظاهر دخپل ایلچی پــــه واسطه د شاهرخ له کتابخانی څخه پنځه کتابونه غوښتی وو .

۱ـدابو منصور ماتریدی تاو یــلات اهل سنت.

۲ـدفخر رازی تفسیر کبیر .

۳ـشرح تلخیص.

۴ـجامع .

۵ـشرح کشاف .

شاهرخ خپل ایلچی مولانا حسا م الدین مبارك شاه پروانچی‌دسوغاتو اوپنځو کتابوسره دمصر ملك‌الظاهر ته‌و استاوه .

دمولانااعظم حاجی‌محمدفراهی‌په‌مشری یوه دعلماو جرگه دشاهرخ په حکم دعبدالرزاق سمرقندی دامتحان‌لپاره دشاهزاد گانو او امیرانو په گډون جوړه‌سوه اود غه مؤرخ په‌امتحا ن‌کی کامیاب سو .

گوهر شاده ملکه پرفصیح‌خوا فی دمجمل فصیحی پر مؤلف پــه قهر سوه اودی ئی‌بندی کیء.

۱۴۴۰م ۸۴۴ق

دهرات دنظامیه مدرسی د فلــك الدین مناره دعراق په بازار کـــــی ونړیده او ۱۲ تنه ترلاندی سوه . (آخر ذیحجه)دا فلك‌الدین دسلطان سنجر سلجوقی یو امیر و.

استاد کمال الدین بهزاد مشهور نقاش په‌هرات کی وزیږیدیء.

ملکت آغادمیرزاسیورغتمش مورد شاهرخ ماینه‌وفات‌اوپه‌هغه مدرسه‌کی ښخه‌سوه چی دی په بلخ‌کی جوړه کړی وه .

دهرات دکلا اوخندق په ودانولو شروع‌سوه. (۱۶ صفر) .

امیر نظام الدین علی شیر نوایی دهرات اوی وزیر او شاعر اومؤلف په‌هرات کی وزیږ ید یء . (۱۷رمضان ۸۴۴ق۹ فبر و ر ی ۱۴۴۱ م).

امیرکبیرعلاءالدین‌علیکه گوکلتاش دشاهرخ ددربار لوی امیر مړ او په خیابان کی پخپله جوړه کړی‌مدرسه کی‌ښخ سو (۱۷ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام بهاءالدین عمرجغاره یی هروی له هراته دحج پــه سفــر رهی سو .

سلطان شاهرخ له شراب څښلو څخه توبه وکړه اود محتسب مولانا عبدالجلیل قاینی پــه وینائی دتولو شاهزادگا نو خم خانی تر دړ وازهٔ خوش دباندی په سه پلك کی ما تی کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۴۱ م ۸۴۵ ق

عبدالله طباخ هروی د هرات مشهور خطاط یوقرآن په‌نسخ ،ثلث، رقاع و کیښې. (دمشهد رضوی خزانه) .

امیر محمد مبارزالدین په نیمروز کی حکمرانۇ .

مهد علیا ملکه‌گوهر شاده‌سمرقند ته‌ولاړه اوخپل‌لمسی میرزاعبداللطیف ئی هرات ته راوست (۱۴ شوال) .

ملك علی دسیستان داوك‌حکمران په ۲۰ شعبان او خواجه نصرالله‌تر شیزی (په رمضان‌کی) او خواجه ناصر الدین نصرالله‌خوافی دشاهرخ دمملکت مشاهیرمړه سول .

دمولانا جلال الدین یوسف‌عتیقی دهرات د دارالقضا د کاتب وفات (۱۳ محرم) .

د شمس الدین مولانا محمدآدم زاهد او طبیب وفات (۱۱صفر) .

دمولانا محمدبن نجیب الدین علی خوافی وفات، (۱۶ رجب) دسید فضل‌الله طوسی کمانگر وفات په هرات کی .

دشاه محمود علی سیستانی اوقی وفات .

دخواجه علی بن فخرالدین وفات او ښخیدل‌په‌گازرگاه‌کی(۱۱رمضان).

دمطلع سعدین مؤلف عبدا لرزاق سمرقندی دشاهرخ له‌خوا د هرموز اود لوی دریاب دغاړو له لاری هندوستان ته ولاړ په ۸۴۶ ق د کالیکوت بندر ته ورسیدی او په ذیحجه کی‌په بیجانگرکی‌و ،د۸۴۸ ق کال د روژی دمیاشتی په نیمائی‌کی هرات ته دهند دایلچیانو خواجه محمد او خواجه جمال الدین سره یوځای راو رسیدیء .

د شاهرخ په فرمان خواجه شمس الدین سمنانی وزیر سو . (چهار شنبه سلخ صفر) .

امیر سیدی دفارس حکمران مړ اود مشهد په هغه مدرسه کی ښخ سوچی ده جوړه کړی وه.پرځای ئی دفارس په حکمرانی خواجه معزالدین سمنانی‌له‌هراته مقرر سو .

د فصیح احمد بن جلال الدین محمد فصیحی هروی مؤرخ د مجمل فصیحی دلیکوال وفات .

۱۴۴۲ م ۸۴۶ ق

له هراته‌یوه نسخه‌چی ۴ تصویره لری، دسلطان محمد بن مراد د کتابخا نی لپاره و کښلی سوه ، (استانبول نمبر ۸۶۲).

عبدالرحیم او عبدالکریم او جعفر بایسنقری دهرات هنر منانو دسعدی کلیات وکیښې چی د شاهرخ تصویرو نه اود خطا طی شهکارونه لری. (داستانبول‌پوهنتون ۱۴۱۲) .

۱۴۴۳ م ۸۴۷ ق

سید شمس الدین‌زمزمی دشاهرخ له‌درباره دمصر په‌سفارت ولاړ د مصر پاچا داومنله چی‌دبیت‌الله لپاره دی دشاهرخ له‌خوا له‌هراته یوپوښ وروليږل سی .

خواجه معز الدین سمنانی دفارس حکمران په‌شیرازکی‌مړسو او ځای‌ئی شیخ محب‌الدین ابو الخیر ته وسپارل سو .

۱۴۴۴ م ۸۴۸ ق

شیخ نورالدین محمد مرشدی او مولانا شمس الدین محمد ابهری د شاهرخ له درباره مصرته‌استا ځی واستول سوه اود بیت‌الله پوښ‌ئی هم‌له هراته ورسره یووی اود مصر دایلچی سره یوځای‌د حج ترو خته مکې ته‌ورسیدل اوتر حج وروسته بیرته هرات ته راغلل.

ابو بکر بن ا سما عیل الفاروقی‌د ۳۴ میناتورو مجموعه په هرات کی و کښله (استا نبو ل نمبر ۸۷۰) .

امیر جلال الدین فیروز شاه د هرات لوی وزیر چی دده کارونه تر تفتیش لاندی‌وو‌له‌غمه مړاو دهرات په هغه مدرسه کی ښخ سو چی ده دخیابان پرلار دپل انجیل سره‌نزدی جوړه کړی وه دده پرځای یی زو ی امیرنظام الدین ددیوان اعلی ا میر سوچی دامیر مظفر الدین سلطا ن برلاس ترلاس لاندی کارو کی .

غیاث الدین پیراحمد خوافی د هرات وزیر دشاهرخ په نامه‌دمولانا زین‌الدین تایبا دی مقبره جوړه کړه، (متوفا ۷۹۱ ق) معمارئی غیاث الدین او خط لیکونکی‌ئی جلال الدین بن محمد جعفرو .

مولانا اعظم نصر الله کنا بادی دشاهرخ له‌درباره‌دهندوستان‌بیجانکر ته په سفارت ولاړ او دده سره دوه تنه دبیجا نگر دپاچا ایلچیان هم د سوغاتو سره ولیږل سوه .

دمولانا شیخ الاسلام محمد بن ابو بکر سنو گر دی هروی وفات .

شهزاده میرزا محمد جوکی د شاهرخ کشر زوی په بادغیس کی مړاوپه هرات کی دمیرزا بایسنقرد څنگه ښخ سو .

۱۴۴۵ م ۸۴۹ ق

د نظامی خمسه دخایر بنت امیر عثمان دکتابخانی لپاره په هرات‌کی دخواجه علی تبریز ی‌په تصویر ا و تذهیب اود یوسف جامی په خط وکښله سوه . (استانبول نمبر ۷۸۱) .

۱۴۴۶ م ۸۵۰ ق

څکه‌چی په‌فارس کی میرزا سلطا ن محمد یاغی سوی‌ؤ، نوشاهرخ هرات میرزاعلاء الدوله او امیر شمس‌الدین محمد صوفی تر خان ته وسپاره او پخپله شیراز ته ولاړ، اود هغه ځای فتح نامه ئی دمصر ملك الظا هر چقماق بیگ ته واستوله .

مولانا شمس بایسنقری هر وی وفات سو .

شاهرخ دهرات لوی او هنرپرور پادشاه تر ۵۰ کاله سلطنت وروسته ۷۱ کلن په ری کی وفات سو . (۲۵ ذیحجه) . د سید محمد بن اشرف هروی وفات

ملك بامی دحبیب پوپلزی زو ی‌د قندهار دابدالیانو مشرو .

۱۴۴۶- ۱۴۴۹ م ۸۵۰- ۸۵۳ ق

دمیرزاالغ بیگ بن شاهرخ‌امارت پرشمالی افغانستان اوماوراء النهر.

۱۴۴۷ م ۸۵۱ ق

میرزا علاءالدو له په‌هرات کی پاچا سو او په نیشا پور کی ئی میر زا عبد اللطیف

ونیوی‌ء، او مهد علیاگو هر شاده‌ئی له‌بنده خلا صه‌کړه.(شنبه ۱۳صفر)

میرزا سلطان محمد فارس ته‌ولاړ اود هغه ځای پاچا سو (ربیع‌الاول) میرزا ابوبکر د محمد جوکی زوی ختلان اوتخار او بدخشان ونیول .

میرزا الغ بیگ له‌سمر قنده اومیرزا ابوالقاسم بابر له‌جرجانه پر هرات راغلل .

شاهرخ د ۸۵۰ق‌کال دذیحجی تر آخره په ری‌کی و،خودمعدی دردورته پیښ و ترڅو چی پــه یکشنبی ۲۵ ذیحجه ۸۵۰(۱ فرو ردین ۱۳ما رچ) په‌ری‌کی وفات اوپه هرات‌کی دګوهر شادپه‌مدرسه کی دمیر زا بایسنقــر له‌قبره سره ښخ سو. (۱۵ صفــر ۸۵۱ق).

دشاهرخ ترمرګ وروسته دمیرزا عبداللطیف ملکه ګوهر شاده دخوار اوری ترمنځ بندی کړله (سلخ‌ذیحجه ۸۵۰ق) .

میرزا علاء الدوله‌دهرات‌له‌محبس څخه میرزا عبداللطیف خپل پلار الغ بیگ ته واستاوه الغ‌بیگ دبلخ‌ولایت خپل زوی عبداللطیف ته‌پرېښود او سمرقند ته ولاړ.

میر زا علاء الدوله‌له‌هراته‌مشهد ته‌ولاړاود میرزا ابوالقاسم بابرسره ئی پرخبو شان باندی روغه‌وکړه .

دبابا حسن بن محمد ترکستانی هروی وفات او ښخیدل په هرات‌کی (۱۲ صفر) .

میرزا علاء الدوله دبایسنقرزوی‌د شاهرخ لمسی له هراتــه پربلخ او شبرغان راغی‌مګرناکام‌هرات‌ته‌ستون سو.

مولانا یعقوب چرخی دعثمان زوی مشهور نقشبندی مــرشد اوعالم او مفسر او مؤلف صوفی وفات او په حصار شادمان‌کی(دو شنبه ته‌نزدی) ښخ سو .

۱۴۴۷ـ ۱۴۵۶ م ۸۵۱ـ ۸۶۱ ق

دمیرزا ابوالقاسم بابر دبایسنقر زوی دشاهرخ دلمسی‌امارت په‌هرات اوټول خراسان کی .

۱۴۴۸م ۸۵۲ ق

میرزا الغ بیگ دماوراء النهر او له‌بد خشانه تر میمنی پوری لښکرو سره پرهرات راغی‌ء اود ترناب په جنګ‌کی میرزا علاءالدوله مات‌کی‌ء.

الغ بیگ سیدعمادالدین دهرات‌په وزارت او مولانا قطب الدین احمد امامی ئی لوی قاضی مقرر کړه، او خپل زوی میرزا عبداللطیف‌ئی هم‌په هرات کــی پرېښو پخپله تــر آمــو واوښت .

میرزا الغ بیگ له‌هراته تربسطام پوری ونیول، خوکله چی امیر زاده یارعلی په‌هرات‌کی‌یاغی‌سو، نو الــغ بیگ بیرته هرات ته‌راغی ء اوهرات ئی چورکی‌ء ، دهرات‌باغونه اوچینی خانه‌ئی وران کړل (درمضان اواخر)

پسله‌دی‌ئی‌هرات میرزاعبداللطیف ته پرېښو اود شاهرخ جنازه ئــی سمر قند ته یووړه‌چه‌دامیر تیمــور سره ښخ سو .

میرزا ابو القاسم بابر دفوشنج له‌خوا را غی‌او هرات ئــی ونیوی‌ء میرزا عبد اللطیف بلخ ته وتښتید، او امیر زاده یارعلی چی‌یاغی‌سوی و دهرات پــه چارسو کی ووژل ســو

(دذیحجی اواخر) بابر سیستان هم له هراته سره ونیولاوه .

مولانا شیخ مفسرین احمد کاریز ی پــه هــرات کــی وفــات او ښخ سو .

۱۴۴۹ م ۸۵۳ ق

میرزا الــغ بیگ له‌سمر قنده او میرزا عبد اللطیف لــه بلخه لښکر کشی وکړه اود سمرقند ددمشق په کلی‌کی الغ بیگ مات‌سو، او میرزا عبداللطیف‌خپل پلاراوورور عبدالعزیز ووژل، خومیرزا ابو سعید بن میرزا سلطان محمد بن میرانشاه بن‌تیمور له‌دی شخړی څخه بخارا ته‌ولاړ .

په‌هرات‌کی میرزا ابو القاسم با بر دبایسنــقر زوی ســکه وو هله ا و دخراسان پاچاسو.اومیرزا علاءالدوله او میرزا سلطان‌ابراهیم ئی‌بند یان کړه .

میرزا بابر له هراته سیستان ته ولاړ،او شاه حسین ئی هلته مطیــع کی‌ء .امیر هندو چی په‌باد غیس کی یاغی سوی ؤپه خبوشان کی‌ئی مــړ کی‌ء.

میرزا سلطان محمد چی دعراق‌او فارس حکمدارو پرهرات راغــی او میرزا بابرئی‌دجام‌په‌جنګ کی‌مات‌کی‌ء اود هرات‌پاچا سو .

۱۴۵۰ـ ۱۵۲۶ م ۸۵۴ـ ۹۳۲ ق

دافغانی لودیانو سلطنت په هند کی. ددوی پایتخت ډهلی‌ؤ .

۱۴۵۰ م ۸۵۴ ق

میرزا ابو القاسم له هراته بلخ ته ولاړ، اوله بدخشانه ترمرغابه پوری ئی‌امیر ناصرالدین اوامیرمبارزالدین هزار سپی ته‌وسپارل.

شاه نجم الدین‌محمود په‌سیستان کی‌مړ سو .

په خراسان کی دمیرزا بابــر او سلطان محمد او علاء الدوله تیموری شاهزاد ګانو خانه جنګی .

پــه سمر قند کــی خلکو میر زا عبدالطیف مړ کی ء(۲۶ربیع الاول) اوپر ځای‌ئی‌په بخاراکی میرزاسلطان ابوسعید دسلطنت مدعی سو. خــو سمرقند میرزا سلطان عبدالله‌ونیواو میرزاعلاء الدوله بلخ واخیست‌هرات‌د میرزا ابو القاسم بابر سره و .

۱۴۵۰ م ۸۵۴ق حدود

په خراسان‌کی‌دتعلیق اونستعلیق خط له‌ګډیدلو څخه شکسته خط پیدا سو .

سید عبدالجلیل د سلطــان خلیل زوی اود سلطان محمد سبز واری لمسی (شاه مقصود)دقند هار پــــه خاکریز کی وفات اوښخ سو .

۱۴۵۱ م ۸۵۵ ق

میرزا سلطان ابــو سعیــد خپل رقیب میرزاسلطان‌عبدالله دسمرقند دشیراز سره‌مات کــی‌ء (شنبــه ۲۲ جمادی الاولی) او سمرقنــد ئــی ونیوی‌ء .

دخبو شان او اسفر این ترمنځ په چناران کی دمیرزا سلطان محمد بن بایسنقر او میرزا ابوالقاسم‌جنګ اود سلطان محمد وژل اود میــرزا علاء الدو له ړندول .

سلطان بهلول‌لودی‌دملك کالازوی اوپښتو شاعر په هند کــی دلودی سلطانانو سلطنت جوړ کی‌ء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وفات ئی ۸۹٤ق) .

۱٤۵۲ م ۸۵٦ ق

میر زا ابو القا سم‌بابر شیر از تـر اصفهانه ونیول خوکله چی رو نـد میرزا علاء الدوله‌په‌فار یاب‌او مر غاب کی‌یاغی سو نو بابر بیر ته هر ات ته‌راغی، **او علاء الدوله سیستان ته** وتښتید .

۱٤۵۳ م ۸۵۷ ق

دمولانا شهاب الدین احمد بـن محمد بیر جندی وفات او ښخیدل‌په هرات کی .

عبدالرحمن‌خوارزمی‌دهرات خطاط دنظامی خمسه وکښله چی‌دسلطا ن ابو سعید تصویر هم‌لری (استانبول ۷۷۹) .

دمولانا شهاب ترشیزی‌سبز واری شاعر وفات .

امیر شاهی د جمال الدیـن زوی سبزواری خطاط وفات سو .

دشیخ‌الاسلام بهاء الدین جغا ره یی‌هروی وفات اوښخیدل **دهرات**‌په عیدگاه کی (سلخ ربیع الاول).

عراق او فارس دهرات**له** سلطنته بیل سول، او میرزا سلطان سنجر دهغه ځای حکمران هرات ته راغیء نومیرزا ابوالقاسم بابر له هراته د عراق خواته په جنگ رهی سـو . (دوشنبه ۲۳ رجب) اوپه ۱۵ ذیقعده مازندران تـه ورسید خوځکه چـی سلطان ابو سعید تر آمورا اوښتی **او بلخ ئی نیولی‌و، نو بابر بیرته‌له** عراقه دبادغیس له‌لاری‌بلخ ته‌و **لاړ،** او ابوسعید هم تر آمو واوښت بلخ بابرو نیو **(۸۵۸ق)** .

۱٤۵۳ م ۸۵۸ ق

میرزا بابر ترآمو تیرسو اودوخش سیمی ئی ونیوی، بیائی نو سمرقند کلابندکی‌ءخو‌په پای‌کی‌ئی‌دابو سعید **سره روغه وکړه اود لـوی اختر د** میاشتی په لومړیو ورځو کی دکرکی پربندر ترآمورا واوښت او هرات ته راغیء .

۱٤۵٤ م ۸۵۹ ق

په‌هرات کی پریوه قبر دنستعلیق خط خـورا اعلـی نـمو نـه کښلی سوی ده .

۱٤۵۵ م ۸٦۰ ق

مولانا سعد الدین‌کاشغر ی‌دهرات لوی صوفی اومرشد وفات اودهرات دعیدگاه دصحرا په جنوب کی ښخ سو. (چهارشنبه ٦ جمادی‌الاخر) .

میرزا سلطان‌ابوسعید له‌سمرقنده یوکتاب زیج‌جدیدسلطانی (الغ‌بیگی) اود لب‌الالباب رساله دهرات میرزا ابوالقاسم بابرته تحفه را واستوله، چی د خواجه ابـو الوفا خوارزمی تالیف و.

دحاجی محمد فراهی وفات پـــه هرات کی .

۱٤۵٦ م ۸٦۱ ق

میر زا ابـو القاسم بابر دهرات حکمدار مشهد ته ولاړ، اوهلته په چارباغ کـی مړسو (سه شنبه ۲۵ ربیع‌الثانی) دی‌ئی دمشهد دشاهرخ په مدرسه کی دحضرت امام په‌جوار کی ښخ‌کیء.

دده پرځای یوولس کلن شهزاده میرزا جلال‌الدین شاه محمود دمیرزا ابوالقاسم بابر زوی په پاچهی‌ومنل سو. اوپه ۲٦ جمادی الاولی دهرات

باغ مختارته راغیء .

په‌هرات کی فساد او خانه جنگی وسوه، اومیرزا سلطان ابراهیم‌راغی هرات‌ئی ونیو، خو میرزا شاه‌محمود **له‌مشهده راغی اوپه کوسو یه کـی** جنگ وسو، او میرزا شاه محمود بیرته مشهد ته ولاړ .

ورو سته سلطان ابو سعید لـه سمرقنده راغی او میرزا ابراهیم ئی دگرزیوان غروته وتښتاوه او هرات ئـی ونیو ، ددی ښار پاچـاسو . (۲۵ شعبان) او ملکه گوهر شاده‌ئی په هرات کی مړه‌کړه (۹ رمضان) بیانو دبلخ خواته ولاړ (۱۵شوال).

سلطا ن ابو سعید کـور کـان دسلطان محمد زوی دمیرانشاه‌لمسی ټول خراسان، زا بلستان ، تو ران ونیول . اوله هرا ته ئـی پـاچهی کوله .

۱٤۵٦ـ ۱٤٦۸ م ۸٦۱ـ ۸۷۳ ق

د سلطان ابوسعید کورکان بـن سلطان محمد میرانشاه بن تیمور د سلطنت دوره له‌هراته .

۱٤۵۷ م ۸٦۲ ق

میرزا سلطان‌ابراهیم‌چی مازندران ته‌تللی‌و دترکمانانو له‌لاسه مات‌سو. (سه شنبه ۲۵ محرم) اوبیرته‌راغی هرات‌ئی ونیو (یکشنبه ۷ صفر) او شیخ‌الاسلام نورالدین‌محمد اوخواجه شمس الدین کوسو یی ئی‌بلخ تـــه واستول چی دسلطان ابو سعیدسره روغه وکی .

دشیخ الاسلام مولانا جلال‌الدین ابو یزید پورانی وفات او ښخید **لد** هرات دپو ران په کلی کی.

په تیموری هیواد کی مـلـــو ك طوایفی :

۱ـمیرزا جها ن شاه ترکمان په اسفراین کـی لـه استرابـاده تـر سبز واره .

۲ میرزا سلطان ابو سعید په بلخ کی پرټول ماوراء النهر باندی .

۳ـ میرزا علاء الدوله‌په ابیوردکی له‌اوز بکه تردشت قبجاق پوری.

٤ـ میرزا سلطان ابـراهیم پـه هرات کی.

۵ـ میرزا سلطان سنجر په مرو کی .

٦ـ میرزا شاه‌محمود دبابر زوی په طوس‌کی (متوفا ۸٦۳ ق) .

۷ـ ملك قاسم تر کـمـان پــه سیستان کی تر اسفزاره.

میرزا علاءالدوله‌دخپل‌زوی‌ابراهیم په‌مرسته دهرات په‌باغ زاغا ن کـی بیا پر تخت کښینو ست (۷جماد ی الاخری) خودترکمانانو پاچاجهانشاه راغی او هرات‌ئی ونیو (۱۵شعبان) اود خراسان پاچا سو .

۱٤۵۸ م ۸٦۳ ق

میرزا سلطان ابو سعید له بلخه راغی اوپه هراتر ودکی ئی‌دجها نشا لښکر مات‌کړه اود دوی ترمنځ‌روغه وسوه، جهانشاه آذربایجان ته ولاړ اوسلطان ابوسعید په هرات‌کی پاچا سو. اوسکه ئی‌ووهله (جمعه ۱۵ـ صفر) .

دمرو اوسرخس تر منځ تیمـوری شاهزادگان دابو سعید په جنگ‌کی مات‌سول او میرزا سنجر وواژه‌سو. (۱۵ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام شمس الدین محمد کوسویی جامی وفات اود هرات د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع مسجد سره بښخ‌سو.

۱۴۵۹م ۸۶۳ق

مولانا جامی هروی خپل نقدالنصوص دشیخ صدرالدین قونوی دفصوص‌په شرح کی وکیښ.

د هــرا ت دنمـــا ز گـــاه عمارت دسلطان ابو سعید په حکم د کمال الدین میرك حسین په اهتمام جوړ سو.

خواجه شمس‌الدین محمد د هرات وزیر او صاحب دیوان‌و. ده دنیر تو کلاونیوله اود هغه ځای یاغی امیر پیرکه ئی‌مړ کی‌ء.

میرزا سلطان ابراهیم وفات اود **هرات دگوهرشاد دمدرسی په هدیره کی‌ښخ سو. (چهارشنبه ۱۰رمضان).**

میرزاشاه‌محموددابوالقاسم‌بابرزوی په کابل کی دامیر بابا سره‌په جنگ کی وواژه سو.

دمولانا محمود امامی‌شیخ الاسلام وفات په هرات کی.

۱۴۵۹م ۸۶۴ق

مولانا شمس الدین محمد اسد د هرات لوی روحانی مرشد و فـات اوپه گازرگاه‌کی‌ښخ‌سو(۲۵ شعبان).

سلطان ابوسعید کابل او غزنی اود افغان سیمی ترهندوستانه **پوری‌خپل** زوی الغ‌بیگ ته وسپارلی چی ددغو سیمو مشران امیربابا اودده وروڼه دریاخان او آفاق خان‌وو، اوددوی په ملگری دالغ بیگ لښکر تر ملتا نه ورسیدل.

له هراته‌دسلطان ابوسعیدمملکت ترماوراء النهر اوترکستان اوکاشغر او قبجاق او کابل او زاول پـوری ورسیدیء اوغرباترمازندران اوعراق پوری.

په دغه‌کال چی ابوسعید له‌هراته مازندران ته ولاړ، امیر خـلیل لـــه سیستانه راغی او هرات ئی کلابند کی‌ء مگر دهــرات خلکو د ی‌وشا ړه (۱۵ رمضان).

امیر خلیل ونیول سو اوسیستان **نظام الدین شاه یحیی تــه وسپارل** سو، چی دسیستانی شاهانــو لــه کهوله و.

په هرات کی بابا کوکی **مجذوب** اومولانا شمس‌الدین محمد جاجرمی اومولانا زاهد طفلکانی وفات اوښخ سول.

۱۴۵۹م ۸۶۴ق حدود

امیر سید عبدالله بن عبد الر حمن حسینی (اصیل الدین‌واعظ) **هروی‌په** هرات کی دمزارا ت هرا ت ر ساله مقصد الاقبــال دسلطان ابــو سعید کورکان په نامه وکښله.

داکتاب وروسته مولانا **عبیدالله‌بن ابو سعید هروی تکمیل کی ء.**

۱۴۶۰م ۸۶۵ق

میرزا علاء الدو له په رستمدار **کی** وفات اودهرات دگوهرشاد **دمدرسی** په‌هدیره کی ښخ‌سو (۲۱ صفر).

شیخ الاسلام خواجه ناصر الدین **عبیدالله نقشبندی‌له‌بخاراڅخه هرات** ته‌راغی(۲۳صفر). اوپه ۱۱ربیع‌الاول بیرته ماورا النهر ته ولاړ.

خواجه مظفر مختار **سبزواری او** مولانا نعمت‌الله قهستانی او **خواجه** امیر سمرقندی دهرات په **دیوان‌کی** مقرر سول.

دحافظ الدین ابونصر پارسا بن **خواجه محمد پارسا وفات اوښخیدل**

په بلخ کی.

د سلطان ابو سعید پــه حکم د مملکت مالیه په دری قسطه سوه. لومړی قسط په‌سرطان اودوهم قسط په‌سنبله میزان‌اودریم قسطپه قو س کی.

کاله چی ابوسعید ماوراء النهر ته دمیرزا محمد جوکی مقابلی ته ولاړ، میرزا سلطان‌حسین‌له مازندرانه‌راغی اوهرات ئی کلابندکی‌ء. (دوشنبه۲۴ ذیقعده) خوبیرته‌له هراته‌مازندران‌ته ولاړ (۵ محرم ۸۶۶ ق).

۱۴۶۰ـ ۱۴۷۹ م ۸۶۵ـ ۸۸۴ ق

میرزا سلطان ابوبــکر د سلطان ابوسعیدزوی دبدخشان اوتخارستان حکمران‌و.

۱۴۶۱ م ۸۶۶ ق

دسلطان ابو سعید په حکم امیر خلیل وواژه سو، او مازندران ئی هم له‌سلطان حسین څخه ونیو، چـی بیرته هرات ته‌راغی‌ء شیخ احــمـد صراف ئی پوست‌کی‌ء او خوا جـه معزالدین‌ئی په کړایی کی وایشاوه، چی‌بیا څوك‌له‌خلکوڅخه **پیسی‌وانخلی** قطب‌الدین طاووس سمنانی اوخواجه شهاب الدین خوجانی په دیوان کی مقررسول، اوپخپله سلطان ابوسعید بیــرتــه مــاوراء النهــر ته ولاړ. (۲۲ جمادی الاولی).

دروژی له میاشتی څخه بیادکال ترآخره په‌هرات کی طاعون گډ سو اوپه زرو خلك مړه سوه اوښارخالی اوخراب سو.

ملا معین مسکین هروی د **معارج** النبوه تالیف شرو کی‌ء، چی پــه ۸۹۱ق ئی ختم کی‌ء.

دفیض آباد پر رود یوپــل دشاه سلطان محمد له‌خوا جوړسو چـی دبرلیك ئی سته.

۱۴۶۲ م ۸۶۷ ق

سلطان ابــو سعید سمرقنــد او شاهرخیه او تاشکند ونیول(**محرم**)

مولانــا شهاب الــدین فــتح الــله صدراعظم مړاود هرات په گازر گاه کی ښخ سو.

په هرات کی سخت یخ او واوره لویدل.

دمیر مزیــد ارغون پــه اهتمام د خواجه ابونصرپارساپرقبر په بلخ کی ودانی جوړه سوه.

۱۴۶۳ م ۸۶۸ ق

سلطان ابوسعید ماوراء النهرآرام کی‌ء او میرزامحمد جو کی‌ونیول‌سو اوپخپله سلطان بیرته هرات ته‌راغی (۲۲ ربیع‌الثانی) دهرات‌دیوان‌تفتیش سو اود یوانیان دخواجه شمس‌الدین محمد سره معزول سول.

په ماوراء النهراو سمرقندطاعون گډسو. او میرزا محمدجوکی دهرات دحصار اختیار الدین په **محبس** کی وواژه سو، اود گوهر شاد په‌هدیره کی ښخ سو.

دهرات خطاط محمدبن **محمد بقال** مصور البم په هرات کــی وکیښــ. (استانبول نمبر ۱۲۹۶).

۱۴۶۴ م ۸۶۹ ق

د ارس دپاد شاه دریــم ایــوان (۱۴۱۲ ـ ۱۵۰۵م) ایلچی دهرات د سلطان ابو سعید دربار ته راغی‌ء.

مولانا شر یف الدین **عبد القهار** دمعقول‌اومنقول جامع‌عالم‌په **هرات‌کی**

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو. (۲۰رجب)

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق

دهزاره اقا اولس چه یاغی سوی وو، سلطان ابوسعید پر دوی‌ورغی‌ء خوبیا دشیخ الاسلام نورالدین محمد په‌شفاعت وبخښل سوه، اودخوکالو مالیات ځنی واخیستل‌سوه، اومولانا شمس الدین علی د نصیحت لپاره ورولیږل سو، او امیر نظام الدین احمد دمالیاتو اخیستنی لپاره .

په همدغه کال سلطان ابو سعید ناروغه سو، اود دربار طبیبانومولانا قطب الدین محمد نفیسی او مولانا اصیل الدین حسین تونی ئی علاج وکیء.

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق(حدود)

دیوسفزو اونوروپښتنو قومویون له‌قندهاره دکابل او ننګرهار له‌خوا دپیښور او سوات سیموته ، ددوی مشران مداد، مدو ، شیخ عثمان ، سلطان شاه‌و چی‌په کابل کی میرزا الغ‌بیگ مړ ه کړه.

سلطان ابوسعید خپل زوی میرزا الغ‌بیگ دکابل او غزنی اود افغان د سیمو تر اباسین پوری حکمران‌مقرر کیء، اوامیر ویس اتکه دالغ بیگ وزیر دکابل دویسل‌آباد واله‌وکښله.

۱٤٦٦ م ۸۷۱ ق

شیخ صدر الدین محمد رواسی‌په هرات کی وفات سو. (۱۰ رمضان) او جنازه‌ئی جوین ته واستوله سوه.

د غسی هم مولانا جلال الدین لطف الله دبخارا قاضی په‌هرات کی مړسو (۲۰ ذیحجه) اوجنازه‌ئی‌بخارا ته یوووړه سوه .

۱٤٦٧ م ۸۷۲ ق

ځکه چی میرزا جهان شاه دآذربایجان پاچا دامیر حسن بیگ پـه جنګ کی‌مړسو اوهلته فساد وسوء نوسلطان ابوسعید په‌مروکی دخواجه ناصرالدین عبیدالله سره مشوره وکړه اود طوس‌له‌لاری‌پر آذربایجان اوعراق‌ورغیء،اومیرزا سلطان خلیل خپل زوی‌ئی په هرات‌کی اوبل زوی سلطان مرادئی په ګرمسیر اوقندهار کی مقرر کړل .

۱٤٦۷ـ ۱٤٦۹ م ۸۷۲ـ ۸۷٤ ق

حیدرشاه حاجی خان‌بن‌زین العابدین سواتی دکشمیر پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

سلطان ابو سعید دهرات لـوی پـچا داران دقراباغ په جنګ کی د اوزون حسن په لاس‌کی ګرفتار سو (۱٦رجب) او وروسته په (۲۲) رجب داردبیل په شاوخواکی ووازه‌سو .

کله‌چه هم‌په هرات‌کی‌میرزا سلطان محمود دابو سعید زوی په ۳ شعبان پاچاسو، خو میرزا ابوالغازی سلطان حسین بایقرا هرات ونیوی، او پـه جمعه ۱۰ رمضان ۲۵ مارچ په باغ زاغان کی پرتخت کښینو ست، او مولانا قطب الدین طاووس سمنانی ئی په صدارت مقرر کی ء .

سلطان حسین په هرات کی باغ جهان آرای جوړکیء.

سلطان حسین بایقرا دخرا سان او سیستان ښارونه ونیول، او پر خپله‌سکه‌تنګه باندی‌ئی عدل‌اوبهبود وکښل (ذیحجه) .

امیر علی شیر نوایی د هـرات دسلطان حسین دربار تـه را غیء. (رمضان– اپریل ۱٤٦۹) .

د میرزا الغ بیگ لښکرو ټولی افغانی سیمی ونیولی ، اوتر ملتانه پرمخ ولاړل.

۱٤٦۸ـ ۱۵۰۵ م ۸۷۳ـ ۹۱۱ ق

دسلطان حسین بن غیاث الدین منصور بن بایقرا بن عمر شیخ بن تیمور سلطنت له هراته .

۱٤٦۸ـ ۱۵۰۰ م ۸۷۳ـ ۹۰٦ ق

سلطان غیاث شاه د محمود شاه خنجـی زوی دهند پـه مالوه کـی پـاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

دستور اعظم خواجه قطب الدین طاؤوس سمنانی‌په‌هرات کی « جوی سلطانی»وکښله‌اواوبه ئی‌له څلو رو فرسخو څخه کوه مختارته راوستی، اودهرات شمالی دښت‌ئی ترګازرګاه پوری زرغون کی ء .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق حدود

د مهمندو او یوسفزو جنګ پـه ننګرهارکی اودیوسفزولیږد داشنغر سیموته‌اوددلازاکو او شلمانو شړل اوتر باجوړه مځکی نیول، دملک‌احمد بن سلطان شاه او شیخ ملی آدم‌بن یوسف په مشری .

۱٤٦۹ م ۸۷٤ ق

په ۱٤ محرم دسلطان حسین مور فیروزه بیگم دامیر تیمور دلورله‌خوا لمسی په هرات کی مړه سوه ، او مولانا قطب الدین خوافی صدراعظم ۱۵۰ زره دیناره جریمه او بیر تـه صدر پاته سو .

سلطان حسین میرزا خراسان ته دمیرزا یادګار مقابلی ته ولاړ، اوپه چنا ران کی‌ئی مات‌کی‌ءاوبیر ته‌هرات ته‌راغیء . (۳ جمادی الاخری).

دهرات دخانقاه شاهر خیه مشر عبدالرزاق بن اسحاق سمرقندی‌و. (دمطلع سعدین لیکوال) .

دمولانا درویش احمد هروی وفات‌او ښخیدل دګازرګاه سره .

۱٤٦۹ـ ۱٤۸۱ م ۸۷٤ـ ۸۸٦ ق

حسن شاه د حیدر شاه سواتی زوی دکشمیر پاچاو .

۱٤۷۰ م ۸۷۵ ق

د شمس الدین محمد تباد کانی خراسانی محدث دژوند وخت .

دهرات خلکو دډیرو مالیاتو پـر خلاف‌قیام‌وکیء خو ا میر علی شیر نوائی دغه‌مالیات لغوکړل‌اوخلك ئی آرام‌کړل .

ځکه چی سلطان حسین میرزا په مرغاب کی بوخت و، نو میرزایادګار محمدبن سلطان محمد هرات ونیو اوپه باغ زاغان کی پادشاه سـو ، (دوشنبه ۹محرم) مګر سلطان‌حسین له فاریابه راغی او یادګار میرزائی په باغ زاغان کی‌ونیو،او مړئی‌کی ء. (چهار شنبه ۱۷ صفر).

وروسته خواجه قوام الد یـــن نظام الملك بن اسماعیل خوا فی په وزارت مقرر سو.

مولانا حسین واعظ کاشفی هروی دمولانا جلال‌الدین بلخی دمثنـو ی «لب لباب »وکیښ.

عبد الرزاق سمر قندی د مطلع سعد ین دوهم ټوك تـمام کی ء . (پنجشنبه ۱۷ محرم) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٤٧٠ م ٨٧٥ ق

دعلي بن محمدبن مسعود بسطامي هروی (مصنفك) دهرات د مشهور مؤلف او فقيه او عالم وفات پههرات کی. دی دامام فخررازی له پښته و (ولادت ٨٠٣ ق) .

١٤٧٢ م ٨٧٦ ق

علي شير نوايي دهرات د اعلی ديوان امير سو .

١٤٧٣ م ٨٧٨ ق

دشيخ نور الدين محمد جغاره ئي وفات اود هرات په خيابان کی ښخيدل. (جمعه ٢٣ رمضان).

نوايي لهوزارته استعفاوکړهخوونه منل سوه .

دهرات قاضي قطب الدين احمد امامي وفات سو. (١ شوال) .

١٤٧٥ م ٨٨٠ ق

دمولانا اظهر مشهور هرويخطاط وفات په هرات کی .

نوايي په هرات کی مدرسه او خانقاه اخلاصيه دجوی انجيل پرغاړه جوړ کړل .

شيخمولی ادمبن يوسف دپښتنو دخرښبون سړه بني خخه ، خپل کتاب دشيخ مو لی د فتر په پښتو وکيښس‌اود پيښور په سيموکی ئی تر سواته دمځکو دويش او اجتماعي‌گه ژوند لاری چاری پکښی وښوو ی . دغه دژوندانه گه اصول‌د ١٨٦٩ م تربند وبست پوری په پښتنو کی جاری وو، خو انگريزانوهغه‌په‌شخصی ملکيت واړول .

دسلطان ابوسعيدله‌خوا په‌قندهار او گرمسير کی دده زوی سلطان مراد حکمرانو .

مولانا عبدالله طباخ هروی خطاط په هرات کی مړ سو .

١٤٧٧ م ٨٨٢ ق

دامير غياث الدين منصور پرقبر په هرات کی د سلطان علي مشهدی په‌نستعليق خط يوډبر ليك و کنبل سو .

په هرات کی دخمسی يوه مصوره نسخه وکښله سوه چی دهر ات او سمرقند د حکمرانانو تصاوير لری (استانبول ١٩٥) محمدبن محمدبقال هروی نقاش او خطاط د عجا ئب المخلوقات ١٨٩ تصويرونه په‌هرات کی وکښل (استانبول ٤١٠) .

١٤٧٨ م ٨٨٣ ق

مولانا جامي هروی نفحات الانس وکيښس .

امير سيد اصيل الدين عبدالله حسيني هروی مفسر او محدث او مؤلف دمزارات هرات ليکوال په هرات کی وفات سو. (١٧ جمادی الاخری) .

سيف الدين جا مي خپل کتاب آثارلو زرا ء تا ليف کی ء چی دوزيرانو تاريخ دیء .

١٤٨٠ م ٨٨٤ ق

دمولاناجا مي هر وی‌لو مړی‌ديوان فاتحة الشباب مرتب سو.

ميرزا ابوبکر دسلطان ابو سعيد زوی په بد خشان کی اقتدار

وموند .

١٤٨٠ م ٨٨٥ ق

مولانا جامي هروی شواهد لنبوه تاليف کي ء اوه رکنه او يـوه خاتمه .

درويش علي په بلخ کی ياغی سو او امير علي شير ئی ايلولو تـه ولاړ.

ملك شمس الدين محمد بن‌يحيی په‌نيمروز کی حکمران‌اوملك‌نظام‌الدين يحيی مړ سو .

دشمس‌الدين‌محمد امين‌زيارتگاهی هرو ی وفات .

١٤٨١ م ٨٨٦ ق

دمولانا جامي تحفةالاحرار منظوم سو .

دسلطان حسين بايقرا لـخوا د سلطان بايزيد کتابخانی ته دسلمان ساوجی مصورديوان‌چی ١١ تصويره لری دنعيم الدين کاتب په‌خط په هرات کی ترتيب او اهداء سـو ـ (استانبول نمبر ٣٥٦٣) .

مولانا عبدالرحمن جامي هرو ی اشعة اللمعات‌وکيښس چی‌دفخر الدين ابراهيم عراقي دلمعات شرح‌ده .

١٤٨١–١٤٨٣ م ٨٨٦ – ٨٨٨ ق

محمد شاه بن حسن شاه سواتی دکشمير پادشاهو .

مير علي شير نوايي دهرات لوی وزير خپل ديوان «خزاين المعاني» دسلطان حسين بايقرا په خواهش‌په ازبکی ژبه تکميل او ترتيب کی ء .

١٤٨٢ م ٨٨٧ ق

د مطلع سعدين مؤلف عبدالرزاق سمر قندی‌چی‌مؤرخ ، عالم،سياسی، ديوانی سړی و وفات سو. (جمادی الاخری) .

١٤٨٣ م ٨٨٨ ق

مولانا جامي ديو سف او زليخـا قصه نظم کړه .

خواجه عبدالقادر گوينده د هرات دموسيقی استاد په طاعون کی وفات سو .

عطاءالله جمال الدين‌دهرات مشهور واعـظ دحضرت محمد (صلعم) پـر ژوندانه باندی روضةالاحباب‌وکيښس، چی په ٩٠٠ ق تمام سوی دیء.

دشيخ کمال‌الدين حسن وفات او ښخيدل په هرات‌کی .

امير علـی شير نـوايـی خـپل حيرةالابرار مثنو ی په ازبکی ژبـه منظوم کی ء .

دبا بر شاه بن عمرشيخ ولادت‌په فرغانه کی دقتلق نگار خانم له‌نسه (٦ محرم مساوی ١٤ فروری).

١٤٨٤ م ٨٨٩ ق

دخواجه رزق‌الله دهلوی مشتاقی دلوديانو د تاريخ دليکوال د ژونـد وخت .

امير علي شير نوايي خپل ليلی ومجنون پـه از بـکی ژبـه منظوم کی ء .

دغسی هم دده فر هاد او شيرين او سبعة سياره په‌دغـه کال منظوم سول .

١٤٨٥ م ٨٩٠ ق

دمولانا جا مي سلسلة الذ هب دسلطا ن حسين با يقرا په نامه‌پـه هرات کی منظوم سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر علی شیر نوائی په ازبکی ژبه خپل «سداسکندری» منظـــوم کی ء .

زین الدین محمود واصفی هروی شاعراولیکوال دبدایع الوقایع مؤلف په‌هرات کی وزیږیدیء.

-پښتو شاعر خلیل خان نیازی د ژوند وخت په هندکی .

اسماعیل بن عیسی بـن دولـت افغانی اختیار اعتماد المسا نیـــد فی اختصار اسماء الرجال الاسانید په حجاز کی‌تألیف کـیء(جماد ی الاخری) دده وفات په‌مکه کی۸۹۲ق.

عجا ئب المخلو قات په فارسی ترجمه سو . داکتاب په‌عربی دزکریا بن محمد قز وینی تأ لیف دی.

۱٤۸٦ م ۸۹۱ ق

مولانا حسین کاشفی هـروی د حاتم طایی قصه وکښله .

امیر علی شیر نوایی په نشاپور کی دشیخ فریدالدین عطار پرهدیره گنبده جوړه کړه .

دقاضی نورالدین محمد ا ما مـی هروی وفات (۲۰ جمادی الاخری).

دمولانا شمس‌الدین محمدبن محمد تباد کانی دمنازل السائرین دشارح وفات او ښخیدل دهرات په خیابان کی .

۱٤۸۷ م ۸۹۲ ق

دولت شاه بن‌بختی‌شاه سمرقندی خپله تذکرة الشعراء دامیر علی‌شیر نوائی په‌نامه تألیف کړه.

امیر علی شیر نوایی داستر آباد حکمران سو .

دمولانا علاء الدین‌محمد بن مو من ابیزی هروی وفات او ښخیدل پـه هرات کی .

مولانا عبدالرحمن جامی دخپل‌تفسیر لومړی ټـــوک وکیښی (داکتاب ورک دی) .

دشرف‌الدین اسماعیل‌بن‌عیسی بن دولت او غانـی فقیه او محدث اود اختیار اعتماد المسانید دمؤلف‌وفات په مکه کی .

مولانا جامی هروی‌خپل بهارستان وکیښی

۱٤۸۷ م ۸۹۳ ق

جمال الدین‌محمدبن حسام هروی دخاور نامی ناظم پـه خوسف کـی وفات سو .

مولانا محمد معین طبیب دهرات د دارالشفا اود دربار سرطبیب وفات سو .

۱٤۸۹ م ۸۹٤ ق

دمولانا عبدالرحمن جامی دوهم دیوان واسطة العقد مر تب سو.

دشاه طیب خوافی شیـخ وفـات او ښخیدل په هرات کی .

۱٤۸۸– ۱۵۰۹ م ۸۹٤– ۹۱۵ ق

دسلطان سکندر بن سلطان‌بهلول لودی پښتون سلطنت په هندکی .

۱٤۹۱ م ۸۹٦ ق

امیرعلی شیرنوائی دهرات مشهور وزیر دمجالس‌النفایس‌تذ کرهٔ شعرا تالیف کړه اته دفتره

خواجه ناصرالدین‌عبیدالله‌احرار مشهور نقشبندی شیخ په سمرقندی کی‌وفات او ښخ سو.

محمد حسینی پـه هرات کی د استانبول نمبر (۸۵۷) نسخه‌وکښله چی ۲۱ میناتوره لری.

د مولانا محمد جامی (دعبدالرحمن جامی دورور) وفات او ښخیدل پـه هرات کی .

دحافظ غیاث محدث وفات.

دحافظ معین الدین خلیفه دهرات دصدر وفات

میرمحمود خوشمردان سبزوا ری خطاط دخوشنو یسی رساله‌وکښله.

مولانا عبدالرحمن‌جامی‌دابن حاجب پرکافیه خپله‌مشهوره‌شرحه (الفوائد الضیائیه) وکښله چی‌د عربی نحو مشهور درسی‌کتاب دیء (شرح‌ملا).

۱٤۹۱– ۱٤۹۳ م ۸۹۷– ۸۹۹ ق

معین الدین محمد زمچی اسفزاری مؤرخ خپل تاریخی کتاب«روضا ت الجنات فی‌اوصاف مدینة هرات» د سلطان حسین بایقرا په‌نامه په‌هرات کی تالیف کی ء .

سلطان عـلی مشهدی د سلطان حسین بایقرا دیوان په ٤ میناتورو مزین وکیښی (استانبول ۱٦۳٦) .

۱٤۱٤– ۱٤۹۲ م ۸۱۷– ۸۹۸ ق

دمولانا عبدالرحمن بن احمد بن محمد جامی هروی مشهور عالم او شاعر او مـؤلف دژونـــد د و ره په‌هرات کـی ښخ دی (ولادت : ۲۳ شعبان ۸۱۷ ق ۷ نومبر ۱٤۱٤ م په جام کی .

وفات: جمعه ۱۸ محـرم ۸۹۸ ق ۹ نومبر ۱٤۹۲ م په هرات کی .)

سید شمس‌الدین اندجانی دهرات صدر او شاعر وفات سو (۸۹۸ق)

محـــمو د ر فیـــقی هـر و ی خـطا ط د ذ خـیر ة ا لـملو ک نسخه په‌هرات کی په‌نستعلیق وکښله ۸۹۸ ق (دهرات موزیم) .

۱٤۹۳ م ۸۹۹ ق

ظهیر الدین‌محمد بابر دعمر شیخ میرزا زوی دابو سعید کور گـان لمسی دفر غانی په انـد جان کـی ۱۲ کـلن پـر تخت کښینو ست (٥ رمضان ۱۰ جون) .

خواجه کمال‌الدین‌حسین ابیوردی دهر ا ت لوی امیر و فات‌سو. (رمضان) .

دهرات خطاط احمد شیرازی په هرات کی یوه مجمو عة خمستین او هفت او رنگ جامی وکښله ،چـی میناتور او نقاشی ئی دبهزاددمکتب یـاد سلطان محمدده (دکابل خطی کتابخانه) .

۹۰۰ ق

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق

سلطان محمود میرزا دسلطان ابو سعید زوی‌په‌ماوراءالنهر کی و، چی دده زوی خان میرزا دبابر له‌خوا د بدخشان حکمران ؤ، اوبیائی زوی سلیمان میرزا او لمسی ابـراهیـم میرزا پـر بد خشان حـکمرا نـی کوله .

سلطان علی مشهدی په هرات‌کی یوه نسخه وکښله چی ۳٤ میناتوره لری (استانبول ۷٦۷) .

یوه خمسهٔ نظامی دعلی شیرنوایی لپاره دغه خطاط وکښله چی‌دخطاطی اوتزئین شهکارده.

دبلخ دننه مسجد دسلطان‌حسین بایقرا په حکم پـه ۸۰ زره دیناره جوړ سو .

قاضی نظام الدین محمد گازرگاهی دحاجی محمد فراهی زوی دهرات لوی قاضی او عالم په گازر گاه کی ښخ سو (محرم).

دهرات دسلطانی مدرسی دمدرس مولانا شمس الدین محمد اسفزاری وفات (جمادی الاخری).

دابو الحسن علی بن زکریا نشاپوری مؤرخ د تاریخ الرجال دمؤلف دژوند وخت.

خواجه قطب الدین طاوس سمنانی دهرات لوی امیر ۷۰ کلن وفات سو.

ملاحسین واعظ کاشفی په هرات کی اخلاق محسنی دسلطان حسین بایقرا په نامه وکیښی.

بابو خان کاکړ په ژوب کی ند کرهٔ غر غښت په پښتو تألیف کړه.

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق حدود

دبایزید پورانی هروی عالم او شاعر او خطاط دژوند وخت په هرات او بخارا او سند کی.

دمولانا حاجی محمد هروی نقاش او کتابدار دژوند وخت.

دقاسم علی چهره کشای هروی نقاش او دبهزاد د شاگرد د ژوند وخت.

استاد محمدی دسلطان محمد هروی زوی دهرات مشهور نقاش او دبهزاد شاگرد په هرات کی و.

مولانا محمود د هروی مذهب او نقاش دامیر علی شیر نوایی سره و.

مولانا نظام الدین احمد جیلانی مشهور منجم او رمال له گیلانه هرات ته راغیء او دلی مقیم سو.

خواجه عبدالله مروارید دهرات لوی منشی او خطاط یو قرآن په اعلی ثلث خط په هرات کی وکیښ - (مشهد رضوی.)

دقاسم علی هروی په خط او نقاشی یوه «خمسهٔ نظامی» (لندن موزیم نمبر ۶۸۱۰) په هرات کی دامیر علی شیر لپاره وکښله سوه، چی تر بایسنقری شاهنامی وروسته بهترینه نسخه ده.

دبلخ دشیخ الاسلام نظام الدین عبدالهادی بن خواجه ابو نصر ثانی دژوند وخت. دی د خواجه محمد پارسا له پښته و، او په بلخ کی دخپل نیکه سره ښخ سو.

دابو حفص عمر بن محمد غزنوی عالم دژوند وخت.

کجوخان رانی زی دیو سفزو حکمران په شیخ تپورکی غوریاخیل او په لنگر کوټ کی دلازاک ما ت کړل او دشیخ ملی دفتر یی تکمیل او ترمیم کیء.

۱٤۹۵ م ۹۰۱ ق

میرک جلال الدین قاسم دهرات صدر ۵۹ کلن وفات او په بلخ کی ښخ سو.

خان جهان خان لودی دهندامیر دمرآة الافاغنه دتاریخ مؤلف په هند کی وفات سو.

خان علی کاتب په هرات کی دگیلان د حمکران لپاره مصورالبم ترتیب کیء (استانبول ۱٤۹۱).

مولانا شمس الدین محمد د شرف الدین عثمان زوی د هرات د مدرسهٔ اخلاصیه مدرس او عالم وفات سو (ربیع الاول).

۱٤۹٦ م ۹۰۲ ق

دفیض الله بن زین العابدین بنیانی ملك القضاة او صدر جهان لوی مؤلف دژوند وخت په هندکی.

دشاهرخ د مدرسی لوی مدرس مولانا برهان الدین عطاء الله رازی په هرات کی مړسو (رمضان).

۱٤۹۷ م ۹۰۳ ق

بابر سمرقند ونیویء. (دربیع الاول اواخر = نومبر) او دده په غیاب کی ئی ورور جهانگیر میرزا اندجان ونیو.

صدر جهان ملك القضاة فیض الله بنیانی مجمع النوادر په هند کی وکیښی.

میر خواند محمد هروی مؤرخ د روضة الصفا مؤلف په هرات کی ٦٦ کلن وفات سو (۲ذیقعده) او دشیخ بهاءالدین جغاره یی په هدیره کی ښخ دی.

زرغونی دملادین محمد کاکړ لور دقندهار په پنجوائی کی دسعدی بوستان په پښتو منظوم کیء، دا خطاطه هم وه.

۱٤۹۷-۱٤۹۹م ۹۰۳ تر ۹۰۵ ق

امیر علی شیر نوایی دهرات لوجامع ترمیم کړه.

۱٤۹۸ م ۹۰٤ ق

بابر له خپله وروره جهانگیرمیرزا څخه بیااندجان ونیو (ذی قعده = جون).

خواجه شمس الدین محمد مروارید دسلطان ابو سعید وزیر او دخواجه عبدالله انصاری د موقوفاتو متولی په هرات کی وفات او ښخ سو.

مولانا محمد نقاش هروی دامیرعلی شیر کتابدار دبدیع الزمان میرزا کتابدار سو.

خواجهٔ کلان محمد اکبر دمولانا سعدالدین کاشغری زوی په هرات کی وفات سو (پنجشنبه ۱۲ جمادی الاخری).

مولانا قطب الدین محمد آدم د هرات طبیب وفات سو (محرم).

مولانا شمس الدین محمد زوجی دهرات زاهد او عالم وفات سو (شنبه ۱٦ رمضان).

مولانا میر حسین معمائی وفات او دهرات په اخلاصیه مدرسه کی ښخ سو.

۱٤۹۹ م ۹۰۵ ق

خواند میر هروی مؤرخ خلاصة الاخبار وکیښی.

امیر جلال الدین ویسل اتکه د امیرمحمد مغول زوی په کابل کی مړ سو (جمعه ۵ شعبان) دبالاحصار غربی خواته ښخ دی.

۱٤۹۹- ۱۵۱۰ م ۹۰۵- ۹۱٦ ق

دشیبانی خان دابراهیم زوی (دجوجی بن چنگیز خان له پښته) سلطنت پر ماوراءالنهر او شمالی او غربی افغانستان تر قندهاره.

۱۵۰۰ م ۹۰۵ ق

بابر عایشه بیگم دسلطان احمد میرزا لور وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر زا حیدر کـور گا ن د تا ر یـخ رشیدی مؤلف وزیږیدیء .

مو لانا شمس الدین محمد پا ی گنبد دهرات عالم وفات سو .

مولانا کمال الدینمسعود شروانی دهرات دگو هر شاد دمد رسیلوی مدرس او عالم وفات سو.

دهرات طبیب مو لانامسیحالدین حبیب الله اومولانا حسن شاهشاعر مړه سول.

۱۵۰۰ م ۹۰٦ ق

امیر شیر محمد گوکلتاش دامیر ویسل اتکه زوی پهکابل کیمـړ او ښخ سو (پنجشنبه ذی قـعـده).

سمر قند شیبانی خان ونیو اوبابرله اند جا نه پرده حملهوکړهاوبخاراته ئی وتښتا وه .

خواجهٔ خورد محمد اصغر دسعد الدین کاشغری زویپـه زمینداور کی وفات اوپه هرات کیښخ سو .

حکیم یوسفی هروی پههرات کی دمأکول او مشروب رساله وکښله .

۱۵۰۱ م ۹۰٦ ق

امیر علی شیر نوایی دهرا تلوی اوعلم پرور او شاعر وزیر وفاتاوپه هرات کی ښخسو.۱۲ جمادیالاخری ۳جنوری .

۱۵۰۱م۹۰۷ ق

میرزا الغ بیگ دسلطان ابوسعید زوی چی له ۸٦۵ ق څخه دکا بلاو غزنی حکمران ؤ په غزنی کی مړاو ښخ سو اودده کوچنی زوی میرزا عبدالرزاق ئی پر ځای کښینوست.

مولانا حسین واعظ کاشفی پـه هرات کی مخزن الانشاء تالیفکیء

(دکابل خطی نسخه دده په خط).

فیض الله بن زین العا بدیـن ملـك القضاة صدر جهان قا ضی حسا م صدر بنیانی دتاریخ محمود شا هی او مجمع النو ادر اوتفسیر معظم او دستور الحفاظاوخلا صة الحکایـات مؤلف خپل کتاب تاریخ محمـود شا هی وکیښی .

مولانا معین الدین واعظ دمعار ج النبوة مؤلف اوشاعر دحاجی محمد فراهی زوی په هرات کیوفات او په گازر گاه کی ښخ سو.

دمولانا سلطانمحمود هرویخطاط دژوند وخت ۱۵۰۲م۹۰۸ ق

مجالس العشا ق دسلطانحسین بایقراپه نا مه تأ لیف سـو (؟)

بابر وایی چی ددی کتاب مؤ لــف کمال الدین حسین گازر گاهی دی.

شیخ صوفی علی هروی زاهـد او متقی دهراتپه سر خیا بـان کی ښخ سو .

۱۵۰۳ م ۹۰۸ ق

بابر په ماوراء النهر کیمات سو اوشیبانی خان دشا ه بداق سلطان زوی تاشکند ونیو (جون).

محمد مقیم دامیر ذوالنون ارغون زوی دقندهار حکمران کابل لهمیرزا عبدالرزاق څخه ونیو اودمیر زاالغ بیگ لورئی وکړه .

۱۵۰۴ م ۹۰۹ ق

دبابر آواره گی دماوراء النهر په دښتو اوکوچیانو کی .

بابر پرترمذ ترآمو راواوښت اود بدخشان او تخار ستان خسرو شاه

تهپه قندوز کی راغیء اوانه زره د خسرو شاه ښکر ی ولمسول او خسروشاه میمنی ته وتښتید .

علی دحسین کاشفیزوی رشحت عینالحیات په هراتکی وکیښی .

دمولانا معین الدین فراهی دهرات قاضی او عالم دمعارجالنبوه دمؤلف وفات اود هرات پـه گازرگاه کـی ښخیدل .

دمولانا عبدالرحمن کارد گرهروی عالم و فات او پـه زیارتگاه کـی ښخیدل .

مجنون ر فیقی دهرات خطاط خپله دخط رساله تألیفکړه.

۱۵۰۴ م ۹۱۰ ق

بابر د هندوکش شمالی خواوی ونیولی (محرم ،جون)او دلو مـړی خور پهمنځ کی دوشی تهراغیء.

دوستی بدخشی د فارسی دیوان خاوند شاعر پـه بـد خشان کـی وزیږیدیء .

بابر ترهندوکش راتیر سو اود هوپیان لهلاری ئی محمدمقیم پـه کابل کی کلابند کیء (دربیع الاول اواخر) او د ربیـعا لا خـر په پای کی محمد مقیم قند هـار تهولاړ، اوبابر کابل ونیویء، دکابل اولغمان مالیات اتهلکه شا هر خی وی .

۱۵۰۴ـ ۱۵۳۰ م ۹۱۰ـ ۹۳۷ ق

پر افغا نستان باندی دظهیرالـدین محمد بابر داقتدار دوره .

۱۵۰۴ م ۹۱۰ ق

بابر پاچاپه کابلکی (خط بابری) اختراع کیء .

سلطان ویس سواتی او سلطان علاء الدین سواتی دسوات مشران د بابر معاصر حکمرانان وو .

طاوسخان یوسفزیدسمی دیوسفزو مشرو، چی له بابر سره ئی دروغی روابط درلودل .

شاه منصور دملك سلیما نشاه زوی دسمی دیوسفزو مشرو، چـی خپله لوربیبی مبارکه ئی بابر تـه ورکړه .

مولانا حسین واعظ کاشفیدهرات مشهور مؤلف اوعالم او مفسروفات اود هرات په خیابان کی ښخ سو، دی دمواهبعلیه اوتفسیر جواهر او انوار سهیلی او نورو ډیرو کتا بو مؤلف دی.

دقاضی اختیار الدین حسن هروی تعلیقنویس اوقاضی القضات دژوند وخت .

دساغر هرویشاعر دژوند وخت.

قاضی برهان الدین محمد هروی دهرات صدر وفات سو .

امیر صدر الدین سلطان ابراهیم امینی دمیرك جلال الدین قاسم زوی دهرات صدر مقرر سو .

خواجه امین الدین محمود دهرات وزیر وفات سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۱ ق

بابر غزنی ونیوی، او خپل ورور جهانگیر میرزایی هلته حاکم کیء.

وروسته یی گردیز،کوهاټ،بنو، تهل ـگومل ترکلاتهاوشرقی خواترخیبره ونیوله .

شیبانی خان پربلخ راغیءاوسلطان
حسین بایقرا دهرات پاچا سیدافضل
بابر ته راواستاوه او کومك ئی ځینی
وغوښت .
په کابل او اطرافو کی ئی سختی
زلزلی وسوی او ډیرځایونه ئی وران
کړل.
سلطان حسین بایقرا له هراته د
شیبانی خان مقابلی ته ووت، خود
باباالهی په منزل کی ۷۰ کلن تر
۳۹ کاله سلطنت وروسته وفات اوپه
هرات کی ښخ سو. (۱۱ذی حجه٤ می).
مولانا عبدالجمیل دهرات عالم وفات
سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۲ ق

بابر دهزاره جات لهلاری لهکابله
هرات ته ولاړ، اود مرو چاق په گل
باغان کی دهرات دتیموری شاهزادگانو
سره یوځای سو (دوشنبه ٦ جمادی
الاخری).
په کابل کی چی بابر نهو، نودده
دکاکازوی خان میر زا دپاچهی دعوه
وکړه اود کابل بالاحصار ئی کلابند
کیء .
صفوی لښکروپههرات کیدمولانا
جامی قبرو شانه وئی سوا څه.

بابر دهزاره جات له لاری په ډیر
زحمت په ژمیلههر اته کابل تهراغیء
اودا ښارئی بیرته لهخان میرزا څخه
ونیوء (شوال).

د علی بن حسین بن علی بیهقی
طبیب دترویح الارواح دمؤلف دژوند
وخت .
مولانا عبدالغفور لاری د مولانا
جامی شاگرد په هرات کی وفات او
دمولانا جامی په هدیره کی ښخ سو.
(یکشنبه ٥ شعبان) .

۱۵۰۷ م۹۱۳ ق

شیبانی خان اوزبك هرات ونیوء
اود تیموریانو پاچهی ختمه سوه .
بدیع الزمان میرزا اودده وروږمظفر
حسین له هراته ولاړل (۲۱می) او
خپل کتابونه ئی هم استانبول ته
یووړل .
بابر قندهار ونیو او هغهئی خپل
ورور ناصر میرزا ته وسپاره. مگر
شیبانی راغیء او قندهار ئی و نیو
اوبیرته هرات ته ولاړ، او قندهارئی
محمد مقیم ارغون تهوسپاره .
بابر لهکابله ولاړ او ننگرهار ئی
ترکنړه و نیو، او هلتهئی میرزا
عبدالرزاق حکمران کیء.

بابر پر غلجو او مهمندو افغانانو
باندی حمله وکړه اوسل زره پسونه
ئی او لجه کړل، په کتهواز کی ډیر
بندیان ووژل او کله منارئی ځنی
جوړ کیء .
مولانا نورالدین محمد زیارتگاهی
هروی عالم په قندهار کی وفات
سو .
حکیم یوسفی هروی په طب کی
فوایدالاخیار منظوم کیء.

۱۵۰۸ م ۹۱٤ ق

بابر مومند چور کړل خوهده په
غیاب کی دکابل خلك یاغی سول او
میر زا عبدالرزاق ئی پاچا کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بابر خپل تخت د کابل دشیر
دروازی غره پهلمن کی جوړکیء چی
په ۱۰۱٦ ق جهانگیر پسی بشپړ
کیء.
دعماد الدین فضل اللهبن علاءالدین
بن علی طوسی دشرح لوایح جامی د
لیکوال وفات .
مولانا سلطان علی قاینی دامیرعلی
شیر د کتابخانی خطاط اود سلطان
بایقرا دزوی معلم په هرات کی
وفات سو
حکیم یوسفی هروی په هرات کی
جامع الفوائد دعلاج الامراض شرح
تالیف کړه .

۱۵۰۹م ۹۱۵ق

بابر لهننگرهاره راغی اوپه کابل
کی میرزا عبدالرزاق ونیوی او مړ
ئی کیء چی پهغزنی کیدخپل پلار
الغ بیگ دخنگه ښخ سو او کابل ،
غزنی، ننگرهار دبابر لاس تهورغلل
زبیر راغی پهبدخشان کی دخلکو
په کومك راولاړ سو او بابر خپل
داکا زوی خان میرزا هلته واستاوه
چه زبیر را عی ئی مړ کی ء .
سید روح الله میرك نقاش اوخطاط
اومذهب چی دهرات دودانیو نوشتی
دده په خط وی په هرات کی وفات
سو .

خواجه عبد الرحمن دخواجه کلان
زوی دهرات قاضی اود گوهر شاد
په مدرسه کی مدرس و .

۱۵۰۹- ۱۵۲۵ م ۹۱۵- ۹۳۲ ق

دسلطان ابراهیم بن سلطان سکندر
لودی سلطنت په هند کی .

۱۵۱۰ م ۹۱٦ ق

شیبانی خان اوزبك په مروکی د
پارس دصفویانو سره جنگ وکیء
چی لس زره اوزبك ووژل سول او
شیبانی خان هم پهدغه جنگ کی ووژه
سو . (جمعه ۲٦ شعبان ۲ دسمبر)
مولانا شمس الدین بردعی چی د
شاهرخ پهعصر کی هرات ته راغلی
اوپه گازرگاه کی په تدریس بخت و،
لههراته آذربایجان تهولاړ. لهدمسره
مولانا اسمعیل تبر یز ی هم لههراته
ولاړ.
شاه اسما عیل صفوی هرات
ونیوی.
امیرغیاث الدین محمدبن امیریوسف
دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس او
لوی قاضی دامیر خان په حکم ووژل
سو اوپه هرات کی ښخ سو .

۱۵۱۱ م ۹۱٦ ق

بابر دقندوزلهخوا تر آمو واوښت
اود حصار ښار ئی محاصره کیء .

۱۵۱۱ م ۹۱۷ ق

بابر دخپلو (٦۰) لښکرو په قوت
دسمر قند ښارونیو اوناصر میرزا
خپل ورور ئی دکابل په حکمرانی
وټاکه . (رجب، اکتوبر) .

۱۵۱۲ م ۹۱۸ ق

عبیدالله خان او ز بك په سمر قند
کیبابر مات کیء اودی ئی لهماوراء
النهره راوی و ست (۳ ر مضان
۱۲ نو مبر) او دی د
هندو کش شمالی خواوو تهورغی.
خواجه عبد اللطیف صوفی هروی
دهرات په قریه فراشان کی وفات او
ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهرات مشهور امیر سیدغیاث‌الدین مشهدی وفات سو .

مولانا بنا یی هر وی نستعلیــق کښونکی دنجم‌ثانی دماوراءالنهر په کشتار کی ووژل سو.

د مولانا جمشید کتابدار هروی خطاط وفات .

۱۵۱۳ م ۹۱۹ ق

مولانا سلطان‌علی‌مشهدی مشهور نستعلیق لیکونکی پــه مشهد کــی وفات سو .

مولانا فصیح الدین محمد نظامی دهرات د بدیعیه مدرسی مدرس او مؤلف وفات سو .

امیر برهان الدین عطاءاللهٔدهرات عالم په مشهدکی مړسو (شوال) .

مولانا غیاث الدین جمشید قاینی دهرات صدر پــه قایــن کــی وفات سو .

۱۵۱۴م۹۲۰ق

بابر تر هندو کش راتیر سو او کابل ته راغی .

قاضی حسن اختیار الدین دقاضی غیاث الدین تــربتی زوی د هــرات مشهور قاضی مړ اوپه تربت کی‌ښخ سو .

قاضی بدیع دقاضی اختیار الدین هروی‌زوی‌په‌هرات اوبخاراکی‌ژوندی ؤ، دی دمعقول او منــقول عالــم او شاعر او طبیب اود مختار الابــرار مؤلف و

خواجه جلال الدین ابــو القاسم جامی دهرات معتبر سړی او خواجه ناصر الدین عبدالعزیز جامی دهرات عالم اومتقی وفات سول .

مو لانا میرکمال الدین‌حسین‌ابیوردی دهرات ددربار امیر او عالــم وفات سو .

مولانا نظام الدین عبدالقادرطبسی دهرات قاضی و .

ددرویش عبدالله سلطانی بلخــی خطاط وفات .

میر فاضل گوکلتاش دقندهار د باباولی (سید حسن ابدال) پــرقبر یوه شنخته‌وکښله(ربیع الثا نــی)

۱۵۱۵ م ۹۲۱ ق

شیخ جلال‌الدین ابو سعید پورانی هروی په قندهار کی له بامه ولوید اومړ سو

سید نظام الدیــن سلطان علــی موسوی هروی او خواجه نعمت الله آصفی هروی امیر او شاعر وفــات سول .

قاسم بن‌یوسف ابونصری هروی ارشاد الزراعه تالیف کیٔ .

۱۵۱۶ م ۹۲۲ ق

محمد بدخشی دمنطق عالــم اود شرح الیاس رومی دحاشیی دمؤلف وفات .

مولانا شهاب‌الدین عبدالله بیانی بــن خواجــه محمد مروارید دهرات خطاط او شاعر او صدر اود موسیقی پوهاند په هرات کــی وفــات سو . (رجب) .

۱۵۱۶ م ۹۲۳ ق

بابر له کابله ولاړ او قندهار ئــی له شاه بیگ ارغونی څخه ونیوی او شاه بیگ د شال اوسند خــوا تــه ولاړ .

یار محمد هروی خطاط په هرات کی دمخزن اسرار نسخه وکښله . (استانبول ۱۳۰۹) .

شیخ فصیح الدین محمد بن زین العابدین خوافی صوفی اوزاهد وفات سو .

بدیع الزمان میرزا دسلطان‌حسین بایقرا زوی مړ سو .

۱۵۱۸ م ۹۲٤ ق

محمد بن‌یوسف هروی طبیب او لغوی جواهر اللغه تالیف کیٔ .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ ق

بابر دجندول او باجوړ له خوا پر هند خپله لو مړی لښکر کښی‌وکړه په ٥ محرم ۸ جنوری‌ئی دباجوړ کلا ونیوله او خواجه کلان ئی هلته مقرر کیٔ .

دیو سفزو مشران شاه منصور د ملك سلیما ن شاه زوی او سلطان علاءالدین سواتی اوطاووس‌خان‌بابر ته ایل سول .

بابر دشاه منصور یوسفزی لور بی‌بی مبارکه‌وکړه. (جمعه ۲٦محرم) اود نیلاب له‌خوا پرپنجاب ورغی او بهیره‌ئی ونیوله .(٥ربیــع الاول ۷ مارچ) اوبیرته کا بل ته را غــــی (دربیع الاخر غره ، ۱ــ اپر یــل) .

دیو سفزو شپږ تنه مشران کــابل تــه راغلل او بابر ته‌ئی دهغی خــوا مالیات ومنل (۱ جمادی الاخری ـ۲۰ می).

بابر دتیره کوتل له‌خوا د گردیز او کرماش (کورم) پر افغانانو باندی حمله وکړه (۲۹ رجبــ ۲۷ جولائی) اود شعبان په دریمه (۳۱ جولائی) بیرته کابل ته راغی.

بابر دخیبر لــه خوا پرپیښور او اشنغر حمله وکړه. (۱۳ رمضان ۸ سپتمبر) لښکرئی‌ترپنجابه‌دوهمه پلا پرمخ ولاړل اودی بیرته کابل تــه راغی (دشوال اواخرــ ۲۰ اکتوبر)

سید امیر نظام‌الدین عبدالقادر د هرات سلطانیه مدرسی مد رس او دخراسان قاضی وفات سو .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ق حدود

دهرات د نستعلیق لیکو نکی او معمایی میر علی‌هروی دژوند وخت.

۱۵۲۰ م ۹۲٦ ق

بابر قندهارکلابندکیٔ خوپه‌لښکر کی ناجوړی ولویده اوبیرته کابل‌ته راغی (رجبــجون) اوددغه کال په پای کی‌یی پرهند په‌خپل‌دریم یرغل لاس پوری کیٔ اود پنجاب ترسیند پوره ئی‌ونیول او سیا لکوټ ئی هم فتح کیٔ.

سلــطان الخطاطین سلطان علــی مشهد ی پـــه هــــرات کـــی‌وفات اوپـــه مشهـــد کـــی ښـــخ‌سو. (۱۰ ربیع الاول) .

۱۵۲۰ م ۹۲۷ ق

خــان میــرزا دبابــر داکــازوی دبدخشان حکمران مړ سواوپر ځای ئی‌دبابر له‌خوا شهزاده هما یــو ن دبد خشان حکمران سو .

مولانا هاتفی دمولانا جامی خوریی دهرات شاعر اود ظفر نامه تیموری ناظم په هرات کی وفات سو . (محرم) .

امیر رضی الله عبدا لاول دهرات دغیاثیه‌اوبد یعیه مدرسولوی مدرس اوعالم وفاتسو (ربیع الاخر)

دهرات قاضی ضیاء الدین نورا لله دقاضی درویش محمد زوی وفات اوپه گا زرگاه کی ښخ سو .

دهرات دواعظ مولانا حسامی‌واعظ دژوند وخت .

خواجه جمال‌الدین‌عطاءالله دهرات وزیر او عالم وفات سو (یکشنبه ۲ ربیع الاول) .

مولانا شمس الدین محمد الحنفی دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس‌و .

۱۵۲۲ م ۹۲۸ ق

بابر قندهار دشاه بیگ ار غون څخه ونیواوخپل‌زوی شهزاده‌کامران ئی‌هلته‌وگوماره(۱۳شوال ۱سپتمبر)

استاد کمال الدین بهزاد دشاه اسماعیل صفوی‌په فرمان دکتابخانی مشر مقرر سو (۲۷جمادی الاولی) .

شیخ زین‌الدین علی‌هرات ته‌راغی اوددی ځای شیخ الاسلام او قاضی القضات مقرر سو .

شیخ نورالدین محمددشیخ زین الدین خوافی له ښته د هرات مشهور مدرس چی په ۹۲۶ ق کابل له هرات ته کابل‌ته تللی اودبابر پادشاه په‌حضور کی و ، په کابل کی وفات سو (جمادی الاخری).

دملك علاء الدین علی‌بن ملك‌نظام الدین‌یحیی نیمروزی وفات .

۱۵۲۲ م ۹۲۹ ق

خواند میرهروی‌مؤرخ‌خپل مشهور کتاب حبیب‌السیر وکیښی .

دوست محمد کاکړد بابرخان زوی خپله غرغښت‌نامه‌په‌پښتو منظومه‌کړه.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق

بابر خپل څلرم‌یرغل پرهندشروع کیء تر اباسین ورتیرسو اوتر سرهنده پوری ورسیدی .

عسکری میرزا دبابرزوی دقندهارد چهل‌زینی‌په جوړ ولوشرووکړه اوتر (۹۵۳ق) پوری یی‌کار ختم سو.

امیر نظام الدین عبدالحی‌منشی د هرات تعلیق نویس اودامیرعلی شیر دمدرسی مدرس له هراته ولاړ او په استراباد کی مدرس سو .

شیخ‌الحرم‌مولاناجلال‌الدین‌ابوسعید مکی هروی په‌هرات کی وفات او په خیابان کی‌ښخ سو.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق حدود

دمولانا محمود د ابراهیم کالوانی زوی دتاریخ ابراهیم شاهی دمؤلف دژوند وخت .

رابعه دقندهار پښتوشا عره‌په‌دغه وخت کی ژوندی وه .

دسلطان علی او بهی هروی‌خطاط دژوند وخت .

دقاضی نظام بدخشی اودده دزوی میرحسام الدین قاضی خان د ژوند وخت. دوی دبابر دو ختقا ضیان وو .

۱۵۲۵ م ۹۳۱ ق

بابر تهول پنجاب ونیوی او میر

عبدالعزیز ئی دلاهور حکمران مقرر کیء‌او دولت خان لودی ئی هم مات کیء.

۱۵۲۵ م ۹۳۲ ق

بابر پرهند پخپل پنځم یرغل‌لاس پوری کیء اوکامران میرزائی دکابل اوقندهار پرحکمرانی پریښو پخپله د (۱۲) زرولښکراو سره پرهندورغی (۱ صفر ۱۷ نومبر) .

۱۵۲٦ م ۹۳۲ ق

بابر دپانی پت‌په جنگ‌کی سلطان ابراهیم لودی وواژه‌اودهند سلطنت یی‌ونیو (جمعه ۸ رجب ۲۱ اپریل).

بایزید روښان دشیخ عبدالله‌زوی چی په (روښان‌پیر) مشهور سو ، د پنجاب په‌جالندهر کی دبیبن بنت محمد امین له نسه وزیږیدی .

ملك شاه محمود دملك نظام‌الدین یحیی زوی دنیمروز حکمران مړ سو .

سلطان محمد خندان هروی‌خطاط وفات سو، ده دحافظ ددیوان یوه نسخه په‌نستعلیق‌کښلی ده‌ربیع‌الاول ۹۲٦ ق (د کابل دخطی نسخو کتابخانه) .

شیخ زین‌الدین اسفر غابادی‌هروی صوفی دهرات په گازرگاه کی ښخ سو .

علی حسینی هروی خطاط دسعدی دبوستان نسخه په هرات کی وکښله (استانبول ۱٤۱۰) .

دمولانا آگهی هروی شاعر وفات.

۱۵۲٦ م ۹۳۳ ق

دسید شیر (سیدمحمد) بن سید حسین زنجیر پا وفات‌او ښخیدل د قندهار د سپیروان په سکیلچه کی . (۱۰ محرم) .

۱۵۲۸ م ۹۳۵ ق

مولانا زین الدین محمود داماد هروی خطاط د سلطان علی مشهدی شاگرد مړسو .

مولانا سلطان محمد بن مولانا نور الله (سلطان محمد نور) هروی خطاط په بخاراکی وفات سو .

۱۵۲۹ م ۹۳٦ ق

دمولانا بدر الدین هلالی هروی شاعر وفات او ښخیدل په هرات‌کی (صفر) د شاه او درویش ، صفات العاشقین ،لیلی مجنون ناظم.

ظهیرالدین محمد بابر شاه خپله بابر نامه (توزك بابری) تالیف کړه .

علی‌کاشفی هروی‌لطایف الطوایف وکیښی .

همایون دبلخ امیر کمال الدین ونیو اود همایون اوکستن‌قراسلطان ترمنځ جنگ وسو .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

ظهیر الدین محمد بابر په‌اگره کی وفات اود جمنا پر غاړه په چهار باغ کی ښخ سو (٦ جمادی الا ولی ۲٦ دسمبر) .

دده زوی نصیر الدین همایون دهند پادشاه سو (۹جما دی الاولی ۲۹ دسمبر) .

حکیم یوسفی هروی خپله قصیده حفظ الصحه دبابر پادشاه په نامه وکښله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٥٣٠– ١٥٥٥ م ٩٣٧– ٩٦٣ ق

دنصیر الدین محمد همایون دبابر شاه دزوی پاچهی .

١٥٣٠ م ٩٣٧ ق

شاه نظام الدین ابو اسحق بن شاه نظام الدین یحیی دنیمروز ملك وفات سو .

دبلخ دحمام سلطانی بناد کستن قرا سلطان په امر تمامه سوه اود مسجد جامع لپاره وقف سو .

١٥٣٣ م ٩٤٠ ق

شاه حسین کامی او بهی شاعر پهاوبه کی ٧٧ کلن وفات سو .

١٥٣٣ م ٩٤٠ ق حدود .

فیروزه کابلی حنفی تخلص شاعر اود موسیقی پوهاند په کابل کی ژوندی و.

عیسی مشوانی دپښتو شاعر دهند په دامله کی اوسیدی .

شیخ زین الدین خوافی (وفایی) دبابر سرمنشی اود بابر نامی فارسی مترجم په اگره کی مړ سو .

دصادقی قندهاری شاعر ژوند په هند کی .

١٥٣٤ م ٩٤١ ق

ابراهیم بن قاسم بن محمد امین هروی دسلطان حسین بایقرا وزیر د تاریخ فتوحات شاهیه مؤلف وفات سو .

خواند میر هراتی مؤرخ او دحبیب السیر او خلاصة الاخبار مؤلف په هند کی وفات سو .

امیر شمس الدین محمد بن شیر محمد بن امیر ویسل په کابل کی مړ اوښخ سو .

میر علی هروی خطاط دمیر باقر ذوالکمالین زوی دمدار الخطوط مولف په بخارا کی مړ سو .

١٥٣٥ م ٩٤٢ ق

په قندهار کی چی دشهزاده کامران لهخوا خواجه کلان بیگ حکمران و دصفوی لښکرو کلابندکیء خو میرزا کامران له لاهوره راغی او صفویان ئی له قندهاره وشړل. (شعبان) .

استاد کمال الدین بهزاد دهرات لوی نقاش پههرات کی وفات او هوری ښخ سو .

مولانا رستم علی هروی نقاش او مذهب او خطاط دبهزاد خوریی په هرات کی وفات سو .

حکیم یوسفی هروی دلایل النبض اودلائل البول پههند کی تالیف کړه .

١٥٣٦ م ٩٤٣ ق

شاه طهماسپ صفوی قندهار ونیوی او میرزا بداغ خان ته ئی وسپاره خو میرزا کامران له لاهوره بیا راغی اوقندهار ئی ونیوی .

دنوایی داشعارو منتخبات میرعلی بخاری دعبدالعزیز خان لپاره ولیکل چی د هراتی مذهب محمود په قلم ٨ میناتوره لری. (دترك دهنر موزیم ١٩٤٦) .

١٥٣٧ م ٩٤٤ ق

میر معصوم نامی قندهاری ثم بکهری په بکهر کی وزیږیدی (دوشنبه ٧ رمضان) دی دسید صفایی قندهاری زوی اود باباولی لمسی دی .

١٥٣٩ م ٩٤٦ ق

کستن قرا سلطان دبلخ حکمران

دهندوان نوی کلاجوړه کړه ، دغه وخت دبلخ ودانی شرقا و غربا لهخواجه پلاس پوش څخه ترچهار باغ گلشن پوری یوفرسنگ، اوشمالا جنوبا لهخواجه سنگ لیس څخه دستی ترکلی پوری هم یوفرسنگ وه .

مولانا سید پهبلخ کی ژوندی و .

محمد زمان میرزا د بدیع الزمان میرزا زوی مړ سو .

حکیم یوسفی هروی دمحمد زوی مشهور طبیب اوادیب او مؤلف ریاض الانشاء په هند کی وکیښ .

دده نور تالیفونه :جامع الفواید، بدایع الانشاء ،طب یوسفی ،سته ضروریه وغیره .

برهان هروی کاتب او خطاط دلوایح جامی یوه نسخه وکښله (دکابل د خطی نسخو کتابخانه).

جهانگیر هاشمی هراتی شاعر د مظهر الاثار او تحفة الحبیب مؤلف دحجاز په لار کی مړ سو .

١٥٣٩– ١٥٥٥ م ٩٤٦– ٩٦٣ ق

دسوری پښتنو پاچهی په هند کی .

١٥٤٠ م ٩٤٧ ق

همایون پاچا په هند کی دشیرشاه سوری لښکرو مات کیء اود سندله لاری ایران ته وتښتیدی (١رجب) .

په دی وخت کی دکابل او قندهار پادشاه میرزا کامران دبابر زوی و.

دبابر پاچا تابوت بی بی مبار کی یوسفزی دده مایني له اگری څخه کابل ته راوی اودلته ئی دبابر په باغ کی ښخ کیء .

حسین بن علی بن حسین کاشفی هروی اخلاق محسنی په ترکی دانیس العارفین پهنامه ترجمه کیء.

محمود مذهب د نظام هروی زوی دهاتفی تیمور نامه په بخارا کی وکښله (ذی قعده) (استانبول ١٥٤).

١٥٤١ م ٩٤٨ ق

په اندراب کی دمیرزا کامران او سلیمان میرزا جنگ وسو اود کامران میرزا لښکرو د بدخشان مرکز قلعه ظفر ونیو (١٧ جمادی الاخری) .

محمد حیدر گورکان د تاریخ رشیدی مؤلف کشمیر و نیوی (٨ رجب) .

١٥٤٢ م ٩٤٩ ق

شهزاده جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی دسند په امرکوټ کی دحمیده بانو بیگم لهنسه وزیږیدی. (یکشنبه ٥ رجب) .

بایزید پیر روښان مشهور او غښتلی سو .

١٥٤٢– ١٥٨٠ م ٩٤٩– ٩٨٨ ق

دبایزید پیر روښان ولد عبدالله د ملی نهضت دوره په افغانستان کی .

١٥٤٣ م ٩٥٠ ق

همایون پاچا له سنده دگرمسیر پرلار سیستان تهوتښتیدی (شوال) اود هرات له لاری ایران ته ولاړ (ذی قعده) .

دبلخ حکمران کستن قرا سلطان لیونی سو، اود بلخ علماء مولانا حسین او مولانا عبدالرحمن ئی پوست کړه .

دخواجه زاده رحیمی کابلی شاعر وفات .

دبیخودی بلخی شاعر دژوند وخت.
قدری سبزواری شاعر په هرات، کی ژوندیو .

۱۵۴۴ م ۹۵۱ ق

همایون دبابر زوی دهرات او مشهد له لاری په قزوین کی دشاه طهماسپ صفوی دربار ته ورسیدی. (جمادی الاولی) .

محمد قاسم بن شاد یشاه هروی خطاط دعارفی هروی گوی وچو گان په ښکلی نستعلیق وکیښ (دکابل خطی کتابخانه).

میر علی هروی خطاط په فتح آباد کی وفات سو .

۱۵۴۵ م ۹۵۲ ق

دهند لوی پښتون شهنشاه شیر شاه سوری دکالنجر په‌کلابندی کی وسوځیدی او وفات سو. (۱۰ربیع الاول) .

میرزا حیدر کورگان‌تاریخ رشیدی په‌کشمیر کی بشپړ کیء (ذوالحجه).

همایون له ایرانه دهرات پرخوا د(۳۰) زرو صفوی امدادی لښکرو سره راغی او قندهارئی له‌خپل ورور میرزا عسکری څخه‌تر۶ میاشتو کلا بندی وروسته ونیوی (پنجشنبه ۲۵ جمادی الاخری) .

دبلوڅو مشر لونګ اود پښتنو مشر میرعلی کابل ته راغلل، اود همایون له خوا لونګ شال او مستونګ او علی دوکی ته مقرر سول .

۱۵۴۶ م ۹۵۳ ق

همایون له قندهاره راغی کابل‌ئی له‌خپل‌ورور میرزاکامران څخه‌ونیوی (۱۰ رمضان) او کامران سند ته ولاړ .

همایون کابل محمدعلی طغا ئی ته‌وسپاره اوپخپله‌یی‌تالقان‌تربدخشانه ونیول .

دده په غیاب کی میرزا کامران له‌سنده راغی غزنی او کابل ئی ونیول .

۱۵۴۷ م ۹۵۴ ق

همایون دهندوکش شمالی ولایات میرزا سلیمان او میرزا هندال ته وسپارل او پخپله دغور بند له‌لاری راغی او میرزا کامران ئی په کابل کی کلابند کیء هغه بدخشان ته‌وتښتید اوکابل بیرته دهمایون لاس ته‌ورغی (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خوکامران غوری ،بغلان، تالقان او بد خشا ن ونیول. همایون له کابله پرده ورغی او کامران ئی وبیوی اود کال ترپایه بیرته کابل ته راغی .

شاه حسین بن شاه محمود د نیمروز ملك وفات سو .

دمعین‌الدین محمدفراهی ملامسکین مفسر او واعظ وفات .

۱۵۴۸م ۹۵۵ ق

څکه چی‌میرزا کامران بیابدخشان نیولی‌ؤ نو همایون له کابله ورغی تالقان اوبدخشان‌ئی ونیول اوکامران ئی‌وباخښه (۱۷رجب) همایون بیرته کابل ته راغی (جمعه ۲ رمضان) .

همایون دپروان کلا ودانه کړه (اوسنی جبل السراج) .

۱۵۴۹ م ۹۵۶ ق

همایون د خلم په بابا شاهو کی دبلخ دحکمران پیر محمد خان سره

جنګ وکیء مگر ناکام کابل ته راغی .

په‌قند وز کی دمیر زا کامران او هندال جنګ وسو چی‌میرزا کامران بامیان ته ځینی وتښتیدی .

شیخ قاسم متی زی دتذ کره اولیا افغان لیکو ال دپښتنو دبدنی رودپر غاړه وزیږیدی .

۱۵۴۹ م ۹۵۷ ق

میر زا کامران په‌بامیان کی یاغی سو او همایون له‌کابله دده مقابلی‌ته ولاړ، دغوربند په جنګ کی همایون مات سو او بدخشان ته ولاړ، او میرزا کامران راغی کابل‌ئی ونیوی. خوتر درو میاشتو وروسته همایون بیرته له بدخشانه راغی او کابل ئی ونیوی او میرزا کامران پښتنو ته وتښتیدی .

میرزا عسکری‌چی په‌دی‌جنګ کی ونیول سو، عربستان ته وا ستول سو .

شاه نصرت د شاه محمود زوی دنیمروز پاچا مړسو .

مولانا کمال الدین عاشق دبلخ شاعر او عالم هلته وفات سو .

۱۵۵۱ م ۹۵۸ ق

همایون اوکامران د ننګرهار په سرخاب کی جنګ سره‌وکیء چی‌په دی جنګ‌کی میرزا هندال ووژل‌سو (یکشنبه ۲۱ ذی‌قعده) او کامران‌هند ته وتښتیدی .

(دهندال ولادت۹۲۴ق‌وچی دکابل دبابر په‌هدیره کی ښخ دی) .

میرزا حیدر کور گان دتاریخ رشیدی مؤلف ووژل سو .

مجنون رفیقی هروی خطاط وفات سو .

۱۵۵۲ ۹۵۹ ق

دهمایون له خوا شهزاده جلال الدین محمد اکبر د غزنی حکمران سو .

دهمایون په‌امر خواجه‌سلطان علی وزیر په‌کابل کی‌یومسجد جوړ کیء. (دېرلیك یی‌دکابل په‌موزیم کی) .

۱۵۵۲ م ۹۶۰ ق

همایون دغزنی اوکابل اوننګرهار پاچاسو اودخپل‌ورورکامران دماتولو لپاره تراټك تیرسو، کامران سلطان آدم ګهګر ته پنا وروړه خو هغه همایون ته‌په لاس‌ورکیءاود همایون په امر ړوند سو .

۱۵۵۳م ۹۶۱ق

همایون کابل علی‌قلی‌خان اندرابی ته پرینښو او پخپله قندهار ته ولاړ بهادر خان سیستانی یی دزمینداور او قندهار حکمران کیء او پخپله د بیرم خان سره کابل ته‌راغی او میرزا سلیمان‌ئی دبدخشان حکمران کیء (ذی‌حجه) .

میرزا محمد حکیم دهمایون زوی په کابل کی دماه چوچك بیګم‌له‌نسه وزیږیدی (چهار شنبه ۱۵ جمادی الاولی) .

شاه زین العابدین دشاه‌ابواسحق زوی دنیمروزحکمدار مړ سو .

۱۵۵۵ م ۹۶۲ ق

همایون خپل زوی محمد حکیم او منعم خان په کابل کی پرینښول اود صفری په میاشت کی د (۱۵) زرو لښکرو سره پښنور ته ولاړ اولاهور

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی‌ونیوی وروسته ئی ډهلی بیافتح
کیٔ اوبیا دهندپاچاسو (غره‌رمضان)
شاه محمد کلاتی توخی دهمایون
له خوا دقندهار حکمران و.
سیدعلی دقنبرعلی زوی (پیربابا)
چی دامیر تیمور دخور له‌نسله‌و له
هنده تراتك راوښت او دافغانانو په
سیمه کی میشته سو .
دشمس‌الدین محمد خراسانی‌فقیه
اودبخارا دمفتی دجامع الرموز مؤلف
دوفات حدود .

١٥٥٥م ٩٦٣ق

همایون په ډهلی کی‌د کتابخانې
له‌بامه راولوید او ٤٩کلن‌تر ٢٥کلو
پاچهی وروسته وفات اوپه ډهلی‌کی
ښخ سو .
عبدالطیف بن عبدالمؤمن احمد ی
دانهار الاسرار مؤ لف مړ سو .
شهزاده جلال الدین محمد اکبر
١٣کلن دلاهور په‌کلانورکی دهمایون
ترمرگ وروسته دهـنـد پـر تخت
کښینوست. (جمعه ٢ ربیع الثانی).
میرزا سهلیمان له بد خشانه راغی
اوشهزاده محمدحکیم‌ئی ځلورمیاشتی
په‌کابل کی کلابند کیٔ خـو نا کام
بیرته ولاړ.

١٥٥٥ــ١٦٠٥م ٩٦٣ــ ١٠١٤ ق

دجلال الدین محمد اکبر پاښاهد
پاچاهی دوره .

١٥٥٦م ٩٦٤ق

بهادرخان سیستانی له زمینداوره پر
قندهار حمله‌وکړه خوشاه‌محمدکلاتی
قندهار وساتیٔاووروسته بیاسلطان
میرزا صفوی قندهار ونیو یٔ .
شهزاده کامران دبابر ږوند زوی

په‌مدینه کی وفات اوپه معلمی هدیره
کی ښخ‌سو (١١ ذی‌حجه) .
درونقی بدخشانی شاعر وفات .

١٥٥٧ م ٩٦٥ ق

ملـــك سدود معـــروف زوی
وزیږیدیٔ (١٧ذی‌حجه)دی دسدوزو
پلار دی .
میرزا عسکری‌دبا بر زوی چـــ
همایون شړلی وپه حجاز کی مړ او
ښخ سو .
نظام الدین حیدر دنیمروز ملـك
وفات سو .
شاه محمدکلاتی دقندهار حکمران
په هند کی داکبرپاچا دربارته ولاړ
درکن الدین بن بایسنقر میرزا
دژوند وخت، چی سلطان ابرا هیم
ئی زوی و .

١٥٥٨ م ٩٦٦ ق

میرعلی هروی خطاط او شاعـــر
دسلطان علی شاگرد په هرات کی
وفات سو .

١٥٥٩ م ٩٦٧ ق

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی
دبدخشان حکمران دپیر محمد خان
اوزبك سره دبلخ په چشمهٔ گا زران
کی وجنگیدیٔ او مات سو.دده زوی
میرزا ابراهیم دپیر محمد خان پـــ
امر وواژه سو .
اکبر شاه له‌کابله‌منعم‌خان‌وغو ښت
او پخپل وکالت یی دخان خانان په
لقب مقررکړیٔ اود منعم خان زو ی
غنی خان د کابل حکمران ســـو
(دوشنبه ١٨ ذی حجه) .
آخو ند قـا ســـم پـا پـــن
خیـــل شینـــو ا ر خیـــل
پښتو کتاب فوائد الشر یعه‌وکیښ.

١٥٦٠ م ٩٦٨ ق

دکابل حکمرانی د شهزاده محمد
حکیم مور او شاه ولی اتکه کوله او
غنی‌خان هندته وتښتیدی ٔ .
دو اصلی کابلی شاعر وفات .

١٥٦١ م ٩٦٩ ق

شمس الدین اتکه دمیر یار محمد
غزنوی زوی داکبر پاچا ددرباراوی
وزیر په هند کی دا د هم خان پـه
لاس وواژه سو .(رمضان).
نیکبخته دشیخ الله داد ممـوزی
لور داشنغر او سیدونکی وه چـی
خپل کتاب ارشاد الفقراء ئی پـــه
پښتو نظم کی ٔ .

١٥٦٢ م ٩٧٠ ق

داکبر پاچا له در باره منعم خان
دکابل د نیو لو لپاره راغی او د
جلال‌آباد دچارباغ‌سره ئی د کابـل
دامیرانو سره جنگ وکیٔ، خومات
سو او هند ته ولاړ. (ذی حجه) .
بایزید پیر روښان پـــه پښتنو
قبیلو کی قوت وموند او داشنغرپه
کلله ډیر کی مرکز ونیو . خو محسن
خان د کابل حکمران دی ونیـو او
بندی‌ئی کیٔ .

١٥٦٢م ٩٧٠ق حلو د

سلطان محمد بن درویش محمد
مفتی خپل کتاب مجمع‌الغرائب دبلخ
دپاچا پیر محمد خان په نامه‌وکیښ.

١٥٦٣ م ٩٧١ ق

شاه ابوالمعالی د همایون دلـور
فخر نساء بیگم میړه دمیرزا محمد
حکیم مور مړه کړه او دکابل‌اختیار
دار سو . دده‌غوربند دپلـــه سره
دبـدخشا ن د میرزا سلیمان سره

جنگ وکـــیٔ او ووژل سو (١٧
رمضان)او میرزا سلیمان کابـــل
میرزا محمد حکیم ته پریښو .
خواجه باقی بالله د قاضـــــی
عبدالسلام کا بلی زوی مشهـــور
نقشبندی صوفی په کابل کـــی
وزیږیدیٔ. (دده‌وفات په ډهلی کی
٢٥ جمـــادی الاخری ١٠١٢ ق)
دسلسلة الا حرار مؤلف دیٔ .
شیخ احمد سر هندی دمو لانـا
عبدالاحد فاروقی کابلی‌زوی‌په‌سرهند
کی‌وزیږیدیٔ (١٤ شوال) .

١٥٦٤ م ٩٧٢ ق

میرزا سلیمان له‌بدخشانه راغی‌او
کابل ئی کلابند کیٔ ،میر زا محمد
حکیم داکبر پاچا په مرسته لـــه
پیښوره راغی او سلیمان ئی بیرته
بدخشان ته وشاړه‌اود کابل مستقل
حکمران سو .

١٥٦٥ م ٩٧٣ ق

سلیمان میرزا ځلرمه پلاړ کابل
حمله وکړه او دمیرزا محمد حکیـم
گومارلی حکمران معصوم خان ئـی
کلابندکیٔ ، خو بیر ته‌بد خشا ن‌ته
ولاړ .
مولانا محب علی هروی خطاط او
نقاش او موسیقی پوهاند درستم
علی هروی زوی پـــه هرات کـــی
وفات سو.
بیکسی غزنوی شاعر په پیښور
کی‌وفات سو .
مولانا ماتمی هر وی شاعر پـــه
هرات کی وفات سو .
صبوحی بدخشانی شاعر په هند
کی مړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آتشی قند هاری شاعر په لاهور کی مړ سو .

۱۵٦٦ م ۹۷٤ ق

میرزا محمد حکیم دکابل حکمران دخپل ماما فریدون په لمسون لــه پیښوره ولاړ اولاهورئی کلا بندکیء، ځواکبر پاچا پخپله لاهور ځنـــی ونیوی او محمد حکیم پیښور تــه راو تښتیدیء (جمادی الا ولی) او وروسته کابل ته راغیء .

مولانا ویسی هروی خطاط دمولانا جامی دنفحات الانس یوه نسخه په ښکلی نستعلیق وکښله .(د هرات موزیم).

حافظ کمال الدین حسین هروی خطاط په مشهد کی وفات سو .

ســیدحسین خــواجه نقــیب ا لله شریف نثاری بخاری خپله تذکـرهٔ شعراء مذکرا حبا ب وکښلـــــه (متوفا ۱۰۰۵ ق) چه د افغانستان بوالعجب دکابل ظریف شاعر په دډیرو شاعرانو احوال لری .

۱۵٦۷ م ۹۷۵ ق

کابل کی وفات سو .

خردبیگی کابلی شاعر وفات سو.

۱۵٦۸ م ۹۷٦ ق

قاسم کاهی کابلی شاعر او عالم خپل کتاب په ادبی علومو کی دهند په تونك کی تالیف کیء .

مولانا مسیحی بلخی شاعر۸۰کلن په بلخ کی وفات سو .

۱۵٦۹ م ۹۷۷ ق

شهزاده سلیم (جهانگیر) دجلال الدین اکبر زوی داگری په فتح پور کی‌دجوده بائی له‌نسه وزیږید یء.

(چهار شنبه ۱۷ ربیع الاول).

دمولانا والهی بلخی شاعر وفات په بلخ کی .

۱۵۷۰ م ۹۷۸ ق

پیر رو ښان بایزید حپل کتــاب صراط التو حید په فارسی ژبـــه تالیف کیء .

دنیمروز ملك شاه حسین‌غیاث ـ الدین محمد وزیږیدیء .

۱۵۷۱ م ۹۷۹ ق

د خواجه حسن هروی شاعـــر وفات په کابل کی .

قاسم خان موجی بدخشی شاعر دلیلامجنون اویوسف زلیخا نا ظــم په آگره کی وفات سو.

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق

بایزید پیر روښان له بنده ایله سو اوبیائی‌په‌تیراه کی دآزادیخواهی تبلیغ شرو کیء .

د مولانا عیشی هروی خطــــاط دژوند وخـــــت .

دمولانـــا یاری هروی نقاش او مذهب اونستعلیق لیکونکی اوشاعر وفـــــات .

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق حدود

بایزیدپیرروښان خپل خیرالبیان په څلور ژبی : پښتو ، فارسی ، عربی ، پنجابی وکیښ .

دعلی محمد مخلص پښتو شاعــر دژوند وخت . دی دپیر روښـــان مخلص و .

د پښتو شاعر ارزانی خویشکــی روښانی دژوند و خت.

محمد یو سف کابلی شاعر دشاه بیگ کا بلی زوی دهند په سورت

ئی ووژل سو .

۱۵۷۳ م ۹۸۱ ق

دسید امانی کابلی شاعر وفــات دهند په جونپورکی .

۱۵۷٤ م ۹۸۲ ق

محمدبن علاء الدین زره هرو ی دامیر خسروخمسه‌په خفی نستعلیق په خاف کی وکښله چی تصاویر ئی دمحمدی مصور په قلم دی (رجب) (دکابل دخطی نسخو کتا بخا نه).

خواجه امین الدین محمود هرا تــــی خطاط په هند کی وفات سو.

معزی هروی شاعر په هند کــی وفـــات سو .

۱۵۷۵ م ۹۸۳ ق

په بدخشان کی‌دمیرزا سلیـــمان اودده دلمسی شاهرخ تر منـــــځ جنگونه وسوه ، څو چی‌شاهرخ‌قندوز ونیویء مـــیرزا ســلیمـــا ن هــم بدخشان او تالقـــان ورپریښودل او پخپله هند اوبیا حجازته ولاړ .

مجنون هروی خطاط دکمال الدین محمود رفیقی زوی د«توامان» خــط مخترع اود آداب المشق مؤلف په هرات کی وفات سو .

ویسی هروی شاعر او خطاط په مکه کی اوسیدیء او دمذکر احباب یوه نسخه‌ئی‌وکښله (دبرلین‌موزیم).

خلقی قلندر بلخی شاعر دبلـــخ په مزار شریف کی‌وفات سو .

سید میرك وصالی بلخی شاعراو خطاط دبلخ په سمانه‌کی‌او سیدیء.

میرزاقلی میلی هروی شاعردهند په مالوه کی مسموم اومړ سو.

میر کلان هروی عالم سل کلــن دهند په اکبر آباد کی وفات سو.

۱۵۷٦ م ۹۸٤ ق

د شاه طــهمـا سپ صفــو ی دهرات بدیع الزمان میرزا مړ کیء (محرم)،شاه طهما سپ صفـــو ی د هرات د تصاویر والبم سلطان مراد ته اهداء کیء ،چی د عبدالله هروی خط او دشاه غریب میرزا او بهزاد تصاویر هم لری (داستانبول پو هنتون۱٤۲۲).

عـبـدا لـخا لــق بــن حبیب‌ـ الله هروی خطاط یو قرآن شریــف په‌ښکلی نسخ و کیښ (د ایرا ن باستان موزیم) .

۱۵۷۷ م ۹۸۵ ق

دنیمروز دملکانو شخړه د افشار او قزلباش سره .

دخان محمد خانی کابلی شاعـــر دژوند وخت .

۱۵۷۸ م ۹۸٦ ق

دنیمروز ملك اسحاق بن ملـــك محمد وفات سو .

استاد محمدی هروی نقـــاش د سلطان محمد نقاش زوی ژوندی و.

دملا محمد حسین تبریزی خطاط وفات چی دمیرعماد قزوینی‌استادو.

حاجی عارف قندهاری مورخ پــه هند کی خپل کتاب (مقطع)وکیښ چی دهند تاریخ ئی‌د سلطان محمود له‌وخته تراکبر پاچا پوری راوړی ء دیء . دده بل کتاب مطلع یاتاریخ اکبری دیء.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی داکبر پاچا په حکم‌دپنجاب په دیوانی مقرر سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۷۹م ۹۸۷ق

میرزا سلیمان دایران او هرات او قندهار له خوا کابـــل ته راغی او دمیرزا محمد حکیم په مرسته ئی بیا په تالقان کی دخپل لمسی شاهرخ سره جنگ وکی ء، اوله تالقانــــه ترهندو کشه مخکی ئی ونیولی ،او بدخشان شاهرخ ته پاته سو .

عباس خان سروانی (تاریخ شیر شاهی) په هند کی تالیف کیء .

۱۵۸۰ م ۹۸۸ ق

میرزا محمد حکیم له کابله ولاړاو لاهور ئی کلابند کیء، خودا کبرپاچا حکمران سعید خان دغه ښار پــــه کلابندی کی وساتی او تسلیم نسو (ذیحجه) .

پیر روښان دشنوارو په تور راغه کی د کابــل د حکــمران محســـن خان سره جنگ وکــیء او په دغه جنگ کی (٥٦) کلن ووژل سو .

ابوالقاسم نجم الدین قاسم کاهی کابلی شاعر اومؤلف په اکره کـــی وفات سو (۲ ربیع الثانی) .

حاجی عارف قندهاری مورخ دهند په حصار تانده کی د مظفر خـــان سره وواژه سو .

۱۵۸۰ ــ ۱۶۰۰م ۹۸۸ــ۱۰۰۹ ق

جلال الدین دبایزید پیر روښان زوی دپښتنو دآزادی غوښتنی دحرکت رهنما و .

۱۵۸۱ م ۹۸۹ ق

پخپله اکبر پاچا د میرزا محمـــد حکیم مقابلی ته پرلاهور راغیء او میرزا محمد حکیم ئی بیرته کابل ته راوشاړه . خو اکبر کابل ته پسی راغی ء ، او میرزا محمد حکیم ئی وباخښه ، ادکابل او زابل حکمرانی ئی ورکړه (۱٤ صفر) .

جلال الدین دبایزید پیر روښان ۱٤ کلن زوی په تیراه کی د خپـــل پلار پر ځـــــای کښېنو ست او د افغانانو آزاد یغوښتونکو پر راتـــول ســـول .

د نیمروز ملك حیدر بن ملـــك محمود وفات سو (۲ رمضان).

د نیمروز ملك غیاث الد یـــن محمد مړ سو (۹ذی حجه) .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق

جلال الدین روښانی شل زره پلی او پنځه زره سپاره لښکر له تیراهه راوستل او دپیښور حکمران سید حامد بخاری ئی په جنگ کی وواژه.

قاضی محمدسالم لغمانی ددرویش محمد خان غازی جنگنامه تالیف کړه چی نوم ئی (صفت نامـــه)دی او دکافرستان ددرو دخلکو ســـــره جنگونه بیانوی (دروما طبع ۱۹٦٥).

محمد صالح فارغی کابلی شاعر په هند کی ژوندی و .

عشقی کابلی شاعردشیخ اسماعیل له پښتنه په هند کی وفات سو .

شیخ قـــاسم دشیخ قدم زوی «ذکرۀ الاولیاء افغان »و کښلـــــه (دا کتاب ورك دیء) .

ملا محمد هروی عالم په هند کی وفـــــات سو .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق حدود

دمیر کـــلان غزنوی شاعر او حکمران د ژوند وخت .

دغیوری کابلی شاعر دو فـــات وخت په هند کی .

دفاضل منشی کابلی دژوند وخت په کابل او هند کی .

امیر دپښتو تجوید نظم کیء.

میرزا محمد حکیم د همایون زوی په کابل کی سکه ووهله .

۱۵۸۳ م ۹۹۱ ق

سید صفایی دقندهار دبابا ولی لمسی دبکهر شیخ الاسلام هلتــــه وفات سو (ذیقعده) محمد هاشــــم کشمی بدخشی د محمد قاسم زوی دحضرت مجدددمکتو باتو ددریم جلد جامع او مولف صوفی وزیر یـــدیء «ارجب» پیر بابا سید علی قندوزی په باجوړ کی وفات اوښخ سو .

۱۵۸٤ م ۹۹۲ ق

پر بدخشان او تالقان بانـــــدی عبدالله خان اوزبك حمله وکړه او میرزا سلیمان اوشا هرخ کابل ته راغلل او شمالی ولایات عبداللـــــه خان ونیول .

قاضی نظام غازی خان بـــدخشی عالم او دشرح عقاید محشی ۷۰کلن دهند په او د هکی وفات سو .

ملا عالم گلبهاری دفواتح الولایه او صلصلة الجرس مؤلف په هنــد کی وفات سو .

۱۵۸۵ م ۹۹۳ ق

شهزاده محمد حکیم دهمایون زوی چی له کوچینوا لی څخه د کا بل حکمران و، وفات سو او په کــابل کی دبابر په هدیره کـــی ښخ سو. (جمعه ۱۲شعبان)او کابل مستقیما دکنور مان سنګه تر اداری لانـــدی سو ، چی اکبر له هنده رالیږلی و. (دمحمد حکیم ولادت ۱٥ جمـــادی الاولی ۹٦۰ ق) د خواجه محمود بن اسحاق شهابی هروی خطاط دژونـــد وخــــــت .

په جارو نك کی دنیمروزدلښکر مقابله له صفوی مظفر حسین میرزا ســــــره .

۱۵۸٦ م ۹۹٤ ق

میرزا پاینده حسن غزنوی دبابر نامی دشپږ وکا و برخه په فارسی ترجمه کړه او وروسته بیا محمـــد قلی حصاری هغه د ۹۳٥ ق کال تر ترواقعو پوری ترجمه کړه .

داکبر پاچا له خوا کنور مـــان سنګه دکابل سرلښکر او میــــــر شریف ئی صدرو .

داکبر پادشاه او دجلال الدیـــــن روښانی جنگونه په خیبر ، تیراه، ننگرهار کی .

میر شمس الدین داعی کشمــــی شاعر دمیر جلال الدین زوی پـــــه کابل کی مړ سو .

خواجو ملیزی مؤرخ ، تواریـــخ افاغنه یاتو اریخ خا ن کجو په یو سفزوکی تالیف کیء . داکتاب پیر معظم شاه په هندکی دتواریخ رحمت خانی په نامه لنډ کړی دیء (دپیښور چاپ ۱۹۷۰)

۱۵۸٦ م ۹۹٥ ق

میرزا سلیمان له لغمانه پر تالقان ورغی ، خو عبدالمؤ من خان د بلخ حکمران دی مات کیء او هندوستان ته ئی وشاړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور مان سنگه پر ځای د اکبر پاچا له خوا زین خان کوکه د کابل حکمران مقرر سو اوهغه له کابلــه تراټکه خپل حاکمان دلارو دساتنی لپاره مقرر کړل .

عبدالله خان دتوران پاچا پــــر خراسان حمله وکړه (۲۸ جمــــادی الاخری).

۱۵۸۶ م ۹۹۶ ق

عبدالله خان اوزبـك سیستـــــان ونیوی ع .

سلطان حسین میرزا دبدیع الزمان میرزا زوی سیستان ته راغیء .

په سوات ،باجوړ ،وزیر ستان ، تیراه کی داکبر پادشاه دلښکـــرو جنگونه دجلال الدین روښانی سره.

۱۵۸۸ م ۹۹۷ ق

داکبر پاچا لښکر پــه باجوړ او سوات کی پر پښتنو ور غلل ، او پخپله اکبر دوهمه پلا کابل ته راغیء، اوقاسم علی خـــان کابلی ئی ددی ځای حکمران مقرر کیء.

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان پخوانی حکمــران (۷۷) کلن په لاهور کی مــــړ سو، دی دفارسی او اوزبکی ژبی شاعرهم و.

شیخ بوستان بړیځ «بستان الاولیاء» وکیښ (پښتو) .

دنیمروزملك محمد بن غیاث الدین محمد مړسو.اوسیستان اویوبووی ع.

۱۵۹۰ م ۹۹۸ ق

عبدالرحیم خان د بیرم خان زوی داکبر پاچا په امر بابر نامه له ترکی ژبخه په فارسی ترجمه ړه .

ملك جلال الدین محمود د نیمروز پاچا سو . (ذی قعده) رستم میر زا صفوی پر نیمروز راغیء او دملـك نصرالدین نیمروزی ئی له خپلــو زامنو " ره وواژه (رجب) .

سید معصوم قندهاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچاپه عسکر ی ماموریت کی داخل سو .

دشیخ ابن یمین کو سوی هر وی وفات او په سینان کلی کی ښخیدل.

د اکبر پاچا په امر د شهباز کلا د هندوکش په لمنــو کــی جــوړه سوه .

۱۵۹۰ م ۹۹۹ ق

په سیستان کی وچ کالـی او کاختی راغله .

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق

دجلال الدین روښا نی تــــړی جنگو نه داکبر **پاد شاه له لښکرو** سره په سر کاوی ،مینی ،تـــوره بیله کی چی د جلال الدین ورړنهــه شیخ عمر ،خیر الدین ،نور الدین پکښی و وژل سول .

سلطان محمود گدون د مهابـــن په لمنو کی د آزادی غور ځنګ وکیء.

اخوند پنجو مولانا عبد الو هـــاب اکبر پوری د ده ملگری و .دوی د غرو د کاپرانو سره غزاری کولی، او اخوند ځالاك ختك ئی تاریـخ د (سلوك الغزات) په نامه په پښتــو وکیښ .

د شهباز خان ختك د خوشحال خان دپلار ولادت د ختکو په اکوړه کی .

ملك علی د مـلك اسحق زوی د نیمروز امیر وفات سو (رمضان) .

عبدالله نیازی عارف او صوفــی **۹۰ کلن په سر هند کی وفات سو.**

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق حدود

الله یار د شیخ صالــح الکوزی قند هاری زوی خپل کتاب (تحفـــۀ صالح) وکیښ .

سلطان قند هاری شاعر په هند کی ژوندی و .

د ابتری بد خشی د ژوند وخت.

۱۵۹۲م ۱۰۰۱ ق

جلال الدین رو ښانی له تیراهه تر سواته پښتنا نه سره را غونــډ کړل او د اکبر پاچا ۵۰زره لښکرئی تباه کړل .د هند وزیر راجه بیربل ئی مړ کیء اوزین خان کو که پـل لوی امیر اټك ته ځنی وتښتیدیء .

۱۵۹۲ م ۱۰۰۱ ق حدود

ملا عمر خو یشکی رو ښانی عالم او مؤلف په اکوزوکی هستیدیء او پر تصوف ئی رسالی کښلی دی .

مولانا سلیمان هروی انصاری پــه هند کی مقامات العـارفین و مـرآة السا لکین و کیښی .

عبدا لر حمن مانکر وی د هزاره ضلع عا لم او قا ئـــــد او مؤلــف ژو ندی و .

۱۵۹۳م ۱۰۰۲ق

د اکبر پاد شاه له خوا شاه بیگ خان کابلی د قند هار نیو لوتـــه را واستول سو ،او هغه ښار ئــی له مظفر حسین صفوی څخه ونیوی ع (۱۰۰۳ ق) او د اکبر پاد شاه پــه **مملکت کی داخل سو** .

راجه تو در مل او قاسم خـــان کابلی د خیبر او کابل دلاری پـــه ساتنه مقرر وو .

شیخ بستان بړیځ پښتون شاعر او زاهد د گجرات په احمد آباد کی وفات سو (۱۱ ربیع الثانی) دی د اولیای افغان مؤلف دیء .

مقصود هروی خطاط او هنر مـن او د **اسطرلاب او کرو پوهاند په** هند کی ژوندی و .

عبد الر حیم ما نگـراوی عالـــم در دالبدع مولف ژوندی و .

۱۵۹٤ م ۱۰۰۳ ق

د اکبر پاچا لښکرو قند هار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوی‌ء .

میر معصوم نامی دسید صفا ئی قند هاری زوی د قند هار کومکی مقرر سو .

خواجه نظام الدین احمد هروی د محمد مقیم زوی د طبقات اکبری لیکوال مؤرخ په هندکی وفات سو .

ملك جلال الدین محمود دنیمروز ملك قلعهٔ سبز ته نقل مکان وکړی‌ء .

عیسی د اخوند پنجو شاگرد او عالم د اهل بیت پر فضیلت‌یوکتاب و کښښ .

۱۵۹۵م۱۰۰۴ق

جلال الدین رو ښانی د اکبرپاچا عسکری مشر قلیچ خان کابل ته وتښتا وه ،او له تیراهه تر کابل او غزنی پوری ئی د پښتو نخوا سیمی و نیو لی .

شاه بیگ خان کابلی چی داکبر پادشاه له خوا دقندهار حکمران و، د کاکړانو ښو رښتد ئی کښیناوه، او قند هار د اکبر په پاچا هی پوری اړه در لوده .

ملك جلال‌الدین محمود د نیمروز ملك د ملك شاه حسین سره د قند هار نیو لوته ولاړل .

شاه محترم شاه کټور چی ځان ئی د هرات د سلطان حسین له پښته باله په چترال کی د حکمرانی کورنی تاسیس کړه .

مولانا آگه ابن یمین شبر غانی شاعر او عالم په شبر غان کی وفات سو ،د شعر د یوان لری.

سید معصوم نامی د قندهار په سپیر وان کی د خپل نیکه سید شیر قلندر سبز واری بن سید میر انصا ری تر مذی پر مزار یو ډابر لیك و کیښښ (۱۹ شوال) .

عماد هروی خطاط د محیی هروی خطاط زوی په‌بلخ کی دعبدالمؤ من خان لپاره د مولانا بلخی د مثنوی یوه مزینه نسخه وکښله.(د کابل دخطی نسخو کتابخانه) .

صادق محمد خان د محمد باقر هر وی زوی د هند عسکری مشر په دهو لپور کی وفات سو .

عیانی کابلی شاعر د هند په یوه جنگ کی و وژل سو .

شیخ هاشم کشمی د خواجه قاسم زوی مشهور نقشبندی‌صوفی دزبدة‌المقامات مؤلف په هند کی ژو ندی و .

۱۵۹۷ م ۱۰۰۶ ق

ملك شاه حسین د نیمروز له تر قون څخه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۸ م ۱۰۰۷ ق

جلال‌الدین روښانی‌غزنی ونیوی‌ء او د پښتنو منلی‌ء مشر سو .

د سیستان ملکان او خلك له هراته قلعهٔ فتح‌ته راغلل ، او ملك حسین د شاه عبس لید و ته قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۹م ۱۰۰۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین په هرات کی د شاه عباس لیدو ته ولاړ

عبد الله د ملا رکن الدین زوی دپښتو شاعر ژوندی و

۱۶۰۰م۱۰۰۹ ق

د اکبر پاچا لښکر و په غزنی‌کی پر جلال‌الدین رو ښانی حمله‌وکړه، او د جنگ پر میدان د شاد مان نومی په لاس تپی سو او شریف خان اتکه د اکبر پاچا سپه سالار، مراد بیگ مقرر کی‌ء چی‌جلال الدین مړ کی ،او سرئی د ډهلی دربار ته واستوی .

تر جلال الدین رو ښانی وروسته د ده ورا ره احداد دعمر شیخ زوی د بایزید لمسی ئی پر ځای کښینو ست .

۱۶۰۰-۱۶۲۵م۱۰۰۹ - ۱۰۳۵ ق

احداد د عمر شیخ زوی دپښتنو دآزادیخوا هی دنهضت مشر و .

میر معصوم نامی قند هاری‌شاعر اوعالم او دډیرو آثارومؤلف،تا ریخ سنه یا تا ر یخ معصو می وکیښ (۱۰۰۹ ق)

دو لت خان لودی د هندپښتون قائد په احمد نگرکی مړسو .

۱۶۰۱م۱۰۱۰ق

شیخ متی کاسی افغانی زاهد او صوفی په هند کی وفات سو.

مولا نا نیازی شاعر د مولا نا وصالی بد خشی زوی له دکنه‌حجاز ته ولاړ او هوری مړسو .

سدو خان د معروف زوی د قندهار په مشر توب دشاه عبا س صفوی له خوا پیژندل سوی و او مرکزیی ارغسان و .

زین خان کوکه د خواجه مقصود هروی زوی د لاهور صوبدار او شاعر مو سیقی دان وفات سو .

د نیمروز ملك شاه حسین په مروکی دشاه عباس ملگری و.

میر درست کابلی خطاط او عیار شناس په هند کی ژوندی و .

۱۶۰۲م۱۰۱۱ق

میرزا حسن د شا هرخ‌بدخشانی زوی پر قند هار حمله وکړه ،خو شاه بیگ کابلی د قند هارحکمران دی مات کی‌ء او چخچران ته وتښتیدی‌ء (ذی حجه) .

محمد صالح ندایی چی په کا بل کی دخسرو شیرین مثنوی دخواجه حسن خالدار په‌نامه او صرف‌بهائی هم‌نظم کړی‌و، په دغه کال هند او حجاز ته ولاړ .

۱۶۰۳ م ۱۰۱۲ق

میر معصوم نامی قند هاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا له خوادایران صفوی در بار ته سفیر واستول سو او د ده زوی میر بزرگ چی ور سره و، د فراه او قند هار ترمنځ ئی د ښوراو پرغره یو ډبرلیك و کیښس .

خواجه محمد باقی‌کابلی نقشبندی صو فی او عالم په هند کی وفات سو .

۱۶۰۴م ۱۰۱۳ ق

د احمد بن ابی القاسم بن محمد بن سالم بن عبد العزیز بن شعیب هروی صو فی د ژوند وخت (ولادت ۹۲۰ ق) .

۱۶۰۵ م ۱۰۱۴ ق

جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی ٦٤ کلن پسلسه (۵۲) کالو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچهی دهند په اکبر آباد کی وفات سو (١٣ جمادی الا خری) او د ده زوی شاهزاده سلیم د نور الدین محمد جها نگیر په لقب په آگره کی ٣٨ کلن پر تخت کښېنو ست (١٨ جمادی الاخری) .

١٦٠٥– ١٦٢٧ م١٠١٤–١٠٣٧ ق

د نور الدین محمد جها نگیر بن اکبر پادشاه د پاچهی دوره .

د صفویانو لښکر له هراته‌راغلل او قندهار یی کلابند کیء خو د جهانګیر له در باره میرزا غا زی ترخان راغیء اوقند هاریی وساتی، صفوی لښکر ئی و شړل (١٢شوال ١٤ ق) ورو سته د قند هارحکمران میرزا غازی و .

شیخ محمد صالح الکو زی په قندهار کی ژوندی و دی د پښتو شاعراو عالم‌او زاهد سړی و چی ملاالله یار د ده پر احوال باندی تحفهٔ صالح وکیښ .

ملا یحیی (محیی) با غد شتی هروی خطاط او شاعر د محمدحسین زوی د هرات په گاز رگاه کی یوه نو شته په عالی ثلث و کښله چی د(عمل امام قلی خاتم بر)لیك هم لری . یحیی د فتوح الحرمین ناظم او دديوان خاوند دیء .

عبدالکریم د اخوند در ویزه‌زوی د خپل پلار پښتو مخزن اسلام تکمیل کیء .

١٦٠٦م١٠١٤ق

د علی بن محمد سلطان هروی مشهور په ملاعلی قاری مشهور فقیه اومؤلف وفات په مکه‌کی. دی دخورا ډیرو کتابو مؤلف دی .

١٦٠٦م١٠١٥ق

جهانگیر پاچا د پیښور له خواکابل ته راغیء (١٨ صفر) دشیر خان افغان دپیښور او عرب خان جلال‌آبادحکمرانان‌او عارف‌دملاصادق حلوییی زوی ئی د کابل په قضا صدارت مقرر کړل او د کابل حکمران کفالت ئی تاش بیگ خا نه‌وسپاره .

د جها نگیر په امر د کابل په بالا حصار کی ودانی جوړی سوی

د نیمروز ملك غیاث‌الدین محمود وفات سو .

١٦٠٧م١٠١٦ق

خان دوران شاه بیگ خان کابلی د جها نگیر له خوا د کابل او تیرا او بنګښ او بنیر صو بدار مقرر سو (جمادی الاولی) دی تر ١٠٢٦ق پوری د کابل صو بدار و .

د جها نگیر په امر د بابر پاچا د قبر شنخته د ده پر قبر په کابل کی و درول سوه .

محمد صد یق هدایت کشمی د «مبداء و معاد» رساله دشیخ احمد مجدد سر هندی له افاد اتو ثخه و لیکله د شیخ قاسم متی زی د تذکره اولیای افغان د مؤلف وفات د هند په چنار گړ کی .

١٦٠٨ م ١٠١٧ ق

دنیمروزملك شاه حسین دهرات له لاری حجاز او حج ته ولاړ .

١٦٠٩ م ١٠١٨ ق

د نیمروز ملك شاه حسین له مکرانه را ستون سو (١٥ شعبان).

١٦١٠م١٠١٩ق

میر معصوم نامی قند هاری په بهکر کی امین الملك و ، اوپه دغه ښار کی وفات او ښخ سو (جمعه ٦ ذی حجه) .

د نیمروز شاه ابو القاسم او شاه حبیب الله او امیر سید علی اوامیر حسن مړه سول .اوملك شاه‌حسین له فراه څخه اصفهان ته ولاړ .

قند هاری ملا الف هوتك خپل پښتو بحر الایمان منظوم کیء.

حسن بن محمد الخاکی شیرا زی احسن التوا ریخ و کیښ ،چی د افغانی شا هانو احوال هم پکښی سته .

١٦١١ م ١٠٢٠ ق

احداد د عمر شیخ رو ښانی‌زوی دپښتنو قائد ، پر کابل حمله وکړه اوپه بالاحصار کی یی د معزالملك سره جنګ‌وکیء،چی‌داحداد ملګر ی بارکی په دی جنګ کی مړ سو ، نو احدادبیرته‌لوګرته ولاړ (دوشنبه ٢ صفر .

د جها نګیر له د رباره د پنجاب حکمران قلیچ خان کابل ته داحداد مقابلی ته مقرر سو .

احمدخان کنبودبهیگ خان زوی معدن اخبار احمدی (مجمع التواریخ) په هندکی دپښتنو پا چها نو پر احوال و کیښ .

امام الدین متی زی د شیخ کبیر زوی دتاریخ افغانی‌مؤلف په پیښور کی زیږیدیء.

١٦١٣م١٠٢١

خواجه نعمت الله بن خوا جه حبیب الله هروی نور زی خپل د پښتنو تاریخ(مخزن افغانی) د هند په‌بر هان پور کی تمام کیء(جمعه ١٠ ذی حجه – ٢٢ جنوری) په فارسی ژبه .

اخوند درو یزه ننګر هاری خپل فارسی کتاب تذ کرة الا برار والا شرار و کیښ .

خوشحال خان ختك د شهباز خان زوی د ختکو دا کوړی په‌سرای کی‌وزیږیدیء. دی د پښتو لوی شاعر او قومی زعیم و (ربیع‌الثانی –مئی).

احمدیادګار په هند کی تاریخ شاهی ، یاتاریخ سلاطین افا غنه) وکیښ (دکلکتی چاپ ١٩٣٩م).

١٦١٤م١٠٢٣ق

ملك شاه حسین له نیمروز څخه کیچ او مکران‌ته‌ولاړ(١٧ شعبان) .

١٦١٥م ١٠٢٤ق

احداد رو ښانی په چرخ کی د جها نګیر پاچاله لښکرو سره‌جنګ وکیء چی دری زره تنه ملګری یی مړه سول .او احداد د قند هار خواته ولاړ .

عبداللطیف د عبد الله عبا سی زوی د بنیر او سیدونکی په تیراه کی د مولوی معنوی د مثنوی اتیا خطی نسخی سره مقابله کړی ،او یوه صحیحه نسخه یی ځنی جوړه کړه (د کابل او پیښور خطی کتابخانه).

میر عماد حسنی مشهور خطاط اونستعلیق لیکونکی چی ډیر وخت په هرات کی و، دشاه عباس په

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر د مسعود بك مسګر پــه لاس وواژه سو، مولانا ابوالبقا ,و سوی خراسانی خطاط د ده معاصر و.

۱۶۱۶ م ۱۰۲۵ ق

میرزا ارشد برنا بادی هـــروی شاعر او مولف او خطاط په برنا باد کی وزیږیدیٔ .

د نیمروز ملك غیاث محمو دی او میر محمد وفات سول .

ـــ ۱۶۱۷ م ۱۰۲۶ ق

مهابت خان دبنګښ د صوبـــی حکمران مقرر سو او رشید خان یی کۀمکی و . (ربیع الاول) .

خان دۀ ران شاه بیګ‌خان کابلی دتهتی صو بدار سو ، او په عوض کی قلیچ خان د کابل صو بـــدار سو .

۱۶۱۷ م ۱۰۲۷ ق

د لاور خان کــاکــړ د کشمیر صوبدار مقرر سو .

شاه حسین بن ملك غیاث الدین **محمد دسیستان دملکانو تاریخ‌احیاء** الملوك تالیف کیٔ .

۱۶۱۸ م ۱۰۲۸ ق

د احداد روښانی او امان الله د مهابت خان زوی دجهانګیری لښکر مشر جنګ او د احداد ماته .

د نیمروز ملك جلال الدین محمود اصفهان ته ولاړ .

ملایحیی محیی دهرات خطاط او شاعر وفات سو .

۱۶۱۹ م ۱۰۲۹ ق

د جهانګیر له خوا خواجـــــه **عبد العزیز نقشبندی د بهادر خان اوزبك پر ځای د قندهار صوبدار** **اوبا یا خواجه ئی کومکی مقرر سو.**

۱۶۲۰ م ۱۰۳۰ق حدود

پیر محمد حنیف پلوسی پر‌ان‌مجموعهٔ تاریخ افغانان وکیښی . له‌مخـــزن افغا نی او اسرار الا فغان‌او‌تذکرهٔ ابرارو اشرار څخه اقتباس(دپیښور موزیم خطی نسخه) .

ابراهیم بیټنی دنعمت‌الله هروی پر‌مخزن افغانی‌باندی الحاقات زیات کړل .

۱۶۲۱م۱۰۳۱ق

د شاه‌عباس صفوی لښکر وقندهار ونیویٔ او خواجـــه عبـد العـزیز دجهانګیر حکمران تسلیم سو(جمادی الاولی).

شیر خان ترین د پښین ملـــی مشرو .

۱۶۲۲ م ۱۰۳۲ ق

د شاه عباس صفوی له خوا ګنج **علی‌خان دقندهار حکمران سو .**

حسین خان په پښتو او فارسی تواریخ افغان وکیښی .

۱۶۲۳ م ۱۰۳۳ ق

مدار المها م خواجه ابوالحسن د کابل حکمران اودده زوی احسن‌الله ظفر خان یی په وکالت دجهانګیرله خوا مقرر سول .

د پیر سباك د کلی پیر معظم شاه په هند کی تواریخ حافظ رحمـــت خانی د خواجو ملیزی د توار یـــخ افاغنه څخه اقتباس او لنډ کیٔ .

۱۶۲۴م۱۰۳۴ق

شیخ احمد مجد د الف ثانـی د مولانا عبدالاحد کابلی نقشبند ی زوی ۶۳ کلن په سر هند کی وفات

او بنیخ سو (سه شنبه ۲۸ صفر) .

میر محمد صلاح او بهی خطـاط د شرازی عرفی کلیات پــه هرات کی وکیښس (د هرات د **ملا محمد علی خطاط نسخه)**

مولانا شیرعلی هروی‌خطاط ژوندیٔو

۱۶۲۵ م ۱۰۳۵ ق

جهانګیر د پیښور له خوا کابل ته رغی (یکشنبه۲۱ شعبا ن) دی له‌کابله ددی کال پــه آخـر کښی هند ته ولاړ .

د احداد روښانی پــه مشری د تیراه د پښتنو او د جهانګیر دکابل دحکمران ظفر خان ترمنځ جنګ‌اود **احداد وژل او دده پری کړی سر** ډهلی ته استول .

تر ده وروسته ئی زوی عبدالقادر روښانی پر **ځای کښینوست .**

۱۶۲۵ ـ۱۶۳۴ م۱۰۳۵ ـ۱۰۴۴ق

عبدالقادر د احداد روښانی زوی د پښتنو مشرو .

۱۶۲۶ م ۱۰۳۵ ق

د بهاکـو خـان یـوسف زی او د کی .

شهباز خان ختك جنګ‌په‌جهانګیره کی امیر خلیل قلندر هـــراتی خطاط په حیدر آباد د کن کی وفات سو.

د کابل په جلګه کی دراجپوتانو او کابلیانو‌جنګ‌او د۹۰۰ راجپوتو **وژل او ۵۰۰ را جیـوت نیـول او خرڅول .**

یحیا سبز واری هروی منشی او شاعر په مکه کی وفات سو .

۱۶۲۷ م ۱۰۳۶ ق

د نـظام الدین بن عبدالشکـو ر بلخی حنفی‌مفسر دریاض القدس

او شرح لمعات عراقی د موٰلف وفات .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

جهانګیر د جلال الدین اکبر زوی په لاهور کی ۶۰ کلن پسلسه ۲۲ کاله پاچهی وفـات سو او د ده ز وی شاهزاده خرم د شهاب الدین محمد شاه جهان په نامه په آګره کی پاچا سهو (دوشنبه ۷ جمادی الثا نیه

۱۶۲۸ ـ ۱۶۶۵ م ۱۰۳۷ـ۱۰۷۶ ق

د شاه جهان ین جهانګیر پاد شاه د پاچهی دوره .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

ندر محمد خان د ماورا النهر پاچا او د دمزوی عبدالعزیز بامیان ونیوی او په قلعه ضحاك کی خنجر خا ن محاصره کیٔ (۱۵رمضان) وروسته ئی دری میاشتی کابل هم کلابند کیٔ **خوچی شاه جهان خواجه ابوالحسن** مهمند او مها بت خـــان د ۳۵ روز **لښکرو سره کابل ته راواستول (۱۵ ذیقعده)**

۱۶۲۹ م ۱۰۳۸ ق

د شاه جهان لښکر راورسید ل او کابل ئی د ندر محمد خان لـــه محاصری څخه خـــلاص کیٔ(جمعه **۱۶ محرم) ندر محمد خان دغوری له لاری بلخ ته ولاړ .**

د مهابت خان له خوا عوض بیګ د ضحاك د کلا په قلعه داری مقرر سو .

شیر خان ترین د حسن خان زوی د قندهار او هند تر منځ دپښین‌لار **ونیوله او د قندهار د صفوی‌حکمران** علی مردان خان سره ونښت .

کامران خان سد وزی په قندهار کی خپل کتاب (کلید کامرانـــی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکینبس .

پیر علی‌هروی خطاط د عبدالرحیم عنبرین قلم زوی د سعدی گلستا ن په ښکلی نستعلیق د شاه جهان د کتابخانی لپاره وکیښس (۲٤ صفر غره آبان دکا بل د خطی نسخـــو کتابخانه) مخلص الدوله افتخارخان کابلی د احمد بیگ اتکه زوی دجمون فوجدار شو .

۱٦۲۹ م ۱۰۳۹ ق

د کمال الدین پښتون غور ځنگ او په یو لم گذر کی د عبدالقادر او کریمداد او محمد زمان روښانیا نو په ملگری د دهلی له لښکرو سره جنگ او د پیښور کلابند کول او د سعید خان صوبدار مقاومت .

۱٦۳۰ م ۱۰٤۰ ق

پیرا خان د دولت خان زوی چی په (خان جهان لودی) مشهور او د هند لوی امیرو دشاه‌جهان دلښکرو سره په جنگ کی و واژه ســـو (دوشنبه غره رجب)

میرزا خان د نورالدین روښانی زوی د پښتو شاعر په دکن کـــی وواژه سو .

احمد بیگ‌اتکه کابلی دشاه‌جهان له خوا د ملتان فوجدار شو .

دریا خان رو هیله دا و دزی په هند کی ووژل سو .

محمد عالم بن شیخ محمد صالح ندایی سمر قندی د غزنی خان لپاره دغزنی دمشایخو تاریخ (مرآه‌الاولیا) وکیښس . (د تاشکند خطی نسخـــه ۱۰۹٦ ق)

سید عبدالوهاب د سید غـــاز ی زوی مشهور مجاهد او عالم اومولف (اخوند پنجو) د پیښور په اکبر پوره کی ٩٦ کلن وفات او ښخ ســـو (دوشنبه ۲۷ رمضان) دی په ۹۹۰ ق اکبر پوری ته راغلی و او دپښتو کنزالد قایق ئی‌منظوم کیء.

۱٦۳۱ م ۱۰٤۱ ق

خواجه خضر خان د سدو خان زوی د قند هار مشر شو د ده نور ورونه مغدود خان ــ زعفران خا ن کامران خان ــ بهـــادر خان ورسره ملگری وو .

شیر خان ترین له پښینه پرسیوی لشکر کښی‌وکړه او د صفوی‌لښکرو مشر علی مردان خان له قند هاره پرپښین حمله وکړه او شیر خاند ملتان له لاری د شاه جهان در بار ته پناه ورووړه (رمضان)

۱٦۳۲ م ۱۰٤۲ ق

رحمان بابا د پښتو صوفی شاعر د پیښور په بهادر کلی کی وزیږیدی دی دعبدالستار مومند زوی‌و (وفات ئی ۱۱۱۸ ق)

اسد خان د معصوم کابلی زوی د غزنی تهانه دار شو .

۱٦۳٤ م ۱۰٤٤ ق

سعید خان دکابل حکمـــرا ن عبدالقادر روښانی او الله داد د جلال الدین روښانی زوی ونیول او په هند کی بند یان شول .

۱٦۳٦ م ۱۰٤٦ ق

عبدالقادر د روښانی احداد زوی په پیښور کی محبوس وفات سو.

۱٦۳۷ م ۱۰٤۷ ق

کریمداد د جلال الدین روښانی زوی په پیښور کی د شاه جهـــا ن په حکم وواژه سو . (رمضان)

شاه جهان د کابل حکمران سعید خان وگو ماره چی د قندهار دنیولو هڅه و کی ، د قندهار حکمران علی مردان خان د ملك مغدود او ملـــك کامران د سدو خان د زامنو پـــه ملگری د صفو یانو اقتدار په‌قندهار کی‌ختم کیء اودشاه جهان لښکرو قندهار ونیو (۲۳ شوال) او سعید خان‌دشاه جهان‌له خوا دلته‌حکمران سو (۱۷ ذیقعده)

سیاوش د صفوی لښکرو مشر پرقندهار راغـــی او د سعید خـــان سره ئی په سنزری کی جنگ وکي. خو مات سو نو اولاړ او د قندهار د غربی خوا کلا وی د شاه جها ن لښکرو ونیولی (دوشنبه ۲٦ذیقعده)

۱٦۳۸ م ۱۰٤۸ ق

سعید خان د شاه جهان لښکر مشر د قند هار مشران ملك‌مغدود سدوزی او ملك علاول ترین اوحیات ترین د ځان ملگر ی کړه او ساروان کلائی ونیوله وروسته ئی د زمیـــن داور ښار کلابند کی ء او په ۱٦ صفر ئـــی له رو ښن سلطان څخه ونیوی .

سعید خان په ۲۳ دربیع الثا نی کلابست له محراب خانه څخه ونیو اود ربیع الثانی په ۲۱ ورځ ئـــی له صفی قلی څخه گریشس هم ونیو او په‌دی‌ډول‌دقندهار ټوله سیمه د شاه جهان لښکرو لاسس ته کـــړه (۸ جمادی الاولی)

اخوند درویزه ننگرهاری‌د گدای زوی په پیښور کی مړ او ښخ سو (د پښتو مخزن اسلام او فار سی تذکره الابرارو والاشرار او ارشاد الطالبین مولف)

۱٦۳۹ م ۱۰٤۹ ق

شاه جهان له پیښوره کابل‌ته راغی (۲۵ محرم) داراشکوه ئـــی غزنی ته واستاوه اوسعید خان ئی دهزاره‌جات دپلنگتوش د غورځنگ مقابلی‌ته واستاوه اوهغه دهـــزاره مشر میراسماعیل‌د ۲۷ تنو مشرانو سره کابل ته راوستل (۲۱ صفر)

دقندهار مشران ملك مغـــدوداود کامران سدوزی په کابل کی شاه جهان ته راغلل او پخپله پاچا له کابله لاهور ته‌ولاړ (۲۵ ربیع‌الثانی) قلیچ خان د قند هار اوسعید خان د کابل حکمران سول .

ملك او دل د قندهار قومی مشر او ملك حمزه د سیستا ن د ملـــك جلال‌الدین زوی سره ملگری سو ل اردهلمند په خانشین کی په ملـــی غور ځنگ لاس پوری کیء خوملك او دل په جنگ کـــی ووژل سو او حمزه د سیستان قلعهٔ فتح ته ولاړ (شعبان)

اشرف خان هجری د خوشحال خان زوی د پښتو دیوان خاونـــد شاعر په اکوړه کی وزیږیدی .

قاضی تولك د بلخ قاضی القضاة په بلخ کی وفات شو .

د بنیر عبـــداللطیف عـــباسی د مولینـــا بلخـــی د مثنوی او حدیقه سنایی د نسخو مرتب او د لطایف اللغات مولف وفات شو .

۱٦٤۰ م ۱۰۵۰ ق

محمود ابن‌ولی‌خیل دائرةالمعارف د بحرالا سرارفی مناقب الاخیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نامه د ندر محمد خان لپاره په بلخ کی په فارسی وکیښس دا کتاب په ۱۰٤٤ ق شرو سوی و (خطی د شوروی کتابخانی) علی مـردان خان د کشمیر حکمران د کابل او صفدر خان د قند هار او سردار خان د بنګښس په صوبداری مقرر شول (شوال)

ملك مغدود خان او کا مــران د سدو خان زامن د قندهار مشر ان دهلی ته ولاړل .

دمولانانورالدین هروی‌خطاط وفات.

خواجه محمد صدیق هدا یــت بدخشانی نقش‌بندی صوفی اوشاعر په‌دهلی کښی وفا ت شو (شوا ل)

حسین شهابی هروی‌خطاط په هرات کی ژوندی و.

۱٦٤۰ م ۱۰۵۰ ق حدود

داخوند قاسم شنواری پاپین خپل د پښتو فواید الشریعه د مولف د ژوند وخت .

په همدغه وخت کی با بوخا ن د پښتو بل مولف ژوندی و .

خدا داد سلطان (خود کــــی) سدوزی دخضر خان زوی دقندهار مشرو ده د خپلی سیمی تك له غلجو سره د جلدك پل سنګی وتاکه ، زوب او بوری ئی هم ونیول .

۱٦٤۱ م ۱۰۵۱ ق

دخوشالخان ختك حکمرانی په ختکو کی

– ۱٦٤۲ م ۱۰۵۲ ق

دشاه صفی صفــوی سپه سا لا ر رستم خان ګر جی دقند هار نیو لوته وګو مارل سو، خوشاه جهان‌شهزاده دارا شکوه اومرادبخش دډیرولښکرو سره قندهار ته را واستول.

ځکه‌چی شاه صفی په۱۲ صفر مړسو، نو پر قند هار لښکر کشی‌هم وځنډیده او دواړه شهزادګان بیر ته هند ته لاړل (۱۵جمادی‌الاخری)

حسن خان شاملو دهرات حا کم‌او تکړه نستعلیق لیکول په هرات کی وفات او ښخ سو.

دسعادت‌خان دخوشحالخان دزوی ولادت (٦محرم–۱۷ اپریل)

۱٦٤۳ م ۱۰۵۳ ق

مللك مغدود سدوزی د قنــد هار مشر دکابل دیوان میر یحیی سره په جنګ کی وواژه سو.

نودی معزول سو او پر ځای ئی میر صمصام الدو له کابل ته مــقرر سو.

خلیل بیګ دغوربند اوقلعهٔ‌ضحاك تهانه دار سو .

بهرام خان دخو شحال خان ز وی وزیږیدیء (ربیع‌الاول – جون) .

۱٦٤٤ م ۱۰۵٤ ق

صفدر خان دقند هار صو بدارمړ سو او پر ځای ئی سعید خان ظفــر جنګ مقرر سو .

را جه جګت دکلات قلعه دار کابل ته مقرر او پر ځای ئی خا نه زادخان دسعید خان زوی مقرر سو .

پر دل خان برېخ دبست او ګریش قلعه دار سو ورو سته نو خان زاد خان دزمینداور قلعه دار سو او دده ورور عبدالله کلات ته مقرر سو.

ندر محمد خان خپل زوی سبحان قلی دپلنګتو ش پـــر ځای بلخ ا و بدخشان ته را واستاوه او پر قندهار هم دصفو یانو دحملی خطرو، نوراجه

جګت اوقلیچ‌خان قندهارته واستول سوه (ربیع‌الاول)

۱٦٤۵ م ۱۰۵۵

محمد طا هر بن قاسم (ابولقا سم) خپل کتاب عجائب الطبات په بلخ کی دندر محمد خان لپاره تا لیف کی ء (دکابل خطی کتا بخانه اوداز بکستان اکادیمی علوم) .

اصالت خان او علی مــردان خان دندر محمد خان مقا بلی ته له کا بله غوربندته ولاړل (۲٦ جمادی‌الاولی) او په هندو کش او اندراب کی‌جنګونه وکړه. نو شا هزاده مراد بخش د٦۰ زرو لښکرو سره د شمالی‌افغانستان دنیو لو لپاره له لاهوره کابل ته را رهی سو.

خو شحال خان ختك دشاه جها ن په لښکرو کی تر اندراب‌اوبد خشانه ولاړ .

۱٦٤٦ م ۱۰۵٦ ق

شاهزاده مراد بخش له پیښو ره کابل ته راورسیدیء (۹ربیع‌الثانی) اوپه ۲۱چاریکارته ولاړ اودربیــــع الثانی بغه ۲۲پخپله شاه جهان هم دوهمه پلا کابل ته راغیء .

شاهزاده مراد بـــخش مراد بخش شمالی افغا نستان تر بلخه پو ر ی ونیوی (۳جمادی الثانیه) ندر محــمد خان دشبر غان په جنګ کی ما تاو مرو ته و تښتیدیء.

شهزاده مراد بخش دبلخ تر نیولو ورو سته کابل راغیء اود شاه جهان له خوا مـــدا‌المهام ســعــد الله خان دشمالی‌و لایاتوحکمران‌او نورحاکمان هم داسی مقرر سول:

دبــلخ صو بــدار بــهـا در خا ن داؤود زی.

دبد خشان حا کم قلیچ خان اونظر سهادر خو یشکی .

داند خود حا کم رستم خــان او راجه پهار.

دغوری حاکم شاه بیګ خان.

دمیمنی حاکم شاد خان.

اند خود قلعه دا ر دو لت خان.

دخان آباد حا کم حیات ترین.

درستاق حاکم خنجر خان.

د شبر غان حاکم جبار قلی .

دسر پل او سان چار یك حاکــم خوشحال بیګ.

دآقچی حاکم شاد مان پکلی وال.

دخلم حاکم خوا جه عبدالعزیز.

ددرله ګز حاکم پهار لوا نی.

دبابا شا هو حاکــم محــمــد شاه قدیم.

دنارین حاکم شاه محمد.

دمو من آباد حاکم شیخ فتح الله .

دایبك حاکم افلا طون بیګ.

درباط ریز ګان حاکــم سلــطــان بایزید.

دخنجان حاکم میرك‌بیګ.

ددو شاخ حا کم عبد ا لغفو ر بیګ .

دفتح آباد حاکم فرخ حسین .

دقر یشك حاکم محمد زمان.

داندراب حاکم قاسم بیګ.

دکو لاب حا کم جلال‌الدین‌دروازی.

شیبړو زرو الما نانو پر قندوزحمله وکړه، خو را جروپ دقند وزلښکری مشر دوی و شړل او ښارئی وسا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رجب) دړی اندخوډ چوړ کیٔ او تر آمو واو ښتل .

دشاه جهان په امـــر دبا بر شاه دمر مرو سپین مسجد په څلو ینبت زره روپۍ جوړ کړه سو.

دشاه جهان په امر دنملی باغ‌ودان سو .

محمد صالح کمبود (محاربهٔ بلخ) کتاب ددی ښار دکلا بندۍ په شرحه کښې و کیښی (دبر تا نیا دمو زیم‌خطی نسخه)

محمد یوسف دشیـــخ رحمت الله انکی زوی‌منتخب التواریخ وکیښی (دکیمبرج خطی کتابخانه) دشاه‌جهان له‌خوا خواص خان دقنـــد هار پــه صوبداری او خواجه عبدالـــر حمـــن دبد خشان بخشی او سعا دت خا ن دتر مذ په قلعه داری او سید اسدالله دزمینداور په‌حکمرا نی‌اوذوا لقدرخان خان دکابل په قلعه داری‌مقرر سول او پخپله پیښور ته لاړ (۲۶ شعبان)

۱۶۴۶ م ۱۰۵۶ق حدود

الهام داد دالله داد رو ښنا نی زوی دهند په نا ند یر کښې و فات سو .

۱۶۴۸ م ۱۰۵۸ق

شاه عباس صفـــوی د (۵۰) زرو لښکرو سره قند هار تر دوو نیمـــو میا شتو کلابندۍ ورو سته و نیـــو (۹صفر) او محراب خان ئی دکلابست او زمینداور په نیولو و گو ماره ا و پخپله بیر ته دهرات له لاری ایر ا ن ته ولاړ.

څکه چی دا فغا نستان پر شما لی ولایاتو حملی کیدی او عبدالعز یز خان دندر محمد خان زوی پر بلـــخ راتیٔ او پخپله ندر محمد خان‌هم له ایرانه‌راغیٔ نو شاه جهان کابل تــه راغی او شهزاده او رنگ زیـــب ئی دهندو کښ شمـــال ته واستاو ه (سلخ ربیع‌الاول) ده‌د عبدا لعز یــز خان له لښکر و سره سخت‌جنگو نه وکړه او هغه ناچاره سو چی‌ور آمو آمو واوړی (۱۸ جمادی‌الاولی) .

شاه جهان د رجب په میاشت کــی له کابله پیښور ته رهـــی سو ا و شهزاده او رنگ زیب هـــم پــه ۱۴ شعبان له بلخه کابل ته ولاړ.

له بلخه تر میمنی پوری سیمــی ندر محمد خان او دده زوی‌عبدالعزیز خان ته پا ته سوی.

الله‌داد دجلال الدین رو ښنا نی‌زوی (رشید خان) په دکن کښی و فات‌سو.

۱۶۴۹ م ۱۰۵۹ ق

دو لت خان سدوزی دقـــند ها ر کوتوال ته دو هم صفوی شاه عبا س یو ددوستی فر مان صادر کیٔ اود قندهـــار مشر سو ، ده د صفـو ی حکمران زمان خان سره جنگـــو نه وکړل، او آزاد حکمران و، دده پــه وخت کی حیات سلطان او لښکر خان دسلطان خدا داد زامن دشپږ و زرو ابدالی کورنیو سره‌ملتان ته ولا ړل شهزاده او رنگ زیب دملک‌حسن افغان په‌ملگری راغیٔ اود قند هارپه ښارکښی صفوی حکمران محراب خان کلابند کیٔ (۱۴جمادی الاولی) شاه عباس دمحراب کو مک ته ۳۰ ز ر ه سپاره واستول او دقندهار په‌سیمه کی سخت جنگو نه و سوه. په د غه

وخت کی شاه جهان څلر مه پلا کابل ته راغی، خو قند هار ئی صفویانو ته پر ینبو اد اود روژی په میا شت‌بیرته لاهور ته ولاړ، او رنگـزیب هـــم دقندهار محاصره پـــر ینبوه او لاهور ته ولاړ (ذیقعده).

مولانا نور محمد (محمد یــو نس) داباسین د کـــوهستان مجـاهد او مدرس وفات سو .

۱۶۵۰ م ۱۰۶۰ ق

شاهزاده شیر خان دخضر خا ن سدوزی زوی دقندهار مرز بان‌وودده خپل ر قیب حسین دمغدود خان‌زوی ملتان ته و شاړه او ټولو ابـــدالـــیو تر فراه پوری دی په مشری و مانه، بدال خان با میزی اومیر الکو ز ی هم دده تا بعان وو .

حاجی عبدالعلی تالقانی منشی او دانشاء دکتاب مؤلف په هند کښی مړ سو .

شیخ امام الدین محمد عنا یت الله دشیخ کبیر بالا پیر متی زی ز و ی دتاریخ انساب‌افغانی‌مولف په‌پیښور کی مړ او ښخ سو (ولادت ۱ محرم ۱۰۲۰ق).

۱۶۴۳ م ۱۰۶۱ ق

شاه جهان خپل زوی او رنگـزیب د۶۰ زرو لښکرو ۴۰ تو پو او لسو جنگی فیلانو سره دملتان له لا ر ی پر قند هار را واستول (۱جمادی ـ الاولی) او شاه جهان هم پنځمه پــلا کابل تــه راغـــیٔ (۱۶ ربیع الاول) قند هار دوی میا شتی کلا بند سو، خو او رنگ زیب نا کامه کا بل ته ولاړ، او شاه جهان هم له کا بله پـــه ناکامي هند ته ستون سو (رمضان) او دارا شکوه‌ئی دکابل په حکمرا نی پر ینبو.

میر من نازو تو خی دسلطان ملخی لور دمیرویس خان مـــــور دپښتو شاعره دقلات په‌توخو کی و زیږ یده.

قاضی محمد اسلم هروی مشهور عالم اود کابل قاضی و فات او پـــه لاهور کښی ښخ سو .

میرك بلخی شا عر (فکـــری) پــه اصفهان کښی و فا ت سو.

۱۶۵۱ م ۱۰۶۲ق

شاه جهان خپل زوی دارا شکـــوه دیو لکو لښکرو او ۵۴ تو پو او ۱۷۰ جنگی فیلانو سره دکابل له خوا پر قندهار را وا ستاوه ا و دریمه پلائی محراب خان صفوی په قند هار کـــی کلابند کیٔ خـــو تـــر (۵) میا شتو کلا بندی ورو سته نا کامه هند ته ستون سو (ذیقعـــده) او قند هار صفو یانو ته پا ته سو.

خواجه فاضل بیگ دکابل ا میر وفات سو، قبر او شنخته ئی د کابل په عاشقان او عارفان کی دہ.

۱۶۵۲ م ۱۰۶۳ق

دشیخ رحمکار کستیر کاکا صاحب بن‌ابك صاحب مشهور صو فـــی او مر شدوفات ۸۰ کلن جمعه ۲۴ رجب مساوی ۲۱جون. دی دپیښور د نـــو ښاره سره ښخ اودکاکا خیلو نیکه دی. (ولادت جـــــمعه ۱ ر مــضان ۹۸۳ق).

رشید خان بدیع تو نــــی لطایف الاخبار یا تاریخ قند هـــار و کیښی، دتیر کال دکلابندی‌حال .

(دبر تانیا دموزیم او انډ یاآفیس خطی نسخی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۵۳ م ۱۰۶۳ق

عبدالقادر خان دخوشحال خان‌زوی دپښتو شاعر او مؤلف و زیږ یدیء (۲۵ ذی حجه = نومبر) .

موبد شاه په دبستان مذا هب کی دروښانیانو ښه معلومات وکښل.

توکل بیگ بن لو یـــك (تولك) بیگ حسینی وا قعه نو یس په غزنی کی دشا هنا می منتخب او منشـور کتاب (تاریخ‌دلکشای شمشیر خانی) دغزنی د حکمران شمشیـر خـا ن لپاره و کیښی.

(دکابل خطی کتابخانه اودبر تش موزیم خطی نسخه).

۱۶۵۴ م ۱۰۶۴ق

بنگښو سره د خوشحال خان او ختټکو جنگ.

مبارك خان نیازی دمحمد خان زوی دښگښ د صو بې تنها نه دارسو.

۱۶۵۵ م ۱۰۶۶ ق

هادیداد دجلال الدین رو ښا نی زوی دهند په نا ندیر کی وفات‌سو.

۱۶۵۶ م ۱۰۶۷ ق

بها در خان افغان دکابل مستقـل صو بدار معزول او پـــر ځای ئـی دشاه جهان‌له درباره رستم‌خان‌مقرر سو. ددغه کال دلوی اختردمیاشتی په اومه شاه جهان نا رو غه سو ا و او رنگ ز یب پر و لیعهد دارا‌شکوه غالب سو او ډهلی ئی و نیویء.

دصا لح محمد زایر بد خشی‌شاعر وفات.

۱۶۵۷م۱۰۶۸ق

شاهزاده او رنگ زیب عا لمگیر محی الدین خپل پـلار شاه جـهان ونیویء اود هند پاد شاه سو(غره ذیعقده) دی دشاه جهان دریم زو یؤ چی‌په ۱۵ ذیقعده ۱۰۲۷ق زوکړیو ۴۰ کلن پر تخت کښیښنو ست اوخپل وروړ دارا شکوه ئی وواژه.

حیات تر ین دعلی خان تر ین زوی دکابل حکمران سو.

۱۶۵۸ م ۱۰۶۹ ق

شاه حسین دمغدود خان سدوزی زوی دهند په رنگپور کی مړ سو . دی دملتان دسدوزو ناظمانو شجا ع خان‌او شریف خان اومظفر خان رکن الدو له نیکه کیږی.

داو رنگ زیب‌له‌خواپه افغانستان کی دغه مأ مورین وو.

مهابت خان دکابل صو بدار.

مغرل خان او سعادت خان دکابل کومکیان

رعایت خان او اسحاق خان‌دکابل بخشیان..

میر یعقوب دکابل دیوان.

شمشیر خان دغزنی حاکم.

سعـــید خان دبنپراو نو ښا ر فوجدار.

۱۶۵۹ م ۱۰۷۰ ق حدود

ښالم خان دکرم خان هو تك زوی دکلات دسیمی مشر و ، چی نا ز و دسلطان ملخی تو خی لورئی وکړه.

ملا شاه بد خشی عالم او صو فی وفات سو .

۱۶۶۰ م ۱۰۷۱ق

میرك هروی عالم دداراشکوه‌معلم او دیوان حرم په هند کی مړ سو .

۱۶۶۱ م ۱۰۷۲ ق

عبدالکریم (کریمداد) دااخـو ند در ویزه زوی دپښتو مؤلف و فات سو.

۱۶۶۲ م ۱۰۷۳ ق

محمد حسین بن حسین‌سبز واری محدث اواخباری زبدة الاخبار تألیف کړیء ۱۷ ربیع الاول.

۱۶۶۴ م ۱۰۷۴ ق

سید امیر خان دپیښور صو بدار خوشحال خان بندی‌کړیء (جمادی ـ الثانیه = جنوری) او ډهلی ته ئی بندی واستاوه (رمضان = اپریل)

ضیاء الـد ین حسین اسلام خـــان (والا) تخلص قطغنی خوستی شاعر اود کشمیر صو بدار په اکبر آبادکی مړ سو .

۱۶۶۵ـ م ۱۰۷۵ ق

خوشحا ل خان له ډهلـی څخـه رنتبو رته بندی واستول سو.

خر می بد خشی شا عر اولیکوال رو ضة العشاق دسعــدی دگلستان په تقلید و کیښ (خطی) .

۱۶۶۵ م ۱۰۷۶ ق

خو شحال خان دستار نا مه پــه پښتو نثر و کښله . (۱۷ربیع الاول = ستمبر) داکتاب دده دجهانداری سیاسی نظریه څرگندوی .

شاه جهان چی ۳۱ کاله د هند او افغانستان پاچا ؤ ، تر اته کاله حبس ورو ستته ۷۶ کلن په آگره کی مړ سو (دو شنبه ۲۴ رجب).

۱۶۶۶ م ۱۰۷۷ ق

امیر خان دکابل صو بدار معزول سو او پر ځای ئی محمد امین بخشی مقرر سو (ذیقعده)

په پکهلی او مهابن‌کی دباکواوملا څالاك او سلطان محمود گهړن پــه مشری دپښتنو یوسفزو غور څنگ اوداتك د فوجدار کـامل خان سره دوی جنگونه، چی‌دهزاره په‌جنگ‌کی دوه زره تـنــه مـړه سوه (شوال)

خو شحال خان دډهلی په بازار کی له آسه ولو یدی او پښه‌ئی ما ته‌سوه (غره رجب = دسمبر) .

توماس هیکس دجان هیکس‌زوی انگر یز ی گ ر ز ند و ی په کا بل کی مړ او ښښخ سو. (۱۱ اکتـو بر)

۱۶۶۷ م ۱۰۷۸ ق

دډهلی له خوا حکمران شمشیــر خان اودیوسفزو جنگ‌په‌شاه منصور کړی، او د شمشیر ما ته (دمـحـرم منځ = دجولائی اوایل)

مهابت خان دسیدامیرخان پرځای دکابل صو بدار مقــرر سو او هغـه د یوسفزو دایلولو لپاره خـوشحال خان هم له ډهلی څـــخه ور ســره را وست .

۱۶۶۹ م ۱۰۷۹ ق

مهابت خان دمغو لیه در بار له‌خوا دکابل او پیښور صو بدار دیوسفزو په سیمه کی دلنگر کوټ جنگــی‌کلا جوړه کړه.

علی مکی بن طیفور بسطـــا می د شاهنامی دلغاتو شرح او کښلــه

۱۶۶۸ م ۱۰۷۹ ق حدود

ایمل خان مهمند په خیبر کـــی دایمل شاه په نامه سکه وو هله ا و محمدامین دکابل صوبدار ئی مـات کیء اودخوشحال خان ختټك په گډه او رنگزیب ته ولاړ مو ل.

۱۶۶۹ م ۱۰۸۰ ق

داور نگزیب دلښکر مشر اغر خان دکابل دصو بدار فدایی خان پــــه مرسته په علی مسجد کی دپښتنـــو سره و جنگیدی، خو تر خیبر ر اتیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسو .

خوشحال خان کابل ته راغیء .

میا محمد معصـــو م مجـــددی نقشبندی د حضر ت شیخ احمـــد مجدد زو ی په سر هند کی و فات سو .

محمد صالح هرو ی خطاط دهرات دسعد یه مسجد نو شته و کښله .

۱٦٦۹ م ۱۰۸۰ ق حدود

سر مست خان‌دشیر خان سدوزی زوی دقندهار مشرؤ .

عبدالحلیم دعبدالله زوی دا خو ند درویزه لمسی دپښتو مـــو لـــف ژوندی ؤ.

حاجی یاد گاربلخی استادنستعلیق لیکونکی ژوندی ؤ .

۱٦۷۰ م ۱۰۸۱ ق

مها بت خان دکابــل صـــو بدار پیښور ته ولاړ (۱۰ ربیع الاخر = اگست) .

شهزاده محمد اعظم له کا بلـــه لاهور ته و لاړ او امیر خان دخلیل خان زوی دکابل صو بداراواغو خان ئی کو مکی سو .

او رنګ زیب دری کاله پـه‌حسن ابدال کی پښتنو په مقابله کی تیر کړه او ډهلی ته ولاړ .

میر محمد شفیع هروی (شفیعا) مشهور خطاط ، ادیب، نقاش‌اومذهب وفات سو.

۱٦۷۲ م ۱۰۸۳ ق

دایمل خان او خو شحا ل خان‌په مشری دپښتنو غـور ځنګـك دهـند دمغولی حکو مت پر خلاف .

دخیبر په لنډی خانه او تا تره‌کی دمحمد امین خان صو بدار د ٤۰زرو لښکرو سره دښنواړو او مو مند و او اپریدو جنـګك د ایمل خـان په مشری اود مغولو دلښکر تبا هــی (۳محرم = امئی)

امیر خان دکابل صو بدار اوا غر خان فو جی کو مکی داایمل‌خان سره په لغمان کی سخت جنګك و کیء .

ندا یی خان داور نګز یب نو ی صو بدار پیښور تـه را غـــیء ا و مستحاب مو مندنی مړ کی ء . تردی ورو سته دده پر ځای بیا مها بت‌خان مقرر سو .

۱٦۷۳ م ۱۰۸٤ ق

دخوشحال خان جنګونه له خپـل زوی بهرام خان سره چی‌دمها بـــت خان صو بدار په لمسون جنګیدیء .

خو شـــحال خان له در یـا خان اپریدی اوتا تارخان‌او شاه بیګك کړهاټی اوملك خواص خان اونورو پښتنو مشرانو سره دتیراه‌په‌راجګل کی لویه جر ګه و کړه او پر نو ښار باندی دحملی کو لو فیصله ئی‌وکړه.

ددی کال په منځ کی خـوشحال اوتاتار اپریدی د اپریدو او خـټکو په‌کومك پرنو ښارحمله وکـــړ • او عالمګیر دپښتنو مقا بلـی تـه شجاعت خان اومها راجه جسو نت سنګه را ولیږل (۱۷ شعبان) .

ایمـل خـان مومند او پښتنـو کړپه‌کی دعالمګیر صوبدار شجاعت خان اودده په زرو لښکرو وو ژ ل (۱۸ ذی قعده = فبروری) .

ددغه کال په آخره میاشت ذی‌حجه کی دریا خان او اپریدو دکو ها ټ

پر کلا حمله وکړه، خوشیر محمد خان دکلا ساتندوی دوی و شړل اوتاتار خان ددریا خان اپریدی ورور په‌دی جنګك کی ووژل سو .

۱٦۷٤ م ۱۰۸٥ ق

او رنګك زیب عا لمګیر دهند پاچا دپښتنو دمقابلی اود خو شحال خان دماتولو لپاره حسن ابدال ته راغیء. (۱۱محرم = اپریل) او خو شحا ل خان تیراه ته‌ولاړ(غره ربیع الا ول= جون) وروسته نو دیوسفزو سیمـو ته راغیء او عا لمګیر پیر محمد اغر خان دپښتنو مقا بلی ته مقرر کیء .

شهزاده محمد اکبر اوفدایی‌خان صو بدار دعا لمګیر له خوا کابل ته واستول سوه (رجب= اکتوبر) دوی دپښتنو سره ډیر جنګو نه و کړ ل اوددی کال په آخر کی فدا یی خا ن له کابله پیښور ته را غیء.

۱٦۷٥ م ۱۰۸٦ ق

دپښتنو قبایلو دایمل خان او دریا خان په مشری دعا لمګیر لښکر چی مکرم‌خان او شمشیر خان ئی‌مشرانؤ په خا پخ کی توله تباه کړل،شمشیر خان ددریا خان په لاس وو ژ لسو اومکرم خان زخمی وتښتیدی ء . دخاپخ دپښتنو فتح‌په ربیع الاول= جون کی وه.

د خاپخ ترمانی وروسته عالمګیر بخشی الملك سر بلند خان‌دنوزرو سپرو سره دپښتنو مقابلی تـــه مقرر کیء اغر خان ئی دجـلال آباد تهانه دار او هر بزخان ئی جګدلك او الله داد خان یی لنډی کوتل او خنجر خان ئی بنګښوته ولیـــږل (۳۰ ربیع الاول) ددغه کال پـــه جمادی ا لاخر کی (ستمبر) پښتنو هزبرخان په جګد لك او عبداللـــه خان دعالمګیر منصب دار ئی پـه باجوړ کی وواژه .

پە‌دغه کال کی خو شحا ل خا ن داورنګزیب مقابلی تـــه د پښتنو قبایلو په تیاره‌ولو بخت و، خـــو اورنګزیب نا کام له حسن ابدالـه لاهور ته رهـــی سو (۱٥ شوال ، دسمبر)تردی وروسته دګنبت په جنګك کښی شیر محمد خان بنګښ پر خوشحال خان غالب سو او دی په جنګك کی زخمی‌سو (۹ذی حجه) نظام خان‌دخو شحال خان زوی وفات سو دجمادی الاولی = اګست) دده ولادت ٤ مـــحـــرم ۱۰٦۰ ق

۱٦۷٦ م ۱۰۸۷ ق

عالمګیر پاچا خپل زوی محمـــد معظم دشاه عالم بهادر په لقـــب دپښتنو د مقابلی لپاره کابل تـــه راواستاوه او آمیر خان ئی دده په ملګری مقر ر کیء .د و ی په ۲٥ جمادی الاخری (۲٥ اګست) کابل ته ورسیدل .

۱٦۷۷ م ۱۰۸۸ ق

اعظم خان کو که (فد ایی خا ن مظفر حسین)دکابل صوبدار مقرر سو .

په دغه کال سخته وچ کالی وه.

۱٦۷۹ م ۱۰۸۹ ق

خوشحال خان خپله فضل نامـه په پښتو مثنوی منظو مه کړ • .

۱۶۷۹ م ۱۰۹۰ ق

سلطان ملخی توخی د زابـل حکمران او دډهلی لهخوا پهرسمیت پیژندل سوی و .

قاسم خان دپښتو دیوا نخا وند شاعر ژوندی و.

سید حسین دپیر بابا لمسی دپښتو دیوان خاوند او دجنگنامه حسنین او خلاصة الاسلام‌لیکونکی ژوندی و .

۱۶۸۰ م ۱۰۹۱ ق

دکوهاټ په ډوډه کی د خوشحال او بنگښو جنگ اود بنگښو ماته (رجب = اگست) دا جنگ د عالمگیر دماموړینو په لمسون د پښتنو په منځ کی اچول سوی و خوشحال وایی :

چه پـه نـام پښتون غـو

ځیـری پـری خوښیږ ی

اور نـگـك ز یـب هسـی

پـا چـا دی د اسـلام

اخوند ملاسید ابلخی شاعر، خپل فارسی دیوان پهبخاراکی‌تکمیل‌کیء.

۱۶۸۱ م ۱۰۹۲ ق

میر محـمد عیسی همت‌خان امیر الامراء اود اجمیر صوبدا ر قطغنی شاعر په اجمیر کی وفات سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹۳ ق

اشرف خان‌هجری دخوشحال‌خان زوی دهند په بیجاپو رکی بندی سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹٤ ق

جلال خان (دلیرخان روهیله)داؤد زی دهند لوی پښتون صـو بـدار مسموم او مړکړ سو .

ملاشر ف الدین سمر قندی تاریخ راقم یا تاریخ کثیره وکیښ ، چی‌د افغانستان دشمالی خواو احوال هم لری .

عبدالرحمن چشتی دمراة مسعو دی مؤلف پـه هند کـی وفات سو. دا کتاب دسالار مسعود غزنوی دژوند احوال دی .

۱۶۸۳م۱۰۹۵ق

ددی کال په محرمه میاشت کـی دخوشحال ماتی‌شروسوی (دسمبر) او امیر خان دعالمگیر صوبدار په پښتنو کی نفاق‌واچاوه. اود ریاخان چی‌په جنگ‌کی زخمی سوی‌ؤ خپلو ملگرو خوست ته یووی او هلته مړ سو .

فقیر الـله سیف خـان خوستی (تخاری) دکشمیر صوبدار چی یـو کشف الایات اوبل کتاب‌ئی‌دهند پر راگ او موسیقی باندی کښلی وو وفات سو (۲۵ رمضان).

۱۶۸٤ م ۱۰۹۵ ق

د خوشحال خان د پښتو اشعارو دیوان ٤۰ زرو بیتو ته ورسیدی‌چی په آخرکی ٤۵ زره بیته سوه .

۱۶۸۵ م ۱۰۹۷ ق

په دغه کال دپیښور په سیموکی وچ کالی او کاختی آو وباوه .

۱۶۸۶ م ۱۰۹۸ ق

شیخ محمد امین بدخشی عالم او زاهد دقطرات‌درــ اورساله ضروریه مؤلف په کشمیرکی ۷۰ کلن وفات

سو (۱۱ رمضان) .

سکندر خان د خوشحالخان ختك زوی چی دپښتو شعر دیوان هم‌لری دمهر او مشتری قصه په پښتونظم کړه (د۹۸ق حدود) .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق

خوشحال خان داپریدو په ډنبره کښی ۷۸ کلن وفات اوپه اکوړه‌کی ښخ سو (جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۲۰ فروری ــ حوت) دی جنگی مشر او دپښتنو لوی شاعر او لیکوال دی.

حاجی عادل دسلطان ملخی تو خی زوی دکلات د شاوخوا حکمران و.

تاش محمد قندوزی حجة الاورنگ شاهیه تالیف کړی (دکابـل ارگ کتابخانه) حافظ نظام مومند دلیلی مجنون قصه په پښتو نظم کړه .

د محمو د بن علی میمنـدی خراسانـی امامی عالم د اشراف العقائد ــ

حدایقا لاحباب ــ حیاة القلـو ب دمولف وفات .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق حدود

الله یار بن حاجی محمد یـار بلخی ، خپل دوه کتابونه او صاف نامه عالمگیری او اعظم‌نامه‌په هنـد کښی وکښل .

قاضی عبدا لکر یم راجن غزنوی دملتان په امیر پـور کښـی انیس الشعراء دملتان دوالی احمد خـان بن پیر خان پـه‌نامـه دشعـر اوو پراصطلاحاتو باندی تالیف کی ء .

اخوند میاداد محمد زی داشنغر او سیدونکی دشیخ رحمکار مریـد او دپښتو شاعر دژوند وخت .

نازو د سلطان ملخی توخی لـور دحاجی میرویس خان مور د پښتو شاعره ژوندی وه .

۱۶۹۰ م ۱۱۰۲ ق

آغر خان د کابل‌فوجدار له کابله پیښور ته تیء په لار دی پښتنو مړکیء او خپل انتـقا م ئـی ځنی واخیست .

امیر الا مرا شیر علی خان لودی دمراةالخیال تذکره پههند کـی وکښله .

۱۶۹۳ م ۱۱۰۵ ق

شیر خان سدوزی پهکـوږك کی دصفویانو لښکر پوپنا کـړل ، دی دقندهار د پښتنو مشرو .

۱۶۹٤ م ۱۱۰۶ ق

أشر ف خان ختك (هجـــری) دپښتو شاعر د خوشحال خان‌ختك زوی په بیجـا پوړکی تر ۱٤ کـالو قید وروسته پردیس وفات سو .

۱۶۹۵ م ۱۱۰۷ ق

مصطفی خان خښی د محمدسعید زوی افغانی عالم او لښکری مشـر دامارات الکلم په نامه یو کشـف الایات په هند کی تالیف کیء.

۱۶۹۷ م ۱۱۰۷ ق

شیخ محمد ضیا او شیخ نیازخرقه شریفه له بخارا او بلخه دجوزجان فیض آباد ته راوړه (یـکشنبه ۲٤ محرم)چی اوس‌په قندهار کی ده.

۱۶۹۸ م ۱۱۱۰ ق

خواجه محمد بنگښ دپښتو دیوا ن خاوند شاعر ژوندی و.

محمد بدیع بن میرزا بـد خشـی دروضة الانساب تاریخ وکیښ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر خان هجری چې د پښتو شعر دوه دیوانه لري دپېښور په سیمو کې ژوندی و (دانه یا آفس خطي نسخی)

۱۶۹۹ م ۱۱۱۱ ق

قاضی میر محمد زاهد هروی دقاضی محمد اسلم زوی مشهور عالم او مولف دزواید ثلاثه مؤلف اوعسکری محتسب اود کابل‌وقایع نګار وفات آوپه کابل‌کی ښخ سو.

۱۷۰۰ م ۱۱۱۲ ق

مصطفی محمد د نور محمد زوی دکریمداد لمسی داخوند درویزه پرمخزن اسلام باندی په پښتو الحاقات زیات کړل .

عبدالقادر خان ختك‌پښتو یوسف وزلیخا نظم کړه (خلور زره بیته)

۱۷۰۲ م ۱۱۱٤ ق

دپښتنو مشر پردل خان له خوسته پرکابل راغی ،خودشهزاده محمد معظم لښکرو دی مړکی .

میرزا محمد ارشد د خواجه علی اکبر بر نابادی هروی زوی ،شاعر او منشی او خطاط او مورخ په برناباد کی وفات سو (ولادت ئی ۱۰۲۵ ق)

شاه حسین هوتك دمیرویس‌خان زوی دکلات په سوری کی وزیږیدی .

۱۷۰۳ م ۱۱۱۵ ق

دولت خان سدوزی دسر مست خان زوی دقندهار مرزبان او دده زوی نظر محمد خان په ښار صفا کي دقندهار بیګلر بیګی ګر ګین خان ګرجی په‌یوه شبخون کښی ووژل .

بای خان دحاجی عادل توخی‌زوی دزابل حکمرانو .

دسید حسن بن عبدالله بن سید محمود پېښوری قادری مرشد وفات په پېښور کی .

غلام محمد د شیر خان موګاخیل زوی داشنغر ددواوی‌او سیدو نکی معراجنامه په پښتو نظم کړه دسیف الملوك دقصی ناظم هم‌دی.

۱۷۰٤ م ۱۱۱۶ ق حدود

رستم خان دخپل پلار دولت خان سدوزی پر ځای دسرور خان بامیزی او کته خان الکو زی په مرسته د قندهار مشر سو . دده کشر ورور زمان خان په کرمان کی دصفو یانو سره یرغمل و، او ده دبلوڅو په لاس صفوی لښکر دقندهار جنوب ته تباه کړل .

۱۷۰۵م ۱۱۱۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهار په کوکران کی لو مړی لو جر ګه وکړه او دصفوی پاچا پر خلاف‌دآزادی غورځنګ شرو سو .

محمد صلاح سیاه ګردی بلخی، سبحان قلی نامه وکښله .

۱۷۰۶ م ۱۱۱۸ ق

اورنګ زیب عالمګیر تر ۵۰کلو پاچهی وروسته نیوی کلن دهندپه احمد نګر کی مړ سو (جمعه ۲۸ ذیقعده) دده زوی شهزاده محمد اعظم په احمد نګر کی پاچا سو (۱۰ ذی حجه) بابا سعید دپښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر په پېښور کی ژوندی و.

صدر خان ختك د خوشحال خان زوی ددلی اوشهی قصه په پښتو مثنوی نظم کړه .

په همدغه کال ده دآدم خان اودر خانی قصه پښتو کړه .

عبدالرحمن مومند د پښتو صوفی شاعر وفات او دپېښور جنوبی خواته په هزار خانی کی ښخ‌سو.

خیر الله عارف لاهوری مسعود نامه د سلطان مسعود غزنوی پر احوال‌باندی په فارسی‌نظم کړه.

عبدالرسول د سید علی زوی دملك فتح خان په غوښت خپل‌کتاب مجمع اللغات والاسماء وکښی (دکابل ارګ کتا بخانه)

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

حاجی میرویس خان دقندهار دمانجی په دوهمه لوجرګه کی داستقلال اعلان وکیء ، اودصفویانو بیګلر بیګی ګرګین خان ئی وواژه (۲۹ذی قعده) په قند هار کی ملی حکومت جوړ سو .

۱۷۰۷ ـ ۱۷۱۵ م

۱۱۱۹ ـ ۱۱۲۷ ق

د خاجی میرویس خان د ښالم خان زوی ملی ریاست په قندهارکی

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

شهزاده معظم بهادر شاه چې دپلار د مرګ پروخت په کابل کی و، له دی ښاره ولاړ ، اوپه لاهور کی پاچا سو (دمحرم‌سلخ) دده خپل ورور محمد اعظم ددهولپور په جنګ کی مړ کی ء.

۱۷۰۷ ـ ۱۷۱۲ م

۱۱۱۹ ـ ۱۱۲٤ ق

دمعظم شاه بن عالمګیر د پاچهی دوره .

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق

ګوهر خان د خوشحال خان زوی خپل کتاب قلب السیر په پښتو دافضل خان بن اشرف خان بن خوشحال خان په نامه تا لیف کیء داد سیر نبوی یوه مجموعه ده (دپېښور موزیم خطی نسخه)

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق حدود

ملا نور محمد غلجی دملایارمحمد کندهاری زوی په پنجوایی کی خپل پښتو کتاب نافع المسلمین داخوند درویزه په ډول وکیښ (د پښتو ټولنی خطی نسخه)

مهری هروی شاعره په هند کی ژوندی وه .

ملا محمد علی هروی خطاط د سلطان حسین صفوی لپاره دمیر خواند دروضة الصفا یو ټوك وکیښ (دکابل خطی کتابخانه)

۱۷۰۹ م ۱۱۲۱ ق

محمد خان بلوڅ د هرات صفوی حکمران دقندهار میرویس خان ته په سفارت راغی ،

۱۷۱۰ م ۱۱۲۲ ق

دهرات له خوا صفوی لښکرو پرقندهار حمله وکړه او میرویس خان مات کړل اووئی شړل .

۱۷۱۱ م ۱۱۲۳ ق

(۲۵) زره تنو صفوی لښکرو دخسرو خان ګرجی په مشری

(c) ketabton.com: The Digital Library

قندهار محاصره کدء، مگردمیرویس خان ١٦ زرو لښکرو دوی تـــول ووژل او خپله آزادی ئی وساتله . (٢٨ رمضان)

حیات سلطان د حـداد د سلطان سدوزی زوی د هرات مشر و .

معزالدین جهاندار شاه د بهادر شاه زوی په دهلی کی پاچا سو .

١٧١٢ م ١١٢٤ ق

معظم بهادر شاه تر (٥) کالـــو پاچهی وروسته په ډهلی کی مـړ سو (محرم) عبدالقادر خان ختهـك دسعدی گلستان په پښتو ترجمـه کړیء او نوم ئی گلدسته پر کښیښو (٢٤) رمضان

١٧١٣ م ١١٢٥ ق

حاجی میرویس خان خپل ورور حاجی امکو دډهلی در بار تـــــه واستاوه او دډهلی تیموری دولـت دقندهار ملی حکومت د حـــا جی میرویس خان په مشری پـــــه رسمیت وپیژانه .

١٧١٣ م ١١٢٥ ق حدود

میرمن مسری د قاضی احمدگل ختهك لور ژوندی وه چـی دپښتـو فالنامه ئی نظم کړه .

١٧١٤ م ١١٢٦ ق

رستم خان صفوی حکمران ډیـر لښکر پر قندهار راوستل ، خـــو میرویس خان دوی بیا وشړل .

محمد مظفر د ملا اسماعیل زوی دافضل خان ختهك په غوښتنه داعثم کوفی تاریخ له فارسی څخه پـــــه پښتو تر جمه کړیء (دپیښور دفتح محمد ختهك قلمی نسخه)

١٧١٥ م ١١٢٧ ق

حاجی میرویس خان دقندهارملی مشر تر ٨ کالو مشر تابه وروسته **وفات او په کو کران کی ښخ سو .** (٢٨ ذی حجه) دده ورور عبدالعزیز ئی پر ځای **کښینو ست.**

١٧١٥ـ١٧١٦ م

١١٢٧ـ ١١٢٩ ق

دعبدالعزیز د ښدالم خـــان **زوی** اقتدار په قند هار کی .

١٧١٥ م ١١٢٧ ق

مهین دپښتو شاعر خپل کتـاب تذکره الابرار دعظمت داود زی په غو ښت منظوم کیء.دیپښتو **غزل** هم اری .

١٧١٦ م ١١٢٨ ق

صدر دوران امیر آلامرا بهادرخان دقندهار دشاه حسین هوتك **ددربار** سپه سالار او دپښتو شاعر دژوند وخـــت .

١٧١٦م ١١٢٩ق

عبدالعزیز خان د میرو یس خان ورور دقندهار دنارنجله مانی **څخه راولوید او مړ سو،یا خلکو ووا ژه** (مارچ) **او پر ځای ئی شاه محمو د دمیرویس ١٨کلن زوی پاچا کیء.**

١٧١٦ـ١٧٢٤م ١١٢٩ ـ١١٣٧ق

شاه محمود دمیرو یس‌خان زوی له قندهاره تر اصفها نه پاچاو .

١٧١٦م ١١٢٩ ق

پههرات کی دسدوزواوابدالیو ملی **حکومت جوړ سو .**

عبدالله خان بن حیات سلطا ن سدوزی او دده زوی اسدالله خان‌په هرات کی پرعبا سقلی شاملو صفوی

حکمران باندی ورغلل ، اوهرات‌ئی لهجعفر خان څخه ونـــیویء (٢٦ رمضان)

بابو جان‌بابی‌داته غر اوسیدونکی **دکرم خان زوی دشهیا او گلان قصه پهقندهارکی** په پښتو **نظم کړه .**

دمحمد حسن بن‌محمد خراسا نی کیمیاوی پوهاند دشرح **المفتا ح فی** الصناعه او شرح شذ و ر الـذ هب مؤلف وفات.

١٧١٧م ١١٣٠ق

ټول هرات او غوریان او کوسان اومرغاب **او بادغیس او غور دهرا ت** دسدوزو **ترملی حکو مت لانـد ی** راغلل.

پهقند هارکی دهو تکوشا هی‌وه.

محمد شاه دخجسته ا ختر زو ی پهډهلی کی پاچا سو (ذیقعده)

محمدحسن دملایحیی‌زوی هرو ی خطاط وفات سو .

دمحمد یونس خیبر ی د پښتو دیوان خاوند شاعر دژوند وخت .

١٧١٧ م ١١٣٠ ق حدود

ملا پیر محمد هوتك دملا سرور اخوند کند هاری زوی (پیر افغان) **خپل کتاب افضل‌الطرایق پهپښتو** مثنوی نظم کی اوبل کتاب‌القرا یض فی ردالروافض ئی وکیښ .

١٧١٨ م ١١٣١ ق

فرخ سیردعظیم‌الشان زوی‌دډهلی پاچا ووژل سو او رفیع الدرجـات درفیع الشان زوی مړ سو او رفیع الدوله **وروړئی پرځای ودرید یء .**

١٧١٩م ١١٣٢ ق

ددلا رام په جنگ کیاســدا لله خان سدوزی دشاه محمود هوتك‌په مقابل کی ووژل سو. او دهـرا ت حکومت زمان خان ددولت خــــان سدوزی زوی ته وسپارل سو .

١٧١٩ م ١١٣٢ق حدود

محمد فاضل بریخ دقندهار پــه ښبور اوك **کی درو ضهٔ ربا نی کتاب** وکیښ .

١٧٢٠ م ١١٣٣ ق

زمان خان **سدوز ی‌دهرات ملی‌مشر،** صفوی حکمران صفی قلی خان پــه کافر کلا **کی** مات کــیء او **جعفـر** خان صفوی **بیگلر بیگی ئی وواژه.**

میر زاعبدا القادر بیدل(متولـد ١٠٥٤ق) په شاه جهان آباد کـــی وفات او ښخ سو .

١٧٢٠ م ١١٣٣ ق حدود

محمد حافظ د محمد اکبر بارکزی **زوی پهقندهار کی د تحفهٔ و ا عظ** پښتو کتاب وکیښ .

١٧٢١ م ١١٣٤ ق

شاه محمود هوتك له قندهـــاره پرکرمان ورغی او دهغه ځای‌دحاکم لطف علی خان سره ئی روغه‌وکړه. وروسته بیا پـــراصفهان **ورغی** او دصفو یانو **پا یتخت‌ئی‌محاصره‌کیء.**

شاه حسین هوتك د میرویس‌خان زوی په قندهار کی پاچا و.

١٧٢٢ م ١١٣٥ ق

دگناباد په جنگ‌کی د شاه‌محمود هوتك لښکرو صفویان مات کړل . **(٨مارچ).**

شاه محمود هو تك اصفهان تـر ٨ میاشتی کلابندی وروسته ونیوی‌او

دایران پاچا سو، دصفویانو سلطنت ئی ختم کیء (۱۵محرم) شاه حسین صفوی دایران تاج، شاه محمود ته وړاندی کیء (اکتو بر) زمان خان سدوزی دهرات ملی‌مشر وفات سو اوپرځای ئی محمد خان دعبدالله‌خان زوی کښېنو ست. احمد خان‌ابدالی دزمان‌خان سدوزی زوی دزر غونی‌له نسه په هرات‌یاملتان‌کی‌وزیږیدی .

۱۷۲۲-۱۷۳۷م ۱۱۳۵-۱۱۵۰ق

شاه حسین دمیر ویس خان زوی دکندهار پا چاو .

۱۷۲۳م ۱۱۳٦ ق

محمد خان سدوزی‌له هراته ولاړ: او مشهدئی خلور میاشتی کلا بند کیء مگر ذوالفقار خان دزمانخا ن مشر زوی له ښو راوکه راغی اود هرات ملی مشر سو (تر ۱۱٤٤ ق پوری).

داؤد خان هوتك دقادرخان ز وی دپښتو شاعر دکندهار په‌کوکرا ن کی وفات سو.

ریدی خان‌مومنددغیاث خان زوی له کندهاره دشاه‌محمودهو تك سره اصفهان ته ولاړ، چی بیرته‌راغی په پښتو ئی محمودنامه نظم کړه . د پښتو شعر دیوان ئی هم در لود.

استا دالعلماءملا یار محمدهوتك دشاه حسین هو تك ددر بار ملا د مسایل ارکان‌خمسه کتاب وکیښی .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ق

شاه محمود هو تك په اصفهان کی ۲۷ کلن تر اتو کلو پاچهی وروسته ووژل سو. (۱۲ شعبان)

او دده پرځای‌شاه اشرف‌دعبدالعزیز زوی دمیر ویس وراره په اصفهان کی پاچاسو.

۱۷۲۵ -۱۷۲۹م ۱۱۳۷-۱۱٤۲ ق

شاه اشرف دعبدالعزیز هو تك زوی دایران شهنشاه و.

۱۷۲۵م ۱۱۳۷ ق

عبدالحمیدماشو خیل دشاه‌گدای قصه په پښتو مثنوی منظو مه کړه (۱۲۰۰) بیته.

میر من زینبه دحاجی میر ویس خان لور په کندهار کی‌ژوندی وه، اوپه پښتو ئی دخپل‌ورور شاه محمود ویر نه وویله .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ ق‌حدود

دهو تکو دسلطنت په‌وخت کی‌د ایران اداری تشکیلات او مالیات یوه نامعلوم مو لف دتذکرةالملو ك په‌کتاب کی دشاه اشرف هوتك په نامه سره را ټول‌کړل (دمینار سکی طبع لندن ۱۹٤۳م)

۱۷۲۵م۱۱۳۸ق

دهرات ملی‌جرگی باخر ز او بادغیس ذوالفقار خان او فراه ئی رحمان خان دعبدالله خان زوی او هرات‌ئی الله یارخان دعبدالله خان زوی ته وسپارل(تر۱۱٤٤ ق‌پوری)

۱۷۲٦م۱۱۳۹ق

احمد پاشا دبغداد والی پرایران لښکر راوستل، خو شاه اشر ف هوتك دوی مات کړل.

شاه اشرف هوتك‌په‌اصفهان کی جامع مسجدجوړکیء چی دملازعفران اویعقوب خان افغان نو شته دمحمد علی مولوی په خط لری.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق

شاه اشرف هوتك عثمانی لښکر وشړل ، اوله عثمانی دولت سره‌ئی

روغه وکړه.

شاه اشرف هوتك افغان په اصفهان کی سکه ووهله.(داصفهان موزیم) شاه حسین‌هوتك دکند هار پاچا له هرات اوفراه څخه تر غزنی اوگومل اوډیره اسماعیل خان او ملتان اودره‌بولان‌پوری پاچهی‌کوله.

ناصر خان دکابل او پیښور او باقرخان دغزنی حکمرانان و.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق حدود

میا عبدالحکیم کاکړ نقشبندی عارف په کند هارکی خپله (مقا له) وکښله ، چی په‌هند کی چاپ سوی هم ده.

نصر الدین خان اندړ دغزنی اوسیدونکی په کند هار کی دنصر به تخلص خپل پښتو دیوان دشاه حسین هوتك په‌دربار کی تر تیب کیء.

۱۷۲۸م۱۱٤۱ ق

الله یار خان سدوزی په تر بت جام او کافرکلاکی دنادر شاه‌افشار سره جنگونه وکړل اودنادر پښه زخمی سوه اوبیرته مشهد ته‌ولاړ .

محمد هو تك دداود خان زوی‌د شاه حسین هوتك‌ددر بارمنشی په‌کندهار کی (پټه خزانه) تالیف کړه . دده بل‌تالیف خلاصة‌الفصاحة دی.

محمد عادل بړیڅ دمحمد فاضل زوی دکند هار په ښوراوك کی محاسن الصلوة په پښتو نظم کیء

۱۷۲۸م۱۱٤۲ ق

دهرات دملیونو مشر تو ب ذوالفقار خان‌ته‌وسپارل سو . (۳ شوال)

۱۷۲۹م ۱۱٤۲ ق

دخلیفه سلطان احمد خان ثا لث له خوا راشد پاشا اصفهان ته‌دشاه اشرف هوتك در بار ته دسفیر په توگه راغی اود شاه اشرف له خوا هم محمد علی خان بلوڅ استا نبول ته سفیر ولیږل سو، اود افغان‌او ترك روابط قائم سول.

۱۷۲۹م۱۱٤۲ق

شاه اشرف هوتك تر ٥ کالو ۷میاشتو سلطنت وروسته دنادر افشار له‌خوا مات سو اود ښوراوك په ژیړ غره کی دابراهیم بلوڅ په لاس ووژل‌سو.(ذی حجه ۲۹ نومبر) پر ایران د پښتو سلطنت هم ختم سو.

۱۷۳۰م۱۱٤۳ق

ذوالفقار خان دهرات ملی مشر داتو زرو لښکرو سره مشهدکلابند کیء (۱۳محرم)

۱۷۳۱م۱۱٤٤ق

الله یار خان له مرو چا ق څخه راغی او دهرات ددفاع کار ئی په لاس کی ونیو (۱۸ صفر) ذوالفقار خان دخپل کشر ورور احمد خان سره کندهار ته ولاړل.

هرات تر یوه کال محا صری وروسته نادرافشار ونیو (۱رمضان) اود هرات دابد لیانو دمشری وخت ختم سو .

۱۷۳۲م۱۱٤٥ق

محمدفهیم دکاکا صاحب لمسي پښتو نور نامه په لنډ بحر منظومه کړه.

۱۷۳۳م۱۱٤٦ق

میا عبدالحکیم کاکړ عارف دشاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسين هوتك په حكم له كندهاره ويوست سو.

۱۷۳۴م۱۱۴۷ق حدود

ملا زعفران تره كى دكندهار د شاه حسين ددر بار طبيب اورياضى دان اوشاعر دگلدستهٔزعفرانى كتاب په طب كې وكيښ.

۱۷۳۵م۱۱۴۸ق

نا در شا ه د ا م قلى افشار زوى دايران پاچا سو.

ملايونس توخى د قندهار د شاه حسين د دربار مدرس د جامع فرايض كتاب وكيښى .

عبدالحميد ماشو خيل دركن الدين محمد بخارى شرعةالاسلام په ۱۵۰۰۰ بيته په پښتو مثنوى نظم كړ ء (۲۶ شوال) .

۱۷۳۶ م ۱۱۴۹ ق

نادر افشار دسيستان او هلمند له خوا راغى او شاه حسين هوتك ئى په‌قندهار كې كلا بند كې ء ددى قعدى اوئل) .

۱۷۳۷ م ۱۱۵۰ ق

نادر افشار قندهار تر يوه كال كلابندى وروسته له شاه حسين هوتك څخه ونيوى(ددى حجى‌اوائل) اوهوتكو پا چهى تر (۳۰) كا لو وروسته په قندهار كې ختمه سوه.

نادر شاه افشار دقندهار نادر آباد بناكړ ء اودلته ئى‌سكه ووهله.

سيدال خان دابدال خان ناصر زوى افغانى لوى سپه سالار او دايران دجگړو فاتح اودپښتو شاعر په كلات كې‌دنادر شاه افشار په‌لاس كښيووت اوړوند كړ سو .

شاه عالم دعلى‌خان زوى دسلطان ملخى توخى وراره د زابل او كلات حكمران و .

تاج خان افغان (ممنون شاعر)په هندكى مړ سو .

دمسرى خان مردانى پښتو شاعر دژوند وخت . دى داشعارو ديوان لرى .

عبدالحميد ماشو خيل دپښتولوى شاعر دپېښور په ماشو خيلو كې وفات اوښخ سو (ولادت ئى د ۱۱۰۰ (حدود) دپښتو ديوان خاوند او دنيرنگ عشق پښتو مترجم .

سعادت خان د پښتو مثنوى كيمياى سعادت‌منظوم كړ ء.

عبدالرحيم هوتك قندهارى شاعر له قندهاره فرار سو او د خراسان په ورامين او بخارا كې اوسيدى . دپښتو ديوان لرى .

قلندر راپريدى د پښتو ديوان خاوند په خيبر كې اوسيدى .

۱۷۳۸ م ۱۱۵۱ ق

دنادر افشار له خوا عبدالغنى خان الكوزى د هرات مشر سو ، پير محمد خان هروى دبلوچ حاكم او حاجى اسماعيل‌الكوزى داسفزار او اشرف خان غلجى دكلات‌حاكمان سول . نور محمد خان على زى (ميرافغان) د ۴۰ زرو پښتنو لښكرو مشر سو ، او ذوالفقار خان اواحمد خان ته‌په ما زند را ن كې جا گيرا وركړه سو .

شاه حسين هوتك مازندران ته نفى سو او هلته په زهرو ووژل سو (۱۰ شعبان) دده پاچهى په

قندهار كې ۱۵ كاله وه. نا در شاه دقندهار ښار وران كړ ء.

نا در افشار غز نى و نيو او د كابل دناصر خان او شر زه خان سره ئى جنگ ونښلاوه ، رحيمداد خان د كابل كوتوال ئى كلابند كې، څوچى دا ښار ئى ونيو بيړ ته ئى ناصر خان ته‌وسپاره‌او تر هندوكش او باميانه سيمى ئى فتح كړى .

۱۷۳۹م ۱۱۵۲ ق

نادر افشار دپېښور له لارى پر لاهور او ډهلى حمله و كړ ه او هندوستان ئى ونيوى ء، او د ۷ ۸ مليونو پونډو ثروته سره بيرته كابل ته راغى ، او تربنگښ اوډيرو پورى ئى ونيول او ددرهٔ بو لا ن له خوا قندهار او هرات ته‌ولاړ .

سيد جعفر روهى تدقيق‌التحقيق وكيښى .

مجهربن عيسى داود (اشرف العنوان فى معر فة انساب افغا ن) وكيښى‌دبمبئى دملافيروز كتابخانه)

۱۷۴۰ م ۱۱۵۳ ق

نادر شاه افشار دخپلو فتوحاتو جشن په مشهد كې جوړ كړ ء،دده مملكت له سنده تر فراته اوله سيحونه تر بلوچو پورى رسيدى‌ء.

ميان عبدالحكيم بن سكند ر شاه سنتيا كاكړ دقندهار د سيمى نقشبندى مشهوړپير اودحصن‌الايمان مولف وفات اوپه تهل چو تياليكى ښخ سو (ولادت ئى ۱۰۷۰ق)

۱۷۴۱م ۱۱۵۴ ق

نادر شاه افشار احمد خان ابدالى له مازندرانه را وغوښت‌او دخپلو همركابو ابدا ليانو په مشر تو ب ئى وګو ماره.

۱۷۴۲ م۱۱۵۵ ق

خوشحال خان توخى د على خان زوى دكلات حكمران و .

حافظ عبدالكبير در درمجالس او مناجات او معجزاتو ناظم خپل در مجالس په پښتو نظم كې .

۱۷۴۵ م ۱۱۵۸ ق

محمد اكرم هروى خطاط د هرات دسعديه مدرسى نوشته وكښله .

۱۷۴۷ م ۱۱۶۰ ق

نادر شاه افشار دخبو شان په فتح آباد كې دخپلو در باريانو له خوا ووژل سو (ديكشنبى شپه ۱۱ جمادى الاخرى) احمد خان ابدالى او نور پښتانه د هرات له لارى له مشهده قندهار ته راغلل (رجب) د قندهار په شير سرخ‌كې دپښتنو لو جرگه جوړه‌سوه او په نهمه ورځ ئى آحمد خان سدوزى دزمان خان زوى ۲۵ كلن ځوان په افغانى‌سلطنت د احمد شاه درانى‌په نامه انتخاب كړ ء او دغښو ووړى‌ئى دده په پګړى كې وتومبه (شو ا ل ۱۱۶۰ق اكتو بر).

تيمور شاه په مشهد كښى وزيږيدى ء.

۱۷۴۷-۱۷۷۲م۱۱۶۰-۱۱۸۶ ق

داحمد شاه بابا ابدالى دزمان خان سدوزى دسلطنت دوره چې‌پايتخت ئى قند هار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقی خان اخته بیگی ۲۶ کروره روپی دپیښور او کابل ما لیا ت نادر شاه افشار ته وړی ، چی قندهار ته راغلل نواحمد شاه دغه خزانه واخیستله .

احمد شاه غزنی او کابل او پیښور له ناصر خان څخه ونیول .

اشرف خان او آلله یار خان دخوشحال خان توخی زامن د کلات اوتوخو سرداران وو ، اواحمدشاه ابدالی منلی وو .

اخوند گدادپښتو نافع المسلمین ناظم اودیوان خاوندشاعرژوندیو.

معزالدین ختك خپل پښتو کتاب ربقة الاسلام په پښتو لنډ مثنوی منظو م کړی‌ء، دی‌دشعردیوان‌هم‌لری.

محمد نظام معجز کابلی شاعر په ډهلی کی وفات سو.

۱۷۴۸ م ۱۱۶۱ ق

احمد شاه ددیرش زرو لښکرو سره د کابل او پیښور له لاری تراټك او جیلم پوری ونیول . اود لاهور څخه تر۱۳ربیع‌الاول ۱۱۶۱ق **سرهند ته‌ورسیدی، په سند ه کی ئی میان نورمحمد کلهور ،پاچا کی‌ء**

دده په امر محمد قاسم دعندلیب‌په نامه یوتوپ په‌پیښور کی جوړ کی‌ء.

احمد شاه د محمد شاه گورکانی زوی په ډهلی کی پاچا سو .

شاه حسام الله‌پرهند داحمدشاه **دلو مړ ی یر غل «فتح نا مه » په** فارسی منظومه کړه (دپاریس ملی **کتابخانه**).

علم‌خان اپریدی خپل پښتودیوان ترتیب‌کی (دهند دټونك کتابخانه)

سردار زاهد خان‌سدوزی‌له ۱۱۳۲ق تر ۶۱ق پوری دملتان‌حکمران و.

۱۷۴۸ م ۱۱۶۲ ق

لاهور ته داحمد شاه جنگی سفر او دپنجاب دمالیاتوټولونه ومیرمنو معین الملك ته سپارل .

دنور محمد خان‌علی زی میرافغان او گد وخان او محبت خان‌دسیسه او ددوی وژل په قندهار کی .

۱۷۴۹ م ۱۱۶۲ ق

میافقیر الله جلال آبادی ښکا پوری مرشد له ښکا پوره دحجازپه سفر ولاړ اوپه ۱۲ دجمادی الاولی **په‌مد ینه کی و .**

قاضی نصر الله بار کزی خوانچه زی دارغسان او سیدونکی د احمد شاه له خوا دقندهار قاضی سو ، دخان علوم کورنی‌دده له‌پښته **دی.** دده زوی محمد اسماعیل ژلی بیکه او دهغه زوی قاضی محمد سعیدو.

ملامحمدی (املا) دعلاءالد ین‌زوی دسنگ چارك شاعر او صوفی په بخاراکی وفات سو، دوشنبه ۱۸ **ربیع الاول (ولادت ۱۱۰۰ ق).**

لقمان خان د ذوالفقار خان سدوزی زوی د قندهار نائب الحکومه وفات سو .

۱۷۴۹ م ۱۱۶۳ ق

احمدشاه هرات ونیو او میر زا شاهرخ دنادر شاه لمسی ته ئی مشهد وسپاره اوپه هرا ت کی دزویش علی خان هزاره‌مقرر کی‌ء.

عابد خان سدوزی مغدود خیل

دشاه حسین کروسی د ملتان دپښتنو مشر مړ سو .

میا محمدعمربن ابرا هیم دپیښور دخوکنو اوسیدونکی خپل شمایل نبوی په پښتو منظوم کړه .

۱۷۵۰ م ۱۱۶۴ ق

احمد شاه قلات ونیو اومیر نصیر خان بلوڅ ته ئی‌وسپاره . دهراته پرنشا پور حمله او نیول‌او عباسقلی خان ته سپارل .

وزیر شاه ولی خان مرو ـ میمنه اندخود ـ تربد خشانه ونیول .

شاهرخ د نادر شاه افشارلمسی په مشهد کی داحمد شاه په نامه سکه ووهله :

یافت از الطاف احمد پـاد شاه
شاهرخ برتخت شاهی تکیه گـاه

احمد شاه له زور آباده ملامیرزادملا محمد سلجوقی زوی راوست او د هرات د پای حصار په مدرسه کی مدرس کی‌ء .

دوزیر شاه ولیخان بامیزی په‌امر **شاه نظیر توپ ساز «توپ زمز مه»** په لاهور کی داحمد شاه بابا په نامه جوړ کی‌ء .

۱۷۵۱ م ۱۱۶۵ ق

احمد شاه دلاهور جنگی سفر **و کی‌ء او ښا غا سی عبدالله خا ن** کشمیر ونیوی ء.

قلندر خان دهلی ته داحمد شا ه له خوا په سفارت ولاړ او پنجاب ـ سند ـ کشمیر په احمد شاهی سلطنت کی داخل سوه .

حاجی ملاولی ساکزی قندهاری ملاباشي و .

محمد علی حزین ایرانی شاعر «متولد ۱۱۰۳ ق متو فا ۱۱۸۰ ق» په‌تذکرة‌الاحوا ل کی د پښتنو په لاس دایران او اصفهان دنیولو احوال په هند کی و کیښ.

کامگارختك دپښتو شاعر وفا ت سو.

۱۷۵۲م۱۱۶۶ق

سر دار خان جهان پو پلزی د احمد شاه په امر دکابل کلا ترمیم کړه اولس در وازی‌ئی ورکړی.

سید فتح علی حسینی گردیز ی دسید عوض خان زوی‌مورخ اوشاعر او مو لف په هند کی تذکره ریخته گویان وکښله (دده وفات ۱۲۲۴ق)

۱۷۵۳ م ۱۱۶۷ ق

احمد شاه سند ته ولاړ اوبیا ئی مشهد محاصره‌کی‌ء او نورمحمدخان افغان ئی دشاهرخ‌میر زا نایب‌وټاکه اوټول خراسان‌ئی په هرات‌پو ر ی ونښلاوه.

میرمنو دلاهور حاکم مړ سو او احمد شاه دده‌زوی‌میر مومن ته‌لاهور وسپاره.

په ٤ دمحرم ۱۱۶۷ ق احمد شاه سند ته ورسیدی او دښکار پور ولایت ئی په قندهار پوری وتاړه او محمد مراد یاب خان دنور محمدزوی یی دسر بلند خان په لقب دسند پرتخت کښیناوه.

ملامحمد غوث دا خوند تر کمان بن تاج خان زوی چی له کندهاره پیښور ته تللی و داحمد شاه له‌خوا دپیښور لوی قاضی سو دده‌دمنطقو پر میر زا باندی حاشیه کښلی اود احمد شاه بابا عر فانی خبری ئی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرح الشرح په کتاب کی بيان کړی.
مير زا هادیعشرت داحمد شاهی دربار منشی په پيښور کی يو قصر جوړ کیٸ چی تاريخئی«مسکنعشرت هادی آباد ». دی.

دکندهار په دربار کی دسندسفير گدومل هند وو، اود احمد شاهسفير په سند کی اسماعيل خان پنی و.

دوهم عالمگير دجهاندارشاهز وی دډهلی پاچا سو.

۱۷۵۴م۱۱۶۸ق

په کندهار کی لو مړی مـــوزيم (بيـت الاشـراف) جـــو ړ ســـو (ربيع الثانی)

۱۷۵۵ م ۱۱۶۹ق

آزاد خان افغان په اصفهان کـی سکه ووهله (داصفهان موزيم).

غلام محی الدين خان افغان پههند کی داحمد شاه ابدالی (ظفر نامه)د ميرمنو قمر الدينخانپه نامه وکښله (دلاهور پو هنتون خطی نسخه) ملا عبدالرشيد دحسين زوی پـه لنگـر کوټ کی پښتومثنوی اودرسیکتاب رشيد البيان وکيښ (دفقه احـکام)

ـ۱۷۵۶م ۱۱۷۰ق

دشا هزاده تيمور په امر خصـــم افگن توپ په لاهور کی جوړ سواوپه پنجاب کی۲۰۰کښتی جوړی سوی.

احمد شـــاه دهـلی پــــه ۷ د جمادی الاولی ۱۱۷۰ق ونيوی دوهم عالمگير ئیدهغهځایپر تختکښيناوه اودهغه وريره ئی شهزاده تيمور ته وغوښته ، نظام الدوله ئی دډهـلی وزير او نجيب الدوله ئی سپهسالار مقرر کیٸ.

پهمکهکی دافغانی حاجيانو لپا ره سليمانی کاروانسرای دا حمد شاه يهامر حاجی عبدالکريم بارکـزی او حاجی محرابخان نور زی جوړ کیٸ (ربيع الاول غره۱۱۷۰ق)

پههرات کی نویکلاوی اوپلمالان جوړ سول.

بیبی صا حبه بنت کامران دشاه محمود هوتك ماينه په کابل کیمړه اوښخه سوه. (سه شنبه ۹ رجـب شنخته ئی په کابلکی ده).

واقف بتالوی مشهور شاعر پـه لاهور کی دشهزاده تيمور حضورته راغی.

شاکر خان سدوزی له ۱۱۶۳ تر ۱۱۷۰ق دملتان حکمران و.

۱۷۵۷م ۱۱۷۱ق

محمود المنشی دابراهيم حسينی زوی داحمد شاه ددربار منشی(تاريخ احمد شاهی) له ۱۱۶۰ تر ۱۱۷۱ ق پوری وکيښ. (دبرتش موزيماولينن گراد خطی نسخی).

۱۷۵۸م۱۱۷۲ق

يوه خراسانی شاعر چیدقاسمی نمسی ودحسينخان فراهیدخراسان دحاکم په خوا هښت نادرنامهپه ۱۷ زره بيته کی داحمد شاه بابا په نامه منظومه کړه (ربيع الاول) (دکراچی موزيم خطی نسخه) په کندهار کید شاه واله(اشرفالانهار) جوړهسوه.

اختيار خان باميزی دا حمد شا هی دربار مهر بر دار و.

۱۷۵۹م۱۱۷۳ق

احمد شاه دهند و دتا (۸۰) زره لښکر په شمالی هندکی مات کـړل جمادی الاخری).

۱۷۶۰م۱۱۷۳ ق

شاه عالم ددوهم عالمگير زوی د ډهلی پاچا سو.

محسن الملك معتمدالد و لـــه يعقوبعلیخانباميزی په ډ هلی کی داحمدشاهلهخوا مقررسو چیدابنارله مر هټانو څخه وساتی .

ياقوت خان خواجه سرا دملتا ن صو بدار سو.

سر دار علی محمد خانسدوز ی په ملتان کی دپښتنو مشر و.

۱۷۶۰م۱۱۷۴ق

احمد شاه د (۶۰) زرو لښکـرو سره دپانی پت پر ډگر دلسو لـکو مرهټانو اوهندوانو سرهجنگ وکیٸ اوپه ۶دجمادی الاخری۱۱۷۴ ق ئی بری وموند دوه لکه تنه ووژل سوه ۵۰زره آسان او۲ لکه غوايی او۵۰۰ فيلان او ۲۲ زره بنديان ئی ونـيول وروسته ئیشاهعالم دډهلی پرپاچهی بريښو.

په همدغه کال کی احمـد شاه د کندهار اوسنیښاربناکیٸاوشهزاده تيمورئی دهرات حکمران کیٸ.

سر دار شجاعخان سدوزیلومړی پلا تر۱۱۹۷قپوریدملتان حکمرانو.

۱۷۶۱م۱۱۷۵ق

پهپنجاب کیدجيسا سنگهشورش اوپه ۱۱ درجب ۱۱۷۵ق له دویسره داحمد شاه جنگ اوماتول اوپر دوی بری اوتر ۱۱۷۷ق پوری په پنجاب کی پانيدل.

احمد شاه بابايو سفارت چينته واستاوه .

دتاشقر غان (خلم) دښار بنا چی په ۱۱۶۵ ق نوی شروع سوی وه ، په ۱۱۷۵ق دشهـــزاده سليمان او عبدالله خان پهامر بهرام خان دهغه ځای حاکم تمامه کړه.

ملا شير محمد هوتك کـندهاری داسرارالعارفين پښتوناظم اودتجويد افغانی ليکوال په کندهار کی وفات سو (ولادت ئی۱۰۹۲ق)

۱۷۶۱م۱۱۷۵ق حدود

شاه عزت الله مجد دی له کابله يارکند ته تللی وچـی اولاده ئـــی هوری وه.

۱۷۶۲م۱۱۷۶ق

حافظ مر غزی دمردان پښتوشاعر احمد شاهیشاهنامه په پښتومثنوی نظم کړه.

۱۷۶۳م۱۱۷۷ق

احمد شاه سلطان مصطفی خا ن خليفه عثمانی تهوليکل چه دی پـــه مدينهکی يو مسجد جوړول غوا ړی مگر خليفه جوابورکیاووئی نهمنل. داليك په دفتر همايون نمبر۳ کـــی ساتلی دی (استانبول).

داحمد شاه پهامر زمان خاندلاش کلا په فراه کیجوړه کړه.

پههرات کی دحسين شاملو باغ جوړسو.معراج الدينختك خپل طبی مثنوی دليلالعليل منظوم کیٸ .

۱۷۶۴م۱۱۷۸ق

شاه غلام محمد مجد دینقشبندی صوفی په پيښورکی وفاتاو ښـــخ سو، دده اولاده په کندهار کی وه.

۱۷۶۵م۱۱۷۹ق

واقف بتالوی مشهور شا عـــر کندهار ته راغی .

۱۷۶۶م۱۱۸۰ق حدود

محمدی صا حبزاده دمـيا عمـر خوکنی زوی دپښتو ديوان خاونـد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر خپل دیوان تر تیب کیٔ .

استاد احمد علی خان دتوره‌باس باروت ساز زوی له ملتانه کند هار ته راغی او دده زوی پاینده خان په کابل کی دآهنگری‌اوباروتوکارخانی جوړی کړی.

قاضی دل محمد افغان په طب‌کی بحرالفوائد تالیف‌کیٔ ۵۵۸ مخه .

سر دار محمدشجاع خان‌سدوزی دوهمه پلا تر ۱۱۸۶ پوری دملتـان حکمران و.

۱۷۶۷م ۱۱۸۱ق

شاه ولی خان وزیرله کند هاره د((۶) زرو سپرو سره بلخ ته ولاړ او وروسته پخپله احمد شاه هـــم‌د هرات له لاری میمنی ته ورسیدی‌او دبخارا دپاد شاه مراد بی سره ئی دریای آمو سر حد وټاکه.

پیر معظم شاه دپیر محمد فاضل دپیښور دپیر سباك او سیدو نکـی دپښتنو تاریخ(تواریخ رحمت خانی) په پښتو وکیښ(یوه‌مقدمه په‌فارسی اوه مقامات) دا کتا ب په هنـــد کی دحافظ رحمت خان بړیځ لپـاره کښل سوی دی ،چی دمو لف ماخذ یوبل پښتو کتاب (تواریخ‌افاغنه)و، چی په ۱۰۳۱ق کښل سـوی و، او مولف‌ئی خواجو ملیزی و. کاظم‌خان شیدا دافضل خان‌ختك زوی چی‌هند ته شړلی سوی و، خپل دپښتـــو دیوان ئی تر تیب کیٔ.

علی خان دپیښــــور دشاوخـوا اوسیدونکی خپل پښتو دیوان‌بشپړ کیٔ.

میر غیاث الدین غیاثی دمیــرك بدخشی زوی‌چی‌دفارسی شعردیوان ړی په بدخشان کی‌وفات او پـــه فیض آباد کـــی ښـــخ ســـو (ولادت ۱۱۱۷ق)

۱۷۶۸م۱۱۸۲ق

احمد شاه په سندکی دحیدرآباد ښار بناکیٔ .

خرقه شریفه له جوز جانه دکابل له‌لاری شاه ولی‌خان‌کندهار ته‌یووړه (یکشنبه ۹ربیع الاول)

وکیل الدوله عبدالله خان‌پوپلزی په‌میدان کی(قلعه‌درانی) ودانه کړه.

۱۷۶۹م ۱۱۸۳ق

احمد شاه مشهدته‌ولاړ او نصیر خان بلوڅ هم‌د ۲۰ زرو بلو څانـو سره دده ملګری و. هلته‌ئی نصرالله میرزا دشاهرخ زوی دنادر افشا ر لمسی پر تخت کښینا وه او ګوهر شاد دشاهرخ لو رئی تیمورشهزاده ته وغوښتمه په ۸د صفر ۱۱۸۴ ق قندهار ته راور سیدی ء د مجمل التواریخ لیکوال‌وایی چی احمد شاه په دغه سفر کی دری لکه سپاه ا و اوه سوه تو په لرل.

میرز ا محمد هاد ی متخلص په عشرت هروی دهرات منشی با شی او شاعر ژوندی و.

ملا عبدالله زوری او ابا سهل ا و ملامسکین په هـــزاره ګـــی لهجـــه شعرونه ویلی دی .

دکابل د شاه شهید «ا سحا ق ختلانی» پر هد یره‌ګنبده جوړه‌سوه.

شهزاده داراب‌په‌کابل‌کی حکمران او ملا عبدالله قاضی او ملا شا ه بیګ مفتی و.

دافضل‌خان ختك داشـــر ف‌خان زوی د خو شحال خان لمسی و فات دی دپښتو تاریخ مر صع او پښتو کلیله د منه مو لف دی .

محمد مسعو د پیښو ر ی لو ی نقشبندی صوفی وفات سو(ذیحجه)

۱۷۷۰م ۱۱۸۴ق

حافظ رحمت خان بړیځ په‌بر یلی کی دپښتنو خلا صه‌الانساب وکیښ (رجب)

حافظ محمد صادق په هند کی‌په فارسی تواریخ رحمت‌خا نی‌و کیښ (اوه مجلسه دلندن موزیم).

۱۷۷۱م ۱۱۸۵ق

دشهزاده تیمور په امر په هرات کی یولوی توپ جوړ سو .

قاضی عبدالر سول‌درانی پوپلزی ته‌چی دعسکر قاضی و دخان با لا ستقلال مر تبه ور کړ ه‌سوه . اوشیخ‌الاسلام سو.

محمد اعظم د خیرالزما ن حسینی دومړ زوی چی مورخ‌او مفسر ووفات سو. د ه دقرا ن تفسیر او معیا ر العلو م لیکلی دی .

اخوندی ملا ګندم علی د هرا ت دخلچان کلی د مشهو رعا رف ۸۵ کلن وفات سو . (ولادت ئی ۱۱۰۰)

۱۷۷۲ م ۱۱۸۶ق

احمد شاه پسله ۲۶کاله سلطنته په‌جمعه ۲۰ رجب۱۱۸۸ ق دقندهار دتوبی په غره کی مړاو په قندها ر کی‌ښخ سو په قند هار کی‌دده زوی شهزاده سلیمان دشاه‌ولی‌خان وزیر په‌سعی پادشاه سو ،خو شهزاد ه تیمور له‌هراته راغی ، او شا ه ولی خان ئی په‌بکوا کی مړ کـــیٔ اوپـــه قندهار کی پادشاه سو .

دشاه ولی خان وزیر سره اعتماد الدوله دوست محمد خان‌او شکرالله خان دده زامن هم ووژل سو ه.

سردار محمد شر یف خان سدو زی تر ۱۱۸۷ ق‌پوری دملتان حکمران‌و.

۱۷۷۳-۱۹۷۲م ۱۱۸۶ - ۱۲۰۷ ق

تیمور شاه شیخ عبداللطیف د دلوی افغانستان پاد شاه و .

۱۷۷۲م ۱۱۸۶ ق

شجاع خان سد وز ی د ملتا ن حکمران په بهاولپور کی مړ سو .

تیمو ر شاه شیخ عبد الطیف د وکالت په‌منصب او التفات‌خا ن‌خواجه سرای خز انه‌داراو نور محمد خا ن بابړئی امین الملك او فتح الله خان سدوزی ئی خپل ندیم او میر هزار خان الکو ز ی ئی د خپل قوم په سرداری او قاضی فیض ا لله ئی مدار المهام او ملا عبدا لغفا ر جدید الاسلام ئی ددیوان‌په‌مستو فی ګر ی وټاکل .شاهزاده هما یو ن دقندهار او شاهزاده سلطان محمود د هرا ت حکمرا نان سول .

نظام الدین عشرت سیا لکو تی «شهنامهٔ احمدی» په فا ر سی نظم کړه داحمد شاه بابا په نا مه .

پیرمحمد کاکړخپل‌کو چنی کتاب «معرفة الافغانی» دشهزاد ه سلیمان بن احمد شاه ابدا لی‌په‌نامه وکیښ.

۱۷۷۲م ۱۱۸۶ ق حدود

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسن علی یو سفزاده داحمدشاه بابا «کرامت نامه» و کښله «دکابل خطی کتابخانه». محبت خان د حافظ رحمت‌خان بړیځ زوی (اخبار محبت) په هندکی وکیښ.

۱۷۷۳م ۱۱۸٦ق

تیمور شاه پایتخت له قندهاره کابل ته تبدیل کیٔ او په‌کابل کی دسردار جهانخان‌اودیوانبیگی‌عبدالله خان‌اوقاضی فیض الله خان اومراد خان پو پلزائی او علی رضا خـــان موسوی مستوفی او اخکزو په نامه کوڅی جوړی سوی.

۱۷۷٤م ۱۱۸۸ق

په‌قندهار کی عبدالخالق خان سدوزی یاغی سو، خو تیمور شاه دی ونیو یاو ړوند ئی کیٔ اوسردار پاینده خان بارکزی ته ئی د سرفرازخان لقب ورکیٔ.

حافظ رحمت‌خان دشاه عالم خان بړیځ زوی دهند پښتون جنګی سردار او مورخ او شاعر د خلاصة الانساب مو لف په‌جنګ کی ووژل سواو دهند په بریلی کی ښخ سو.

کودیزی شاعر د جلات‌او محبوباقصه په‌پښتو مثنوی نظم کړه.

۱۷۷۵ م۱۱۸۹ ق

وکیل الدوله دیوان بیگی عبدالله خان پو پلزی په‌کابل کی یوه ما ڼۍ دبالا حصار سره جوړه کړه.

وکیل الدوله پر فراه رودپل جوړ کیٔ.

سردار فتح‌الله خان سدوزی له ملتانه د تیمور شاه دربار کابل ته راغیٔ او دشاهی دربار خاص ندیم سو.

۱۷۷٦ م۱۱۹۰ ق

تیمور شاه داحمد شاه بابا دقبر ګنبده اوباغ په قندهار کی جوړ کړه.

میاعمر څو کنی د پښتنو مشهور پیشوااو مو لف وفات اود پیښور په څوکنو کی ښخ سو.

استا د محمد یا سین معما ر له قندهاره د تیمور شاه په‌امر کابل ته راغیٔ، دکابل دمعما رانو کور ئی دده او لاده ده.

۱۷۷٦ م۱۱۹۰ ق حدود

محمد نو ر بن محمد حسن بن عبدالحبیب تو خی نور خیلی جامع السلوك عربی په قندهار کی وکیښ دی دمیا فقیر الله شاګرد دی.

مسعود ګل پا سنی په پښتو یو تاریخی مثنوی نظم کیٔ (د لندن موزیم خطی نسخه).

اخوند ملا خدابخش د قندهار او سند ملا باشی و، دی د ملاو لی ساکزی زوی دیٔ چی‌تر ۱۲۱٦ ق پوری ژوندی و.

فیض الله دملا بابړ موسی خیل کاکړ زوی په قندهار کی دتحقیق التوبه رساله په‌عربی و کښله. دده بله رساله د منطق مبادی دی.

۱۷۷۷ م ۱۱۹۱ ق

سردار جهان خان پو پلزی‌سپه سالار دقندهار په‌دل‌آرام‌کی مسموم

او په قندهار کی ښخ‌سو.

۱۷۷۹ م۱۱۹۳ق

په‌پیښور کی د فیض الله خان خلیل او ارسلا خان مو مند بغاوت اودهغو وژل اود ځمکنو کلی چوړول اود یاقوت خان خواجه سرای وژل.

دپښتو شاعر بیدل دژوند و خت داشنغر په اتمانزو کی.

دکابل بالاحصار نو ی کلاجوړه سوه.

کاشی راوپه هندکی داحمدشاه او مرهټانو د جنګ تاریخ و کیښ (دبر تا نیا موزیم خـطی نسخـه)

کریمداد خان بامیزی داحمدشاهی دربار عرض‌بیگی‌دکشمیرحکمران و. مظفر خان دشجاع‌خان سدوزی زوی تر ۱۲۳۲ق پوری دملتان حکمران و.

نواز خان ختک د خوشحال خان کړوسی د پښتو شا عر او خطاط په‌کابل کی و. دده ژوند تر۱۱۹۷ق پوری یقینی دی.

۱۷۸۰م ۱۱۹٤ ق

خواجه عبد الکریم‌کشمیری له‌نادرشاره تر تیمور شاه پوری وقا یع په «بیان واقع» کتا ب کی و کښل (دلندن دموزیـم خطـی نسخـه)

۱۷۸۰م ۱۱۹۵ق

میرزا محمد رفیـع سوداد میرزا محمد شفیع کابلی زوی داردو ژبی مشهور شاعر او ملك‌الشعراء پـه هندکی وفات سو «ولادت ئی ۱۱۲۵ ق‌په دهلی کی»

ملاعبداللطیف صدرالعلماء وفات سو.

شاه فقیر الله بن عبدالرحمن حصار کی جلال آبادی نقشبنـــدی مشهور عالم او روحانی مر شد پـه ښکارپور کی وفات او ښخ ســو (۳صفر) دی داحمدشاه‌ابدالی‌مرشدو. دقطب‌الارشاداومکتوباتواوفتح الجمیل او ډیرو نورو پښتو اوفا ر ســی اوعربی تالیفاتو خاوند. په‌هند کی‌د عروج وخروج احمد شاه ابدا لـــی کتاب تالیف سو (دما نچستر خطی نسخه) دتیمورشاه په فر مان‌دکروخ دموقوفا تو متو لی تو ب خوا جـه محمدسعیدته‌وسپارل‌سوچی‌د سلطان بابا لاش له اولادی څخه یو عارف‌او شاعر متخلص په (سیـــدا) و، اود شعر دیوان لری.

۱۷۸۱م ۱۱۹٦ ق

تیمور شاه‌ملتان له سکهانو څخه بیا ونیو او هغه ئـی شـجاع خان سدوزی ته وسپاره.

محمد علی انصاری دهدایت الله خان زوی په‌هندکی‌تاریخ احمدشاهی وکیښ. (دبر یتانیاموزیم) پیرمحمد کاکړخیل دپښتو دیوان ترتیب‌کیٔ.

۱۷۸۲م ۱۱۹۷ق

نائب امین الله خان دمیر زایـی خان لو ګری زوی دلو ګر په برکی راجان کی وزیږیدی، مور ئی‌دکمال خان وردګ لور وه.

میر عبدالله دپښتو سواتی‌شاعر دننګرهار او سیدونکی‌دپښتو دیوان (جام محبت) خاوند او صوفی‌وفات سو (۲۵ رجب) ولادت ئی ۱۱۳۰ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال دی.

۱۷۸٤م۱۱۹۹ق

دفارس میر زا محمد کلانتر چی دنادر افشار معا صر او ملگـری و، تر ۱۱۹۹ ق پوری ئی خپلی لید نی وکنبلی چی دهو تکو آخرنی حال‌هم لری (دتهران چاپ ۱۳۲۵ش)

قاضی محمد اکبر شاه دقاضـی محمدغوث زوی‌دپیبنور لوی قاضی‌و.

محمد شاه خان هزاره دهــرات بیگلر بیگی (حکمران) و.

محمد خان هزاره دمحمد شاه‌خان زوی دتیمور شاه په‌فر مان‌دباخرز حاکم‌بالاستقلال‌مقرر سو (۸ذی‌حجه)

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ق

امو خان داشرف‌خان تو خی زوی دکلات دسیمی مشر و.

میان محمد عمر دمحمد ابراهیـم زوی دباجوړ دمیا کلی او سیدونکی (دخو کنو میا) مشهور عالم‌اومرشد او مولف وفات‌اودپیبنوردخوکنو کلی کی بنخ سو (یکشنبه ۱٦ شعبان) ولادت ئی ۱۱۰۰ق. تالیفو نه‌ئی:(۱) معالی شرح‌امالی(۲) تو ضیح‌المعانی پښتو منظوم (۳) دافغا نانو شجره نسب (٤) شمایل نامه په ۱۱٦۳ ق پښتو (٥) مخمس درود شریف په پښتو.

حافظ الپوری خپل پښتو د یوان ترتیب کیء.

مسعود بن عبدالله دآدم خان او درخانی قصه تالیف کړه.

محمد نور بن محـمد حســن بن عبدالحبیب تو خی کندهاری خپـل کتاب جامع السلوك وکیښ (عربی).

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ ق حدود

بابه خان ریکا باشی او دده زوی سر فراز خان دکابل د ریکا نـی مشران اود لښکر منصبداران وو، دریکا قبیله احمد شاه له کردستانه راوستلی وو.

سر دار رحیمدادخان دحاجی‌جمال خان بارکزی زوی دافغانی دربار د سلطنتی اسنادومحافظ اومهر بردارو. دجلال آباد دبهسود اود ښکار پور د گړی یاسین محمد زی دده له پښته دی.

میرزامحمد هاشم بهشتی‌داحمد شاه بابا اوتیمورشاه دحضو ر منشـی (نگارستان سلطانی) وکیښ چـی سیاسی او ادبی معلو مات لری.

یـوه نامعلـو م مـولـف پښتـو تـذ کـر ة الـــملـــو ك د سدوزو په تا ریخ کی و کیښـــ (درا ورتی خطی نسخه)

محمد جعفر شاملو خراسانی چی داحمد شاه سره دپانی پت په جنگ کی ملگری‌و، په‌هندکی منازل‌الفتوح ددی جنگ پراحوال‌وکیښ (دبرتانیا موزیم خطی نسخه)

۱۷۸٦م ۱۲۰۱ ق

مدد خان دتیمور شاه له خواڅخه په سندکی دتالپورانو سرو کو تلی اوبیائی میر فتح خان دسندحکمران کیء . ملاحسن‌ساکزی‌دکندهاردتلکان پښتو اوفارسی شاعر او عارف‌خپل فارسی‌دیوان‌تکمیل‌کی (تحفة‌المدایح)

دکابل په بالا حصار کی دو کیــل الدو له عبدالله خان پو پلزی په امر یوه خا نقاه جوړه سوه (پنجشنبــه (۱) جمادی الاخری).

وکیل الدو له عبدالله خان پوپلزی دعلی خان قند هاری زوی چی‌شاعر، اداره چی، او لښکری لوی وزیرو ، په غـزنی کــی وفات او ښخ ســو (دو شنبه ۲۲ذی قعده).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۲ ق

دعلیم الله بن عتیق الله بن فضل‌الله بلخی حنفی صو فی او فقیــــه او دزبدة الروایات دمؤ لف وفات . (ولادت ئی ۱۱۰۹ق)

۱۷۸۸م ۱۲۰۳ق

په کشمیر کی دآزاد خان‌بنورښت اودهغه آرامو لدغه وقایع په«جنگ نامه آزاد خان »کی‌په فارسی منظوم سوی دی .

دتیمور شاه په فر مان شهد اد خان پو پلزی دننگر هار مستأ جر او حا کم دجلال آباد کلا جو ړه‌کړه.

میر هو تك خان افغان پو پــلز ی دخپلو فار سی اشــعا رو کلـیا ت تر تیب‌کیء (۱٤) زره بیته.

۱۷۸۹ م ۱۲۰٤ ق

دبخـارا شـاه مـــراد معـصو م مرو و نیو له، او تیمور شاه در یای آمو دده سره سر حد و ټا که.

تیمور شاه په‌کابل کی یولوی قصر جوړ کیء .

۱۷۹۰ م ۱۲۰٥ ق

مولوی محمد عمر ساکزی دپښتو تجوید مؤلف په قند هار کی و فات سو .

۱۷۹۱م ۱۲۰٦ق

دشاهزاده محمود ـ د هـــرات دحکمران په امر خان علوم ا قضی القضاة احمد خان دهرات جا مع بیا ودانه‌کړه .

سید ابو الحسن عنوان د جر م بـــد خشان شا عـر ووژل ســو (ولادت ئی ۱۱۲۳ق)

۱۷۹۲م ۱۲۰٦ق

اسدالله خان نـورزی پـه دهلی کی دتیمور شاه سفیر او غلام احمد خان‌ئی و قایع نگارو. دهند له‌خوا وجیه الدین سفیر کابل ته را غیء چی تیمور شاه وجیه الدو له لقب ور کی ء .

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ ق

تیمورشاه تر (۲۲) کلـو سلطنت وروسته (٤٦) کلن په کابل کی په یکشنبه ۷ شوال و فات او ښخ‌سو ولادت ئی ۱۱٦۰ق پر ځای یی دده زوی شاه زمان پادشاه سواود کابل پر تخت کښینو ست .

۱۷۹۲ ـ ۱۸۰۰م ۱۲۰۷ـ۱۲۱٥ق

زمانشاه دتیمور شاه زو ی دلوی افغا نستان پاچا و.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

رکن الدولـه نـواب مظفر خــان سدوزی او امین الدو له ســر دا ر محمد خان دیار محمد خان سدو زی زوی کابل ته راغلل ،او دواړه بیرته دملتان او کچړی حکمرا نان سو ل.

نواب مستجاب خان بړیڅ په‌هند کی گلستان ر حمت و کیښ .

سید انور شاه دتیراه په کلایه‌کی دپښتو دیوان تر تیب کیء.

قنبرعلی خان اور کزی د پښتو

دیوان خا وند شا عر په پېښورکی مړ سو (پنجشنبه ۱۱ رجب).

میر زا محمد خلیل مر عشی په مجمع التوا ریخ کی دهو تکوفتوحات په ایران کی بیان کړه (د تهران چاپ ۱۳۲۸ ش)

شاه زمان حافظ شیر محمد خان

دشاه ولیخان و زیر زوی ته دمختار الدوله اشرف الو زراء لقب ورکیء او قاضی القضات مدارالمهام فیض‌الله دولت شاهی‌ئی بندی کیء (شوال)

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ ق

دشوال په‌اومه تیمور شاه پسله ۲۲ کاله سلطنته په‌کابل کی‌مړاوبنخ سو اوشهزاده زمان په کابل کی پرتخت کښېنوست .

شهزاده همایو ن چی دقلا ت ، نصیر خان بلوڅ‌ئی پناه وروړی وه، دغه خان‌ئی شفا عت نامه دشاه‌زمان حضور ته را و لیږ له .

۱۷۹٤ م ۱۲۰۸ ق

دکابل شاهی باغ اود لکشا قصر له‌بالا حصار سره جوړ سو ه.

شاه زمان دسکهانو ددفع لپاره پېښور ته و لاړ، خو بیرته قندهارته را و گر زید او خپل ورور هما یون ئی په‌لهیه‌کی ونیواو دحسن قزلباش په لاس ئی ړوند کیء ، بلخ یی هم بیا ونیو. دانگریزانو دوه تنه استاځی کابل ته راغله، چه‌یو ئی سیدغلام محمد خان نومیدی ء .

۱۷۹٥ م ۱۲۱۰ ق

قاسم علی افر یدی خپل پښتو دیوان په هنـد کی تر تیب کیء (۲۰ ربیع‌الاول ۱٦ اکتوبر)

۱۷۹٥ م ۱۲۰۹ ق

محمد علی خان انصاری په‌هندکی (بحر مواج) ددر نو د عصر پراحوال باندی تالیف کیء (دلنډن موزیم).

ملا سعد الله خرېژی قندهار یچی

پر جلالین او مو لوی عبدالغفور ئی حا شیی لیکلی دی و فات سو.

دزمان شاه له خوا خـخه شا ه غفران الله مجددی بخا را او خوقندته په سفارت ولاړ.

۱۷۹٥م۱۲۱۰ ق

دکابل دچهل ستو نقصر په هند کی دشاه زمان لپاره جوړ سو.

په‌حسن ابدال کی شاه زما ن دسکهانو سره و جنگید، او لاهور ئی بیا و نیو .

رحمت داوی قندهاری شـا عر ، دلیلی مجنون قصه په پښتودسردار عبدالله الکو زی دکشمیر دوا لی اود شاه زمان سدو زی په نامه نظم‌کړه، دی پښتو دیوان هم لری.

آقا محمد خان قا جار پر مشهد تعرض و کی ء او شا هرخ‌ئی بندی کیء دده زوی نادر میر زا دهرا ت له‌لاری شاه زمان ته پناه را و ړه. قا جاری پاچامحمد حسین قراقوزلو کابل ته سفیر را وا ستاوه او شاه زمان هم خپل سفیر گدو خان درانی ایران ته و لیږ لی ء .

ړوند شهزاده هما یـو ن په کابل کی بندی ؤ.

۱۷۹٥ م ۱۲۱۰ ق

قا ضی محـمد حسین خان‌ملا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښوری دمیرزاهددمنطق پر حاشیه بله حا شیه و لیکله.

گل محمد دهلمـند دما لگیـر او سیدو نکی پښتو شا عر خپل پښتو دیو ن بشپړ کیء.

حاجی در و یش بهـا در خا ن صو فی او شا عر د حا جی جما ل خان بارکزی زوی په قند هار کی ژونـدیؤ (دمحـمد ر حیم خا ن امین الملك او محمـد اکر م خان امین الملك پلار) .

شیخ الا سلام میر خیر ا لد ین دشاه زمان دد ربار ملا او قا ضی ـ القضات ؤ .

۱۷۹٦م ۱۲۱۱ ق

دډهلی سفیر سید محمود خا ن کابل ته راغیء اوشاه زمان دډهلی دمیر زا محمد اکـبر د ولیعهـدی تصدیق وکیء.

شاه زمان دجیلم اوسند دوابی ته احمد خان بار کزی او درا و ی ا و چناب ناوی ته حسن خان قز لبا ش حا کمان مقرر کړل. محمد خان‌توخی او بو ستان خان اونورالله خان خټك دلازرو سپرو او سلو ز نـبور کو اوځاورو تو پوسره ددغو دووولایاتو دسر حداتو سا تنی ته و گو ما رل سوه.

شهزاده قیصر دهـرات نائب ـ الحکو مـه او ســر دار احمد خان نورزی اوسردار زمان خان بامیز ی دهرات دلښکر مشران او مشکـی خان خوجه سراد ضراب خانی ا و باروت سازی مشر او قلیچ خا ن تیموری دهرات قلعه بیگی سو.

شیر محمد خان با میزی نا درمیرزا افشار بوت اود افغا نستان پـه حمایت‌ئی د مشهد پر تخت‌کښېناوه.

هارون خان دحاجی جـمال خا ن محمدزی زوی دفارسی‌ژبی خورابنه شاعر په‌گریشں او قندهار او کابل اوهندکی ژوندیو،دده دشعر دیوان هم سته .

۱۷۹۷م۱۲۱۲ق

شاه‌زمان سدوزی د جنوری پـه اوله لاهور ته ولاړ، اوپه ۱٦ ما رچ بیرته کابل‌ته راغی ء.

دهند درامپور نواب غلام محمـد خان دفیض الله خان رو هیله ز و ی کابل ته راغیء اود شاه زمان‌څخه‌ئی کومك و غوښت، چـی دده و لایت بیر ته ور و نیسی . (رجب)

پـه دی کال شاهـزاده سلطا ن منصور دکابل حاکم، او جان نثا ر خان امیر الا مراء قوللر اقاسی ئی مختار کار ؤ. حسن خان تو پساز په کابل کی دشاه زمان په امـــر دزبر زنگ توپ جوړ کی ء.

د کابل په بالا حصار کی بنگله طلا جوړه سوه.

۱۷۹۸م۱۲۱۲ق

په هرات کی شهزاده محمودیاغی سـو. او شاه زما ن ور غــی، هرات‌ئی و نیـویء، او شهـــزاده قیصرئـــی دهرات حـــکمران کیء (۱٤ اکتوبر) محمود، کا مـران او فیروز الدین سدو زی شاهزادگا نو تهران ته فتح علی شاه ته پناه‌یووړه (۲۸ رمضان).

شاه زمان گدو خان سفیر تهران دشاه زمان په امـــر سر دا ر ته واستاوه، چی قـاجـاری پا چا ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزی شا هزادگان دشاه ز ما ن دده په‌کوټه‌کی په‌کندهار کی جوړ
پرخلاف ونه لمسوی.

شاه زمان له هراته کابل ته ر ا ستون سو او لاهور ته رهی ســـو (دسمبر).

زمان شاه له خرا سانه ۱۲ ز ره کوره نا قلین دکا بل سیمو ته را وکو چول.

مظفر خان رکن الدو له د شجاع خان سدوزی زوی دتیمور شاه لــه خواد ملتان ناظم سو .

رنجیت سنګه د شاه زما ن‌په فرمان دپنجاب حکمران سو، او د مها را جه لقب ور کړ سو .

شاه زمان خپل ۱۵کلن زو ی شجاع الملك دپیښور حکمر ان کیء.

شاه صفی‌الله صفی‌مجددی شاعر او صوفی د یمن په حدیده کی وفات او ښخ‌سو، دی دشعر دیوان لری ا و څلور کتابونه ئــی په تصوف کی کښلی دی . (دلا دت ئــی ۱۱۵٦ ق)

میر عزت الله له اټکه خپل سفر د یار کند، پــر خوا ، بلــخ ، بامیان، کابل، پیښوزاوبخاراله‌لاری شروکیء (۲۷ رجب) ده په ۱۲۲۷ ق د ولیم مور کرافت په‌حکم خپله سفر نامــه هم وکښله ، چی یوه برخه ئی پــه ۱۸۲۵ م له کلکتی څخه چاپ سوه .

شیخ رحم علــی هندی د ایسټ انډ یا کمپنی په امر راغی ، او (بیان حالات منازل کابل ازبلدهٔ شاه‌جهان آباد) یی وکیښ .

۱۷۹۸ م ۱۲۱۳ ق

شاه زمان د خپل ورور د مقابلی لپاره قند هار ته ولاړ (٦ جولایی)

د شاه زمان د وژلــو دسیسه چی د میان غلام محمد هندی په لمسون سوی کشف‌سوه‌او۱۳تنه‌سرداران‌چی‌پ دسیسه‌کی‌ئی‌لاس درلود، دشاه زما ن په مخ کی ووژل سوه ، چی سردا پاینده خان بار کزی هم و ، مگر دد زوی فتح خان ایران ته وتښتید ، ا هلته شهزاده محمود ته‌ورغیء .غلا محمد درویش هم‌هند ته وتښتیدی خو پرلاری ونیول سو او ووژل سو (۱۳رمضان).

علامه حبیب‌الله قند هاری محــق دمولوی فیض الله موسی خیل زو په قندهار کی وزیږید .

د افغانستان صادرات ایران د کاله څاور ملیونه روپی وی ، او ایرانه واردات تر ۳۰ ملیونو روپــ رسیدل .

شاه زمان د هند د بیانیولو لپاو دیولك عسکر سره پیښور ته ورسید (۲۵) اکتوبر .

انگریزانو د هند د دفاع لپاره دایرا په‌دربار کی دافغانستان پر خــلا ف فعالیت شروع کـــیء چی قا جاری حکومت پر هرات حمله وکی ، او د شاه زمـــان تــوجه د هنـــد له خــوا راوگرزوی .

امام الدیــن حسینی چشتی پــه هندکی تاریخ حسین شاهی‌دسدو زو پراحوال اوشاه زمان باندی وکیښ. و کیښ

معتمد الد وله رحمت الله خــان سدوزی دشاه زمان په فرمان وزیر اعظم سو ، او توره باس خان پوپلزی تهران ته واستول سو ، چی د ایران صدر اعظم حاجی ابراهیم د شهزاده محمود له لمسولو لاس واخلی .

د شاه زمان د سلطنت رجال :

رحمت الله خان سدوزی صدراعظم معتمد الد وله .

مختار الد وله حافظ شیر محمدخان وزیر او د درانو سردار .

امین الملك نور محمد خان بابړ مهتمم دیوان مالیات .

میرزا علــی رضا خان قــزلباش مستوفی دیوان اعلی .

میرزا میر ابراهیم‌موسوی مشرف .

میر محمــد علــی خان مــوسوی کفــایت خان منشی .

میر احمد خــان موسوی منشی

میرزا شریف خان قزلباش منشی باشی.

میر هوتك خان پوپلزی دا روغه دفتر او هر کاره باشی .

التفات‌خان اویوسف‌خان خواجه‌سرا.

د شاه زمان کار داران :

۱ــعبدالله خان مخلص الد ولــه پوپلزی د کشمیر حکمران په ٤۰ لکه روپی اجاره چی‌فقط ۷لکه‌ئی خزانی ته رسیدی نقدی یا تحــفه .

۲ــ مظفرخان صفدرجنگ سدوزی د ملتان حکمران دری لکه روپی .

۳ ــ عبد الرحیم خان هــوتك د ډیرو اجاره دار په نه لکه روپی .

٤ ــ میر فتح علی خان تالپور د سند میر شپږ زره لښکر .

۵ــ دقلات‌بلوخان‌خانان نصیرخان او محمودخان شپږزره سپا ره.

٦ ــزر داد خان پوپلزی د پیښور حکمران په اوه لکه روپی اجاره .

۷ ــ عبد الله جان نثار خان د کابل حکمران .

۸ ــ امین الــد ولــه محمد خــان سدوزی د لیهیه حکمــران .

۹ ــ شهـــزاده قیصر د هــرات حکمران .

۱۰ــ شهزاده حیدر دقندهار حکمران .

۱۱ ــ په شمالی ولایاتــو کــی محلی میران .

۱۲ــا حمـــدخا ن با رکـــز ی شا هنچی باشی دجیلم حکمرا ن .

۱۳ــ نـــواب جمال خان دقصور حکمران .

۱٤ــ ملك محمد عظیم خان دکا لا باغ حکمران .

۱۵ــ امیر گونه‌خان زعفران لړد خبوشان حکمران

۱٦ــ ابراهیم خان شادلو افشار داسفراین حکمران .

۱۷ــ ابراهیم خان کرد داسفزار حکمران .

۱۸ــ عباسقلی خان بیات اوجعفر خان بیات دنشاپور حکمران .

۱۹ــ جلال خان پوپلزی د کابل مستوفی .

په‌دی دول دشاه زمان مملکت له لاهوره او کشمیر ه‌او سنده تـــــر نشاپوره‌و، چی‌جنوبی‌خواته‌ئی‌بحیره عرب و.

دشاه زمان عسکر :

۱۲ زره غلامان مغول اوقزلباش.

۱۲ زره سپاره همرکــا بــه چی امین‌الملك ئی مشرو .

۳۰ زره قندهاری سپاره .

۳۰ زره پیاده .

۱۵ زره‌سپاره‌په سند اوملتان‌کی.

په جنگی سفرو کی گــرده سل زره سپاره .

۱۷۹۹ م ۱۲۱٤ ق

دشهزاده محمود اووزیر فتح‌خان خطر له‌ایرانه ډیر سو ، شاه زمان خپل ورور شجاع الملك په پیښور کی پریښو ، کابل اوقندهارته‌راغی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳۰ جنوری) .

هارون خان دحاجی جمال خان بارکزی زوی ددری تکړه شاعر د گرشک حکمرانۍ .

۱۸۰۰ م ۱۲۱۵ ق

د توره باس خان ابدالی افغانی سفیر ترمذاکراتو وروسته فتحعلی شاه قاجار دشاه زمان په نامه یو خط وکیښ اوخراسان یې خپله پدری موروثه وبلله، مگر شاهزمان پخپل جوابی فرمان (۱۸ جمادی الاخری ۱۲۱۵ ق) کې ورته وکښل، چې که پرافغانی حدودو تجاوز وسی، جواب به یې په توره درکړه سي .

حضرت شاه دمردان اوسیدونکی پښتو شاعر خپل دیوان ترتیب کیء.

مدرس فیض الله اخوند زاده داشنغر او سیدونکی دپښتو ذخیرةالقراء کتاب وکیښ. (رمضان)

۱۸۰۱ م ۱۲۱۶ ق

جان ملکم دانگریز سفیر په تهران کې له فتح علی شاه سره معاهده وکړه، چې که د افغانستان پاچا پرهند حمله وکې، نو به دقاجاریانو لښکرې پر افغانستان باندی راځی .

شهزاده محمود او وزیرفتحخان له ایرانه راغلل اوقندهار یې ونیوء شاهزمان له کابله ورغی او سردار احمدخان نورزی دشاهزمان د ۳۰زرو لښکرو سره وزیر فتحخان ته اوروا، ستل اوشاهزمان مات سو، له تازی رباطه کابل ته راغی (صفر).

شاه محمود سدوزی ته په قندهار کې دایران دقاجاری پاچا د تبریک مکتوب ورسیدیء او انگریز انو د هندو ستان دنیولو رقیب شاهزمان په دی چم هیسته کی ء.

شاه زمان له بالا حصاره دننگرهار پرخوا رهی سو او شاه محمود په بالاحصارکی پاچا اوسردار فتح خان شاهدوست یې وزیر سو (دربیع الاول اوائل) .

شاه زمان ونیول سو او روند کړ سو، وزیراعظم سردار رحمتالله خان بامیزی او ورو ریې سردارخان اومحمد زمان بامیزی په بالاحصارکی ووژل سوه .

دوزیر فتحخان په فرمان ملامحمد علی قزلباش دکابل دمرادخانی ـ خیابان ـ وزیرآباد داماميانو په قضا مقررسو. (شعبان)

دشاه محمود سدوزی په فرمان نائب امینالله لوگری دلوگر او بتخاک خان سو، چې لقب یې (امینالد وله او نائبالسلطنه) و .

شجاع الملک دشاه زمان سکه ورور دپېښور له خوا حمله وکړه، داشپان په جنگ کی مات سو او بیرته خیبر ته و لاړ .

دوزیر فتحخانفرمان دفتحاللهخان امین الملک په نامه صادر سو، چې دامین الله خان بره کی لوگری لپاره دوه سوه تومانه مواجب مقرر د یء (۱۹ صفر ۱۶ق) .

۱۸۰۲ م ۱۲۱۷ ق

شهزا ده کامران دخپل پلار شاه محمود له خوا دقند هار نائب الحکو مه سو.

۱۸۰۳م ۱۲۱۸ق حدود

میرهوتک خان (افغان) دزمان خان پوپلزی زوی خپل دفارسی شعر دیوان ترتیب کیء .

غلجی قبایل شاه محمود ته دوسوزیدل او وزیر فتحخان دلسوزرو لښکرو په مرسته له دوی سره ډیر جنگونه وکړه، او شیرزرهتنهئی مړه کړه.

غلجیان چې شاه محمود ته یاغی سوی ؤ په سجاوند کی مات سول، ورد دوی مشر عبدالرحیم خان او دوه زامن یې په توپ کې والوزول سوه، په کابل کی دمختار الدوله شیر محمد خان ښوربنت .

۱۸۰۳ م ۱۲۱۹ ق

په کابل کی دشیعه اوسنی جنگ ونښت اوخلکو بلوا وکړه، شاهمحمود ونیول سو، اوشاه شجاع پادشاه سو بالاحصار ته راغی (۱۳جولایی) او وزیر فتح خان قندهار ته ولاړ. پانده شاهزمان نه پرېښو چې دشاهمحمود سترگی ړندی سی، دی یې په بالا حصار کی بندی کیء، او د شاه شجاع د سلطنت لومړی دوره تر ۱۲۲۵ق پوری وه .

شاه شجاع تر جلوس وروسته دغه لوړ مامورین مقرر کړل .

مختار الدوله شیر محمد خان بامیزی وزیر .

شهزاده حیدر دشاه زمان زوی دقندهار نائبالحکومه .

گلستان خان اڅکزی مستو فی الممالک .

محمد اکرمخانپوپلزیامینالممالک

گلمحمد خان پوپلزینظام الملک

جلالخان پوپلزی د کابل مستوفی

فتحالله خان شاهی مهر بردار .

شیردل خان درانی دکابلحاکم .

میر هوتك خان پوپلزی د شاهی دفتر مهتمم اودا روغه .

میرزا علی عسکر منشی .

ابوالحسن خان خزانه دار .

شیخ الاسلام محمد یوسف دقندهار لوی قاضی.

حاجی رسول خان هوتك شاهعالم خیل غلجی (دمیرویسخانله کورنۍ څخه) په کابل کی اوسیدی .

۱۸۰٤ م ۱۲۱۹ ق

شاهشجاعد ۳۰ زرو لښکروسره کشمیر او پنجاب ته ولاړ اوسندیی بیاونیوء، دکامران او قیصر مخالفت له شاه شجاع سره جاری ؤ.

۱۸۰۵ م ۱۲۲۰ ق حدود

قاضی محمد اکبر خان ملادقاضی محمدغوث زوی په پیښورکی دمحمد زاهد بن محمد اسلم پرتعلیقاتو یوه شرحه وکښله، دغه تعلیقات دعلامه جلالدوانی پرشرح تهذیب باندی دی .

قاجار یانو بیا د انگریزانو په لمسون پرهرات حمله وکړه خو ناکام ولاړل .

۱۸۰٦ م ۱۲۲۰ ق

نوابمحبتخان دحافظ رحمتخان بریځ زوی ریاض المحبت د پښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

میان محمدی صاحبزاده د میان عمر څوکنی زوی دپښتو دیوان خاوند .شاعر وفات اود پیښور په څوکنو کی ښخ سو .

آثاری ریاحین الصلوه ۱۱۹۰ق

مقاصد الفقه ۱۲۰۲ ق

د پښتو شعر دیوان .

١٨٠٦م١٢٢١ ق

نواب محبت خان بریخ دریاض المحبه په نامه دپښتو گرامر په هندکی وکیښ .

دوهم اکبر د شاه عالم زوی په دهلی کی پر تخت ناست و تر ١٢٥٣ ق پوری .

١٨٠٧ م ١٢٢٢ ق

عبدالله خان مخلص الدوله د جمعه خان الکوزی زوی د کشمیر حکمران هلته وفات سو ، او پرځای ئی د شاه شجاع له خوا عطا محمد خان بامیزی د شیر محمد خان مختار الدوله زوی مقرر سو .

دوهم الکسندر د روس پاچا او ناپلیون په تیلسیت کی د هند د گډ یرغل نقشه د ایران له خوا وټاکله .

د هرات مشهور صوفی اسلام کروخی د قاجار یانو سره دشکیبان په جنگ کی شهید او په کروخ کی ښخ سو (ولادت ئی دمیمنی به هبرك کی ١١٣٨ ق) .

میرزا سنگ محمد بدخشی

١٨٠٩ م ١٢٢٣ ق .

د بدخشان د امیرانو تاریخ دی .

مصطفی د محمد ابراهیم هروی زوی (مخلص) د خپل پیر شیخ سعدالدین انصاری شرح حال «نشأة القدس» په کابل کی وکیښ.

سید محمود الموسوی د افغانی څلورو قبیلو احوال او شجری ترتیب کړی د (چهار قبیله افغان) په نامه (د برتانیا موزیم خطی نسخه).

عبدالرحمن عارض بدخشی شاعر وفات سو .

١٨٠٩ م ١٢٢٤ ق

شاه شجاع د کابل له بالاحصاره پیښور ته ولاړاوملاعاشق شنواری ئی چی شاه زمان ئی شاه محمود ته په لاس ورکړیو، په توپ کیوالوزاوه او د کوه نور غمی ئی واخیست .

په پیښور کی د انگریز ایلچی ایلفنستون له شاه شجاع سره دفاعی معاهده د فرانس او ایران د حملی پر خلاف وکړه ، چی په ١٧ جون ١٨٠٩ م لارډ منتو د هند ویسرای تصدیق کړه .

میر مجتبی الفت د میر مرتضی کابلی زوی د دری شعر دیوان خاوند په کابل کی وزیر یدیء.

امین الملك وزیر اکرم خان د حاجی درویش خان محمدزی زوی او عبد الغفور خان پوپلزی د نملی په جنگ کی ووژل سوه .

١٧٤٩ـ ١٨٠٩م ١١٦٣ـ ١٢٢٤ ق

د پیښور د سیمو مالیات د افغانستان د سدوزو حکومت ته (٥٥٠ر ٧٥٩) روپۍ وی هره روپی ١٠ شاهی. ملاولیداد کاکړ په قندهار کی دعین العلم ترجمه په پښتو مثنوی وکړه .

١٨١٠ م ١٢٢٥ ق

شیخ سعد الدین احمد انصاری د عبد الغفار زوی مشهور مجذوب صوفی او شاعر او مؤلف ٨٥ کلن وفات او کابل په ده یحیی کی ښخ سو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سو (ولادت ئی رمضان ١١٤٠ ق) ده منثور او منظوم آثار تر ٤٣ پوری رسیږی .

شاه شجاع پیښور ته ولاړ او وزیر فتح خان د شهزاده قیصر په ملگری له قندهاره راغی ، او شاه شجاع هم له پیښوره را وگرزید او په ده مزنگ کی ئی شهزاده او وزیر فتح خان مات کړل ، او دوی بیر ته قند هار ته ولاړل .

میر واعظ سید احمد د کابل د ښار پیش امام په کابل کی ووژل سو (داگست اوایل د جمادی الاولی اواخر) اشرف الوزراء مختار الدوله حافظ شیر محمد خان او حاجی میراحمد خان د شاه ولی خان بامیزی وزیر اعظم زامن په پیښور کی و وژل سوه.

١٨١١ م ١٢٢٥ ق

شاه محمود د بالا حصار له زندانه ووت او د وزیر فتح خان په مرسته ئی شاه شجاع د قندهار په جکان کی مات کی او هغه ملتان ته ولاړ ، خو شاه محمود کابل ته راغی بیا په بالا حصار کی پاچاسو.

شهزاده عباس د تیمور شامزوی له بند څخه وتښتید او په کوهدامن کی ئی دپاچهی اعلان وکیء.

ملا یوسف عطار متخلص په مقتول دغه واقعی په فارسی مثنوی نظم کړی .

١٨١٢ م ١٢٢٦ ق

شاه محمود او وزیر فتح خان د کشمیر د نیولو لپاره پیښور ته ولاړل ، شهزاده عباس د سید اشرف او نظر محمد او شاخل په ملگری کابل ونیویء . خو سردار دوست محمد خان له پیښوره راغی او بالاحصار ئی ونیو ، او سید اشرف اوسید عطائی دپیل ترگوندو لاندی کړه .

په پیښور کی سخته وچکالی وه.

مور کرافت انگریز د روس او شمال غربی هند پر تجارت خپل راپور ترتیب کیء (دهند آرشیف)

ابراهیم خان جمشیدی د کابل د عاشقان و عارفان (عبدالسلام او عبد الصمد د جابر زامن د خواجه عبدالله انصاری هروی لمسیانو) هدیره جوړه کړه چی ډیر لیك لری.

١٨١٢ م ١٢٢٧ ق

وزیر فتح خان له عطامحمد خان بامیزی بن شیرمحمد خان مختارالدوله څخه کشمیر ونیویء اوسردار محمدعظیم خان ته ئی وسپاره.

امیر محمد انصاری د میرمحمد زوی په کلکته کی د سعدی گلستان په پښتو ترجمه کیء (د لندن موزیم خطی نسخه) .

١٨١٣ م ١٢٢٨ ق

انگریزانو چی میر عزت الله هندی یارکند او بخاراته لیږلی و ، له بلخ او کابله بیرته هند ته ولاړ (ذی حجه) دده سفر نامه په ١٨٢٥ م په کلکته کی چاپ سوه ، چی اصل ئی په اندیا آفیس لندن کی دیء .

قاضی عبدالکریم د قاضی دادالله زوی د قاضی محمد غوث لمسی په پیښور کی نصاب التوحید وکیښ .

مسعود گل د قاضی عبدالرحمن پیښوری محتسب زوی د سردار محمد عظیم خان په نامه خپل فارسی کتاب ((عجائب الاخبار)) وکیښ ۴۶۷ مخه (د پیښور موزیم خطی نسخه) .

نواب الله یار خان بریځ دحافظ رحمت خان زوی پښتو عجائب اللغات په هندکی تألیف کیء .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۹ ق

حاجی رحمت الله خان د حاجی دریا خان پوپلزی زوی د کوهدامن او سیدونکی وزیر او سردار وفات او هوری ښخ سو. (۱۷ شعبان).

۱۸۱۴ م ۱۲۳۰ ق

وزیر فتح خان بیا سند او کشمیر ونیول ، سکهان ئی په اټك کی مات کړل او کشمیر ئی سردار محمد عظیم خان ته وسپاره.

میا نعیم متی زی د قندهار په ناکودك کی خپل پښتو دیوان بشپړ کیء (۱۶ ربیع الثانی)

قاسم علی اپریدی په هند کی دخپلو پښتو اشعارو کلیات ترتیب کی. (د پیښور اسلامیه کالج خطی نسخه)

شهزاده فیروز الدین د تیمور شاه زوی په هرات کی مشر و .

۱۸۱۵ م ۱۲۳۱ ق

آغا اسمعیل شاه د سند د میرانو له خوا د سفیر په توگه پیښور ته د شاه محمود سدوزی دربار ته راغیء .

۱۸۱۶ م ۱۲۳۲ ق

قاجاریانو بیا هرات محاصره کیء خو هراتیانو له هغه ځایه وشړل او وزیر فتح خان هرات ته راغیء .

عایشهٔ درانی د یعقوب علی خان بارکزی لور خپل فارسی دیوان په کابل کی ترتیب کیء (۱۶ رجب ۳۲ ق) .

میر عبدالکریم ندیم بن اسماعیل بخاری افغانی (احوال خوانین افغان و کابل و بخارا و خو قند) په فارسی وکیښ چی تراحمد شاهی جلوس وروسته د افغانستان تاریخ لری .

۱۸۱۷ م ۱۲۳۳ ق

وزیر فتح خان ترکهسانه مخکی په هرات یوری بیاونښلولی (ذی حجه) .

ملا احمد بن اسماعیل الکوزی قندهاری لوی قاضی او محقق په قندهار کی وفات سو (۶ ربیع الثانی) .

دده تالیفونه :

(۱) بیان الوافیه لطوایف الصوفیه.

(۲) رسا له کا شفه د تو حید وجودی او شهودی تحقیق .

(۳) رساله فارقه.

ملا پیر محمد د اسماعیل الکوزی یعقوب زی زوی د ملا احمد قاضی ورور، خپل کتاب عقیدة المشا یخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والعلماء په قند هار کی وکیښ ، دده بله رساله وافی نومیږی .

عبیدالله احمدی میاگل د څوکنو د میا عمر صاحب زوی د هفت‌پیکر لیکوال او د پښتو عبرت نامی او شمایل نبوی او د دیوان شعرناظم (غریب تخلص) وفات سو .

۱۸۱۷ م ۱۲۳۴ ق

آغا اسماعیل شاه د حیدر آباد سند د میرانو او حا جی شیر محمد خان د خیر پور د میرانو له خوا په افغانی دربار کی سفیران وو اود وزیر فتح خان سره هرات ته ولاړل .

شاهزاده کامران عبد المنصور خان بارکزی مشهد ته د سفیر په توگه فتح علی شاه قاجار ته واستاوه او هغه د قاجاری پاچا مکتوب کامران ته راوړی چی باید وزیر فتح خان ړوند کی .

شاهزاده کامران له قندهاره هرات ته راغی او وزیر فتح خان ئی ونیوی او ړوند ئی کیء چی په ټول افغانستان کی کورنی جنگ ونښت .

۱۸۱۸ م ۱۲۳۴ ق

دبارکزو سردا رانو او کامران او محمود جنگونه اود وزیر فتح خان وژنه دوردگو په سید آباد کی.

شاه زمان ړوند پاچا له مدینی منوری څخه دسلطان محمود ثانی په نامه یوخط وکیښ (محرم) .

دوزیر فتح‌خان ورونو دده دمرگ په انتقام دسدوزوسره جنگونه وکړه چی سردار دوست محمد خان کابل ونیوی، نویی پرشهزاده سلطان علی بن تیمور شاه دپاچا نوم کښیښود .

ملا عبد الحلیم کاکړ قند هاری په عربی ژبه خپل کتاب (ردحلیمیه علی مطاعن احمد یه) دملااحمد قاضی د بیان الوافیه په ردکی وکیښ .

عبد الکریم کاکړ قندهاری دعین العلم عربی پښتو منظومه ترجمه د زین العلم په نامه وکړه .

۱۸۱۹ م ۱۲۳۵ ق

ټول افغانستان د بارکزو ورونو (د سردار پاینده خان د زامنو) په لاس کی ولوید. فقط هرات شاه محمود ته پاته سو . رنجیت سنگه کشمیر ونیویء .

۱۸۲۰م ۱۲۳۶ ق

علامه حبیب الله قند هاری دامام غزالی منهاج العابدین په پښتو په قند هار کی منظوم کیء .

ملا زبردست کاکړ په قند هار کی روضة النعیم په پښتو نظم کیء .

۱۸۲۳ م ۱۲۳۸ ق

سردار محمد عظیم خان ۳۸ کلن په لته بند کی وفات او په عاشقان و عارفان کی ښخ سو (ذی حجه)

کابل دده د ناپوه زوی سردار حبیب‌الله په لاس کی ولوید .

(ولادت ئی ۱۲۰۰ ق) .

محمد فضل الله ولد غلام نبی مجددی په قند هار کی ۵۴ کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو ، دی دعمــدة المقامــات مــؤلــف دی . (ولادت ۱۱۸٤ ق قند هار) .

شمس‌الدین کاکړ د قند هار د کلچا باد او سید ونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کیٔ .

لعل محمد عاجز د پیر محمدزوی چی د عبد الشافی په لقب د تیمور شاه د دربار طبـیب او د دیــوان خاوند شاعر و په کابل کــی وفات سو .

۱۸۲٤ م ۱۲۳۹ ق

په کابل کی د سردار حبیب‌الله او شیردل خان او دوست محمد خان مقابله او د بارکزو ورونو په منــځ کی د لوی افغانستان د خاورو سره ویشنه .

جنیدالله حاذق هروی د یوسف زلیخا قصه پــه فارسی نظــم کــړه (طــبع لکهنــو ۱۳۳۳) دده وفات ۱۲۵۹ ق .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق

نور محمد بن‌میرزامحمد خراسانی خپل‌کتاب سراج‌التواریخ دهندپه‌کرنا ټک کی بشپړ کیٔ (۱۹ جــمادی الا ولی) .

عبد المنصور خان بارکزی ابازی افغاني آخرنی حــاکم له ښکار پوره نــواب ولــی محمد خان لغــاری را ویوست .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق حدود

علی اکبر اور کزی د قاسم خان زوی د تیــراه اوسیدونــکی خپــل پښتو او فارسی دیوان گلشن افغان ترتیب کیٔ . (دایــروان شوروی خطی نسخه ۵۳۸) .

امیر د مردان د سوابی پښتو شاعر دتمیم انصاری قصه نظم‌کړه.

دوستم د سوابی دزیدی شاعر خپل پښتو کتاب مدح الا برار نظم کیٔ .

۱۸۲۵ م ۱۲٤۱ ق

هندی مها جــریــن سید احمد بریلوی او مولوی اسماعیل قندهار او کابل ته راغلل .

ویلیم مور کرافټ د لندن جراح اوآس پیژوندونکی د ایسټ انډیــا کمپنی له خوا دا سانو د پلټنی‌لپاره له کشمیره کابل او بلخ او میمنی ته راغی ، او په اندخوی کــی مــړ سو ، دده سفر نامه په ۱۸٤۱ م له لندن نه ویلسن چاپ کړه.

شیخ فــرح الدیــن د قنــد هار نقشبندی صوفی او مؤلف ۸۲ کلن وفات او په هرات بازار کی ښخ‌سو (۱۱ ذیقعده) .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۱ ق

شاه شجاع الملک سدوزی خپله روزنامه له ۱۲۱٦تر ۱۲٤۱ق پوری ولیکله چی په‌کابل کی په ۱۳۳۳ش چاپ سوه .

انگریزی ترجمه ئی په ۱۸۲۷ م په کلکته کی ختــم او پــه ۱۸۳۹ م خپره سوه . یوه نسخه ئی د برتانیا په موزیم کی سته چی له ۱۸۱٦ تر ۱۸٤۵ م احوال لری .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۲ ق

سردار دوست محمد خان دغزنی حکمران کابل ونیو .

دسردار پاینده خان زامنو د لوی افغــا نستان د تقسیم میثــاق سره لاس لیک کــی ، ۱۰ ربیع الثانــی (د کابل موزیم) .

سردار شیردل خــان د سردار پاینده خان زوی ٤۱ کلن په قندهار کی وفات او ښخ سو . (جمعه ۲۵ محرم) .

محمد علم خان وکیل الدوله د عبد الله خان زوی ۸۵ کلن په میدان کی وفات او په غزنی کی ښخ سو (۲۷ جمادی الثانیه) .

گل احمد د کریم شاه بټی زی زوی د پښتو جــواهــر الانبــیا او شهزاده رت وپیدمن او د توتی او مینــاد قــصوناظــم وزیر یــدی .دده هدایة المؤمنین په‌۵ذی‌حجه ۱۲۹۵ق پښتو نظم کیٔ .

۱۸۲٦ـ۳۸ م ۱۲٤۲ ـ۱۲۵٤ ق

چار لس میسون په افغانستان کی و ، او خپل یاد داشتونه ئــی په دری ټوکه کی په لندن کی چاپ کــړل ۱۸٤۲ م .

۱۸۲۸ م ۱۲٤٤ ق

د پیښور د یو سفزو په سیمه کی سردار یار محمد خان محمدزی د سید احمد او هندی مهاجرانو په جنگ کــی ۳۹ کلــن و وا ژه سو (محــرم) .

میان عبد الغفور د سوات آخوند ډیر شهرت ومــوند ، او د هنــدی مهاجرینــو سید احمد او مــولــوی اسماعیل سره په جهاد کی ملگری سو .

۱۸۰۰ـ۱۸۲۹ م ۱۲۱۵ـ۱۲٤۵ ق

شاه محمود د تیمور شاه زوی د افغانستان پاچا و (په وقفو) .

۱۸۲۹ م ۱۲٤۵ ق

پــه هرات کــی شاه محمــود د کامران په امر ووژل سو .

سردار غــلام محــمد طــرزی د سردار رحمدل خان محمدزی زوی‌په قند هار کی وزیر یدیٔ .

ملا حسن ساکزی د قند هار د تلکان اوسیدو نکی شاعر او عارف چی پښتو او فارسی دیــوان لــری ٦۸ کلن په تلکان کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی ۱۱۷۷ ق) .

سردار پردل خان محمد زی په قنــد هار کــی وفات او ښــخ سو (شنبه ۳۰ ذی قعده) .

سردار دوست محمد خان پــه کابل کی د عبدالصمد خان تبریزی په مشری په نوی ډول زر تنه فوج نظام ترتیب کیٔ .

نوره دین د پښتو عامی شاعــر د پیښور په سیمو کی اوسیدیٔ .

مستــوره غــوری شاعــره د سیــد محمد عظیم لوردپرچمن اوسیدونکی چی دشعر دیوان لری ژوندی وه .

۱۸۳۱ م ۱۲٤٦ ق

سید احمد بریلــوی مجاهــد او مولوی اسماعیل د هلــوی د ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدینو سره په بالا کوټ کی سکهانو شهیدان کړل (۲٤ ذی قعده ۱۰ میء) .

حاجی فیروز الدین د تیمورشاه زوی په سلطان آباد کی د کامران په ټونګ وواژه سو (رمضان) .

۱۸۳۱ م ۱۲٤۷ ق

قاضی محمد حسن د قاضی اکبر شاه پښتو ری زوی (خان علما) د شاه شجاع مشاور او پیش نماز د رنجیت سنګه او میر مراد علی خان تالپور دربار وته د سفیر په توګه واستول سو او همده په ۱۲٥٤ق دلاهور مثلثه معا هده دشاه شجاع له خوا امضا کړه .

شاه شجاع دسند دوالی میر مراد علی خان تالپور په مرسته له لود هیانی څخه شکار پور ته راغیء خو مراد علی خان مړ سو ، او سندیان د سید کاظم شاه په مشری د شاه شجاع جنګ ته راغله ، مګر شاه شجاع غالب سو ، سید کاظم ووژل سو، او شاه شجاع ښکار پور ونیوء .

۱۸۳۲ م ۱۲٤۸ ق

الکسندر برنس د بخارایی سوداګر په بڼه په شمالی افغانستان او بخارا کی وګرزیدی .

عباس میرزا د قاجاری کورنی نائب السلطنه د هرات د نیولو لپاره شهزاده محمد میرزا را واستاوه ، او شهزاده کامران سدوزی ئی په هرات کی محاصره کیء . خو بیرته ئی صلح وکړه او ایرانی لښکر مشهد ته ولاړل ، هرات شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان ته پاته سو .

میر یزدان بخش د بهسود هزاره مشر د حاجی خان حکمران هزاره جات په لمسون ووژل سو .

اخوند زاده محمد اکرم دمیان احمد زوی د بنړن او سید ونکی (عمدة الاملا) وکیښ .

۱۸۳۳ م ۱۲٤۹ ق

د سند میران نور محمد خان او محمد نصیر خان او د خیر پور میر شاه شجاع ته یاغی سول . خو په آخر کی روغه وسوه او هغو ٤ لکه روپی شاه شجاع ته ورکړی ، خوچی شاه ددغه کال د میانی د میاشتی په سر کی له ښکار پوره قند هار ته رهی سو .

سعادت یار خان بړیخ د حافظ رحمت خان بړیخ لمسی (ګل رحمت) د هند د پښتنو تاریخ وکیښ .

د ملا عبدالغفور هروی خطاط د ژوند وخت .

۱۸۳٤ م ۱۲٥۰ ق

رئیس العلماء خا نملا قا ضی عبدالرحمن خان دخانملا قاضی محمد سعید خان ابدالی بارکزی قندهاری زوی نصیحة المؤمنین وفضیحة الشیاطین وکیښ، چی درواقضو رددی (دقندهار دسلیمی کتابخانه) .

قاضی طلامحمد بن قاضی محمد حسن په پیښور کی لوی عالم او مؤلف او شاعر او خطاط ؤ. دی د فارسی او عربی شعر دیوان لری

اود سلوة التحریر او نفحة المسلك او تسلیة العقول مؤلف دی .

عزیز خان رنا خیل په پښتو جنګنامه هرات منظومه کړه .

دشاه شجاع او رنجیت سنګه معا هده ۱۲ مارچ ۱۸۳٤ اود شاه شجاع حمله پر قندهار (۱محرم ٥۰ق) او محاصره .

دوست محمدخان له کابله قندهار ته راغی، او شاه شجاع یی مات کی اودی بیرته هند ته وتښتید .

سردار امیر محمد خان ددوست محمد خان ورور ٤۱ کلن وفات او په کابل کی ښخ سو .

رنجیت سنګه پیښور ونیوی او سردار سلطان محمدخان باجوړ ته ولاړ، دپیښور حکمران هری سنګه سپه سالارو .

نایب عبدالصمد خان د سردار دوست محمد خان سره دقندهار په جنګ کی خیانت وکی او وشړل سو .

۱۸۱۰ـ۱۸۳٤ م ۱۲۲٥ـ۱۲٥۰ ق

دپیښور د سیمو مالیات بارکزو سردارانو ته (٦۹۲ر٥۰۹) روپی وی .

۱۸۳٤ م ۱۲٥۰ ق حدود

محمد حسین قندهاری د مداح الکوزی زوی په قندهار کی د میرزاهد هروی پر تصور اوتصدیق (شرح انکشافیه) په عربی وکښله (دقندهاری سلیمی خطی نسخه) .

ملا عبدالاحد هوتك قندهاری د قاضی غلام محمد زوی دایقاظ النیام رساله په عربی وکښله .

نیاز محمد هوش دحافظ رحمت خان بړیخ کړوسی دهند در وهیل کهنڅو دپښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

ملا عبدالحق دملاعبدالغفورخروټی زوی په قندهار کی په پښتو یاقوت السیر منظوم کی او شرح اربعین یی وکیښ .

۱۸۳٥م ۱۲٥۱ق

سر دار دوست محمد خان د کابل او قندهار مستقل حکمران سو.

کلب علی خان شرر قند هاری شاعر او منشی ژوندی وچی دشعر دیوان هم لری.

خواجه ملا دکابل عارف او عالم داحمد زنده پیل له پښته ۷۹ کلن په خواجه ملاکی وفات سو (٥ رجب) کله چی سردار دوست محمد خان د سکهانو مقابلی ته دجهاد له پاره له کابله پیښور ته ولاړ، نو دشیخان په کلی کی دسوات اخو ند میان عبدا لغفور دزرو مریدانو سره دامیر په جهادکی ملګری سو (تر ۱۱می ۳٥م)

۱۸۳٦م ۱۲٥۲ق

علامه حبیب الله قند هاری خپل کتاب ابجد التوا ریخ داسلام په تاریخ کی په عربی په قند هار کی وکیښ

۱۸۳۷م ۱۲٥۳ق

پوټنجر پرنګی داسانو دسوداګر په لباس کی کابل ته راغی، او بیا دملایانو په کالیو کی هرات ته ولاړ، او هلته ئی دهرات دمحاصری په وخت کی ملایی او خپل پټ سیاسی کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدا لعظیم سواتی شاعر دپښتو دیوان خاوند وفات سو (ولادت ئـی ۱۱٦٧ق) .

سردار دوست محمد خان دهری سنگه د مقابلی لپاره پیښور تـــه لښکر وا ستول.

سر الکسانــدر برنس دهنــد د ا نگریزی حکومت له خوا دمذاکری لپاره کابل ته راغیء. او په اپریل ۱۸۳۸ ولاړ.

دروس ایلچی ویتکویچ هم کابل ته راغی(دسمبر ۳٧ترجون۳۸پوری)

سردار سلطان محمد خان لهباجوړه کابل ته راغیء چی دسردار دوست محمد خان څخه دپیښور د نیو لـو کومك واخلی.

ددوهم بهادرشاه (ظفر)جلوس په دهلی کی.

۱۸۳۸ م ۱۲۵٤ ق

محمد شاه قاجار دهرات دنیولو لپاره پــه۷ شعبان غوریان ته راور سیـدیء اود هرات پــه ښار کــی شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان کلابند کړه، خو هرا تیا نــو د جهاد اعلان وکیء اود ایرانیانو سره یی مقابلی کولی.

دامیر دوست محمد خان لو مړی جلوس دکابل په امارت ـسکهوهل او ځان امیر المؤ منین بال.

دامیر دوست محمــد خــان او د روسیه دنما ینده ویتکو یچ ترمنځ سیاسی مذا کری په کابل کی.

دشاه شجاع او انگر یزی ویسرا اورنجیت سنگه تر منځ د لا هــو ر دفاعی معاهده په ٢٦ جون ۱۸۳۸ م امضا سوهچیشاهشجاع دافغانستان پاد شاه کی.

مولوی عبدا لحق توخـی دهرات لوی عالم دهرات پــه محاصره کــی وفات سو.

لارډ اکلینډ دهند ویسرا داکتوبر په اوله دافغا نستان سره لومړی جنگ اعلان کیء چی د ۱۸٤۳م تر نومبر پوری جاری ؤ.

سید جمال الدین افغانی دشرق سیاسیویښوونکیدکنرپه اسعدآباد کی وزیږ یدیء.

عصمت الدین دمحمد اسما عیل زوی دمیر محمد لمسی د امیردوست محمد خــان دژوند حــال خــلا صة الاخبار په نامه وکیښ (دبنگال د آسیائی ټولنی خطی نسخه)

۱۸۳۹م ۱۲۵٤ق

انډوس ارمی او شاه شجاع دسرجان کین په مشری دسند او بولان لـــه لاری پر قندهار راغلل (فروری۳۹) او په ٢٠د اپریل ۱۸۳۹م ۱۲۵۵ ق ئی قند هار ونیو او شاه شجاع بیا پر تخت کښینو ست (دوشنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۵ق)

برنس د انگریــز استا ځـی او میسن احوال لیکونکی لــه کابلــه د ښتخاك پر خوا هند تــه رهــی سول (٢٦ــاپریل)مکناټن انگلیسینماینده دشاه شجاع سره په قند هار کــی نوی‌معاهده وکړهچی شاه‌شجاع‌تش په‌نامه پادشاه وی، نور ټول اختیار به دپرنگی په لاس کی وی (۷مــی ۳۹م ۲۲ صفر ۵۵ق).

۱۸۳۹م ۲۳ جولای ۱۲۵۵ ق

د انگریــز لښکر او شاه شجاع غزنی ونیو او سردار غلام حیدر هم ونیول سو.

دهرات کلابندی لس میاشتی وه اوهرا تیانو د محمد شاه قاجارسره جنگونه کول، خو چــی محمد شــاه ناچار سو اوپه١٦دځلورمی خپر۵۵ ق ئی هرات پریښو او بیرتــه ناکــام تهران ته ولاړ.

سردار کندل خان او دده زامن په ایران کی پناهنده سول .

شاه شجاع دانگریز دنما ینــده مکناټن له خوا دکابل پر تخت بیــا کښینول سو او امیر دوست محمد خان بخارا ته ولاړ (١٧اگست ۳۹م غره جمادی الاخری ۵۵ق) شاه‌شجاع ملا عبد الشکور دکابل نائب‌الحکومه او شهزاده تیمور ئی نایب السلطنه وټاکه.

دامیر دوست محمد خان دپاچهی مالی عایدات ټولــه ٢٣٩ر ۵۰۹ر ٢ کابلی روپی وی چهلــه ۹٤٣ر٢٢٢٦ کمپنی د روپو سره برابری وی .

رنجیت سنگه دسردار مهن‌سنگه زوی دپنجاب مها راجه په لاهورکی مړ او ښخ سو (٢٧ جون).

کاله چی دپرنگی لښکر دکرنــل ویډ په مشری دشا شجــاع د زوی تیمور سره کابل ته تلل ، اپریدی په خیبر کی له دوی سره ونښتل.

سپینه دنور محمد الکوزی لــو ر دپښتو شاعره په هرات کي ژوندی وه اود هرات دکلابندی حال ئی په یوه حماسه کی منظوم کیء.

اخوند مصطفی هروی په کابل کی دشاه شجاع پــه غوښت د شیــخ سعدا لدیــن انصاری شــرح حــال (نشاة القدس) وکیښ .

ملا عبدا لاحد سلجوقی دملامحمد میرزا زوی دهرات مشهور مدرس او صوفی وفات سو (٢٥ محر م)

۱۸٤٠ م ۱۲۵٦ ق

یوسفزی او خیبر یان پرانگریزانو باندی را ولاړ سول.

دکابل په شمال کی دمیرمسجدی خان په مشری خلك ولاړ سول، او امیر دو ست محمد خان لــه بخارا څخه بیرته راغیء.

په ایبك کی امیر دوست محمد خان دانگر یزانو څخه مات سو، او ځان ئی په کابل کی انگر یزانو تهتسلیم کیء (٢٨ ستمبر ٤٠م).

انگر یزانو امیر دوست محمدخان دخپل ټبره سره کلکتی ته واستا وه (نومبر ٤٠م)

شا هزاده کامران دشاه محمــود سدوزی زوی دهرات حکمران هغه ووژل سواوهرات وزیریارمحمدخان الکوزی ته پاته سو، په هرات کی د ده اقتدار له ۱۸۱۸م ۱۲۳٤ق څخــه شرو سوی و.

حاجی خان کاکړ ته دشاه شجاع له خوا دنصیر الدوله لقب ور کــړ سو، خو وروستهدی بندی‌هندوستان ته ولیږل سو او هوری مړ سو.

ویگنی T.VIGNE دافغا نستان

دسفر احوال مصور له لندنه په۴۷۹ مخه کی ۱۲ فصله خپور کیء.

معین الدین پیښوری دوه‌ـق او عذارقصه په پښتو نظم کړه.

میر واعظ میر معصوم دمیرواعظ سید احمد زوی ،دخپل عصر متنفذ روحانی او شاعر او سیاسی سړی په استالف کی ژوند کاوه.

میرزا محمد ابراهیم گـو هـری هراتی شاعر او مؤلـف او خطـاط مذهب چی په ۱۳۰۰ ق کابل تـــه راغلی و په‌هرات کی وزیر یدی ،دی تر ۱۳۲۱ق پوری لا ژوندی و.

میر محترم حافظجی دکابل د میر واعظ د کورنی ددری شعر خاونـد ژوندی و.

شاه‌شجاع‌خپل زوی صفدر جنگ دقندهار په حکمرانی مقرر کیء .

۱۸۴۱ م ۱۲۵۷ ق

په ټول افغا نستان کی پرانگریزانو باندی خلك‌راولاړسول، اوپه ۲نومبر ۴۱م ۱۷ رمضان ئی‌په کوهستان‌کی دانگر یزانو یوغنډ لښکر و وژل.

سردار اکبر خان اوعبدالله خان اڅکزی اونور مجاهدین په کابل‌کی پرانگر یزانو راولاړ سول او برنسس پرنگی ئی په۲ نومبر ۴۱م مړ کیء، بیایی نودانگریزانو لوی سیاسی‌مشر مکنا ټن په ۲۳د دسمبر په کابل کی و واژه.

لوی مجاهد عبد الله خان اڅکزی په کابل کی دانگر یزانو په لمسون وواژه سو (۲۷ رمضان) عـلا مـه حبیب الله قند هاری محقـق خپـل ابتکاری کتاب مغتنم الحصول فــی علم الاصول په قندهار کی‌په عرب وکیښس.

میر مسجدی خان د کـو هستان مجاهد چی په غزا کی زخمی سوی و (یاد انگریزانو په لمسون زهرو کړه سوی و) شهید سو. (۱۱ شوال ۲۶ نومبر)

محمد بدرالرحمن د (واقعات درانی کتاب له احمدشاهه تر شاه شجا پوری وکیښس(دکانپورچاپ) داکتا له اردو څخه سید حسین شیراز پــه فارسی ترجمه کیء (د برتان موزیم اود تهـران پوهنتون خط نسخی)

سر الکسندر برنس urnes خپل کتاب (کابل) وکیښس چی د سکونت له ۱۸۳۶ تر ۳۸ پوری کابل بیانوی او دده تر قتل وروس په ۱۸۴۲ له لندنه خپور سو .

پړتنجر انگلیسس په پــټ ډول دکابل په شمالی سیمو کی فعالیـ کاوه‌او ۱۹ لکه روپۍ‌یی خرڅی‌کړی

میر عصمت الله کشوری د بلخ دهدادی شاعر وفات ســو، دشعـ دیوان لری.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

په اوله‌دجنوری ۴۲م‌دملی مجاهدین اوانگریزانو تر منځ معاهده وسو چی له افغا نستانه و وزی.

له ٦ تـــر ۱۳ جنوری د انگریزان قتل عام شرو سو.

په ٦مارچ غزنی هم ملی مجاهدین ونیو، او انـــگریزان ئـــی هلته تبا کړلء .

دده زوی فتح جنگ په بالا حصار دکابل خلکو شاه‌شجاع هم وواژه (۲ صفر ۵۸ ق ۳ اپــریــل ۴۲ م) کی پاچا سو.

وزیر اکبر خان دفتح جنگ‌شاه سره داطاعت عهد نامــه وکــړه او هغه دی پخپل وزارت وټاکه، مگـر فتح جنگ وروسته دلباس په تغییر جلال‌آباد ته و تښتیدی اود جنرال پالك سره ئی پر کابل حمله رکړه اوپه بالاحصارکی پرتخت کښیناست (۱۸ شعبان ٦ ستمبر) خــو وزیر اکبر خان بامیان او تاشقر غان تــه ولاړ.

جنـــرال پالك اوناتهه دخیبـــر له خوا جلال آباد ته‌راغلل اوپه‌لار کی اپریدو پردوی په‌خیبر کی اور بـــل کی (۱۸ اپریل‌تر ۱۱ ستمبر۴۲م) انگر یزان چی‌په جنگ کی‌وځبل سوه، نوله افغانستانه‌تر ۱۲ اکتوبر ۴۲ م پوری ووتل .

اود شاه شجاع ټبر هم‌دپرنگیانو سره هند ته ولاړل (لومړی جنگ ختم سو)

جیمس اټکین سون د انـــډس د لښکر جـــراح خـــپل کتاب (لښکو کښې په‌افغانستان کی) ۸۲۴ مخـــه له لندنه خپور کیء، چی‌د ۱۸۳۹ تر ۴۰ پوری دافغا نستان دلومړی‌جنگ احوال دیء.

۱۸۰۳ـ۱۸۴۲ م ۱۲۱۸ـ۱۲۵۸ ق

شاه شجاع دتیمور شاه زوی په وقفو دافغا نستان پاچا و.

۱۸۳۸ـ ۴۲م ۱۲۵۴ـ ۱۲۵۸ ق

جنرال‌ایبټ دافغان او انگلیس د لومړی جنگ روز نامچه په لندن‌کی چاپ کړه ۱۸۷۸ م.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

چـــارلس میسون د افغانستان او بلو چستان دسفر احوال په ۳ ټوکه کی، له لندنه چاپ‌کیء چی‌له ۱۸۲۶ تر ۱۸۳۸م پوری دده مشاهدات‌دی.

سر الکسندر برنس چی خپــل کتاب (کابل) په ۱۸۴۱م لیکلی و، په ۱۸۴۲م له لندنه خپور سو.

جنگی عملیات په افغانستان کی دونسنت ایر تالیف له لندنه په‌دری ټوکوکی خپور سو .

احمد گل مومند شاعر او مدرس عالم دپښتو دیوان احمدی خاوند د ننگرهار په گلایی کی وزیر یدی .

۱۸۴۳م ۱۲۵۹ق

دافغا نستان دشبخون روز نامچه دلیډی سیل په قلم پــه لندن کـــی خپره سوه (۴۵۱ مخه) دا وقایع د ۱۸۴۱م دی.

په خیبر کی داپریدو غـــزاوی د پرنگی له هغو لښکرو سره چی له افغانستان ته‌په ناکامی راوتل.

امیر دوست محمد خان له هنده راوستل سو او بیاد کابل پر تخت کښینوست او نائب امین الله خان لوگری یی بالاحصار کی بندی کیء

دافغا نستان Allen دسفر یاد داشتونه (۱۱) فصله په لندن کی خپاره کــړه، دی دجنرال سرولیم ناټهه سره افغانستان تـــه راغلی و .

ملا غلام محمد اخـــند زاده دمـــلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد جی اخوند زاده گـدون د تیموروزوی متخلص په غلامی کوهستانی (متوفا ۲۰ رجب۱۳۰۶ ق) دافغان اوانگر یز دلومړی جګړی (جنگنامه) په دری نظم کړه .

ملاجمعه بارکزی قندهاری دپښتو دیوان خاوند شاعر په قندهار کـی وفات سو .

جنید الله حاذق بن صوفی اسلام هروی شاعردیوانخاوند اودیوسف زلیخا د مثنوی ناظم پـه قند هـار کی وفاتسو .

۱۸٤٤ م ۱۲۶۰ ق

شاه زمان دتیمور شـاه زوی د افغانستان پوند او مخلوع پاچا په سر هندکی وفات او ښخ سو .

حمید کشمیری مولوی حمید الله (متوفا ۱۲۶٤) فارسی مثنوی اکبر نامه دافغان او انگریز دلومړی جنگ پراحوال باندی منظومه کړه .

میرزا محمود سالك بالاحصاری دفارسی دیوان خاوند ژوندیو .

امیر عبدالرحمن خان په کابل کی وزیږیدی .

د افغانستان د جنګړنو پرحـال (ظفر نـامه کابل) منظومه سوه. د شاعر نوم ندی معلوم (د برتـش موزیم خطی نسخه) .

قاسم علی خان دمحار بـه کابل کتاب پهنامه نهزره بیته فارسی مثنوی په هند کی منظوم کیء (دآگری چاپ ۱۲۷۲ ق) .

۱۸٤٤ م ۱۲۶۰ ق حدود

محمدجی آخوندزاده گدون دپښتو شاعر اوفقیه دشرح الوقا یه شارح ژوندی ؤ .

محمد سلیمان خان دموسی بریخزوی (متخلص په اسد) دپ تاریخ (نقش سلیمانی) په هند وکیښ .

قاضی عبدالرحمنخان علوم بار دقاضی محمد سعید قندهاری قاضی القضات و .

۱۸٤۵ م ۱۲۶۱ـ۱۲۶۲ ق

علامه حبیب الله قندهاری م خپل لـوی کتاب ریاض المهند تالیف کیء (خطی) چی درياض تو لــو علو مو مجموعه ده او روضی لری :

۱ـ دصوری اقلیدس د هـند ترجمه اود ثاوذو سیوس د اکر مانا لاوس داکـر شرح ۲۹ ذی

(۲) علم حساب له صحاح بیاتر جبرو مقابلی پوری .

(۳) عـلم هندسه : مساحـ تکسیردوائر استخراج مقادیر جی واظلال اود مثلثاتو مسایل او ن

(٤) علم الا بصار او مناظر او مر اوعلم الانعکاس او احـکام ابـ

(۵) علم هیئت: افلاك ، مـرا اورصدی آلات اود ابعاد اواجر معرفت.

(۶)دموا مرات زیج و تقویم

میر اشرف علی پهبمبئی کیار تاریخ افغا نستان چاپ کیء چی افـغا ناوانگلیس دلـو مړی جـ وقایع لری (۳۳۱ مخه)

دلیل خـان محمد زی دنـو دکندی او سیدو نکی دپښتو خ شاعر وزیر یدی (وفاتئی ۱۹٤۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٤۶ م ۱۲۶۲ ق

علامه حبیب الله قـند هـاری د قیدالحیثیة پـه انتقادی شرح کـی مرآةالحق په قندهار کی تالیف کی (خطی) موهن لال کشمیر ی دامیـر دوستمحمدخان دژوند کتاب ۲ټوکه پهانگریزی لهلندنه خپور کیء . چی دافغانستان مهم معلومات لری .

مازوخان او صاحبزاده جانان په تگاب کی یاغی سول، خـو سـردار شیرعلی خان دلښکرو سره پر ورغی اوجانانیی وواژه اودوی یی ایل کړه.

۱۸٤۶ م ۱۲۶۳ ق

نواب محمد زمان خان پـه کابل کی مړ او په عاشقان وعارفان کی ښخ سو .

وزیر اکبرخان پهجلال آبادکی ۳۱ کلن وفات اوبه مزار شریف کـی ښخ سو. پرځای یی سردار غلامحیدر خان ولیعهدسو (ولادتیی۱۲۳۲ق).

منشی عبدالکریم دمحاربه کابل و قندهار کتاب وکیښ (دلکهنو چاپ ۱۲٦٤ ق) .

له پرنگی سره دپنجتار دمخدری دپښتنو غزا .

په کابل کی سخته وبا راغله .

ماما خیلو بغاوت وکی او وزیـر اکبرخان ددوی سرکوټلو ته ورلاړ .

سردار شیر علی خان دغلام حیدر خان پرځای دغزنی حکمران سو .

دلغمان غلجی دمحمد شاه خـان بابکر خیل پهمشری یاغی سول، خو امیر دوست محمد خان پخپله ورغی او دوییی دنورستان غرو ته ترشا کړه .

محقق قندهاری علامه حبیب الله بن مولوی فیض الله موسی خیل په قندهار کی وفاتاوښخ سو، عمری ۵۲ کلنؤ ، دی عربی ـ فارسی ـ پښتو لوی مؤلف اودمعقولو اومنقولوعالمو استادو. دمغتنم الحصول فـی علم الاصول او ریـاض المهند سین او پښتو منهاج العـا بدیـن مؤلـف (رمضان) .

دوزیر ستان پر گمبتی انگریزی کیمپ باندی احمد زو حمله وکړه او ملك سوهان خان دپرنگی ملګری کوله .

نایب محمد حسن دبلوڅو دقلات سیاسی او ادبی سړی چی فارسی اوبلوڅی دیوان اشعار هملری، خپل فارسی اول دیوان یی بشپړ کی . (متوفا ۱۲۷۰ ق) .

۱۸٤۷ م ۱۲٦٤ ق

محجوبه دسکندر خان هروی لور دفـارسی شاعره پـه هرات کـی ژوندیوه .

قاضی غلام محمدهوتك قندهاری عالم ارشاد الحق په قندهار کی په عربی وکیښ (١٤ جمادی الثـانیه پنجشنبه) .

قاضی غلاممحمد قندهاریدخپل کتاب تنزیـه الخلفاء عـن مطا عـن الاعداء پهعربی په قندهارکیتالیف کی (یکشنبه ۷ ربیع الثانی) .

منشی عبدالکریم علوی خپلکتاب (تاریخ احمد یـا واقعات درانی) د امام الدین حسینی دتاریخ حسینی نخه اقتباس کـی (دهـند چـاپ ۱۲۶۶ ق) .

برن هارډ ډورن دپتر سبرګ د اکاډیمۍ غړی دپښتو منتخبا ت (کرستو ماتهي) په هغه ښار کې چاپ کړه .

۱۸۴۸ م ۱۲۶۵ ق

سردار محمد اکرم خان بیاد هندو کش شمالی ولایات په مرکز پوری ونښلول .

دا ملا عبدالقیوم دمحمد نبی زوی دخلم صوفی شاعر دمجمع الاشعار قیامت نامه- او فارسی او ترکی دیوان خاوند شاعر وزیږیدی .

محمد کلان خان امین الوجو هات عضد الدوله دمحمد عالم خان پوپلزی زوی وفات اوپه‌غزنی کی دخپل نیکه وکیل الدوله عبدالله خان دقبرسره ښخ سو .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۵ ق

امیر دوست محمدخان دپرنګیانو په مقابل کی اټک ته ولاړ، خو چتر سنګه اوشیر سنګه‌ماته وکړه، او امیر دوست محمد خان له‌سلطان محمد خان او پیر محمد خان اوسید محمدخان خپلو ورونو سره کابل‌ته راغی او انګریزانو تر پیښوره ونیول .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۶ ق

په شمالی ولایاتو کی د میرانو بغاوت اود سردار محمد اکرم خان مرګ ۳۳ کلن په مزار شریف کی، او پرځای ئی دسردار محمد افضل خان‌مقرری (ولادت‌یی ۱۲۳۳ ق) .

قاضی غلام قادر د قاضی حسن پیښوری زوی‌په پیښورکی دسردار سلطان محمد خان سره ؤ .

میر محمد امین دقلیچ علی بیګ زوی دتاشقرغان‌والی دفارسی‌شعری دیوان خاوند دامو سره و فات سو .

۱۸۵۰ م ۱۲۶۷ ق

ظهیر الدوله وزیر یار محمدخان دهرات حکمران دلاش په رباط میر کی وفات اوپه هرات کی ښخ سو. (دشعبان سلخ) زوی ئی سعید محمد خان پرځای کښېنوست .

مشهور عالم اود سراج الاخبار افغانستان مؤسس مولوی‌عبدالروف په قندهارکی وزیږید (صفر ۶۷ق).

دسوات اخوند عبدالغفور صاحب دپښتنو لویه جرګه جوړه کړه اود ستهانی سید اکبرشاه یی په‌شرعی امارت وټاکه، پخپله دی شیخ‌الاسلام سو .

دکوهاټ داپریدو او بنګښو غزاوی له‌پرنګیانو سره .

مولانا زین العابدین پیښوری چی په حساب، ریاضی، نجوم کی‌استاد اود استخراجات جبر یه مؤلف و ژوندی و .

دبهادر خیلو خټکو غزاله پرنګی سره .

منشی عبدالکریم د محاربه کابل وقندهار کتاب دکانپور په مصطفایی مطبع کی چاپ کیږ .

۱۸۵۱ م ۱۲۶۸ ق

له لنډ نهد (خوان مصر) په نامه یوکتاب خپور سو، چی یو فصل یی دافغانستان او سند. پر احوال دی‌او دلومړی جنګ انګلیسی سیا ست غندی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر عبدالرحمن د افغانستان مشهور خطاط په هرات کی وفات او د سید عبدالله په ګنبده کی ښخ سو .

له‌پرنګیانو سره د مومندوغزا او دمیچنی لومړی جنګ .

سردار شیر علی خان دکلات غلجی ایل کړه .

۱۸۵۲ م ۱۲۶۹ ق

سردار محمد افضل خان دتخته پل ښار دبلخ په ولایت کی جوړکړ .

د مومندو سره د پرنګی دوهمه د میچنی جګړه او هم د پرانګ غار غزا .

د امیر دوست محمد خان او سردار کهندل خان یوله‌بله‌مخالفت دکلات پر کلا او د نواب جبار خا ن په بو ګانبی د دوی روغه .

په مله کنه کی د پرنګی سره درانی زو غزا .

د بهادر خیلو خټکو د و همه غزا له پرنګی سره او د سپری جنګ

میر محمد نبی اختر بدخشی د شعر دديوان‌خاوندا و دحدایق‌الحقایق اوهشت بهشت مؤلف په‌رستاق‌کی وفات سو .

فیض‌الله قریشی د تر بیلی او سیدونکی د پښتو لیکوال او شاعر خپل ګنج سعادت نظم‌کړ چی‌دهغه عصر ښه تاریخی معلومات لری .

میر احمد اظهر مجددی د هفت مجلس او مناقب الطاهر ین مولف او دديوان خاوند شا عر وفات سو (ولادت یی ۱۲۰۶ ق) .

۱۸۵۳ م ۱۲۷۰ ق

دغلجو شورش په کلات کی .

د بلخ د ولایت د دار الامان خلیفه میرزا امان معروف صوفی ۸۴ کلن وفات سو .

دپرنګی او مو مند و معاهده نمبر ۱۵،۷۸ نومبر ۵۳ م .

محمد رسول شهید مار ملی بلخی شاعر دديوان خاوند ژوندی و .

سردار فتح‌محمدخان دوزیراکبرخان زوی د کلات حکمران او جنرال فرامرز خان یی دلښکر مشر مقرر سول .

د کوهاټ د غانبی غزا وی له پرنګیانو سره . دبوری غزا له ۱۵ نومبر۵۳ نخه‌تر ۱۴جنوری۵۴م پوری .

نواب جبار خان د سردار پاینده خان زوی ۷۳ کلن وفات او دکابل په عاشقان وعارفان کی ښخ سو . (ولادت ۱۱۹۷ ق) .

دسلیمان بن خوا جه ابرا هیم قبلان حسینی نقشبندی قندو زی دینابیع المودة د مؤلف وفا ت په استا نبول کی . (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق)

استاد عبد العلی هروی د میرزا باقر کابلی زوی د هرات مصور ژوندی و .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۰ ق

د مهدی بن اسماعیل موسوی هروی امامی فقیه او اصولی وفات او په مشهد کی ښخیدل .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۱ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار کهندل خان د قندهار
حکمران ٦٣ کلن پسله ٢٦ کالو
حکومته په سه شنبه ٧ ذی حجه
په قندهار کی مړ سو (ولادت یی
١٢٠٨ ق)

برنګیانو پر مومندو حمله وکړه
(اګسټ) او د پنځو یالی د مومندو
سره تر ١٨٦٠ م پوری وجنګیدل .

میر محب بیګ هزاره دیکه او لنګ
اوسیدونکی یاغی سو ، خو سردار
محمد اسلم‌خان دی بیرته کښیناوه.

سردار مهردل خان مشرقی ٥٩
کلن په قند هار کی وفات او ښخ
سو جمعه ٢٧ جمادی الاخری
(ولادت ئی محرم ١٢١٢ ق)

حاجی دوست محمد قند هاری
د ملا علی اخوند یوسفزی زوی د
بنون د دامان مشهور نقشبندی
عارف ژوندی و ، او دده د مناقبو
کتاب معزالدین د عبدالکریم زوی
تألیف کیء (خطی) .

میرزا حنان بارکزی شاعر په
قند هار کی خپل پښتو دیوان
ترکیب کیء .

١٨٥٥ م ١٢٧٢ م

سردار غلام حیدر خان دامیر
دوست محمد خان له خوا په پیښور
کښ د مودت معاهده له سر جان
لارنس د پنجاب له کمشنر سره په
٣٠ دمارچ ١٨٥٥ م امضا کړه او له
انګریزی هنده سره روابط قائم
سول .

په قندهار کی خانه جنګی وه
خو امیر دوست محمد خان قندهار
ونیسوی او خپل زوی سردار غلام
حیدر خان ته یی وسپاره .

شهزاده محمد یوسف د ملک
قاسم زوی د فیروز الدین لمسی د
عیسی خان بر درانی په مرسته
هرات ونیوی او سعید محمد خان
الکوزی ئی مړکیء ، خو په آخرکی
محمد یوسف هم‌ووژل سو او هرات
پر دو ته پاته سو .

مولوی محمد حسن او محمد
عثمان د هرات قاضیان او شیخ
مرتضی د شهزاده محمد یوسف
وکیل و .

امیر دوست محمدخان په‌قند هار
کی قاضی محمد سعید خان علوم
بار کزی قاضی القضات وټاکه .

د کوهاټ د اکا خیلو سره د
پرنګیانو جنګونه‌تر ١١ جنوری ٥٦م
پوری جاری و .

١٨٥٦ م ١٢٧٣ ق

د ناصر الدین شاه قاجار لښکرو
هرات ونیو ، خو سردار سلطان
احمد خان د هرات حکمران سو ،
او د ایران لښکر ولاړل .

راورټی انګریز مستشرق او
لښکر مشر د پښتو ګرامر په
انګریزی ژبه‌په کلکته کی‌چاپ‌کیء .

د امیر دوست محمد خان عسکر
١٦ غنډه پیاده ٣ غنډه سپاره
د‌توپخانی سره ګرده ٧٠٠ ر ١٣
منظم عسکر او ٨١ توپه وو .

امیر دوست محمد خان قند هار
سردار غلام حیدر خان ولیعهد ته
وسپاره او پخپله کابل ته ولاړ .

١٨٥٧ م ١٢٧٣ ق

علی قلی میرزا د فتح علی شاه

قاجار لمسی (اعتضادالدوله متوفی
١٢٦٨ ق) خپل کتاب (تاریخ وقایع
وسوانح افغانستان) په تهران کی
چاپ کیء . چی د احمد شاه بابا له
وخته احوال لری .

په جمرود کی دامیردوست محمد
خان او سر جان لارنس ترمنځ د
دوستی او امداد معاهده ٢٦ جنوری
٥٧ م ٢٩ جمادی الاولی ٧٣ ق .

قاجاری لښکرو هرات تخلیه‌کیء
٢٧ جولائی ٥٧ م .

میجر لمسډون د انګریزانو له
خوا په قند هار کی سیاسی مبصر
مقرر سو .

د پاریس په معاهده کی
انګریزانو ته وویل سوه چی د
ایران او افغانستان په شخړ وکی
منځګړی سی .

مولوی غلام جیلانی د پیښور
محقق عالم کابل ته راغی .

د ستهانی سیداکبر شاه دسوات
د پښتنو امیر وفات سو (١١ می
٥٧ م) په‌سوات کی نفاق ولویدی.

سید مبارکشاه په نارنجی کی
په ١٨ جولای ٥٧م له انګریزانوسره
غزا وکړه .

کله چی امیر دوست محمد خان
د هند دوایسرای تر ملاقات
وروسته‌جمرودته راغی،کوکی‌خیلو د
پرنګیانو پر لښکرو په خیبر کی
حمله وکړه او د هغو مشر افسرئی
مړکیء .

١٨٥٧ م ١٢٧٤ ق

د لمسډون سیاسی ډله په
افغانستان کی وه ، ددی ډلی
رویداد دوکتر بیلیو په قلم په
١٨٦٢ م په لندنه چاپ سو .

١٨٥٨ م ١٢٧٤ ق

سردار سلطان احمد خان په
هرات کی حکمران سو . سردار
غلام حیدر خان ولیعهد په کابل‌کی
په جمعه ٢١ ذیقعده ٧٤ ق نه
دیرش کلن مړ سو (ولادت
١٢٣٥ ق) .

روسی استاځی خانیکوف هرات
ته راغی .

له پرنګی سره د پنجتار په
جنګلی کی د پښتنو غزا (اپریل
٥٨ م)

نائب امین الله خان لوګری دامیر
دوست محمد خان په محبس کی‌په
کابل کی مړسو .

١٨٥٩ م ١٢٧٥ ق

مراد خان اتالیق د قطغن میر،
وبمرریدی، خو سردار محمد افضل
خان دی مات کیء او کولاب ته
وتښتیدی .

جرنیل شیر محمد خان (کلیول
انګلیس چی په ١٢٤٩ ق کال د
قندهار په‌جنګ‌کی زخمی اومسلمان
سوی‌و) په تخته پل کی عسکری
قوماندان وهلته مړسو .

سردار رحمدل خان ٦٤ کلن وفات
اود نجف په وادی السلام کی ښخ
سو (رجب) دده ولادت ١٢١١ ق.

١٨٥٩ م ١٢٧٦ ق

دکورم دخلکو غزا له‌پرنګی سره
(٢٠ دسمبر) .

سردار عبدالرحمن خان شمالی
ولایات سره‌سم کړل. او کله چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر مظفر خان دبخارا پاچا تر آمو راتیر اوچارجوی ته راغی، نوسردار محمد افضل خان او افغانی مشرانو دی بیرته دآمو خواته وشاړه .

له پرنگی سره په میدانی غره کی دمسیدو او ختکو غزا .

پر وزیرستان باندی دسر نیول چمبر لین دلښکرو حملی‌تر ۱۸۶۰ م پوری .

۱۸۶۰ م ۱۲۷۷ ق

د تیرا دتورغره پښتنوله ۱۸۵۸م څخه بیاتردی کاله پوری دپرنگی له لښکرو سره جنگونه کړل .

سردار محمد شریف خان دفراه او پشت رود حکمران غور ته ولاړ، اود تایمنو سردار عبدالغفور خان‌یی ایل کړی.

۱۸۶۱ م ۱۲۷۸ ق

سردار محمد اعظم خان د قطغن حکمران دهغه ځای اداره سردار عبدالغیاث خان دنواب جبار خان زوی ته‌وسپارله اوپخپله له‌خان‌آباده کابل ته راغی .

دسردار سلطان احمد خان زامن له‌هرات‌ه‌راغلل‌اوسردار میرافضل‌خان یی په فراه کی حکمران کی . مگرامیر دوست محمد خان دمیانی‌په میاشت ورغی او هغه بناریی ونیوی .

سردار عبدالرحمن خان دقطغن حکمران سو .

په کابل وباگډه سوه او سردار پیرمحمدخان ۶۴ کلن ۲۲ دربیع‌الاول وفات سو . دغسی هم سردار سلطان محمد خان ۶۸ کلن په پنجشنبه ۱۸ ربیع الثانی په کابل کی وفات سو .

د دوړو پښتنو غزا له پرنگی سره .

دپېښور مشهور عالم صاحبزاده غلام جیلانی وفات سو (چهار شنبه ۹ شوال) .

۱۸۶۲ م ۱۲۷۹ ق

دفراه تر نیولو وروسته امیر دوست محمد خان دهرات نیولو ته لښکر بوت، او سردار سلطان احمد خان اود هغه زامن‌یی په هرات کی محاصره کړل. (۱۰ صفر) .

دسردار سلطان احمد خان ماینه چی دامیر دوست محمد خان لور وه دهرات په کلابندی کی مړه سوه .

میرزا رضا هروی مصور اونقاش دامیر دوست محمد خان او سلطان احمد خان دجنگ تصویر په هرات کی وکیښ (دهرات موزیم) .

ملاصفی الله ختک د مسری بانډی اوسیدونکی په پښتو مخزن الاسرار اوبدرمنیر اوپه فارسی نظم الدررفی سالك‌السیر وکښل .

سیف الدین حسینی دانشا کتاب په کابل کی تالیف کی .

دکتر بلیو دهغی ډلی دسفر ورځ لیك له لنډ نه په ۱۱ فصلود ۸ تصویرو سره خپور کیٔ ، چی په ۱۸۵۶ م د لومسډون په مشری افغانستان اوقندهار ته راغلل او تر ۱۸۵۸ م هلته‌و اود افغانستان په معلومات لری دکتاب نوم: (په افغانستان کی دیوه سیاسی وفد ورځ لیك) .

ډیویس دپنجاب‌دحکومت سکرتر دافغانستان پرتجارت‌باندی‌یومفصل راپورټ چاپ کیٔ (جولای) چی د لکهنود نولکشور په‌مطبعه‌کی‌په‌اردو هم چاپ سو ۱۸۷۱ م .

ډیویس انگریز دافغانستان اوهند دتجارت په‌راپورکی(۱ جولایی ۶۲) دافغانستان ټول واردات له‌هنده ۳۱۸،۳۸۳ پونډه او صادرات یی ۳۰۳،۵۳۵ پونډه او گرده تجارت‌یی ۶۲۱،۹۱۸ پونډه ښوولی‌دی .

۱۸۶۳ م ۱۲۷۹ ق

سردار سلطان احمد خان دهرات حکمران په رمضان ۱۲۷۹ ق ٦ د اپریل ۶۳م دهرات په محاصره کی مړسو اوزوی‌یی شهنوازخان پرځای ودریدی .

امیر دوست محمد خان په ۸ ذیحجه ۷۹ق۲۷می۶۳م هرات ونیو، اوهلته په ۲۱ دذیحجی ۷۹ق۹ جون ۶۳م مړ او ښخ سو او امیرشیرعلی خان‌یی پر ځای امیر سو .

سلطان محمد خان دسعادت خان مومندزوی دانگریزانو سره‌وجنگیدی خود امیر شیرعلی خان لښکرو دی باجوړ ته وشاړه .

سیدجمال‌الدین‌افغانی په‌افغانی‌دربار کی‌داصلاح اوتجددحرکت شروع کیٔ

استاد ابراهیم په هرات کی د امیر شهنواز خان لپاره یو لوی‌توپ جوړ کیٔ .

دسوابی په‌ټوپی‌کی‌دملك عیسی‌خان حدون او مولوی عبدالله په مشری له انگریزانو سره د پښتنو غزا. دقتل گړلوی جنگونه تر سوات او باجوړ پوری .

له‌پرنگی‌سره دسورکاوی‌اوامبیلی دپښتنو غزاوی (د اکتوبر ۶۳م)

۱۸۶۳ م ۱۲۸۰ ق

د سوات د اخوند عبدالغفور او مولوی عبدلله مجاهد په مشری د امبیلی په کوتل کی دانگریزانو (۷) زرو لښکرو سره جهاد ، چی ۹۰۸ تنه پرنگیان مړه اودری زره تنه پښتانه شهیدان سول .

دنومبرپه ۱۸ ورځ دقتل گړجهادد ۱۵ زرو تنوغازیانولخوادپرنگی سره شروسو اوتر۱۵دسمبرپوری‌جاری‌و. شرو سو

امیر شیرعلی خان خپل څورلس کلن زوی یعقوب‌خان دهرات‌حکمران اوجنرال فرا مرزخان‌یی لښکرمشر مقرر کیٔ . قاضی عبدالسلام خان‌یی دهرات قاضی او ملاشاه محمدیی مفتی او میرزا غلام صدیق‌یی سر دفتری مقرر کیٔ اود قندهارله لاری کابل ته راغی .

حاجی عبدالرازق دمولانا عبدالخالق اندړ زوی دغزنی دپای لوچ په کلی کی وزیږیدی (۱٦صفر) .

میرزا احمدخان کابلی مستوفی اود شعر ددیوان خاوند وفات سو .

په خان‌آبادکی‌دسردار محمداعظم خان دفوجونو یاغی توب پر سردار عبدالرحمن‌خان باندی‌اوددوی‌ارامول. میراتالیق په قطغن‌کی ولاړسو، خو سردار عبدالرحمن بیر ته پرځای کښیناوه اومالیات یی ځنی‌واخیستل.

دسوات د اخوند میان عبدالغفور او انگریزانو روغه اود اخوند تگ سیدو شریف ته (۲۷ دسمبر) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٦٤ م ۱۲۸۱ ق

دامیر شیر علی خان سره د ده‌د ورونو کورنی جنګونه .

دباجګاه په جنګ‌کی محمد افضل خان مـات او ګرفتار سو او سردار عبدلرحمن بخارانه وتښتید .

جلالی دیوسف مسکین زوی دقادس د ده ګزك او سیدونکی دسیاه موی او جلالی دقصی هیرو وزیر یدی .

پر مومندو دپرنګی حمله اودمیچنی خلورمه غزا .

۱۸٦٥ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیرعلی خان په کابل کی دوه زره تنـه لو یـی جـر ګی تـه راوغوښته چی ده ته دده دورونو د اختلاف په باب کی مشوره ورکړی تردی لویی جرګی وروسته امیر د خپلو ورونو جنګ ته متوجه سو.

دامیر شیر علی خـان او سر دار محمدامین خان دکجباز جنګ ، اود محمد امین او محمد علی یوله بلـه سره وژل ۱۰ محرم ۸۲ق .

امیر شیر علی خان دخپل ورور او زوی پـه مرګ غم جن سـو او قندهارته‌ولاړ، اودنبارئی ونیوئ .

میرزا محمد محسن دبیر دمیر زا علی‌خان زوی ددربار منشی اوشاعر په‌کابل کی‌وفات‌سو (ولادت ۱۲۲۷ق)

مراد علـی کاموی د عبدالرحمن زوی پښتو تفسیر یسیر وکیښ .

۱۸٦٦ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیر علی خان شمالی ولایات ونیول اوله تاشقرغانه تخته پل ته ولاړ، بیا‌و کابل ته راغی .

سردار عبدالرحمن خان چی‌بخارا ته تللی‌و، بیرته راغی اود بلخ‌ولایت یی ونیو او بیا پر کابل راغی، امیر شیر علی خان له‌قندهاره راووت او دوردکو په سید آباد کـی د امیر شیر علی خان اوسردار عبدالرحمن جنګ وسو، خو امیر شیر علی خان مات سو او قندهار ته ولاړ.

۱۸٦٦م ۱۲۸۳ق

امیر محمد افضل خان دکابل‌امیر سو او امیر شیرعلی خان قندهارته ولاړ .

مستوره غوری حورالنساء دمیر سید اعظم لور (بی‌بی سپیده پوش) دفارسی د یـوان تـحفة العاشقین خاونده دغور دپرچمن او سیدونکی شاعره وفـات سـوه (ولادت یـی ۱۲٤۸ ق) .

میرزا عبدالواسع‌طبیب‌دلعل‌محمد عاجز زوی دشعر ددیوان خاوندوفات سو (ولادت‌یی ۱۲۰۸ ق)

امیر شیر علی خان لـه قندهاره راووت چی کابل ونیسی، مګرسردار عبدالرحمن خان دی په کلات‌کی‌مات کیٔ .

سردار فیض محمد خـان دامیر دوست محمد خان زوی په بلخ کی وښوریدی او امیر شیر علی خـان دهرات او میمنی له‌لاری بلخ‌ته‌ولاړ اوسره ملګری سوه .

د سـردار احمـد خـان د امـیر دوست محمد خان دزوی په امر دده دشعارو دیوان په باغ کـی ترتیب او وکیښ سو (۲۷ شعبان) (دکابل خطی کتابخانه) .

سردار عبدالرحمن‌خان دخپل‌پلار امیر محمد افضل‌خان لخوا وګومارل سو چی دامیر شیر علـی خان او سردار فیض محمد خان مقابلی تـه ولاړ سی .

د دواړو خواو لښکر د پنجشیر په بازارك کی سره ونښتل، په دی جنګ کی سردار فیض محمد خان دتوپ په ګولی ووژل سو او امیر شیرعلی خان بیرته بلخ ته ولاړ .

امیر محمد افضل خان ٥٤ کلن په جمادی الثانیه ۸٤ق په کابل کی مړ او ښخ سو او پرځای یـی امیر محمداعظم‌خان پادشاه‌سو. (دافضل ولادت ۱۲۳۰ ق) .

میر سعدالدین د سعدالله زوی دتنګی سیدان ددیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت‌ئی ۱۱۹۸ ق) .

سید جعفر رستاقی د عبدالصمد زوی دګلشن عشق او چـمن عشق ناظم وفات سو .

سردار عبدالرحمن خان بلخ تـه ولاړ او امیر شیر علی خان له‌هغه ځایه ووت اوهرات ته ولاړ .

سردار عبدالرحمن خان شبر غان میرحکیم خان تـه وسپاره اود هغه لوریی وکړه .

حیات خان دپښتنو تاریخ حیات افغانی په اردو پـه لاهور کی چاپ کیٔ .

ملامحمد یعقوب فراهی د فارسی او پښتو مقتدر شاعر او عالم په‌فراه کی وزیږیدی .

۱۸٦۸ م ۱۲۸٥ ق

د امیر محمداعظم‌خان سره دامـیر شیرعلی خان جنګونه اوپه شش ګاو او زنه خان کـی دامیر محمد اعظم خان ماته او دده او عبدالرحمن‌خان تښتنه ایران او روس ته .

د شوال پـه میاشت کـــی امیر شیرعلی خان‌بیا کابل ونیواوپادشاه سو اودهندویسراد ۲ نومبر ۱۸٦۸ م په مکتوب دده سلطنت ومانه .

ډګټر ډبلیو بلیو انګریزی افغان پوهاند دپښتو ګرامر په انګر یزی په لاهورکی چاپ کیٔ .

منصور غزنوی دمحمودخان مومند شالیجی زوی دفارسی لـیکوال او شاعر په غزنی که وفات‌سو (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق) .

بهاول خان دبنادی خـان زوی د بنون دسیمو او سیدونکی جنګنامه زیتون په پښتو منظومه کړه .

۱۸٦۹ م ۱۲۸٥ ق

انګریزانو دوو لس لکه روپی او دوولس زره توپك امیرشیرعلی‌خان ته ورکړه .

امیر شیر علی خان دهند دویسرا په بلنه دانبالی سفر هندته وکیٔ اوپه رسمیت ومنل‌سو، مګر دده ولیعهد عبدالله جان یی ونه مانه .

د روس او انـګریـز مـذاکـره دافغا نستان دشمالی سر حداتو د ټاکنی لپاره شرو سوه .

پر انمانخیلو او مومندو پښتنود پرنـګی حملی او دمیچنی شپږمـه غـزا .

امیر محمد اعظم خان دفرار پـه

حالکی پخوس کلی وفات اود

(c) ketabton.com: The Digital Library

~~شاعر پښتو کتابونه وکښل:~~
بایزید بسطامی په مزار کی ښخ سو (ولادت ئی ۱۲۳۶ق)

۱۸۶۹م ۱۲۸۶ق

له پرنګی سره دکابل خیلو وزیرو غزا.

سردار فتح محمد خان د هرات حکمران سو او سردار محمداسماعیل خان دسردار محمد امین خان زوی په چند اول کی یاغی سو، خو دی ونیول سو او هند ته فرار سو.

دامیر شیر علی خان له خواسردار شیر علی خان قند هاری دقند هار حکمران سو .

امیر شیر علی خان دنوی کابل شیر پور په جوړولو دناظر حسین علی‌خان تر کتنی لاندی پیل‌وکیٔ .

۱۸۷۰م ۱۲۸۷ق

سردار محمد یعقوب خان په قندهار کی یاغی سو او هرات یی ونیو، دهرات حاکم سردار فتح‌محمد خان او سردار محمد عزیز خان په جنګ کی مړه سول .

امیر شیرعلی خان په افغانستان کی دنوی مدنیت په خپرولو پیل وکیٔ .

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دجمعی په‌شپه ۲۷ ربیع الاول وواژه سو .

دافغانستان لومړی کابینه د سید نور محمد شاه قندهاری صدراعظم په‌مشری جوړه سوه‌چی دغه وزیران یی درلودل :

(۱) سید نورمحمد شاه قندهاری دپښین دسید سلیمان شاه‌زوی لوی

~~حال کې پنځوس کلن وفات او د~~
زول مختار (صدراعظم) .

(۲) میرزا حبیب الله خان وردګ لوی ملك (مستوفی الممالك = وزیر مالیه) .

(۳) ارسلا خان جبار خیل لوی مینی دباندی (وزیر خارجه) .

(٤) عصمت الله خان دعزیز خان غلجی زوی لوی مینی دغرو (حشمت الملك وزیر کوهستانات) .

(٥) میرزا محمد حسن خان لوی کښل (دبیر الملك = سر منشی حضور).

(٦) حسین علی خان پنجشیر ی ټولمشر (سپه سالار)

(۷) احمد علی خان چغتائی لوی ټولول (معیر الملك = وزیر خزانه)

شیخ محمد اکرم افغانی چی د خیبر له اپریدو څخه و، او په شام اومصر کی علمی شهرت در لود او مشهور مدرس و، په قاهره کی وفات سو (ربیع الثانی).

شاه عبد الباقی مجد دی د شاه صفی الله مجد دی زوی د کابل د مجدد یانو نیکه په کابل کی ۹٤کلن وفات او ښخ سو (سه شنبه ۲۱ ربیع الاول) دشعر دیوان ئی درلود او متخلص په باقی و.

میر زا محمد اسما عیل د پیښور دحکومت سر محرر تسهیل القواعد افغانی- نصاب افغانی- قواعدافغانی ولیکل.

مولوی احمد دنواز خان اخوند زاده زوی دپیښور دتنګی عیسی‌خیل

شاعر پښتو کتابونه وکښل :

آدم درخانی- توتی نامه- قصهٔ‌جمجمه او نور.

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

د افغانستان لومړی اخبار شمس النهار په کابل کی دمرزا عبدالعلی په اهتمام خپور سو .

سید نوار محمد شاه صدراعظم دپالك انګریز سره د سیستان د سرحداتو او اوبو دویشلو لپاره هلته ولاړ، او بیایی دمذاکراتو لپاره تهران ته هم سفر وکیٔ اود بمبئی له‌لاری کابل ته راغی .

امیر شیر علی خان یومنظم لښکر جوړ کیٔ چی شمیرئی ٥۲ زرو ته رسیدیٔ .

شیخ الاسلام ملاخدا بخش دملا محمد قاسم زوی (عـط) شاعر اود شرح کلمه طیبه لیکونکی په هرات کی وفات سو .

صوفی محمد رسول ساکزی د قندهار مشهو ر عالم او نقشبند ی مقتدا ٥٥ کلن وفات سو (دوشنبه ۱۳ ذی‌حجه) .

سید خان شبرغانی دقاضی سید نعمان زوی نستعلیق لیکونکی‌خطاط او شاعر اذنب تخلص ژوندیو .

ولی طواف دمحمد علی کابلی زوی ناخوانه شاعر په کابل کی ژوندی و .

سردار محمد یعقوب خان له‌هراته دامیر شیرعلی خان حضور ته راغی او معافی یی وغوښته او بیر ته‌هرات ته مقرر سو .

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

محمد زردار خان ناغر افغان په هندکی صولت افغانی دپښتنوتاریخ په اردو وکیښ. (دنو لکشور طبع ۱۲۸۹ ق) .

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق

سردار محمد یعقوب خان کابل ته راغیٔ او بندی سو او سردار محمد ایوب‌خان په هرات کی دپلار مخالف سو .

سردار حبیب الله خان دسردار عبدالرحمن خان زوی په سمرقند کی په دوشبه ۲٥ د ربیع الثانی وزیږید .

دانګریز دولت او روسانو ترمنځ دګرینویل او ګورچا کوف معاهده وسوه چی افغانستان د روسانو د نفوذ دسیمی څخه وتلی دی .

دکابل په بالاحصار کی دپلو لښکرو دمشق دقواعدو کتاب ۳۸۲ مخه مصور دقاضی عبدالقادر له‌خوا چاپ سو چی بولی یی پښتو دی .

دامیر شیرعلی خان منظم عسکر ٥۱٫۹۹۰ تنه او غیر منظم ۲٤٫۰۰۰ تنه‌وو چی ٤۰ زره ټوپك او ۳٦۹ توپونه‌یی درلوده .

برهان الدین لاغر دمیر یو سف علی بدخشی زوی دجام‌جم او دیوان اشعار ناظم ژوندیو .

نعمت‌الله محوی دمیمنی شاعر او احمد قلی بن سکندر هروی دآتش فشان دتذکری مولف ژوندی وو .

پر شمالی وزیرستان دپرنګی‌حمله اود کجوری لوی جنګ اود بادی فقیر شهادت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق حدود

قاضی عبدالرحمن خانملا دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی درفیصل التفرقه‌بین الضال‌والناجیه) رساله‌وکښله (دکابل‌خطی کتابخانه)

۱۸۷۳ م ۱۲۹۰ ق

نائب محمد علم خان د ترکستان نائب الحکومه دامیر شیرعلی خان په امر میمنه ونیوله .

روسانو خیوا فتح کړه .

سید نور محمد شاه صدراعظم دشملې په کنفرانس کې شامل‌سو.

دامیر شیر علی خان په فرمان (رمضان ۱۲۹۰ ق) عصمت‌الله خان جبارخیل حشمت الملك او (لوی مینی دغرو) وزیر داخله‌سو. امیر عبدالرحمن خان دی په ۱۸۸۰ م په دار وځړاوه .

قاضی عبدالقادر پیښوری د امیر شیر علی خان ددربار ښوونکی او مصاحب یا عسکری سکر ترو، چې دفتاوای امیری یاتشریح الجرایم‌اود عسکری تعلیماتنامو او وعظ نامو مؤلف دی. دی دقاضی فضل قادر زوی او د خان علما قاضی حسن لمسی دی. خود انگریز جاسوس

قاضی عبدالسلام دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی قاضی القضات‌ؤ .

دوست‌محمد ختك په‌قندهارکی‌په پښتو بدرمنیر اوبحرالعلوم اواخلاق احمدی منظوم کړه .

امیر محمد بن عبد القادر بن محمد اعظم سلیمان خیل کتوازی‌د امیر شیر علی خان په نامه الدافعه لشکوك الطایفة الوهابیه په عربی تالیف کړه .

دمحمد عظیم ابکم نقاش ژوندپه کابل کې .

عبدالرسول قندهاری‌شاعر دسفر نامی اوازاد نامی مؤلف دخپل شعر دیوان جوړ کیء .

امیرشیرعلی خان دبالاحصارپه خاصه سراچه کې دولیعهدی‌جلسه وکړه او سردار عبدالله‌جان ولیعهد سو. (۱ شوال ۱۲۹۰ق)

دشوال په دوهمه شپه دسردار عبدالله‌جان دولیعهدی جشن وسو او په هرات کې سردار محمد یعقوب خان مخالفت وکیء .

په دغه کال دشمالی ولایاتو(مزار شریف)مالیات پنځه لکه روپۍ وی اونائب محمد علم په‌مزارکی تړپونه جوړول.

دقندهار پلټنې دوه کاله کابل‌ته راغلې، چې دلته عسکری قواعد زده‌کې.

سردار ولی محمدخان دکورم لوی ناب دهغه ځای دیاغی قبائلو توبه نامه امیرته راواستوله اوصدراعظم نورمحمد شاه ددوی‌مشرانوته‌خلعتونه ورکړه.

امیرشیرعلی خان خپل‌ولی عهد دسوات آخوندته معرفی‌کیء اوآخوند هم‌هغه ومانه اوتبریك‌ئی ورته‌ووایه (دوشنبه ۱٤شوال ۹۰ق)

صاحبزاده غلام جان دپنجشیر او نجراوکم ناب اوعلی محمد خان دکنړ حاکم اوخدای نظرخان دغزنی‌حاکم‌و.

میر عنایت‌الله بدخشی داصول

لمی‌شمت ناظم‌اود دیوان‌خاوندوفات سو.

۱۸۷٤م۱۲۹۱ق

دنائب محمد علم‌خان مرګ.

د شاغاسی شیردل خان لوی ناب مقرری دشمالی ولایاتوپه حکمرانی.

امیرشیرعلی خان دکوچنی اخترپه ورځ دنولمشر حسین علی خان‌په سالاری اود قاضی عبدالقادر په ملګری دکابل‌دلښکرو نمایش‌دمرنجان پغرنۍ سره ولید، ۳۷ پلې کنډکه څلور رجمنټه سپاره لس‌توپخانی.

د کابل په سیمو کی سخته زلزله وسوه چې له پنجشیره تر کوهدامنه ۷۰۵۲ تنه مړه او ۳۹۰۰ تنه زخمی سوه . په پروان کی ۱۳۰۰ تنه اوپه کابل کی ۱٤ تنه مړه سوه (شمس النهار ٦ـ۷ رمضان ۹۱ ق) .

میر عبدالرحمن دواخان حاکم مړ سو (۱۵ صفر ۹۱ ق)

نظام الملك د چترال د میر زوی دامیر شیر علی‌خان دربارته‌راغیء .

شاغاسی شیر دل خان ته دلوی ناب او دده زوی خوشدل خان ته د کمکی ناب او میرزا محمد حسن خان د بیر ته د کمناب لقبونه ورکړه سوه او میرزا محمد نبی خان وا صل وفات سو.

سردار شیر علی خان هزاره وفات سو .

سردار نصرالله خان د امیر عبدالرحمن خان زوی په سمر قند کی وزیږیدی (چهار شنبه ۳۰ صفر ۹۱ ق).

د افغانستان د لومړی جنگ تاریخ د جان ولیم کی تالیف دری ټوکه دریمه طبعه په لندن کی‌خپور سو .

هنری والتر بلیوچی په ۱۸۷۲ م افغانستان ته‌راغلی و، په‌خپل کتاب (له انډوس ترتا یګریس پوری) کی دافغانستان احوال‌له‌لندنه خپور کیء (۱۳ فصله) .

ملا شاه پسند پوپلزی د قند هار د نیش اوسیدونکی عارف او شاعر د قادری طریقی خلیفه په نیش کی ۷۵ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۱٦ ق) ده زاد الرحلین په پښتو نظم کیء (دلاهور طبع ۱۳٤۷).

۱۸۷۵ م ۱۲۹۲ ق

میرزا نیازی دملابرات زوی‌دسمنګان شاعراوخطاط چې دوه‌دیوانه‌یې لرل وفات سو .

د امیر شیر علی خان نصیحت نامه ((تحفة العلماء)) د قاضی عبدالقادر پیښوری په اهتمام او د میرزا بیضا خان په خط ۸۰ مخه په کابل کی چاپ سوه .

د باجوړ د فیض طلب خان او د ناوه‌ګی د غلام حیدر خان اختلاف د امیر شیر علی خان په توصیه فیصله سو (۲ شوال ۹۲ ق) .

ملا سکندر اخند په کابل کی قاضی عسکر و .

۱۸۷٦ م ۱۲۹۳ ق

نواب عطا محمد خان د انګریز سفیر له‌امیر شیرعلی‌خانه وغوښتل چې دروسانو دپیش قدمی، دنیولو لپاره د انګریزانو مامورین افغانستان ته پرین دی خو امیر شیر علی خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه و منله .

انگریزانو کوئټه ونیوله .

سید نور محمد شاه صدر اعظم او میرا خور احمد خان او میرزا محمد باقر افغانی سیاسی ډله د مذاکراتو لپاره پیښور ته ولاړه .

اخوند زاده حضرت ملا یحیی دملا عبدالله زوی د هرات عالم او مدرس دهرات په دښت یلان کی وفات سو.

محمد عمر خان د محمد کلان پوپلزی زوی د خپل وخت پښتو او فارسی شاعر او خطاط او مؤلف په مزار شریف کی وفات سو .

محمد علم خان وکیل الدوله پوپلزی د عبدالله خان زوی په کابل کی وفات سو.

عبدالعلی مستغنی د فارسی او پښتو مشهور شاعر د ملا رمضان هوتک زوی د ملا قضا لمسی د ملا رسول داد کړوسی د کابل په بالا حصار کی وزیږیدی (۱۷ ذی حجه)

مستوفی حبیب الله خان له هراته کابل ته راوغوښتل سو، او پرځای یی سردار محمدعمرخان دسردار محمد عظیم خان زوی د هرات په حکومت مقرر سو .

د امیر شیر علی خان له در باره احمد خان ساکزی د جلال آباد حاکم سوات ته د اخوند عبدالغفور د لیدو لپاره استاځی ولاړ .

د لوگر دموسیی فیض محمداخوند زاده پښتو روضة المجاهدین د امیر شیر علی خان په نامه نظم کیء (د کابل خطی کتابخانه) .

پیر امان الله د مولانا رحمت الله قاندهاری زوی دخپل عصر مشهور صوفی او زاهد په غزر کی وفات سو.

۱۸۷۷ م ۱۲۹۴ ق

د پیښور په کنفرانس کی دسید نور محمد شاه صدر اعظم او سر لیویس بیلی مذا کرات ناکام سول (۳۰ جنوری) او سید نور محمد شاه په پیښور کی مړ سو ، او میرزا حبیب الله خان مستوفی د ملا شاه محمد و تاج محمد پوپلزی او میرزا محمد طاهر سره پیښور ته دمذاکری لپاره ولاړل ، مگر له جمروده بیر ته نگریزانو راواستول .

ارسلا خان وزیر خارجه مړ سواو پر ځای ئی ملا شاه محمد قطبخیل وزیر خارجه مقرر سو .

سردار محمدعلم خان دپشترود حاکم معزول سو او پرځای ئی سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی مقرر سو .

د سلطان عبدالحمید له خوا حاجی محمد حسن خان بگرامی وال د کابل دربار ته د خاص استاځی په ډول راغی ، او دعثمانی دولت سفیر فوزی افندی و ، چی مستشارئی هدایت الله او با شکاتب ئی حسین او د وه تنه غړی یی منیر او خیری بیك وو.

د انگریز سفیر په کابل کی نواب محمد حسن خان اونائب یی عطامحمد خان اومنشی یی بختیار خانو .

د قاضی عبدالقادر (بنوونکی صاحب بهادر) وعظ نامه د بالاحصار په چاپخانه کی چاپ سوه .

د پست ټکټ (محصول چاپارخانه دارالسلطنه کابل ۱۲۹۴) خپور سو چی د زمری سر ئی په منځ کی کښل سوی دی .

اخوند عبدالغفور بن عبدالواحد (اخوند سوات) لوی نقشبندی او قادری مرشد او مجاهد د سوات په سیدو شریف کی په ۱۲ جنوری وفات او ښخ سو . (ولادت ئی دلوړ سوات په شامیزی صافیو کی د ۱۷۹۰ م حدود) دی د سوات د ریاست او شرعی حکومت مؤسس دی .

د سلیمان بن ابراهیم قندوزی بلخی حسینی صوفی مؤلف وفات . داجمع الفراید ، مشرق الا کوان ، ینا بیع المو ده مؤ لف (ولا د ت ۱۲۲۰ ق)

۱۸۷۸ م ۱۲۹۵ ق

په ۲۲ جون ستولیتوف د روس نماینده کابل ته راغیء . او په ۱۱ اگست دامیر شیر علی خان دربارته ورسیدی او د یوی معاهدی مذاکره ئی ور سره وکړه .

امیر شیر علی خان د انگریز رالیږلی نماینده سر نیول چمبرلین نه را پرینښو چی افغانستان ته راسی کلنل کرودیکوف لهسمر قنده هرات ته راغی (نومبر) په ۳۱ د اکتوبر لارډ لیټن د هند ویسرا افغانستان ته اولتیماتوم ورکیء په ۲۲ دنومبر د انگریز او افغان دوهم جنگونښت اوانگریزی لښکر پر افغانستان راغلل

سردار عبدالله جان ولیعهد ۱۷ کلن وفات او په حرم باغ کی ښخ سو (د نقیب باغ) د ۱۷ شعبان شپه ۱۲۹۵ ق .

پر راتلو زو پښتنو د انگریزانو لښکر کشی دمله کښه پرخوا .

میر محمود شاه بدخشی د میر احمد شاه زوی د دیوان اشعار خاوند وفات سو .

سردار محمد یعقوب خان چی بندی وله قیده ایله سو او د کابل حکمران مقرر سو او سردار محمد ایوب خان هم له مشهده هرات ته راغیء .

ددغه کال تقویم د ملا عبدالرحیم او عبدالرحمن استخراج د کابل د شمس النهار په چاپخانه کی چاپ سو.

دغه د وه ورونه د عزیز الله اخند زاده قند هاری زامن وو .

د کابل د شمس النهار په مطبعه کی مجمع البحرین یعنی مقابله حکمت قدیم و جدید د حکیم او ډاکترچتین شاه تالیف چاپ سو . او داله لمړیو مطبوعاتو څخه دی .

قاضی طلا محمد د قاضی حسن خان زوی د پښتو – فارسی – عربی لیکوال او شاعر او تکړه مؤلف په پیښور کی اوسیدیء . د عربی او دیوان خاوند او د جواهر النغز – سلوة التقریر – نفحة المسك – تسلیته العقول سلوة الکئیب مؤلف.

د افغان وار په نامه د جنرال ایبټ ورځ لیك ۳۴۶ مخه له لنډن نه د افغانستان پر احوال له ۱۸۳۸ تر ۴۲ م پوری خپور سو .

نور محمد نوری قند هاری د افغانستان تاریخ وکیښن چی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزو او محمد زو احوال لری . (د لندن د انډیا آفیس خطی نسخه) ده د امیر شیر علی خان په نامه یو ښند و گرامر هم کښلی دیء .

دی دگلشن امارت هم مؤلف دی د امیر شیر علی خان سوانح تر ۱۲۸۷ ق پوری (د کابل چاپ ۱۳۲۵ ش) پر کور مـی د پرنگیانو حمله او له دوی سره د خلکو غزا .

ارباب عبدالرحمن خلیل دعبدالکریم زوی دپښتو او فارسی او عربی لیکوال اوشاعر دمردان اوسیدونکی ژوندیو .

۱۸۷۹ م ۱۲۹۶ ق

پر افغانستان دانگریزی لښکرو حمله اود انگریز او افغان ددوهم جنگ پیل .

امیر شیر علی خان له کابله بلخ ته ولاړاو ۵۸ کلن په پنجشنبه ۲۹ صفر ۱۲۹۶ په مزار شریف کی مړاو ښخ سو (ولادت ۱۲۳۸) .

په کابل کی امیر محمد یعقوب خان پادشاه سو . (ربیع الثانی ۱۲۹۶) .

جنرال رابرټس کابل پـه ۱۲ د اکتوبر ۷۹م ونیویء .

دگندمك معاهده په ۲۶ می امضاء سوه (٤جمادی الثانیه ۱۲۹۶) .

په ۲٤ جولایی ۷۹ دانگریز سفیر کیونیاری کابل ته راغیء خو په ۱۶ د رمضان ۹۶ ق ۳ دسمبر ۷۹ پـه بالاحصار کی و وژل سو او خلکو پر انگریزانو حملی شروع کړی . انگریزانو بالاحصار وران کیء اود ذیحجی په میاشت یی امیر یعقوب خان دیره دون ته واستاوه .

محمد جان خان وردگ، ملامشك عالم اندړ، محمد عثمان صافی پـه کابل کی جهاد شروع کیء اود تپه مرنجان او کـوه اسمایی جنگونـه وسـوه. محمد عثمان خـان شهید سو .

امیر شیر علی خان له مزاره خپل آخری مکتوب جنرال کو فمان تـه تاشکند ته دیوه سیاسی هیئت سره واستاوه: سردار شیر عـلی خـان قندهاری ـ شاه محمد خان وزیـر خارجه ـ قاضی عبدالقادر پیښوری

ملا دین محمد مشك عالم مشهور عالم اومجاهد اوملا عبدالغفور لنگری اومحمد جان خان وردگ پـه جهاد کابل ته راغلل .

پرنگیانو دگندمك دمعاهدی سره سم کورمه خیبر وبلله، خو پښتنو له دوی سره دریمه غزا شروع کړه، اوغازی محمد سرور خان چکی دغزا مشرو .

دنیراه لام اولـه پرنگیانـو سره غزاوی. چی دپرنگیی ۵۳ زره لښکر پر پښتنو باندی ورغلل .

دپاك پر بازار دپښتنو مجاهدینو حمله اود ۶۵۳ تنه انگریزی سپاهیانو وژل . (شنبـه ۱۰ جـنوری ـ ۲۶ محرم) .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۷ـ۹۸ ق

دمیوند جنگ اود انگریزانو ماته ۱۷ شعبان ۹۷ ق ۲۷ جولایی ۸۰م.

جنرال رابرټس له کابله قندهار ته ور سیدی او سردار محمدایوب

خان یی مات کیء ۳۱ اگست ۸۰م سردار عبدالرحمن خـان لـه سمر قنده تر آمو را واوښت قندوز ته راغی (٤ جمادی الثانیه ۹۷ ق) .

د سردار عبدالرحمن او گریفـن مذاکره او موافقه په زمه کی .

امیر عبدالرحمن خان په ۵ درمضان ۹۶ق (جولایی ۸۰م) په کابل کـی پادشاه سو او انگریزانو هم ومانه او کابلیی وروسپاره .

۱۸۸۰ـ۱۹۰۱ م ۱۲۹۷ـ۱۳۱۹ق

دامیر عبدالرحمن خان د امـارت دوره .

جنرال رابرټس د قندهار د پیر پایمال په جنگ کی په ۲٤ رمضان سردار محمد ایوب خان مات کیء . او ایران تـه ولاړ. امیر عبدالرحمن دشوال په میاشت کی قندهار تـه ورسیدیء .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۸ ق

امیر عبدالرحمن خان دقندهار له علماو څخه ملاعبدالرحیم اخوندزاده کاکړ اوملاعبدالاحد پوپلزی دقندهار پـه خرقه شریفه کی ووژل (شوال) سردار عبدالرسول خان د قندهار حاکم او سپه سالار غلام حیدر خان توخی عسکری مشر او ملا یوسف رستاقی کوتوال او ملا سعد الدیـن خان قاضی مقرر سول .

مولوی احمد جان تاجر الکوزی په قندهار کی دامیر عبدالرحمن خان د فتح مدحیه دالیه قصیده وویله .

سلطان محمد خالص قندهاری د موسی خان بارکزی زوی خپل (تاریخ سلطانی) دامیر محمد ایوب خان په نامه په بمبئی کی چاپ کیء داکتاب په ۱۲۸۱ق شر وسویو اوتر ۱۲۹۷ ق پوری وقایع لری .

په وزیرستان کی پرمکین باندی دپرنگی حمله اود خلکو جهادونه تر ۱۸۸۱م پوری جـاری و او مولانـا گلاب دین شهید سو .

د پرنگی سره دوموندو جهاد اود میچنی اومه غزا .

په ذیحجه کی سردار عبدالقدوس خان هرات ونیو .

د سردار شیر علی هـزاره زوی تسلیم سو، سید محمود کنری او محمد اکبر خان دلال پوری بغاوت وکیء ، سید محمود راولپنډی تـه وتښتیدی او اکبرخان په کابل کی نظر بند سو .

امیر عبدالرحمن خان دپنځه لکو روپو اخیستلو لپاره ملا ابوبکر او محمد اکبر تاجران دپیښور کمشنر واټر فیلډ ته معرفی کړل، دغه خط دپیښور په موزیم کی دی (۲۷صفر ۱۲۹۸) .

امیر عبدالرحمن دهند دویسرا په خواهش جنرال مـیر احمدخـان د افغانستان په وکالت په ډهلی کـی مقرر کیء اود ویسرا په نامه یی پـه ۲۵ صفر اود پیښور دکمشنر پـه نامه یی په ۲۷ صفر مکتوبونه ولیکل (دپیښور موزیم) .

میرمحبتی الفت دمیر مرتضی زوی په کابل کی ۷٤ کلن وفات سو . (ولادت ۱۲۲٤) د فـارسی ښـه شاعرو .

دا ملا عبد الله بن مراد محمدبدخشی شاعر دخپل شعر دیوان ترتیب کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار غلام محمد طرزی د خپلی کورنی سره دهند کراچی ته فرار سو.

دبرگه یرناټ په افغا نستان کی د ۱۸۳۸ تر ۴۲م پوری احوال په ۱۱۳ مخه کی په بمبئی کی چاپ سو

قاضی عبد الرحمن دامازو گړهی (مردان) افسانهٔ دلپذیر په پښتو نظم کړه.

۱۸۸۱ م ۱۲۹۹ ق

انگریزانو په اپریل ۸۱م کی قندهار امیر عبد الرحمن ته وسپاره او دی بیرته په ۲۲ محرم ۹۹ق کابل ته را ور سید.

جنرال فرا مرز خان هرات ته مقرر سو.

دشوال په میا شت کی ناظرمحمد سرور خان دسردار عبدالقدوس خان پر ځای دهرات حکمران مقرر سو او دغه سردار بندی سو.

سردار محمد صدیق خان د نظر محمد خان زوی دسردار امیر محمد خان لمسی په پیښورکی دمیوند جنگنامه په فارسی مثنوی نظم کړه (۱۷ شعبان ۹۹) ق

دامیر عبد الرحمن خان لښکرو لغمان ونیوی‌ء.

۱۸۰۲- ۱۸۸۲م ۱۲۱۷- ۱۲۹۹ ق

دمحمد تقی بن حسین هروی عالم، دنهایت الامال او توضیح‌الحساب او عیون الا حکام دمؤلف دژوند وخت.

سردار عبد الر سول خان دقندهار نائب الحکومه معزول سو او دخلکو اتیا زره روپی اود حکومت لس زره ځای‌پی سردارنورمحمدخان دسردار سلطان محمد خان زوی دقند هار نائب سو.

دهراوت دخلکو ښو زښت آرا م سو او صاحب خان علی‌زی د هغه ځای حاکم دښور ښتیانو مشرنائب اکرم ونیوی‌ء وکابل ته‌یی راواستاوه.

سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی دفراه حاکم، سردار ابراهیم بلوڅ په چخانسور کی تاراج کی‌ء اوسردار تاج‌محمدخان بلوڅ هم افغا نستان ته راغی‌ء.

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دهغه‌ښار کلااودچار باغ‌عمارتونه ترمیم کړه اودغوریانو کلائـی هم جوړه کړه.

مخدوم قلی خان له‌مرو څخه امیر عبدالرحمن‌خان ته‌عرض وکی‌ء چی‌مرو په‌افغا نستان پوری‌ونښلوی (لکه‌پخوا) برنلجو تره‌کو باندی دامیر دلښکرو بری اوکنړ نیول اود میمنی دوالی رایتول له‌شنوارو سره دامیردلښکرو جنگ.

۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ ق

دانگر یزانو یو مسلمان نماینده عطاء الله خان په کابل کی مقررسو ،تر دی وخته گریفن او قاضی عبد القادر پیښوری په پټه په کابل کی وو.

امیر عبدا لرحمن خان ،محمدجان‌خان وردگ اودعصمت‌الله خان جبارخیل کورنی او نور دری زره تنه بندیان کړل.

د ربیع الاول په پنځلسمه امیـر

په قند هار کی دمنـز لباغ او د جلال آباد دشاهی باغ ودانونه.

دهرات دمصلا ورا نونه.

شهزاده لوبا نوف او لارډ گرینویل دروسس او انگر یز له خوا د۱۸۷۳م دگور چا کوف پر موافقه نامه باندی دافغانستان په باب کی خبری وکړی

مولوی عبد الرؤف قند هاری د سراج الاخبار مؤسس په کابل کی دمدرسهٔشاهی مدرس اودحضورعربی ترجمان مقرر سو (وروستنی ملای حضور) .

په دغه کال دامیر عبد الرحمن گرده لښکر ۷۴۰ ر۵۸تنه وو.

سردار محمد حسن خان سیاه او سعدو په منگلو کی وښوریدل، خو جنرال غلام حیدر خان اور کزی‌دوی دتیراه خواته وشړل او زرمله ئـی ونیوله.

مو لوی احمد جان دپښتو تکـره نثر لیکونکی دگنج پښتو او تاریخ افغا نستان لیکوال په پیښور کـی ژوندی و.

مولانا محمد عثمان بن محمد علی یاد خادی لوگری دعجائب الاخبار او گلشن اسرار اونورو تألیفاتو خاوند عالم ژوندی و.

رحمت بدخشی دمیرزا اسماعیل زوی دپنځو دری دیوانو خاوندشاعر ژوندی و.

دپنجشیر دخلکو ولاړیدل او ددوی بیرته ارا مول.

دقند هار داخکزو ښورښت اوبیرته ارا منل.

۱۸۸۳ م ۱۳۰۱ ر۲ق

روسانو دتجن رود مجاری دهرات شمال غربی سیمی ونیولی.

انگر یزانو دکوټی توله سیمه و نیوله.

امیر عبد الرحمن خان شغنان او روشان ونیول.

امیر عبد الرحمن خان ته‌دوولس‌لکه روپی دکاله انگر یزانو کومك‌منظور کی‌ء.

دانگر یز او روس گډ کمیسیون دافغا نستان دشمالـی او غـربـی سر حداتو دټاکلو لپاره مقرر سو.

او امیر عبدالر حمن خان په‌پنجشنبه ۶ذیقعده ۱۳۰۱ق ددی کمیسیون د منلو فرمان صادر کی‌ء او خلکو ته ئی هدایت نامه صا دره کړه.

سردار محمد نادر خان‌دهند په دیره دون کی وزیږیـده(۲۱ حمـل ۱۲۶۲ شمس ۱۳۰۱ق) .

سردار محمد ایـوب خـان پـه تهران کی و، دمیمنی دوالی‌دلاورخان په غوښتنه له تهرانه پـټ د دغـو مشرانو سره مشهد ته راغـی (۱۰ ربیع‌الاول) سپه‌سالار حسین‌علی خان -جنرال پـرویـز شاه خـان- خوشدل خـان لوی ناب- سـردار محمد هاشم خان- قاضی عبدالسلام خان- عبد الله خان ناصر-احمدعلی خان ـ مگردغه ډله دایران حکومت‌د انگر یزانو په غوښتنه ونیول او په قوچاق کی نظر بند کړه.

په دغه واقعه کی دلاور خان هم په میمنه کی یاغی سو، خـو امیـر عبد الرحمن‌خان‌میرمحمد حسین‌خان هلته والی وټاکه او میمنه آرامه سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتار او کنبیر دکا فرانو حمله پر ءی شنګ اود لغمان دحاکم سردار ګل محمد خان په مشری د دوی شړنه.

محمد علی غریب دسید علی زوی دپیښور دسیمې اوسیدو نکی عالم دپښتو او فارسی شاعر دډیرو عربی کتابو حاشیه لیکونکی ژوندی و.

۱۸۸۴ م ۱۳۰۱ ق

(۱۵ جمادی الاولی ــ۱۳ مارچ)

سید جمال الدین افغانی په پاریس کې دعروة الوثقی جریده په عربی خپره کړه.

دوهمه طبع ئې په قاهره کې ۱۳۲۸ق دتوفیق مطبع ۲۳۲مخه.

دامیر عبدالرحمن خان پخپل خط او انشا دهرات حکمران محمد سرور خان ته یوه مفصله هدایت نامه صادره سوه.

۱۸۸۴ م ۱۳۰۲ ق

سر پیتر لمسډن انګریز د سرحد ویشلو دلیمشر هرات ته ورسید او دافغانستان له خوا قاضی سعدالدین خان ورغی ءِ .

انګریزانو دکو ټی دریل لارجوړه کړه او روسانو پل خاتول ونیوی ء.

امیر عبدالر حمن په پنجشنبه ۲٤ جمادی الاولی ۱۳۰۲ ق له کابله راو لپنډی ته رهی سو اوپه پنجشنبه ۱٦ جمادی الثانیه ای دهند ویسرا لارډفرن سره ولیدل اوپه ٦ درجب جلال آباد ته را ور سید.

انګریزانو دروسانو دپیشر فت د مخ نیوی لپاره خپل ۵۰ زره مجهز لښکر کو ټی ته راوستل .

درجب په میاشت لمسډن هند ته ولاړ اود سرحد ویشلو کاریې کرنل رجوی ته وسپاره .

نظام الدین انصاری دکمال الدین مزاری بلخی زوی دخپل عصر خطاط او شاعر او مولف د (اعتقا د لمتحققین) په نامه بر اسلا می فرقو بللندی یوه رساله په کابل کی وکښله (یکشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۲ ق)

سردار غلام محمدخان طرزی دسردار رحمدل خان فند هاری زوی ددری شاعر او لیکوا ل او خطاط هنر مند چی دامیر عبد الرحمن خان په امر هند ته فرار سویو له ٤٥ تنو خپلوانو سره له کرا چی څخه بغداد ته ولاړ .

په راولپنډی کی دامیر عبدالرحمن خان او دهند دوایسرای دمذاکراتو راپور (سوال وجواب دو لتی) په پښتو او دری له کابله چاپ اوخپور سو دپښتو مترجم یی ملا غلام جان لغمانی دی .

امیر عبدالر حمن خان دهرات د ساتنی لپاره په شل لکه روپی دیرش زره لښکر تیارکړل، انګریزانو ۲۸ لوی، توپونه او ګولی ورکړی او ٤۰۰ تنه تو پچیا ن هم تیار سول .

دسوات او بنیر دخلکو نما یندګان امیر عبد الر حمن ته راغلل او امیر د دوی اطاعت ومانه او د افغانستان دساتلو اطمنان یی ورکیء (۲۲ ذی حجه) .

دروس او انګلیس پر شمالی افغا نستان د سر حد و یشنی

قرارداد عملی سوآو دهنه ذوالفقار او مروچاق افغا نستان ته پریښوول سوه .

سردار محمد هاشم خان (وروستنی صدراعظم) په دیره دون کی وزیریه ی.

۱۸۸۵ م ۱۳۰۳ ق

روسانو دذوالفقار خواته آق رباط ونیو او پنجده ته پرمخ راتله .

دمارچ په ۱۸ روسا نو په تاښ کیپر یون کی افغا نان مات کړه او پنجده یی ونیو .

دانګریز او روس دسرحد ویشلو دلی په نو مبر کی بیا سر ه ولیدل اود افغا ن ــ روس دسرحد لومړی خلی یی رسماو درا و ه.

کرنل ستیوارت انګریز ی منصب دار دهرات استحکا مات وکتل ا و څلور لکه کلداری یی داستحکا م لپاره ور کړی .

ملا مشک عالم دین محمد اندړ ددوهم جنګ لوی مجاهدپه پنجشنبه ۱۰ــ ربیع الاول ۱۳۰۳ق وفات سو.

مستو فی حبیب الله خان وردګ (لوی ملك) د امیر شیر علی خان مشر وزیر په راولپنډ ی کی دفرار په حال کی وفات سو دده و لا دت دوردګ په جغتو کې ۱۲٤۸ ق و.

قا ضی عبد الوا جد صریر د سمنګان شاعر او عالم او خطاط ۸۰ کلن په بخارا کی وفات سو (۲۲ شوال) سردار غلام محمد طر زی له بغداده شام او استانبول ته ولاړ او دعثمانی سلطان میلمه و .

دجلال آباد شاهی باغ دعبدالسبحان خان په مهندسی جوړ سو .

امیر عبدالرحمن خان خپله پند نامه دنیا ودین په کابل کی دروژی په میاشت کی وکښله (د کابل دخطی نسخو کتا بخا نه او هم د کابل چاپ)دامیر لښکرو ټول لغمان رایت کیء .

رضوان الله رضو ان ماما خیل دهوتی مردان اوسیدو نکی فقیه او طبیب او دپښتو شاعر او لیکوال «طب اکسیر » په پښتو وکښس .

۱۸۸٦ م ۱۳۰٤ ق

دانګریزانو قبضه پر ټول پښین اوسیوی ، دروسانو د جلوګیری په بها نه انګر یزا نو دبولان دریل لارجوړه کړه .

دسر حداتو دویشلو ډله په اکتوبر لــه کا بلــه هــنــد تــه ولاړه اوسر حدی قرار داد په جو لایی ۱۸۸۷ م په پتر ز برګ کی امضا سو .

اندړ و او غلجو اقوامو دملا مشک عالم دزوی ملا عبدالکر یم په مشری سر واخیست .

قاضی سعد الدین خان دهرا ت حکمران مقرر سو .

سردار نورمحمد خان دو لی محمد خا ن ز و ی پـه خـو ست کـی او تیمور شاه خان نایب سالار په هرات کی یاغی سول ، او د سردار محمد ایوب خان راتګ هرات ته ناکام سو او خان یی په مشهد کی انګر یزا نو ته وسپا ر ه چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

هندوستان ته ولاړ سی .

دهـوتکو اوتـره کو ولاړېد ل او ددوی رایتول .دآخوند ملا نجم الدین ظهور دننگرهار په قبایلو کی .

١٨٨٧ م ١٣٠٥ ق

روسا نو کر کی ونیو .

دروسانو اوانګریزانو حکو متـو د افغانستان او روس د سرحداتو پرویشنه باندی آخرنی موافقه وکړه ملاولی الله تیراهی دقبایلو مشر مړ سو .

شاه ابو الفیض او شا محمـود خان دروازی مشـران او ورو نـه سردار عبد الله خان دقطغن حکمران ته تسلیم سول او کا بل ته راغلل امیر عبد الر حمن جلال آباد ته ولاړ .

مفتی عیسی مخدوم دنیاز محمد بلخی زوی ، عالم او شا عر په بخارا کی مړ سو (دده ولادت ١٢٤٢ ق)

دعایشه درانی فارسی دیـوان پـه کابل کی دامیر عبدالرحمن په امـر چاپ سو .

سید فخر الدین مجنون شـاه د سید هاشم کابلی زوی دبوستا ن خیال شاعر (طبع لاهور ١٣٢٨ ق) دکابل په ده افغانان کـی مړ سو سه شنبه ٨ ربیع الاول (ولادت یی ١٢٤٢ ق) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی.

پرنګیانو پر کور می بیایرغلونه وکړل اوخلکو څلرمه غزا ور سره ونښلو له .

میر محسن قند هاری دسیدنعیم خان زوی دیورپ جغرا فیا له عربی ژبې

څخه تر جمه کړه (دکابل خـطـی نسخه)

احمد پیښبوری پـه پښتو انیس الواعظین او قصص الا نبیاء نـظم کړل .

میا حسیب ګل کا کا خیل دپښتـو دافع الغم اوزاد الفر ح او ګلدسته حکایات مولف ژوندی و .

سید محسن دمیر حسـن زو ی متخلص په (شا مل) بالا حصاری کابلی شاعر وفات سو دوه دشعر دیوا نه لری (ولادت یی ١٢٣٨ ق)

١٨٨٨ م ١٣٠٦ ق

سر دار محمد اسحق خان پـه مزار شریف کی یاغی سو، په پنجشنبه ٢٠ محر م یی دنایب سالارغـلا م حیدر خان سره په غزنی ګك کی جنګ وکیء ، او مغلوب سو بـخارا تـه وتـښتـید .

امیر عبدالر حمن په ١٩ دصفـر له کابله د بلخ و لایت ته رهی سواو په مزار شریف کی دتو پك وار پر وسو خوخطا ولاړ او امیر زخـمی نسو .

په ٢٨ دجماد ی الاولی امیرفرمان صا در کیء چی چمن انګـر یزی حکو مت ته وسپاری چی هلته دریل درید ځای جو ړ کی.

په باجوړ کی دجندول دعمراخان او ددیر دخان جنګ .

سردار غـلام محمد طرزی په شام کی اخلاق حمید ه کتاب دسلطا ن عبدالحمید په نامه وکیښس .

له پرنګی سره دپښتنو جنګ په کوتکی کی .

سعد الله دغلام حضرت قند ـ هاری زوی خپل تفسیر کـشـف المحجو بین عن خدی تفسیرالجلالین تالیف کیء .

دغلجو ښور ښت آرام سو او په کونړ کی صافی وښور ید ل .

١٨٨٩ م ١٣٠٧ ق

قاضی میر جمال الد ین پښد ی پـه مزار شریف کی پـه ٩ محرم مړ سو .

د انګریز حکومت پر ږوب باندی جاری سو .

جنرال میراحمدخان دافغا نستان سفیر په کلکته کی مړ سو او پرځای یی دده زوی کر نیل ولی احمد خان هلته سفیر مقر ر سو .

په ٢٢ دذیقعد ی امیر عبدالرحمن خان له مزار شر یف څخه کابل ته را ستون او شاغاسی محمد سرور خان دهغه ځای حکمران وټاکل سو (٢١ شوا ل)

دهزارد قبا یلو یاغی توپ او د هغو د رایتو لو لپـاره ذ سر دار عبدالقدوس خان مقررول .

میرزا یعقوب علی داحمد علی خافی زوی دکابل دچند اول اوسیدونکی چی دسر دار محمد اسحاق سر ه سمرقند ته فرار سوی و دافغانستان دمتاخر و پاچها نـو تاریخ لـیکل یی په سمر قند کی شروع کړ ه (رمضان) دده ولادت په کابل کـی ١٢٦٧ ق و .

دارمستتر مشهـور فرا نسو ی مستشرق خـپل پـښتو کـتـا ب د پـښتو نخـوا هـا ر و بـهـا رد پښتو پر ملی سندرو باندی پـه پاریس کی چاپ کیء .

خان علو م سعد الدین خـا ن قاضی القضات دازالة الشین فی حق الو الدین رساله دحضرت محمد(ص) دوالدینو دایمان په باب کی وکښله (دکابل خطی کتابخانه) .

د مالیاتو او رسمی دفترو اصلاح او فرد په کتاب تبدیلول .

دانګریز د سفیر کرنیل عطاالله خان پرځای محمد افضل خان ګنده پور په کابل کی سفیر سو (شعبان)

دهزاره سیمی دتسخیر لـپاره د امیر عبدالرحمن فرمانو نـه صادر سول .

په باجوړ کـی چی ددیر خان او عمراخان جګړه نښتی وه ددیر خان ماتسو او عـمراخان دیـر ونیوی (جون) .

د بـد خشان دمـیر لـور امیر عبدالرحمن خان نکاح کړه او کابل ته راغله (جون) .

سردار محمد یوسف خان دامیر دوست محمد خان زوی پـه شمالی افغانستان (بلخ) کی حکمران سو.

(جولائی) جنرال غلام حیدر خان اورکزی عسکری مشرو .

روسانو دپنجده مرکز تخت بازار دافغانستان سره دتجارت مرکزکیء (جولایی) .

دامیر عبدالرحمن خان لښکر پر فیروز کوهیانو باندی بری و موند (جولایی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر عبدالرحمن خان خپل مشر زوی سردار حبیب الله دملکی کارو مشر او سردار نصرالله‌یی د کابل عسکری مشر وټاکه (جولایی) .

سردار محمد ایوب خان په مری او راولپنډۍ کی عمر تیراوه .

امیر عبد الرحمن خان انگلیسی انجنیران منع کړل چی دکابل پررود دافغانستان خوانه راتیر نسی .

دهندوستان انگریزی اخبارو خپل حکومت ته انتباه‌ورکړه چی داحرکت دوستانه ندی (ستمبر = محرم) .

دپېښور دباړی ور جو او دبر غاله تنباکو تخمو نه افغانستان تـه راوغوښتل سوه (ستمبر) .

میرمحمدعلی‌دافغانستان دپوستی‌مشر په پیښور کی مقرر سو (سپتمبر)

د تعمیرانجنیر مسترپائن انگریز کابل ته راغی .

دری تنه خارجیان یو روسی بل رومی بل سمرقندی له افغانستانه دخیبر پرلار وایستل سوه (دسمبر)

منگل و ښوریدل اولـه خوسته ددوی مـقا بـلی تـه لښکر راغلل (دسمبر).

ښاغاسی محمد سرور خان دبلخ نائب الحکومه سړی‌هوا ناجوړکیٔ اوپه‌کابل کی دډاکترغلام قادر خان‌تر علاج لاندی سو (دسمبر) .

جان‌محمد خان خزانه‌دار دخیانت په‌الزام موقوف سو . (ستمبر).

انگریزانـو ږوب او قـدرزی او شیرانی او وانـه ونیول اولاری‌یی جوړی کړی (نومبر– ربیع الاول) .

حاجی ملاعبدالخالق اندړ عالم د کابل دشاهی مدرسی مـدرس ۹۵ کلن وفات سو(۱٦ ربیع‌الثانی) .

مریم کنیزك دسید عبدالله لـور د هرات د کرو خ فارسی ښا عره ددیوان خاونده وفات سوه(ولادت‌ئی ۱۲۵۷ ق

دافغانستان سره دروسی تجارت انکشاف او په پنجده کی دبریکوف او لوگو ئینوف سودا گرانوفعالیت (جولا یی)

سر ادرمحمد شریف خان‌دامیر دوست محمد خان زوی ٦٥کلن م او په بغداد کـی ښخ سو (ولا دت ۱۲٤۳ق)

سرور سلطان دلوبناب شیردل‌خان بارکزی لور چی په ۱۲۹٤ق زیږیدلی وه پنځلس کلنی دسردار حبیب‌الله سره‌واده سوه (۲۷ رمضان) دا د اعلیحضرت امان الله خان مور وه.

ملارمضان هوتك‌دسردار نصرالله‌خان لپاره عقاید نسفی په فارسی ترجمه کیٔ (دکابل خطی کتابخا نه)

۱۸۹۰ م ۱۳۰۷ ق

داسمار نیول او ددغه ځای دخان راینول.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۸ ق

دکوزك سوری کول ختم سوه او دمارچ په‌میاشت کی‌دهند سپه‌سالار فتتاح کیٔ.

دسر رابرټ سنډ یمن له خوا د ږوب دپښتنو او کاکړ انو دایلولو لپاره انگریزی لښکرو استول سوه.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۹ ق

دافغانستان او انگلینډ دوالشر لوټ کمپانی ترمنځ لومړی تجا رتی قرار دادوسو (۱محرم) چی‌دبدخشان لاجورد او هم وړی، یاقوت، دارچی لرگی به له افغانستان نه وړی.

علی محمد خان دلاجوردو اوسرپو دتان آمر مقرر شو .

په قند هار کی وبا ولویده او د هزاره جات شورشس جاری و.

انگریزانو دکورمی سیمی ونیولی او توریان ئی ایل کړل.

دربیع الاول په (۱٦) امیر فرمان صادرکیٔ چی کافرستان دی ونیول سی او سپه سالار غلام حیدر خان څرخی په لښکر کشی پیل وکیٔ.

سردار محمد علی خان دقند هار حکمران مړسو (۱٦ ربیع الثا نـی)

دناوگۍ مشر صفدر علی خان په اسمار کـی څرخی سپه سالار تـه تسلیم سو.

سردار عبد الله خان تیمـوری د قند هار حکمران سو.

جنرال مکلین انگریز په هشتادان کی دافغانستان او ایران سرحدونه وټاکل.

محمد شریف خان د دیر رئیسس ایل سو.

سردار محمد عزیز خان دبلخ‌والی مقرر سو.

څرخی سپه سالار اسمار ونیو.

دمولوی احمد جان قند هاری پـه قلم دحکومتی قاعدو کتابچه٦۳فقری خپره اود تعمیل فرمان ئـی صادر سو، او دا لومړی حکومتی اداری هدایت نامه اود ستورالعمل و چی‌د حکا مو وظایف ئی ټاکل .

غـلام رسول خان دکرنیل ولی احمد پرځای په‌کلکته‌کی دافغانستان سفیر مقرر سو (۲۸ رمضان) .

سردار گل‌محمد خان دشرقی او جنوبی سرحداتو په سرحد دا ری مقرر سو .

دتاشقران دباغ جهان نمادو دانی کار داستاد محمدشاه په مهندسی پای ته ورسید .

میر سلطان مشهور ظالم‌کاردار د امیر په امر په پغـمان کی په و نه وځړول سو .

اعلیحضرت امان الله خان دپغمان ددره زرگر د حاجی اسد خان پـه کورکی وزیږید (۵ذیقعده ۱۳۰۹ق دپنجشنبی شپه).

دکابل په ماشین خانه کی مهلتن او استورټ نومی انگلیسی‌انجنیران مقرر سول اوپه کارتوسو جوړولو پیل وسو. دکابل په دارالضرب‌کی په دقیقه کی ۵۰ رو پی جو ړیـدی (جنوری = جمادی الاخری) .

دکوهاټ خان چی انگریزا نـو تـه پورته سوی‌ؤ دده د ایلولـو لپاره دمیران زی سالار جنرال لوکهارټ هنگوته ولیږل سو (۱۷ جنو ری) .

ښاغاسی محمد سرور خان‌د شمالی افغانستان (بـلـخ) حکمران سو (جنوری) .

شیخ علی هزاره و ښو ریـد ل (جنوری) .

دږوب کاکړو د انگریزانو سـره جهاد شروع کیٔ، اوسررابرټ سنډ یمن ددوی مقابلی ته وگومارل سو (جنوری) .

امیر عبدالرحمن خان دوه زره‌نور اپریدی په لښکر کـی واخیستل (جنوری) .

میرزامحمد نبی واصل دمحمدهاشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی دامیر شیرعلی خان او امیر عبدالرحمن خان دبیرالملك اوددری تکړه شاعر په‌کابل کی وفات سو . (پنجشنبه ۱٤ شوال) دشعر دیوان لری .

سردار غلام محمد خان طرزی‌خپل کتاب وقوعات سته (تحفه شامی)په دمشق کی تالیف‌کیء (دکابل خطی کتاب‌خانه) .

۱۸۹۲ م ۱۳۱۰ ق

دقندهار حکمران اود مزارشریف سپه سا لار غلام حیدر خان او ډیر لښکر په هزاره جات کی د سردار عبدالقدوس خان کومك ته ورسیدل اود هغه ځای دهزاره ګانو شورش په زور ختم کړسو .

دوزیرو او مسیدو اطاعت نامه امیر ته ورسیدله .

قاضی بابا مرادخان اندخویی‌عالم دکابل قاضی مقرر سو، چی د امیر حبیب‌الله په وخت کی قاضی عسکر هم‌و .

میر ابوالقاسم د دربار لوی دبیر مقرر سو.

په کابل کی دمهمان خانی باغ‌او ودانی ذاستان ولی محمد قندهاری په معماری جوړه سوه.

تاجو خان ساکزی دپشت رود د کوچیانو مشر مړ سو.

لو مړی پلار ددو لت لخوا د تجارت دانکشاف لپاره تاجرانو ته تقاوی ور کول سوه.

سید عطا محمد شاه قند هاری خطاط دجما دی الثانیه په اومه ددربار خوش نویس مقرر سو .

ددولت کاتبانو ته امر وسو چی متشابه کلمات دی په حرکت (زور- زیر- پیښس) لیکی.

دچترال شیر افضل خان دکابل در بار ته پناه را وړه.

دامیمنی کلا اود تل عاشقان برج ترمیم سول.

ملا فیض محمد هزاره دسراج التواریخ مولف دملا محمد سرور ساکزی په سپارښت په تاریخ لیکلو وګمارل سو.

دامریکائی پنبه تخم په جلال آباد اولغمان کی وکرل سو .

په کابل کی دمستر نارنتن په مشری دخرمنی کارخانه جوړه‌سوه.

سردار کاکو جان دفقیر محمدخان زوی چی دسردار ایوب خان سره ایران او بغداد او هند ته فرارسوی و بیرته وطن ته را غیء.

کرنیل ییټ انګریز دکشك او چهل دختران د افغا نی روسی سر حداتو دټاکلو لپاره دهرات‌شمال ته ولاړ.

انګر یزانو وانه- ګومل- دوړ ونیول.

محمد اکبر خان دلالپوری مومند خان تسلیم او په کابل کی میشته کړ سو .

تولو محمد زوته دسن په لحاظ نروته‌له ۲۰۰تر ٤۰۰ روپواوښځوته ۳۰۰ روپی‌نسبی کالنی تنخواه‌مقرره سوه په‌دی شرط چی دحاجی جمال نیکه له‌نسله وی .

سردار غلام محمد طرزی خپل

کلیات په کرا چی کی د خپل زو ی محمدزمان په خط چاپ کیء .

د امیر عبدالرحمان ګرده مسلح عسکر ٤۰۰ ر ۱٤۸ ته رسیدلی چی ایله جاری هم ورسره شامل دی .

مهتر امان الملك دچترال حکمران‌چی دامیر شیر علی خان سره‌یی ښه روابط لرل وفات سو .

دجنرال‌سر لاکهارټ پرنګی‌لښکری دتوچی پر سیمه ورغلی، ښتنو د محی الدین ملاپونده په مشری په غزا لاس پوری کیء او غازی ګلستان خان دوړ شهید سو.

په‌همدغه کال دشګتوی غزا وسوه‌چی‌ښتنو۱۳۳۵پرنګی سپاهیان او ۹ تنه لوی افسران ووژل اوغازی شیرعلی خان له ۲۵۷ تنو ښتنو سره شهید سو.

غلام محمد پوپل زی دچار سدی او سیدونکی دمولانا حالی مدو جزر اسلام په ښتو منظوم او محمدی قاعده یی ولیکله .

ملااحمد جان پیښو ری په ښتو ورقه ګلشاه- قصه ممتاز- شهزا ده بهرام‌ګل اندام او نوری قصی نظم کړی .

ملا نعمت‌الله نو ښاری زبردست قصصی ښتو شاعر دلیلی مجنون فتح‌خان - موسی، ګل‌مکی او نورو کتابو ناظم ژوندی‌و .

۱۸۹۳ م۱۳۱۱ ق

دمالستان دورشو ګانو ټاکنه د کوچیانو او هزاره ګانو تر منځ .

دډیورنډ دهند خارجی‌سکرتردهند او افغانستان دسرحداتو دټاکلولپاره مقرر او په ۲۱ ربیع الاول کابل ته راغی، چی له‌پامیره او بدخشانه بیا ترکاکړو اوچغیء پوری ډیورنډ لین وټاکل سو، اودکابل په دربار کی‌په دوشنبه ۳ جمادی الاولی اعلان سو.

اومعاهده یی په ۱۲ دنومبر امضا سوه دامیرتنخواه ۱۸ کلداری‌مقرره سوه اود وسلو درانیولو اجازه یی ورو ندله.دا ویش ملت ندیء منلیء

ملا احمد جان توخی په مدرسه شاهی کی مدرس مقرر سو .

انګریزانو په نوی چمن کی دریل دریدځی جوکیء .

پادری هیوز خپل ښتو منتخبات کلید افغانی په لاهور کی چاپ کیء .

دمریانو د خرځلاو ممانعت .

دډیورندلین دټاکلو اوځلوایښوولو له‌پاره د افغانستان له خوا لومړی سپه سالار غلام‌حیدر خان اوسردار ګل‌محمد خان اوسردار شیریندل‌خان وټاکل سوه او په ښتو دولتی اعلاناتو د ویش ښو و لو خپاره سوه .

شاطر باشی بابا برق دغلو په نیولو او په دار والو او په ا منیت جوړ ولو وګمارل سو .

له انګریز شخه دری ملیونه او شپږ سوه زره کارتوس رانیول .

دهزاره جات ورشوګانی حکومتی سوی .

دکابل دعیدګاه مسجد د ودانولو کار په دو شنبه ۱٦ شوال ۱۱ ق داستاد محمداکبربن استادمحمدعمر په معماری شروع سو، چی په ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمادی الاولی ۱۳۱۵ ق ختم سو . مساحت ۴۳.۶۸۰ فت ۷۷ گنبد ۸ مناری په ۳۴ فټ لوړتیا. رواق ۴۴ فټ .

نوی ونی او نوی زراعتی تخمونه اود مرغانو نسلونه په افغانستان کی خپاره سوه .

دامیر عبد الرحمن فارسی رساله مرآت العقول په کابل کی چاپ سوه (۵ ذی حجه ۱۱) .

دمولوی احمد جان الکوزی اساس القضات گرده ۱۳۶ قاعدی دوهمه پلا په کابل کی ۱۲۳ مخه چاپ سو .

پیر احمدعلی شاه قندهاری چشتی صوفی شاعر د دیوان خاوند په امرتسر کی وفات سو (۲رجب۱۱ق).

۱۸۹۴ م ۱۳۱۲ ق

دقند هار تاجر دوست محمدخان دعبید الله توخی زوی په کراچی کی تجارتی نماینده مقرر سو او ۱۸فقری هدایت نامه ور کړه سوه.

میرزا عبد الله قند هاری کاکړ د میر زا محمد یوسف پرځای په مشهد کی وقایع نگار مقرر سو.

جنرال تاج محمد خان بدخشان ته ولاړ، چی هلته دشغنان پر سرحدو دروسیانو سره دتصادم دفاع وکی .

لارډ کرزن دواخان او بدخشان سرحدونه له روس سره وکتل اود چترال له لاری هند ته ولاړ (ربیع آلاخر) او بیا په ۲۰ دجمادی الاولی دپینبور له لاری کابل ته راغیء او په ۳ دجمادی الثانیه دقندهار له لاری هند ته ولاړ .

ملك امیر محمد خان لوگری د قندهار حکمران مقرر سو .

د غزنی بند چی ړك سوی و بیا تعمیر او ترمیم سو.

سید دلاور علی شاه لاهوری د دمیرزا محمد تقی پرځای د انگریز گماشته په قندهار کی مقرر سو .

دمسیدو په تنگی کی د ملاپونده او انگریزانو جنگ .

شیر افضل خان چترالی له کابله دباجوړ عمراخان ته وتښتید، او د امیر الملك او انگریزانو سره ئی جنگ وکیء.

دهند ویسرا امیر عبدالر حمن وباله چی لنډن ته ولاړ سی، مگر امیر خپل دوهم زوی سردارنصرالله خان په ۱۱د شوال دهند له لاری لنډن ته واستاوه او هغه ته ئی یو مفصل پرو گرام ورکیء چی له وکټوریا ښځه دا وغواړی چی د افغا نستان سفیر په لنډن کی ومنی

انگر یزانو پر باجوړ حمله وکړه اوعمرا خان افغانستان ته پناه راوړه او کابل ته راغی ء.

شیر محمد خان گنډه پوری پښتون دخور شید جهان په نامه د پښتنو تاریخ اود قبیلو ښانگی په لاهور کی چاپ کړی.

دوزیر ستان دوانه په غزا کی ۴۷۰ تنه وزیر اومسید شهیدان سوه اود پرنگی له لښکره (۱۷۶۳) تنه و وژل سوه.

دمولانا همز الله په مشری دمکین دریمه غزا (۲۱ دسمبر)

ملا قطب الدین توخی قند هاری (دمحمودنامه) شرح په فارسی وکښله

قاضی نقیب الله دقاضی میرجمال کنړی زوی دخانملا قاضی عبدالرحمن خان دنصیحة المو منین رساله شرح کړه (قند هار ۱۳ رمضان)

۱۸۹۵ م ۱۳۱۳ ق

سپه سالار غلام حیدر خان ته فرمان صادرسو، چی ټول کافرستان بیخی ونیسی، هغه دکال تر پایه ټول کافر ستان په نور ستان بدل کیء اوټول خلك ئی مسلما نان سول

دپا میر دسرحد اتو ټاکنه د انگر یزانو او رو سانو په وسیله ۲۰ ربیع الاول.

میر مرتضی خان دهرات دگازرگاه میر په ۱۴د ربیع الاول په هرات کی مړ سو او زوی ئی میر محمد عثمان پر ځای کښینوست.

شهزاده حفیظ الله دامیر عبدالرحمن زوی مړ سو (دربیع الثانی لومړی ورځی)

سردار نصر الله خان دلنډن له سفره دکراچی ،قند هار له خوا په یکشنبه ۲۹ جمادی الاولی کابل ته راغیء.

عمرا خان باجوړی دقند هار او هند له لاری حج ته ولاړ.

امیر محمد خان دقندهار حکمران مړسو، او محمد علم خان قا بو چی باشی په یکشنبه ۲۸شوال دقندهار حاکم مقرر سو.

په قند هار کی هراتی او نورزی سپاهیانو جنگ سره وکیء اوپر برگد محمد صادق خان یی بلوا وکړه چی په ۲۵ دلوی اختر کابل ته

را وغوښتل سوه.

چترال او دیر انگر یزانو ونیول اوغازی مهتر امیر الملك ئی په مدراس کی بندی کیء.

دمله کند په گنډوکی دانگریزانو او پښتنو جنگ اود رانیزو سره معاهده (۱۲ ستمبر ۹۵م)

امیر عبد الرحمن خان دخپل کتاب پندنا مه دنیاودین لو مړی برخه پخپل خط ولیکه (کابل دروزی میا شت اصل نسخه دکابل دخطی نسخو په کتابخانه کی سته) .

دسر رابرټ سنډیمن ژوند او کارونو کتاب دهنری تهارن ټون په قلم له لند نه ۲۹ فصله ۷ ضمیمی خپور سو، چی دافغان او انگلیس د دوهم جنگ ښه تفصیلات لری.

سردار ولی محمد خان مشهور په لاټی دامیر دوست محمد خان زوی ۷۲ کلن په امرتسر کی مړسو . (ولادت ۱۲۴۱ق)

۱۸۹۶ م ۱۳۱۴ق

دمحرم په میاشت امیر عبدالرحمن دضیاء الملةوالدین لقب غوره کیء اوسکه یی هم پدغه نامه ووهله .

ملاپونده په وزیرستان کی د انگریزانو سره ونښت او بیا کابل ته راغیء اوافغانستان ته یی دمهاجرت درخواست وکیء .

په ۲۴ ربیع الاول چهارشنبه قاضی عبدالرحمن خان علوم مړ سو، او سعبدالودود زوی یی دکابل په شرعی محکمه کی دده پرځای مقرر سو .

دروااز چی روسانو نیولی و، افغانستان ته وسپارل سو .

امیر عبد الرحمن خان پـه ټول افغانستان کی ۱٤۸ر٤۰۰ تنه‌مجهز لښکر درلود چی پیاده او سپاره او توپخانه او خاصه شاهی اوپلیس‌او ایله جاری وو .

۱۸۹۷ م ۱۳۱۵ ق

دآزادو سرحدا تـو پښتنو لـه انگریزانو سره جنگونه وکړه .

ملارجب بلخی خطاط وفات سو .

دسوات په لنډا کی کی‌دپښتنو او انگریز جنگ د غـازی مـلا مستان بونیری سر تور فقیر پـه مشری (۲٦ جولایی ۹۷م) .

دپرنگی حمله پر بونیر باندی .

د ډیورنډ دویش پرخلاف دمومندو غزاله پرنگی سره، اود میچنی اتمه غزا اود پړانگ غار دریمه غزا .

سید جمال الدین افغانی د سید صفدر کنړی زوی دشرق‌لوی فکری پیشوا په استانبول کی وفات‌اوښخ سو (ولادت یی دکنړ په اسد آباد کی ۱۲٥٤ق = ۱۸۳۸م) دده هډوکی پـه ۱۰ جدی ۱۳۲۳ش کابل تـه راوړل سوه اود پوهنتون په منځ‌کی ښخ سوه .

دکوهاټ لهخوا دپرنگیانو حمله پر اورکزو باندی اود خلکو دفاعی جهادونه :

دخمکنو غزاوی لـه پـرنگیانو سره .

دسوات دپیر زامنو عبدالحنان‌او عبدالخالق په ملاکنډ کـی دپرنگی سره غزا وکړه .

له پرنگی سره دمده خیلو وزیرو غزاچی ۵۳ تـنه شهیدان سوه او ۹۵۷ تنه پرنگیان‌یی ووژل .

عباس خـان دسردار سلطان محمد خان محمدزی زوی جواهر خمسه‌یا عناصر اربعه په بحر متقارب‌مثنوی منظوم کړه (دکابل خطی کتابخانه) دی دګل عباسی اویوه تفسیرمؤلف هم دی .

سـر دار احـمد خـان د امیـر دوست محمد خان‌زوی دفارسی‌شعر دیوان لرونکی ۷۰ کلن وفات او په پیښور کـی ښخ سو (ولادت‌یـی ۱۲٤۷ ق) .

۱۸۹۸ م ۱۳۱٦ ق

صاحبزاده حبیب الله فاروقـی عشرت قنـد هاری په کابـل کـی فارسی شراره عشق نظم کیٔ (غره رجب) پر بونیر دپرنگیانو بله‌حمله.

دمیر بشیر خان ملك دین خیـل په مشری په تیراه کی یو حکومت غوندی جوړ سو او دخرمنی نو ټونه یی جـاری کـړه، خـو تر شپـږ کالو وروسته بشیر خان افغانستان ته راغیٔ .

۱۸۹۹ م ۱۳۱۷

دشهر آرا برج او باغ په کابل کی د امیر عبدالرحمن په امر جوړ سوه .

حمیدالله د امیر الله زوی دسوابی د کالو خان او سیدونکی د پښتـو احوال النساء ناظم ۹۲ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۲٥ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۰۰ م ۱۳۱۸ ق

روسانو د ۲ فروری په یاد داشت کی انگریز ته وویل ، چی له شمالی سرحداتو څخه د افغانستانـه سره مستقیم روابط قایمول غواړی .

سردار غلام محمد طرزی افغا ن شاعر او مـؤلف او هنر مـن دشام په دمشق کـی وفـات او ښخ سو (د جمعی شپه ۱۵ شعبان ۱۸ ق)

دافـغا نستان گـوده تـجار ت ٤۰٥ر۱٥٦ر ۱ رو پـــی و ی

میرزا محمد عبدالقادر خان‌کابلی د(او یماق مغل) کتاب په هند کـی وکیښ چی د افـغـا نستان‌اوهزاره او مغولو احـوال او قبایـل پکښی لیکل سوی دی . (د امر تسر چاپ ۱۹۰۲ م) .

د سید جمال الـدیـن افغانـی تتمة البیان فی التاریخ الافغان‌کتاب په عربـی په مصر کـی چاپ سو (قاهره ، العلم العثمانی) ۱۹۲مخه.

میر محمد عثمان بن قاضی میر حسین خان کابلی شاعر خپل دیوان انیس المخزونین ترتیب کـیٔ ده جمع النصایح په ۱۳۱٦ ق لیکلی‌و.

د منشی سلطان‌محمد هندوستانی په قلم دوه ټوکه (لائف آف امیـر عبدالرحمن) له لنډه نه چـاپ او خپور سو چی فارسی ترجمه ئـــی د (تاج التواریخ) په نامه دوه‌ټوکه د غلام مرتضی خان او حسین علـی شیرازی په قلم له مشهده چاپ‌سوه (۱۹۰۱ م) او بیا په بمبئی کی په (۱۳۲۲ ق) دوهمه طبع لری .

۱۹۰۱ م ۱۳۱۹ ق

امیر عبدالرحمن خان دکابل‌په‌باغ‌بالا کی د نقرس په ناروغـی پسله ۲۱ کالو امار ته مـړ سو ۱۹ جـمادی الثانیه ۱۳۱۹ ق = ۱- اکتوبـر ۱۹۰۱

په ۳ داکتو بر دده مشر زو ی حبیب‌الله خان په کابل کی پرتخت کښینو ست دده امارت ۱۸ کا له و،له ۱۹۰۱ څخه‌تر ۱۹۱۹م = ۱۳۱۹ تر ۱۳۳۷ ق پوری .

په ۹ د نومبر دهند شمالی غربی صوبه د هندوستان په قانون کـــی داخله سوه .

دسر دار محمد نادر خان کو رنی له دیره دونه کابل ته راغلل .

ملا رمضان د ملا قضا هـوتك زوی د عقلی او نقلی علومـو استاد ۷۰ کلن په کابل کی وفات سو (۷ ذی حجه) مشهور مجاهد عالم او مرشد ملا نجم الدین کاکړ (دهډی صاحب) په هډه کی وفات او ښخ سو (۲۱ رمضان) الرضی الی‌الله امیر حبیب الله ټول مفرورین چـی خارج ته تللی وو ، معاف کړه او د راتگ فـرمان ئـــی صادر کـیٔ (جمادی الثانیه) .

ملا عبدالباقی افغان خپل کتاب تبیین الواجبات لتخریب‌العا دات په قند هار کی په پښتو نظم کیٔ .

۱۹۰۲ م ۱۳۲۰ ق .

په افغانستان کی کاختی او وبا وه . .

انگـریـزی استازی سر هنری ډابس دافغان- روس د سر حدا تـو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلی په ۱۹۰۲ - ۱۹۰۳ م کې بیا نوی کړل.

له شملې کابل ته د محمود طرزی بیرته راتګ.

مولانا خال محمد خسته دفارسی شاعر او لیکوال او مولف دملارستم تاجیک زوی په مزار شریف کی وزیږیدیء.

سید ضیاء الدین د عربی اقوم المسالك فی تدبیر الممالك په فارسی ترجمه کړیء.

سردار عبدالله خان توخي د عبدالرحیم زوی ملکي نائب سالار او د مزار شریف نائب الحکومه و.

۱۹۰۳ م ۱۳۲۱ ق.

مکما هون دانګریزي دلی مشر په سیستان کی دافغانی سرحداتو خای ودرولی.

دارالعلوم حبیبیه (اوسنی حبیبیه لیسه) لومړی عالی مکتب په کابل کی پرانست سو.

انګریزانو د کوټې او نوشکی په ریلوی جوړ ولو پیل وکړیء.

سردار محمدنادر خان په عسکری منصب زر مشری (کند کمشری) مقرر سو ۱۳۲۱ ق = ۱۲۸۲ ش سردار محمدعزیزخان دسردار شمس الدین خان زوی دبلخ نائب الحکومه اودفارسی شعری دیوان خاوند وفات او په مزار شریف کی ښخ سو.

حمیدالله اخوند زاده (حمید) د پښتو شاعر او عالم د سید و شریف او سیدونکی وفات سو.

مولوی رحیم بخش خپل کتاب دولت درانیه (اردو) وکیښی چی

له ۱۱۶۰ تر ۱۲۱۳ ق پوری د افغانستان واقعی لری (قومی پرس دهلی) دا کتاب د دهلی په رفیق اخبار کی هم له اکتوبر تر نومبر ۱۹۰۳ م پوری خپور سوی دی.

۱۹۰۴ م ۱۳۲۲ ق.

سردار عنایت الله خان د امیر مشر زوی د هند ویسرا لارډ کرزن په بلنه هند ته ولاړ (۱۲ د سمبر).

محمد یوسف اشنغری پښتو نثر لیکونکی د توبة النصوح قصه له اردو څخه ترجمه او چاپ کړه.

حاجی محمد محسن قند هاری متخلص په شباب چی په ۱۳۰۰ ق له قند هاره فرار سوی و خپل د شعر دیوان ئی تکمیل کړیء (دهند پتیاله طبع ۱۳۲۸ ق).

شیخ عبدالوهاب د مانکی پیر د سوات د اخوند خلیفه د نوښار په مانکی کی وفات او ښخ سو.

میرزا یعقوب علی خافی کابلی مورخ د(پادشا هان متاخر افغانستان) کتاب وکیښی.

دوه ټوکه د کابل طبع ۱۳۳٤ ر ۱۳۳٦ ش.

امیر حبیب الله خان د ټولو هزاره ګانو فراریانو د معافی او وطن ته د بیرته راتګ فرمان صادر کړیء (یکشنبه ۱۲ رمضان ۲۲ ق) دغسی هم د لوی اختر په مناسبت کړی یو چاپی فرمان د اشتهار په ډول خپور سو ، او د دولتی کارو د تنظیم لپاره داسی مقرری و سوی:

۱ - سردار نصرالله خان د نائب السلطنه په لقب چی د پاچا

نائب و.

۲ - شهزاده عنایت الله خان د معین السلطنه په لقب د سردار نصرالله خان نائب.

۳ - شهزاده امان الله خان د عین الدوله په لقب.

٤ - سر دار عبدالقدوس خان ایشک آقا سی د اعتمادالدوله په لقب.

٥ - میرزا محمد حسین خان پر ګهیر کوتوال د افغانستان مستوفی الممالك. ملکی او نظامی جرنیل.

٦ - خو شدل خان لوی ناب دکابل نائب الحکومه.

۷ - سردار عبدالوهاب خان امین المکاتب سو ، چی ټول د نائب الحکومګانو تر اختیار لوړ لیکونه به ده ته راتلی او نائب السلطنه یا پاچاته به ئی وړاندی کوی.

۸ - سردار محمد یونس خان امین الوجوهات یعنی د تجارباشیانو او بندر یانو او قافله باشیانو مشر.

۹ - فتح محمد خان د کوتوالانو مشر.

۱۰ - ناظر محمد صفر خان امین الاطلاعات چی د ممیزانو او اخبار چیانو مشر و.

۱۱ - سردار عبدالله خان قوم تیموری دامین الزکات په لقب د زکاتچیانو مشر.

۱۲ - دشرعی او حقوقی مرافعو او دعوا وو لپاره د (۲۲۰) تنو علما وو یو ټولنه د (میزان الشرع) په نامه جوړه سوه چی مشر ئی میر علی جان خطیب او نائب ئی ملاعبدالرزاق خان دی او دوی به د « دستورالعمل میزان الشرع » سره سم کار کوی (د امیر حبیب الله مهر).

۱۹۰۵ م ۱۳۲۳ و ۲٤ ق.

لویس ولیم ډین د هند خارجه سکرتر کابل ته راغی او د امیر حبیب الله خان سره ئی په ۲۱ مارچ = ۱٤ محرم داسی معاهده لاس لیک کړه چی د مخه امیر عبدالرحمن خان په ۱۸۸۰ - ۱۸۹۳ م له انګریزانو سره منلی وه.

د سراج الاخبار د انجمن تاسیس او په کابل کی د مولوی عبدالروف خان قند هاری په مدیری د سراج الاخبار افغانستان لومړی شماره خپره یدل ، پنجشنبه ۱۵ ذیقعده ۲۳ ق ۱۱ جنوری ۱۹۰٦ م (فقط یوه شماره نشر سویده).

سردار محمد نادر خان غند مشر سو.

محمد شهاب الدین خان ثاقب خپل تاریخ (افاغنه)دوه ټوکه په اردو په لاهور کی چاپ کړیء.

۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق.

دایران پادشاه دمکما هون حکمیت دهلمند داوبو په ویشنه کی رد کړیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد یوسف ریاضي هروی د محمد حسن سدوزی زوی (دحیات سلطان ابدالی له پښتنه) چې مورخ اولیکوال په سیاست لگیا سړی و، خپل کتاب بحر الفوائد (کلیات ریاضي) یې په مشهد کې ۵۷۲مخه چاپ کړ چې دافغانستان او ضا ع ښه ښکاره کوی. (ولادت په هرات کې ۱۲۸۸ ق) .

افغا نستان د اوگسټ هملټون تالیف په لندن کې چاپ اوخپور سو دا کتاب دافغانستان مفصل جغرافي اواجتماعی معلومات لری .

۳۱ مې ۱۸۲۵ ـ ۲۰ اکتوبر ۱۹۰۶ م ۱۳۲۴ ق

دهنری جارج را ورتي مشهور پښتو پوهاند او مورخ اوپر پښتو دېرو تالیفاتو خاوند دژوند دوره .

یوځو تالیفات یې: (۱) پښتو گرامرپه انگلیسی دریمه کامله طبعه ۱۸۶۷م (۲) پښتولغت دوهمه طبعه ۱۸۶۷م (۳) گلشن روه ۱۸۶۰م (٤) دافغانی شاعرانو منتخبات د ۱۸۶٤ م طبعه (۵) دطبقات ناصری انگریزی ترجمه ۱۸۸۱م .

۱۹۰۷ م ۲۵ر۱۳۲٤ ق

امیر حبیب الله خان دهند د ویسرا لارډ منټو په بلنه هند ته ولاړ (۲ جنوری) .

ده په ۱۶ جنوری غره ذوالحجه ۱۳۲٤ دعلی گړ اسلامی کالج وکوت اوالطاف حسین حالی دهند شاعر په فارسی دده استقبا لیه قصیده وویله، امیر دی کالج ته ۲۶ زره کلداری اعانه ورکړه اود لاهورکالج ته یې ۲۰ زره روپۍ اعانه ورکړه او بنیادیې پخپل لاس کېښېښو په ۷ مارچ لههنده وطن ته راغی .

د عبدالباقی افغانی کابلی عالم دژوند وخت، دی دمشق ته تللی و یوه رساله لری : رسا له فی ا لا خذ بخبرالبرق لاثبات ر مضان و غیره

لومړی طبی مکتب په کابل کې جوړ سو .

انگریز او روس په ۳۱ داگست په افغانستان او ایران او تبت کې دخپل نفوذ دسیمو د ټاکلو لپاره معاهده سره وکړه .

دجبل السراج داوبو د برېښنا کارخانه جوړه سوه .

امیر حبیب الله خان دگرد افغانستان پهدوره ولاړ (۱۳۲۵ق = ۱۲۸۶ ش) .

دقند هار نهر سراج دهلمندلهرود څخه افتتاح سو .

دزخهخیلو اپریدو غزاوی لهپرنگی سره پهوادی بازار کې .

شیخ محمد رضا هروی د امیر حبیبالله په نامه (خزاین السکوك فی مسکوکات الملوك) دافغانستان پر مسکوکاتو باندی وکیښ .

محمد عبد الحکیم خان لودی د پښتنو تاریخ (حیات لودی یا شوکت افغانی) دری ټوکه په آگره کې په اردو خپور کړ .

هتورام (تاریخ بلوچستان) په لکنهو کې چاپ کړ چې دبلو څو او پښتنو تاریخ دی .

۱۹۰۸ م۱۳۲۶ ق

سردار محمد نادر خان دجنرالی (لوامشری) منصب ته ورسیدی .

پښتنو پر پرنگی حملی شروکړی او اتمان خیلو د پرانگ غار څلرمه غزا وکړه اود میچنی نهمه غزا وښته .

پهلندن کې دافغان ا نگلیس ددوهم جنگ تاریخ چاپ سو .

داملاعزتالله عزتانصاری بلخیعالم اوشاعر په صالح آبادکې وفات سو .

خیر الله خیری نعمت خیل دبر سوات اوسیدونکی پښتو شاعروفات سو .

شا پسند محمدز ی پښتو شاعر دکندی نوبنار او سیدونکی ۸۰کلن وفاتسو (ولادتیې ۱۸۲۸م) .

ملتان زخه خیل اپریدی دخیبر د جنگونو پهلوان او پر پیښور ښمار حمله کوونکی دپر نگی دښمنژوندی و.

دعبد الحکیم افغانی قند هاری حنفی فقیه او زاهد او مؤلف وفات په دمشق کې، دکشف الحقاق او شرح شاطبیه اوحاشیه شرحبخاری او شرح هدایه او حاشیه تفسیر نسفی او شرح المنار مؤلف. (ولادت ئې ۱۲۵۱ ق)

شیخ محمد رضا هروی د غزنی دشنختو او تاریخی دبر لیکنو په بیان کې په خورا ښه خط (ریاض الا لواح) دامیر حبیب الله لپاره تالیف کړ (عکسی چاپ کابل ۱۳٤۶ ش) .

۱۹۰۹ م ۱۳۲۶ ق

دانلهی کوتل غزاله پرنگی سره .

جی ـ پی ټیټ TATE دافغانستان او بلوچستان او ایران دسرحدونو دسفر کتاب ۹ بابه مصور دنقشو سره لهلندنهخپور کړ. پدیدافغانستان دسرحداتو دټاکنی دهلی یوغړی و .

۱۹۰۹ م ۱۳۲۷ ق

دمارچ په میاشت کې د اخوان افغان دسیاسی او مشرو طیت غو ښتو نکی ډلی غړی ونیول سوه او مولوی‌محمد سرور واصف‌قندهاری او دده ورور سعد الله قند هاری دمولوی احمدجان الکوزی زا من او لعل محمد کابلی او جوهر شاه غور بندی او محمد ایوب پوپلزی قند هاری و وژل سوه او ۳۵ تنه بند یان سول.

۱۹۱۰ م ۱۳۲۸ ق

دکابل او جلالآباد ترمنځ دتیلفون لو مړی لین جوړ سو.

لو مړی مکتب حربیه په کابل کې جوړ سو.

دافغا نستان گز یتیر په هند کې مرتب او چاپ سو.

د سراج الا حکام فی معا ملات الا سلام فارسی فتاوی لو مړی ټوك

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۷۴ ممخه میر علمی جان خطیب دار السلطنه او مولوی عبد الرازق مدرس تالیف اود میزان التحقیقات الشرعیه علما وو تصحیح کړه چی د امیر حبیب الله خان په نامه دکابل په شاهی مطبعه کی چاپ سوه (یوه مقسمه ۲۱ بابونه)

عمر دین عمرد زین العابدین اتمان خیل زوی د مردان او سیدونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کیء (۷ می ء)

۱۹۱۱ م ۱۳۲۹ ق

سراج الاخبارافغانیه دمحمود طرزی په مدیری خپور سو (۱۵ شوال ۱۳۲۹ق ۱۶ میزان ۱۲۹۰ شس)

سردار عبد الله خان توخی دبلخ دولایت حکمران مر سو او سر دار عبد الوهاب خان دمخنی امین المکا تیب دهغه پر ځای حکمران سو.

عبد الرحیم خان دهرات دعسکرو په جر نیلی مقرر سو (رمضان)

دنیلاب پل په گل بهار کی د مستر هالیدی په انجنیری په ۱۷ شوال ۱۱ اکتوبر ۱۸ میزان ۱۲۹۰ ش افتتاح سو.

په کابل کی لومړی یتیم خانه جوړه سوه ذیحجه ۲۹ ق

په کابل کی دامیر حبیب الله خان په فرمان دطرابلس غرب دشهیدانو او یتیمانو لپاره بسپنه ټوله سوه (ذیحجه)

له انگر یزانو سره دباړی دملاصاحب (میر سید جان) دشبقدر غزا (ډی)

په ۱۳۴۲ ق په چار منگ کی مړدی)

۱۹۱۲م ۱۳۳۰ ق

دجلال آباد او لغمان پر لاره، د کابل پر سین دمستر هالیدی په انجنیری په درو نته کی یو۳۰۶فټ اوږد معلق د اوسپنی پل جوړ سو
(صفر – جدی)

دجلال اباد نهراج سراج جوړ سو (صفر – دلو)

دوست محمد خان ناظم بار کزی په ۱۲ محرم د دار العدالت سرکرده مقرر سو.

دلغمان دقلعةالسراج و دانی جوړه سوه.

سردار عنایت الله خان په کابل کی مطبعهٔ عنایت جوړه کړه.

سردار محمد عزیز خان د سردار محمد یوسف خان زوی ایشیک اقاسی خارجه مقرر سو.

سید شاه خان نایب سالار د جلال آباد عسکری مشر مقرر سو.

دمنگاو ښورښت او ددوی دآرامولو لپاره دحضور دجرنیل سر دار محمد نادر خان لیږل (۲۳ جمادی الاولی) دغه ښورښت د روژی په میاشت کی تمام سو او سر دار محمد نادر خان دحضور نایب سالار ممقررسو.

په پغمان کی ځنی نوی ودانی لکه سهیل – ستاره – بیت الصیف.

سراج الاخبار په دوهم کال کی په حروفی چاپ او مصور خپور سو

(۱۵ شوال = ۲۷ سپتمبر = ۴ میزان ۹۱ شس.)

دهند دسر حدی صوبی په پېښور او مردان کی معارف او مکتبونه جوړ سول چی دځوی بیداری اثرونه ئی پر پښتنو وکړه.

مولوی شاه عباس مجذ وب د شاه عبد الرحیم دهلوی زوی د شاه عبدالعزیز وراره چی په۱۲۴۲ق ئی له دهلی نخه کابل ته هجرت کړی و ۱۱۵ کلن په کابل کی وفات سو (جمعه ۱۵ رمضان)

حاجی ملا عبد الله هروی خطاط دملا دلدار زوی په هرات کی ژوندی و.

۱۹۱۲ م ۱۳۳۱ ق

سراج الاخبار دپښتو پر قدامت او اصالت خاصه مقاله نشر کړه (۱۵ صفر ۲۳ جنوری ۳ دلو.)

برگد عبد الوکیل خان دقندهار عسکری قو ماندان مقرر سو (جوزا ۹۲ شس)

سردار عنایت الله خان دمعارفو په نظارت وگمارل سو.

په وزیر ستان کی دمسیدو او تهدیو قبیلوی جنگ (۳ اگست)

دراهداری دتذکری نظامنامه په (۱۱۰) ماده کی دامیر حبیب الله خان په امضا خپره سوه (۲۵ سنبله)

سیا چاه او شکنجه کول منسع سول (شعبان)

انجمن معارف دسردارعنایت الله خان په نظارت جوړ سو او نظامنامه ئی نشر سوه (۹عقرب)

قومی باغ په کابل کی جوړ سو (وزو ښتنی وزارت حربیه)

په قندهارکی په یکشنبه ۱۹دشوال خلکو پر سردار محمد عثمان خان نائب الحکومه باندی بلوا وکړه او قاضی اه الله دقاضی میرجمال پشندی زوی اود هغه زوی حمیدالله ئی مړه کړل. سردار محمد عثمان خان موقوف او پر ځای ئی سر دار محمد یونس خان امین الو جوهات مقرر سو اود قند هار دسپاهیا نو پر معاش دمیاشتی ۲ رو پۍ زیاتی سوی (۲۴ ذیقعده)

مهدیخان دانگر یزی هند سفیر له کابله ولاړ او پر ځای ئی سیف الله خان کابل ته راغیء.

دسراج التواریخ اول او دوهم ټوك دفیض محمد هزاره په قلم په کابل کی چاپ او خپور سو.

اخوند ملا محمد عمر سلجو قی دملا محمد ایوب زوی دهرات مشهور مدرس او مؤلف دالملهم فی الاصول او شرح کافیه – رسالهٔ امکان خاص وعام – حاشیهٔ ایسا غوجی او نورو کتابو مؤلف په هرات کی وفات سو.

محمد عمر خان بردرانی هروی خطاط او هنرمن ملاك په هرات کی ښمن سو په هغه وخت کی دهرات بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط محمد رحیم خان الکوزی هلته ژوندی و.

۱۹۱۳ م ۱۳۳۲ ق

دشرکت موټر کار افغانیه په نامه لومړی دحمل ونقل شرکت په کابل کی جوړ سو. (قوس)

دوزیرو روحانی او مجاهد مشر ملا پونده په وزیر ستان کی وفات سو (جدی)

دحکومت مالی مشاور برګیډ عبد الاحد خان دسمت مغربی لوی خان په کابل کی‌ووا‌ژه‌سو (دیکشنبی شپه ۷ صفر)

لومړی دار المعلمین په کابل کی افتتاح سو (ربیع الاول) مدیر ئی مو لوی عبد الرب خان و.

لومړی دهند وانو ابتدائی مکتب په کابل کی جوړ سو (محرم)

حاجی شاه بیك خان په دهلی کی دافغانستان سفیر سو.

دوړینو کالو ماشین خانه په‌کابل کی افتتاح سوه (یکشنبه ۱ جمادی الثانیه)

دمعا ریفو دماموړینو نظامنامه (۸۵) مادی دسردار عنایت الله خان له خوا نشر سو (۱۵محرم)

محمد نعیم خان نائب سالار د هرات عسکری قومانداق سو (۲۷ جمادی الثانیه)

سردار محمد ایوب خان دمیوند مجاهد په سه شنبه ۱۷ د اپریل ۱۹۱۴م ۱۱ جمادی الاولی ۳۲ ق = ۱۷ حمل ۹۳ش په لاهور کی وفات او په پیښور کی ښخ سو. عمر ئی ۵۷ کاله و.

سردار محمد نادر خان نائب‌سالار دسپه سالار امیر محمد خان پرځای دافغا نستان سپه سالار سو. (سه‌شنبه ۲۱ رجب ۳۳۲ق)

عمومی لومړی جنګ ونښت (رمضان = اګست ۱۹۱۴ = اسد) او امیر حبیب الله خان دشوال په لوله ورځ په یوه لوی دربار کی د افغا نستان بیطرفی اعلان کړه، او بیا ئی‌په شنبه ۱۲ذیقعده ۱۳اکتوبر ۱۴م په بل لوی دربار کی تایید کړه.

شهزاده امان الله خان دمحمودطرزی دلور ثریا سره واده وکړه (چهار شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۹ عقرب ۱۱ نومبر)

په شرقی سرحداتو کی دانګریزا نو پر خلاف دقبایلو نهضتونه.

محمد عبد السلام خان عمر خیل پښتون په هند کی دنسب نامهٔ افغا نان کتاب چاپ کړ (رامپور ۱۹۱٤)

ندیم بلخی دسردار نصر الله خان لپاره (ندیم المحافل فی ترجمه نزهت المجالس) په فارسی وکیښ (خطی) محمد رحیم اندړ په قندهار کی‌هزار مسایل په پښتو نظم کړ

میا فضل حق مجددی د میامحمدعمر شهید زوی په هرات کی وفات او ښخ سو.

نعمان الدین احمد کساکا خیل د پښتو ظفرالنسا تالیف کړ او دده مایني زینت النساو کیښ .

شیخ عبد الو هاب دمانکی ملاصاحب مشهور مرشد اود پښتو عقا ید المؤ منین مؤلف په مانکی شریف کی وفات او ښخ سو.

قاری رحمت الله واضح بخاری (تحفة الاحباب فی تذکرة الاصحاب) وکیښ چی دافغا نستان د شمالی خوا دشاعرانو حال هم لری. (دتا شکند چاپ)

۱۹۱٤م ۱۳۳۳ - ۳٤ ق

دجبل السراج دبر ښنا کا رخانه افتتاح سوه (صفر جدی جنوری) غلام محی الدین خان دقطغن او بدخشان نائب الحکومه په ۱۱محرم مړسوه اوپرځای یی‌امین‌الاطلاعا ت ناظر محمدصفر خان مقرر سو

په کابل کی‌پنځه آبتدایی‌مکتبونه دمو لوی عبد الرب خان په مدیری افتتاح‌سوه (سه‌شنبه۱۲جمادی‌الثانیه) د اکتوبر په میاشت دندر مایر او هنتینګ په مشری دالمان او ترکیی او استریا یوه ړا لیږلی ډله دایران او هرات له خوا کابل ته راغله، چی دافغا نستان حکومت پر انګریزانو را وپا روی د۱۹۱٦ ترمئی پوری په کابل کی وو، له دی ډلی سره راجه مهندر پرتاب او مولوی برکت الله هندی آزا دیخوا هان هم وو.

مولوی عبد الروف قند هاری مشهور عالم اود امیر حبیب اللهخان ملای حضور په شنبه ۱٦ شوال په کابل کی وفات سو.

په کا بل اونورو ښارو کی دکولرا ناروغی خپریدل (رمضا ن- شوال)

مولوی عبد الرب خان د دار المعلمین مدیر اود ابتدائی مکتبو سر ښتنه دار دخپل پلار مولوی عبد الروف‌پر ځای ملای حضور هم سو.

دسندا کی ملا احمد جان دباسین دکو هستان او سید ونکی مجا هد سید عبد الجبار شاه له ستانی ځنځه را وغوښت او هغه ئی امیر وټاکه، پخپله قاضی القضا ت سو، او له انګریزانو سره یی‌دجهاداعلان‌وکړ او چکدری او مله کند غزاوی ئی شرو کړی.

ملا محمد حسین سلجوقی د ملا عبد الاحد هروی زوی چی خطاط او عالم او صوفی سړی‌و ۹۸ کلن په هرات کی وفات او ښخ سو.

شاه محمد سدوزی د شهزا ده ایوب لمسی دسند په تهلی ښارکی دخپل خاندان تاریخچه ولیکله دآغا بدردرانی کتابخانه‌په‌ګړی یاسین‌کی)

عبد الله پوپلزی شاعر د پښتو عبرت نامی او دیوان خاوند په قند هار کی وفات سو.

سید میر مشوانی هروی زبردست شاعر ا و نقاش او خطاط اود دیوان خاوند په هرات کی وفات سو.

(ولا دت ئی ۱۲۸۰ ق)

۱۹۱۵م ۱۳۳٤- ۳۵ ق

پښتو ژبه د حبیبیه مدرسی په نصاب کی داخله سوه .

د وزیرستان دخلکو جنګونه له انګریزانو سره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمود طرزي دسراج الاخبار په سرمقاله کې د (حی علی الفلاح) تر عنوان لاندې دافغانستان داستقلال تحریك علنی کړی. اودغه ستر مقاله شمشیر سوه. (غره ربیع الاول ۳٤ق ۱٦ جدی ۹٤ ش) .

په جمادی الثانیه - حمل ۱۲۹۵ کې دافغانستان مشهور مشایخ کابل ته دعوت سوه چې دامیر سره وگوری لکه داسلام پور باچاجان دموسی آخوند زاده - دنگاب ملا - د هډې آخوند زاده - دبرومیا صاحب - میانصاحب حصارك شمس الحق - استاذ هډه - دشوزبازار حضرات - شیخان صاحبان - حافظ جی صاحب صوفی صاحب - ملامحمد مرید - ملا عبدالغفار آخوند زاده .

ددغو مشایخو اود خلکو دوکیلانو په شمول یوه لویه جرگه دامیر په حضور کې جوړه سوه اود ملت داتفاق اودولت دسیاست (بیطرفی) تا یید یې وکړ (جمادی الثانیه اپریل - حمل) .

دهندوستان دآزادۍ غوښتونکو هانو مهاجرین افغانستان ته دراجه مهندر برتاپ سره راغلل چې دباغ بابر په باغ کې واوسیدل .

سردار عنایت الله خان ناظر حربیه سو .

فضل واحد دترنگزو حاجی صاحب دموهمند وپه ملکری پر شبقدر حمله وکړه .

عبد الغفور ندیم دکابل شاعر د غلام حیدر زوی ۳۸ کلن په کابل کې وفات سو. (سه شنبه ۱۳ رجب دده دیوان په ۱۳۰۹ ش په تهران کې چاپ سو. (ولادت یې ۱۲۹٦ ق)

سرمست اپریدی په تیرا کې د له پرنګی سره دغزا اعلان وکړ .

محمد عثمان فرحت کابلی شاعر خپل کلیات ترتیب کړ .

نیك محمد چاریکاری عمدة الفرایض په فارسی وکښل چې دکابل په سنگی چاپ په دغه کال دمعین السلطنه عنایت الله په امر خپور سو .

۱۹۱٦ م ۱۳۳۵ ق

په وزیرو قبیلو کې بشوربستونه .

سید عظیم شاه مشهور په شاه آقا دقلعه قاضی، په جمعه ۲٤ دومضان ۳۵ق وفات سو .

د افغانستان داستقلال غوښتنی دبلبل گرفتار په رمزی شعر کی د شاغلی عبدالهادی پریشان لخوا په فارسی اود مولوی صالح محمد قندهاری لخوا په پښتو په سراج الاخبار کی نشر سوی (ربیع الثانی ۳۵ ق ۵ دلو) .

محمد حسن راقم اڅکزی شاعر او محاسب او مؤلف چې په ۱۳۲۷ ق دمشرو طیت په حرکت کی بندی سوی و په محبس کښی وفات سو

(ولادت - ۱۲۹۰ ق) .

ناصر الملك دچترال مستلج مهتر دتحفة الابرار او مشرق الانوار او صحیفة التکوین مؤلف دچترالی ژبی دلیك او لوست بنیاد کښیښود او د دې ژبې مخصوص حروف یې رواج کړه (متوفا ۱۹٤۳ م) .

ندیم بلخی د رحمت الله زوی د دیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت یې ۱۲۵٤ ق) .

۱۹۱۷ م ۱۳۳٦ - ۳۷ ق

میان گل عبدالودود دعبدالخالق زوی دسوات داخوند لمسی په سوات کی دامارت اعلان وکړ .

په نورستان کی (٦) ابتدایی مکتبونه جوړ سوه . (جمادی الاخری ۳٦ ق)

۱۹۱۸ - ۱۹۱۹ - ۱۹۲۰ م ۱۳۳۷ - ۳۸ - ۳۹ ق

دبیتنو غزاوی له پرنگی سره :- دمغول کوټ غزا - دټانك غزا - د اپوزی غزا - دتوچی غزا - دکسی غره غزا - دکاوړی غزا - دماښی گری غزا دژړی غزا - ددراین غزا - دترکی غزا دقلعه دوه غزا -

۱۹۱۸ م ۱۳۳۷ ق

لومړی موزیم په کابل کی جوړ سو .

په ۲٤ دلو ۹٦ش ۱۳ فروری ۱۸ م سراج الاخبار دافغانستان داستقلال په باب کی یوه مفصله مقاله خپره کړه چی دافغانستان داستقلال غوښتلو فکرئی تقویه کړ (سراج الاخبار ۷ کال ۱۳ گنه) .

د افغانستان د ابتدایی او عالی مکتبو او دارالمعلمین نصاب ترتیب او خپور سو (۱۵ میزان ۹۷ ش ۱ محرم ۳۷ ق) .

میر غلام نبی دخپل پلار میر محمدعثمان پرځای دهرات دګازرگاه میر وتاکل سو .

محمود طرزی یود کوچنیانو اخبار له کابله دسراج اطفال په نامه خپور کړ (غره محرم ۳۷ ق ۱۵ میزان ۹۷ دسراج الاخبار آخرینه شماره په ۱۵ ربیع الاول ۳۷ ق ۱۹ دسمبر ۱۸ م ۲۷ قوس ۹۷ ش خپره سوه . (اتم کال ٦ شماره) ترڅو وروسته ندی خپور شوی .

اخوند ملا محمد حسن اوبه ئی دملا شمس الدین تو خی زوی نقشبندی صوفی او عالم په اوبه کی ۸۰ کلن وفات سو .

د شوروی ترکستان خارجه کمیساریت امیرحبیب الله خان ته پیغام وکړ چی دوستانه روابط سره ولری .

عبدالله بن محمد سرو ستانی هروی دحاجی عبدالرحمن اسحق زی په غوښتنه دعربی ترتیب الدول کتاب دقوانین الحکما په نامه په فارسی ترجمه کړ (۱٦ ذی حجه ۳۷ ق) .

دافغانی آزادی خوا هانو له خوا مولوی برکت الله او کاظم بیگ د شوروی ترکستان جمهوریت ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مذاکری له پاره واستول سوه .

۱۹۱۹م۱۳۳۷و۳۸ق۱۲۹۷ــ۹۸ش

امیر حبیب الله خان تر ۱۸ کاله سلطنت وروسته دلغمان په کله گوش دره کی په تفنگچه و وژل سو (د پنجشنبی شپه دری بجی ۱۸ جمادی الاولی ۳۷ق ۱۹ دلو ۹۷ش ۲۰ فر وری ۱۹ م) لوپه جلال آباد کی دسردار نصرالله خان سره په امارت بیعت وسو .

مولوی عبدالرب دامیر حبیب الله خان دحضور ملا اود ابتدایی مکاتبو او دارالمعلمین مدیر په جلال آباد کی دحوت ۹۷ ش په اولوورځو کی وفات اوموری ښخ سو، دغسی هم دچارباغ ضیا معصوم نقشبندی لوی روحانی پیر هلته وفات سو. امان افغان دامیر حبیب الله مرگ د سلطنت دمقام اود مولوی عبدالرب مرگ یی دشریعت دریاست اودضیا معصوم مرگ یی دطریقت دریاست خالیتوب وگانه، چی په یوه وارددری سره مقامه خالی سول (امان افغان لومړی گنه ۲۲حمل ۱۲۹۸ ش) .

د فروری له ۲۱ تر ۲۸ پوری امان الله خان په کابل کی دځپل امارت لپاره اقدامات کول .

او په جمعه ۲۱ فروری ۱۹ م ۹حوت ۹۷ش ۱۹ جما دی الاولی ۳۷ق اعلیحضرت امان الله خان په کابل کی پر تخت کښینوست .

په ۲۸فروری دافغانستان کا مل استقلال دکابل په لوی دربار کی اعلیحضرت امان الله خان اعلان کړی‌ء او سردار نصردلله خان له جلال آباد په پنجشنبی ۲۵ جما دی الا ولی ۱۳۳۷ق خپله بیعت نامه ور ته راواستوله دغسی هم سردار عنایت الله او حیات الله په جمعه ۲٦ جمادی الاولی دبیعت مکتوب ورته راولیږلی. (امان افغان ۲ گڼه ۷ثور ۹۸ ش .)

په ۳ مارچ ۱۹ م = ۱۲۹۷ ش امان الله خان دهند ویسرا ته دافغان او انگریز د نوی معاهدی پیشنهاد دافغانستان دکامل استقلال اومتساوی حقو قو پر اساس باندی وکړی‌ء

محمود طرزی د سراج الاخبار مدیر ناظر خارجیه مقرر سو (حمل ۱۲۹۸ ش) .

دشورا خاص مجلس په کابل کی افتتاح سو (ثور ۹۸) .

په افغانستان کی دوهمه پلا کابینه جوړه او وزیران (ناظران) ئی په سر کی مقرر سول (ثور ۹۸ ـ می ۱۹) .

(۱) دائره نظارت عدلیه ــ ناظر عدلیه محمد ابراهیم خا ن.

ځای: عین العمارت .

عین العمارت .

(۲) دائره نظارت حربیه ــ ناظر حربیه صالح محمدخان سپه سالار ځای قومی باغ.

(۳) دائره نظارت خارجیه ــ ناظر خارجیه محمود بیگ طرزی . ځای بیت الشوری .

(٤) دائره نظارت معارف ــ ناظر معارف عبد الحبیب خا ن ځای: قصر شهر آرا .

(٥) دائره نظارت مالیه ــ ناظر مالیه میرزا محمود خان . ځای باغ مهمانخانه .

(٦) دایره نظارت تجارت : نا ظر تجارت غلا م محمد خان . ځا ی: باغ مهمانخانه .

(۷) دایره نظارت نقلیات : ناظر نقلیات میر زا عبدالقا در خا ن ځای: اصطبل عا مره .

(۸) دایره نظارت زراعت ــ ناظر علی جان خان . ځای : محکمه مراد خانی .

(۹) دایره صدارت عظمی اعتماد الدوله عبدالقدوس خا ن. ځا ی : قصر باغ مهمانخانه .

په ۲۷ مارچ ۱۹ م ۷ حمل ۱۲۹۸ ش د شوروی روسی ترکستان د خار جی امورو کمیسار بوکو یا ولینسکی د افغانستان حکومت ته ولیکل ،چی دشوروی حکومت ټول زاړه قرار دادونه لغو کړل ، او دټو لو اسلامی دو لتو او افغانستا نه سره د دو ستی روا بط غواړی او استقلال ئی منی ، او له مسکوه ښاغلی براوین تا کلی سوی دی چی د افغانستانه سره سیاسی دوستانه روابط او تجارتی مناسبات وتنبلوی .

په ۷داپریل ۱۹م ۱۸ حمل . ۱۲۹۸ ش رجب ۱۳۳۷ ق :

اعلیحضر ت امان الله خا ن لینن ته یولیک واستاوه چی د افغانستان استقلال او ددوستی خوا هشو نه ومنی .

په همدغه تاریخ د افغانستان خارجه وزیر محمود طرزی دشوروی دولت خارجه کمیسار چیچر ین ته یولیک واستاوه ، چی د افغانستان دوستانه خواهشو نه او استقلا ل ومنی او د اعلیحضرت امان الله خان مکتوب لینن ته وړاندی کی ددی لیک جواب د لینن له خوا په ۲۲ می ۱۹ م ثور ۹۸ دمبارکی او خوښی سره راورسید .

په ۲۱ داپریل ۱۹ م ۳۱ حمل ۱۲۹۸ ش .

امان الله خان لینن ته ددو ستی لیک او د افغانستان د استقلال د اعلان د کامیابیدو لیک واستاوه او جنرال محمد ولی خان ئی د فوق العاده سفیر په ډول د مذاکری لپاره ورته معرفی کی ء، دی دمی په ۲۸ تاشکند ته ورسید . او په ١٤ اکتوبر ۱۹ م ئی دلینن سره په مسکو کی ملاقات وکړی‌ء

د امان افغان لومړی شماره د سراج الاخبار پر ځای د ښاغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالنهادي په مديري خپره سوه (۲۲ حمل ۹۸ ش ۱۱ رجب ۳۷ ق ۱۲ داپريل ۱۹ م) په دی شماره کی د امير حبيب‌الله خان د وژلو او د امير امان الله خان د جلوس احوال چاپ سنو .

سردار عبدالقدوس خان صدر اعظم د قند هار د مجاهدينو مشر مقرر سو او هلته ولاړ (حمل ۹۸ ش) .

افغانستان دروليت بل پر خلاف جيلي پرو تهست د هند حکومت ته واستاوه (مي ۱۹ م ثور ۹۸) .

سپه سالار محمدنادر خان دعسکرو سره په ۲۱ رجب ۳۷ ق ۳ ثور ۹۸ش ۲۳ اپريل ۱۹م له کابله ولاړ ، او گرديز ته ورسيد ، او ملي قوائي د استقلال جنگ ته تنظيم کړل . په جمعه ۱۵ شعبان ئی د گرديز په جامع کی د جهاد خطبه وويله سوه . او د قبايلو په منځ کی دجهاد اعلان وسنو ، او منسيدو د انگريز پر فوج حملی شروع کړی دافغان او انگريز دريم جنگ ونښت (۳ مئی ۱۹ م) .

د سپين وام تانه مجاهدينو په ۲۵ شعبان و نيول ـ او دوانا او سرويکی چو نی مسيد و ونيولي (۲۰ شعبان ۳۷ ق ۳۱ ثور ۹۸ش ۲۱ مي ۱۹ م) .

دانگريزانو طيارو پر ډکه جلال آباد ـ کابل ـ سپين بولدک بمباری وکړه (ثور ۹۸ ش) .

په ٦ جوزا ـ ۲۷ شعبان ۲۸ مي دټل ښار افغاني مجاهدينو دسردار محمد نادر خان سپه سالار په مشرتوب ونيو ، دجنگ استقلال متارکه ۳ رمضان ٦۲ جوزا ـ ۲ جون (۱۲۹۸ ش) .

په هندوستان کی د خلکو ښورښت زيات اود هجرت تحريك توند سو . (جوزا ـ سرطان)

د هندوستان د آزاديخوا هانو موقتی ملی حکومت (په کابل کی) جوړ سو او د وزير داخله مولنوی عبيدالله سندهی او عزيز هيندی په امضا يو اعلان خپور سوه ، چی دهند خلك پر انگريزانو راولاړ سی (جوزا ۹۸ ش) ددی موقتی حکومت مشتر راجه مهندر پر تاب هندی آزاديخواه و .

د اتحاد شوروی له خوا پاکوف زاخار و يچ سو ريتس په منځنی آسيا او افغانستان کی د فوق‌العاده مختار نماينده په دول معين سو ، چی د افغانستان او د بلوچستان دآزاد و قبايلو اوخيوا او بخارا او د هندوستان او کشمير او تبت له آزادي خواهانو سره رابطه ونښلوی او انقلابی د آزادی غو ښتنی تحريکات و روزی (۲۳ جون ۱۹ م جوزا ۹۸ ش) دغه سفير په ستمبر کی کابل ته راغیء .

عبدالشکور خان د افغانستان سفير دبخارا دامير دربار ته ورسيد (سرطان ۹۸ ـ جولائی ۱۹) .

حسين د اسحاق زوی د شوروی دولت لوی سفير کابل ته را غیء (سرطان ۹۸ـ۱۹ جولای) .

دافغان اوانگليس روغ ليک چی په راولپنډی کی په (۸) اگست په ٥ مادو کی امضا سوی و په (۲۸) اسد ۹۸ ش ۲۰ ذی قعده ۳۷ ق (۱۸) اگست ۱۹ م د افغانستان پاچا اعليحضرت امان‌الله خان تصديق کیء اوداستقلال اعلان او لوړی جشن وسو .

دمعرف معارف مجله دوزارت معارف له‌خوا په‌کابل کی‌چاپ سوه (۱سنبله ۹۸) .

د سردار محمد نادر خان غازی سپه سالار قوا فاتحانه کابل ته راغلل .

(۲۸ ميزان ۹۸ ش ۲۱ اکتوبر ۱۹ م) او ده ته داعلی‌لمر نښان‌ورکړ سو اود استقلال څلی دده په نامه‌په کابل‌کی جوړسو اودی (وزيرحربيه) سو اوهم په‌دغه کال ۱۲۹۸ ش د سمت مشرقی رئيس تنظيمه مقرر سو (ربيع‌الاول ـقوس ـدسمبر) .

د حوت په اولولسو ورځو کی د مشرقی داقوامو جرگه په جلال‌آباد کی وسوه اود اتحاد مشرقی جريده هم خپره سوه ۱۲۹۸ ش (ربيع‌الاول ـحوت ـ دسمبر) .

د افغانستان د روغی د مذاکری يوهيئت دعلی احمد خان په مشری راولپنډی ته ولاړل (دلو ۱۲۹۸ش) او د روغی ليک ئی امضا کیء (۸) اگست ۱۹م (۱۱ ذيقعده ۱۳۳۷ق) .

د افغانستان د استقلال د جنگ پروخت دترنگزو حاجی صاحب او مولانا سيف الرحمن‌الکوزی دمومندو په ملگری دشبقدر دوهمه غزا له پرنگی سره وکړه .

قاضی القضات‌خان‌علوم سعدالدين خان بارکزی په کابل کی وفات سو (٤ ميزان ۱۲۹۸ ش) .

او دده پسر ځای يی زوی قاضی عبدالشکور خان قاضی القضات‌سو.

محمد ابراهيم حيرت کابلی شاعر د تحفه شهنشاهی او ديوان اشعار خاوند وفات سو په‌پنجشنبی ۲۵ جمادی‌الاولی ۱۳۳۷ (ولادت ۱۲۵۰ ق) .

د اعليحضرت امان الله خان په امضاء (کتابچه قانون گذاری حکام افغانستان) په کابل کی چاپ او خپره سوه ۱۲۹۸ ش .

سردار محمد سليمان خان وزير معارف سو (۹۸ ش) .

د ۱۲۹۸ ش کال مالی واردات څلويښت مليونه کابلی او مصارف ۳۱ مليونه او ذخيره ۹ مليونه‌وه .

۱۹۲۰ م ۱۳۳۸ر۳۹ق ۱۲۹۹ش

دافغانستان لومړی د ماليی نظامنامه خپره سوه (۱حمل ۹۹ ش ۲۱ مارچ ۲۰ م) .

په کابل کی لومړی ملی‌کتابخانه جوړه سوه (حمل ۹۹) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمود طرزی په مشری دسیا سی مذاکری لپاره یوه افغانی ډله دهند مسوری ته ولاړل اود هنری ډابس انگریزی نمایندہ سره یـی خبری وکړی (۱٦ اپریل تـر ۱۸ جولایی ۲۰ م) داډله په ۱۰ر اسد ۱۲۹۹م کابل ته راورسیده .

په نظارت معارف کی لومړی علمی انجمن افتتاح سو (۲۰ رمضان۳۸ق ۱۸ جوزا ۹۹ ش) .

د افغا نستان لومړی سفیر سردار عبد العزیز خان تهران تـه ورسید (۷ شعبان ۳۸ق) په جمعه ۲۸ جوزا ۹۹ ش یی د افغانستان بیرغ پورته کیء.

په کابل کـی دافغان روزنامه د محمد جعفر په مدیری خپـره سوه (دوشنبه ۱٤ سرطان ۹۹) .

په کابل کی لومړی پلا داصول دفتری مکتب افتتاح سو (۱۰۲ ذیقعده ۳۸ق سرطان ۹۹ ش) سپه سالار محمد نادر خان له سمت مشرقی څخه کابل ته راغی (ذیقعده ۳۸ق اسد ۹۹ ش آگست ۲۰ م) .

په جلال آبادکی ابتدایی مکتبونه جوړ سول (اسد ۹۹) .

سردار محمد هاشم خان دسمت مشرقی ملکی او نظامی نایب سالار مقرر سو (اسد ۹۹ ش) .

په ۱٤ اگست ۲۰م اسد ۹۹ یود بیسیم تلگرافی د ستگاه د شوروی دمیخانیکانو سره کابل ته راورسید او لومړی دتشکر تلگرام داماں الله خان لهخوا لینن ته ولیږل سو ۱۸ ستمبر ۲۰م سنبله ۹۹ ش .

د بخارا دشوروی جمهوریـت د رئیس فیض الله خو اجه لـهخوا د افغانستان پاچا ته تلگرام راورسیدی چی دهغه جمهوریت سره روابط قایم سی (۱۵ ستمبر ۲۰م) دافغانستان خارجه وزیر محمود طرزی په جواب کبی دبخارا دمملکت استقلال وغوښت اودښاغلی عبدالـهادی خان مقر ری یی دبخاراپه سفارت ورته ولیکله .

په هرات کی داتفاق اسلام هفتگی جریده دعبدلله قانع هروی په مدیری نشر سوه (۱ سنبله ۹۹) .

په مرکزی آسیا کـی د شوروی روس فوق العاده سفیر سورتس په یوه لیك کـی دافغانستان خارجه وزیر محمود طرز ی تـــه و کښل چـی عبدالشکور خان افغانی نماینده په بخارا کی پـرو پاگنـد او عسکر ی فعالیتو نه کوی چی باید جلوگیری یی وسی ۲۱ ستمبر ۲۰ م) .

دهندی مهاجرانو ډلی افغانستان ته راغلی، دمهاجرینو انجمن په کابل کی تاسیس ســو (سنبله ۹۹ ش ستمبر ۲۰ م) یوه ډله مهاجرین د شوروی له لاری اناطول ته ولاړل .

غلام نبی خان څرخی د مزارشریف عسکری قوماندان مقرر سو (میزان ۹۹ ش) .

د افغانستان سفیر عبدالهادی خان بخارا ته واستول سو (جمعه ۸میزان ۹۹ ش) .

په پښتیا (جنوبی خوا) ولایت کی ابتدایی مکتبونه جوړ سول (عقرب۹۹)

جمال پاشا دترکیی دحرب وزیر کابل تهله تاشکنده راغیء (٦عقرب۹۹ش نومبر ۲۰ م)

اعلیحضرت امان الله خان او محمود طرزی دلینن او چیچرین په نـامـه مکتو بونه وا ستول چی دافغان او شوروی لو مړی معا هده ترتیب سوی او در ولیږل سوه چی تصدیق سی (اول دسمبر ۲۰م قوس ۹۹ شس)

دستارهٔ افغان هفتگی جریده د میر غلام محمد په مدیری له جبـل السراج څخه خپره سوه (۹ قوس ۱۲۹۹ شس)

سپه سالار محمد نادر خان دقطغن او بد خشان رئیس تنظیمیه مقرر سو (جمادی الاولی ۳۹ جدی ۹۹)

د افغا نستان خارجه وزیر محمود طرزی د شوروی اتحاد خارجه وزیر چیچرین ته د دواړو دولتو دمعاهدی دتشکر مکتوب دبدری بیگ په لاس واستاوه او دشرق دآزادی دتحریك مننه ئی وکړه او د جمال پا شا پـــر راتگ یی خوښی وکړه (دسمبر ۲۰م)

۱۹۲۱م ۱۳۳۹ق ۱۲۹۹ر ۱۳۰۰ شس

سر هنری ډابس دانگر یزانو نماینده دمعا هدی لپاره دافغانستان سرحد ډکی ته را غیء دده سره یوه ډلـه نـور مامو رین هم ملگری وو (۱۵ جدی ۹۹شس ۵جنوری ۲۱ م)

دوی دجدی په ۲۰ = ۱۰ جنوری د دلکشا په ماڼی کـی د اعلیحضرت امان الله خان حضور ته په یوه لوی در بار کی ور غلل.

دسمت مشرقی داقوامو جرگه کابل ته را غله (۲۱ جدی ۹۹ شس)

موسیو برا وین دشوروی دولت سفیر چـی پـه ۱۲۹۸ شس ئـی د افغا نستان تابعیت قبول کړی و،او غوښته ئی چی دقند هـار له لاری هند تـــه ولاړ سی، دچهار شنبی دما ښام پر ۷بجو ۲۹جدی ۱۲۹۹ش په غزنی کی و واژه سو.

پاینده محمد فرحت دامان افغان دجریدی مدیر سو (۲دلو ۹۹ جنوری ۲۱ دانـا طـــــو لـی د ملیو نـو هیئت د عبد ا لـر حـمـن بیـــگ پیښوری پــه مشری بخا را تـــه را ورسیدیء (۲٤ جنوری ۱۹۲۱م)

دافغا نستان سفیر عبد الهادی خان د بخارا دربار ته ور سیدیء (۲۱دلو ۹۹ شس)

په کابل کی دنجونو لومړی مکتب مستورات افتتاح سو (دلو۹۹جنوری۲۱)

عبد العزیز خان دحضور یاور په نظارت داخله مقرر اومحمود خان د ده پـر ځـای د حضور یـاور سو متوفا ۱۹ جدی ۱۳۵۰) .

محمد یعقوب خان دحضور شاغاسی سو (دلو ۹۹ شس)

دافغا نستان او شو رو ی تر منځ لو مړی معا هده په مسکـو کـــی د افغا نستان له خوا محمد ولی خان او مرزا محمد خان اوغلام صدیق خان اود شوروی دولت له خوا چیچرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قره خان په ۱۲ مادوکی امضاکړه ۲۸ فبروری ـ۲۱ م ـ ۱۰ حوت۹۹

اودافغانستان فو ق الـعاده هیئتد محمد ولی خان په مشری د مارچ په او له و رځ له مسکوه غربی ارو پاته رهی سو. دا معا هده داسد په ۲۲ ورځ ۱۳۰۰ ش پـه پغمـان کـی اعلیحضرت امان الله خان امضا کړه.

دافغانستان او تر کیی لو مړی معا هـده پـه مسکو کـی امضاء سوه (۱۱ حوت ۹۹ ش ۲مارچ ۲۱م) دافغانستان له خوایی امضا کوونکی محمد ولی‌خان فوق‌العاده سفیر اود ترکیی له‌خوا یوسف کمال بیګ د اقتصاد ناظر او ډاکټر رضا نوربیګ دمعارفو ناظروو .

دامعاهده دجمعی په‌ورځ ۲۷میزان ۱۳۰۱ ش ۱۹ اکتـو بـر ۲۱م د داعلیحضرت امان الله خان له خوا دکابل په عید ګاه کی خلکو ته‌اعلان سوه .

سلطان احمد خان دافغانستان د وفدمشر دانا طولی دولت ته‌دباکو له خوا ولاړ (۲۱ حوت ۱۲۹۹ ش) .

د ۱۲۹۹ ش دولتـی واردات ٤٥ ملیونـه او مصارف ۳٦ ملیونه او ذخیره نه ملیونه‌وه .

ددولت دنښانو لو مړی نظامنا مه خپره سوه (۹۹ ش) .

داعلیحضرت امان الله خان‌دوژلو یوه دسیسه کشف سوه، چی پـه هغه‌کی میرزا محمد علی نائب دمیرزا سیف‌الدین تره‌کی زوی شاعـر او خطاط او منشی (متولد ۱۲۹٥ ق) او اختر جان د ناظر صفر زوی او دلوخان پنجشیری او محمد امیـن ـ عبدالله ـغلام حیدر ووژل سوه ـ

له پرنګی سره دچوری د پښتنو غزا (۳۹ ق) .

قاضی عبد اللطیف سواتی پښتو تفسیر تیسیر تالیف کیء (۳۹ ق) .

محمد ابراهیم خان عدلیه وزیر د مزار شریف رئیس تنظیمیه او بیا محمد سـرور خـان دهـغه ځـای نائب الحکومه سو (۹۹ ش) .

(۱۹۲۱ ر ۲۲م ۱۳٤۰ ر ٤۱ ق)

دافغا نستان‌دښځو لو مړی‌جریده ارشاد النسوان له کابله د محمود بیګ طرزی د مـاینی (اسما) پـه مدیری او د روح افزاءدمحمدزمان خازن الکتب دلور په‌سر محـر ری خپـره سـوه (پنجشنبه ۱ حـمل ۱۳۰۰ ش)

دبخارا لومړی سفیر یوسف‌زاده عبدالرحیم کابل تـه راغی (٦ حمل ۱۳۰۰ ش) دی دبـخارا د رئـیس فیض‌الله خواجه‌د (٦ جنـوری ۲۱ ۲٥ربع الثانی ۳۹هـ) په مـکتوب د افغانستان خارجه وزیر تـه معرفی سوی‌و .

دمصطفی کمال له‌خوا داناطولی لومړی فوق‌العاده سفیر عبدالرحمن بیګ پیښوری دبخارا او هرات له لاری کابل ته راورسید (۱٥ حمل ۱۳۰۰ ش) .

په قند هار کی لو مړی ابتدایی مکتب تجار افتتاح سـو (۲۰ حمل ۱۳۰۰ ش) .

سید عالم خان دبخارا امیر کابل تـه دپناهنده پـه توګه را ورسید (پنجشنبه ۱٥ ثور ۱۳۰۰ ش) .

له ایتالیاسره‌دافغا نستان‌لو مړی معاهده امضا سوه (۳ جـون ۲۱م ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش) .

دشوروی دو لت نوی‌سفیر رسکول نیکوف ته دچیچرین وزیر خار جه له‌خوا هدایت ورکړ سوچی دروسیه شوروی اوانګلیس دمعاهدی مراعات په افغانستان کی وکی ،او په دی مملکت کی دکمو نستی لمسو نـــه ځان وژغوری ،دافغانستان پـــــه پیشرفت کی همـــکار وی ،او د ارتجاعی محافلو «داسلا مـــی دولتو اتحادیه » چی دانګریزانو له خوا تلقین کیږی با ید جلو ګیری وشی، ځکه چـی زمونـږ دمنځنـی آسیا حا لـت ته خطـر نا که دہ(۳ جون ۲۱ م جوزا ۱۳۰۰ ش)

دوه سوه‌تنه افغانی محصلان هنـد اړ اروپاتـه واستـول سـ‍ـــو ه (جوزا ۱۳۰۰ ش جون ۲۱ م)

په وزیر ستان کی دحاجی عبد ـ الرازق په‌مشری دانګر یزا نو سره دجهاد دوام (جوزا ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار سردار محمدنادرخان وزیر حرب ته د اعلی لمر نښا نور کړ سو (جوزا ۱۳۰۰ ش‌جون۲۱م)

دافغا نستان او ایران لو مړی د مؤدت معاهده (۲۲جون ۲۱م‌سرطان ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار غازی محمد نا در خان‌د علی آباد په کلا کی امانیه طبی‌مکتب تاسیس کیء (سرطان ۱۳۰۰)

د طلوع افغان هفتګی جریـده د مولوی صالح محمد په مدیری پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قند هار کی تاسیس سوه. (۱۵ سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ شوال ۳۹ ق ٦ جولائی ۲۱ م)

مکتب حکام په‌کابل کـــی افتتاح سو (۷ سرطان ۱۳۰۰ شس) نظارت یی په وزیر داخله اړه درلوده.

دشوروی روسی دولت نوی لوی سفیر رسکول نیکـوف دهـرات او قند هار له لاری کابل تـه راغـی (شنبـه ۲۵ سرطـان ۱۳۰۰ شـس ۱۵ جولائی ۲۱ م)

د افغانستان داساسی تشکیلاتو اود ملکی تقسیماتو نظامنامی خپری سوی (سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ مـی ۲۱ م) .

مولوی غلام محی‌الدین افـغان د دارالمعلمین مدیر اود آخوان افغان رکن په چهار شنبه ۱۲ اسد ۱۳۰۰ وفات سو، دی قند هاری جمریانی‌و.

دبخارا ددولت بیـرق دکابـل د بخارا په سفارت کی ورپول سو ، دلته دشوروی سفیران سورتس ـ او رسکول نیکوف اود انا طولی د حکومت سفیر هم حاضرو (پنجشنبه ۲٦ اسد ۱۳۰۰ ش) .

د شوروی نـوی سفیر رسکول نیکوف دافغانستان وزیر خارجه ته اطمینان ورکیٔ چی دافغانستان په داخلی چارو کی به مداخله نه کوی اوپه افغانستان کـی دکوم انقلاب راوستوا راده نلری (۳۰ جولایـی ۲۱م اسد ۱۳۰۰) .

دارگ په‌شمالی‌برج کی دشورای دولت افتتاح وســوه (چهار شنبه ۱۱ اسد ۱۳۰۰ ش) .

مولانا نوردل خان دشیردل خان قمبر خیـل اپریـد ی زوی مشهور مجاهد وفات اوپه تیراه کی ښخ‌سو (۲۰ اسد ۱۳۰۰) .

په ۲۱ اسد ۱۳۰۰ ش اعلان‌وسو چی دپست محصول به وروسته‌نیم اخیستل کیږی .

دشوروی دولت افغا نستان تـه دنظامی او فنی بی عوضو کومکونو وعده ورکړه .

(۲٤ جولائی ۲۱م اسد ۱۳۰۰ ش)

دبرتانیا دنماینده‌سر هنری‌ډابس نخه د افغانستان د خارجه‌وزیررسمی خواهش چی دترك او یونان په جنگ کی دیـونان سره کومـك ونکړی (۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش) .

عبدالبا قی‌خان‌دافغا نستان‌لومړی جنرال قونسل په مشهد کی مـقرر سو (میزان ۱۳۰۰) .

دمکتب قضات افتتاح په کابل‌کی (عقرب ۱۳۰۰) .

مجموعه عسکریه مجله له حـربیـه وزارت ته‌څخه‌خپره‌سوه(۱عقرب۳۰۰)

دافغا نستان او بر تانیا لو مړی معاهده ۱٤ مادی ۲ ضمیمی په کابل کی دمحمود طرزی وزیر خارجه او سرهنری ډابس له خوا لاس لیـك ســوه (۳۰عقـــرب ۱۳۰۰ ش ۲۲ نـــــو مبر ۲۱ م).

۱۹۲۲ م ۱۳٤۱ ق ۱۳۰۰را ش

له کندهاره محمـد عـلی خان د نائب الحکومه قایم مقام ولاړ اوپر

ځای یی عبدالعزیزخان دتنظیم‌رئیس مقررسو (سه‌شنبه۱۹جدی ۱۳۰۰ش جنوری ۲۲ م) .

د جـدی پـه ۲۰ ورځ ۱۳۰۰ ش ولایاتو ته دغه دتنظیم رئیسان مقرر سول :

قطغن او بدخشان تـه سپه سالار محمد نادر خان غازی وزیر حربیه پـه وزارت حربیه کی قایم مقام سردار محمد هاشم خان نائب‌سالار عبدالعزیز خان وزیر داخله قند هار تـــه . وزارت داخـــله قایم مقـام محمدسرورخان .

محمد ابراهیم خان وزیـــر عدلیه مزار شریف‌ته . دوزارت عدلیه قایم مقام میر زمان الدین عدلی مستشار جمعه‌خان دوزیر عدلیه‌معاون میمنی ته .

شجاع الدوله خان وزیـــر امنیه هرات‌ته . دوزارت امنیه قایم مقام محمود خان یاور .

صدراعظم ســردار عبد القدوس خان لـه قندهاره کابـل ته راغـی (پنجشنبه ۱٤ جدی ۱۳۰۰ ش) .

د ایـران لـومړی لـوی سفیر اعتلا الملك کابل ته دپیښور له خوا راغی (شنبه ۹ جـدی ۱۳۰۰ ش)

شیر احمد خان دایتالیا په روم‌کی دافغانستان لومړی لوی سفیر مقرر سو او سفارت خانه‌یی هلته افتتاح کړه (جدی ۱۳۰۰ ش) .

د افـغا نستان لومـړی جـنرال قونسل محمد حیدرخان ډهلی تـه ولاړ (۱ دلو ۱۳۰۰) .

د افـغا نستان لـو مړی سفیر عبدالهادی خان په ۱۵ دلو ۱۳۰۰ش دپیښور له لاری لندن تـه رهـــی ســو .

داصلاح هفتگی جریده په خان‌آباد کی دبشیر احمد پـه مدیـری خپره سوه (۲۹ دلو ۱۳۰۰ ش جمادی ـ الاولـــی ۱۳٤۰ ق ۱۸ فـــرو ری ۲۲م) .

دانحاداسلام‌جریده‌په مزار شریف کی دعبدالر زاق خان په‌مدیری نشر سوه (دوشنبه ۱ حـوت ۱۳۰۰شس ۱۹ فروری ۲۲م) دوی‌هفتی‌وروسته د (بیدار) په نامه تبدیل سوه.

دافغانستان وزیرمختار غلام‌نبی خان مسکـوته ورسیدی (جـمعه ٤ حوت ۱۳۰۰شس ۲۲ فـروری ۲۲م)

دبرتانیا دوزارت مختاری لومړی ډله دتورخم له لاری کابل ته راغلـه (۱۵حوت ۱۳۰۰شس مارچ۲۲م)

غلام جیلانی خان دهرات‌لوامشر سو (دوشنبه ۱۵حوت ۱۳۰۰)

فرا نسیس همفر یز دبر تانیا وزیر مختار او فو ق‌العاده سفیرخپله‌اعتماد نامه اعلیحـضرت امان اللّه‌خـان تـه وړاندی کړه (۲۲ حوت ۱۳۰۰شس ۱۳ مارچ ۲۲م)

په ۱۳۰۰ ش کال دغـه دولتـی نظامنامی خپری سوی :

۱ ـ د نکاح ، واده، ختنه سوری نظامنامه .

۲ ـ دگمرك دمحصول اخیستلو نظامنامه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳– دمالیاتو د کـــار کـــڼلاری نظامنامه .

٤ –دعباراتو او القا بـو د لنـډ ونی نظامنامه .

٥ – د ډاکخانــو نظامنامــه (۹ سنبله) .

٦ – د عسکری جزا نظامنامه .

۷ – د عسکری کالیو نظامنامه .

۸ – د افـغانستـان د ملـکـی تقسیماتو نظامنامه .

غازی تریـن خان تـوری خیل وزیر د توچی د محمد خیلو په غزا کی شهید سو .

مولوی عبدالمجید افغانی اتمان خیل په پیښور کی (جمال افغانی) تالیف کیء.

قاضی خیر الله پیښوری پښتو قاموس خیراللغات وکیښی .

عمر دین مر دانی پښتو تکـــړه شاعر ژوندی و .

د۱۳۰۰ ش کال مالـــی‌وار دات ۵۱ ملیونه کابلـی ، مصارف ٤۰ ملیونه ذخیره (۱۱) ملیونه وه .

عجب خان اپریدی د غـــلام حیدر خان ادم خیل زوی د پرنګـی سره غزا وکړه اودیوه پر نګی لورئی‌ښتنی بوتله افغانستان ته راغی اوتر آخره په مزار شریف کـی په احترام او سیدی شو چی۹۵کلن په ۱۳٤۰ق وفات سو (ولادت ئی ۱۲٤۵ ش) دده د بیرته ورکولو لپاره انګریزی حکـومت افغانستان ته التیما تـوم ورکی ، خو افغانستان ونه مانه .

مولـوی عبدالواسع قند هاری دوه ټوکه تمسک القضات الامانیه داعلیحضرت امان الله خان په فرمان تالیف او چاپ کیء (کابل ۱۳۰۰ش) لومـړی ټوک حقوق . دوهم جـزا (۱۱۱۳) مادی .

په کابل کـی د ابلاغ په نامـه دیواری روز نامه د میرزا محمداکبر په‌مدیری خپره سوه . – ۱۳۰۰ش.

۱۳۰۱

۱۹۲۲ م ۱۳۰۱ ش

د پاسپورټ قانون په کابل کی دوزارت داخله له خوا خپو ر ســو (حمل ۱۳۰۱ ش اپریـل ۲۲ م)

د مکتب اصول دفتـری افتتاح په کابل کی (چهار شنبه ٦ ثـور

د افغانستان بیرق د لنډن پـر افغانی سفارت بانـدی پـورته سو (جمعه ۸ حمل ۱۳۰۱ ش ۷ اپریل ۲۲ م) .

دافغا نستان او فرانس لو مړی د سیاسی او اقتصـــادی روابطـو معاهده لاس لیک سوه .

(۲۸ اپریل ۲۲ م ۷ ثور (۳۰۱) .

موسیو فوشه لرغون پوهاند له فرانسی څخه د هرات له لاری کابل ته راغی (چهـار شنبه ۲۰ ثـور (۱۳۰۱) .

محمد ولی خان دافغـا نســتان فوق العاده نماینده داروپا او امریکا له سفره کابل ته راغی. ددمسفر مطـلب د آزاد افغانستان پیژنـــدګلوی په ټوله دنیا کی وه (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱ ش ۳۱ می ۲۲م)

د ایتالیا لومړی وزیر مختار او سفیر مار کویس پیتر نو کابل ته راغی (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱

سلطان احمد خان په انقره کی د افغانستان سفیـر مقرر ســـو (سرطان ۱۳۰۱ جولائی ۲۲) .

فخری پاشا دترکیی سفیر کابل ته‌راورسید (۵ سر طان ۱۳۰۱ ش ۲۵ جون م).

د شوروی دولت لومړی قونسل تایز نیک هرات تـه راغـی (۱۳ سرطان ۱۳۰۱ ش ۳ جولائی ۲۲)

د چین سیاسی و فد د جنګ – لن – یو نګ په مشری کابل‌ته‌راغی (۱۵ سرطان ۱۳۰۱) .

دافغا نستان بیرق د بمبئـی پـــه افغانی قونسل خانه کی د حاجـی محمد اکبر قونسل له خوا پورتـه سو (۲۰–اسد ۳۰۱).

د افغانستان لـومـړی جنـرل قونسل محمد شریف خان چینـی تـرکستان تـه ولاړ (۸ سنبلـه ۳۰۱ ش ۳۰ اګست ۲۲ م) دده‌سره د چین نمایند ګـان جنګ – لن – یونګ (او) تـوک – تانګ هـم ولاړل .

غلام صدیـق خان د افغانستان وزیر مختار برلن (جرمنی) ته‌ولاړ (۱۱ سنبله ۳۰۱ ش ستمبر) .

وزیر خارجه محمود طرزی تـه د اعلی لمر نښان ورکړ سو ، او په پاریس کـی د افغـانستان سفیـر مقرر سو .

دده پر ځای محمد ولیخان خارجه وزیر سو (پنجشنبه۲۵ جوزا۱۳۰۱)

محمودطرزی‌پاریس‌ته‌ولاړ (۱۷سنبله ۱۳۰۱ ش ۸ ستمبر ۲۲ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان لو مړی بو دجـه ترتیب سوه (دوشنبه ۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

سردار حیات‌الله خـان وزیــر معارف او میر هاشم خان وزیرمالیه او محمـد سلیمان خان د قطغن او بدخشان نائب الحکومه او محمـد سرور خان د قندهار نائب الحکومه او امرالدین خان د سمت جنوبـی اعلا حاکـم مقـرر سو (۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

انور پاشا دکو لاب په‌بلخوان کی شهید سو (سنبله ۱۳۰۲ش اگست ۲۲ م)

دالمجاهد پنځلس ورځنی اخبار له چمر کنده (مهمنده) دفضل‌الهی هندو ستانی په مدیری د جمعیت عالیهٔ مجا هدین هندی له خوا نشر سو (محرم ۴۱ق سنبله ۱۳۰۱ ش)

قند هار ته دبر طـانیا لو مـړی قونسل نواب محمودخان سد وزی راغیٔ (یکشنبه ۱میزان ۱۳۰۱ ش ۲۲ ستمبر ۲۲ م)

عبدالجبار خان داماناافغان ناشر او سرمحررسو (۱۵ میزان۱۳۰۱ش ۱۷ اکتوبر ۲۲ م)

سید عطا محمـد شـاه د سید تاج محمد قند هـاری زوی مشهور خطاط او عالم په کابل کی وفات سو پنجشنبه ۱۹ میـز ان ۱۳۰۱ ش ۲۰ صفر ۴۱ق .(ولادت ئی په‌قندهار کی ۱۲۶۹ ق)

دافغا نستان‌سفیر سر دار جمعه‌خان له مزارشریف‌څخه بخارا ته‌ورسیدی (جمعه ۲۰ میزان ۱۳۰۱)

د افغانستان او فرانسی‌تر منځ دلر غونو آثارو دلټون معاهده‌وسوه (میزان ۱۳۰۱ ش ۹ستمبر ۲۲)

دافغا نستان او سینور دات‌ایتا لوی شرکت تر منځ دموټر د حمل‌ونقل قرار داد (۸عقرب ۱۳۰۱ ش)

نوی گمرکی اصول تـر تیب او معمول سول (عقرب ۱۳۰۱ ش)

دکابل دارنگ په‌برج شمالی کی دمولوی عبد الوا سع قند هاری په ریاست دپښتو مرکه جوړه سوه، او خپل لوړی پښتو اعلان ئی خپور کی. (عقرب۱۳۰۱ش‌اکتوبر ۱۹۲۲م)

سپه سالار محمد نادر خان پـه پنجشنبه ۱قوس ۱۳۰۱ کابل تـه راغی، او پرځای ئی قطغن‌اوبدخشان ته سردار محمد سلیمان خان نائب الحکومه مقرر سو.

په هرات کی ابتدائـی مکتبونـه تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۱)

د افغا نستان پاچا اعلیحضرت امان الله خان دانگلستان پاچا تـه تلگرام وا ستاوه چی دترکیی مسئله دټولو مسلمانانو شریکه ده، خپلو نما ینده‌گانو ته‌دلوزان‌په کنفرانس کی هدایت وکړۍ چی منصفانه فیصله سـی (۳قـوس ۱۳۰۱ ش) د دی تلگرام جواب دپنځم جارج له خـوا دده له اطمینانه‌سر ه کا بـل تــه

راورسیدی (۲۸ قو س ۱۳۰۱ ش)

هاشم شایـق دبخارا سفیر اود فوق العاده دلی رئیس په کابل کی له خپله سفارته استعفا وکړه. (٦ جدی ۱۳۰۱ ش) اود افغا نستان تابعیت یی ومانه.

دافغا نستان دمصنو عاتو داستعمال فرمان اعلیحضرت امان الله‌خان‌صادر کړۍ (جدی ۱۳۰۱ دسمبر ۲۲)

سید قاسم خان داماں افغان مد یر سو (۸ جدی۱۳۰۱ش ۲۹دسمبر۲۲)

په وزیر ستان کی نا آرامی او د انگریزانو سره جنگو نه‌اود افغا نی اخبارو سخـت احتـجاج (جـد ی ۱۳۰۱ ش دسمبر ۲۲)

په ۱۳۰۱ ش کال دغه نظامنامی د دولت له خوا خپری سوی.

۱ــ دللمی کرنی نظامنامه (۱قوس)
۲ــ د خار ویو دمحصول نظا منامه (۱ قوس)
۳ــ د دولت دخزانو نظامنامه.
٤ــ دتجارتی تقاویو نظامنامه.
٥ــ دتجا رتی شخــړو دشرعـی محکمی نظامنامه.
٦ــ د حاضری نظا منامه (حمل).
۷ــ دنفوسو دتذکری نظا منامه .
۸ــ دتعزیه داری نظامنا مه.
۹ــ د دولتی تعمیر اتو نظامنامه (سر طان)
۱۰ــ دعمومی بودجی نظا منا مه (۱ قوس) .
۱۱ــ د خورد ضابطانو د مکتبـو نظا منا مه .

له پرنگی سره دومندو دریمه غزا.

جمال پاشا دتر کـیی مشـر او گرزنده وزیر په تفلس کی و وژل سو (۱۳۰۱) دی له کابله تللی و.

عظیم الله خان په ایتالیا کـی د افغا نستان سفیر وټـاکل سـو (۱۳۰۱)

د۱۳۰۱ ش کال دولتی‌وار دا ت ۵۸ملیونه کابلی او مصـا رف ۴۰ ملیونه او سپما ۱۵ ملیونه وه.

۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ ش

امانیه مکتب (استقلال) په کابل کی افتتاح سو (جنوری ۲۳)

خوشدل خان‌لوی ناب او علی‌احمد خان دمخنی ناظر داخله اواسلم‌خان میر شکار اوعبدالاحد خان مصاحب چی په‌مجا زات بندیان سوی ومعاف سول(دلو ۱۳۰۱ فبـــــر وری ۲۳)

دافغا نستان او بلژیك دمودت‌معاهده امضـاء سـو ه (۲٤ فــبـرو ری ۲۳م ۵حـوت) . د ۱۳۰۱ شــــ لو یـه جـرگـه په یـکشنبــــه ۷دحوت په‌جلال‌آباد کی‌د۸۷۲ نمایند گانو په شمول‌د اعلیحضرت امان‌الله خان په حضور کی جوړه سوه ، او لومړی اساسی قانون ئی ومانه چی په جوزا ۱۳۰۲ش ۱۰ اپریل ۲۳م چاپ اوخپور سو .

له کابله دټکی ترشرقی سرحده پوری دتلگراف لین‌جوړاودهند سره و نښت (حوت ۱۳۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹۲۳ م ۱۳٤۱ﻫ ٤۲ ق)

دنفوسو دعسکری اجباری جلب نظا منا مه نشر سوه. (حمل ۲)

دافغا نستان او انگلستان تجارتی معا هده امضا سوه (سرطـان ۲ ـ جو لائی ۲۳)

فیض محمد خان دوزارت‌معارف‌په وکالت مقرر سو (سر طان ۲ شس جون ۲۳ م)

سید محسن قند هاری لیکوال او عالم پـه قند هـار کی وفـات سو (۱۳ سر طان ۲)

دافغا نستان او برتانیا لو مړی تجارتی قرار داد (۵جون ۲۳)

داستقلال په جشن کی لومړی‌پلا دتیاتر صحنه جوړه سوه (اسد۲)

سلطان محمد خان علی زی پـــه زمیندارو کی یاغی سو، وزیر داخله عبدالعزیز خان ئی دسر کو بی‌لپاره راغیء ،هغه ونیول سو اود ډیـرو ملگرو سره اعدام سو.

(سنبله ۲ ستمبر ۲۳)

عبد الکریم خان بار کزی‌دمزارشریف نائب الحکومه سو (سنبله ۲ شس)

دافغا نستان او ایران لو مــــړ ی معا هده دجمعی په ورځ ۱۰ سنبله ۱۳۰۲ شس دکابل په عید گاه کـی اعلیحضرت امان الله خان اود ایران وزیرمختار اعتلاء الملک خلکو تـه اعلان کره . دامعاهده په‌تهران کی د سر طان په اوله ورځ ۱۳۰۰ شس ۱۵ شوال ۱۳۳۹ شس ۲۲ جون۲۱م دایران خارجه وزیر محتشم‌السلطنه او افغانی سفیر عبد العزیز خـان امضا کړی وه .

فوشه دفرانسی وزیـر مختار د هند له لاری کابل ته را ورسید او په چهار شنبی ۳میزان ۲شس ئـی خپله اعتمادنامه تقدیم کړه (ستمبر۲۳)

د دار الامان دبنار په جوړ ولـو پیل وسو (چهار شنبه ۲٤میزان۲ش ۱۷ اکتوبر ۲۳ م)

هاشم شایق دبخارا پخـوا نـی سفیر چی افغانی تابعیت منـلی‌ود دار التالیف معاون سو (عقرب ۲)

امیر محمد یعقوب خان د امیـر شیر علی خان زوی په هند کی مړ سو (۲۲ عقرب ۲)

داعلیضرت امـان‌الله خـــان او سپه سالار محمدنادر خان تر منـځ فکری اختلاف پیښ سو اود۱۳۰۲ په قوس کی مریض او مستعفی‌سو (نادر افغان)

المانی سفارت په کابل کی‌افتتاح سو (دسمبر ۲۳ جدی ۲)

د ۱۳۰۲ شس کال مالی عا یدات ٦٦ ملیونه مصارف ٥١ ملیونه‌سپما ۱۵ ملیونه افغانی وه.

دسوات والی میاگل عبد الودود بونیر او چکیسر هم په سوات ورگډ کړل.

په ۱۳۰۲ شس کال دغه دو لتـی نظامنامی خپری سوی :

۱ـ د افـغـا نستان داساسـی تشکیلاتو لو مـړی نظامنا مــه (۱۵ جوزا)

۲ـ دمستو فیانو او اعلی سر شته دارانو وظایف (جدی)

۳ـ دسر کاری تحـو یلخانـو د مالونو دخرڅولـو نظا منـا مــه (۱۵ عقرب)

٤ـ دتیـرو محـاسبو د تصفیی نظا منا مه (۲۰ حمل)

۵ـ دناقلینو نظامنامه (٤ میزان)

٦ـ د مهاجرینو نظامنامه ۱۸سرطان

۷ـ دسر کاری املاکو دفروشی نظا منا مه (۱۷ ثور)

۸ـ دمعارفو دنبیانو نظامنا مه

۹ـ دقو نسلگریو نظا منامه.

۱۰ـ دماموزینو درخصتی نظامنامه (۱۲ حمل)

۱۱ـ دملکی ما مورینو د استعفا نظا منا مه (۱۵ دلو)

۱۲ـ دتو قیفخانو او محبوسخانو نظا منا مه .

۱۳ـ دتذ کرهٔ‌نفوس او پاسپورټ او تابعیت نظا منامه (۵ جوزا)

۱٤ـ د دار الامان دودانیو نظامنامه (۱۹ اسد)

۱۵ـ دخا نگی مکتبو نظا منا مه (۱٦ سنبله)

۱٦ـ دحا کمانو او ما مو رینود وظا یفو دتفریق نظامنامه (میزان)

۱۷ـ دقطعاتو اود لوازمو د دایرو دکا تبانو دوظایفوتفریق (۳۱میزان)

۱۸ـ دما مـوریـنو دمد یریتـو نظا منا مه (۱۰ عقرب)

۱۹ـ دخارجه وزارت دمحا سبی دمد یریت نظا منامه (۱٤ عقرب)

۲۰ـ دحربیه وزارت نظا منا مه (۲۵ عقرب)

۲۱ـ دمدیریت اودفتر اوراق او مدیریت مکتوب‌نظامنا مه(۱۰عقرب)

۲۲ـ دزراعت دما مو رینو وظایف (۲۵ قوس)

۲۳ـ دوکیل التجاره نظا منا مه (۱۹ جدی)

۲٤ـ دلیلیه اداری اعلان نامـه (۲۱ جدی)

۲۵ـ دبلدیو نظامنامه (۲۵ دلو)

۲٦ـ دمامورینو دجزایی محا کماتو اصول (۲۰ حوت)

۲۷ـ دصنایعو دتشویق نظا منامه

۲۸ـ دپغمان دتعمیراتو نظا منامه

۲۹ـ دعمومی جزا نظا منـا مـه (عقرب ۲ اکتوبر ۲۳)

۳۰ـ دنکاح نظا منامه (قوس۲)

۳۱ـ دزراعت دمد یرانو دوظایفو نظا منامه (سه شنبه ۲۲ جوزا ۲)

سرداراو عبدالحمید خان دوزارت عدلیه وکیل شو (۱۳۰۲)

دتنگی غارو اوسا لنګ دلاروپه جوړولو پیل وسو.

میرزا محمد یعقو ب کابلی تکره خطاط وفات سو .

مولوی عبد الوا سع دپښتو مر کی رئیس د محا کماتو رئیس سو ، او عبد الرحمن خـان لودین د پښتـو مرکی رئیس مقرر شو.

شیر احمد مخلص جلال آبا دی شاعر امان الغزات دجر نیل شا ه محمود خان لپاره په فیض آباد کی منظوم کیء (۱۸ محرم ٤۲ ق)

پرنگیانو دوزیر ستان زر مــــك ونیوی‌ء.

۱۹۲٤ م ۱۳۰۲ ش

لوی لینن په ۲۱ جنوری ۲٤ = ۱ دلو ۱۳۰۲ په مسکوکی مړ شو،او په افغانستان کی دده پر فقــدان د تأسف مجلس جــوړ ســـو او د شوروی دولت دخلکو دهمــدر دی تشکر وکیء (۳ دلو ۱۳۰۲)

لومړی مستو راتو شفا خا نـــه په کابل کی جوړه ســـوه (دلو۲ جنوری ۲٤)

سر دار محمد ها شم خان نائب سالار دغلام نبی‌خان پر ځای پـــه مسکو کی دافغا نستان وزیر مختار شو (دلو ۲)

دهرات دااتفاق اسلام جریدی‌نوم په فریاد تبدیل او صلاح الــد یــن سلجوقی ئی مدیر سو (دلو ۲فروری ۲٤)

اعلیحضرت امان الله خان دلینن پر مرگ دتاءســف او همــد ردی تلگرام کالیننی ته‌وا ستاوه (۹فروری ۲٤ دلو ۲)

دسیا سی علوءو مدرسه په خارجه وزارت کی افتتاح سوه (حوت۲)

دبلژیك سره دافغا نستان سیاسی روابط ونښتل (حوت۲)

دمزار شریف دااتحاد اسلام‌جریده په ۱۵حوت ۲وتړلـــه سوه اوپــر ځای‌ئی دبیدار جر یده نشر سو ه (حوت۲)

محمــد ولــی خــان دسپه سالار محمد نادر خان پر ځای وزیر حربیه سو (پنجشنبه ۲٤ حوت۲)

په کابینه او لوړو رتبو کی دااسی نوی مقرری وسوی (حوت ۱۳۰۲ش)

محمد ولی خان وزیر خارجه ـ وزیر حربیه سو.

سر دار محمود بیگ خان طرزی دپاریس افغانی سفیر ـ بیا وزیــر خارجه سو.

غلام محمد خان وزیر تجا رت ـ وزیر داخله سو.

سر دار حیات الله خان وزیــر معارف ـوزیر عدلیه سو.

سر دار فیض محمد خان دمعارفو وکیل ـ وزیر معارف سو.

عبد الهادی خان د لند ن افغانی سفیر ـ وزیر تجارت سو.

سر دار شیر احمد خان د رومــا افغانی سفیر ـرئیس شورا شو .

زمان الدین خان دکابل وا لــی ـ دهرات نائب الحکومه سو.

محمد سرور خان د داخله وزارت وکیل ـ دفراه‌اعلی حاکم سو.

غنډ مشر حبیب‌الله خان دوزارت حربیه معین شو.

غلام نبی خان افغانی د مسکــو

سفیر ـ دخارجه وزارت معین سو.

سردار عبد الحمید خان د عدلیه وکیل ـ دداخله وزارت معین سو.

میرزا محمد ایوب خان سرمنشی ـدمالیی دوزارت معین سو.

علی محمد خان رئیس تدریسات دوزارت معارف معین سو.

میر زا محمد خان دخارجه مستشار ـ دتجارت دوزارت معین سو.

۱۹۲٤ م ۱۳۰۳ ش

په سمت جنوبی کی دملاعبد الله او مــلا عبد الرشید له خوا بغاوت شروسو (حوت۲) اومحمد ولی خان وزیر حربیه هلته دبغاوت د مقابلی لپاره ولاړ (حمل ۳) .

په‌کابل کی لو مړی‌پلا ښار وا لی (بلدیه) جوړه‌سوه (١٤ حمل ۱۳۰۳

المانی ډیر مستخدمین دهرات او قندهار لــه لاری کابل تــه رااغلل. (ثور ۱۳۰۳) .

دااعلیضرت امان الله خــان امـــر صادرکیء چی دقندهار طلوع افغان دی په پښتو هم خپریږی (جوزا ۳ جون ۲٤) .

داآئینه عرفان مجله دمعرف معارف‌پر ځــای د معارفو د وزارت لــه خــوا د دارالتالیف ښخه خپـــره ســـوه (جوزا ۳) .

ستهارك دااتحاد شوروی‌نوی سفیر کابل ته رااغی (٤ سرطان ۳) .

دوهمه لویه جرگه په کابل کی دتول افغانستان له نماینده گانو ښخه په پغمان کی دااعلیحضرت امان‌الله‌خان په‌وینا افتتاح‌سوه (شنبه ۲۸سرطان ۱۳۰۳ ش) دا لویه جرگه دااسد په اتمه ختم‌سوه او ۱۹ فقری تصویب سوی .

سردار محمد نادرخان سپه‌سالار اود مختی وزیر حربیه پاریس تــه پــه افغانی سفارت مقرر سو اوپــه پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳ لــه کابله پاریس ته ولاړ .

دپغمان دطاق‌ظفر افتتاح(پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳) .

عبدالعزیز خان داخله وزیردحرب دوزارت پــه و کــالت مقــرر ســو (اسد ۳) .

په‌کابل‌کی دوزارت‌حربیه‌له‌خوادسمت جنوبی‌دخبرودخپرولولپاره‌د(حقیقت) روزنامه دبرهان‌الدین کشککی پــه مدیری تا سیس سوه (چهار شنبه ۲۲ اســد ۱۳۰۳ ش ۱۹۲٤ م) دا روزنامه یوکال‌تر ۱۳۹ شماری‌پوری نشریده .

دسمت جنوبی دعلماوو نوی‌بیعت نامه پادشاه‌ته رااورسیده (۲۸سنبله ۳ش اگست ۲٤ م) .

دعمومی جزا لو مړی نظا منامه بشپړه خپره سوه (۱ میزان ۳) .

افغا نستان لو مړی پلادوی‌طیاری رانیولی (اسد ۳) او بیایی‌له‌شوروی روس ښخه ٥ طیاری رانیولی، چی‌په چهار شنبه ۹ میزان ۳ کابــل تــه رااغلی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمت جنوبی یاغیانو ته د اعلیحضرت امان‌الله خان وروستنی داخطار فرمان له طیارو څخه خپور سو ۱۳ میزان ۳ ستمبر ۲٤ م) .

محمودطرزی وزیرخارجه‌له پاریسه کابل ته راغی (۱۳ میزان ۳) .

دبند غازی دجوړولو کار تمام‌سو چی لس زره جریبه مځکه اوبوی . مصرف یی (۲٤۰ر۷۲۰) کابلی دی. افتتاح یی په ۲۳ عقرب ۳ وسوه .

دکابل موزیم افتتاح سو (دوشنبه۲۵ عقرب ۳)

افغانی قونسلخانه په‌مرو کی افتتاح سوه (دوشنبه ۹ قوس ۳) .

د هرات نائب الحکومه میر زمان الدین خان په هرات کی‌په مفاجات مړ سو (پنجشنبه ۱۹قوس ۳ش ۱۲دسمبر ۲٤م)

چیچرین دشوروی دولت خارجه وزیر دافغانستان سفیر سردارمحمد هاشم خان ته اطلاع‌ورکړه چی دکشک ـ هرات ـ قندهار ـ کابل دتلگرام دلین په جوړولوکی‌فنی او دسامان امداد کوی (۱۰ دسمبر ۲٤م قوس ۳)

دسپه‌سالار غازی محمدنادر خان د ۱۳۰۱ ش یادداشتونه ذ رهنمای قطغن وبدخشان) په‌نامه په کابل کی دمولوی برهان الدین کشککی په اهتمام چاپ سول ٤۵٦ مخه د نقشواو جدولو سره.

(کابل دوزارت حربیه سنگی مطبع اول جدی ۳)

ـ۱۹۲۵م ۱۳۰۳ش

دافغا نستان دمطبو عاتو لو مړی نظامنامه خپره سوه (۱۰ جدی ۳ ۱جنوری ۲۵م) دا قانون ۱۸مادی لری .

دکابل درو ښنا نولو لپاره دتنویر شرکت جوړ سو (جدی ۳)

محمد ابراهیم‌خان دمخنی وزیر عدلیه دهرات نائب الحکومه او عبدالر حمن خا ن بار کز ی ئی فرقه مشر سو (جدی ۳)

عبدلکریم دامیر یعقوب خان زوی چی دانگریزپه لمسون ئی دسمت جنوبی په بغاوت حصه اخیستی وه ، هندته‌و تښتید ،دسمت جنوبی نه میاشتی اغتشاش خلاص سو،

ملا عبدالله او ملاعبدالر شیدو نیول سوه او کابل ته راوستل‌سوه (دلو ۳)

عبدالکریم رنگون ته ولاړ اوهلته د مولوی یارمحمد تره‌کی په لاس ووژل سو.

دبی وزلانو داداری لومړی‌لایحهد پاد شاه په امضاء نشر شوه (۸دلو ۳ ش ۲۹ جنو ری ۲۵ م)

شجاع الدوله دافغانستان وزیر مختار لندن ته ولاړ (۸ حوت ۳)

وزیرواومسیدود پرنگی دانی‌تنگی پر کیمپ حمله وکړه او اته سوه سپاهیان او۱۳ منصب داران ئی ور ووژل.

دپښتوپښتویه (گرامر) په کابل کی دپښتومرکی‌چاپ‌کړه ۱۳۰۳ش.

پرنگیانو په تمن او تره کی‌دوزیرو او مسیدو پر لښکر حمله وکړه چی ۳٤۰۰ تنه سپا هیان او (۲۳) افسران یی پکی مړه سول او څلور سوه غازیان شهیدان سو ل.

د ۱۳۰۳ ش کال مالی‌عایدات ۷۵ ملیونه کابلی ، مصارف ٦۸ملیونه سپما ۷ میلیونه وه.

۱۳۰٤ ش

۱۹۲۵ م ۱۳۰٤ش ۱۳٤٤ ق

میرزا فقیر دهرات نقاش‌وفات سو

مولوی عبدالراز ق اندړ عالم ا و سیاسی مجا هد په‌کابل کی ۳ ٦ کلن وفات سو (جمعه ۱٦ رمضان ٤۳ ق ۲۲ حمل ۱۳۰٤)

میرزا عبدالطیف منشی او مستوفی په کندهار کی وفات سو یکشنبه ۲۹ حمل ٤ ش ۲۵ اپریل ۲۵م)

مکتب امانی (چی المانی ژبه پکښی زده کیږی)دډاکتر ایوان په‌ریاست په‌کابل کی جوړ شو (۲۵ ثو ر ۱۳۰۳ ش)

علی احمد خان بارکزی دکابل والی سو (جوزا ٤)

ملا عبدالله‌لنگ اوملاعبدالرشید او ٥٤ نور اشرار چی دسمت‌جنوبی په‌بغاوت کی گرفتار سوی وو په دوشنبه ٤جوزا ۱۳۰٤ ش ۲٦ می ۲۵ م دکابل په سپا سنگ کی ووژل سوه.

په‌پرنو ایتالوی مستخد م چی یو افغا نی پو لیس یی وژلی و په دار وځړ و ل‌سو (دو شنبه٦جوزا ٤ش ۲۸ میی۲۵ م) دایتالیاحکومت ددی واقعی په‌باب کی یوه نوټه افغانستان ته ورکړه او منا سبات یی‌خړ کړل .

دقند هار مشهور واعظ اومفسر علی محمد اخند زاده تو خی وفا ت شو (شنبه ۹ اسد ٤ش ۱۷ اگست ۲۵ م)

میر زا محمد یحیی ده‌محمد علی زوی کابلی شاعر ۷٦ کلن په‌کا بل کی وفات شو (۲۳ اسد ٤ش ٤ ۲ محرم ٤۳ ق) دی دفارسی شعر دیوان‌لری او ولادت یی ۱۲٦۷ق‌وو.

دشوروی اتحاد له سر حده تر هراته دشوروی دولت په امداد د

تلگراف لین جوړ شو (سنبله ٤ ستمبر ۲۵ م) اما ن‌الله خا ن قند هار ته په تفتیش ولاړ(دوشنبه ۱۹ میزان ٤ تردوشنبی ۲٤عقربه پور ی) لوی ناب خوشدل خا ن‌په کابل‌کی وفات‌سو(شنبه ۱۵عقرب٤)

اعلیحضرت امان الله خان وزا رت معارف‌ته امر و کیء. چی د پښتو ژبو هلکا نو لپاره په پښتو تعلیم سی .(پنجشنبه ٤قوس ۱۳۰٤ ش)

شوروی روسی عسکرو پر در قد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندی تجاوزوکی (۲۷قوس ۱۳۰۴ش).
مگر دحکومت داقداماتو په اثر یی بیر ته په ۱۵ ددلو تخلیه کړ ا و افغانی عسکرو تهیی وسپاره .
په قند هار کی ښاروالی (بلدیه) تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۴ ش) او لومړی ښاروال عبدالر حمــن لودین و .
ملا عبدالبا قی کا کړ قنـدهاری متخلص په افغا ن دپښتو تبییـن الوا جبات لتخریب العا دات نـا ظم په قند هار کی وفا ت سو(۶دلو۴)

۱۹۲۶ م۱۳۰۴ ش ۱۳۴۴ ق

سردار محمد یوسف خان په هندکی وفات او په جمعه او ل حو ت ۴ د لغمان دمهتر لمک په هدیره کی ښخ سو.
د عشر ی نظا م دمیا سا تـــو **(تول، سکی، ظول) سیستم جا ری** سو او قا نون یـــی نشر سو ا و پخپله پادشاه په شنبی ۲۹ حوت ۴ رسما اعلان کړ.
دافغا نستان او آلمان د مو د ت معاهده (۳ مارچ ۲۶ م ۱۲ حوت ۴)
د ۱۳۰۴ ش کال گرده ما لـــی عایدات ۸۴ میلونه کابلی، مصارف ۶۰ میلونه، سپما ۲۴ میلو نه وه.

۱۹۲۶ م ۱۳۴۵ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان سمـــت مشرقی ته په رسمی سفر دتفتیش لپاره ولاړ (۵ثور).
لـو مړ ی دولـــه افـغـا نـــی ضابطـان دعسکـری زده کـړ ی لپاره ترکیې ته ولاړل (۱۸ ثور ۵)
سر دار شاه‌محمود خان د سمــت مشرقی اعلی حاکم شو (۱۸جوزا۵)
داتعطیل ورځ له جمعی څـخـه پنجشنبې سوه (۴سرطان ۵) .
اعلیحضرت امان‌الله خان د امیر د لقب پر ځای(شاه)وبلل شو(۷جون ۲۶ سر طان).
ددر قد دجز یر ی مشتــــر ك (افغـان ــ شـوروی) کمیسیو ن خپلی مذاکری خلاصی کـړی ، او هغه جزیره بیرته افغا نستان تـــه وسپارله سوه (سه‌شنبه ۲۵ اسد)
په پغمان کی دعلم وجهل دجنگ دپغمانی شهیدانو څلی جوړ سو ، (شنبه ۳۰ اسد ۵) .
دافغانستان او المان دمـــودت معاهده ۴مادی یو پروتو کو لچی په ۱۲حوت ۱۳۰۴ ــ۳مارچ۲۶ م په برلین کی امضا شوی وه په پغمان کی تصدیق‌سوه(۲۲ سنبله ۱۳۰۵ ش).
دافغانستان او شوروی روس‌تر منځ دبیطر فی او عدم تجا وزمعاهده (۷) مادی په پغمان‌کی دوزیرخارجه محمود طرزی او لیو نید ستارك شوروی سفیر له خوا امضاء سوه (۳۱ اگســتـــ ۲۶ م سنبلـه ۵)
په مجلس وزرا کی فیصله‌وشوه چی په‌حجاز کی دافغانی حاجیا نو لپا ره یوتاتوبی جوړ سی (۲۲ میزان ۵)
سر دار محمد نادر خان دافغا نستان له سفار ته‌په‌پاریس کی‌استعفاوکړه (۳۰ نومبر ۲۶م)او پر ځا ی‌یی غلام نبی خان په سفارت مقررسو.
دبر تا نیا دسفارت سره پـــه **کابل کی موافقه وسوه چـی و یزه** دی وړیا او بی قیمته وی (۲۲عقرب
اعلیحضرت امان‌الله خان قندهار ته په رسمی تفتیشی سفر ولاړ(۲شنبه ۱۶ــ۱۷ عقرب ۵ ش) .
دزاړه قندهار لوی دبرین لوښی (دبودا کچکول) دپادشاه په امر د **کابل موزیم ته‌یو وړ‌سو (قو س** ۵ش) ددی زاړه شـی فـارسـی نستعلیق نوشتی په ۹۱۹ ق‌لیکلی سوی او وقف نامی دی .

۱۹۲۷ م ۱۳۰۵ ش ۱۳۴۶ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان د سمت مشر قی په رسمی سفر ولاړ . (چارشنبه ۲۸ جدی ۵) .
دفرانس نوی وزیر مختاراوسفیر **کوستاف مار سلفت خپله‌اعتمادنامه وړاندی کړه (کابل ۱۶جدی ۵) .**
په هرات کی ددیزلـی بـر یښنا کارخانه افتتاح سو ه(۲۷دلو۵ه)
علی محمد خان دافغانستان وزیر مختار روماته ولاړ **(جمعه ۱۵دلو۵)**
انگریزانو دمیان گل په وسیلـه سوات اشغال کړ چی پر پښتنـــو قبایلو او افغانستان یی‌بداثرو کړ
ملامحمد صا فی لغمانی دپښتـــو شاعر اوعرض بیگی (افغانی‌نویس) په‌کابل کی وفات شو .
قاضی میر احمد شاه رضوا نی په پیښور کی دپښتو گرامر (وافیه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۲ مخه تالیف او چاپ کړه(اردو) له پرنگیانو سره دمو مندو خلرمه غزا د حاجی ترنگزی په مشر ی.

په افغا نستان کی دکا بلی روپی پرځای افغا نی (۱۰۰ پوله) رواج سو ه.

په ۱۳۰۵ ش کال دغه دو لتی نظام نامی خپری سوی :

۱ ـ دعسکری رتبو نظا منامه.

۲ـ دعسکری داخلی خدماتو نظامنامه

۳ـ دتعلیقات دولت نظامنامه .

٤ـ دآمرانو او ضابطانو د تعلیم گاه نظا منامه (۲۹ سر طان).

۵ـ لایحه مساکین (۱۱ عقر ب)

٦ـ آذوقه (۲۲ جدی) .

۷ـ دیتیمانو تر بیه (۲۳ جد ی)

۸ـ د سمت شمالی دنهر رزاق نظا منا مه (۲٦ دلو)

۹ـ دوزارت معارف اساسی نظامنامه (۵ دلـو)

د ۱۳۰۵ ش کال ټول دولـــتی واردات ۷۲ ملیو نه افغانی، مصارف ۵۰ ملیونه ، سپـــما ۲۲ ملیونه وه.

(۱۹۲۷ م ۱۳٤٦ ق)

دکابل په خواجه ملاکی دپیله کا رئ دعمار ت تـــهداب کښیښول ســو، (۲۸ حمل ٦) .

دراډیو اداره دکابل په دلکشاکی دوزارت داخله لهخوا جـوړه سوه (حمل ٦) وروسته دجوزا په میاشت کی کوټی لندنی ته نقل سوه .

علیحضرت امان الله خان دسلطان عبدالعزیز بن سعود پهنامه یومکتوب راستاوه چی په حجاز کی افغا نــی حاجیانو ته د دینی مناسکو آزادی ورکی او اسلامی مقدس ځـایو نـه محترم وساتی (حمل ٦) .

دکابل را دیو خبر ورکیء چی د دریمی لویی جرگی دانعقاد فرمان د رئیس شورای دولت پهنامه صادر سو چی په ۱۳۰٦ یا ۱۳۰۷ ش کی او جر گه وسی (ثور ٦).

دانیس دهفتگی جریدی تاسیس دغلام محی الدین انیس لهخوا پهکابل کی (۱۵ ثور ٦ ش ۵ می ۲۷) .

عبدالعلی مستغنی دکابل مشهور شاعر خپله منظومه بهار نامه گلزار مستغنی دعبدالحی قنـــد هاری پـــه غوښتنه وویله (۲۸ ثور ٦) .

اعلیحضر ت امـــان الله خـــان د مزار شریف دتفتیش لپارهپه رسمی سفرولاړ (سهشنبه ٦ ثور تردوشنبی ۲۳ جوزا ٦ پوری) .

عبدالرحمن لودین دقندهار ښاروال دکابل دگمرك مدیرسو (جوزا ٦).

دطیاری الوزولو دزده کړی لپاره (۱۵) تنه محصلان فرانس تهواستول سوه (٤جوزا ٦) .

مهمندو قبیلو د شبقدر پرانگریزی سرحد باندی حمـــــله و کړه او انگریزی طیارو دوی بمباری کړه. (۱۲ جوزا ٦ش ٤ ذیحجه ٤۵ ق) .

دجرایمو لپاره د شرعی محکمو نظامنامه خپره سوه (۳۰ جوزا ٦).

اعلیحضرت امان الله خان سمت جنوبی (پکتیا) ته ولاړ (اسد ٦) .

د ترکستان نوم دمزار په ولایت تبدیل سو (۸ اسد ٦) .

دکابل په بوستان سرای کی اعدادی مکتب دپادشاه په وینا افتتاح سو (۱۵ سنبله ٦) .

دکابل او گردیز پرلار دتیره کوتل سړك جوړ سو (سنبله ٦) .

د اعلیحضرت امان الله خـــان د اروپا دسفر دعزمه سره دغه مقرری وسوی :

محمد ولی خـــان وزیـــر حربیه د پادشاه و کیـــل اود خارجه وزارت وکیل .

عبدالعزیز خان دا خله وزیـــر د شورای دولت وکیل .

محمود خان یاور دکابل د والی وکیل .

کالینن د شوروی دولت رئیس، اعلیحضرت امان الله خان تـــه د شوروی دسفر دعوت ورکړ (ټلگرام ۲٤ اکتوبر ۲۷م عقرب ۱۳۰٦ ش).

د افغانستان او پولینډ د مـودت معاهده په انقره کی تر تیب سوه (۳ نومبر۲۷ م ۱۰ عقرب ۱۳۰٦ش)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلیحضرت امان الله خان په ۷قوس ۱۳۰۶ دکابل له خلکو سره وداع وکړه اود قندهار- بمبئی له لاری اروپا ته رهی سو، دی په ۱۸ قوس له قندهاره چمن ته ولاړ، په ۲۲ قوس په بمبئی - په ۱۰جدی په‌قاهره - ۲۰جدی په‌روما - ۲۹دلو په‌برلین - تر ۲۲ حوت په پاریس کی‌و، په ۲۳ حوت ۱۳۰۶ ش ۱۳ مارچ ۲۸م لندن ته ورسید. دا سفر له دسمبر ۲۷م تر جولایی ۲۸م پوری و .

د افغانستان او ایران دبیطرفی اوتامینیه‌معاهده ۸ فصله‌په کابل‌کی امضا سوه (٦ قوس۱۳۰٦ ش ۲۷ نومبر ۲٦)

مجموعه صحیه دکابل د مدیریت مستقله‌طبیه‌لخوا نشرسوه.(٦قوس)

د افغانستان او شوروی دهوایی پست موافقه نامه (کابل- تاشکند) دغلام صدیق خان وزیر خارجه او لیونید ستهارك شوروی سفیرترمنځ په ۱۷ مادوکی امضا سوه (۲۸نومبر ۲۷م قوس ۱۳۰٦ ش) .

۱۹۲۸ م ۱۳۰٦ش ۱۳٤٦ ق

د نسیم سحر هفتګی ادبی او انتقادی جریده داحمد راتب له‌خوا په کابل کی تاسیس سوه (۷ دلو ٦ش ۲۷ جنوری ۲۸) .

د افغانستان او سویس دمودت معاهده دری‌مادی په‌برن کی غلام‌نبی خان دافغانستان سفیر او موتا د سیاسی دفتر مشر امضا کړه (۱۷ فروری ۲۸ م ۲٦ دلو ٦) .

دکاکا سید احمد خان قندهاری لودین وفات په کابل کی (۱٤حوت یکشنبه ٦) .

د افغانستان او شوروی جماهیر تخنیکی هوایی موافقه په کابل کی امضا سوه (۱۷ حوت ٦ ش ۷مارچ ۲۸م) .

اعتماد الدوله سردار عبدالقدوس دمخنی صدراعظم په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۲۳ حوت ٦ ش) له پرنګی سره دوموندو پنځمه غزا (٦ ش) .

مولوی تاج الدین دملا محمد طیب **زوی دچار یکارقاضی دتحفةالامیرفی** بیان سلوك الملوك والتدبیر مؤلف دکوهدامن دقره‌باغ او سیدو نکی ۹۸ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۰۸ ش) .

تر ۱۳۰٦ ش پوری ددارالامان په ودانیو په څلورو کالو کی (٤۰) ملیونه افغانی مصرف سوی .

د ۱۳۰٦ ش کال مالی واردات ۸۲ملیونه‌افغانی، مصارف ٦٤ملیونه سیما ۱۸ ملیونه وه .

په دغوکلوکی دافغانستان‌مالیات:

په سراجیه دوره کی :

یوجریب آبی مځکه دکاله ٥روپی

یو اوبنس	رر ۳ رر
یو آس	رر ۲ رر
یو غویی	رر ۱ رر
یوخر	رر۱۲ پیسی
یوپسه	رر ۷ رر

په امانی دوره کی:

آبی ۱درجه مځکه۱٦ تر۲۰افغانی

رر ۲ رر رر ۹ رر ۱٥ رر

رر ۳ رر رر ٥ رر ۸رر

اوبنس	٤ رر
آس	۳ رر
غویی	۲ رر
پسه	٥۰ پوله

دمواشی نظامنامه ۱۳۰٦

اوبنس ۳ر۷۰ افغانی .

آس ۱ ر ۸۰ رر

غویی ۹۰ ر

خر ۹۰ ر

پسه ۲٥ ر

(ریسنر -افغا نستا ن)

دافغانستان عواید او مصارف :

عواید :

مالیات	٥۰ ملیونه
ګمرك	٤۰ رر
متفرقه	۱۹ رر
مواشی او صکوك	۱۰

ګرده ۱۱۹ ملیونه

مصارف :

دحرب وزارت	٤۰ ملیونه
دربار	۲۰ رر
تعمیرات	۱۰ رر
داخله	۱۲ رر
تجارت	٤ رر
معارف	۱٥ رر
عدلیه	۲ رر
مالیه	۳ رر
ګرده	۱۱۳ رر
پس انداز	٦ ملیونه

(افغانستان - ریسنز)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۲۸ م ۱۳۴۷ ق

دگنو شخه دقندجوړولوکار خانه په ۱۴۲۲۷ پونډه دزانگر هوزن له تجارت خانی شخه دجلال آباد لپاره رانیول سوه چی دورځی ۵ ټن بوره جوړولای سی (۲۳ – اپریل ۲۸م).

دآلمان دلیندیءمان دماشین‌سازی لەشرکته سره دافغانستان لپاره د وریو دانډی کولو کارخانه په ۳۰۰۰ پونډه قیمت‌پەبرلین‌کی قرارداد‌سوه چی په‌قندهار کی‌ودرول‌سی‌اودورځی لس ټنه وړی اندی کوی (۲۴ اپریل ۲۸م ثور ۷) .

دورینو کالو دکار خانو رانیولو اودرولو قرار داد په برلین کی د اونیون ماتکس له شر کته سره په ۳۴۰۸۰ پونډه قیمت امضا سوء چی دورځی ۵۰۰ متره پشمی ټوکـر او دلاسی (۲۵اپریل ۲۸ م) .

دالمان دهوفمن له شر کته سره د کاغذ جوړولو دکارخانی قرار داد ، په . ۳۶۶۵ پونډه قیمت امضاسوء دورځـی یـو لـك تـختی کـاغـذ جوړولای شی . (اپریل ۲۸ م)

د نخی کا لو د کار خا نی‌قرار داد په برلین کی‌په ۲۳۷۲۰ پو نډه قیمت امضا سو چی د ورځی ۴۰۰ کیلو سپینسی بـاسی او زر مـتره ټوکر وبی (۲۵ اپریل ۲۸)

دافغانستان او لهستان (پولیند) د جمهور یت سره دموّدت معاهـده غلام جیلانی خان په‌ترکیه کی افغانی سفیر او هـتـه دلهستان دسفیـر تر منځ ۵مادی تصدیق سوه (ثـور ۷ش ۳۰ اپریل ۲۸ م) .

دافغانستان او جنوبی امریـکا د لیبریا دموّدت معاهده (۱۱) مادی په پاریس کی دغلام نبی خان افغانی سفیر اوباورن لیمن‌له‌خوا امضاسوه (ثور ۷ ش ۱۶ می).

اعلیحضرت امان الله خان‌په۱۳ثور ۷ش په ورسا (پولنډ) کی‌و .

دافغانستان له‌خوا شیراحمدخان دشورا رئیس دالمانی شرکت سره دلاجوردو انحصاری قرارداد نه‌مادی په بر لین کی امضا کیء چی‌دکاله په ۶۰۰ کیلو اعلی لاجورد هرکیلو په ۲۰پونډه او زرکیلو متو سطلاجورد هرکیلو په ۱۲ پونډه او ۱۵۰۰کیلو دریمه درجه لاجورد هرکیلو په ۵ پونډه اخلی (۱۸ می ۲۸م۲۵ثور۷)

اعلیحضـــرت اما ن الله خان پـه مسکو کی دکالینن له‌خوا استقبال سو (۳ می ۲۸م ۱۴ ثور ۷ش) پـه ۳ جوزا په ترکیه‌کی‌و، پـه ۹ جون ۱۹ جوزا ۷ ش ایران ته راغی، اود هرات لەلاری‌په سه‌شنبی ۵ سرطان ۷ پسله شپږنیمو میاشتو مسافرته قندهار ته را ورسیدیء (د سفـر مصارف او خریداری گرده ۲۰تر۳۰ ملیونه افغانی) .

محمد سرور خان دسمت مشرقی اعلی حاکم مقرر سو (جوزا ۷) .

دافغان او ترکیی دموّدت معاهده نه‌مادی دوه پروتو کوله په انقره‌کی غلام‌صدیق‌خان دوزارت خارجه‌وکیل او توفیق رشدی بیگ دتر کیـــی خارجه وزیر لاسلیك کره (۵ جوزا ۷ش ۲۵ می ۲۸ م) .

دافغان او ترکیی عرفانی قرارداد

دافغانی محصلا نو په باب ٤ مادی امضاسو (۷ جوزا ۷ ش ۲۷ مـــی ۲۸ م) .

دافغان او مصر دمودت معاهـده څلور مـادی او پنـځه الحاقیـی د افغانستان له خواعـلی احمدخان د کابل والی اودمصـر له خوا واصـف بطرس غالی خارجه وزیر امضـاکره (۱۰ جـوزا ۷شـ ۳۰مـی ۲۸ م)

دافغانستان ـایران،دتامینیه‌تړون٦ قوس ٦ ش‌منضـــــم‌پرو تو کـــول څلور مادی په تهران کی دغلا م صدیق خان دخارجه وزارت دکفیل اوفتح الـــله‌پاکروان‌دایران دخارجه وزارت دکفیل له‌خوا امضا شـو . (۲۵ جوزا ۷ ش ۲۵ جون ۲۸ م

دمجرمینو دبیرته ورکولو پروتو کول دافغانستان اوایران ترمنځ په تهران کی دلسلوکالو لپاره‌امضاسو (۲۵ جوزا ۷ ش ۱۵ جون ۲۸م)

دافغانستان اوبلژیك عرفانی‌قرار داد دافغانی محصـلانو دمنلو لپاره څلور مادی امضا سو (جوزا۷)

افغانستان دالمانی شرکت‌ارنست هامبورگر سره دوهڅوپریولو دکار خانی دراوډلو او چلو لو تړون پـه ۱۷۹۰۰ پو نډه قیمت امضا کـیء (جوزا ۷ ش)

دافغانستان او فرانس ترمنځ د امانیه مکتب دمحصـلانو دمنلوموافقه وسوه چی دفرانس په‌پوهنتونوکی به منل کیږی (جوزا۷)

په‌۱۷ سرطـان ۷ دوزارت دربار له خواددریمی لویی جرگی اعـلان صـادرسواوپه ۲۴ سرطـان‌دقندهار نائب الحکومه ته په تیلفون کـی وویل سوه چی ٦ تنی بنځی‌نمایند گانی هم کابل ته راولیږی‌چی‌دملکی سره جرگه سی.

دافغانستان او فنلنډ دموّدت‌معا هده (۱۷ ژویه ۲۸م ۲٦ سرطـان ۷)

دنوروز هفتگی جریده په کابل کـی نشر سوه (اسد ۷)

د افغانستان د طیـاری جمعیت جوړ او مرامنامه ئی خپره سوه (۸ سنبله ۷) .

د فرانسوی دو و شرکتو سره د افغانستان د شمال تـر جنوبـه د ریل جوړ ولو قرار داد (سنبله۷)

د استقلال او تجدد د گـونـد مرا منامه‌دپادشاه له خواخپره‌سوه (۲۰ سنبله ۷) .

شاغـاسی محـمد سرور خـان (بابا) په کابل کی وفات سو .

په کابـل کـی تور – سور – زرغون – کلـوب جـوړ سو (۲۲ سنبله ۷) .

دریمه لویه جرگه په پغمان کی په چارشنبه ٦سنبله ۱۳۰۷ش‌دپادشاه‌په وینا د زرو تنو وکیلانو په مخ کـی افتتاح سوه . او دغه مهم تصاویب یی وکړه: (۱) شو رای دولت پـه شورای مالی تبدیل سوه . (۲) د مجازاتو عفو یـوازی د پـاد شاه حق دی . (۳) د تفتیش عمومی دیوان تأسیس سو (٤) هر **وزارت به دتفتیش یوه‌دائره ولری** (۵) د بی وزلانو او لیونیانو لـپاره باتوبی جو ړول.(٦)دعسکری‌مکلفیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوره دری کاله‌سوه . (۷) دعسکری مکلفیت نقد بدل ممنوع سو (۸) ټول نښانونه لغو سول .

(۹) ملکی رتبی لغو سوی .

(۱۰) ټول رسمی القاب لغو سول فقط د عزیز کلمه په له نومو سره لیکی .

(۱۱) په نظامنامو کی دی دهر جرم جزا و ټاکله سی. (۱۲) نقدی جریمه دی هم د یوی نظامنامی سره سمه اخیستله سی . (۱۳) تجارتی اونوری عصری محکمی دی جوړی سی .

(۱۴) تدریس او وعظ په شهادت نامه پوری مربوط دی د دیوبند ملایان افغانستان ته نسی راتلای

(۱۵) دافغانستان پنځلس کلنی سالم خلك دی هر کال پنځه افغانی او مامورین دی دیوی میاشتی تنخواه د عسکری وسلو د رانیولو لپاره ورکوی ، ددی بسپنی لایحه دی شورای ملی جوړه کړی .

(۱۶) شورای ملی دی درشوت د بندولو لپاره لایحی جوړی کړی. (۱۷) که مجرم محکمی ته حاضر نشی دده په غیاب کی دی جزا ورته وټاکله شی ، او قانون دی شورای ملی جوړ کی . (۱۸) شهزاده رحمت الله خان ولیعهد سو. (۱۹) د افغانستان د بیرغ رنگ تور ـ سور ـ زرغون و ټاکل شو ، چی پر غرو د لمر ختو منظر ولری او دورا دور ئی دغنمو وږی وی ، لوړ (الله ـ محمد) پرلیکلی وی . (۲۰) پسله هروپنځو کلو به لو جرگه جوړیږی .

د ۱۳۰۷ ش کال مالی مصارف ٦۹ ملیونه وه د اغتشاش په سبب مالی واردات و نه ټاکل سوه .

د ۱۳۰۷ د سنبلی په میاشت کی د افغانستان د هوا بازی محصلان په خارج کی دونی وو : ۲۵ تنه په روسیه شوروی کی ، ۱۵ تنه په فرانسه کی ، ۲۵ تنه په ایتالیا کی .

له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش د سنبلی تر میاشتی‌پوری افغانستان دخارجی دولتو سره دغه معاهدی کړی وی:

(۱) د شوروی سره د بیطرفی او عدم تجاوز تړون (۲) د ایران سره د بی طرفی او د تامین تړون (۳) د ایران سره د سر حدی منازعاتو دمختلطو جرگو تړون (٤) د پیښور او کوټی د افغانی ویزی د دفترونه (۵) د جنوبی امریکا دلیبریا سره معاهده (٦) د سویس سره معاهده (۷) د پولنډ سره معاهده (۸) د جاپان سره معاهده (۹) له ترکیه سره د مودت معاهده (۱۰) د مصر سره معاهده (۱۱) د ایران سره دتامینیه معاهدی پرو تو کول (۱۲) د حقوقی مجرمینو د استرداد تړون له ایرا نه سره . (۱۳) د فنلاند سره معاهده (۱٤) د ترکیه سره قونسلی موافقه (۱۵) په‌ترکیه ـ ایران ـ شوروی روسیه کی د افغانستان وزارت مختاری په لویو سفارتو وا وښتی . (۱٦) دیمن سره دسیاسی روابطو مذاکره (۱۷) دحجاز سره د سیاسی‌روابطو

مذاکره (۱۸) دچین سره د سیاسی ارتباط مذاکره (۱۹) د برتانیا سره دسر حدی اتباعو دمالی او ځانی تلفاتو د بند ولو لپاره د یوه گډ کمسیون موافقه .

دامیر حبیب‌الله خان په وخت‌کی دمعارفو مصرف ٦۰ زره روپی و ، په ۱۳۰۷ ش کی ۱۵۰ لکو ته ورسیدیء .

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ پوری ۳۲۲ مکتبونه نوی جوړ سوه او په دغو خلورو کاوکی ٤۸۲۳ تنه له‌ابتدایی مکتبو څخه فارغ سوه ،له عالی‌مکتبو څخه ۱۵۸ تنه راووتل، ۱۵۱ تنه شاگردان خارج ته واستول سول، ۱۷ تنه فارغان له خارجه راغلل .

د ابندائی مکتبو شاگردان تر ۱۳۰۳ پوری ۱۹۰۰۰
تر ۱۳۰٦ پوری ۳٦۰۰۰
په ۱۳۰۷نوی داخل‌سوه ۱۵۰۰۰
ټوله‌په ۱۳۰۷ ش‌کال ۵۱۰۰۰
ابتدائی معلمان ٦۵۰

دعالی مکتبو محصلان په ۱۳۰۷ ش ۳۰۰۰ .

په ۱۳۰۷ ش عالی مکتبو ته‌نوی داخل شوی شا گردان ۱٦۰۰

دعالی مکتبو دمعلمانو شمیر په ۱۳۰۷ ش ۱۰۰ .

دوزارت معارف‌تالیف‌کړی کتابونه ۱۳۳ جلده د وزارت معارف چاپ کړی کتابونه‌له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ش ۵۷۵ ر ٦۹۳ جلده.

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری گمرکی واردات اضافه سوی دی (٦۵۱ ر ۳۲٫۰۲۷) افغانی .

تر ۱۳۰۷ ش پوری دغه تجارتی شرکتونه جوړ سوی وو.

شرکت المان ـ شرکت تنویرات شرکت موتر رانی ـ شرکت دوا فروشی ـ شرکت رفقای افغان‌ـ شرکت تشویق افغان‌ـ شرکت‌اتحاد افغان په کابل کی. شرکت قمر په مزار شریف کی‌ـ شرکت ضیا په قندهار کی .

په ۱۳۰۷ ش دغه کارخانی وی‌ـ

(۱) د موټرو د ترمیم او پرزو کارخانه .

(۲) دصابون او عطرو اوواسلین کارخانه .

(۳) دسمنټو کارخانه .

(٤) د اور لگیتو کار خا نه په کابل کی .

(۵) دیخی جوړولو کار خانه په قندهار کی .

(٦) دکالکو او غوړو او صابون کارخانه په مزار شریف کی .

(۷) دسپڼسو جوړولو فابریکه په هرات کی .

(۸) داوړو ژرنده په اند خوی کی .

په ۱۳۰۷ ش دغه کار خانی په پلان کی ټاکل سوی وی.

(۱) دقند کارخانه .

(۲) دکاغذ جوړ ولو کار خانه .

(۳) دنخی ټوکرانو کارخانه .

(٤) دپشمی ټوکرانو او کشمیری کارخانه .

(۵) دغوټو کارخانه .

(٦) دمیوی ساتنی کارخانه .

(۷) د پیو او کوچو او پنیر کارخانه .

(۸) داوبو کښلو اوتیل‌خاك‌ماشین

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۰۷ ش دالـمان ـ پولنډـ شوروی سره تجارتی او ترانزیتی تړونونه سوي وو .

په ۱۳۰۷ ش دکابل دبر یښناتنویر ۱۸۰۰۰ څراغوته ورسیدی .

تر سنبلې ۱۳۰۷ ش پوري ۲٦٦ کیلو متره لارپخه سوه .

دمملکت مالی عایدات که په ۱۳۰۳ کی پنځه وه په ۱۳۰۷ کی اته سوه دامیر حبیب الله تر وخت دوه چنده سوی دی .

له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش پوري ٤۹۱ کانونه کشف سول.

په سمت جنوبی کی دځنګلو ریاست جوړ سو.

دطبابت قانون خپور سو چی بی اجازې ئی څوك نسې کو لای.

دافغانستان دملی شورا دانتخاباتو نوی قانون (٥۱) مادی خـپور سـو (۷ سنبله ۷).

دافغانستان دولایاتو دجرګو قانون ٤ مادی خپور سو (۱۱ سنبله ۷).

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوري د افغانستان په روغتـو نـو کـــی : ٦۳۳۷ جوړ شوی نارو غان .

٥۳۳۰٦۳ تنه کتل سوی نارو غان.

۱۱۲۷۰ کوچنیانو ته دکوی رګ وهل. ٦۱۰ مړه .

دپښتون ږغ ٥۱ وږ ځنۍ مجله پـه کابل کی نشر سوه ۱۳۰۷ ش.

افـغـا نستان پـه ۱۳۰۷ کـال ٥۰۰ ر ۳٥ توپکه (۱۰٦) توپه (۸) طیاری (٥) زره پوښه (٦) مترالیوز (٦) ټانکه را نیول.

په مزار شریف کی دبی سیم تلګراف مرکز جوړ سو . دخان آبادـ میمنه ـ خوست لپاره دتلګراف دستګاهونه را نیول سوه اود کابل دتلګراف او بی سیم لوی دستګاه را نیول سو . (۱۳۰۷)

د ۱۳۰۷ ش په سفر کی اعلیحضرت امان الله خان په پاریس او برلـن کی دغه فابریکې را نیوی :

(۱) دوړیو ور یښلو فابریکه.
(۲) د کشمیری اودلو فابریکه .
(۳) دخړسان اودلو فابریکه .
(٤) دکوره جیم اودلو فابریکه .
(٥) د غوټو جوړ ولو فابریکه .
(٦) د میوی ساتنی ماشین .
(۷) د کوچو ماشین .
(۸) د زراعت ماشین .
(۹) د فولادی کار ماشین .
(۱۰) د دور بینو ماشین .
(۱۱) د طیارو ماشینونه .
(۱۲) دجراحی آلات.

دافغا نستان نوی لـوی سفیـر غلام جیلانی خان خپله اعتماد نامـه دترکیی دجمهور رئیس ته وړاندی کړه (۲میزان ۷)

محمد سرور خان بارکزی دقند هار نایب الحکومه دکابل والی سو، او پر ځای یی عبد الکریم خان بارکزی دقندهار نایب الحکومه سو (۳میزان ۷)

محمد ولی خان ته دعلاج لپاره د اروپادتګ رخصت ورکړ سو (عقرب ۷)

محمود طرزی داستراحت لپاره لـه کاره سبکدوش سو، او پـر ځای یی غلام صدیق خان خارجه وزیـر سو (عقرب ۷)

احمد علی خان دمخنی افغانی د برلن سفیر دکابل رئیس بلدیه سو (۱عقرب ۷)

د شنوارو سنګو خیلو لومړی پلا بغاوت شروع کیء (ســه شنبه ۲۱ عقرب ۷) محمد ګل خـان دسمـت مشرقی عسکری قوما ندان دوی ته اخطار ورکیء چی لـه بغاوتـه لاس واخلی (نومبر ۲۸م)

یاغی قبایلو جلال آباد محا صره کیء (جمعه ۷قوس۷)

سید محمد عمر پیله کش دمیر عبد الر حمن خطاط لمسی، چی یـو خطاط او هنری سړی و، په هرات کی سل کلن وفات سو.

دستوری په مانې کی اعلیحضرت امان الله خان خپل نوی پرو ګرام اعـلان کیء اود ښځو نقـاب یی وا خیست، (۱٥ میزان ۱۳۰۷ م) پـه دغه مجلس کـی افغانی نجونـی د تعلیم لپاره ترکیی تـه وا ستولـی سوی، اوپه قبایلو کی خورا بد اثر خپور سو.

بچـه سقاو او سید حسین او د دوی ملګرو په سمت شمالـی کـی ارتجاعی بغاوت وکیء اواحـمدعلـی خـان هلتـه رئیس تنظیمیـه سو (۱٥ قوس ۷ش دسمبر ۲۸م)

اعلیحضرت امان الله خان په یـوه اعلان کی ۱۸ فقری دخلکو خواهشونه ومنل (۲۹ قوس ۱۳۰۷ ش ۸رجب ۱۳٤۷)

والی احمد علی خان دقوس پـه میاشت ۱۳۰۷ سمت مشر قـی تـه رئیس تنظیمیه سو، خود جدی په میاشت یی هلته پخپله د پادشاهی اعلان وکیء.

دقوس ۱۳۰۷ ش په آخر کـی دسمت مشرقی او سمت شما لـی بغا وتونه وخیم سول، اوداعلیحضرت امان الله خان مور او ملکه او نوره کورنی دغلا م صدیق خان وزیرخارجه او حسن جان سره په ٤ طیارو کی قند هار ته راغله (جمعه ۲۹ قوس ۱۳۰۷ ش)

علی احمد خان دسمت مشر قـی رئیس تنظیمه په اداره کـی نـاکا م سو، په کابل کی دمجلس اعیـان افتتاح اعلام سوه (جدی ۱۳۰۷ ش)

دبچه سقاو حملی پر قلعۀ مرادبیګ اوباغ بالا جاری وی (۷ جدی ۱۳۰۷ ش)

پر پغمان هم بچه سقاو حمله وکړه (۸جدی) طیارو اشرار بمباری کړل، داجنګونه تر ۲٤ جدی پوري جاری وو او په همدغه ورځ امان الله خان کابل پریښو او قند هار ته ولاړ.

غلام نبی خان دافغا نستان نوی لوی سفیر ماسکو تـه ور سیدیء (۲جدی ۱۳۰۷ ش ۲۳ دسمبر ۲۸)

سلطان احمد خان لوی سفیرخپله اعتماد نامه په تهران کی اعلیحضرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضا شاه پهلوی ته وړاندی کړه (جدی ۱۳۰۷ ش) .

۱۹۲۹ م ۱۳۰۷ ش ۱۳۴۸ ق

جنرال کاظم پاشا داتو نو رو ترکو منصبدارانو سره دهند له لاری قند هار او بیا کابل‌ته‌را غلل (شنبه ۱۵ جدی ۷) .

دوولسو انگریزی طیاروانگلیسی اتباع له کابله پیښور ته بو تلل ، (۳ جدی ۷) .

امان‌الله خان له سلطنته استعفا وکړه اوپه ۲۴ دجدی قندهار ته‌ولاړ پرځای‌یی مشر ورور عنایت‌الله خان پادشاه سو، مگر بچه سقاو ارگ محا صره کیٔ او په جمعه ۲۸جدی ۷ دوی انگریزی طیاری راغلی او عنایت اللهخان دخپلی کورنی سره په هغو کی پیښور ته ولاړ، پخپله حبیب‌الله بچه سکقاو دخادم د ین رسول الله‌په نامه امیر ــسیدحسین نایب السلطنه او وزیــــر جنگــ عطاالحق وزیر خارجه ــ عبدالغفور نگابی وزیر داخلهــ شیر جان وزیر دربارــ ملك محسن دکابل والی ــ میرزا مجتبی خان د وزارت مالیه وکیل سو. (جمعه ۲۸ جدی ۷ ش ۱۸ جنوری ۲۹ م) .

علی احمدخان خپله پادشاهی په جلال‌آبادکی اعلان کړه (۲۵جدی۷)

مگرپه ۱۲ دلو خلکو دی چوړ کیٔ نود لغمان او کنړ له‌لاری مهمندو او بیا پیښور ته ولاړ .

دامان افغان پرځای هفتگی جریده حبیب الاسلام دغلام محی الد یــــن په سر دبیری له کابله خپره سوه (۹حوت ۱۳۰۷ ش ۱۷ رمضان ۴۸).

سپه‌سالار غازی محمد نادر خان اودده وروڼه دفرانسی‌دنیس له‌بناره دافغا نستان دامنیت‌لپاره‌را پا څیدل (۵دلو ۷ش) اوپه ۲۱ ددلو بمبئی‌ته راورسیدل. سپه‌سالارغازی دپیښور اوکوهاټ له لاری دپختیا سر حدته داخل سو (۱۹ حوت ۷) .

په پنجشنبه ٤ دلو ۱۳۰۷ ش ۱٤ جنوری ۲۹م امان‌الله خان په‌قندهار کی بیا پــه فعالیت شرو وکړه او خلکو بیعت ورسره وکیٔ .

په قنــد هــار کی د اعلیحضرت امان‌الله خان په تایید خلك راټول سول، او خرقه شریفه یی راویستله (یکشنبه ٦ حوت ۱۳۰۷ ش) .

د قندهار علماوو د بــچه سقاو امارت نه‌وه مانه، او دده سره یــی دجنگ فتوا صادره کړه (جمعه ۲٦ شعبان ۱۳٤۷ ق) .

د برتانیا سفیر همفریز له کابله پــه طیاره کــی پیښو ر تــه ولاړ (۱٤ رمضان ۱۳٤۷ ق ۲۵ فروری).

عبــد الکریــم خــان د قند هــار نایب‌الحکومه دهزاره‌جات حاکم‌مقرر سو (۱۲ حوت ۱۳۰۷ ش) .

۱۳۰۸ ش
۱۹۲۹ م ۱۳٤۹ ق

دسمت جنوبی (پختیا) دقو مونو لویــه جرگه دسپه سا لار غــازی محمد نادر خان‌حضورته‌په جاجیو کی راغله (۱حمل ۲۱مارچ ۲۹ م)

په ۷ حمل۸ ش سپه سالارگردیز ته راغی اوپه ۱٦ حمل ارگون تــه ورسید .

په ۳۰ حمل ۸ ش دسمت مشرقی (ننگرهار) داقوامو جرگه دمحمدگل خان مومند سره دسپه سالار حضور ته راغله .

د شوروی دولت رسماً دایران‌دولت ته اخطار ورکیٔ ،چی‌دافغا نستان‌په کورنیو کارو کی لاس ونه وهی، او دهرات خواته تر خپلو سرحدوتیری ونه‌کی ، که‌پر افــغا نستان مسلح تجاوز وسی، شوروی دولــت دغــه نسی زغمــلای (۱۵ اپریــل ۱۹۲۹م ۲٦ حمل ۱۳۰۸ ش) .

اعلیحضرت امان‌الله خان دقندهار دپښتو زرو تنو سره دبچــه ســقاو د مقابلی لپــاره کابل تــه حرکت وکیٔ .

(سه شنبه ٦ حمل ۱۳۰۸ ش) په سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۸ ش مقر ته ورسیدی اوپه ۳۰ حمل یی غزنی محاصره کیٔ خوپه ٦ ثور ۱۳۰۸ش امروسو، چی قنــدهاری لښکر دی بیرته مخ پر قندهار رهی سی، پــه ۱۱ ثور مقرته ور سیدل اود ثــور تر آخره پرشا تلل ، اوپه ٤ جوزا ۱۳۰۸ شــ جــو لائــی ۱۹۲۹ م اعلیحضرت امان الله خان دمهمندو له رباطه دسپین بولدك تــر سر حد ووت، اودا دده آخره ورځ وه‌پخپل وطن کی !

د حبیب‌الله بچه سقاو پــه حکم والی علی احــمد خــان او مولوِ ی عبدالواسع قندهاری پــه کابل کی ووژل سول (دجوزا اواسط ۱۳۰۸)

اخوند صاحب آدینه محمد شاعر او عالم دفیض آباد دخرقی شریفی دمدرسی مدرس ۷۰ کلــن وفــات سو .

غلام نبی خان مزار شریف دبچه سقاو له لښکرو څخه ونیو (۱۸ثو ر ۱۳۰۸ش) مگردی دجوزا ترمیاشتی پوری هلته و، په ۹ جوزا تلگرام‌ورته راورسیدیٔ چی امان الـــــه خــان لــه وطنــه وو ت .نــو دی هــم‌په ۱۰ جوزا تر دریای آمو دشورو ی خاوری ته دپټه کیسرله خواتیرسو.

وزیــرو او مسیدو دپــر نــگی د ساړه راغه پر کمپ حمله وکړه خو طیارو بمباری پر وکړه اواته سوه کورونه ئی ورووران کــړل ۳۲ تــنه شهیدان سول (۲۹م)

د اصلاح داخبار لومړی شماره د ربیع الاول په اوله ۱۳٤۸ق له‌جاجی څخه دسپه سالار غازی محمدنــادر خان په نامه دده دملگرو له خوا چاپ او خپره سوه، چی دافغا نستان‌خلك ئی دبچه سقاو دنا مشروع حکومت مقابلی ته را بلل (سنبله ۸) مدیر ئی نصر الله و.

دسپه سالار ملی قوا په ٦ ثــور دبچه سقاو دلښکرو سره په څرخ کی وجنگیدل ،دغه جنگونه‌په مختلفو ځایو کی د۱۳۰۸ شس دمیزان تـــر میاشتی پوری جاری‌وو،خوچی‌ملی‌قوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترچهار آسیا او چهل ستون پوری راورسیدل ،او په ۱۶ میزان ۱۳۰۸ ش (۱٤ اکتوبر ۲۹ م) ئې کابل ونیو، او بچه سقاوله ارگه کوهدامن ته وتښتید،او په ۲۳ میزان ۸ ش ۱۷ اکتوبر ۲۹م اعلیحضرت محمد نادرشاه په‌کابل‌کی دافغانستان په پادشاهي ومنل سو .

دشوروی دولت دخارجي امو رو معین قره‌خان دخپل دولت له‌خوا په افغانستان کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه جلوس په خوښی ومانه (۱۹ اکتوبر ۲۹م ۲۱ میزان ۱۳۰۸ ش) .

د اتحاد جماهیر شوروی سفیرکبیر ستارک دکالینن په امضا خپله اعتمادنامه اعلیحضرت محمدنادرشاه ته تقدیم کړه.۱۹ دسمبر ۲۹م قوس ۱۳۰۸ ش .

د ۱۳۰۸ ش کال مالی مصارف تر سنبلي پوری ٤ملیونه‌وه، داغتشاش په سبب نورئي نه‌دی معلوم .

بچه سقاو اووده ملگری په کابل کی ووژل سوه (۳ نومبر ۲۹م ۱۱ عقرب ۱۳۰۸ ش) .

۱- بخپله حبیب الله بچه‌سقاو.
۲- حمیدالله ورور یی .
۳- سید حسین وزیر جنگ .
٤- ملک محسن دکابل والی .
۵- شیرجان ددربار وزیر .
٦- محمد صدیق فرقه مشر .
۷- محمد محفوظ امنیه قومانندان.
۸- قلعه بیگی .

سردار محمد هاشم خان‌صدراعظم سو (۲۲ عقرب ۱۳۰۸ ش) ده خپله کابینه داسی اعلان کړه ۲۳ عقرب: سردار شاه محمودخان دحرب‌وزیر سردار فیض محمدخان خارجه وزیر محمدگل‌خان داخله وزیر- الله‌نواز خان وزیردربار- حضرت نورالمشایخ وزیر عدلیه- وزیرمعارف‌احمدعلی‌خان محمد اکبرخان وزیر تجارت- محمد ایوب‌خان وزیر مالیه - محمد نوروز خان سر منشي -سر دار محمداکبر خان صحیه مستقل مدیر -

۱۹۳۰ م۱۳۰۸ ش ۱۳٤۹ ق

سردار محمدعزیزخان دافغانستان لوی سفیر په مسکو کی د غلام نبی خان پر ځای مقرر او خپله اعتماد نامه ئې کالینن ته وړاندی کړه (۲٤ فروری ۳۰ حوت ۸) .

سردار شاه‌ولی خان په لندن‌کی افغانی وزیر مختار و .

د افغانستان د کرنې وړ مځکی (۱۳۰۸ ش) .

د هندوکش جنوبي خوا آبي مځکی ۱۳۳ زره هکتاره .

د هندوکش جنوبي خوا للمی مځکی ۷٦ زره هکتاره .

د هندوکش شمال آبي مځکی ۲۷۰ زره هکتاره .

د هندوکش شمال للمی مځکی ٤٦۰ زره هکتاره .

ټولی آبي ٤۰۳ زره هکتاره - للمی ۵۳۷ زره هکتاره - گرده ۹۳۰ زره هکتاره (افغانستان ریسنر) .

میر هاشم دمخنی وزیر ما لیه ٦۳ کلن په کابل کی مړ سو (جمادی الاولی) .

۱۳۰۹ ش .
(۱۹۳۰م ۱۳٤۹ ق)

محمد گل خان مومند د شمالی سمت رئیس تنظیمیه مقرر سو (حمل ۹) .

اپریدو او نورو پښتنو په ۱۳ اگست ۳۰ م‌دپېښور پرښار حمله وکړه او دکجوری غزا وسوه

اعلیحضرت محمد نادر شاه د افغانستان او بریتانیا د ۱۹۲۱ - ۱۹۲۲ معاهدی تصدیق کړی (جوزا - می ۰)

د اعلیحضرت محمد نادر شاه‌په فرمان په کابل کی لو جرگه جوړه سوه (۱۳۰۹ ش)اونوی قانو ن اساسی ئې ومانه ،اوهم دشور ای ملی د انتخاباتو لایحه جوړه سوه (۲۸ سنبله ۹) .

ملا فیض محمد هزاره د محمد خواجه زوی د محمد سعید لمسی دسراج التواریخ اوتحفة الحبیب او تاریخ حکماء او فیضی ازفیوضا ت لیکوال په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۱٦ رمضان ٤۹ ق ولادت ئې ۱۲۸۹ ق) .

سید احمد ادیب پشاوری د شهاب الدین زوی د فارسی مشهور شاعر او عالم په تهران کی وفات سو .

(ولادت ئې په خیبر کی ۱۲٦۰ ق) .

د افغانستان سفارت په قاهره (مصر) کی د افغانی وزیر مختار محمد صادق مجددی له‌خوا افتتاح او افغانی بیرغ پر و ر پیدی (پنجشنبه ۲۲ میزان ۹) .

د جاپان او افغانستان د مودت معاهده د سردار شاه ولیخان افغانی وزیر مختار او د جاپان د سفیر ترمینځ په لندن کی امضاء سو ه (۲۷ عقرب۹ ش ۱۹نومبر ۳۰م).

دافغانستان او اتحاد شورو ی ترمنځ د بیطرفی او عدم تجاوز معاهده تجدید سوه ، د افغانستان له خوا فیض محمد خان خارجه‌وزیر او د شوروی له خوا لوی سفیر ستارک امضا کړه (۹) مادی ۲٤ جون ۳۰ م عقرب ۱۳۰۹ ش .

د کابل والی محمد یعقوب خان دشمالی ولایاتو ر ئیس تنظیمیه مقرر سو (عقرب ۱۳۰۹ ش) خو په دغه کال مړ سو .

جمعیت العلماء په کابل کی افتتاح او اعضاء ئې د حکومت له خوا مقرر سول او د حی علی الفلاح مجله ئې نشر کړه .

دارالعلوم عربی په کابل کی‌جوړ سو ، چی رئیس یی سردار عبدالرسول خان و .

سید هاشم خان افغانی جنرال قونسل په تاشکند کی په یکشنبه ۲٤ عقرب ۱۳۰۹ ش دشورو ی ترکمنستان دعشق‌آباد په حدودوکی ووژه سو .

ابراهیم بیگ په قطغن کی بغاوت وکړ او سردار شاه محمو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان وزیر حربیه دهغه مقا بلی نه ولاړ .

مکتب حربیه په شهر آرا کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه په وینا بیا افتتاح سو (یکشنبه ۸ قوس ۱۳۰۹ ش) .

عبدالرحمن تره‌کی دمقر په اوبند کی یاغی سو ، خو په ۲۰قوس ۱۳۰۹ عسکرو دی دسرحد خوا ته وشاړه .

د شنوارو (۸۰) تنه نمایندگا ن په کابل کی د جرگی په ډول د اعلیحضرت محمد نادر شاه حضور ته راغلل (د قوس اواخر ۹) .

شیر محمدخان ناشر (خرو تی) د میمنی اعلی حاکم مقرر سو (۲ جدی ۹) .

د مامورینو لپاره درسمی القابو د استعمال امر بیا صادر سو ، (جدی ۹) .

غلام فاروق خان دسمت مشرقی حاکم اعلی مقرر سو (۵جدی ۹ش)

د هرات انجمن ادبی جوړ سو (جدی ۹ ش) .

محمد گل خان داخله وزیر د قندهار رئیس تنظیمه سو (سه‌شنبه ٦ حوت ۹ش) .

شیر احمد خان پخوا نی رئیس شورا په تهران کی افغانی سفیر کبیر سو (حوت ۹ ش) .

مجله اقتصاد دوزارت تجار ت له‌خوا نشر سوه (۱۳۰۹) .

د ۱۳۰۹ ش کال مالی واردات ٦٤ ملیونه ، مصارف ۱۲٦ ملیونه او کسر ٦۲ ملیونه‌و .

محمد شریف خسته دل دمحمد کریم زوی دکابل شاعر دبیدل پیرو اود دیوان خاوند ٤۲ کلن په کابل کی مړ سو (۹ش).

اتمان خیلو پښتنو دپړانگ غار پنځمه غزا له‌پرنگی سره وکړه اود مله کنډ پولټکل ایجنټ تامس‌گلور یی وواژه او پر نگیا نو اگر ه بمباری کړه . د مو مندو غزاوی هم له پرنگی سره جاری وی . (۹ ش) .

۱۳۱۰ ش
۱۹۳۱ م ۱۳۵۰ ق

غلام صدیق خان په بر لن کی‌افغانی وزیر مختار مقرر سو (جوزا ۱۰) .

احمد علی خان افغانی مختار وزیر له پا ریسه لند ن ته‌تبدیل سو (جوزا ۱۰ ش) اوسردار شاه‌ولیخان په پاریس کی سفیر سو .

کاروان زرد دهرات له لاری افغانستان ته ورسیدی (دجوزا اوائل ۱۰ ش) .

دعلی آباد روغتون د اعلیحضرت محمد نادرشاه په شخصی مصرف (جوزا ۱۰) شروسو، او په اسد ۱۳۱۲ ش ئی کارختم سو.

دکابل انجمن ادبی تاسیس سو او دکابل ادبی مجله‌یی خپره کړه (۱۵ جوزا ۱۰ ش ٥جون ۳۱م ۱۸ محرم ٥۰ ق) .

ددی انجمن مهم غړی داؤ :-

۱ـ احمد علی خان درانی مدیر .
۲ـ میر غلام محمد غبار .
۳ـ محمد کریم نزیهی .
٤ـ سرور گویا .
٥ـ سرور جویا .
٦ـ غلام‌جیلانی اعظمی .
۷ـ غلام جیلانی جلالی .
۸ـ قاری عبدالله .
۹ـ عبدالعلی مستغنی .
۱۰ـ امین الله زمریالی .
۱۱ـ محمدقدیر تره‌کی .
۱۲ـ احمد الله کریمی .

دافغا نستا ن او شورو ی اتحاد ترمنځ‌دبیطرفی اوعدم تجاوز معاهده په (۹) مادوکی دفیض محمد خان خارجه وزیر او لوی سفیر ستارك په امضا تجدید سوه (۲٤جون ۳۱ م سرطان ۱۰ ش)

خواجه هدایت الله دهزاره جات رئیس تنظیمیه کابل ته را ستون سو (سرطان ۱۰)

اعلیحضرت محمد نادر شاه شورای ملی پخپله وینا افتتاح کړه(دوشنبه ۱٤ سرطان ۱۰ شں جولائی ۳۱ م)

دقطغن نا آرامی خلاصه سوه اووزیر حربیه کابل‌ته راستون سو (دوشنبه ٤ اسد ۱۰ شں) ده ته داعلی لمر نښان په مکافات کی ور کړ سو . (جولائی ۳۱) په ستمبر کی ابراهیم بیگ تر آمو وا وښت .

دافغا نستان نوی اصول اساسي دشورای ملی له خوا داعلیحضرت محمد نادر شاه په امضا خپور سو (۳۱ اکتوبر ۳۱م ۸عقرب ۱۳۱۰ش)

اعلیحضرت محمد نادر شاه مجلس عیان (دمشرانو جرگه) پخپله وینا افتتاح کړه (دوشنبه ۲٤ عقرب ۱۳۱۰ شں)

عبد الجمیل خان دمزار شریف نائب الحکومه سو (عقرب ۱۳۱۰)

عبد الرحیم خان دقطغن او بدخشان دنائب الحکومه وکیل مقرر سو (عقرب ۱۰)

دنادر افغان کتاب دبرهان الدین کشککی تالیف طبع سو (کابل عقرب ۱۰)

عبد الاحد خان دشورا رئیس دفراه او چخانسور رئیس تنظیمیه سو (۵ قوس ۱۰ شس)

بودار دفرانسس نوی مختار وزیر خپله اعتماد نامه ددلکشا په ماڼی کی وړاندی کړه (۲۰ جدی ۱۰)

دافغا نستان حکومت چی دجنگ د تحریم معاهده امضاکړیده، دمنچوریا دشخړی په نسبت ئی دجاپان او چین حکومتو ته دجنګ ځنه ولو نوټه ور کړه (دلو ۱۰)

کابل په گذرگاه کی دارالمجانین جوړ سو (دلو ۱۰)

د۱۳۱۰ شس کال مالی وار دات گرده ۸٤ ملیونه افغا نی‌مصارف۱۱۸ملیونه کسر ۳۳ ملیونه و.

په دته خیلو کی دپرنگی پرکیمپ دغاز یانو حمله ، چی دپرنگی په بمباری کی ۳۰تنه شهیدا ن سو ل (۳۱ م)

۱۳۱۱ شس
(۱۹۳۲ م۱۳۵۱ق)

په کابل کی عمومی مکتبونه او د طب مکتب چی په اغتشاش کی‌بند سوی وو بیرته‌جوړ سول (حمل۱۱)

دافغانستان اوعربیه‌سعودیه لومړی معاهده وسوه (۵ می ۳۲م ۱۷ ثور ۱۱ شس)

افغا نستان د دوکالم سر حدی سیمه له چترال ځخه وا خیسته ۱۱۱ جریبه مځکه (جوزا ۱۱)

دافغا نستان ددار الفنون (پوهنتون) لپاره داعلیحضرت محمد نادر شاه‌په حضور یومجلس‌وسو ،اوددارالا مان ماڼی ئی د دار الفنون لپاره وټاکله (جوزا ۱۱)

محمد تقی اسفند یاری دایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۱۳ سرطان ۱۱)

دعبدالوکیل خان نائب سالار منار په‌ده‌مزنګ کی جوړسو .(جوزا ـ ۱۱)

دسر حدی پیښو د فیصله کولو موافقه دشوروی اتحاد له سفیرکبیر ستارك سره (۱۷) مادی په کابل‌کی امضا سوه (۲۲ سنبله ۱۱)

پنځه و لایته (کابل ـ قندهار هرات ـ مزار ـ قطغن اوبدخشان) او څلور اعلی حکومتونه (فراه ـ سمت جنوبی ـ سمت مشرقی ـ میمنه) اعلان سول (۲٤ اگست ۳۲) .

سردار شاه محمود خان د حرب وزیر اروپا ته دعلاج لپاره ولاړ، او شهزاده محمد ظاهر خان دحرب د وزارت کفیل سو (عقرب ۱۱) .

سردار شاه ولیخان سفیر له پاریسه کابل ته راغی اودده سره غلا م‌نبی خان هم راغی (عقرب۱۱).

غلام‌نبی خان څرخی په کابل کی ووژل سو . (۸ نو مبر ۳۲م ۱٦ عقرب ۱۱) .

په پختیا کی دری خیل ولاړسول اوژربیر ته ددوی اغتشاش کښېنول سو (۲۱عقرب ۱۱ش اکتوبر ۳۲).

په قندهار کی پښتو ادبی انجمن افتتاح سو (پنجشنبه ۹ قوس ۱۱) دپښتو میاشتنی مجله یی هم نشر کړه (۲۰ دلو ۱۱) .

سردار محمد عزیز خان په مسکو کی افغانی سفیر په برلن کی لوی سفیر سو. (قوس ۱۱) .

عبدالحسین خان دروما سفیر په مسکو کی لوی سفیر سو. قوس۱۱

سردار محمدنعیم خان په‌روماکی افغانی وزیر مختار سو (قوس ۱۱).

د عراق اوافغانستان لومړی د مؤدت معا هده (۲۰ ستمبر ۳۲م ۲۸ قوس ۱۱) .

۱۹۳۳ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق

د ښکاری دری لار جوړونه ختمه سوه (جدی ۱۱) .

د دولتی خزانو اصولنامه خپره سوه (۱۷ میزان ۱۱) .

محمد گل خان مومند دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو او پرځای یی غلام فاروق خان دقندهار نایب الحکومه سو .(شنبه ۱۰ جدی ۱۱) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوکت بیک دترکیی لوی سفیر کابل ته راغی (جدی ۱۱) .

اعلیحضرت محمد نادر شاه وزارت معارف ته فرمان صادرکیء چی د ۱۳۱۲ ش کال له ابتداء څخه په معارفو کی دپښتو ښو ونی اقدام وکی (٦ دلو ۱۱) .

په بالا حصار کی دمکتب حربیه لپاره دودانی فرمان صادر سو. (حوت ۱۱) تهداب یی په۱۷ ثور ۱۲ کښېښېنو سو .

د افغانستان او برازیل دموذ ت معاهده په انقره کی امضا سوه . (۲حوت ۱۱ ۲۰ فروری ۳۳)

په ۱۳۱۱ کال دتلگراف خط په گرده افغانستان کی ۸۸۹۵ کیلو متره و .

د ۱۳۱۱ ش کال مالی عایدات ۱۳۳ مليو نه افغانی مصارف ۱۴۰ ملیونه او کسر اوه ملیونهو .

۱۳۱۲ ش
۱۹۳۳ م ۱۳۵۲ ق

د شیبر اودره ښکاری لارافتتاح سوه (حمل ۱۲) .

داستوانی او لیتوانی د حکومتو سره دافغا نستان دمؤدت معا هدی پهمسکو کهامضا سوی(جوزا-۱۲)

دخلع سلاح په کنفرا نس کی دافغا نستان نماینده سلطان احمد خان دانقری افغانی سفیر وټاکل سو (جوزا-۱۲) .

سر دار محمد عزیز خان په برلن کی افغانی سفیر ، دسید کما ل په تفنگچه وویشتل سو (۱٦ جوزا ۱۲ ش ٦ جون ۳۳) په پنجشنبی ۸ سرطان په کابل کی ښخ سو.

علی محمد خان دمعارفو وزیر د افغا نستان له خوا دلندن داقتصادیاتو په کنفرانس کی شامل سو (۲۵جوزا ۱۲)

په قند هار کی دحاجی میرویس‌خان دمزار گنبده داستاد نعیم جان په معماری جوړەسوه (جوزا -۱۲)

دفوائد عامه په نامه نوی وزارت تشکیل او الله نواز خان ئی وزیر سو (سرطان ۱۲)

دتجاوز دتعریف قرارداد دافغانستان -ایران -استوانی- ترکیه -رومانیه شوروی اتحاد- لیتوانیا ترمنځ په لندن کی امضا سو (جولائی۳۳-سرطان ۱۲)

دعلی آباددروغتون (رفقی سناتوریم) دجوړولو کار چی په ۱۳۱۰ ش شرو سوی و، په اسد (۱۲ ش) ختم سو.

حبیب الله خان طرزی په جاپان کی دافغا نستان وزیر مختار سو (اسد ۱۲)

دښکاری دری لار افتتاح سوه (۱۹ اسد ۱۲)

علی محمد خان په لندن کی افغانی وزیر مختار سو، او پر ځای ئی احمد علی خان وزیر معارف سو (سنبله ۱۲)

محمد عظیم منشی زاده د کابل د برتا نیا په سفارت کیدری تنەمړه کړل(۱۵ سنبله۱۲)دی په ۲۱سنبله آعدام سو .

رفقی سنا توریم دکابل په علی آبادکی افتتاح سو.(۱٤سنبله ۱۲)

خواجه هدایت الله دهزارەجات د مخنی رئیس تنظیمه پەکا بل کی اعدام سو (۲۲ سنبله ۱۲)

غلام جیلانی خا ن -شیر محمد محمد مهدی -فقیر احمد پەکا بل کی اعدا م سول .
(۲٤ سنبله ۱۲)

شر کت سها می افغان په کابل‌کی جوړ سو، چی دطلا درانیو لو او پلو رنی امتیا ز ئی در لو د (۲۸ سنبلی ۱۲)

دانگریزانو اوەو مندو جنگونه (میزان ۱۲)

دکابل دمکتب امانیه نوم‌استقلال او دامانی مکتب نوم نجات کیښول سو (میزان -۱۲)

اعلیحضرت محمد نادر شاه د دلکشا دمانی په چمن کی دعبد الخالق د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفنگچي په گولی شهید سو ،او په همدغه ورځ المتو کل علی الـلـه محمد ظاهرشاه دده زوی دافغانستان پاد شاه سو.
(۸ نومبر ۳۳م چهار شنبه ۱۶عقرب ۱۲د ماپښين دری بجی)

دترکیی لوی سفیر ممدوح شوکت بیگ په ۱۰ قوس اود المان نوی وزیر متخار تسمیکی په ۱۲ قوس ۱۲ خپلی اعتماد نامی تقدیم کړی .

عبدالخالق داعلیحضرت محمد نادرشاه قاتل په کابل کی اعـدام سو (۲۶ قوس ۱۲)

سردار محمد هاشم خان ته د پاچا فرمان صادر سو، چی دی صدراعظم دی، او ده خپله کابینه داسی معرفی کړه :سردار شاه محمود خان دحرب وزیر- فیض محمد خان خارجه وزیر- محمدگل خان داخله وزیر -فضل احمد خان عدلیه وزیر- احمد علی خـان دمعارفو وزیر- میرزا محمد خان د تجارت وزیر اود مالیی دوزیر کفیل الله نواز خان دعامو گټـو وز یـر محمد اکبر خان دطب مستقل مدیر- رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون مستقل مدیر (قوس ۱۲)

دپترولو دانحصار شرکت په کابل کی تاسیس سو (قوس ۱۲)

محمود طرزی دافغا نستان دصحافت او سیاست پلار په استانبول کـی وفات او ښخ سو (۲۲ نومبر ۳۳ م قوس ۱۲)

۱۹۳٤ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق

سر دار محمد قاسم خان په رو ما کی افغانی وزیر مختارسو (حوت۱۲)

دماورینو د مدیر یتونو اصو لنامه خپره سوه (۱۱ قوس ۱۲)

د شرکت سهامی افغان اودشوروی اتحاد دسو افغان تورك ترمنځ د۱۵۰ زروتنو بوری قرار داد لا سلیـك سو (حوت ۱۲)

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی عسکری قوماندان اوملکی آمر مقرر سو (حوت ۱۲)

دافغان- ایران سر حدی موافقـه د ترکیی دحکمیت مناو لپـاره امضا سوه (چهار شنبه ۱۷ حوت ۱۲)

عبد العلی مستغنی دملا رمضان هوتك زوی دافغا نستان مشهور شاعـر (۶۰) کلن پـه کابل کی وفات سو (۲۱ حوت ۱۲)

دپښتون شرکت پـه قند هار کـی افتتاح سو (۲۹ حوت ۱۲)

د ملـی شـــورا د دو همـی ور ی د انتخا بـا تو فرمان صادر سو (حوت ۱۲ش ۱۶فرور ی ۳٤ م)

په ۱۳۱۲ ش کال په گرد افغانستان کی (۳۷) مکتبونه وو چـی ٤۵۹۱ شاگردان او ۱۶۵ تنه معلمان ئی در لودل .

د ۱۳۱۲ ش کال مالی عایـدات ۱۰۸ ملیونه افغانی مصارف ۱۲۰ ملیونه کسر ۱۲ ملیونه و.

۱۳۱۳ ش
(۱۹۳٤ م ۱۳۵۳ ق)

د قره قلی انحصار ملی بانك ته وسپارل سو (مارچ ۳٤م حمل۱۳ش)

دبلخ دنوی ښار دودانی کار شرو سو (حمل ۱۳)

فریزر تتلر دانگلیس نوی وزیر مختار خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۲۰ حمل ۱۳ ش)

قاری عبدالله ته دملك الشعراء لقب ور کړ سو (حمل ۱۳)

د سویس دتقلیل سلاح په جرگه کی جنرال محمد عمر خان دحربـی ارکانو رئیس دافغا نستان له خـوا شامل سو (جوزا ۱۳ ش جون ۳٤)

دخارویو (مواشی) دمحصول اصولنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۳۱۳)

دگمر کـــو نو دمحصـول اصـــولنامه خپره سوه (ثور ۱۳)

د امریکا دااتازونی دولت ،افغانستان په رسمیت ومانه (۱۱ اگست ۳٤م ۲۹ اسد ۱۳)

دافغا نستا ن او مجـار ستا ند مودت معاهده(۲۵ اگست۳٤م۱سنبله ۱۳ ش)

شهزاده احمد شاه وزیر یـدیء (۲۳ ستمبر ۳٤م ۳۱ سنبله ۱۳ش)

په کابل کی داو لمپیك تولنه جوړه سوه (سنبله ۱۳ ش اگست ۳٤ م)

افغا نستان په مجمع ملل کی داخل سو (۲۵ ستمبر ۳٤م میزان ۱۳)

دافغا نستان خارجه وزیر فیض محمد خان دافغان- ایران سر حداتو تـه نژدی داعلیحضرت رضا شاه پهلوی حضور ته ور غیء (۲۲ میزان ۱۳)

دکابل په پوهنتون کـی دساینس پوهنځی افتتاح سو (۲۹میزان ۱۳)

جنرال فخر الدین التای د ترکیه دحکمیت مشر دافغان- ایران سرحدی شخړو دحل لپاره پهیکشنبه ۱۸عقرب ۱۳ کابل ته را غیء او په ۱قوس۱۳ هرات ته ولاړ .

دقند هار په سنگین کی دنهـر سراج دکیندلو کار بیا شروع سو (قوس ۱۳)

ریوتر له تهرانه په ۲۳ قوس ۱۳ یو خبر خپور کړیء چی دزور آباد پـه سرحد کی دافغا نستان خلکو پـر ایرانی خاوره حمله کړیده ،افغانی اخبارو داخبر ترتردید کړیء (۲٤قوس ۱۳)

مو لوی محمد بشیر هندی مهاجر او پهچمرکندکی دالمجاهد خپرونکی ووژل سو(قوس ۱۳ش دسمبر۳٤م)

سید کمال دسردار محمد عزیز خان قاتل پهبرلن کی اعدام سو(۲۲جدی ۱۳)

جنرال فخر الد ین التای خپـل سر حدی حکمیت تمام کړیء او پـه ۲۸ جدی ۱۳ دشوروی له خوا انقری ته ولاړ.

دهندو ستان دعسکری نما یش دلیدلو لپاره عبد الاحد خان فرقـه مشر او عبد الغفور خان فرقه مشر دهلی ته ولاړ(۲۸ جدی ۱۳)

دزور آباد پر شخړو دافغا نستان او ایران موافقه امضا سوه (٤دلو ۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلندن افغانی وزیر مختار علی‌محمد خان په سویس کی وزیر مختار او په بین المللی مجمع کی نماینده سو (حوت ۱۳)

الله نوازخان‌په المان کی‌وزیرمختار مقرر سو (حوت ۱۳)

محمد اکبر خان په روما کی افغانی وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

غلام یحیی خان دخارجه وزارت لومړی معین دطب مستقل رئیس‌سو (حوت ۱۳) .

محمد صادق خان مجد دی په مصر کی افغانی وزیر په حجاز کی هم‌وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

افغانستان دجامعه ملل دبنځو د خر ځولو دانسداد په مجاهده کی شامل سو (حوت ۱۳)

کابل او مزار شریف په تیلفون سره ونښلول سوه (حوت ۱۳) .

د ۱۳۱۳ ش کال مالی واردات ۱۲۰ ملیو نه مصارف ۱٦۱ ملیونه کسر ٤۱ ملیونه افغانی‌و .

دافغانستان ملکی تشکیلا ت په۱۳۱۳ ش کال داسی ؤ

ولا یا ت	حکو مات کلان	محلی‌حکو متو نه	علا قه د اری
۱- کابل	۳	۲۵	۳
۲- قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳- هرات	۲	۸	۱۹
٤- مزار شریف	۱	۱۲	۱۳
٥- قطغن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
٦- سمت مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷- سمت جنوبی	۰	٥	۲٥
۸- میمنه	۰	٥	٦
۹- فراه	۰	۲	٦

په ۱۳۱۳ ش کال په افغانستان کی گرده (۳۹) مکتبونه‌وو، چی ٦۱٥۷ تنه‌یی شاگرد دان او ۲۰٦ تنه معلمان‌وو .

میر احمدشاه‌رضوانی دشکو ستا ن افغانی او بها رستان ا فغا نـی او نورو کتابونو مؤلف په پیښبو ر کی وفات سو (۳٤م – ٥۳ق. ولادت یی په اکبر پوره کی ۱۲۷۹ ق)

سردار عبدالرحمن خان دسردار عبدالو هاب خان زوی چه عالـم ، فکور او شاعر سړی و، په‌فراه کی وفـات سـو ۳٤ م ۱۳ ش ٥۳ق (ولادت‌یی ۱۲۸۹ ق) .

۱۹۳٥ م ۱۳٥٤ ق

د افغا نستان او اتـحاد جماهیر شوروی تر منځ دمچخـو دمبار زی موافقه نامه ۱۲ مادی فیض‌محمدخان خارجه وزیر او ستارک د شوروی سفیر امضا کـړه . (۱٦ مئی ۳٥م ثور ۱٤) .

دامریکا لو مړی سفیر و هار نی بروگ کابل ته راغـی (ثـور ۱٤ مئی ۳٥) .

ملامحمد یعقوب فراهی دملامحمد خان نورزی زوی عالم او مؤلـف او شاعر په‌فراه‌کی‌وفات‌سو. (۱۳۱٤ش ٥٤ق) (ولادت‌یی ۱۲۸٤ ق) .
آثاریی : تذکره آتش فشان ـ گنج شهیدان ـ دیده یعقوب ـ حواشی پر اقلید س .

هورنی بروك دامریکا لومړی وزیر مختار، خپله اعتماد نامه تقدیم‌کړه. (۱۳ ثور ۱٤ــ می ۳٥).

دایران نوی‌لومړی سفیر علی‌اکبر بهمن خپله اعتماد نامه تقدیم کـړه (۱۸ثور ۱٤ ــمی ۳٥)

کرنل لارنس چی دافغانستان په اغتشاش ۱۳۰۷ ش کی لاس درلود په لندن کی مړسو (۲۸ ثـور ۱٤ مئی ۳٥) .

دکوټی لو یه‌زلزله وسوه‌چی‌په‌جنوبی افغا نستان کی‌هم اثروکیء (جمعه۹ جوزا ۱٤ جون ۳٥) .

دملی شورا اجلاس وپرانست‌سو (۸جون ۳٥ جوزا ۱٤) .

صحیه اود پست او تـلگراف او تیلفون وزارتونه تا سیس سـول، غلام یحیی خـان وزیر صحیه ، او رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون وزیر مقرر سو (جوزا ۱٤ جون ۳٥) .

دقندهار نهر سراج دهلمند لـه روده بیاجوړ اوافتتاح‌سو (دوشنبه ۲٦ جوزا ۱٤ــ جون ۳٥) .

عبدالر حیم خان دهرات نا ئـب سالار وزیر فواید عامه سو، اوپـر ځای ئی غلام فـاروق‌خان دهـرات نایب‌الحکومه مقرر سو (۲۷ جو زا ۱٤ــ۳٥)

دقندهار په باباولی کی دبریښنا کارخانه افتتاح سوه (سه شنبه ۱۷ سرطان ۱٤ــ جولائی ۳٥) .

دحاضری اصولنامه نشر سوه . (۱۰ سرطان ۱٤) .

د تجار تـی تقاوی او کوریـری اصولنامی خپری‌سوی ۱۰سرطان۱٤

ښاغلی محمد داؤد دقندهار ملکی اوعسکری مشر قند هار ته راغـی (جمعه ۲۷ سرطان ۱٤ــ جولایی ۳٥)

مفتی جزایری دمصر وزیر مختار په‌کابل‌کی خپله اعتمادنامه وړاندی کړه (۱٤ ش) .

سلطان احمد خان د افغانستان وزیر مختار په قاهره کی مقرر سو (اسد ۱٤ــ آگست ۳٥) .

محمد صادق‌خان مجد دی په جده کی وزیر مختار سـو (اسـد ۱٤ــ اگست ۳٥)

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد انورخان نایب سالار دحرب دوزارت معاون سو . (اسد ۱۴ – اگست ۳۵) .

دقندهار ادبی انجمن کابل ته نقل کړ سو، (اسد ۱۴– اگست ۳۵)

دقندهار دنوی ښار ودانی جوړی سوی (سنبله ۱۴ ستمبر ۳۵) .

انګریزانو ته دمو مندو قبیلو ولاړیدل. (ستمبر ۳۵ میزان ۱۴) .

له ګمرك څخه د دیپلو ماسی مالونو او بګاژونو دمعافی اصولنامه (۱۲ میزان ۱۴) .

دانګلیسی لښکرو پر مومندو باندی حملی وکړی، اود افغانستان اخبار وخپل تشویش وښو، که انګلیسی لښکر خانونه د ډیورنډ ښرید ته را رسوی دا به دافغانستان لپاره خطروی او به سرحدی قبیلو کی به عام غلا پورته سی (میزان ۱۴ –ستمبر ۳۵)

دایران خارجه وزیر کاظمی دهنا او قندهار له خوا کابل ته دسیاسی مذاکراتو لپاره په دو ستانه سفر ردغلی (۱۶عقرب ۱۴ ،نومبر ۳۵)

دبی وزلو دروزنی اصولنامه، اود عمومی ګټو لپاره داستملاك اصولنامه خپره سوه (۸عقرب ۱۴) .

کاغذی نوټونه د مالیی د وزارت له خوا خپاره سوه او اصولنامه یی هم خپره سوه(قو س ۱۴ دسمبر ۳۵)

دجاپان سفارت په کابل کی جوړ سو (نومبر ۲۵قوس ۱۴).

پرو فیسور غلام محمد خان مشهور نقاش په کابل کی و فات سو (قوس ۱۴– دسمبر ۳۵) .

دلوګر دسرخاب دم جوړ سو، چی دری لکه جریبه مځکه اوبوی (۱۹ قوس ۱۴– دسمبر ۳۵) .

۱۹۳۶ م ۱۳۱۴ ش ۱۳۵۴ ق

جاپان ته دلوړو تحصیلا تو لپاره یوه ډله محصلان وا ستول سوه (جدی ۱۴ جنوری ۳۶) .

دجو هری رنګو نو د راوړلو اصولنامه خپره سوه. (۲۵جدی ۱۴).

سردار علی شاه خان د قندهار عسکری او ملکی آمر مقر ر سو (۲۶ جدی ۱۴ جنوری ۳۶) .

عبد الصمد خان په روما کی د افغانستان وزیر مختار مقرر سو . (۲۴ دلو ۱۴) .

په قند هار کی دوړیو دسوداګری لپاره دوطن شرکت تا سیس سو. (حوت ۱۴– مارچ) .

د خارجی اتباعو د استخدام اصو لنامه خپره سوه(۱۱ حوت ۱۴).

سپه سالار شاه محمود خان دحرب وزیر، دعلاج لپاره اروپا ته ولاړ، او سردار شاه ولیخان د حرب دوزارت کفیل سو (۸ حو ت ۱۴ ما رچ)

د ۱۳۱۴ ش کال مالی واردا ت ۱۲۱ ملیونه مصارف ۱۳۴ ملیونه کسر ۱۳ ملیونه افغانیو .

په ۱۳۱۴ ش کال ۵۰ مکتبونه په افغا نستان کی و چی ۶۱۸۶ تنه شاګردان او ۲۰۹ تنه معلما ن یی لرل.

۱۳۱۵ ش
۱۹۳۶ م ۱۳۵۵ ق

د امریکا سره د مؤدت معاهده (۲۶ مارچ ۵ حمل ۱۵).

دشوروی اتحاد سره دعدم تعرض وتجارتی تړون (مارچ–۱۲حمل۱۵)

دشوروی نوی سفیر کوپر سکی اګریمان صادر سو (۱۵حمل ۱۵ش اپریل ۳۶) .

دافغانی ۱۶ورزش کارانو شمول دبرلن په اولمپیك تو لنه کی(۱۶حمل ۱۵– اپریل) .

شرکت سهامی ملی په بانك ملی تبدیل سو (۲حمل مارچ).

دملکی او عسکری مامورینو په معاش کی زیاتوب (دوشنبه ۱۷حمل ۱۵–مارچ).

د پل خمری د نساجی شرکت تاسیس سو (۱۶ثور ۱۵ می)

په کابل کی د ښځو سناتو ریم افتتاح سو (۲۵ جوزا –۱۵– جون ۳۶).

ددوا خانو اصو لنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۵) .

په قندهار کی دوړیو او بدلو کارخانه افتتاح سوه (۲۸ جوزا، ۱۵–جون ۳۶) .

په افغانستان کی لومړی قرآن شریف چاپ سو . (۱۰ سنبله ۱۵ – ستمبر ۳۶) .

دکابل پو هنتون دطب دپو هنځی تهداب په علی آباد کی کښیښول سو (۲۴ سنبله ۱۵–ستمبر ۳۶)

دهلمند د اوبو په باب کی دافغان ایران ګډ کمسیون په چخانسور کی ختم سو (۲۵ سنبله ۱۵ ستمبر ۳۶) .

په غزنه کی دحکیم سنایی دمزار تعمیر (۱۵ میزان۱۵ر۸ اکتوبر۳۶).

سر دار شاه محمود خان دحرب وزیر په مسکو کی (۳ میزان ۱۵– ستمبر ۳۶)

سردار محمدهاشم خان صدراعظم دعلاج لپاره اروپاته ولاړ (۱۹میزان ۱۵ – ۱۴ اکتوبر ۳۶) د صدراعظم وکیل سردار شاه ولیخان و .

د پست اصولنامه خپره سوه . (۷ میزان ۱۵) .

د پښتو در سمیت او ملی ژبی والی فر مان صا در سو، چی مامورین ئی تر درو کالو زده کی (عقرب ۱۵ نومبر ۳۶) .

د تابعیت اصولنامه خپره سوه. (۱۶ عقرب ۱۵) .

سید عبدالله د خارجه وزارت عمومی سیاسی مدیر په دریای آمو کی غرق سو (جمعه ۱۹ قوس ۱۵ د سمبر ۳۶) .

د شورای ملی د دریمی دوری لپاره د وکیلانو د انتخاب په شاهی اعلان سره امر وسو (۱۵ جدی ۱۵ د سمبر ۳۶) .

په ۱۳۱۵ ش کال په افغانستان کی ۹۲ مکتبو نه و، چی ۹۲۷۵ تنه شاګردان او ۳۰۹ تنه معلمان ئی لرل .

د ۱۳۱۵ ش کال مالی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف هم ۱۶۱ ملیونه افغانی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکابل د ۱۳۱۵ ار تزا قی مواد:
اوبه ۲۴۶۲ خرواره ــ غــو بی
۳۳۰ ــ نری وریجی ۱۴۵۲ ــ پنډی
وریجی ۵۹۵ ــ ماګه ۸۸۴ ــ ماش
۱۵۲ کورت ۱۰۹ خرواره ــ پسونه
۱۶۵۱۵۹ . وزی ۲۱۰۲۸ غویـی
. ۱۵۶۷

میرزا سکندر نقاش د میرزارضا
هروی نقاش شاګرد په هرات کــی
وفات سو . (۱۳۱۵ ش) .

دمصر د وزیر مختار عبدالرحمن
عزام اګریمان صادر سو (حــــوت
۱۵ مارچ ۳۷) .

۱۳۱۶ ش .

(۱۹۳۷ م ۱۳۵۶ ق) .

یو ولس ترکــی منصبداران د
عسکری چارو لپاره استخدام سول
(۶ حمل ۱۶ ش ۲۷ مارچ ۳۷) .

سردار احمد علی خان په تهران
کی افغانی لــوی سفیر او سردار
محمد نعیم خان وزیر معارف سو
(۱۷ حمل ۱۶ ش اپریل ۳۷) .

د نفتــو د استخــراج لپــاره د
افغانستان او انلانتک اکسپلو ریشن
شرکت تړون ۲۳ مادی (ثور ۱۶ش
اپریل ۳۷) .

سردار محمد نعیم وزیر معارف
د انجمــن ادبــی رئیس سو (۲۵
جوزا ۱۶ ش مئی ۳۷) .

د انګلستــان د پاد شاه د تاج
اغو ستلو په جشن کی په‌پار یس
کی د افغانستان مختار وزیر سردار
شاه ولیخــان او عبدالصمد خان د
روما وزیــر مختــار او سردار
سدالله خان‌ذشاهی فر قـــــــی
قــومنــدان د افغانستان لــه خــوا
اشتراک وکــی (۱۲ مئی ۳۷ م
جوزا ۱۶) .

د افغانستان ــ ایران ــ عــراق
ترکیی تر منځ د سعد آباد تــړون
امضا سو (۱۷ سرطان ۱۶ ش ۷
جولائی ۳۷) .

پښتو ټــولنــه په کابــل کــی
افتتاح سوه او انجمن ادبی ورسره
ګډ سو (سرطان ۱۶ جــون ۳۷)

په زرغون ښار او کته واړکی
ځنی قبایل ولاړ سول ، مګــر ژر
مطیع سول (سنبله ۱۶ شں اګست
۳۷) .

دالمان دنور نبــرګــت په جــرګه
کی عبدالمجید خان د ملــی بانک
رئیس او محمــد احسان هــوایــی
قومندان شرکت وکــی (۸ میزان
۱۶ ش ۱ اکتوبر ۳۷ م) .

پر پښتو ژبه بانــدی د وینا و
ټولنــه د فیض محــمد خان وزیــر
خارجه په وینا د کابل په سینماکی
افتتاح سوه (۱۰میزان ۱۳ــ اکتو بر)

شیر احمد خان د دولت وزیر
مقرر سو (۱۷ میزان ۲۰ اکتوبر)

د شرقی اتفاق شورا په جینوا
کی د سعد آباد د تړون د مملکتو په
ګــډون وسوه (۲۱ ستمبر ۳۷)

د چکوسلواکیا سره د مــؤدت
معاهده لاس لیک سوه ۲۰ میزان

۱۶ ش ۱۴ ستمبر ۳۷ م) .

د افغانستان او برازیل د مؤدت
معاهده په پاریس کی امضا سوه .
(۱۸ عقرب ۱۶) .

د هند د تجارتی وکالت اداره
په کابل کی جوړه سوه (۱۵ عقرب
۱۶ ش ۸ نو مبر ۳۷ م).

عبدالشکور خان پخوانی قاضی
القضات په قند هار کی وفات سو
(۲۰ عقــرب ۱۶ ش ۱۳ نــومبــر
۳۷ م) .

د ابن سینا د ۹۰۰ کال تلینه په
کابل کی وسوه (۲۰ عقرب ۱۶ش
۱۳ نومبر ۳۷ م) .

د ترنګزو حاجی صاحب په آزاد
سرحد کی وفات سو (قوس ۱۶ش
نومبر ۳۷ م) .

د بی سیم تلګراف دستګاه پــه
میمنه کی و درول سوه (۱ قوس
۱۶ ش ۲۳ نومبر ۳۷) .

په کابل کی شرکت ارزاق افتتاح
سو (جدی ۱۶ د سمبر ۳۷).

پــه کابل کــی د میوی شرکت
افتتاح سو (جدی ۱۶ ش د سمبر
۳۷) .

د کونستنتین الکزند رویــچ د
شوروی لوی سفیر اګریمان صادر
سو (۵ جدی ۱۶ د سمبر ۳۷) .

د افغانستان او ترکیی د مؤدت
اواقتصا دی‌تړون تر لسو نورو کلو
پوری په انقره کــی تجــدیــد سو
(۱۰ جدی ۱۶) .

۱۹۳۸ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۷ ق

د کــابــل پــوهنتــون د طب د
پوهنځی لومړی دله‌محصلان راووتل
(۱۵ جدی ۱۶ش ۵ جنوری۳۸).

دمعارفو وزارت دپښتو درسـی
کتابونو په تالیف شرو وکړه (۲۰
جدی ۱۶ ش ۱۰ جنوری ۳۸ م) .

د کابل په ارګ کی کتابخانه
تاسیــس سوه (۲دلو ۱۶ شں ۲۱
جنوری ۳۸ م) .

د چک وردګ د بریښنا کــار
خانــه جــوړه سوه (۱۹ دلــو ۱۶
فروری ۳۸) .

محمد ګل خان مومند د پښتو
قاموس په کــابل کــی چاپ کیء
(۱۳۱۶ ش).

د ۱۳۱۶ ش کال دولتی عایدات
۲۲۰ ملیونه اومصارف هم دغونی‌و.

د لوفت هــنزا طیارو هفتګــی
الوتنی د کابل او برلن تــر منــځ
شرو سوی (۱۳۱۶) .

په ۱۳۱۶ کال په افغانستان‌کی
۱۵۰ مکتبونه و ، چی شاګردان‌ئی
۱۷۵۲۶ تنه او معلمــان یــی ۵۸۴
تنه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۷ ش .
(۱۹۳۸ م ۱۳۵۷ ق) .

د قره قلی انحصاری شرکت په کابل کی جوړ سو (۱۰ حمل ۱۷).

د بدخشان او پامیر لار جوړول شروع سوه (۱۰ حمل ۱۷) .

دودانیو شرکت (۱ باگ) د افغانستان او چکو سلواکیا په‌گډه په کابل کی جوړ سو (۱۱ حمل ۱۷ ش ۲ اپریل ۳۸) .

دشوروی دولت دمزار اومیمنی او هرات قونسل خانی او د افغانستان دتا شکند او مرو قو نسلگری لغوسوی(۱۲ حمل ۱۷ ش ۱۳ اپریل ۳۸) .

د جاپان سره د افغانستان تجارتی تړون وسو (۱۸ حمل ۱۷ ش ۹ اپریل ۳۸) .

د شوروی اخبار داتور چی د افغانی سفارت یو غړی د روس او جاپان اختلاف تودوی رد سو، او افغانستان پردی خبره دشوروی دولت ته پرو تست وکی (۲۸ حمل ۱۷ ش ۲۸ اپریل ۳۸) .

د قند جوړولو او پېړولو انحصاری شر کت په کابل کی‌جوړ سو ،(۳۱ حمل ۱۷ش اپریل ۳۸).

علامه اقبال‌دلاهور مشهور شاعر اوپوهاند وفات اوپه لاهور کی‌ښخ سو، دده پروفات په ټول‌افغانستان کی تاسف وسو. (۳ ثور ۱۷ش ۲۲-اپریل ۳۸).

دلته بند لار دجلال آباد پر خوا جوړه سوه (۸ثور ۱۷ش اپریل۳۸).

دخوشحال خان مکمل کلیات په قندهار کی عبدالحی حبیبی چاپ او خپور کیء ۱۱۲۸ مخه (جوزا ۱۷ش مئی ۳۸ م) .

داکار دقندهار دملکی او عسکری مشر ښاغلی محمد داؤد په حمایت وسو .

د افغانستان او شوروی تر منځ دمضرو خزندو ددفاع موافقت نا مه په کابل کی امضا سوه (۲۶ مئی ۳۸م جوزا ۱۳۱۷ش) .

دافغانستان‌هوایی‌قوا په‌خریداری سوو طیارو له ایتالیا- برتانیا څخه تقویه سول اود هوا بازی دزده‌کړی لپاره محصلان برتانیا- شوروی اتحاد - ایتا لیا ته واستول سوه اووسلی هم رانیولی سوی‌دمی ۳۸- جوزا ۱۷).

محمد علی‌خان قندهاری دافغانستان دشطرنج قهر مان سو (جوزا ۱۷- جون ۳۸) .

په شنوارو کی د محمد افضل عبدل خیل سرکوبی (۵ سرطان۱۷ جولایی ۳۸) .

سعدی شا می او محمد علی چی له هنده د اغتشاش لپاره سلیمانخیلو ته راغلی و هند ته وتښتیدل ۱۰ سر طان ۱۷جولایی۳۸

دپښتو مستعجل دارالمعلمین په کابل کی جوړ سو . (۱۲ سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دکوچی یاغیانوسرکوبی (سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دافغانستان اوترکیی دمؤدت معاهده تجدید سوه (۲۴ جون سرطان۱۷).

دنیلو داستخراج شر کت انلا نـه اکسپلور یشن دخپله قرار داده‌څخه دخپینو سیاسی چارو له سببه انکار وکیء او خپله عذر نامه یی وړاندی کړه (۱۴ اسد ۱۷ش ٦ اگست ۳۸)

د افغانستان او ایران د پست موافقه نامه په کابل کی امضا سوه (۱۰-اسد ۱۷ ش ۲-اگست ۳۸).

عبدالرحیم خان دوزیر په رتبه د صدارت معاون او عبدالحسین خان دفوایدعامه وزیر او عبدالمجید خان دتجارت وزیر او میرزا محمد خاند مالیی وزیر سو (۲۳ سنبله ۱۷ش ۱۴ ستمبر ۳۸) .

باقر کاظمی د ایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړا ندی کړه، (۲۵ سنبله ۱۷ش ۱٦ستمبر ۳۸) .

د سیاسی علو مو یوه اکاډمی په کابل کی دوزارت معارف له خوا جوړه سوه (۱۱ میزان ۱۷) .

دافغانستان خارجه‌وزیر دانگلیس خارجه وزیر ته دفلسطین په باب دزیرمی تلگرا ف ولیږه (میزان ۱۷ اکتوبر ۳۸) .

دهند خارجی سکرتر سراو بری متکاف کابل ته‌راغیء ، پراقتصادی او سرحدی اقوامو اود فلسطین پر شخړو ئی دافغانستان‌دخارجه‌وزیر سره خبری و کړی (میزان ۱۷ش اکتوبر ۳۸ ش).

غازی مصطفی کمال اتاترك په پنجشنبه ۱۸ عقرب ۱۷ ش ۱۰ نومبر ۳۸م په استانبول کی وفات سو او دده پاتا په افغانستان کی په ډیر افسوس وا خیستله سوه او په جنازه کی ئی سردار شاه‌ولیخان اشتراك وکیء.

سردارفیض‌محمد خان په تر کیه کی افغانی لوی سفیر مقرر سو (۲٤عقرب ۱۷ش ۱٤ نو مبر ۳۸)

علی محمد خان وزیر خارجه سو (۵ قوس ۱۷ ش)

سلطان احمدخان په‌مسکو کی‌افغانی لوی سفیر سو (۸ قو س ۱۷ ش)

محمد قاسم‌خان‌دهرات‌نائب الحکومه سو .(۲۵ قوس ۱۷ ش)

۱۹۳۹ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۸ ق

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی دتنظیم رئیس سو (۱۰جدی ۱۷ش ۱۷ جنوری ۳۹)

په قند هار کی دعبد القادر خان‌خټك پښتو دیوان لومړی پلاد ښاغلی محمد داؤد په حمایت دعبد الحی حبیبی په تصحیح او اهتمام دمقدمی سره خپور سو.

دانه ملیونه افغانی دصنعتی پلان لپاره منظوری سوی،چی دپنبی‌کرلو اود اودلو کارپرمخ‌بوزی (دلو۱۷ش ۱۱ فروری ۳۹)

دهامند داوبو دویشنی تړون دایران له سفیره سره په خارجه وزارت کی ترتیب سو(٦دلو ۱۷فروری۳۹)

چي وروسته ملی شورا هغه رد کیء دسیاسی علومو اکا ډیمی دحقوقو پــه فاکولته تبدیل سوه (۸ حــوت ۱۷ ش ۲٤ فروری ۳۹) .

د۱۳۱۷ ش کال دولتی وار دات ۱۷۳ملیونه مصارف ۱٦۳ ملیو نـــه سپمالس ملیونه وه.

په ۱۳۱۷ ش کال په افغا نستان کی ۲۲۸ مکتبونه‌و ، چی ۱۸۸۷۷ شاګردان او ۸۳۳ معلمان یی‌لرل .

۱۳۱۸ ش

(۱۹۳۹ م ۱۳۵۹ ق)

د افغا نستان **لوی سفیر سردار** شاولیخان له‌پاریسه کابل‌ته راغیء (۵ حمل ۱۸ش ۲٦ مارچ ۳۹) .

په زمینداور کی **محمد افضــل خان** علی زی یاغی او **ونیول سو (۱حمل** ۱۸ ش ۲۱ مارچ ۳۹)

محمد نوروز خان په‌ایران کی‌افغا نی لوی **سفیر** او احمد **علی خان په‌لندن** کی وزیر مختار او **ذوالفقار خان په** جاپان کی وزیر **مختار مقــرر سول** **(۱۰ حمل ۱۸ ش ۱ اپریل ۳۹)**

دتجارت دوزارت نوم په **ملی اقتصاد** بدل سو (۱۵ **حمل ۱۸ش ۱۵اپریل** ۳۹)

دعراق دپاچا امیر **غــازی دمړینــی** تعزیت په‌کابل‌کی (۲۰ حمل ۱۸ش **۲۰ اپریل ۳۹)**

سر دار **احمد شاه خان وزیر دربار** دایران دولیعهد دواده **په مراسمو** کی ګډون وکیء **(۲۰ حمل ۱۸)**

وزیرخارجه علی‌محمدخان دسعدآباد دتړو ن په مجلس کی د شمـــو ل لپاره تهران ته ولاړ **(۱۳ حمل ۱۸)**

شیر محمد خــان ناشر **دقطغن او** **بد خشان** نائب الحکومه **په کابل‌کی** وفات سو(۲۸حمل ۱۸ش **۱۸اپریل** ۳۹) .

دقندوز دتیلو کنبلو **فابریکه‌افتتاح** سوه **چی** هره ورځ **پنځلس زره‌کیلو** کالکی کاروی (۱۰ **ثور ۱۸ش ۱می** ۳۹)

په **کابل** کی **دعمران شرکت جــوړ** **سو** (۱۸ سرطان ۱۸شس ۱۱جولائی ۳۹ م)

دافغا نستان **او هالینډ دمودت‌معاهده** **(۲٦ جولائی ۳۹م ۲اسد ۱۸)**

دافغا **نستان او المان دتجا رتی** **مبا دلاتو او تادیاتو تړون (۱۰ اسد** ۱۸ ش ۳ اګست ۳۹) .

ملا پاینده **محمدچی دهډی داستاد په** نامه **مشهور** اود **مــلا نجم الــدین** مرحوم **خلیفه و په کابل کی وفات** سو (۲۰ اسد ۱۸ ش اګست ۳۹) .

سر دار **علی شاه خان دقنــده هــار** ملکی او **عسکری** مشر **مقــرر سو** **(۹ سنبله ۱۸ش ۲ ستمبر ۳۹)**

په شاهی‌فرمان‌په دوهم**عمومی جنګ** **کی دافغا نستان کامله بیطرفی‌اعلان** سوه (۱۳ سنبله ۱۸ ش ٦ ستمبر ۳۹)

سر دار **محمد نعیم خان وزیر معارف** د **صدارت عظمی معاون مقــرر سو** (۱۳ سنبله ۱۸) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام فاروق خان دداخله **وزارت‌وکیل** سو (۱میزان۱۸ ش۲۳ ستمبر۳۹) محمد اسماعیل خان **دکابل والــی** **سو (۱ میزان ۱۸ ش)**

په ۱۳۱۸ کال دغه اصو **لنامی خپری** **سوی :**

(۱) تر**ډمونو او ولو لاندی کیدونکو** **مځکو دخرخولو اصو لنامه ۲۲میزان**

(۲) دنمارو**الیو دمحصو لاتو اصولنامه** ۱۰ قوس

(۳) دپاسپورټ اصو لنا مه.

عسکری قــوا ښه **تجهیز سول** **(۱۳ اکتوبر ۱۹ میزان ۱۸)**

دپښتو لومړی مفصل ګرامر **په کابل** کی **دمحمد اعظم ایازی له قلمه‌پښتو** ټولنی **چاپ کیء (عقــرب ۱۸ شس** نومبر ۳۹ م)

آقای **سهیلی** دایران **لوی سفیر** په کابل کــی **مقرر سو، (٤عقرب** ۱۸ش ۱۸ **اکتوبر ۳۹)** .

په کابل کی د سید **جمال‌الدین** افغان‌دسلمی تلینی**مراسم اجراسول** (قوس ۱۸ش۹ دسمبر ۳۹) .

په کابل کی**وزارت معادن تاسیس** **او** رحیم **الله‌خان یی وزیرمقرر سو** **(۱٦ قوس ۱۸ش دسمبر ۳۹)** .

د **مطبوعاتو مستقل ریاست پــه** کابل کــی جــوړ او **صلاح الدیــن** سلجوقی‌یی **په کابینه کــی مستقل** رئیس ســو، (٤ **جــدی ۱۸ش ۲٦** دسمبر ۳۹).

دعسکری مکلفیت **قانون نافذسو** (۱۲ **جنوری ٤۰ جدی ۱۸)** .

دکابل رادیو ۲۰ کیلوواته‌منځنی خپه افتتاح سوه (۱۲ جــنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

۱۹٤۰ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق

د ملــی شورا د څلورمــی دوری دوکیلانو د ټاکنی لــه پاره **اعــلان** خپور سو (۱ دلو ۱۸) .

دپښتو **لومړی جیبی قاموس پــه** قندهار کــی **دلعل محمد کاکــړ او** **عبدالحی حبیبی‌له‌خوا چاپ او خپور** سو (دلو ۱۸م).

د۱۳۱۸ ش **کال** دولتــی **وار دات** ۱٦۷ ملیونه مصار ف ۲۰۰ ملیونه کسر ۳۳ ملیونه **افغانی و** .

په ۱۳۱۸ ش کال په افغانستان کی ۳۱۲ **مکتبونه‌او ۵۰ زره‌شاګردان** او ۱۵۰۷ **تنه معلمان‌وو** .

په دغه **کال** دافغانستان **دقره‌قل** تجارت له‌**امریکا** سره **شروسو، چی** ګــرده صـــاد **رات ۶۰۸، ۱۷۱۱** ډالره‌وه .

محمد **عبیدالله خان افغا ن دهند د** پښتنو تاریخ (**یادګار سلف) پــه** **ډهلی کی چاپ کیء (۱۸ش).**

میرزا **محمدجان دمیرزااسعیداحمد** زوی **دکابل شاعــر** او **محاسب او** **خطاط** په **عاشقان وعارفان کی ښخ** **سو (۱۸ ش) ده دامیر شیرعلی‌خان** دولیعهد په تبر **یك کی هــم یــوه** قصیده **ویلی‌وه ۱۲۹۰ ق** .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۹ ش
۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق

ملا محمد یوسف هراتی دقندهار سابقه دار معلم په گرشك کی وفات سو (حمل ۱۹ مارچ ۴۰)

دافغا نستان بانك اساس نامه‌خپره سوه (۵ جوزا)

دتجارت داطاقو اصو لنامه خپره‌سوه (۵ جوزا)

د۱۳۱۹ ش کـال دولتـی واردات ۱۴۸ ملیونه مصارف ۱۷۲ ملیو نه کسر ۲۴ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۱۹ ش کال په افغا نستان کی ۳۲۴ مکتبونه ۶۰ زره شاگردان او ۱۹۹۰ تنه معلمان وو.

په دغه کال دقره قلی صا درات ۳۵۴، ۶۷۴، ۴ ډالرو ته ور سیده.

میرزا خداداد ثاقب دمزار شر یف فارسی شاعر وفات سو (یکشنبه۱۳ ذی الحجه ۵۹ق).

میر زا محمد اسحاق زرین قلم دغوث الدین زوی دکـابل خـطا ط وفات سو (۱۹ش)

داحمد شاه ابدالی پښتو دیوان د عبد الحی حبیبی په ترتیب اواهتمام پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل)

۱۳۲۰ ش
(۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق)

دچك وردگ دبریښنا کار خانه چی په ۱۳۱۶ ش کال شرو سوی وه بریښنا یی ۴۴ زره ولټه کابل‌ته جاری سوه (حمل ۲۰) .

دبوری اوقند اونساجی شرکتونه جوړسول (مئی ۴۰– جوزا ۲۰ ش).

دا فغانستان او شور وی اتحاد تجارتی قرار داد(۲۹ جولایـی ۴۰م اسـد ۲۰).

دافغانستان تاریخ په دوه ټوکه کی زرمخه په فارسی ژبه داحمدعلی کهزاد تالیف چاپ اود تاریخ ټولنی خپور کی، له‌قبل التاریخ څخه بیاد اسلام تر راتگه .

۱۹۴۱ م ۱۳۲۰ ش ۱۳۶۰ ق

اقتصادی پلان اعلان سو چی په ۵کالوکی به‌افغانستان ۵۰فیصده‌خپل دلباس اړتیا او ۸۰ فیصده به‌دبوری اړتیا پوره کوی (جنوری ۴۱جدی– ۲۰) .

ژو زف هاکن فرانسوی‌مستشرق چی‌له ۱۹۲۴م څخه‌یی په افغانستان کی تاریخی تحقیقات کـړی وو ، داسپانیا دشمال غرب په دریاب‌کی په کښتئ کی ډوب سو (۲۴فروری ۴۱ حوت ۲۰) .

دپښتو جیبی قاموس (لس زره لغتونه)دمحمد اعظم ایازی تا لیف، پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل) .

دعسکری مکلفیت نوی اصولنامه خپره سوه (۱۴ میزان ۲۰) .

د ۱۳۲۰ ش کال دولتی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف ۱۶۶ ملیو نه کسر (۵) ملیونه افغانیو .

د ۱۳۲۰ ش کال افغانستان ۳۳۱ مکتبونه ۶۴ زره شاگردان ۲۱۹۰تنه معلمان درلودل .

۱۳۲۱ ش
۱۹۴۱ م ۱۳۶۱ ق

افغا نستان خپله بیطرفی په‌دوهم جهانی جنگ کی بیا تـایید کـړه (۲۸ جولائی ۴۱سرطان ۲۱)

افغا نستان دبر تانیا او شـوروی اتحاد په غـو ښتنه جـر منیان او ایتالو یان له مملکته وایستل(۱۹ اکتو بر ۴۱ میزان ۲۱)

حاجی‌ولی محمدمخلص دسلطان‌محمد زوی دقند هار تکړه نقاد پښتوشاعر هلته ۶۲ کلن وفات سو (۳دلو ۲۱) (ولادت ئی قند هار ۱۲۵۹ ش)

شیخ محمد رضا هروی خطاطنقاش، منجم ،مورخ او شاعر په کابل کی وفات سو. (۱۵ صفر ۶۱ ق)

دپښتنانه شعراء لو مړی ټـوك دعبد الحی حبیبی تالیـف دپښتو ټولنی له خوا په کابل کی چاپ سو.

په ۱۳۲۰ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) دتجارت اصو لنامه ۳۰ جوزا

(۲) دتجارت دثبت‌اصو لنامه۳۰جوزا

(۳) دتجارتی دفتر ونو اصو لنا مه ۸سرطان

(۴) ددلالی اصو لنامه ۲۳سرطان .

(۵) دافلاس او دیوالی توب اصولنامه ۱۵ قوس.

د ۱۳۲۱ ش کال دولتی واردات ۱۰۳ ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیو نه کسر ۶۰ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۱ ش کال افغـا نستان ۳۴۲ مکتبونه ۷۲۲۰۳ شا گردان او ۲۵۴۸ تنه معلمان لرل.

۱۳۲۲ ش
(۱۹۴۳ م ۱۳۶۲ ق)

قاری عبدا للـه ملك الشعراء د حافظ قطب الدین زوی په کابل کی ۷۵ کلن مړ او ښنخ سو (جمعه۹ثور ۲۲) ولادت ئی کابل ۱۲۸۸ ش و.

دافغا نستان قو نسلگری‌په‌نیو یارك کی افتتاح سوه (۱۵ مئی ۴۳ م)

د افغانستان لومړی وزیر مختار عبد الحسین عزیز خپله اعتماد نامه دامریکا رئیس جمهور ته وړاندی‌کړه (۵ جون ۴۳ جوزا ۲۲) .

د ۱۳۲۲ ش کال دولتی واردات ۱۱۷ ملیونه مصارف ۱۸۰ ملیونه کسر ۶۳ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۲ کال ټول د قره قلـی صادرات ۸۳۹ ، ۱۸۰۱ پوسته پـه ۶۹۰، ۰۸۳، ۸ ډالره قیمت وه.

سرا ورل ستین مشهور انگلیسی مستشرق او پوهاند په کابل کـی مړ اوښنخ سو(سه شنبـه ۲ عقـرب ۲۶ اکتوبر ۴۳)

دسعد آباد تړون تر پنځو کـالـو وروسته پخپله تجـدیـد سو (۲۸ دسمبر ۴۳ قوس ۲۲)

په ۱۳۲۲ ش افغا نستان پـه ۳۵۳ مکتبو کی ۱۲۶، ۸۴ تنه شا گردان او ۲۴۵۴ معلمان لرل.

دلوی احمد شاه بابا شرح حال دمیر غلام محمد غبار تالیف په‌کابل کی په فارسی چاپ سو ۳۵۲ مخه.

۱۹۴۴ م ۱۳۲۲ ش

د افـغا نستان او چین دمـودت معا هده لاسلیك سوه (۵ مـارچ حوت ۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۳ش
(۱۹٤٤ م ۱۳٦٤ ق)

دهرات لوی مسجد نوی تر میم او تزئین سو.

دپښتو شاعر عبد العلی اخندزاده خالوزی کاکړ دملا عبد الخالق زوی دملا عبدالر حمن لمسی پـه۱۹۳۰ م دخان قلات قاضـی القضات، پـــه ۱٦ شوال ٦٤ق دپښین په خالوزو کی وفات او ښخ سو (ولادت ئـی خالو زی ۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق)

میر سید عالم محمد دامیـر سید عبد الاحد زوی دبخارا پخوانی پاچا په‌کابل کی ٦٤ کلن و فات او پـــه شهدای صا لحین کی ښخ ســـــو (شنبه ٥ جمادی الاولی ٦۳ق ۹ثور ۲۳) دده جلوس پـه بخـارا کـی ۱۳۲۹ ق.

میر محمد علی آزاد دقاضی میـر محمد حسن زوی دفارسی شاعر او منشی او مولف په کابل کی وفات سو (پنجشنبه ۲۰ ذیحجـه ٦۳ ق ۱٥ قوس ۲۳) ددەولادت‌په بالاحصار کی رمضان ۱۲۹٥ ق.

دسید جمال الدین افغانی تابوت له استانبوله کابل ته را وړل سو او په پوهنتون کی ښخ سو(یکشنبه ۱۰ جدی ۲۳)

پټه خزانه دپښتو تذکرهٔ شعراء د محمد هوتك تـالیف (۱۱٤۲ ق) د عبد الحی حبیبی په اهتمام کشف او لـه کابلـه چـاپ او نشر سوه (۲۳ ش)

دعبد الرؤف بینوا تـالیف پښتنی میر منی په کابل کی چاپ سو.

د ۱۳۲۳ ش کال دولتی واردات ۲۱۹ ملیونه مصارف ۱٦۷ ملیو نه سپما ٥۲ ملیونه وه.

په ۱۳۲۳ ش کال د افغا نستان پـه ۳٤۸ مکتبو کی ۸۷،٥۳۹ تنـه شا گردان او ۲٥۲۲ تنه معلمان‌لرل.

د۱۳۲۳ کال ټول دقره قلی صا درات ۱،۹۱۰،۰۱۹ پـــو ســـتــه پــــه ۱۲،۷۱۱،۲٦٥ ډالره وه

۱۳۲٤ ش
(۱۹٤٥ م ۱۳٦٥ ق)

د پښتو ادبیاتو تاریخ لو مـری ټوك دعبدالحی حبیبی په قلم لـــه کابله چاپ سو.

دوهم ټوک ئی په ۱۳٤۲ ش کال په‌کابل کی چاپ‌سوی دی ع .

حاجی اسماعیل سیاه د اخونـد ملاعبدالاحد نوروزی هرو ی زو ی، ظریف او ناقد شاعر (متخلص پـه گوزك) دفارسی دیوان خاوند پـه هرات کی وفـات سو (۱۰ عقـرب ۲٤ش ۲٦ ذی قعده ٦٤ ق)

د ده ولادت په کرخ کی ۱۲۷۲ق‌و.

غلام جیلانی اعظمی دخوشدل‌خان یو پلزی زوی شاعر او لیکوال پـه کابل کی مړ سو (سه شنبه ۲٦قوس ۲٤ق شـ ۱۳ محرم ٦٥ ق) د ده ولادت : ۱۳۱٦ ق.

د ادبیاتو فاکولتـه دمعارفـو د وزارت له خوا جوړه سوه او لومړی رئیس یی عبد الحی حبیبی وټاکل سو.

د ۱۳۲٤ ش کال دولتی واردات ۲۲٦ ملیونه مصارف ۲۲۹ ملیو نه اودړی ملیونه افغانی کسر دی .

په ۱۳۲٤ ش کال افغا نستان‌په ۳٤٦ مکتبو کی۹۳،۲۷۹ تنه‌شاگردان او ۲٥٤٦ معلمان لرل.

په دغه کال ټول دقره قلی‌صادرات ۳،٤۰٦،۳۷٥ پــو سته پــه ۲۷،۰۲۱،۱۳٤ ډالره وه.

په ټول افغا نستان کـی ۷٦٦٦ حقوقی او ٦۱۱۳ جزائی دعاوی په محکمو کی فیصله سوی وی.

په ۱۳۲٤ کال دغه اصو لنا می نشر سوی :

(۱) دخارجی اتباعو دمسا فر ت او هستو گنی اصو لنا مه ۱۷ دلو

(۲) دملکی مامورینو او متقاعد ینو اصو لنامه ۱٤ قوس

(۳) دابتدایی او مرافعی او تمییزد دعوا گانو دمیعاد تاکنه ۲۷ سنبلـه

(٤) دملی صنعتی مؤسسو دکار او کار گرانو اصو لنامه ۲٤ جدی.

۱۳۲٥ ش
(۱۹٤٦ م ۱۳٦۷ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد سر حدی مـوافقت نامه د سر دار سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر او مولوتف وزیر خارجه له خوا په مسکوکی (٥) مادی او یوپروتوکول امضاء سوه (۱۳ جون ٤٦ جـوزا ۲٥)

سر دار محمد هاشم خان صدراعظم دناروغی په سبب استعفاء وکړه او پرځای ئی سپه سالار شاه‌محمودخان

صد راعظم سو (۹مئی ٤٦ جوزا۲۵)
داایران سره هوایی موافقه وسوه (۲٦ میزان ۲۵)
په‌ملل متحدکی دافغا نستان لومړی نماینده عبد الحسین خان شامل‌سو (۱۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)
دملل متحد عامی غونډی داافغانستان ګډون په هغه موسسه کی وما نــه (۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)
عبد الرحیم خان دعامو ګټو وز یــر دحکومت دمخالفت په تور ونیول‌سو (۲۹ جنوری ٤٦ جدی ۲۵)
دکابل پوهنتون دطب او حقوقو او ادبیاتو دفا کو لتو په‌شمول جوړسو (۲۵ ش)

په ۱۳۲۵ کال دغه اصو لنا می خپری سوی .

۱ــ دعایداتو دمالیاتواصو لنا مه
۲ــ د حکومت د اداری چــارو د عمومی تفتیش اصولنامه ۱۰ ثور .
۳ــ دملکی مامورینو دمحاکمی‌اود محکمو دتشکیل اصول ۷ جوزا .

په ۱۳۲۵ کال ټولــه د افغا نستان ساتلی طلاوی دنیویا رك په‌فدرا ل بانك‌کی (۹۳۷،۷٦۷) او نسه طــلا په(۷٦۳، ۲۳۵، ٤۳۵) افغا نی‌قیمت وه اوهم (۱۸٦۹٤۵) مســـکو کـــی طلاوی په (۵۱۸۰٦۵۰) ګر مه وز ن او (۵۱۲۵٦٤۷۳۵) افغانــی قیمــت موجودی وی .

په ۱۳۲۵ کال ټول د قــره قلــی صادرات ۱،۵۹۸،۲۸۹ پوستڅه پــه ٤۲۲، ۱۹۸، ۲۱ ډالروه .

په ۱۳۲۵ کال افغا نستان پــه ۳۲۹ مکتبوکی ۳٤٤، ۹۳ شاګردان او ۲٦۷۷ تنه معلمان درلو دل .

د ۱۳۲۵ ش کال ګــرده دولتی عایدات ۳۳۸ ملیونه مصار ف ۳٤٤ ملیونه اوکسر ٦ ملیونه‌افغانی وی.

په ۱۳۲۵ کال دافغا نستان ځینی احصائیی :

پو سته‌خانی : ۲۳٦ پیاده رو ٤۲ موټر رو .

محکمی :

۱ تمیز + ۱۰ مرافعــی + ۱٦۱ ابتدائی = ګرده ۱۷۲ .

ما لی د وایر : ۷ مستو فیه + ۳ سر بنته داری + ۱٦٦ کنترو لــی اداری = ګرده ۱۸٤ .

پښتو ملکی کور سونه : ګــرده ٤٤٦، معلمانئی ۲۰۹ــ زده کوونکی ۱۳۳۸۰ .

نشر الصوت : پوبروډ کاستهنګ ناشر الصوت ۱۳ــتر احصائیی لاندی شخصی راډیو ګانی ۳٦۲۰ .

دنخی کار خــانــو محصـــو ل : ۷۲٤،٦۹۳، ۱۰امتره ټوکر او۲۸۰۲۱ ټلچی صابون .

د کابل نقلیات: ۳۸۷۵ بایسکله ۸٦۲ تیزرفتار موټرونه، ۱۳۲۱لاری ۷۵۱ ګاډی، ټوله دکراچیو او موټر سایکل سره = ٦۸۲۵ .

د کابل حیوانات: ۷٦۷، ۳،۸۸۰

دزراعت دائری : ولایات ۹ + امتحانی قوریه ۲ + سیروم ســـازی ۱ + د خارویوروزنه ۱ + دکرنی‌ازموینښت ځایونه ٤ = ټول ۱۷ .

دکابل ودانی : کورونــه ۹۵۰۰ سرایونه ۱۱۲ــ دکا نونه ۵٤٦۲ ــ حمامــونــه ۲۷ــ یــخــــــدان ۱۵ داوبو نــلو نــه ۱۵۲ کیلو متره ــ مسجدونه ۲۰۰ .

معادن : دتالقان مالګه۱،۱۳۲،۸٦٤ سیره ــ داندخوی‌مالګه ۱،۲۰۹،٦۷۲ سیره ــ دهرات دغو ر یان ما لــګه ۸٤٦،۲۹٤ سیره ــ دتاشقرغان مالګه ۱۱۳،۲۸۱ سیره ــ دقندهار مــالګه ۱۲۰،۰۰۰ سره ــ دغو ر بند مالګــه ٤٤۰۰سیره مساوی‌ټوله۳،٤۲٦،۵۱۱ سیره ــ دبــرین سکاره (۱۷٦۸۸) سیره.

دحکو متوداداری: نائب الحکو مګی ۷ اعلی حکام ۳ لــوی حاکـــمان ۲۲ لومــړی درجه حاکمان ۲۰ دوهـــمه درجه ۳۳ــدریمه درجه ۳۸ــخطرمه درجه ٤۱ــ علاقه‌داری ۱٤۲ــ ټوله ۳۰٦ .

قضا: په‌ټول‌افغانستان‌کی ۲٤۷۵ حقــوقـــی او ۱۸۷۲ جـــزایـــی فیصلی سوی وی .

دکابل نفوس: چی‌دبوری کوپون یــی ا خیستــی دی (۱۰٦،۱۹۱) تــنه .

دخارجی ټو کر واردات :
۰۲۸، ۹٤۸، ۹۱ متره.

دامریکا اوړه: ٤۱۲، ۲٦۵ سیره
خــارجی بوره: ۸۸٤، ۲۷۰ سیره
روغتونونه: ۱۹۲، ۳۷۱ تنورجوع کړیده

دکابل ښار دکانونه:
دډوډی هوټلو نه ۳۵ــ سماوار چی ۱۵۱ ــ کلچه پزی ٤٤ ــ وریجی‌والا ۵۰ ــ کبابی ۳۵ ــ سابه والا ۳۵ پالوده والا ۵۹ ــ میوه والا ۵۳ ــ بقال ٤۰۸ ــډوډی والا ۱۰٤ــ بنیــه ګــر ۱٦۵ ــ قنــاد ۱۵۱ ــ عطــار ۱۷۵ــزرګر ۱۷۷ــدرملتو نونه ــ۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۶ ش .
(۱۹۴۷م ۱۳۶۸ ق)

د افغانستان او شوروی دراډیو تلګرافی معاهده ۱۶ مادی په کابل کــی امضاء سوه (۱۳ اپــریل ۴۷ حمل ۲۶) .

دافغانستان و فــــد تا شکنــد ته ورسیدی چی د شوروی مملکته سره سرحدونه و ټاکی (۲۴ اپریل ۴۷م ثور ۲۶).

ځکه چی دهندوستان ویش ومنل سو، نو افغانستان برتانیا اود هند حکومت ته ولیکل، چی دافغانستان له سر حداتو تر ابا سینه پوری خلك پښتانه دی او ښایی چی دوی پخپله دافیصله وکړی، چی آزاد پاتیږی، که له افغا نستان یاهندیاپا کستا نه سره ګډیږی (۱۳جون۴۷ جوازا۲۶).

برتانیا افغانستان ته جواب ورکی چی د ۱۹۲۱ کــال پــه تړون کــی سرحدونه منل سوی دی، نو ځکه هندو ستانیا نو ته دقدرت دانتقال پــه وخت کــی باید افغانستان په شمال غربی سرحد کی هــیڅ ډول مداخله و نــه کړی (۳ جولایی ۴۷ سرطان ۲۶) .

افغانستان دپښتو نستان د خلکو دحــقوقــو مــطالبه بیا برتــانیاتــه وکړه(۱۰ جولایی ۴۷ سرطان ۲۶).

سردار شامحمود خان صدراعظم لــندن ته ولاړ (۲۶ جولایی ۴۷ م اسد ۲۶) .

سردار شاه محمود خان نیویارك ته ورسیدیء (۳ ــ اګســـت ۴۷ م اسد ۲۶) .

ایران په سیستان کی دهلمند د اوبو دلږوالی‌شکوه وکړه (۱۸ستمبر ۴۷م سنبله ۲۶) .

افغا نستان دپښتنو په طرفداری دپاکستان دشاملیدو پر خلاف دملل متحد غونډه کی رای ورکړه . (۳۰ستمبر ۴۷ میزان ۲۶) .

د افغانستان او سویډن د مؤدت معاهده (۲۲ــ اکتوبر ۴۷م۲۸ میزان ۲۶).

نجیب‌الله خان دافغانستان نماینده دپښتونستان دخکلو دحقوقومذاکره د پاکستان د مشرانو سره وکــړه (نومبر ۴۷ عقرب ۲۶) .

دصافو او نورستانیانو د جنګ په بندو نه کی دعسکر و مدا خلــه (۲۹ نومبر قوس ۲۶) .

۱۹۴۸ م ۱۳۲۶ ش ۱۳۶۹ ق

عبد الحسین عزیز د افغانستان نماینده په کشمیر کانفرانس کــی وغوښته چی‌دقبایلی‌سیمو پروضعیت باندی د افغــانستان ســره مشوره رسمی (۲۲ جنوری ۴۸ دلو ۲۶).

په ۱۳۲۶ کال دغه اصولنا مــی خپری سوی .

۱ــ دترافیك‌اصو لنامه ۱۷سنبله.
۲ــ دښاروالیواصو لنامه۱۰سنبله.
۳ــ دعسکری جزااصولنامه۳میزان.
۴ــ دعسکری محاکماتو اصولنامه ۱۳ میزان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۳۲۶ ش کال دولتی واردات ۲۸۱ ملیونه او مصارف ۲۸۳ ملیونه کسر دوه ملیونه افغانیو .

په ۱۳۲۶ ش کال افغانستان په ۳۳۸ مکتبو کی ۹۸،۶۳۱ شاګردان او ۲۷۴۷ معلمان لرل .

په دغه کال ټول دقرقلی صادرات ۲،۴۱۶،۲۰۸ پوسته‌په ۱۶،۲۵۰،۹۹۷ ډالره وه .

دکابل صحی اداری: سناتوریم ۲ دکوچنو روغتون۱ــ دښځو روغتون۱ دبندیانو روغتون۱ ګرزنده روغتون۲ عمومی روغتو نونه ۳ــ ګــــرده ۲۱ شفاخانی :قنــدهار ۵ــ مـــــزار ۶ هرات ۷ قطغن ۸مشرقی۵ میمنه ۳ فراه ۲بدخشان ۱ = ګــــــرده ۷ دکابل ښار ۲۱ مساوی ګر ده ۶۷

۱۳۲۷ ش
۱۹۴۸ م ۱۳۶۹ ق

سردار محمد نعیم خان په‌ایتازونی کی دافغانستان‌لوی سفیر مقررسو: (۱ اپریل ۴۸ حمل ۴۷ حمل ۲۷)

شاه عبدالله بدخشی د بــــدخشان د جـــــر م د میـــــر مــحـمــد سید خـــان زوی چی لیــکوال او محقق سړی و په کابل کی په ۲۶ حمل ۱۳۲۷ ش وفات سو (ولادت ئی په‌جرم بدخشان کی ۱۳۳۰ ق)

محمد یحیی نادم میمنه وال د دیوان خاوند شاعر په میمنه کــی ۷۹ کلن وفات سو (سه شنبه ۷ ثور ۲۷) .

سر ګیلیس سکوائر په کابل‌کی د بر تانیا سفیر سو (۲۳ اپریل ۴۸ ثور ۲۷) .

سردار فیضــ محمد خان پــه بر تانیا کی د افغانستان لوی سفیر سو (۶ می ۴۸ ثور ۲۷).

دامریکا وزارت مختاری په کابل کی په لوی سفارت بــدله سوه او لو مړی لوی سفیر ای‌ــپــالمیـــــر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۵ جون ۴۸ جوزا ۲۷) .

افغانستان په راډیو او مطبوعاتو کی د پښتونستان تحریك شروع کیء او پاکستان‌خان عبدالغفار خان بندی کیء (۱۶جون ۴۸جوزا ۲۷)

د افغان او شوروی اتحاد ګــډ کمسیون د سرحداتو ټاکنه بشپړه کړه او موافقت نامه ئی امضا سوه (۲۹ ستمبر ۴۸ سنبله ۲۷) .

کسر شپږ ملیونه افغانی و .

د ۱۳۲۷ ش کال دولتی واردت ۳۱۱ ملیونه مصارف ۳۱۷ملیو نــه

پــه ۱۳۲۷ ش کــال پــه ۳۲۵ مکتبو کی ۶۶۰ ، ۹۸ شاګردان او ۲۷۵۸ معلمان وو .

په دغه کال ګرده د قــرقلــی صادرات ۸۶۶ ، ۳۶۵ ، ۱ پوسته‌په ۲۲،۶۰۵،۷۲۱ ډالره وه.

په دغه کال د مالګــی واردات مالیه وزارت ته (۳۵۷، ۴۲۲ ، ۱) اود ډبرینو سکرو (۱۹۵ ، ۵۶۱) افغانی وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه کال کی د کابل د سینما گانو عایدات (۲٦۹ ، ٤۸۷ ، ۱) افغانی وی .

په دغه کال افغانستان له خارجه ۱٤۱،۳۵۱ بوری بوره ٥ـ٤٤،۰۹۸ سیـــره په (۳۹٦، ٤٦٥، ٤۱) افغانی را نیولی وه . او داخلی د بغلان بوره لـه ... ، ۳۲ ټـنو لیدبو څخـه ٤۲،٦۸۳ بـــو ر ی ٥٤۷،۲۲٥ سیره سوی وه.

درا ډیواصو لنامه خپره سوه(۱٥اسد) داحمد تو کلی کتاب (روابط سیاسی ایران وافغانستان)له‌تهرانه چـاپ سو (۲۷شس)

۱۳۲۸ ش
(۱۹٤۹م ۱۳۷۰ق)

خارجه وزارت‌وویل چی‌دپاکستانی گورنرجنرال دالخبره‌چی‌قبایلی‌سیمی دپاکستان نه‌جلاکیدونکی برخی دی دجناح‌د۱۹٤۸م له‌وینا سره مخا لفه ده (۲٤مارچ ٤۹م ٤ حمل ۲۸).

د افغانستان شارژ دافرپه کراچی کی د وزیرستان پربمباری بانـدی دپاکستان حکومت تـه غـاوو کـی (۲ اپریل ٤۹ حمل ۲۸) .

لویس ډر یفیوس پـه کابل کـی دامریکا لوی سفیر سو (۲۰ اپریل ٤۹ ثور ۲۸) .

افغانستان پر سرحداتو باندی د پاکستان خواته دگاډیو تګ‌راتګـ ‌بندکیء (٤ جون).

پاکستانی طیارو پرمغلگی بمباری وکړه او ۳۲ تنه افغانان یی‌مړه‌کړل اود افغانستان حکومت پردی واقعه سخت احتجاج وکی (۱۲ جون ٤۹ جوزا ۲۸) .

افریډ گاردنر په کابـل کـی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۰ جـون ٤۹ جوزا ۲۸) .

فیض محمد خان دافغانستان لوی سفیر پـه لندن کی وویـل، چـی افغانستان به‌دپاکستان سره دخپلی شخړی د فیصلی لپاره د بـرتانیا کو مك وغواړی،مگر پاکستان‌وویل: چی په سرحدی صوبه کی دمخه د خلکو رایه اخیستله سویده ، اود داکار دپاکستان په داخلی چاروکی مداخله‌ده (جوزا ۲۸) .

د شورای ملی اومه دورهـ چـی آزاده شوراوبلله سوهـ افتتاح‌سوه (۳۰ جون ٤۹ ســـر طـــان ۲۸).

دپاکستان خارجه وزیر وویـــل : چی پاکستان به‌دافغا نستان‌سره د اقتصادی همکاری خبری وکی، خود قبایلی سیمو مسئله به‌ردکړی. (۱۱ جو لایی ٤۹ سر طان ۲۸).

د افغانستان ملی شورا ډیورند لین ردکیء، اود پښتو نستان‌دخلکو جهادیی دآزادی لپاره تاییدکیء .

(۲٦ جولایی ٤۹م اسد ۲۸) .

مولوی سیف الرحمن الکوزی د افغانستان قاضی عسکر ۱۱۰ کلن دپیښور دچار سدی پـه دوابـه او مهتره کلی کی وفات او ښخ سو . (شنبه ۷ جـمادی الاولـــی ٦۹ ق ۱۳۲۸ ش) .

د سوات والی میانگل عبدالودود

خپل زوی عبدالحق جهان زیب خپل جا نشین کیء اودریاست حکمرانی ور وسپارله سوه (۱۲ دسمبر ٤۹ قوس ۲۸) .

۱۹٥۰ م ۱۳۲۸ ش ۱۳۷۱ ق

د افغا نستان او هند دروغـی او مؤدت معاهده وسوه (٤جنوری ٥۰م ۱٤ جدی ۲۸)

افغا نستان دچین دخلکو حکومت په رسمیت وپیژاند (۱۳ جنـوری ٥۰ جدی ۲۸)

سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر خپله اعتماد نامه پـه مسکو کـی د شوروی اتحاد مشر ته وړاندی کړه (۲٦ جنوری ٥۰ دلو ۲۸)

دافغا نستان پاد شاه پـه رسمی میلمستیا مصـر تـه ولاړ (۸ مـارچ ٥۰ حوت ۲۸)

۱۹٤۹ م ۱۳۲۸ ش ۱۳٦۹ ق

دمنهاج سراج جوز جانی دطبقات ناصری کامله نسخه دعبـد الحـی حبیبی په تعلیق او تحشیه په لاهور او کوټه کی سنگی چاپ سوه.

دوهمه طبع ئی له کابله دوه ټوکه او مکمله ۱۹٦۳ ر ۱۹٦٤ م

د ۱۳۲۸ ش کال دولتی وار دات ۳۲۹ ملیونه مصارف ۳۳٦ ملیونه‌او کسر اوه ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۸ ش کال په ۳۲۸ مکتبو کی ۹٥،۹۸۲ زده کوونکـی او ۲۸۳۳ ښوونکی وو.

په دغه کال گرده دقـره قـلـی صا درات ۱،٦٥٦،٦۱٦ پو سته په ۱۰،٤۳۷،۲۳۷ ډا لره وه.

په دغه کال‌مالیه‌وزارت‌ته دمالکی عاید ات (۲،۰۲۷،۹۲۰) اود ډبرینو سکرو (۱،۱٦۰،۹۸۷) افغانی او د کابل د سینما گـانـو عـا یـدات (۱،٦٥٥،۸۸۷) افغانی اود دولتی ملا کو عایـد ات (۱،٦٥٤،۳۸۹) افغـانـی اود گـمـرك مـحصـول (۱۳٥،۹۲۲،۸۸٥) افغا نی وی. او افغا نستان ته گرده (۲،۹٦٥،۹۰۷) گیلنه پټرول را وړل سوی وو.

دافغا نستان بانك دارا ئی:

طلا ٥۱۲،٥۸٤،۹٥٥

نقره ٦٤،٥٦۸،۲۸٥

خارجه اسعار ۱٤۱،۷۸۳،۷۲۱

دولتی نوټ ۱۷٥،۹۳۷،۱۳٥

مسکو ك ۱،۳۸٦،۹۷۳

بانکی نوټ ۸٥،۳۹٦،۷۲٥

گرده (۹۸۱ ،٦٥۷،٦۹٤) افغانی.

دافغا نستان بودجه :

دمځکی او څاروو مالیه	۱۱٤ملیونه
د گمرك محصول	۱٥۰ رر
پر عایداتو مالیات	۳٥ رر
دبانکو گټی ۱٥	ملیو نه
دو لتی انحصا رات	۱٦ رر
کا نونه او متفرقات	٦۰ رر
گرده عایدات	۳۹۰ رر

مصارف هم دغونی دی.

دافغا نستان دبرینښنا دپیدا ښت اندازه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجبل سراج اوبه ۱۰۰۰ کلیواته
دچك وردگ اوبه ۳۳۰۰ رر
دقند هار اوبه ۳۳۰ رر
د هرات اوبه ۹۰ رر
ویزلی ۱۵۰کلیواته
د پغمان ۵۰ رر
دپل خمری ۴۸۰۰ رر
د سروبی ۲۴،۰۰۰ رر
ټوله تخمینی دبر یښنا قوه (۳۴) زره کیلواټه .

دافغا نستان صادرات خارج ته:
وچه میوه ۴۰ زره ټونه
قیمت ۱۲۵ ملیونه افغانی
لنده میوه ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۵ ملیو نه افغا نی
عقاقیر او لرگی ۱۵ زره ټونه
فیمت ۴۰ ملیو نه افغا نی
پنبه ۱۲ زره ټو نه
قیمت ۱۲ ملیو نه افغا نی .
قره‌قلی اونور پوستونه ۲ملیونه
قیمت ۲۵۰ ملیو نه افغا نی .
وړی ۸ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه‌افغانی .
غالی ۶۰ زره متر مربع
فیمت ۷ ملیو نه افغانی .

نور مواد ، کو لمی ، کمبلی، پو ستین ، څرمن ۵ ملیونه افغانی.

اودلی شیان شل ملیو نه افغانی.

گرده صادرات :یولك ټونه او تخمینی قیمت‌ئی ۵۵۰ ملیونه افغانی

دافغا نستان دمځکی له۳۰۰،۰۰۰ مربع میل ځخه فقط پنځمه بر خه‌آبی یاللمی کرل کیږی چه له‌هغه ځخه ۱۹۱،۰۰۰ ټو نه غنم ۱۲۸،۰۰۰ ور بشی ۳۴۷،۰۰۰ جو ار۲۵،۰۰۰ پنبه ۳۵،۰۰۰ قندی لبلبو۲۵،۰۰۰ ور یجی – ۱۸۹،۵۰۰ حبوبات – ۱۰۰،۰۰۰ ټونه‌میوی اخیسته‌کیږی.

دافغا نستان واردات لکه کالی ، بوره، چای، دواوی، دخا نیات، ماشینونه ، موټرونه ،دبریښناسامان د ودانی لوازم، لوښی، فلزات اونور تر ۳۰ زره ټونه.

څلور ملیونه گیلنه تیل.

ټول: ۵۰۰ تر ۶۰۰ ملیونه افغانی

دکانی او مصنوعی مالگی پیدا ینبت ۱۵ زره ټونه په لس ملیونه افغانی، کانی سکاره لس زره ټونه په لس ملیونه افغانی.

د افغانستان بانكسرمایه ۱،۱۸۲ ملیونه .

دکاغذی نوټ خپرونه ۸۴۵

د نیویارك په ریز رو بانك کی پشتونه (۷۶۷، ۹۳۷) اونس‌طلا .

دکابل په خزانه کی(۶۵۰، ۵،۱۸۰ گرامه)

بی سکی طلا او (۱۸۶ر۹۴۵) مسکوکه طلا .

او (۵۶۷،۰۰۰، ۶۴) مسکو ك نقره .

دریز رو بانك دطلا قیمت : (۷۳۵ ، ۵۶۴ ، ۵۱۲) افغا نی

(د افغانستان بانك رسمی راپورټ ۱۳۲۸ ش) .

په ۱۳۲۸ ش کال د افغا نستان

نفوس ۱۲ ملیو نه تخمین سوی دی .

په ۱۳۲۸کال دغه اصو لنا می خپری سوی :

۱–دنکاح اوسنتی اوواده اصولنا مه ۸حمل .

۲– دپاتا مراسم ۲۸ حمل .

۳– دصنایعو دتشویق اصولنامه ۳۰ حمل .

۱۳۲۹ ش
(۱۹۵۰م ۱۳۷۱ ق)

د افغانستان پادشاه په ر سمی میلمستیا ایران ته ولاړ (۲۷ مارچ ۷ حمل ۲۹) .

د افغانستان حکو مت وغوښتل چی دپاکستان‌دلوی سفارت غړی دی ددی ځای قوانین نه‌ماتوی (۲۶مارچ ۵۰م۶ حمل ۲۹) .

د افغانستان او شوروی داجناسو دمبادلی موا فقت نامه ۱۴ ما د ی امضاء سوه (۱۷ جو لا یی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دمتحدو ملتو دتخنیکی امداد ډله کابل ته راغله چی په انکشافی‌پلانو کی مشوره ورکی (۲۲ جون ۵۰ سرطان ۲۹) .

جون ۱۹۵۰ – اپریل ۱۹۵۲ م جوزا ۱۳۲۹ – ۱۳۳۱ ش دقندهار په شمال شر قی ۴۰ کیلو متری دهله کی دارغند او پر رود یو بم جوړ سو: لوړتیا ۵۰ متره – اوږد والی ۵۳۰ متره– پسور ۱۰متره– ظرفیت یوملیون جریب مکعب– د بم نس ۳۰۰، ۲۵ جریب– دبم داوبو اوږد والی ۱۸کیلو متره– پسوریی اوسط ۲کیلو متره– مځکه تر اوبو لاندی ۴۸۰،۰۰۰ جریبه – دبریښنا قوه ۶۴۰۰ کیلواته .

د یونسف سره دسلو زرو ډالرو دامداد قرارداد د کوچنیانو دمړینی دلږولو لپاره (۱۱ جولا یی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دافغانستان او اتحاد شوروی د څلورو کالو تجارتی قرارداد (۱۸ جولایی ۵سرطان ۲۹).

دافغانستان اوشرق اردن دمودت معاهده (۲ ستمبر ۵۰م ۱۰ سنبله ۲۹ ش) .

د افغانستان او لبنان د مودت معاهده (۶ ستمبر ۵۰م ۱۴ سنبله ۲۹ ش) ..

د افغانستان او سوریه دمودت معاهده (۱۲ اکتوبر ۵۰م ۱۹ میزان ۲۹ ش) .

د سردار شاه محمود خان نوی کابینه داسی‌اعلان سوه :(۱۴اکتوبر ۵ میزان ۲۹) .

ښاغلی محمد داؤد دحرب وزیر علی محمد خار جه و ز یر – عبدالاحد داخله وزیر– محمد نوروز مالیه وزیر– میر سید قاسم عدلیه وزیر – عبدالمجیددمعارفو وزیر – میر محمدحیدر دملی اقتصاد وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام فاروق صحیه وزیر- محمداکرم دفوایدِ عامه وزیر- محمد نعیم‌دکانو وزیر .

له افغانستا نه یهود اسراییل ته‌لاړل (اکتوبر ۵ میزان ۲۹).

افغانستان دپاکستان‌داتور ردکی چی په ۳۰ ستمبر ددی خای قبایلی یا عسکری خلك تر سرحداتو تیر سویدی (۲٤ اکتوبر ۵عقرب ۲۹).

لاوومنارو شخه چی دهرات پـــه مصلاکی پاتـه وی یـوه ونړیده . (چهار شنبه ۱۸ دلو ۲۹) .

۱۹۵۱ م ۱۳۲۹ ش ۱۳۷۲ ق .

د امریکا دمتحده ایالاتـو سـره دتخنیکی مرستی قرارداد (۹فروری ۵۱ حوت ۲۹) .

جارج میریل دامریکا لوی سفیر کابل ته وتاکل سو (۱۹ مارچ ۵۱م ۲۸ حوت ۲۹) .

د ۱۳۲۹ ش کال دولتی واردات ۳۹۷ ملیونه مصارف هم دغونیو .

پـه ۱۳۲۹ ش کـال پـه ۳۳٤ ښوونځو کی ۷۸۸، ۹۹ زده کوونکی او ۳۰۰۷ ښوونکیوو .

په دغه کال کـی گـرده مالیات برعایدات ۲٤۹ ملیونه وه . دمځکو مالیه ۱۷۹ر ٤۲٦ ر۲۸- دمواشـــی مالیه ۲۸،٤۷۱،۲۷۲- اصنافی مالیه ۰۲٦، ٤۲۸- او گـــر ده مـالیـه (٤۷۸، ۳۲۵، ۵۷) افغانی‌وه .

د افـغـا نستان بانـك دا رایی ۱۳۲۹ ش :

طلا ۸۱٤، ۵۰۲، ۵۱۲ افغانی .

نقره ۲۸۵، ٦۰۳، ٦٤ رر

خارجه اسعار ۹۵۲، ۱۳۱، ۳۵٦ افغانی .

دولتی نوټ ۹۰۲، ۹۸۰، ۱۷۵ افغانی .

مـسـکـــو ك ۵۵۲ ، ۳۲٤، ۱ افغانی .

بانـکی نـوټ ۸۱۵، ۵۱۷، ۷۱ افغانی .

گـــر ده ۰٦۲،۳۲۰ ، ۱،۱۸۲ افغانی .

دافغانستان بانك‌مفاد ٤۲،۱۰۷،۲۰٦ افغانی .

داسعارو قیمتونه (۱۳۲۹ ش) .

سل‌ډالره پەرسمی قیمت۱٦۷۵- افغانی. پەآزادقیمت ۲۰۹۵- افغانی.

سل هندی کلدا ری قیمت ۳۵۱ افغانی په آزاد قیمت ٤۳۹ افغانی

سل پاکستانی‌کلداری قیمت ۵۰٦ افغانی پەآزاد قیمت ٦۳۳ افغانی.

سل‌سویسی فرانکه قیمت ۳۸۷ افغانی پەآزادقیمت ٤۸٤ افغانی.

۱۳۳۰ ش
۱۹۵۱ م ۱۳۷۲ ق

سردار شاه‌محمودخان صدراعظم امریکا ته په رسمی میلمستیا ولاړ (۲۵ اپریل ۵۱ ثور ۳۰) .

دملل متحده کومك دشمال دنفتو دکشف لپاره (۲۸ مئی ۵۱جوزا۳۰)

۱۹۵۲ م ۱۳۳۰- ۳۱ .

صوفی عبدالحق بیتاب دعبدالاحد عطار زوی ته چی په ۱۳۰٦ق دکابل پـه قصاب کوچه کـی زیږیدلی و . دملك‌الشعراء لقب‌ورکړسو (۱۸دلو ۳۰ ش) .

سید صدیق‌گوهری دمزارشریف دسیدعثمان زوی شاعر او خطاط او نقشبندی صوفی ٦۸ کلن په‌مدینه کی وفات او په جنت البقیع‌کی ښخ سو، (۳۰ ش) .

د افغانستا د پنبی تولیدات چی پخوا شپږ زره ټنه‌وو، اوس ۱۳زره ټنو ته ورسیده .

د ۱۳۳۰ ش کال‌واردات اومصارف ۳۸۸ ملیونه افغانی وی .

په ۱۳۳۰ ش کال په ۳۹۷ نارینه مکتبو او ۱۱ د ښځو مـکتبو کـی ۹۳،۳٦۷ متعلمان او ۵۳۷۱ متعلمات او ۲۸۷۸ معلمان او ۲۵۰ معلمات‌وو.

د ۱۳۳۰ کال ترپایه دافغانستان دقـره‌قلی صـادرات ٦٦۳ ، ۹۲۱ پوستنه .

د پنبی صادرات ۵۰۰ ټنه شو روی اتحاد ته - ۱۵۰۰ ټنه هند ته -۱۰۰۰ ټنه جرمنی ته .

۱۳۳۱ ش
۱۹۵۲ م ۱۳۷۳ ق

افغانستان د اتحاد شوروی هغه نوټه ردکړه، چی گوندی دملل‌متحده دتخنیکی امداد متخصصان دشوروی سرحدونه نږدی کوم فعالیتونه‌کوی (۲۳ ستمبر ۵۲ میزان ۳۱) .

۱۹۵۳ م ۱۳۳۱ ش ۱۳۷۳ ق

امریکا دغنمو رانیولو لپاره یونیم ملیون ډالره پور افغانستان ته‌ورکی (۸ جنوری ۵۳ جدی ۳۱) .

د هند سره هوایی موا فقتنامه وسوه (٦ دلو ۳۱ ش) .

سلطان احمد خان خارجه وزیـر مقرر سو. او علی‌محمد خان پوا ز ی دصدارت معاون پاته سو (۱۸ مارچ ۵۳ حوت ۳۱) .

د ۱۳۳۱ ش کال دولتی واردات ٥٤٦ ملیونه مصارف ۵۳۵ ملیونه افغانی کسر ۹ ملیونه افغـا نـی

په ۱۳۳۲ ش کـال د نارینـه وو ښوونځی ۵۲۸ دښځو ښوونځی ۱۷ وو، چی په دغو کی ٦۲۲، ۹۹ تنه هلکان او۲٦۳ ، ٦ نجونی‌وی، معلمان ۳۰٦٤ تنه‌وو‌ښځی ښوونکی‌یی ۲۸۷ تنی‌وی .

۱۳۳۲ ش
(۱۹۵۳ م ۱۳۷٤ ق

سردار شاه‌محمود خان دناروغی په سبب له صدارت نه استعفا وکړه او ښاغلی محمد داؤد ته دکابینې جوړولو فرمان صادر سو (٦ ستمبر ۵۳ سنبله ۳۲).

ښاغلی محمد داؤد خپله کابینه داسې اعلان کړه:

علی محمد دصدارت عظمی معاون- محمد عارف ددفاع وزیر- سردار محمد نعیم خارجه وزیر- عبد الملك دمالیه وزیر کفیل- عبد الحکیم د فواید عامه وزیر- عبدالمجید د معارفو وزیر - غلام فاروق صحیه وزیر - محمد یوسف دکانو وزیر - شمس‌الدین مجروح دقبایلو مستقل رئیس - میر محمد یوسف دزراعت مستقل رئیس- صلاح الدین سلجوقی دمطبوعاتو مستقل رئیس.

سردار محمد هاشم خان چې له ۱۹۲۹ څخه تر ۱۹٤٦ م پورې صدراعظم و، په کابل کې وفات سو (۲٦ اکتوبر ۵۳ - ۳ عقرب ۳۲).

دامریکا دصادراتو- وارداتو بانك اتلس نیم ملیونه ډالره دهلمند د سیمې دانکشاف لپاره‌پور افغانستان ته ورکړی. (نومبر ۵۳ قوس ۳۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم، پاکستان ته دامریکا عسکری امداد، دافغانستان دروغی‌اود ساتنی لپاره خطرناك وګاڼه (۳۰ دسمبر ۵۳جدی ۳۲)

دهلمند پر رود دکجکی لوی دم جوړ سو (۵۳ م ۳۲ ش ۷۳ ق)

ظرفیت ئې ٦،۳۰۰،۰۰۰ جریب مکعب.

لوړتیا ۱۰۰ متره.

پلنوالی: لوړ ۱۰ متره، کښته ۲۰ متره.

د دم نس: ٦۰،۰۰۰ جریبه.

د اوبو اوږدوالی ۵۸ کیلو متره.

تر اوبولاندی مځکی : ۵۵۰،۰۰۰ ایکړه.

میرزا میر آقا حسینی هروی خطاط دمیر محمد کاظم زوی په هرات کی وفات سو. (۲۲ سرطان ۳۲)

دپل خمری کار خانې د۱۵ زرودوکو نیو ماشینونه پر کار سوه.

د گل بهار د او دلو کار خانه چه ۱۸۰۰ دستگاه هونه او ٦۰ زره دوکه لری .

او د کاله ۵۸۵۰ ټنه سپینسی وریښی بشپړه سوه (اپریل ۵۳ حمل ۳۲) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۳ ش
۱۹۵٤ م ۱۳۷٤ ق

افغانستان د آسیا لپاره دمتحدو ملتو داقتصادی کمسیون غړی سو. (۲۰ اپریل ۵٤ ثور ۳۳) .

هاشم شایق دمحمد یعقوب بخاری زوی دبخارا پخوانی سفیر په کابل کی وفات او ښخ سو (چهار شنبه ۱۵ ستمبر ۱۹۵٤ م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر کراچی ته ولاړ، چی د افغانستان او پاکستان پر روابطو خبری وکی (۱۷ستمبر ۵٤م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر په یوه هفتی رسمی میلمستیا سعودی عرب ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ۵٤

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر اعلان وکی چی د پښتونستان مسئله دسیمی نیولو خبره نده، بلکه غواړو چی د هغه ځای پښتنو ته موقع ورکړسی، چی خپل خواهشونه ښکاره کړای سی (۷ نومبر ۵٤ عقرب ۳۳) .

د افغانستان او یوگوسلاویا د مودت معاهده (۳۰ دسمبر ۵٤م ۸ جدی ۳۳ ش) .

۱۹۵۵ م ۱۳۳۳ ش ۱۳۷۵ ق

دمخنی صدراعظم سردار شاه‌محمود غازی دپاکستان دصدراعظم سره ولیدل (۱٤ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

افغانستان اودچین دخلکوجمهوریت خپل سیاسی روابط دلویو سفارتو په کچه ومنل (۱۹ جنوری ۵۵جدی ۳۳) .

دمشرانو په جرگه کی دافغانستان دعسکری تقریت تصویب ومنل سو (۲۵ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

دافغانستان دداٸرة المعارف ټولنی یو ټوک دافغانستان په نامه خپور کی‌ء چی عمومی معلومات لری.

نه چکوسلواکیا څخه یوه د سمنټو کار خانه رانیوله سوه (۱۵ فبروری ۵۵ دلو ۳۳) .

جاپان دقندوز دچینی جوړ ولو په کار خانه کی دسرمایی ور کولو موافقه وکړه(۲۵بروری ۵۵دلو ۳۳).

د ۱۳۳۳ ش کال دولتی واردات ۱٤٤۱ ملیونه‌اومصارف ۱۱٤۱ملیونه او سپما ۳۲۷ ملیونه افغانی وی.

د ۱۳۳۳ ش کال پو هنشمیر .

(۷۷۰) دنرو ښوونځی -۲۱دنجونو ښوونځی- نارینه زده کو ونکی ۱۰٦ر۲۷۰- نجونی زده کوونکی ۸،٦۷۸- نارینه ښوونکی ۳٤۷۵- ښځی ښوونکی ۲٦۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳٤ ش
۱۹۵۵ م ۱۳۷۵ ق

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم پاکستان ته اخطار ورکړ چی په غربی پاکستان کی د پښتونستان دسیمو گډول ناوړی نتیجی لری.

(۲۹ مارچ ۵۵ م ۸ حمل ۳٤).

په کابل کی مظاهره کوونکو د پاکستان د سفارت او د سفیر د ماڼوبی سره مظاهره وکړه.

(۳۰ مارچ ۵۵ م ۹ حمل ۳٤).

په قندهار کی د پاکستان د قونسل خانی سره مظاهری وسوی (۳۱ مارچ ۵۵ م ۱۰ حمل ۳٤).

په پیښور کی پر افغان قونسل خانه باندی حمله وسوه (۱ اپریل ۵۵ حمل ۳٤).

په جلال آباد کی د پاکستان د قونسل خانی سره مظاهری وسوی (۱ اپریل ۱۹۵۵ حمل ۳٤).

انگریز ـ ترکی ـ امریکا په کابل کی د پاکستان د سفارت سره پر مظاهرو تشویش ښکاره کړی (٤ـ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

پاکستان د افغانستان د حکومت جواب و نه مانه، او دډپلوماتانو کورنی ئی له کابله وایستی په جلال آباد کی خپله قونسلگری وتړله (۱۲ اپریل ۵۵ حمل ۳٤).

وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم د بندونگ کنفرانس ته ولاړ (۱۸ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

د افغانستان او اندونیزیا دمودت تړون لاسلیك سو. (۲٤ اپریل ۵۵ ثور ۳٤).

جمال عبدالناصر د مصر لوی مشر په رسمی میلمستیا کابل ته راغی. (۲۹ اپریل ۵۵ ثور ۳٤).

افغانستان موافقه وکړه که په پیښور کی د افغانی بیرق دسپکاوی تلافی و سی. نو بیا په کابل کی د پاکستان دبیرق دسپکاوی تلافی وسی، او د سفارت د تلفاتو عوض به ورکړه سی. (۲۹ اپریل ۵۵ ثور ۳٤).

افغانستان پاکستان د هغو اموالو دتاوان مسؤول و گاڼه. کوم چی د پیښور یا کوټی له لاری راځی.

(۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤).

پاکستان خپلی قونسل خانی په افغانستان کی وتړلی او خواهش ئی وکړ، چی افغانستان دی هم خپلی قونسل خانی په پاکستان کی بندی کی (اپریل ۵۵ ثور ۳٤).

په افغانستان کی د عسکرو د تیار سی امر صادر سو (۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤).

افغانستان او پاکستان دسعودی عرب بو گاڼښ (منځگړی) و منله (۱۳ می ۵۵ ثور ۳٤).

د شوروی اتحاد سره د پنځو کالو موافقه وسوه، چی دواړه مملکتونه دی خپل اموال دوړ یا ترانزیټ په ډول د یوه بل په مملکت کی ننی راوړی.

(۲۱ جون ۵۵ جوزا ۳٤).

د افغانستان او شوروی د ترانزیت موافقه نامه ۸ مادی په ماسکو کی امضا سوه (۲۸ جون ۵۵ سرطان ۳٤).

د سعودی عرب منځگړی د خپل تجویز ناکامی اعلان کړه (۲۸ جوز ۵۵ سرطان ۳٤).

د چین د خلکو د حکومت لوی سفیر تین ـ کوو ـ یو خپله اعتماد نامه په کابل کی وړاندی کړه (۵ جولائی ۵۵ سرطان ۳٤).

افغانستان د بین‌المللی بانک غړی سو (۱٤ جولائی ۵۵ سرطان

په افغانستان کی دتیا سیء او اضطرار حالت ختم سو (۲۸ جو لای ۵۵ م اسد ۳٤).

دافغانستان او شوروی د پستی اتحاد موافقه (۱٤ اگست ۵۵ م اسد ۳٤).

هندوستان د کوټها طیاری افغانستان ته را واردوی (۱۷ اگست ۵۵م اسد ۳٤).

دافغانستان خارجه وزیر اودپاکستان لوی سفیر د مخالفانه انگروزو (پروپاگند) دبندولو موافقه وکړه ـ (۹ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤).

د پاکستان پر لوی سفارت دهغه دولت بیرق بیرته په کابل کی وریول سو (۱۳ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤).

د جلال آباد د پاکستان پرقونسلگری دهغه دولت بیرق بیرته جگ سو (۱٤ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤).

دپیښور د افغان پرقونسلگری بیا د افغانستان بیرق و دروول سو (۱۵ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤).

افغانستان په پاکستان کی دیوه یونټ دجوړولو سره مخالفت وکړ خو پاکستان و نه مانه.

(۱۱ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤).

افغانستان خپل لوی سفیر له کراچی څخه راوغوښت او سیاسی روابط ئی ورسره پری کړه (۱۷ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤).

پاکستان هم خپل لوی سفیر له کابله وغوښت (۱۸ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤).

افغانستان پر پاکستان پروتسټ وکړ چی ولی دافغانستان ترانزیت مالو ته زیات اړیکی اچوی (۸ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤).

په کابل کی لویه جرگه جوړه سوه چی پس له پنځو ورځو خبرو بی دپښتونستان دخلکو څخه رای اخیستنه وغوښته چی خپل مقررات پخپله فیصله کی. جرگی وغوښتل چی حکومت باید د پاکستان سره د قوت تعادل چی د امریکا وسله ئی اخیستی ده و ساتی. او پښتونستان د پاکستان یو ټوکونه پیژنی (۲۰ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤).

فاطمه د ښځو د مکتب لومړی معلمه او شاعره په کابل کی وفات سوه جمعه ۱۱ عقرب ۳٤ش (ولادت ئی په بالاحصار کی ۱۲۸۸ ق).

د دفاع وزیر محمد عارف استعفا وکړه (٦ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤).

دشوروی دولت مارشال ورشیلوف کابل ته راغی (۱۸ دسمبر ۵۵ قوس)

داتحاد شوروی مشر و زیر بلگانین او دکمونسټ پارټی سکرتر خروشچیف په رسمی میلمستیا کابل ته راغلل (۱۵ ـ ۱۸ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤).

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد جماهیر شوروی د پښتونستان په باب د افغانستا ن موقف تایید کیء (۱٦ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

د افغانستان او اتحاد شوروی دری تړونونه امضا سوه (۱۸دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

۱ ــ دسلو ملیونو پور تړون .

۲ ــ د ۱۹۳۱ م د بیطرفی او عدم تعرض د تړون تجدید .

۳ ــ د خارجی سیاست داصولو توضیح ، چی د افغانستان بیطرفی قوی کوی .

د امریکا حکومت وغوښتل چی د افغانستان او پاکستان تر منځ د پښتونستان په‌شخړه کی دمنځګړی بوګانېس وکی (۲۱ دسمبر ۵۵قوس ۳٤) .

۱۹۵٦ م ۱۳۳٤ ش ۱۳۷٦ ق

د پاکستان په‌غوښتنه د افغانستان قونسل له کوټی څخه کابل تــه راستون سو او دغسی هم دپاکستان عسکری اتاشه له کابله وغوښت سو (۸ جنوری ۵٦ جدی ۳٤)

په ۱۳۳٤ ش کال ټول دولتی‌واردات ۱۳۰۱ ملیونه افغانــی او مصارف همد غونی و.

د ۱۳۳٤ پو هنشمیر: ۷۵۰ دنرو ښوونځی ـ۲۳ دنجونو ښوو نځی ـ ۱۱۱،۱۲۱ تنه هلکان ـ۹۹٦۹نجونی ـ۳۵۸٤ نر ښوونکی ـ۳۲۹ ښځی ښوونکی ـ

۱۳۳۵ ش
(۱۹۵٦ م ۱۳۷۵ ق)

دافغانستان او شوروی اتحاد د هوایی سرویس موافقه لس مادی په کابل کی امضا سوه (۲٤ مارچ ۵٦م ٤ حمل ۳۵)

افغانستان دسیټو دغه ادعا رسما رد کړه ،چی ډیورنډ لین‌دافغانستان او پاکستان سرحد دی. (۲٦ مارچ ۵٦م ٦ حمل ۳۵)

داتا زونی (امریکا) دبین المللی همکاری اداری ۹۹۷ زره ډا لــره دکولمبیا دپو هنتون دار المعلمین ته ور کړه چی دانګریزی ژبی پرو ګرامونه دافغانستان په متو سطو مکتبو کی تقویه کی، اود انګریزی معلمان په ورو زی. (۳۱ مارچ ۵٦م ۱۱ حمل ۳۵)

دشو روی اتحاد له خوا دکابل ښار والی ته ۱۵ بسو نه اودسل بستره شفا خانی اسباب اهــداء سو (۳۱ مارچ ۵٦ م حمل ۳۵)

خلیفه قزل ایاق نقشبندی پیر د شبر غان په قزل ایاق کی ۹٦ کلن وفات‌سو.

(۲۱ حمل ۳۵ شــ ۲۹ شعبان ۷۵ق. تولد ئــی پــه کرکی کــی : ۱۲۷۹ ق)

راتګ ئی له بخارا څخه افغانستان ته: ۱۳۳۸ ق

د افغانستان عسکــری هیئــت چکو سلواکیا ته ولاړ (٤ـ۱۸ اپریل ۵٦ حمل ۳۵)

دافغانستان او پاکستان هوائی موافقه امضا سوه، چی دکراچی لــه لوری اروپا ته سفر وسی (۷ مئی۵٦ ثور ۳۵) .

د افغانستان دملکی هوا بازی لپاره ۱٤ ملیو نو پور موا فــقه لــه اتازونی سره وسوه (۲۷ جون ۵٦ جوزا ۳۵) .

د ترکو صدراعظم عدنان مندرس په رسمی میلمستیا کابل ته راغــی (۲٦ــ۳۰ جولایی ۵٦م اسد ۳۵) .

دننګرهار داوبو لګولوپروژه اتحاد جماهیر شورروی‌برخپله غاړه‌واخیسته (۲٦ جو لایی ۵٦ م اسد ۳۵) .

د افغانستان او پولینډ تجار تی قرارداد (٤ اګست ۵٦ م اسد ۳۵) دپاکستان صدر اعظم اسکندرمیر زا کابل ته راغیء (۷ـ۱۱ اګست۵٦م اسد ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم د عسکری وسلو رانیولو موافقه نامه له چیکو سلواکیا او شوروی اتحاد سره اعــلان کــړه (۲۵ اګست ۵٦ سنبله ۳۵) .

دپان امریکن سره موافقه وسوه چی‌له ۱٤ ملیونو ډالرو پور څخه په دوه‌نیم ملیونه پیلو تــان اود ملکی هوایی میدانو کار کوونکی و روزی، اوپه ۵ ملیونه به‌د قندهارهوایی‌ډګر جوړوی. (۱۲ ستمبر٦۵ سنبله۳۵)

دایران سره هوایــی تګ راتګ شر وسو (٤۲ ستمبر ۵٦ میــزا ن

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شوروي اتحاد او چکوسلواکیا څخه لومړی جوړه وسله راورسیده (۲۷ستمبر ۵۶ میزان ۳۵) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم شوروي اتحاد ته ولاړ (۱۷– ۳۰ ستمبر ۵۶ میزان ۳۵) .

یوولس جټ طیاري د شوروي اتحاد له‌خوا دافغان هوایي قواو ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ۶عقرب ۳٤).

د افغانستان حکومت دملل متحد ته جه را وگرزوله چې‌داسرا ئیل برتانیا– فرانس حمله پر کانال سویز با ندی د ملل متحد دمنشور مخالفت دی (۵نومبر ۵۶ م ۱۶ عقرب ۳۵) .

د افغانستان اوبرما دمودت‌تړون (۸ نومبر ۵۶م ۱۶ عقرب ۳۵ ش) .

جنرال محمد عمر په هند کې دافغانستان لوی سفیرسو (۱۰نومبر ۱۹۵۶ عقرب ۳۵).

افغانستان د سویز کانال لپاره دملل متحده په پولیسی قواوو کې خپله برخه وړاندی کول ومنله . (۱۶ نومبر ۵۶ عقرب ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په کراچی کې د پاکستان له مشرانو سره پر پښتو نستان باندی خبری وکړې. (۲ دسمبر ۵۶ قوس ۳۵) .

۱۹۵۷ م ۱۳۳۵ ش ۱۳۷۷ ق

داتحاد شوروي سره تجار تي پروتوکول امضا سو (۸جنوری ۵۷ جدی ۳۵) .

چاو– ان– لای دچین دخلکو د جمهوریت صدراعظم افغانستان ته راغیء (۱۹–۲۳جنوری ۵۷جدی۳۵)

م – سی گیلیټ په کابل کی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۷ جنوری ۵۷ دلو ۳۵) .

په کابل پوهنتون کی د اقتصاد دپوهنځي دجوړولو سپارښت وسو (۳۰ جنوری ۵۷ دلو ۳۵)

د افیونو دکنترول دموافقت‌نامې تائید په‌ملل متحده کی دافغانستان دنماینده له‌خوا وسو ٤ فر وری ۵۷ دلو ۳۵) .

راډیو مسکو پښتو پروگرام شرو کیء (۱۰ فروری ۵۷ دلو ۳۵) .

د ۱۳۳۵ ش کال دولتی واردات گرده ۱۸۲۲ ملیو نه افغانی او مصارف هم دغونیو .

د ۱۳۳۵ ش کال پوهنشمیر : ۷٤۸ د نرو مکتبو نه– ۲۶ د نجو نو مکتبو نه – ۹۶۷ ، ۱۱٤ هلکان– ۱۲۵، ۱۱ نجونی– ۳۵۹۰ معلمان– ۳۷٤ معلمات .

په ۱۳۳۵ ش کال د افغانستان تجارتي صادرات ۲۰۷۹ ملیو نه او واردات ۲۳۰۷ ملیونه وه .

۱۳۳۶ ش

(۱۹۵۷ م ۱۳۷۷ق

د امریکا د میانه شرق خاص لوی سفیر جیمز ریچارډ کابل ته راغی او یوه مشترکه اعلامیه خپره سوه چې افغانستان د ایزنهاور اقتصادی پروگرام د منځنی شرق لپاره په خوښی منی (۳۱ مارچ۳ اپریل ۵۷ حمل ۳۶ .

ښاغلی محمد داود صدر اعظم ترکیې او چکوسلواکیا او پولینډ او استریا او مصر ته ولاړ (۱٤ اپریل تر ۱۹منی ۵۷ حمل – ثور ۳۶) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر ترکیې او پاکستان ته ولاړ (۱٤ – ۲۹ اپریل ۵۷ حمل ۳۶) .

له چکوسلواکیا سره د امداد د زیاتوب موافقه وسوه (۲۷ اپریل ۵۷ حمل ۳۶) .

دپاکستان صدراعظم سهروردی کابل ته راغی ، دواړو مملکتو د سیاسی روابطو د بیانبیلولو موافقه سره وکړه ، د ۱۹۵۵ په اکتوبر کی سیاسی روابط سره شلیدلي وو (۸ – ۱۱ جون ۷۵ جوزا ۳۶) .

افغانستان د اتومیک انرجی د بین المللی اختیار اصول ومنل (۱۵ جون ۵۷ جوزا ۳۶) .

اتازوني ... ، ۷۵۰ ، ۵ ډالره پور د هلمند د سیمی لپاره او ۰۰۰ ، ۸۶۰ ۲ دلارو او د پر سونل روزنی لپاره افغانستان ته ورکی (۳۰ جون ۵۷ سرطان ۳۶) .

د پاکستان سره‌هوایی موافقت نامه وسوه (۱ سرطان ۳۶) .

عبدالملک وزیر مالیه معزول او بندی سو (۷ جولایی ۵۷ م اسد ۳۶) .

یوه پټه ناکامه د اغتشاش اچولو دسیسه کشف سوه اوعاملین یې ونیول سوه (۱۱ جولایی ۵۷م اسد ۳۶) .

د افغانستان پادشاه د شوروی اتحاد مملکت ته رسمی سفر وکی (۱۷ – ۳۱ جولایی ۵۷ سرطان ۳۶) او په رسمی گډه اعلامیه کی وویل سوه : چې اتحاد شوروی به د افغانستانه سره د تیلو په تلاښ کی کومک وکی – او هم به د سرحدی شخړو لپاره یو خاص کمیسون وټاکی – او هم به د مشترکو اوبو د استعمال لپاره یوه موافقه سره وکی .

د افغانستان او چین د خلکو د جموریت تجارتی قرار داد (۲۸ جولایی ۵۷ م اسد ۳۶) .

په پاریس کی د افغانستان لوی سفیر غلام محمدشیرزاددتجارت‌وزیر سو (۱۰ اگست ۵۷م اسد ۳۶)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه وویل ، چې د وسلی رانیولو د موافقت نامی سره سم چې په ۱۹۵۶ کال دشوروی اتحاد سره امضا سوی وه ، د ۲۵ ملیونو ډالرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلی راسیدلی دی (۳۱ اگست ۵۷ ۷۵ سنبله ۳۶) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم په چین کی خپل سفر شروع کی (۲۲ اکتوبر ۵۷ عقرب ۳۶).

د افغانستان او اسپانیا د مؤدت معاهده (۲۸ اکتوبر ۵۷ م ۶ عقرب ۳۶ ش) .

اندری گرو میکو د جماهیراتحاد شوروی خارجه وزیر د افغانستان‌له استاځو سره په مسکو کی د نوی سر حدی موا فقت نامی په باب‌کی خبری وکـــړی (۲۱ د سمبر ۵۷ قوس ۳۶) .

د سید قاسم رښتیا تا لیـــــف (افغانستان در قرن ۱۹) په کابل کی چاپ سو .

۱۹۵۸ م ۱۳۳۶ ش ۱۳۷۸ق

شوروی اتحاد په افغانستان کی دتیلو سروی ومنله (۸ جنوری۵۸م ۱۸ جدی ۳۶) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظـم د اتحاد جماهیر شوروی دپیشنهاد تایید وکی ،چی دلویو مشرانـــــو کنفرانس دی جـوړ سی . (۱۱ جنوری ۵۸ م ۲۱ جدی ۳۶) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د سر حداتو قرار داد (۵۱) مادی په مسکو کی امضا سو (۱۸جنوری ۵۸ م ۲۸ جدی ۳۶) .

د افغـانستان پادشاه پاکستان ته په رسمی میلمستیا ولاړ . (۱ ــ ۵ فبروری ۵۸ دلو ۳۶).

د ترکیی سره هوایی مـوافقت نامه وسوه (۲۵ دلو ۳۶) .

دافـغـا نستان پادشاه د (۲) هفتو په رسمی میلمستیا هند تـه ولاړ (۱۱ ــ ۲۶ فبروری۵۸ حـوت ۳۶) .

د ۱۳۳۶ ش کال دولتی واردات ۲۱۱۳ ملیونه افغانـی او مصارف ئممدونی و.

د ۱۳۳۶ کـــال پـو هنشمیر : ۸۵۰ د هلکانـو مکتبـونه ــ ٦٤ د نجـونـو مکتبونـه ــ ۹۵۸ ، ۱۲۸ هلـکان ــ ۵۷۸ ، ۱۲ نجـونـی ــ ۳۷٦۵ معلمان ــ ٤۳۱ معلمات.

په ۱۳۳٦ کـال د افغـانستان صادرات ۲٦٤۸ ملیونه او واردات یی ۲٤۱۵ ملیونه افغانی وی .

۱۳۳۷ ش .

۱۹۵۸ م ۱۳۷۸ ق) .

دعربو دمتحد جمهوریت (مصر) سره کلتوری موافقت نامه امضا ء سوه (۳۰ مارچ ۵۸ حمل ۳۷) .

دافغانستان دملل متحده نماینده په افغانستان کی دافیونو دکرلو او وړلو منع کول اعلان کړل (٦ مئی ۵۸ ثور ۳۷) .

د افغانستان او ایتازونی کلتوری موافقت نامه (۲٦ جون ۵۸ جوزا۳۷)

دشوروی اتحاد سره دآمو له‌اوبو څـخه دگټی اخیستو پروتو کـول (۲٦ جون ۵۸ جوزا ۳۷ .

ښاغلی محمد داؤد صدر ا عظم دایتازونی په سفر ولاړ (۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

اتازونی موافقه وکړه‌چی دافغانستان سره له سپین بولدك ترکابله‌دلویی لاری جوړ ولو کومك وکی ، اوهم پاکستان ته ۰۰۰، ۷۰۸، ۷ ډالره ورکی، چـی دحمل ونـقل لاری د افغانستان خوااته‌سمی کړی ۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

دمځکنی لاری څخه دپاکستان‌سره دمال راوړلو موافقه (۱۷ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

داطریش سره هوایی موافقت‌نامه (۲۰ سرطان ۳۷) .

افغانستا ن دعراق نوی حکومت په رسمیت وپیژاند . (۲٦ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

دچکوسلوااکیا صدراعظم کابل ته راغی (۲ــ۵ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷ چکوسلوااکیا ومنله چی په قند ها ر کی دتیلفون دمبادلی مرکز جوړکی. (۱۱ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷) .

د افغانستان دمتحده‌ملتو نماینده داخبره ردکړه، چی‌گوندی افغانستان دایران‌ــ ترکیی او پاکستانه سره یوکنفدراسیون جوړوی (۱ــاکتوبر ۵۸ میزان ۳۷) .

د هالیند سره هوایی موافقت‌نامه (۲٤ میزان ۳۷) .

مارشال ورو شیلو ف د اتحاد جماهیر شوروی مشر افغانستان ته راغی (۱ــ۵ اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷) دافغانستـان تجا رتـی اود حـمل ونقل قرار دادونه دچکوسلوااکیا او پولینډ سره‌نوی سوه (۷ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷) .

دخارجی سر مایه گذاری قانون نشر سو (۱۸ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷)

۲ افغانیگی او پنځه افغانیگی سکی چالوسولی (۷دسمبر ۵۸ قوس۳۷)

۱۹۵۹ م ۱۳۳۷ ش ۱۳۷۹ ق

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر دشوروی اتحاد په سفر ولاړ (۱ــ٦ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

داتازونی پنځوس زره تـنه غنـم افغانستان ته راولیږل (۱۲ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

هنری بایروډ په‌کابل‌کی داتازونی لوی سفیر سـو (۲۰ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

د افغانستان او شور وی اتحاد دراډیو تیلفونی ارتباط موافقت نامه ۱۳ مـادی وســوه (٤فبـروری ۵۹م ،

ښا غلی محمد داؤد صدر اعظم هندوستان ته ولاړ (۵ــ۱۳ فبروری ۵۹ دلو ۳۷

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د بغداد پکټ، د بین‌المللی تشویش سبب وگاڼه (۹ مارچ ۵۹ حوت۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۸ ش
۱۹۵۹ م ۱۳۷۹ ق

دمتحدو ملتو سکرتر جنرال ډاك همرشولډ کابل ته راغیء (۲۲ــ۲٤ مارچ ۵۹ حمل ۳۸) ٠

دراموالو دمبادلې پروتوکول داتحاد شور وی سره (۲۳ اپریل ۵۹ ثور ۳۸) ٠

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم اتحاد جماهیر شوروی ته ولاړ (۱۸ــ۲۲ مئی ۵۹ ثور ۳۸) ٠

د شوروی اتحاد سره د قندهار هرات ــ کشك د ۷۵۰ کیلومترولویی لاری دجوړولو موافقت نامه وسوه (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) ٠

د افغانستان او شوروی اتحاد د اقتصادی همکاری دتوسعی موافقت نامه اود هرات ــ قندهار دلاری پخول ۷۵۰ کیلو متره (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) ٠

د افغا نستان او شوروی اتحاد موافقت نامه ددروپلو جوړ ولو لپاره په بهسود ــ کا مه اسمار کی تړ له اوه مادی (۱۸ جولا یی ۵۹ سرطان ۳۸) ٠

دافغا نستان یوه عسکری ډلـه ترکیی اود عربو متحد جمهور یت (مصر) ته ولاړه (۱۵ جولائی ۵۹ سرطان ۳۸)

دجلال آباد دکانال او بر یښنااو اړ بولو پروتو کول ۵مادی له‌شوروی اتحاده سره (۲۳) اگست ۵۹م۳۱ اسد ۳۸) په‌دی پروژه کی د درونتې دبند ارتفاع ۲۲متره او دا وبـو بهیدنگ ئې په یوه ثانیه کی ۱۳۰ مکعب متره اود بریښنا اندازه ئـی یوولس زره کیلواته ده. دکانال اوږدوالی ۷۰ کیلومتره دی، چی گرده ۱۲۹ زره جریبه مځکه‌او بوی، اوهر جریب په‌لس زره افغا نـی(۲۰۰ ډالره)تما میږی .ټول مصار ف ئی ۳٦٦ ملیونه مساو ی۱۸ ملیو نـــه ډالره دی اوعایدات ئی دکاله ۲۱٤ ملیونه افغانۍ تخمین سوی وو .

دننــگر هار داوبو لـود پرو ژی لپاره اتحاد جماهیر شورو ی نو ر امداد ومانه «۲۳ اگست ۵۹سنبله ۳۸» دښځو دلځ مخې اعلان وسـو اود استقلال په جشن کی‌په لځ‌مخ راو وتی. «۳۱ ا گست ۵۹ سنبله ۳۸» جواهر لال نهرو د هندو ستان صدراعظم افغانستان ته راغی ،ا و دده په میلمستیا کی افغانی ښځـو په‌لځ مخ گډون وکی .«۱٤ستمبر۵۹ سنبله ۳۸».

ښا غلی محمد نعیم خارجه وزیر دچین په سفر ولاړ (۵ ستمبر ۵۹ سنبله ۳۸)

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر واشنگټون ته ولاړ، اود پاکستا ن دایوب خان دنوی حکومت له‌نماینده سره ئی‌لومړی لید نه وکـړه (۱۱ اکتو بر ۵۹ عقرب ۳۸) ٠

ښاغلی محمد نعیم خار جه وز یر یوگو سلا ویاته ولاړ (۲۰ــ ۲۸

اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸) ٠

دافغان اوسو یڼ ددو ستی ټولنه تأسیس سوه (۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸).

دافغانستان او ترکیی کـلتو ری موافقت نـامه «۷نومبر ۵۹ عقـر ب ۳۸».

دآمو دریا گډه سرو ی داتـحا د شوروی او افغانستان له خواشروع سوه چی دبریښنا او اوبو لو لپا ره دمپر جوړ کی. (۱دسمبر ۵۹قوس ۳۸).

داتا زونی دجمهو رمشر ایزنهاور شپږ ساعته په‌کابل کی تیر کړ ه‌او افغا نستان ته‌ئی داقتصادی مرستی داوږ دولو ډاډ ورکیء .

(۹ دسمبر ۵۹ قوس ۳۸)

په‌قندهار کی‌دیوه‌مرتجعا نه‌حرکت کښینول دپو لیسو او عسکرو پـه وسیله (۲۱ سمبر ۵۹جد ی۳۸) ٠

الله بخش یو سـفی دپښتـنو تارخ (تارخ آزاد پټهان) دوه‌توکه په‌اردو وکیښس «کرا چی چاپ ۵۹م»

د۱۳۳۷ شپی کال عایدات اومصارف ۲۱۱۳ملیو نه افغانی و ی.

د۱۳۳۷ کال پوهنشمیر :۸٦۳ د هلکانو ښوونځی ــ٤۰ دنجو نــو ښوونځی ــ۱٤۰،۹۷۸ هلکان۱٤۰۳٦ نجو نی ــ ۳۸۹۷ نارینه ښوو نکی ــ ٤٦۱ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۷ کال دافغانستان‌صادرات ۲۰۸۸ملیو نه او وار دات ئی ۳۲۷٤ ملیونه افغا نۍ وی .

دټول افغانستان دمیو ی‌صادرات خارج ته (۱٤٤،۵۰۲۵٤۰)افغا نی وی .

(انیس ۷ جون ۱۹۵۹)

۱۹٦۰ م۱۳۳۸ ش ۱۳۸۰ق

دافغا نستان اویو گو سلا ویاد تجارتی او اقتصادی ا و تخنیکـــی همکاری قرار داد «٦جنوری ٦۰جدی ۳۸».

ښاغلی محمد نعیم خارجه وز یر پاکستان ته ولاړ (۱۰ جنـوری ٦۰ جدی ۳۸).

افغا نستان دشوروی اتحاد ه‌سره دکابل پرزود داوبو لو او بریښنـا دپروژی موافقت وکی ء «۱۹جنوری ٦ جدی ۳۸».

سپه سالار شاه محمودخا ن‌غازی دمخنی صدراعظم اویاکلـن وفـا ت سو. (د۳جدی شپه ۳۸).

دیوگوسلا ویا سره هوایی موافقت نامه «۱٦جدی ۳۸».

دغربی آلمان سره هوایی موا فقت نامه وسوه (۲۰ جدی ۳۸) .

داتحاد شـو روی صـد راعظـم خرو شچیف کابل‌ته راغی، دسویټ دکومك پروژی‌ئی وکتلی ، دکلتوری همکاری قرار دادئـی‌امضا کی، ا و افغانستان ته‌ئی دپښتو نستان پـه شخړه کی دتایید وعده ورکړه(۲ ــ ۵مارچ حوت ۳۸).

دافغانستان او اتحاد شور و ی فرهنگی موافقت پاڼه په‌پښتو ٦مادو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کی دور صدراعظمانو لاسس لیك کړه . (٤مارچ ٦٠حوت ۳۸) .

پاکستان دپښتو نستان پهشخړه کی داتحادی شوروی تایید دپاکستان په داخلی چارو کی مدا خله وبلـله (٦ مارچ ـ٦حوت ۳۸).

اتحا دشوروی پنځو سو زره ټنه غله افغا نستان ته اهداکړه «٦مارچ ٦ حوت ۳۸»

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظـم وویل چی پاکستان په افغا نستا ن کی داصلاحاتو پر خلاف پرو پاګنډ کوی، خود افغانستان دولت غواړی چی خلکو ته دحکومت دطرز دټاکلو اود سیاسی ګوند ود جوړو لو حق ورکړی (۷ مارچ ـ٦ حوت ۳۸)

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظـم ایران ته ولاړ .(۱۷ مرچ ـ٦ حو ت ۳۸).

د ۱۳۳۸ ش کال دولتی واردات و مصارف ۲٤۲۸ ملیونه افغانی وی

د ۱۳۳۸ ش کال پو هنشمیر :

۱۰۲۸ دنرو ښوونځی ـ٦٥ دنجونو ښوو نځـی ـ ۱٤۸،۲۹٥ هلکـان ۱۷،۳۰۱ نجونی ـ ٤۱٥٦ ښوونکی ـ۱٥۲۱ ښځی ښوونکی.

په ۱۳۳۸ کال دافغانستان صادرات ۲۷۱٦ ملیونه او وار دات ئی۳٦٤۹ ملیونه افغانی وی.

۱۳۳۹ ش

(۱۹٦۰ م ۱۳۸۰ ق)

د قند هـار او هرات او کشمک دلویی لاری پـه جوړولو پیل وسو (۳ اپریل ٦ حمل ۳۹)

اعلیحضرت امان الله خـان غازی دسویت زرلیند په زوریخ کی ٦۸کلن وفات سو (دوشنبه ۲٥ اپریل ٦۰م ٥ ثور ۳۹)

په شنبی ۷ مئی ٦۰م مازد یګـر ٤ بجی په جلال آباد کی دخپل پلار امیر حبیب الله دځنګه ښخ سو .

(ولادت ئی دپغمان ددرۀ زرګر د حاجـی اسـد خان په کور کـی ٥ ذی قعده پنجشنبه ۱۳۰۹ ق)

دیوګو سلاویا خارجه وزیر کابل ته راغیء (۲۷ اپریـل ٦ ثـور ۳۹)

جکن ناته دهامی جی په کابل کی د هندلوی سفیر سو(٦مئـی ٦ثـو ر ۳۹)

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم چـی مسکو ته دعلاج لپاره‌تللی و، داتحاد شوروی دصدرا عظم خرو شچیف سره ئی ولیدل (۱۳ می ٦ثور ۳۹

دافغا نستان خارجه وزیر پاکستان ته اتازونی ته پرو ټسټ ور کیءچی ولی دامرا زونی (یـو ـ۲) طیـاری دافغا نستان پر خاورو تجاوز کړی دیء (۱۸ مئی ٦ ثور ۳۹)

دقزل کلا دبندر دفنی معـا ونت پروتو کول دافغا نستان او شوروی اتحاد ترمنځ ٥ مادی امضا سو(۲٥ مئی ـ٦ جوزا ۳۹)

دافغا نستان او ایران ترمنځ دحمل ونقل موا فقت نامه امضا سوه (۲٦ جون ـ٦ جوزا ۳۹)

دجنګلك دموټر دترمیم کار خانه افتتاح سوه (۲ جولائی ٦۰م اسـد ۳۹)

د شوروی اتحاد دتیلو دپلټنې ډلـی په شمالی افغا نستان کی دپټرولو او طبیعی ګاز دپانګو دپیدا کو لـو اعـلان وکیء (۱٥ جولا ئـی ٦۰ م اسد ۳۹)

چکو سلوا کیا دیو ملیونو ډالرو تخنیکی مرسته ومنله (٤ اګسـت ٦۰ سنبله ۳۹)

دافغا نستان او سویډن سیا سی روابط دلوی سفارت په کچانه لـوړ کړل سوه (۸ اګست ٦۰ سنبله۳۹)

د شوروی اتحاد سره ددوو کالو دحمل ونقل قرار داد(۱۰ اګست ٦۰ سنبله ۳۹)

دوو پاکستانیو طیارو دافغا نستان پر فضا دقند هار پر سیمه تجاوز وکیء (۱۳ اګست)پاکستان وویل چی دا سهوه ده ،نوطیاری اوپیلوټان ئی بیرته پا کستان ته ستا نه سول (۱۷ ستمبر ٦۰ میزان ۳۹)

د درونټی کانال داتحاد شوروی په مرسته جوړ او افتتاح سو(۱۸ اګست ٦۰ سنبله ۳۹)

دچین دخلکو د جمهوریت خارجه وزیر چین‌ـ یی افغا نستان ته راغی (۲۱ـ۲٦ آګست ٦۰ سنبله ۳۹) .

د افغا نستان او چین دموډت او عـدم تعر ضـ معاهده امضا سوه (۲٦ اګست ٦۰م ٤ سنبله ۳۹ ش)

تجارتی او د ادایني موافقت‌نامه هم‌تجدید سوه .(۲ ستمبر٦۰سنبله ۳۹)

د اتازونی دانکشافی پانګی څخه یو لك ډالره مرسته دآریانا هوائی شرکت ته ور کړه سوه (۲ستمبر ٦۰)

دیو لینډ صد راعظم کابل تهراغیء اودتخنیکی همــــکـاری قرار داد وسو (۱۹ ستمبر ٦۰ سنبله ۳۹)

کابل راډیو داخبره رد کړه چی ګوندی افغا نستان دپاکستان پـر سر حداتو باندی خپل عسکر زیات کړی دی .(۲٦ ستمبر ٦۰ میزان ۳۹)

دالمان دفیډرالی حکومت داقتصاد وزیر لوډ ونګ ار هارډ کابل تـه را غیء (۳ اکتوبر ٦۰ میزان ۳۹)

د افغا نستان پاچا دعربو متحد جمهوریت (مصر) ته ولاړ. (۲۲ـ ۳۱ اکتوبر ٦۰ عقرب ۳۹) او پـه (۳۱ اکتوبر ٦۰ عقرب ۳۹) یوګو سلا ویا ته ور سیدیء.

خارجه وزارت پـر پـا کستان پروټسټ وکیء چی ولی پاکستانی عسکرو پر تومن خیلو باندی حمله کړیده (۳۰ نومبر ٦۰ قوس ۳۹)

دایران صد راعظم کابل تهراغیء او تجارتی او ترا نزیتی قرار داد ور سره امضا سو (۳ دسمبر ٦۰ قوس ۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دباختر اژانس د تاس اژانس قرار داد سره وسو (۱۹ دسمبر ٦ قوس ۳۹)

۱۹٦۱ م ۱۳۳۹ ش ۱۳۸۱ ق

د افغا نستان او هند دتجارت دزیا توالی موا فقت نامه إمضا سوه (۱۵ فبروری ٦۱ دلو ۳۹)

پر باجوړ باندی دپا کستان بمباری (۱ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

دجاپان سره دتخنیکی امداد موا فقت نامه (۱۵ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

د۱۳۳۹ شں کال دولتی واردات او مصارف ۴۵۰۰ ملیونه افغا نی وی.

د ۱۳۳۹ یں کال پو هنشمیر: ۱۱۱۲ دهلکانو ښوو نځی- ۱۲٦ دنجونو ښوو نځی - ۹۳۳، ۱۷۰ هلکان ۶۴۱، ۲۲ نجونی ـ۴۳۵۴ ښوونکی ۷۰۰ ښځی ښوونکی.

په ۱۳۳۹ کال دافغانستان صادرات ۲۲۴۴ ملیونه او واردات یی ۳۹۰۵ ملیونه افغانی وی.

۱۳۴۰ ش

۱۹٦۱ م ۱۳۸۱ ق

ښاغلی محمد داود صدرا عظم پسله طبی عملیاتو لهروم څخهمسکو تهولاړ، او هلتهیی د خرو شچیف سره مرکه وکړه، دپراودا روزنامی ولیکل چی دپښتنو لهوضعیته سره شوروی اتحاد بی علاقی ندی. (۵ اپریل ٦۱ حمل ۴۰).

د افغانستان او فیډرال جر منی کلتوری موافقت نامه امضا سوه (۱۸ اپریل ٦۱ حمل ۴۰).

د إفغانستان او چکو سلوا کیا کلتوری موفقت نامهامضا سوه (۲۴ اپریل ٦۱ حمل ۴۰).

إفغانستان دپاکستان هغه تور ردکیء چیگوندی دافغانستانعسکر په سرحدی جنګو کی برخه لری (۱۹مئی ٦۱ ثور ۴۰).

دفرانسں سره هوایی موافقت نامه (۲۵ ثور ۴۰).

دافغانستان او بلغاریا تجارتی تړون وسو (۳ جون ٦۱ جوزا ۴۰)

ښاغلی محمد داوُد صدراعظم وویل- چی پاکستان د وحشیانو په شیر پر پښتنو پههغو طیاروبمباری کوی چی داتازونی له خوا ورکړی سوی دی.اوهم یی په ۵ ورځوکی تر ۱۲۰۰ تنو پوری دپښتنو مشرانپه پیښور کی په جزا محکوم کړی دی ده داخبره ردکړه چی افغانستان د دپښتنو قبایل ولاړیدو تهلمسوی (٦ جون ٦۱ جوزا ۴۰).

دافغانستان پاچا دملی شورا په افتتاحیه ویناکی دپښتونستاندخلکو لپاره دخود مختاری حقوق وغوښتل اوډکتر عبدالظاهر دملیشورارییس کړسو (۸ جون ٦۱ جوزا ۴۰).

پاکستان پر افغانستان دتیری او لمسون تورولګاوه او پرو تښت یی ورکیء ۱۵ جون ٦۱ جوزا ۴۰).

د افغانستان جت طیاره دکابل د بدیهوا په سبب په پیښور کی کښینسته (۱۸ جون ٦۱ جوزا ۴۰).

دراډیوکابل په قول دافغا نستان دپادشاه اود پاکستان د صدرایوب خان دملاقات امکان سته. (۲۰ جون ٦۱ سرطان ۴۰).

پاکستان إعلان وکیء چی افغانی پونده بیله پاسپورته او ویزی او بین المللی صحی اجازته پاکستان تهنسی را تلای (۲۲ جو ن ٦۱ سرطان ۴۰).

پاکستان وویل: چی بایه د مشرانو تر سره لیدنی دمخه د افغانستان او پاکستان تر منځ یوه دوستانه فضا موجوده سی. (۲۳ جون ٦۱ سرطان ۴۰).

د اتازونی سره د پنځو سوزرو ټنو غلی راوړلو قرار داد (۲۳ جون ٦۱ سرطان ۴۰).

ښاغلی محمد داؤد صداعظم په لنډن کی د انګریز د خارجه وزیر هوم او د ملکه الیزابت سره ولیدل (۲٦ جون ٦۱).

د باجوړ او کورم پر کلو باندی د پاکستانی عسکرو حملی (جون ٦۱ سرطان ۴۰).

ښاغلی محمدنعیم وزیرخارجه وویل چی دپښتنو خو د مختاری غوښتنه هغه یوازینی خبره ده چی د افغانستان او پاکستان روابط یی سره خراب کړی دی، او پر هغه باندی باید خبری وسی.

دلته د پاکستان د تمامیت او سیمی خبره نسته، بلکه د پښتنو په قبیلو کی د پاکستان جار حانه اعمال نه زغملی کیږی. (۲۸ جون ٦۱ سرطان ۴۰).

افغانستان او مکسیکو خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تکانی ته لوړ کړل (۲۹ جون ٦۱ سرطان ۴۰).

افغانستان او نیپال هم خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تکانی ته لوړ کړل (۱ جولایی ٦۱ سرطان ۴۰).

ښاغلی محمد داؤد فیډ رال جرمنی جمهوریت ته ولاړ. (۳ - ۸ جولایی ٦۱ سرطان ۴۰).

د اتحاد شوروی د اتومی انرجی هیئت له وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم سره وکتل. (۸ جولایی ٦۱ سرطان ۴۰)

په اتازونی کی افغانی لوی سفیر د رئیس جمهور کنیډی د لیدنی پر وخت د خپل حکومت عمیق تشویش پردی خبره ښکاره کی، چی پاکستان امریکایی وسلی پر پښتنو قبایلو باندی استعمالوی. (۲۳ جولایی ٦۱ م اسد ۴۰).

د بلجیم سره هوائی موافقت نامه (۱۹ اسد ۴۰).

د افغانستان او چکوسلواکیاملکی هوائی موافقت نامه (۳۱ جو لا یی ٦۱).

د إفغانستان او متحده عربی جمهوریت ملکی هوائی موافقت نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲آگست م ۱۰ اسد ٤۰).

پاکستان دافغانستان **قونسلگری** او **تجارتی** وکالتونه وتړل ، **اوتولی** دترانزیټ اسانی ئـی هم پـر افغانستان **بندی کړی (۲۳ اگست** ٦۱ سنبله ٤۰) .

افغـانستان د پاکستان د ۲۳ اگست د نوټی په جواب **کی** وویل چی د پاکستان دغه اقـدام یـو د دښمنی عمل بولـی او دسیاســی روابطو سره پر یکول به **ئی نتیجه** را وخیـــږی . (۳۰ اگســت ٦۱ سنبله ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد **صدراعظـم** د نامنسلکو **مملکتــو** د **کنفــرانس** لپاره بلگراډ ته ولاړ (۳۰ **اگست** ٦۱) .

پاکستان په **یوه سپین کتاب کی** پـر افغانستان تـورولگاوه چـی د توسیع غوښتنی سیاست لـری اود پاکستان د **قونسلگریو د کارو مانع** دی (!) (۲ ستمبر ٦۱سنبله ٤۰) دافغانستان اوپاکستان سر حدو نه وتـړل سوه، او دما لو ترانـز یـټ هم بندسو.(۳ستمبر٦۱ سنبله٤۰).

افغانستان **خپل سیاسی روابط** د پاکستانه **سره وشلـولـه** . (٦ ستمبر ٦۱ **سنبله ٤۰**) .

افغانستان هغه پیشنهاد ردکـی چی برتانیا د **پاکستان منافــع پــه** افغانستان کی **وساتی (۷ ستمبر** ٦۱ سنبله ٤۰) .

دیـروشلـم اسلامـی کـانگرس خواهش وکیء چی افغانـــستان او پاکستان **خپل** اختلافونه **سره حـل** کی (۱۲ **ستمبر** ٦۱ سنبله ٤۰) .

ښاغلی محمد نعیم **خارجه وزیر** جماهیر اتحاد **شوروی تــه ولاړ** . (۱٦ـ۲۰ ستمبر ۱٦ سنبله ٤۰)

افغانستان **د پاکستان هغه ادعا** تکـذیب کـړه ، **چـی د افغانستان** اقتصادی **محاصره** پخپله دافغانستان له لاسه ده **چی** د **پاکستان له لاری** د خپلو تجارتی **اموالــو** د **تیرولـو** لپاره نور وسایل **نه منی** . **مکـــر** افغانستان وویل . پاکستان غواړی **چی** د **قونسلگریو اوتجارتی وکالتو** په بنــدولــو سره افــغانستان پــه اقتصادی محا صره اخته کیء.(۱۷ ستمبر ٦۱ سنبله ٤۰).

پاکستان . دایران منځګړ یتــوب د پښتونستان د **شخړی** د حــل **لپاره** ومانه (۱۸ ستمبر ٦۱ سنــبله ٤۰)

سعودی عـربـی حـکومت پــه افغانستان **کی** د **پاکستان** د **منافعو** ساتنه ومنله (**۱۹ ستمبر ٦۱**) .

د عربو متحده جمهوریت ومنله چی د افغانستان منافع په **پاکستان** کی وساتی (۲۱ ستمبر ٦۱ سنبلـه ٤۰) .

د افغانستان خارجه وزیر ښاغلی محمدنعیم وویل : چیافغانستان بــه تر هغه وخته **خپل ترانزیتی مالونه** د پاکستان له **خوا رانوړی ځوچــی** د افغانستان **قونسلگری** او **تجارتی** دفترونه هلته **بیا خــلاص نسی** . (۲۷ ستمبر ٦۱ میزان ٤۰) .

د پاکستان صدر ایــوب خان **د** افغانستان د **سیاسی** او **تجـارتـی** ادارو بیا خلاصول نه **ومنل** ، **ځکه** چی دده په **قول هغه** اداری **دتخریبی** چارو لپاره استعمال **کیدی** . (۲۹ ستمبر ٦۱ میزان ٤۰) .

د اتازونی **رئیس جمهور کنیډی** د افغانستان **پاچا** او **صدر ایوب خان** ته پیغامونه **رالیږل چی هغه دولت** بــه د افغانستـــان او پاکستـــان د سیاسی روابطو د بیا **ښبلونی** لپاره خپل ښه مساعـی **ونــه سپموی** . (٤ اکتوبر ٦۱ **میزان ٤۰**) .

راډیو کابل **هغــه خبر رد کــی** چی گوندی افغانی عسکرو د **باجوړ** پر د وو کلو حمله **کړیده** ، **بلکــه** دایی وویل . **چی** هلتــه **پاکستان** بمباری کوی . (۹ اکتوبـــر ٦۱ میزان ٤۰) .

دشوروی اتحاد عســـکری ډله د ۱۱ ورځو **میلمستیا لپاره کــابل** ته راغله ۱۱اکتوبر ٦۱ میزان ٤۰).

د افــغانستانــه سره د اتحـاد شوروی د **تخنیــکــی** او **اقتصادی** همکاری موافقت نامه ۱٦ اکتوبـــر ٦۱).

افغانستان د **امــریکا** د **متحــدو** ایالاتو د **رئیس کنیډی له خوا دده** دشخصی نماینده په ډول دلیونگ ستون **مرچنټ تاکنه ومنله** ، **چــی** دی به **خپل** ښه **مساعی** دافغانستان اوپاکستان دشخړی دپــــر یکړی لپاره په کار **واچوی** . (**۱۹ اکتوبر** ٦۱ میزان ٤۰).

د سویس سره **هوایی** موافقت نامه (**۲۵ میزان ٤۰)** .

دشوروی اتحاد دفوایـد عامـــه د وزیر معین کابل **ته راغی چی هغــه** پروژی **وگوری کومی چی د شوروی** اتحاد په **کومک جوړیږی** . (۲٤ اکتوبر ٦۱ عقرب ٤۰).

د **رئیس جمهور کنیډی خاص** نمایـنـده لیونگ **ستـون مـرچنټ** افغانستان او پاکستان ته **راغی خو** د پښتونستان د شخړی حل یـی نه وموند ، او **دایی ومنل چی خپل** ښه **مساعی به له دیپلو ماسی لاری** جاری وساتی . (۲ ـ ۸ **نـومبـر** ٦۱ عقرب ٤۰).

د چکوسلوا کیــا سره **تـجارتی** پروتوکول امضاسو، **چی**دافغانستان ډیره میوه به **رانیسی**. (**٥ نومبر** ٦۱ عقرب ٤۰) .

افغانستان او پاکستان **دواړو یو** دبل پر سرحداتو **دعسکرو تولولو** شکـوه وکـړه ، (۱۲ **نـومبر** ٦۱ عقرب ٤۰) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم وویل چی افغانستان به د **خپلی بیطرفی** پالیسی **ساتی**، **مکر** پاکستان **تهیی** دلمسون اخطار **ورکیء** . (**۱٤نومبر** ٦۱ عقرب ٤۰) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ضمیمه ترانزیتی موافقت‌نامه دشوروی اتحاد سره امضاء سوه چې د افغانستان ترانزیتی مالوته نوری اسانی هم په هغه مملکت کې وکړه سي . (۱۹ نومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

۱۹۶۲ م ۱۳۴۰ ش ۱۳۸۲ ق

دافغانستان نماینده په ملل متحده کې وویل :

چې افغانستان دپښتونستان‌لپاره دحقیقت پالونکی دلی رالتلو ته تیار دیء، خوافغانستان به هغه وخت داشخړه ملل متحده ته راوړی که‌د مذاکری له‌لاری حل‌نسی. (۹جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

دافغانستان او شوروی اتحاد د مصرف عامه د اجناسو ور کولو موافقت نامه اتهمادی امضا سوه (۱۳ جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

په پاکستان کې دایران لوی‌سفیر دپاکستان – ایران– افغانستان فیډریشن پیشنهادکیء . ۲۰جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

محمد انور بسمل دناظر صفرخان زوی ددری شاعر او صوفی په‌کابل کې وفات سو (۳جدی ۴۰) .

دشوروی اتحاد سره د هواشناسی دانکشاف لپاره دځلورو کالوموافقت نامه (۲۳جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

جان ایم ستهیویس په کابل کې داتازونی لوی سفیرسو (۲۴جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

افغانستان خپل سرحدونه اته هفتې له پاکستانه سره خلاص کړل چې داتازونی امدادی مالونه راوړل سي. (۲۹ جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

داتازونی دجمهور رئیس کنیډی بل شخصی نماینده چستر باولیس کابل ته راغیء (۲۷ فروری ۶۲ حوت ۴۰) .

د ۱۳۴۰ ش کال دولتی عایدات او مصارف ۲۰۱۲ ملیو نه افغانی وی .

د۱۳۴۰ کال پوهنشمیر : ۱۲۴۸ دهلکانو مکتبونه – ۱۷۸ نجو نو مکتبونه – ۲۰۳۶۱۲ هلکان – ۳۱،۶۸۹ نجونې– ۴۸۲۸ ښوونکی– ۸۷۰ ښځی ښوونکې .

په۱۳۴۰کال دافغانستان صادرات ۴۰۲۵ ملیونه او وارداتیې ۴۴۵۹ ملیونه افغانی وی .

۱۳۴۱ ش
(۱۹۶۲ م ۱۳۸۲ ق)

د افغانستان او شوروی اتحاد دکورجوړولو اودکابل ښار پراخولو د همکاری موافقت نامه لس مادی امضاسوه (۲۲ حمل ۴۱ش ۱۱اپریل ۶۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم دوهم پنځه کلنی پلان اعلان کیء چې ۳ر۳۱ بلیونه افغانی مصرف لری.له دغو څخه یوه دریمه برخه په کانو او صنایعو .و یوه څلورمه به په اوبو لګولو او کرنی –او یوه څلورمه په مواصلاتو او لارو خرځیږی (۱۴ اپریل ۶۲ حمل ۴۱)

له ایرانه سره دپنځو کالو ترانزیټ موافقت نامه امضا سوه. (۲۰ اپریل ۶۲ حمل ۴۱)

د پل خمری دبرښنا فابریکه دشوروی په امداد افتتاح سوه(۶ مئی ۶۲ ثور ۴۱)

دافغانستان او شوروی اتحادم (۱۸) ملیونو روبلو او ۲۵ ر ۱۶ ملیونو ډالرو دپور موافقت نامه د سالنګ دلاری‌جوړولو اودجلال‌آباد دکانال دنورو چارو لپاره وسوه (۱۷ مئی ۶۲ م ۲۷ ثور ۴۱)

پاکستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه چې دافغانستان سره دپاکستان داختلاف په پریکړه کې منځګړیوکی. (۱ جولائی ۶۲ سرطان ۴۱)

افغانستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه ، چې دپاکستانه‌سره دافغانستان دااختلاف په پریکړه‌کی منځګړیو کی ۱۲جولای۶۲–سرطان ۴۱. دپولنډ سره دافغانستان هوائی موافقت نامه (۶ سرطان ۴۱)

په کابل کې داعلیحضر تینو محمد ظاهر شاه اومحمد رضاپهلوی او په راولپنډی کې د اعلیحضرت محمد رضا پهلوی او جنرال ایوب خان ابتدائی خبری وسوی، چې څنګه دافغان –پاکستان اختلاف‌سره حل کاندی. (۲۷– ۳۱ جولائی ۶۲ سرطان ۴۱)

په‌کابل اوتهران کې‌یوه‌مشترکه‌اعلامیه خپره سوه چې اعلیحضرت محمدرضا پهلوی به خپل ښه مساعی جاری و ساتی، چې دافغانستان اوپاکستان روابط سره ښه سی. (۱ اګست ۶۲ م اسد ۴۱)

جنرال ایوب خان دپاکستان رئیس جمهور په کوټه کی وویل :چې که دپاکستان –افغانستان –ایران ترمنځ‌یوکا نفیډریشن جوړ سی، نو به دوی دخارجی فشاره سره مقابله وکړای سی. (۶ اګست ۶۲م اسد ۴۱)

دافغانستان پاچا شوروی اتحاد ته په سفر ولاړ (۶–۱۵ اګست۶۲م اسد ۴۱)

دپاکستان دجمهور رئیس ایوب‌خان بیاد درو مملکتو دکانفیډریشن خبره تکرار کړه او دائی و ویل : چې ددغو درو هیوادو مشران مدی‌په تهران کی ژر سره وګوری. (۱۵ اګست ۶۲ م اسد ۴۱)

...abton.com: The Digital Library

پــه تهران کــی دافغا نستان او پا کستان دخارجه وزیرانو مجــوز ملا قات دوخت نلرلو پــه سبب و ځنډ یدیء.
(۱۲ ستمبر ٦۲ سنبله ٤۱)

ایرن غاووکیء چی پرهلمند باندی دم جوړ ولو له ایرانه اوبه گرزولی او کنبتونه ئی سوځلی دی. (۱۹ اکتوبر ٦۲ میزان ٤۱)

دافغا نستان دجرمنی دفیډ رال جمهوریته سره د (۲۰۰) ملیو نو مارکو دپور قرار داد امضا کیءچــی دبرینبنا دفابریکی اودزیم دوچولــو اودچبنگ داوبو اود صنعتی چارو لپاره گټه ځنی واخیستله سی.
(۲٤ اکتوبر ٦۲سنبله ٤۱)

دپاکستان خارجه وزیر وویل : چی دافغانستان اوپاکستان دنمایند گانو مجوزه لیــدنه داعلیحضــر ت محمد رضا شاه پهلوی سره معطله سوه ۱۲ اکتوبر ٦۲ سنبله ٤۱

دافغانستان یوی تجا رتی ډلــی دایران لهمامورینو سره دافغانستان دمالونو دوړو راوړو او په خر مشهر اومشهد کیدگدامواونورو مشکلاتو دهیسته کولو خبری وکړی. (۱۰ــ ۳۰ نومبر ٦۲ قوس ٤۱)

بناغلی محمد نعیم وزیر خارجه ، پاکستان دشخړو پهاوږدولو وغانده (۱٤ دسمبر ٦۲ قوس ٤۱)

د خواجه عبدالله انصاری طبقات الصو فیه په۷۳۸ مخه کیدعبدالحی حبیبی دتعلیقاتو سره په کابل کی چاپ سو (میزان ۱۳٤۱)

۱۹٦۳م ۱۳٤۱ ش ۱۳۸۲ ق

جان ستیویسن داتــا زونی لــــوی بشخره باندی درئیس جمهورکنیډی سفیر دافغا نستان او پا کستان پر سره خبری وکړی. (۱۸ جنوری ٦۳م

دننگرهار پوهنتون دطب دپو هنځی جدی ٤۱)

سو (٥ فروری ٦۳ دلو ٤۱)

په افتتاح سره په جلال آباد کیجوړ

اتا زونی ټول دمرستی مالونــه دایران له لاری افغا نستان تــه وا ستول (۱۲ فروری ٦۳ دلو ٤۱)

داتحاد جما هیر شو روی دمرستی موافقه نامه دافغا نستان سره (۲٥ فروری ٦۳ دلو ٤۱)

بناغلی محمد داؤد صدرا عظــم استعفا وکړه (۱۰ مارچ ٦۳ م ۱۹ حوت ٤۱)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library